

САЛИ БОУМАН ЛЮБОВ В СТАРОТО АБАТСТВО

Превод от английски: Таня Виронова, 2005

chitanka.info

На Финли и неговите родители — Джеймс и Люси

*Отново и отново, колкото и
добре да познаваме пейзажа на
любовта,*

*и малкото гробище с
непрежалими имена,*

*и заплашително тихата
клисурa, в които лежат всички
останали:*

*отново и отново ние излизаме
двамата под старите дървета*

*и лежим отново и отново
между цветята, с лица, допрени до
небето.*

*„Отново
и отново“
Райнер Мария
Рилке,
„Избрани
стихотворения
“*

*Когато свърших молитвите и молбите си
към обществата на мъртвите, взех една овца и
прерязах гърлото ѝ над канала, за да изтече
тъмната ѝ кръв. Сега душите на мъртвите
идеха на талази... От това множество от души,
които прехвърчаха насам-натам край канала, се
носеше невъобразим шум. Страхът изсмука
кръвта от лицето ми.*

Омир, „Одисея“,
книга XI

I

ПЕТТЕ БОКАЛА

Уикенфийлд, Съфолк

(Население: 102 души, поминък: земеделие) Живописно и идилично селце на южния бряг на река Уик с красива църква от XIII век, посветена на Света Етелдреда, основателка на абатство Или *(оригинално разпятие, фрагменти от ранна фреска, Денят на Страшния съд, северната стена на кораба на църквата)*. Има средновековни къщи и сгради от времето на Тюдорите *(може да се отбележи дом №29 на Главната улица)*, и кръчмата „Зеленият мъж“ *(гледаща към селската мера и изкуствения гьол; построена изключително от дърво; красива декоративна мазилка с изрисувани лисица и гъска)*. Жилището на пастора *(1814, елегантен образец от този период)* е в съседство със селското училище *(1879, нищо особено)* и приюта за бедни *(в селски орнаментален стил от ученик на Наш, дарение от семейство Мортланд)*; всичко това си струва да бъде разгледано.

Абатство Уикен (на една миля и половина на север от селото, обширни земи)

Женският манастир е бил основан през 1257 г. от Изабела де Морлакс, наследница, братовчедка и приятелка на Унифрид от Или *(q.v.^[1])*. Изабела отказала да се омъжи и предизвикала гнева на влиятелното си семейство, като избрала религиозния живот и станала първата абатиса през 1258 г. на крехката възраст от двадесет и две години. Абатството процъфтявало под закрилата на манастира в Дийпден до XV век, когато влиянието му започнало да запада. По времето на Акта на забраната^[2] останали по-малко от една дузина монахини, които окончателно се пръснали през 1538. Земите им били конфискувани от Короната и преминали във владение на сър Жерваз Мортланд, оръженосец на Хенри VIII, като награда за ролята, която изиграл в безмилостното потушаване на Поклонничеството за

опрощение^[3]; по-голяма част от абатството впоследствие била разрушена. Останалите сгради били окупирани от фермери наематели, докато окончателно били изоставени през средата на 19 век. През 1919 г. са спасени от опустошение и реставрирани от Хенри Мортланд от Елде Хол (q.v.) близо до Фрамлигам.

(Добро състояние на някои части от средновековните постройки на манастира; останалите силно разрушени, съмнителни пристройки, грозни поправки и модерни израстъци навсякъде. Сградите на манастира, домът на свещеника и част от страничния параклис „Дева Мария“ (XIII век) все още стоят. Ровът, който е заобикалял манастирската земя, е пресушен. Шпионката или тесният отвор в стената на църквата между средното и страничното крило (1450 г.) в южния коридор е странно приспособление, уникално в графството; причините за неговото безбожно поставяне са неизвестни. Един подземен коридор, свързващ манастира с малка постройка в съседство с Гората на монахините, е споменат в документите на епархията от XV век; той предизвиква клерикални спорове и впоследствие е срутен до основи. Руините от каменната структура все още могат да бъдат видени, но първоначалната му цел — вероятно за шпиониране — си остава неясна).

Днешен собственик: г-н Х. Г. Мортланд. Частен дом. Не е отворен за посетители.

Пътеводител на Кралство Англия, том VI, Съфолк (актуализиран)

КМ. Джеймс, 1938

Бог ми показва това място. Когато го видях за първи път, знаех, че е свято. Бях уморена от пътуването, но слязох от коня и целунах земята. Майсторите зидари казаха, че ще започнат да строят на следващото Благовещение. Дадох им в предплата заплатите за половин година. Кажете ми, сестро на моето сърце, не беше ли това върховна глупост от моя страна?

Писмата на Изабела де Морлакс до Унифрид от Илдл, 1257 — 1301, редактирани и преведени от латински от В. Б. С. Тейлър, 1913 г.

---

[1] Quod vide (лат.) — което се вижда. — Б.р. ↑

[2] Томас Кромвел (лорд управител на Хенри VIII) принуждава парламента да приеме Акта за забрана, с който се закриват всички манастири, чиито приходи са по-малко от 200 лири на година, и собствеността им бива предоставена на краля. 376 манастира попадат под ударите на този акт. — Б.пр. ↑

[3] Вследствие на Акта на забраната на север започва движение, известно като Поклонничество за опрощение. — Б.пр. ↑

1

ЛЯТНАТА МЕЙСИ, 1967

Когато за пръв път пристигнахме в абатството, валя непрекъснато цели пет дни. Бях предупредена, че това може да се случи в Англия през пролетта или лятото, но не го вярвах. Всяка сутрин по време на закуска всички седяхме мълчаливо. Дядо се криеше зад вестника си, сестрите ми не откъсваха очи от чиниите си, майка ми рееше празен поглед във въздуха. Трябваше да ми подложат три възглавници, за да мога да стигна до масата. Зад прозорците светът беше мокър и отвратителен.

Тогава лавровите дървета край къщата не бяха отсечени и от клоните им капеха безрадостни черни сълзи. Зад тях се виждаше ъгълът на стария манастир, от чиито водостоци с чудата форма течеше вода като река, изливаща се от устата ѝ, очите на фантастични същества. Моравата бе превърната в пасбище и тревите бяха навели главите си като паство от каещи се грешници. Английският въздух беше плътен, с особен бледо морав цвят. Вятърът беше остър и пронизителен: земята около буковата алея бе покрита със счупени клони. Можех да видя няколко ръце, една гигантска бедрена кост, ужасни остатъци от глава, всичко това преплетено и увито със злоба и зъл умисъл. Имаше две огромни очи. Знаех, че наблюдават цялата печал, просмукваща се в къщата. Те измерваха влагата, която се промъкваше с пълзящи пръсти по стените, и брояха капките от покривите — само в тази стая имаше три ведра. Вятърът стенеше и виеше в комина. Прозорците тракаха.

— Е, деца — рече Стела с кисел глас, което означаваше безпокойство. — Днес няма начин да се разхождаме.

Тя правеше тази забележка през един и същи интервал от време всеки ден от пет дни насам. На шестия Стела се качи в своята спалня и заключи вратата. Ние опитахме обикновените лекарства — цветя, книги и храна. Фин ѝ занесе цял куп книги. Аз — букет от диви зюмбюли (*Hyacinthus nonscriptus*), които набрах в Гората на

монахините с помощта на Фин. Редовно проверявахме — след три дни те все още лежаха пред вратата ѝ.

След това изгря слънцето. Стела отказа да спи в голямата стая, която някога бе споделяла с татко. Вместо това си избра едно малко местенце на таванския етаж, където някога са били спалните на монахините. Там дългите коридори бяха горещи, тъмни и миришеха на старо. Водата в буркана от сладко се бе изпарила; зюмбюлите бяха увехнали и умрели. Пакетът цигари не бе отворен, шишенцето за спешни случаи, пълно с „Джак Даниълс“, не бе докоснато, а малките триъгълни сандвичи се бяха сбръчкали и потъмнели. Фин преброи и провери книгите. Трябваше да бъдат шест: „Малки жени“, „Менсфийлд парк“, „Джейн Еър“, „Гайната градина“ и „Големите надежди“ все още си стояха пред вратата, но шестата — мисля, че бе „Отвлечена“ — липсваше.

— Това е напредък — рече Фин. Тя допря ухо до заключената врата и всички се заслушахме напрегнато. Въздухът в тази къща е странен, както знаеш — някак си тежък, надвиснал като буреносен облак, а тогава сякаш го усещахме по-осезателно, защото все още не бяхме свикнали с него. Така че слушахме, без да дишаме, и аз имах чувството, че и *той* ни слуша в отговор — това беше странно.

След малко Фин каза, че май долавя шумоленето на страници. Какво облекчение. Отдалечихме се и тръгнахме на експедиция. Първо изследвахме библиотеката; тя бе едно изядено от молците място — тогава дори повече, отколкото сега — и дядо каза, че някога тук бил параклисът на Светата дева. Там, където сега е камината, е бил олтарът, знаеш ли? Опитахме да гледаме през прочутата „шпионка“ и открийхме, че работи удивително добре. Не забелязахме нищо странно — не и този първи път. Сетне направихме карта, в която включихме градините, и дърветата, и селото, и овощните градини и езерото, и Черният ров...

— Ти чу ли шумолене на страници? — пита ме Лукас, прекъсвайки изброяването ми. Той ме поглежда над скицника си, моливът му спира да се движи. Аз хвърлям крадешком бърз поглед на листа пред него: трийсет на трийсет и пет сантиметра, отлично качество, добра текстура. Върху него има лабиринт от драсканици, пресечени линии и онези сенки, които Лукас създава, като търка с палеца си. И от тези черни и бели петна се раждам аз — Мейси.

Не ми е позволено да видя портрета си, докато го рисува; Лукас хваща погледа ми и накланя скицника си така, че да скрие листа. Замислям се върху въпроса му. Трудно ми е да си спомня — беше преди повече от десет години. Тогава бях много малка. Тогава изгубих баща си. Всъщност не осъзнавах, че съм го загубила: всеки път, когато вратата се отвореше, очаквах той да влезе.

Така че в моите спомени всички събития от онова първо лято в абатството са объркани. Те са ярки и отчетливи, като образите върху картите за игра, но когато се опитам да ги погледна по-отблизо, ме карат да чувствам безпокойство. Чувствам, че нещо липсва или че фокусникът, който борави с тях, сякаш е скрил няколко в ръкава си. Той ги разбърква фантастично и умело, така както го прави бабата на Дан — има някаква ловкост, някаква хитрост, някакъв номер с ръката. Става някакъв трик.

Концентрирам се върху заключената врата и сбръчканите сандвичи. Мога да помириша сладкия аромат на „Джак Даниълс“. Фин и Джулия са се навели от двете ми страни. Една уловена като в капан муха се блъска в прозореца, който никога не е отварял от десетилетия. Мисля, че чух някакъв звук — шумолене, и то може да е било от отгръщане на страници. Със същия успех, имайки предвид къде се намирахме и естеството на тази къща, шумоленето може да е било и от друг произход. Монахините, които някога са обитавали това място, все още са тук, напомням на Лукас. Те се крият в горните коридори, тълпят се по стълбищата, зърната на броениците им тракат, а полите им шумолят. Когато минаваш покрай тях, сестрите те гледат търпеливо, сякаш очакват да се присъединиш към тях — и изглеждат сигурни, че няма да чакат дълго.

Те са умрели, отишли са си от този свят преди осемстотин години — но това не ги спира. Защо не си почиват в мир, както трябва да си почиват мъртвите? Чудя се защо *преследват* мен, а всички други хора, чието преследване бих приела с радост — например баща ми, — никога не се появяват? Поне веднъж.

— О, стига, Мейси — казва Лукас. — Престани! Това разстройва всички и е досадно. Няма задгробен живот. Няма рай, нито ад, няма Бог, нито дявол, няма ангели, демони, духове... Естествено няма и призрачни монахини. Ти си практично дете. Знаеш всичко това отлично. Престани да се въртиш и седни кротко.

Лукас е неверник. Той знае много. Говори рязко и аз осъзнавам, че съм го ядосала — Лукас лесно се отегчава. За да го умилостивя, сядам тихо като полска мишка (*Micromys minutus*) и след петнайсетина минути работа в мълчание той омеква. Знаех си, че ще стане така. Лукас обича моите истории. Всички други в абатството са твърде заети, за да ме слушат. „Не сега, Мейси“, казват ми те, като бързо се отдалечават от мен. Но Лукас е пристрастен към информацията, а аз съм добър историк, така че двамата много си допадаме и представляваме чудесна двойка. За разлика от Стела аз говоря истината; за разлика от дядо не се отклонявам и разсейвам; за разлика от Фин и Джулия не извъртам и не пропускам най-интересните подробности. Ако наистина искате да научите нещо за тази къща и това семейство — както Лукас иска със сигурност, — аз съм единствената, която може да ви бъде от полза. Аз разкривам тайни — а тук те са в изобилие. Може да съм още дете, но съм забележително наблюдателна, както Лукас вече е установил. „Разкажи го както си е“, казва Джулия. И аз го правя. Да, правя го. Правя го.

— И така, кога се възстанови Стела? — пита Лукас по своя небрежен, ленив, дразнещ маниер. — Джулия винаги ли е била красива? Фин винаги ли е била особена? Кога срещна Дан за пръв път? Кой застреля лъва в библиотеката? Спомняш ли си Америка? Обичаш ли мляко или сметана в кафето?

Той се прозява, сетне ме поглежда с присвити очи, измерва лицето ми и рисува. Две бързи линии, леко размазване с палеца. Харесвам Лукас. Той също ме харесва. Мисля, че ме предпочита пред сестрите ми, макар че може и да греша. Както и да е — ние се разбираме и намираме това за много приятно. Той ми се усмихва с една от беглите си усмивки.

— Хайде, Мейси — казва с примамлив глас. — Искам да знам всичко. Разкажи ми още.

Харесва ми да бъда неговата Шехеразада и, разбира се, не съществува опасност да бъда езекутирана, след като завърша приказката. Обаче има реална опасност да му стане досадно и затова аз съм винаги нащрек. Внимавам никога да не му дам всичко, което иска. Това е урок, който двете ми сестри трябва да научат, при това скоро. Освен това въпросите му не са толкова невинни, колкото изглеждат. Понякога си мисля, че преследва някаква силно интересуваща го

информация, макар че никога не го признава. Подозирам, че днес той иска да научи пълни подробности за Дан. Така че решавам да му подам дясната си ръка и да задържа лявата зад гърба си — открия, че ако накараш Лукас да се мъчи в догадки, ако стоиш винаги на една крачка пред него, тогава няма да загуби интерес.

Ето защо се престорих, че ровя из паметта си, че претеглям спомените, като през цялото време хъмкам и ахам. След това си дадох вид, че споменът уж изплува, и му казах, че ще разкажа за бабата на Дан, известна още като проклетата вещица, известна още като Манчкин^[1] (този прякор ѝ го измисли Джулия. Жесток е, но тя не я понася).

— Ще ти разкажа за времето, когато тя ни предсказа бъдещето, за деня, в който хвърли картите за нас — започвам. После се колебая. Чувствам вътре в себе си нещо студено и твърдо, сякаш се опитвам да преглътна камъче, което е прекалено голямо. То е заседнало в гърлото ми и не иска да слезе надолу. Нито влиза, нито излиза.

Лукас наблюдава лицето ми. Изражението му е любезно, макар че никой не би описал Лукас като любезен мъж. Понякога си мисля, че ме съжалява, и предполагам, че може би има причини да го прави — защото аз съм вързана в къщата с дядо, който вече трепери от старост, и Стела, която обитава една далечна планета, много далеч отук; плюс две сестри, които са прочути с красотата и интелекта си. Все хора, които се суетят около мен, но не ме слушат. Ако не са монахините да си говоря с тях, ще прегладнея за разговор. Аз съм момичето в тъгла, онази, която всички пренебрегват. Все още нямам дори гърди. Да, мога да зърна това в съжалителните погледи и да си направя изводи.

— Бабата на Дан? Тя ви е гледала на карти и на трите? Чу ли какво каза на Фин и Джулия?

— Чух.

— Дан присъстваше ли?

— Да.

— Колко си била голяма?

— Амиии, да видим. — Престорих се, че пресмятам, макар да знаех отговора отлично. — Аз съм изтърсакът в семейството, последният безуспешен опит да се роди момче, така че между мен и сестрите ми има голяма разлика. Бях почти на седем, Фин на четиринайсет, а Джулия на шестнайсет. Беше на рождения ден на

Джулия — казвам. — Точно затова отидохме да видим бабата на Дан. Бяхме се консултирали с оракула. Рождените дни са най-благоприятното време за това. Също така беше пълнолуние.

— Страхотно съвпадение. — Лукас прави още едно деликатно петно върху хартията. Подозирам, че ще бъде нарисувана изцяло от сенки. „Да тръгна и по долината на смъртната сянка, няма да се уплаша от злото“ — прошепва един познат глас в ухото ми. „Защото Ти си с мене“ — отговарям мълчаливо аз.

До мен преподобната майка се усмихва. Другата седмица Изабела ще стане на двадесет и три: тя има зелени като стъкло очи и скъпоценна броеница, направена от нефрит. Отговорностите ѝ са безброй, невинаги намира време за мен. Като докосва ръката ми и слага пръст на устните си, тя поглежда Лукас, след което се измъква тихомълком. Лукас — неверникът, не вижда нищо. Зад прозорците свети слънце. От седмици не е валило. Това е едно златно лято, най-хубавото лято, което помня. До края му ще бъде променена, чувствам го със сигурност. Ще престана да бъде момиче и ще стана жена. Ще се излюпя от какавидата, от пашкула си, крилете ми ще са влажни, но сияйни, Мейси ще се промени!

Лукас изчаква известно време, сетне казва:

— Добре, значи е средата на лятото, има пълнолуние. Вие отивате долу в селото и дъщерята на Оушън ви гледа на карти. И какво ви каза старата вещица? Какво обеща на трите сестри? Чудя се. Любовник? Наследство? Пътуване? Обзалагам се, че е било любовник. Висок, тъмен, непознат. Като мен.

— Нищо подобно.

— Виж ти, необикновена гледачка — мърмори той по своя суховат маниер. Прави се на зает, но аз знам, че съм привлякла вниманието му. Това предизвиква у мен лек и таен трепет. Той извърта скицника си така, че да не мога да надничам в него, и продължава:

— Сега, Мейси, можеш да говориш, но няма да мърдаш главата си. Искам да стоиш под този ъгъл. Светлината е прекрасна. Обърни лицето си леко наляво. Разкопчай горното копче. Отлично. Умно момиче. Целият съм в слух. Хайде, започвай.

Мисля, че е не само в слух. И очите му са нащрек. Лукас има много очи, също като Аргус. Ако едно от тях е затворено за малко, останалите деветдесет и девет остават будни и наблюдателни. Когато

човек си има работа с него, е препоръчително винаги да помни това. Така че аз също не го забравям.

Опитвам се да се отпусна в позата, която съм заела. Опитвам се да се концентрирам и да събера миналото. Тук, в импровизираното ателие на Лукас, е хладно и спокойно. Голямата стая има каменен под и сводест таван. Била е построена от Изабела през тринайсети век и разширена в началото на петнайсети, когато абатството е било в разгара на реконструкцията си. Някога е била трапезария, свързана с коридори към манастирските постройките и основната сграда на женския метох, но тези връзки са изчезнали по време на Реформацията, така че тази част от сградата сега е изолирана. Тук е спокойно, тихо и уединено. Мога да чуя отдалеч звука от грамофона на Джулия — тя отново е пуснала онази плоча на „Джеферсън Еърплейн“^[2], — но го чувам само защото го е пуснала с пълна сила. Надула е звука до дупка. Освен тези чужди стонове и думкане, останалите звуци са си чисто английски: жужене на пчели, шумолене на брястове, блеене на едногодишни овце. Те вече са почти угоени: всеки ден може да ги пратят в кланицата.

Шестте високи сводести прозореца на манастирската трапезария гледат към поляните, овощните градини и долината под тях. В миналото Стела обичаше да се затваря сама в тази стая. Нуждаела се да намери себе си, както казваше, и това прекрасно и спокойно място било много подходящо за тази цел. Да, наистина беше студено през зимата, но за някой, който е дошъл от Канада, английските зими не са страшни. Те са къси, кратки и рядко вали сняг — никакви проблеми! След това Стела откри наново английската влага, източноанглийската влага, която е всепроникваща, пълзи и стига чак до костите. Сетне разбра какво става тук, когато вятърът вее от изток, когато иде с вой от Сибир и мете Фенс^[3].

Доказателствата за всички търсения на Стела — нейните краткотрайни призвания, все още са тук. Тук са изсъхналите бои от нейната пролет, посветена на рисуването на акварели; тук е шевната машина от лятото, когато се изявяваше като дизайнер; изоставените леци от периода ѝ на фотограф; тракащата пишеща машина от кратката зима на нейната писателска фаза. Това бе най-дълго продължилото и последно призвание. Може би Стела най-накрая бе

намерила себе си. (Чудя се как може да стане това?) Може би се бе отказала да търси. Както и да е, сега тя избягва трапезарията.

В момента тя е превзета от Лукас. Той и Дан току-що пристигнаха от Кеймбридж. Бяха издържали последните изпити и пристигнаха тук със страхотен махмурлук един ден след майските изпити.

— Това е последната дълга ваканция — обяви Дан, — така че нека да я направим незабравима.

Сега Дан често остава в абатството — може да отседне при баща си и баба си в селото, но предпочита да е тук. Настанил се е в своята стая в основната сграда и ще остане до края на ваканцията. Лукас ни е посещавал и преди, но никога за дълго — той изобщо не стои дълго никъде, — така че тази продължителна визита е изненадваща. Не мисля, че някой го е поканил, макар да предполагам, че Фин може да го е направила. Той е тук за неопределен период. Това може да бъде остатъкът от лятото, а може и по-малко, но може и повече. Лукас никога не крои планове — или ако прави, отказва да ги направи достояние на другите: просто пристига, когато му се прииска, и си отива без предупреждение или сбогуване. Мога да приема това поведение, защото с него се разбираме един друг; но за Фин и Джулия то е доста по-трудно разбираемо.

Той не се интересува от удобствата. Спи с едно старо военно одеяло върху окуцялата кушетка в ъгъла. Вари кафето си на парафинов котлон. Когато иска да се изкъпе, плува в реката. Когато е гладен, което не се случва често, идва в къщата, очарова Стела и изпразва килера. Стела е добра готвачка и смята Лукас за гений — това ѝ впечатление той не се опитва да разубеди, забелязах го. Върху масата, под една тънка салфетка от муселин за защита от мухите, мога да видя последните ѝ дарения за художника, който ни е на гости: парче кейк „Мадейра“ и извит златист полумесец пай със свинско.

От него бяха отхапани една-две хапки. До масата, подпрян върху статива, обърнат с лице към стената и скрит зад параван е портретът, който Лукас трябва да нарисува — неговата компенсация за това, че ще живее безплатно тук цялото лято. Това е гигантска картина на Джулия, Фин и мен, и Дан казва, че тя ще бъде неговото *magnit opus*^[4] — за тази година поне. Ще се нарича „Сестрите Мортланд“, което според

мен е тъпо и глупаво наименование. Нямам впечатление, че Лукас работи често върху това платно, макар че може да работи нощем.

Аз не мога да спя добре през нощта. Понякога ми пречат монахините; друг път моите сънища. Веднъж или два пъти, когато не можах да спя, се измъкнах от леглото, слязох долу в градината и видях светлина в трапезарията, пръскаща се надалеч. Лукас затваря външните капаци на прозорците, но шест ярки цепнатини лежаха като райета на земята, като златни пръчки. Може би скиците, които правеше на лицето ми, бяха подготовка за този портрет. А може и да не бяха важни, просто нещо, с което да си убива времето. Бих искала да го попитам дали са важни и защо може да бъдат такива — но знам, че няма да ми отговори: той е потаен мъж... Както Бела обича да казва: „Краставите магарета се надушват“. Аз също съм потайно момиче.

Мисля, че може да бъдат важни, защото Лукас казва, че има намерение тази година да ми направи четири рисунки. Сигурна съм, че това е голяма чест. Означава, че нещо в мен го е заинтересувало. Първата рисунка — „Пролетната Мейси“ беше завършена през великденската ваканция. „Лятната Мейси“ е тази, която рисува в момента; „Есенната Мейси“ и „Зимната Мейси“ ще бъдат следващите. Не ми е позволено да ги видя преди и четирите да бъдат завършени. Не ми е позволено да видя и „Сестрите Мортланд“, на Джулия и Фин също е забранено. Опитах се на няколко пъти да се промъкна и да надзърна, но опитите ми винаги биваха осуетени. Когато Лукас излизаше навън, той затваряше прозорците и вратата. За тази цел купи нов катинар.

— Колко параноичен може да станеш? — пита го Джулия.

Тя току-що се е върнала от едногодишна специализация в Бъркли, Калифорния. Пребиваването ѝ там е повлияло върху дрехите и речника ѝ. Любимата ѝ дума сега е „параноик“.

— Хайде, Мейси, къде се отплесна? — стресна ме Лукас. — Говори ми. Лицето ти стана твърдо и неподвижно. Не мога да работя, ако си намусена.

— Не се муся — отвърщам. Но съм доловила в гласа му предупредителната нотка на раздразнение, така че отново се концентрирам. Ще ми се да бях избрала да му разкажа за друго събитие, но вече няма начин да се измъкна. Онова обло, студено камъче все още е заседнало в гърлото ми. Мръщя се, Лукас изчаква,

моливът му нетърпеливо се върти и аз, както винаги покорна, се връщам обратно в миналото.

Виждам как през онзи следобед ние трите тръгваме към селото. Избираме да минем по пътя през гората, нещо, което правим рядко. Джулия се е пременила в нова бяла рокля; отдолу носи найлонова фуста а ла Бриджит Бардо, която прави полата ѝ твърда и с формата на камбана. Около деколтето на роклята има английска бродерия. За една нощ се е превърнала в жена и е толкова ослепително красива, че чак очите ме болят. Сестра ми Фин е облякла както винаги старите си дрехи — износени панталони, смачкана блуза и сандали. Тя е тънка и изправена като върбова пръчка. Мога да кажа какво мисли Джулия — тя обикновено мисли за себе си, така че не е трудно, но когато става дума за Фин — не мога. Тя е много по-сложна, като възел, който не мога да развържа.

Сестрите ми вървят напред и спорят. Аз съм на опашката. Нося кафяви ленени шорти, кафяви сандали, бяла риза, която е на Фин, но вече не ѝ става. Прочетох тайно поредицата „Прочутата петорка“^[5] (те са на първо място в списъка на Стела за забранени книги) и като безсмъртния Джордж от остров Кирин^[6] искам да бъда момче.

Подсвирквам на кучето, което само аз мога да видя — това лято бяхме между кучета, така както сме и сега. Пъхам ръцете си в джобовете и тътря крака. Броя дърветата и ги назовавам по име, когато минавам покрай тях. Мисля, че съм щастлива; щастието е заразително. След малко Фин и Джулия престават да спорят и Фин, която има много сладък глас, започва да пее, първо мадригал, после подскачайки и смеейки се, песента на Елвис „Blue Suede Shoes“.

Излизаме от гората и топлината на слънцето ни удря безмилостно. Долината под нас е като разтопено злато. Живите плетове от бъз са като плътна стена; трийсет бряста са строени като на парад по дължината на тясната алея. Ябълките в овощните градини са узрели; житото е узряло. Бог е подредил четирийсет и една крави в перфектна фигура в Акр Фийлд. Над главите ни летят чучулиги — толкова са високо, че не мога да ги видя, но ги чувам, — те надуват гърлата си и изпълват небесата с оглушителна песен. Дишам въздуха на Англия; той нахлува в дробовете и кара сърцето ми да бие по-бързо. Фин хваща ръката ми, дори духът на Джулия е приповдигнат. Ние започваме да танцуваме, да тичаме и скачаме надолу по хълма.

Най-долу, както сме се уговорили, ни чака Дан. Пораснал е, станал е по-висок от последния път, когато го видях — а това бе преди повече от година. Обикновено идваше в абатството всеки ден, но сега изглежда го избягва — ако за това има някаква причина, на мен, както обикновено, тя не ми е съобщена. Въпреки това той и Фин си остават близки. Тя и преди е ходила много пъти у тях, но за Джулия и мен домът на Дан си остава непозната територия — ние никога не сме прекрочвали прага му; Дан винаги ни изпреварваше и преграждаше пътя ни. Вървим през селото. То е притихнало в следобедната жега. Тринайсет кокошки кълват тревата край пътя.

Тук нищо не се е променило от векове, харесва ми. Джулия твърди, че това било истинска досада. Старинната къщичка с наклонен покрив, в която живее Дан, е последната къща отляво, гледаща на юг, точно на четиристотин крачки от изкуствения гьол за патици. Предният вход никога не е бил използван, така че заобикаляме отзад, където е сенчесто и вратата стои отворена.

Това е стара, ниска врата. Дан, Фин и Джулия трябва да наведат главите си, за да влязат. Аз ги следвам и след ярката дневна светлина ослепявам от тъмнината.

---

[1] Munch (жарг.) — дъвча, мляскам. — Б.пр. ↑

[2] Най-успешната група в Сан Франциско през 60-те години — „Somebody to love“, „White Rabbit“. — Б.пр. ↑

[3] Блатиста област в Източна Англия. — Б.пр. ↑

[4] Велико произведение (лат.). — Б.пр. ↑

[5] Поредица книги от детската писателка Енид Блайтън. — Б.пр.

↑

[6] Герой от тази поредица. — Б.пр. ↑

МОМЧЕТО ЗАД СТЬКЛОТО

Тази къщичка има четири стаи — толкова ми каза Фин. Предната стая долу винаги трябвало да бъде поддържана спретната и подредена, защото била използвана за бдение. Майката на Дан — Дори, била положена в тази стая, облечена с бялата си копринена сватбена рокля и с бялата си молитвена книга в ръце. Съболезнователната телеграма, която изпратил татко, все още се пази тук, казва Фин. Бабата на Дан я сложила в рамка и тя виси над камината, която никога не е била палена.

Тази ужасна смърт — Дори била само на деветнадесет години — се случила в края на войната. Четиринайсет години изглеждат прекалено дълго време да оставиш една стая неизползвана, особено в къща, която е толкова порутена, колкото е тази, но Фин казва, че това е традиция и освен това бабата на Дан подозира и се страхува, че някой друг неочаквано може да умре, ето защо било добре стаята да бъде готова. Бих искала да разгледам тази гробовна предна стая и телеграмата на татко, но вратата ѝ е затворена.

Ние сме в кухнята отзад, където семейството готви, мие се, яде и живее. Тесни стълби водят към двете спални горе — те трябва да приютят бащата на Дан, баба му и него самия. Преди да дойдем, попитах Фин къде спят в такъв случай и тя ми обясни, че Дан спи в стаята на баща си, къде другаде! Когато настоях за повече подробности, тя се ядоса и почервения: обвини ме, че съм била любопитно изчадие, че това не било моя работа; пък и не всички разполагат с огромен хамбар с двадесет спални. Двадесет спални, повечето от които не са мебелирани, обитавани са от мишки, които си организират балове и празненства в тях, и са напълно неизползваеми, бих могла да ѝ отговоря. Но не го направих. Разбрах, че моят въпрос може да се окаже обиден за Дан и да го нарани; разбрах също, че Фин го защитава. Въпреки това бях любопитна. Дан е висок, а баща му е направо гигант, макар че е много мил и внимателен: нима наистина спяха в едно и също легло, чудех се — погребалното ложе, на което бе

лежала бедната Дори? И ако е така, тогава дали спяха един до друг или главата на единия е до краката на другия?

Също така съм много любопитна и по отношение на възможностите за къпане — по принцип, като изключим мивката в кухнята, тук няма други, — а още повече и за възможностите за пишкане, т.е. клозета. Фин казва, че в градината зад свинарника има външна тоалетна и че тя е абсолютно годна. Всяка къща в селото има такова приспособление — знам го много добре, но никога не съм използвала нито едно от тях. Жените от селото не ни обичат; когато минаваме по улицата, те си шушукат зад шепите, наричат ни „странните сестри“, което е грубо и невъзпитано. Така че никога не съм изпитвала удоволствието да пишкам в малка каменна колибка. Бях планирала да посетя тоалетната на Дан точно с тази цел, но Фин прочете мислите ми и се намеси. Забранено ми е да пишкам по време на посещението ни. Не мога да поискам това и дори не мога да го обсъждам. Нужникът е забранена територия. Едно посещение в него щяло да унижи Дан и щяло да бъде опасно за мен; ако се опитам, ще бъда наказана. Знам какви са наказанията на Фин. Те са неумолими, моментални и болезнени. Така че нямам намерение да рискувам.

— Направила съм чай — казва бабата на Дан десет секунди след влизането ни в стаята. Усещам погледа на Фин върху себе си.

— Мейси не иска чай, само една малка чаша вода — намесва се бързо тя.

— О, да, ако може вода, госпожо Нън — повтарям като робот. Чаят ме кара да пишкам.

Всички стоим около масата, изчаквайки учтиво Бела Нън да седне първа. Очите ми започват да се приспособяват към липсата на светлина и стаята постепенно започва да придобива форма. Тя е толкова странна и чудата, колкото обеща Фин, но и забележително мръсна. Обаче бабата на Дан „чисти“ за нас в абатството и аз съм видяла методите ѝ за чистене, така че това не ме изненадва. Има цели валма прах по набръчкания линолеум, мивката е пълна с неизмити съдове, а масата е мазна. Джулия се притеснява за бялата си рокля, мога да видя това; лицето ѝ е изопнато от презрение. Тя се колебае, преди да седне — столовете също са лепкави, и с един бавен, изпълнен с ужас поглед оглежда масата. Чиния с тлъста шунка, нарязана на дебели резени, които привличат вниманието на мухите месарки;

маруля, полята със салатен сос. Чиния с цвекло и парче пай, който разпознавам — откраднат е от килера на Стела преди седмица, дебели филии хляб, намазани с маргарин, неестествено жълт изсъхнал кейк и хлъзгава купчина от твърдо сварени яйца, украсени с листенца повехнал магданоз. В центъра стои купа розово малеби във формата на замък, заобиколено с ров от консервирани мандарини. Часът е три следобед.

— О, госпожо Нън — казва Джулия с плах глас. — Не е трябвало да си правите труда. Ние току-що обядвахме.

— Глупости, аз умирам от глад. Това изглежда много вкусно — прекъсва я със свиреп поглед Фин. Очите ми прескачат към вратата, където Дан все още стои на прага. Долавям изражението на лицето му — то е изпълнено със срам и е толкова нещастно, че съм шокирана до дъното на душата си. Той се обръща и разглежда двора навън с такъв задълбочен интерес, сякаш никога досега не го е виждал. За пръв път забелязвам, че макар да е във ваканция, Дан носи най-хубавия си костюм, онзи, който му бе купен, когато спечели мястото в прогимназията. Оттогава доста е пораснал. Маншетите на ризата му се подават поне с пет сантиметра. Ризата е бяла, найлонова, току-що изпрана. Обувките с връзки са лъснати до блясък. Подстриган е. Когато го видях последния път, имаше перчем, намазан с брилянтин; но училището сигурно е възразило срещу подобна прическа. Сега е безмилостно подстриган, с къси бакенбарди, което му придава вид на малолетен престъпник от трудововъзпитателно училище. По шията му има обрив. Фин казва, че е започнал да се бръсне, но ако е така, то процесът нещо се е объркал.

— Баба направи кейка специално за вас. Няма ли да седнете, скъпи дами? — казва той, обръщайки се отново към нас, но без да ни гледа — и аз осъзнавам, че проговаря за пръв път, откакто се срещнахме на алеята. Гласът му се е променил така силно, както и външният му вид: сърцевината му е несигурна, а гласните са станали железни. Мисля, че е упражнявал тази ужасна забележка многократно, както и дървения жест, с който я придружи. Той се опитваше да изстърже съфолкския акцент от гласа си; беше убил оня странен, привлекателен цигански ритъм, като напев на песен, придобит от бушън, когато е бил дете, ритъм, който можеше да се долови, когато бе развълнуван или доволен. Онова, което е останало, е доста тъжна

смесица: странната кокни интонация на баба му, премесена с изтънчения изговор, придобит в прогимназията. Мисля, че може би се опитваше да имитира своя приятел от селото — Николас Марлоу (който сега учи в Уинчестър), или може би майката на Ник, онази, която живее в старата резиденция на пастора, ръководи Женското дружество и може да покровителства дори Бог, както твърди Джулия.

Бела Нън поставя на масата огромен кафяв чайник. Сяда. Всички сядаме. Приемам голяма порция твърдо сварени яйца, пай, шунка, задушена маруля и цвекло. Храна, от която се отвращавам. Боли ме, когато ям животни. Цвеклото кърви. Вторачвам очите си в кървящата чиния, на която е изобразена коронацията на Елизабет II. Бела е вярна монархистка и много обича коронованите глави. Чинията е хералдическа, с позлатен ръб и нащърбена.

Мисля си: „О, Дан, какво е станало с теб?“

Аз бях онази, която първа видя Дан. Никой от семейството ми не иска да признае това. Настояват, че съм била прекалено малка, за да помня. Казват, че това било просто поредната ми идиотска измислица. Фин, която е особено ревнива по отношение на връзката си с Дан, е твърде язвителна и саркастична относно моите твърдения. Джулия, която не може да го понася и никога не е могла — или поне така претендира, казва: „Господи, Мейси, ти си една малка фантазьорка! На кого му пука кой го е видял пръв? Той е чирак на Манчкин. Той е неин роднина, върви заедно с абатството, също като нея. Винаги е бил наоколо“.

Това не е истина. Видях Даниел в деня на погребението на татко — а това е нещо, което не бих забравила, нали? Смятате ли, че може да сбъркам?

Не беше обикновено погребение, разбира се — макар че тогава аз не го разбирах. Моят татко беше герой. На деветнадесет години бе летял на „Спитфайър“. Беше оцелял в битката за Британия, но покъсно умря в Ню Мексико, Съединените американски щати, където всички отидохме по настояване на Стела, за да лекува той дробовете си. Татко се върна заедно с нас на борда на кораба до Англия в малка урна, която бе опакована в кутия с надпис „Не се издирва“ в ръцете на Стела. Когато пристигнахме в абатството, или в „наследствената

дупка“, както го наричаше безмилостно дядо, урната живя в скрина в стаята на Стела; тя стоя там месеци наред. Трябваше да се свършат много неща, свързани с нея — къде да бъде поставена и каква церемония бе най-подходяща. Първо щяха да я сложат в една ниша в църквата, в съседство с безброй други знаменити представители на фамилията Мортланд. Трябваше да има каменна плоча, гравирана от един художник — приятел на Стела (почти всички приятели на Стела са хора на изкуството).

След това, не — смяна на модела. Един мемориален прозорец щял да бъде по-подходящ. Прозорец, който щял да си подхожда с другия насреща, изграден в памет на някакъв прапрачичо от рода Мортланд, който умрял храбро в някаква отдавна забравена война. После дойде идеята за двора на църквата; сетне едно специално оградено място в Акр Фийлдс — място, което татко обичал като дете. Сетне беше ред на гората с дивите зюмбюли, защото Стела се кълнеше, че очите му, които всички ние сме наследили, имали съвсем същия син цвят. И накрая, когато дядо вдигна шум до небесата и каза, че синът му няма да бъде погребан там, където заравят проклетите кучета, отново се върнаха на идеята за църквата, но парите бяха свършили, така че каменната плоча отпадна и огромният бароков паметник във въображението на Стела се трансформира в малка, скромна, правоъгълна кутия за писма. На нея пищеше: „Ги Мортланд, 1920 — 1955“.

Във великия ден, когато урната щеше да бъде поставена да почива вечно на това място, всички отидохме в църквата: първо дядо и Стела, след тях Джулия и Фин, накрая Бела Нън и аз. Бела бе поканена като човек, който се грижи за абатството в наше отсъствие. Сега тя беше икономка, чистачка, довереница, а също и моя бавачка. Бела бе предана на моя баща, така че присъстваше, за да му засвидетелства своето уважение — а също така и да ме пази, да не би да проваля церемонията като шавам, мърдам, подсмърчам и по някакъв начин засрамя семейството, макар и малко, с моето поведение.

В църквата ние изпяхме любимия химн на татко „Изорахме нивите и хвърлихме добри семена в земята“. Следваха молитви от пастора и една много дълга поема, прочетена от Стела, написана от нея и „обработена“ от някакъв известен писател — още един от нейните приятели. Писателят бе обещал да присъства, но някаква неотложна

работа го бе задържала в Лондон. Бяха поканени и селяните, но дядо бе толкова разстроен, че написал грешна дата на поканите с черна рамка. Освен това беше жътва и всички работеха на полето, така че никой не дойде. Църквата беше празна и студена, имаше ехо, пейките бяха много неудобни. Аз бях едно бузесто, едва проходило хлапе и крачетата ми бяха прекалено къси, за да стигнат до възглавничката, камо ли до пода. Бела миришеше на кюфтета и държеше ръката ми здраво стисната в своята. Седях до нея и се опитвах да си спомня татко, както ми каза дядо. Но спомените ми се изплъзваха и бяха неясни, можех да уловя само откъслечни образи: две ръце, които ме държат, мирисът на кожата му, времето, когато кашляше кръв в носната си кърпа, а Стела плачеше. Последното може и да съм си го измислила. Може би съм си измислила всичко. Бях само на годинка и нещо, когато той умря.

След малко ми стана скучно. Загледах смешните обувки на Бела — здрави и черни, с яркочервени връзки. Прехвърлих се на палтото ѝ, украсено с кожа на убито животно, което бе червеникавокафяво и озъбено. Разгледах пръстените ѝ — бяха много, и кехлибарената ѝ огърлица от няколко реда. Зазяпах се в чудото, което трябваше да бъде нейната шапка — имаше пауново перо с око, затъкнато в черната лента. Започнах да си играя с молитвеника, да се въртя и да мърдам, докато Бела, изгубвайки търпение, ме оципа силно по ръката. Моментално се укротих; вдигнах очи и огледах църквата. Вниманието ми привлече картината „Страшният съд“, на която подигравателно ухилени дяволи ръчкаха с вили тълпа от голи хора към пропастта и червените огънове на ада. Изследвах мраморния кръстоносец Мортланд, заспал върху гробницата си, и възпоменателния бронзов барелеф за жената на един Тюдор — толкова често го бяха лъскали, че главата на покойницата се бе изтрила. Разгледах мемориалния прозорец на оня прапрачицо от неизвестната война и после погледнах към най-близкия до мен прозорец, оня, който трябваше да бъде прозорецът на татко, ако парите не бяха свършили през последните години.

Той бе направен от чисти оловни стъкла, поставени в рамки. В най-близката рамка видях чудно момче. Имаше буйна черна коса, черни очи, прав нос, широка уста и много бели зъби. Носеше една малка златна обеца. Изражението му беше свирепо и обвиняващо.

Нямаше тяло, нямаше врат, труп или крайници. Появи се, допря лице до стъклото и изчезна. Появяваше се така и изчезваше три пъти през известни интервали от време.

— Ще го убия, когато се прибере вкъщи — промърмори Бела, докато излизахме от църквата. Озовахме се в гробището на църквата и момчето, все още свирепо, но сега с тяло, врат, ръце и крака се появи зад един надгробен камък.

— Ще му оцавя кожата — закани се тя, когато го зърна на алеята да виси между клоните на един бряст. Момчето се появи за последен път, когато се върнахме в абатството. Неочаквано лицето му цъфна, залепено към прозореца на библиотеката; гледаше през стъклото. Стела разнасяше малки сандвичи, дядо наливаше шери, Джулия и Фин играеха върху лъвската кожа, Бела се занимаваше с огъня. Само аз го видях. Библиотеката е на първия етаж; има цели тридесет стъпки от прозореца до плочите. Момчето и аз се гледахме няколко минути. Личеше, че нещо го е разтревожило. Вдигна мръсната си ръка и потърка очите си. После аз примигах и той изчезна.

Това беше Дан. Сега вече знам, че трябва да се е изкачил по водосточната тръба, за да стигне до прозореца, макар той да твърди, че бил летял. И неотдавна открих защо е бил разстроен — макар да ме убеждава, че съм си била измислила сълзите. Но тези подробности нямат значение. Моята представа за Дан е от онзи ден, той е момчето зад стъклото. И макар че сега е силно променен във всяко отношение, в моите очи той все още е дивакът, към когото неочаквано изпитах афинитет — момчето, което завинаги щеше да бъде отвън и да наднича вътре. Винаги, когато го срещна, ми се иска да кажа: „Приемете го сега! Отворете прозореца! Отключете вратата! Пуснете го да влезе!“.

3

ДЪЩЕРЯТА НА ОУШЪН ГАДАЕ НА КАРТИ

— Искате ли още малеби, мис Джулия! Знам, че сте пристрастена към него — предлага Бела, сипвайки пълна лъжица в чинията, преди Джулия да успее да каже и дума. Джулия, чиято погнуса към малебито е добре известна на всички присъстващи, включително и на Бела, само свива рамене. Бела, без какъвто и да е злобен умисъл, ѝ хвърля един весел поглед. Малките ѝ черни очички святкат от задоволство.

— Гълтайте си чая, момичета. Мейси, и ти трябва да пийнеш поне една глътка. Започвам с листенцата.

— Не може ли да започнем с кристалното кълбо, госпожо Нън? — питам. Бях го гледала с копнеж през цялото време. То стои върху скрина, покрито с бяла копринена носна кърпа.

— Не, не можем. Във всеки случай не първо с него — отговори Бела. — Има си правилен и неправилен ред. Първо са листенцата, сетне е кристалното кълбо и чак тогава картите.

С Бела не може да се спори, тя е упорита и властна. Също така и раздразнителна: ако я ядосаме, въобще няма да ни гледа — а ние всички страстно искаме да ни предскаже бъдещето, дори Джулия, която се преструва, че за нея това е мошеничество и евтини трикове. Бела притежава дарбата; повтаряше ни го толкова често, както и Дан, че всички вярвахме в това безпрекословно. Дарбата идеше от нейните цигански прадеди.

— Някои хора наследяват къща или гърбица — ще ми каже Бела. — Други наследяват херцогска титла или хемофилия, като онези руски принцове. А аз съм наследила дарбата. Колко деца е имала Оушън?

— Четиринайсет — ще отговоря аз. Добре съм си научила урока.

— И колко от тях притежават дарбата?

— Само ти. Ти си единствената.

— Бях единствената — ще каже Бела. — Така че внимавай, Мейси. Не можеш да ме заблудиш. Виждам през стени и врати.

Сега тя сипва два пръста черен чай в една чашка и я побутва към мен. Чаят е плътен и пълен с листенца. Отпивам внимателно една глътчица под бдителния поглед на Фин. Обещала съм на Стела и дядо да им опиша бърлогата на вещицата, така че докато Джулия ровичка из малебито и всички очакваме да приключи, аз оглеждам стаята.

Вече съм влюбена в нея. Харесват ми тъмнината и блясъкът. Възхищавам се на аленочервените рози, които Бела е изрисувала върху гредите. Прехласвам се по огледалата в рамки от блестяща тенекия, които висят в дълбоките ниши на прозорците, загатвайки и изкривявайки външния свят. Харесват ми многото дреболийки и украшения, както и окачените панделки, които висят от дръжките на бюфета; погледа ми грабват блестящите медни съдове, тенджери и тигани, и възглавниците на пейката покрай черната оловна печка. Те са извезани с цветя, райета и точки, яркочервени и жълти, оранжеви като слънчоглед, зелени като млади листа и розови като малини; има една, която желая особено силно — избродираната със сърмени звезди. Най-хубавото от всичко и съвсем близо до мен, така че мога да я разгледам добре, е стената на прадедите.

Тя е оформена като малък олтар с лавица, покрита с ярко алено кадифе, и една свещ, която мъждука под снимките, така че хората приличат на живи. В центъра на най-личното място е майката на Бела, прабабата на Дан, прочутата Оушън Джоунс. Тя седи на стъпалата с цвят на сения пред една дървена каравана — никога не съм виждала подобни каравани, но умирам да живея в такава. Има извит покрив, огромни колела, комин за печката и боядисан теглич за опърпаното шарено пони, което пасе наблизко. На прага на караваната в цялото великолепие на циганските си одежди седи самата Оушън. Без каквото и колебание може да се каже, че е повече от впечатляваща. Първо, тя е дебела; второ, едра като канара; трето, има много тъмни, направо черни очи, които са вперени в отвъдното. Носи няколко ката дълги бродирани поли; жилетка, издута блуза, няколко реда гerdани (ето откъде е взела пример Бела!) и кърпа за глава, украсена с монети, вързана ниско на челото чак до веждите ѝ. Бялата ѝ коса — която никога не е била подстригвана, също като на Бела, и тя твърди, че никога не е рязала своята — е сплетена на дебела като конска опашка плитка. Тя виси през рамото ѝ и стига чак до кръста. Обута е с мъжки ботуши и държи мъжка лула — на снимката има и мъже, които стоят

от двете ѝ страни в подножието на стълбата, но те изглеждат дребни като джуджета. Няма никакво съмнение кой управлява клана, мисля си аз. За пръв път осъзнах думата, която Фин използва за Оушън — *матриархат*.

Оушън умряла през 1924, когато татко е бил на четири години — знам го, защото Бела ми го повтаря много често. Тя предсказала собствената си смърт и се приготвила внимателно за нея. В онези дни циганите все още идвали всяка година в тази част на Съфолк, често по време на жътва, когато имало много временна работа. Те правели своя катун от палатки долу край Черния ров и понякога оставали чак до зимата. Сетне се премествали. На север, на юг, на изток или на запад; Англия била тяхна. Посещавали и градове — винаги имало работа в градовете, казва Бела, — но предпочитали да спят на полето, под звездите. На север стигали чак до Йоркшир, където хората били стиснати, а на юг до Дорсет, където имали по-широки пръсти. Присъединявали се към панаирите на шир и дълж из страната. Произвеждали закачалки и пачуърк^[1], инструменти и украшения, които продавали. В Кент събирали хмел, в Линкълншир копаели картофи, събирали старо желязо навсякъде и всяка година опъвали шатрите си в лондонския Ийст Енд. Бела за малко да се омъжи за Бисерния крал, разказа ми тя, който бил чаровен и толкова надарен и приказлив, че можел да я върти на малкия си пръст.

Срещнала го на дербито в Епсъм. Той имал тридесет хиляди перлени копчета на кралския си костюм. На гърба на жакета му било избродирано Божието око; на реверите му светели луната и слънцето. Бела го зърнала и се влюбила от пръв поглед. Но Оушън не харесала физиономията му, така че накрая Бела се вразумила и се омъжила за дядото на Дан. Той бил стабилен мъж, също както и бащата на Дан, а един стабилен мъж е онова, от което се нуждае всяка жена, казва Бела.

Желанието на Оушън било да умре тук долу, в полето край Черния ров. Тя била предана на Уикенфийлд и имала много приятели, без да споменаваме дъщерята (а именно Бела), която се омъжила извън клана, но към която Оушън останала силно привързана. Тя повикала деветдесет и шестима от най-близките си роднини и умряла точно в полунощ близо до Скантхорп (би могла да избере и по-добро място, така ми се струва). Според циганския обичай караваната се изгаря само когато умре главата на фамилията (който обикновено е мъж), но в

случая с Оушън — от гледна точка на дарбата, която притежавала, както и заради нейната желязна воля и лична сила — било направено изключение. Тази прекрасна каравана, подпалена часове след смъртта ѝ, се превърнала в нейната погребална клада.

За съжаление от това грандиозно събитие няма снимки. Трябва да се примиря със снимките на Ърнест Джоунс, съпруга на Оушън, един от легендарните цигани Джоунс, и следователно отличаващ се от обикновените хора или градинарите, които носят това име, обясни ми Бела. Гледам купчината дъщери на Оушън, опитвайки се да открия сред рояка сестри Бела. И не свалям очи от дивите ѝ синове с боси крака, парцаливи дрехи и наперен вид на принцове. Не мога да повярвам, че принадлежат на този век, но всички тези снимки са правени преди войната, а както казва дядо, светът преди войната бил друг. Къде са всички тези принцове сега, чудя се аз. Дали са все още живи? Все още ли са цигани? Дали все още пътуват? Надявам се. Гледам техните дълги неподстригани къдрици, тънките крайници и черните очи: всеки един от тях би могъл да бъде Даниел, когото си мислех, че познавам, Даниел, по когото тъгувам.

Чудя се къде са снимките на роднините на Бела от Съфолк — те също са от цигански клан. В съседното село все още има четири семейства Нън, далечни роднини; в гробището има петнайсет (Фин и Дан веднъж ги преброиха). Но няма никаква снимка на онзи стабилен мъж Бартоломю Нън, починалия съпруг на Бела, нито на Дори — нейното единствено дете. Няма снимка и на Джо Нън, бащата на Дан. (Дори се омъжила за свой братовчед: както казва дядо — има много кръвосмесителни бракове наоколо.) Установих, че в тази стая няма никакво доказателство за бащата на Дан — тук е владението на Бела. В интерес на истината има един сертификат в рамка, който гласи, че Джоузеф Джон Нън е спечелил „годишното състезание за оран с кон в Съфолк, Източна Англия“ преди осем години — знам, че това е голяма награда, Дан ми каза същото. А на далечната стена виси пушка и тя вероятно е негова, а може би е на Бела. Знам, че като момиче е стреляла и е хващала зайци с примка, за разлика от мен тя не уважава животните: за нея те са просто ходеща храна, нищо повече. Ако едно пиле остарее или се разболеет, тя го убива с брадвата: раз — два и в тенджерата, както обича да казва. Веднъж я видях как обезглави едно от пилетата на Стела и никога няма да го забравя. Кръвта пръскаше

като фонтан от шията, а обезглавеното пиле се мяташе из двора цели две минути. Името му бе Миранда. То ядеше зрънца от ръката ми.

Дан прочиства гърлото си.

— По-добре почвай, бабо — казва той с ужасния си нов глас. И тържествено изважда от джоба си пакет цигари, прави широк церемониален жест, с който ни кани да си вземем. При това се изчервява и лицето му става алено, а ръката му леко трепери. Чудя се кого ли иска да впечатли — навярно Фин? Джулия го гледа с неизмеримо съжаление.

— Не, благодаря, ние не пушим — казва с най-превзетия си глас тя.

— Дрън-дрън — процежда на свой ред Фин и си взема цигара.

Дан се навежда през масата, запалва клечка кибрит и я държи пред нея. За миг виждам как пламъкът се отразява в удивителните очи на сестра ми. Тя и Дан си разменят един поглед. Той е като нож. Отрязва ги от нас останалите, изсича огромно пространство, в което те са напълно сами. Чувствам се объркана, макар че не знам точно защо. Имам чувството, че съм надникнала през ключалката, че съм отворила някаква забранена, заключена врата и съм шпионирала нещо непозволено. По този начин се чувства човек, когато наднича през шпионката — и на мен не ми харесва. Нервира ме, ставам неспокойна и започвам да мисля за пишкането, което не бива да правя. Мисля, че Джулия също забелязва силата на този поглед, но Бела е единствената, която реагира: тя се усмихва с една от своите зловнички, скъпернически усмивки със стиснати устни.

Синкавият дим се вие във въздуха над масата и сякаш блещука. Печката е напълнена до горе с дърва. Задушният въздух в горещата стая става още по-тежък. Започвам да се чувствам леко замаяна и сякаш не ми достига въздух — предполагам, че е от вълнението.

Изправяйки се на крака (сега вече от главата до петите цялата е дъщерята на Оушън), Бела донася кълбото и картите.

Бела обича церемониите и понеже сега съм по-голяма и мога да го проумея, разбирам, че тя разиграва театър, прави няколко панаирджийски фокуса. Необходимо е първо да се вдигне до известен градус настроението, така че тя си играе с нас, разглежда ръцете ни,

проследява линиите по тях, клати глава, мърмори под носа си, произнася някакви неразбираеми думи или се мръщи загадъчно.

— Такааа, ето тук имаме съпруг и половина — казва тя, обръщайки дланта на Джулия насам и натам.

— Виж ти, кой би си помислил? Ти си потайна, няма грешка — вика, изследвайки ръката на Фин. — По целия ти път има рози, скъпа моя — казва на мен, като стиска моята длан. — Виждаш ли този кръст тук? Чист късмет си е това. През целия ти живот. Нито Джулия, нито Фин имат на ръцете си кръст. — Много съм горда. Свивам ръката си, така че кръстът да се очертае по-добре: няма съмнение, знакът на късмета е точно там.

Следват чаените листенца. Всички трябва да завъртим чашите си, сетне да изсипем утайката в специални бели порцеланови купички. Подаваме ги на Бела, за да ги разгледа. Тя отново започва голямото дърдорене, като обръща купичките насам-натам — и точно тогава (а може би аз реших така по-късно) нещо започва да се случва. Нещо тръгва не както трябва, тръгва наопаки. Или Бела не може да разчете листенцата, или онова, което вижда в тях, не ѝ харесва. Тя продължава да държи купичките, после ги оставя на масата и ги сравнява, после пак ги разглежда, докато започва да ми се струва, че ще умра от напрежение и любопитство.

— Неясна работа — казва накрая. — Не искат да говорят. Съпротивляват се. Ще опитаме с кристала. Къде е принцесата, която има рожден ден? Ти си първа, мис Джулия. Ела тук.

Тя и Джулия отиват в другия край на масата. Усещам, че ми е зле от ужасната храна. Все още мога да усетя вкуса на серистите яйца, цвеклото и малебито. Нуждая се от малко чист въздух. Ако не ме е толкова страх от забраната на Фин, бих предложила да посетя каменната колиба в градината, но не смея. Опитвам се да фиксирам погледа си върху снимките на Оушън и олтара на мъртвите, но образите започват да плуват пред очите ми и да се замъгляват. Задната врата все още е широко отворена, но като че ли през нея не прониква никакъв въздух. Бела мърмори и въздиша; Дан пали още една цигара и острият дим се носи над масата на талази. Димът се протяга към мен и аз не разбирам как става това, тъй като атмосферата в стаята все още е лепкава и неподвижна и няма ни най-малко течение.

— Е, мис, вие ще получите всичко, за което копнее сърцето ви — чувам гласа на Бела, а Джулия, възбудена и триумфираща, се връща на стола си. Следващата е Фин. Тя се навежда над кристала и косата ѝ пада като воал. Това е много разочаровашо за мен: всичко, което виждам, е тънката кафява ръка на Фин и гривата ѝ от златна като узряло жито коса — за разлика от косата на Джулия, нейната може да се срещне с гребен. Не мога да си намеря място, колкото и да се опитвам, Фин е застанала така, че кристалът не се вижда. Не мога да зърна дори лицето на Бела, макар че чувам гласа ѝ доста неясно. Тя мърмори ли мърмори цяла вечност и изглежда доста развълнувана. Със сигурност става нещо. Стаята сякаш притъмнява, нажежава се, вибрира, нещо витае във въздуха. Прилича на отскубването на струна и ехото след това. По същия начин монахините обявяват присъствието си в коридорите — и аз знам, че не си въобразявам, защото когато поглеждам към Дан, виждам, че той също го е усетил; целият е пребледнял.

— Виждам саможертва — изрича Бела. Думите са неочаквано ясни в мъглата на глупавото ѝ дрънкане. Гласът ѝ звучи объркано или може би уплашено. Мърмори нещо неразбираемо — мисля, че говори на цигански; сетне произнася един странен звук. Напомня ми как дядо настройва безжичното си радио — чуват се половин изречение, две ноти музика, част от песен — всички тези гласове, скрити във въздушните вълни! Но Бела намира една точна станция, мога да го почувствам, и неочаквано съвсем ясно и чисто прозвучава:

— Втората ще бъде първа — произнася тя с глас, изпълнен с болка. Сетне загубва дължината на вълната или може би има някакви смущения, тъй като избутва Фин встрани и закрива ушите си. Фин я гледа несигурно — не мисля, че е много доволна от предсказанието. Тогава Бела се съвзема.

— И много, много пътувания — додава с празен глас тя. — Виждам пътешествия. Много прекосени морета, но накрая: едно сигурно и безопасно пристанище.

— Резервирай си място отсега — прошепва Джулия, когато Фин сяда обратно на стола си. Джулия се усмихва — тя винаги завива на Фин и знам, че е доволна, защото бъдещето на Фин не звучи толкова обещаващо като нейното. Фин не ѝ обръща внимание. Лицето ѝ е спокойно. Дали изобщо чу думите ѝ? Дали видя нещо в магическото

кълбо? Умирам от желание да науча, но не мога да питам: сега е моят ред.

— Сега си ти, мъничка моя — подканва ме Бела и аз ставам. Лошото предчувствие неочаквано се засилва. Настанявам се срещу нея. Всичко ми изглежда като сън. Тя ме кара да се наведе над масата, така че да скрия кристала от Джулия и Фин. Само ние двете можем да го виждаме. Избърсва го с бялата копринена кърпа — много внимателно, грижливо, сякаш лъска дръжката на врата — сетне оставя кърпата встрани. Поглеждам лицето ѝ, което ми изглежда странно, въобще не прилича на лицето на Бела. Очите ѝ са наполовина затворени и обърнати така, че се вижда бялото. Тя продължава да клати главата си сякаш някой шепне в ухото ѝ. Аз поглеждам в кристала.

— Дълбоко, дълбоко — мърмори Бела. — Погледни по-дълбоко в него, Мейси, право в сърцето му.

Гледам и гледам все по-навътре. Очаквам да видя сцени от моето бъдеще, много малки, но като на филм. Кристалът трябва да ми покаже някаква история — или може би лице. Може би ще видя мъжа, за когото ще се омъжа, мисля си, защото когато престана да съм момиче, предполагам, че ще се омъжа — какво друго да правя? Може би ще ми покаже моите бъдещи деца. Бих искала да ги видя. Бих искала много деца, като Оушън. Ако ще имам деца, искам цяло племе.

Започвам да се питам дали децата ми ще наследят моите очи, както Дан е наследил очите на Оушън. Надявам се, че ще бъде така, защото тогава татко ще живее вечно. Но въпреки че гледам съвсем съсредоточено, виждам само собственото ми отражение, една размазана Мейси. Около мен, вътре в мен, има стъкло, само чисто стъкло с един странен дефект — пукнатина дълбоко в моето кристално сърце. Този дефект има формата на сълза. Той е голям. Откривам, че има хипнотичен ефект. Гледам втренчено в него и забелязвам, че може да променя формата и структурата си като облак. Наблюдавам и виждам, че се надува, увеличава, събира други облаци и ги поглъща. Става все по-голям и по-плътен: целият кристал започва да се размазва и заоблачава, накрая единственото, което мога да видя, е една въртяща се бяла спирала.

Фин се изправя. Мисля, че е Фин. Чувам, че столът ѝ скърца. Тя казва:

— Мейси, какво има? Дан, спри това. Мейси не се чувства добре.

Чувам това някъде отдалеч, от голямо разстояние, и в този миг — макар да знам, че е забранено — протягам ръка, за да докосна кристала. Той полита към мен, за да посрещне ръката ми. Мога да чуя далечния звук от счупено стъкло.

Преди да разбере какво става, започвам също да падам. Падам дълго и се приземявам легнала навън в малкия тъмен двор в задната част на къщата. Лежа в странно положение, с глава между коленете. Джулия и Фин се суетят наоколо, а Дан ми дава чаша вода. Изпивам я до дъно на една жадна глътка. Стомахът ми се надига и изригва всичко — кървавото цвекло и розовото като оголена човешка плът малеби.

Мигновено ми става по-добре, възстановена съм. Срамувам се да повръщам на публично място, но не ме е грижа — чувствам се пречистена. Джулия простенва с отвращение и, разбира се, се притеснява за бялата си рокля; затова стои на разстояние от мен. Но Фин и Дан са по-практични. Фин донася една купа с вода и кърпа, а Дан ме почиства, без да се гнуси.

— Готово, Мейси — казва той. — Чиста си като сняг. И лицето ти възвърна цвета си. Винаги е по-добре навън, отколкото вътре. — Благодарна съм му, че е така загрижен, но се тревожа за кристала. Знам, че го счупих.

— Не се притеснявай — прошепва ми той. — Случват се такива работи. Има още там, откъдето е дошъл. В кухненския бюфет са прибрали още девет. Баба обича да има запаси.

Старият му глас се е възвърнал. Той ме прегръща и аз откривам колко ми е добре в обятията му — но не съм сигурна, че му вярвам. Колкото и много резерви да има Бела, сигурна съм, че когато кристалът се счупи, това означава лош късмет за всички присъстващи. Дан ме вдига и ми помага да вляза в кухнята, за да кажа довиждане на баба му. Той е сърдечен и мил, но не смее да ме погледне в очите.

— По-добре да приключим за днес, бабо — казва, когато влизаме, а Фин и Джулия се промъкват зад него. Но е прекалено късно — по пода има пръснати стъкла, чайникът е разбит, но Бела все още седи на масата и вече е наредила картите таро. Тя дори не ни поглежда, когато влизаме, толкова е концентрирана. Мести ги насам-натам трескаво, бързо, вдига ги, пляска ги по масата, променя подреждането. Картите са много силни — дори по-силни от кристала — Бела ми е обяснявала това много пъти. Вторачвам се в масата от моята позиция,

подпряна на силното рамо на Дан. Обичам тези карти с техните красиви загадъчни фигури и картинки, но човек трябва да бъде мъдър и да умее да ги разгадае. Какво *изглежда*, че казват, и какво *наистина* казват, може да бъдат различни неща.

Бела използва тестето на „Райдър-Уейт“^[2], то е любимото ѝ. Служи си с подреждане тип Келтски кръст. Мога да видя Главната аркана: ето *Влюбените*, ето *Кулата* (опасна карта).

Виждам *Обесения* — сигурна съм, че бяха тези карти, макар да ги гледах отстрани и отдолу. *Императрицата* е обърната; *Кулата* е подсилена от... о, какво нещастие! — от *Петте бокала*. Бела свива юмрук и блъска масата. После разперва пръстите си, събира с тях картите като метла и ги измита на пода. Всичките седемдесет и осем карти. Те летят и падат безразборно, като се въртят насам-натам като полудели пеперуди. Когато лягат, всички са с лицата надолу. Всички, всяка карта от колодата гледа надолу — с изключение на една.

Ние се втренчваме в пълно мълчание в тази карта. Усещам, че Фин и Джулия са като обсебени от духове. Чувствам напрежението у Дан. Аз самата се чувствам странно — лека и без тревоги. Вслушвам се в света отвън.

Мога да чуя бръмчене на трактор някъде далеч. Едно дете плаче за майка си. Слухът ми е толкова остър. Мога да чуя как растат брястовете. Чувам чучулигите, които се късат да пеят на половин миля оттук в Акр Фийлд.

Фин се навежда и преди Бела да успее да я спре, протяга ръката си към тази единствена карта с лице нагоре.

— Не я докосвай! О, Фин, не я *докосвай* — прошепва Джулия, но тя не ѝ обръща внимание. Обръща картата, така че да не виждаме повече страшната картинка. Сетне се изправя, обръща се към Дан — и отново оня *поглед*. За една секунда си мисля, че той ще я целуне, но не го прави. Фин ме хваща за ръка.

— Хайде, Мейси — казва ми нежно. — Ти си изморена. Време е да си вървим.

В този момент Бела се съвзема. Виждам как прави огромно усилие, оживява и престава да бъде дъщерята на Оушън. Превръща се в бабата на Дан, главен досадник и основен фактор в абатството. Мърмори, че е време Дан да се хваща за метлата и лопатата. Казва, че

би могла да подремне за малко. Упреква ни, че сме я изморили; че за днес стигат тези фокуси-мокуси и али-бали.

— Виновен е паят — заключава тя, като ме гледа косо. — Имах съмнения за него от самото начало. — Потупва ме здраво по ръката и ни изпраца да си вървим вкъщи.

Там ме чакат монахините: виждам ги съвсем ясно за пръв път. „Добре дошла, сестро“, казва Изабела и ми подава да подържа броеницата ѝ. Пет десетки нефритени зърна, всяко единадесето зърно е от обикновено сребро за „Отче наш“ — камъните са изкопани в Ориента и са заредени с могъщество от многото произнесени молитви.

Направена е за моята ръка: всяко зърно приляга съвсем гладко в оня кръст, изрязан в дланта ми.

---

[1] Изделия от съшити различни парчета плат. — Б.пр. ↑

[2] Вид тесте таро — пуснато в продажба за пръв път през 1910 г. от компанията „Райдър“. — Б.пр. ↑

СМЕСЕНИ ДВОЙКИ

Часът свърши. Моето време изтече.

— Добре, добре, *добре* — казва Лукас, като оставя молива. Лукас слушаше внимателно този епизод от нашата история, но не съм сигурна дали го разбра — нито дали му хареса. Това е възможно, защото какъвто си е неверник, той не приема подобни истории на сериозно — и прави голяма грешка, от моя гледна точка. Но подозирам, че едно нещо със сигурност не му хареса. Не беше особено умно от моя страна да споменавам за онзи поглед. Почувствах го. Понякога мисля, че Лукас въпреки всичките си таланти и гениалност ревнува от Дан: те са приятели, но има един остър *рѐб* в това приятелство, който не мога да проумея.

Двамата се срещнали на връх Архангеловден през първия си семестър в Кеймбридж, стаите им били на един и същи етаж в „Тринити“, така че оттогава станали неразделни, като братя. Джулия бе направила опит да се присъедини към тях, докато учеше в „Нюнхам“, но тя бе една година преди тях и никога не им стана толкова близък приятел, колкото Фин. Лукас и Дан буквално осиновиха Фин в секундата, в която пристигна в „Гъртън“. Станаха известни като „Бандата на тримата“ или като „Не-Светата Троица“ — бяха неразделни. Така че Лукас сигурно завижда на Дан, а не ревнува, реших аз. Със сигурност завижда заради славните му предци, пък и кой не би му завиждал? Аз му завиждам.

— Значи само една карта остана с лицето нагоре? — пита той, като затваря скицника си, преди да успее да надникна в него. — Мисля, че мога да отгатна коя е била.

— Сигурна съм, че можеш — отговарям иронично. Не обичам, когато хората подценяват историите ми — това е самонадеяно, нагло и ме дразни. Затова му казвам, че точно както предсказаха картите, на другия ден умря моят любим хамстер. Всъщност това се случи две седмици по-късно, но картите могат да виждат напред и надалеч — с години — в бъдещето, и аз чувствам, че малко доизкусуряване е

напълно честно. Във всеки случай, доколкото знам, но подозирам, че Лукас не знае, картата Смърт не означава смърт — поне не в обикновеното значение на думата. Работата е, че ние изживяваме смъртта непрекъснато: например, когато умира любовта или когато умира надеждата, или невинността — и когато умира сърцето.

Картата може би показваше някоя от тези видове смърт. Трябваше ли да кажа това на Лукас? Реших, че не е необходимо. Добрите истории изискват симетрия и щастлив край.

— Казваше се Хамиш и умря в агония — добавям. (И това не бе пълната истина. Просто се бе обърнал с краката нагоре. Хамстерите правят така.)

Лукас заявява, че това е изключително интересно, че вече уважавал Бела и гледал на нейната дарба по нов начин и т.н., и т.н., но съм убедена, че ме иронизира. Хората винаги ми се присмиват — това наистина е много досадно.

— Засега стига — добавя той, като поглежда часовника си. — Отивам да плувам. Утре по това време, нали?

— Не мога да дойда утре — напомням му аз. — Отиваме в Елде. Отиваме да видим Усойницата. *Казах ти*, това е ежегодната ни визита. Ще отсъстваме цял ден.

Лукас свива рамене. Той е прекалено зает с нещо друго и освен това не се интересува от Усойницата, нито от нашите семейни проблеми — парите не означават нищо за него.

— Тогава вдругиден — отвърща незаинтересовано. — Бягай оттук, Мейси, и бъди добро момиче.

Казвах ми „бягай оттук“ по десетина пъти на ден.

— Това е удивително, Мейси — рече дядо тази сутрин, докато му обяснявах за простите числа. — Ще ми разкажеш по-късно, скъпа. Мачът ще почне всеки момент. А сега бягай оттук — може би Стела има нужда от някаква помощ в кухнята?

Беше прав: Стела наистина се нуждаеше от моята помощ. Тя цени помощта ми; обича да знае къде съм и ѝ харесва да бъда до нея. Обелих домати вместо нея — първо ги потопих във вряща вода и гледах как кожичката им се набръчка. Обелих много сръчно осемдесет

и седем и ѝ разказах историята за Марсиас^[1], който бил одран жив от Аполон.

Стела имаше главоболие, изглеждаше уморена и разтревожена.

— Каква жестока история, Мейси — каза, като погледна часовника си. — Аз ще довърша, скъпа. Време е да се върнеш обратно в трапезарията. Не бива да оставяш Лукас да те чака. Бягай оттук!

Това беше сутринта. Сега Лукас седи на прага на трапезарията и ме гледа как се отдалечавам. Предполага се, че ще се върна право в къщата — това е правилото. Но аз казах на Стела, че Лукас ще ме рисува два часа, а не един — така че имам цели шейсет минути свобода. Три хиляди и шестстотин секунди. Монахините не одобряват постъпката ми, те клатят глави и цъкват с език. Малките момиченца не бива да лъжат — а да лъжат майките си... О, няма ли край тази упоритост, това проклето коварство?

Аз се промъквам покрай тях, като гледам встрани. Отивам към къщата и после, когато подминавам стената на манастира и съм сигурна, че Лукас не може да ме види, завивам обратно. Имам си план. Тази къща и тази градина са толкова древни, тук има вековни тайни пътеки — и познаването им е полезно в случаи като този. Има само един път към ателието му, доколкото знае Лукас. Той граничи от всички страни с непроходими стени от тисово дърво и е застлан с чакъл. Води от манастирските сгради към монашеската трапезария, където се влива в малък двор, също покрит с чакъл. След това продължава през старата порта на метоха към поляните извън заградената земя на манастира. Пресича един дълбок ров, който някога е бил отбранителният ров, и слиза към долината и селото. Така че всеки, който приближава убежището му, от която и да е страна и посока, ще бъде видян или чул — поне така си мисли и вярва Лукас. Той винаги държи едното си ухо нащрек, настроено така, че да чуе издънническите стъпки върху чакъла: да, ама днес няма да ги чуе!

Сестрите, които са основали този метох, били силно набожни — толкова набожни, че избрали да отхвърлят всякакъв контакт с външния свят. Но аз не съм единствената бунтарка тук: някои измежду тях също са се бунтували или са били по-малко набожни, отколкото изглеждало, защото са измислили и построили тайни входи към своята територия — и два от тези входи, или може би изходи, все още съществуват. Единият е в ъгъла на параклиса на Светата дева, сега библиотеката.

Построен е в стената и води към спирала от тайни стълби. Другият е в далечния край на манастира — точно него ще използвам сега.

Спирам само за да проверя дали някой не върви след мен, или ме следи, макар че е само пладне, ето защо съм сигурна, че за известно време съм в безопасност. Стела е в кухнята, приготвя обяд за племето. Дядо е в библиотеката, слуша по радиото мача по крикет. Бела е приключила с оправянето на леглата и метенето на праха под килимите; вече трябва да е на път, към селото. Покатервам се върху една от подпорите, което ми дава изглед към цялата къща и към градините под нея. Тази южна страна на метоха е висока три етажа: има двадесет и един прозореца, двадесет и едно очи. Те мътно блещукат. Онези в библиотеката, където видях Дан да се материализира през онзи далечен ден, са широко отворени. Мога да чуя обработения мъжки глас, който неизменно придружава английските лета: „И Д’Оливейра приближава крикет линията“, казва гласът. Дядо слуша тези глупости. От Стела няма никаква следа, от нейна страна не съществува никаква опасност, докато не стане един часът. Тя приготвя талятели^[2] за обяд. Ще бъде напълно ангажирана да разточа тестото и да го прекара през последната си придобивка, една дяволска машина. Или ще чете на масата в кухнята, както обича да прави, докато тенджерите къкрят на печката. В момента чете Джейн Остин: „Менсфийлд парк“ за двадесет и четвърти път.

Поглеждам надолу към градините: имам планове за тях. С изключение на зеленчуковата част и тази с меките плодове — за които се грижеха Стела и Джо Нън и които процъфтяваха — те са в окаяно състояние. Най-позорно изоставени.

В моето въображение там трябва да се постави пергола^[3] — вече съм избрала розите, които ще се увият по нея; има поляни с диви цветя, разсадник и цветни лехи. Аз ще бъда градинарят — и за това е необходимо въображение. Дори нещо повече — *двойно въображение*. Когато другите хора погледнат градините на абатството, те виждат неопитомена дива природа, рози, превърнали се в шипки, оплетени в неразривна връзка бурени, треви, поникнали в настилката, все такива неща. Моите очи са по-зорки: аз виждам една подредена райска градина. Ще започна да я създавам още това лято — другата седмица може би. Скоро.

Междувременно: къде са Джулия и Фин? Отговор: безопасно заети на стария, разоран и тревясал тенискорт под мен. Играят на смесени двойки с Дан и неговия приятел Николас Марлоу. Ник вече е младши доктор в една лондонска болница. Взел си е една седмица отпуск и е отседнал в стария пасторски дом при родителите си, но прекарва повечето време тук с нас. Той е партньор на Джулия. А Дан партнира на Фин.

Мачът едва ли ще продължи дълго и резултатът е неизбежен, решавам. Оценявам играчите така: Ник играе твърд, надежден, клубен тенис; Джулия има лош, коварен сървис и среден бекхенд; тя е настроена яростно състезателно. Дан има моменти на ексцентричен блясък, понякога е великолепен, но за разлика от останалите никога не се е обучавал — и това си личи. Фин може да тича като Атланта; тя е изключително грациозна и подвижна, така че обичам да я наблюдавам, нейната мотивация е несъществуваща. Това е просто игра, казва високомерно тя, на кого му пука кой ще спечели?

На Джулия ѝ пука, например докато гледам, тя прави един от нейните не особено почитени горни сървиси със завъртане, прицелен към несигурния бекхенд на Фин. За моя изненада — едва мога да забележа топката, а и на този корт подскачането ѝ винаги е непредсказуемо — Фин успява да го поеме с ракетата си. Удря високата топка — вероятно случайно, но може и умишлено, при Фин човек никога не знае — и това е удар, изигран с голяма грациозност. Топката лети, сякаш плува напред с бавно, високо, прекрасно завъртане. Тя прелита над Ник, който е до мрежата, и над Джулия, която се протяга за нея, но не я достига. *Ей сега ще излезе*, мисля си аз, но не го прави: в последния момент сякаш се поколеба и се пренасочи. Приземява се върху прясно очертаната базова линия с бяло облаче.

— Лав-фифтийн^[4] — вика Дан.

— Добър удар, Фин — хвали я високият тъмнокос Ник Марлоу. Той е облечен в традиционния бял екип; и е повече спортист, отколкото партньор, както предпочита Джулия. Тя се зъби срещу слънцето и не казва нищо. Готова е да сервира отново, този път към Дан.

Гледам Дан, който стои на базовата линия, очаквайки да получи топката. Маниерът му на игра е безгрижен. Дан се е променил. Кеймбридж, където има успешна, завидна кариера, го е променил. Той има големи планове — да стане прочут филмов режисьор. Вече не

изглежда несръчен или недодялан, и отново е красив — „О, този цигански вид на рокзвезда“, казва Джулия по своя студен и неодобрителен начин, но на мен не ми пука какво мисли или се преструва, че мисли Джулия. В моите очи Дан отново е един от малките принцове на Оушън. Отново е пуснал косата си дълга, така че непокорните цигански къдрици стигат до яката на ризата. Играе тенис с бяла памучна риза и изтъркани сини джинси. Той е висок, мургав, мускулест и силен. Не носи гуменки и кафявите му крака са боси. Изглежда безгрижен, изглежда способен на всичко — и гласът му отново се е променил. Съфолкският акцент е изчезнал напълно, но гласните вече не са болезнено железни. Сега е невъзможно да се определи откъде е родом: не може да го причислиш към нито един английски окръг, нито да определиш образованието или класата му, както обичат да правят някои хора (например Усойницата). Ако човек не знае за циганския му произход, може да си помисли, че е ирландец и притежава ирландски чар. А Дан никога не би разкрил, че не е така.

Джулия му се озъбва, вдига потъмнялата си до златисто ръка, посреща високата топка и я забива в централната линия. Дан дори не успява да придвижи ракетата си.

— Футфорт^[5] Джулия — извиква той с ленив предизвикателен глас. Джулия прави двойна грешка. Когато загуби търпение, играта ѝ става по-агресивна и не се цели толкова точно. Нещата невинаги са такива, каквито си представям, че са, напомням си аз, и понякога, не много често, тълкувам грешно ситуацията. Може би този мач ще продължи по-дълго, отколкото съм очаквала — и може би резултатът му не е толкова сигурен, в края на краищата.

Гледам моите дългокраки сестри още няколко секунди и тогава си спомням за плана си. От свободата са ми останали петдесет минути: не бива да губя повече време. Скачам от подпората и се извивам така, че да мина под дъгата от къпини в ъгъла под нея. Сред тях съм си направила малък отвор за пълзене и не е много бодливо. Само една драскотина: облизвам напъпилата кървава капка върху ръката си. Шест стъпки навътре и достигам онази част от стената на манастира, която сега се е разпаднала. Тук някога са били вратата и тайните стълби. Тайната част на абатството: увисвам на ръце над стръмното, където е бил ровът. Сетне се пускам. Падам десет стъпки, приземявам се върху мочурливата почва и се завъртам като парашутист — никакви

наранявания. Пълзя по дължината на стария ров, една дълбока дупка, която следва външната линия на стените на манастира. Направила съм си добре утъпкана пътека тук, скрита от високата трева, храсти бърз и преплетени храсталаци глог. Накрая стигам до моето идеално Място за шпиониране — Огромното черно тисово дърво (*Taxus baccata*), посадено от моя баща, когато е бил момче. Никой не го е подрязвал, откакто той умря.

Дървото е високо най-малко петнайсет стъпки и дебело дванайсет. Когато лягам под черните му клони, ставам невидима — и имам безпрепятствен изглед към трапезарията, прозорците и вратата ѝ. Лежа там, обгърната от топлина и мрак. Уханието на тисовото дърво е остро. Тези дървета растат добре в гробища, казва Бела. Те обичат богатата почва на гробищната земя. Чувам далечен изстрел: някой стреля по зайци или гълъби, някой е излязъл на лов или просто броди безцелно из нивите.

Когато бях малка, Стела ме научи, че стиховете могат да лекуват нервите. Причината била концентрацията. „Момчето стоеше на горящата палуба, докато всички, освен него избягаха“^[6], пея си аз. Преминавам към сложните стихове на „Хайявата“^[7]. Започвам любимата си част „Духовете“, нейният ритъм е плавен:

*... Тогава сенките спряха да плачат,
спряха да ридаят и да оплакват,
и казаха с нежни гласове:
ние сме духовете на онези, които са си отишли,
душите на онези, които някога бяха с теб.
От царствата на Чибиабос
трябваше да дойдем, за да те подложим на
изпитание
и да те предупредим...*

Най-сетне се появява Лукас. Под мишницата си носи сгънатата хавлия — значи наистина възнамерява да плува. Той стъпва на чакълестата пътека и вдига лицето си към слънцето. Мисля си колко тънък и рязък, и гладен изглежда с разрешената си коса и тясно

напрегнато лице. Интересните му светлокафяви очи са близко разположени: прилича на ястреб или на керкenez — и също като тези птици е самотен. Лукас избягва другите хора. Той обича да бъде сам. Харесва му да ловува сам, или поне аз така си мисля. Бих искала да знам след какво е тръгнал на лов и защо.

Той затваря тежката врата на монашеската трапезария и — да, заключва я. Слага ключа в джоба на старите си, изцапани с боя панталони, и тръгва по пътя към долината надолу. Минава под огромната арка, където някога са били портите на метоха. Високите оградни стени, които са подкрепяли тази арка, сега са разрушени, а над дупката ров има само една талпа. Лукас минава по нея, прекосява рова и изчезва от полезрението ми. Изчаквам точно пет минути и още двадесет и осем чертички.

След това, когато вече знам, че съм в безопасност, слизам от дървото и бързо се упътвам към прозорците. Не мога да повярвам, че е заключил и затворил всички, не и в горещ ден като днешния, нали?

Онова, което ми е необходимо, е само една малка дупка, само един от шестте прозореца да бъде оставен незатворен докрай. Мога да вляза и да изляза през нея за секунда — и да видя какво рисува Лукас в скицника си. Ще видя Мейси такава, каквато той я вижда. Искам го толкова много, че чак спирам да дишам. Ще видя неговата версия за мен — ще видя неговото виждане за *сестрите Мортланд*.

Слънцето бие право в главата ми. Един реактивен самолет от американската въздушна база в Дийпден надава остър писък някъде ниско в небето. Гръмотевицата от самолета кара въздуха да вибрира, от крилето му сякаш излитат светкавици. Проверявам всеки прозорец. Всеки е отблъскващо затворен. Той е затворил също и външните капаци. Пълзя по стената, извивам врата си, бутам и дърпам — и неочаквано ме обзема безпокойство. Ами ако Лукас се върне? Да речем, че е забравил нещо и се върне да го вземе? По-добре да проверя, за да съм сигурна.

Притичвам до арката на входа. Очите ми обхождат алеята, чак до Акр Фийлд. Сега има по-малко огради от жив плет. Господин Макайвър, на когото дядо продаде фермата за наематели и почти цялата ни земя, се е заел с нещо, което сам нарича „рационализация“. Акр Фийлд не е променено и все още си е пасбище, но петте полета зад него — те са съвършено различни. Нънс Фийлд, Грандейдж,

Пикстоун, Уилхед, Холиспринг — произнасям имената им под носа си. Границите им са установени от векове, а за една година ефективният Ангъс Макайвър ги е заличил напълно. Създал е една огромна и безгранична житна прерия, простираща се на цели петдесет акра. Дивите орхидеи в Уилхед никога вече няма да цъфтят.

Сега, когато плетовете ги няма, мога да виждам много надалеч. От дясната ми страна се простира Гората на монахините, която лежи между руините на манастира и Холиспринг. Тя е силно обрасла, но пътеката до зловещата сграда, която монахините са направили тук, едва може да бъде забелязана. От лявата ми страна е реката, която се вие надолу из долината — и там няма никаква следа от Лукас. Къде ли е отишъл?

Присвивам очи и оглеждам внимателно. Покривите на къщичките; трите нови бунгала в покрайнините на селото; „Боровете“, където полковник Едуардс отглежда и възпитава своите огромни шопари; градините на стария дом на пастора; ябълковите градини на братята Доджет; хамбарите на Ангъс Макайвър, пътят..., но Лукас не се вижда никъде. Тогава решавам да го проследя. Той предпочита да плува в Черния ров, вероятно защото водата там е по-малко замърсена, отколкото в реката: водата на реката обикновено тече студена и чиста, но сега е тинеста и цялата покрита с мръсна пяна. Лукас не облича бански костюм — това може да е другата причина. Черният ров е по-малко посещаван от хора, отколкото реката, където неколцина глупави ентузиастаи все още се опитват да ловят риба от време на време.

Виждам една малка, бяла, гола фигура да вдига ръце и да скача. Водата на Черния ров е ледена — значи съм в безопасност. Връщам се тичешком към прозорците и какво откривам? Откривам, че Лукас е допуснал грешка. Третият прозорец вляво е затворен, но капакът му е откренат. Има една тъмна тясна дупчица, само процеп, така че ако се покатеря на перваза и залепя лицето си към стъклото, ще мога да различа бледата форма, изпъкваща на най-големия статив. Това е портретът. Трябва да е той. Лукас сигурно е работил върху него. Параваните са преместени.

Притискам лицето си към стъклото. То е горещо от слънцето, изгаря бузите ми. Една муха бръмчи в ухото ми. Луничав паяк, изплел капана си между колоните, се оттегля в края на мрежата. Наблюдава ме с пречупващите си очи, които са като скъпоценни камъни. Почти мога

да видя нещо. Почти, ако успея да изчистя ъгъла си на зрение поне още малко. Премествам се по перваза и опитвам отново. Очите ми се приспособяват към тъмнината вътре. Вдигам ръка, за да ги заслоня от слънцето. Закрепвам се върху перваза, който е толкова тесен, че едва запазвам равновесие. Сега имам идеален ъгъл за наблюдение. Вглеждам се внимателно.

Закачен на статива, внимателно подпрян по начин, който Лукас сигурно предварително е изчислил така, че да може да се чете, стои голям бял картон с изписано съобщение. То гласи: МЕЙСИ, МАХАЙ СЕ ОТТУК.

Скачам на земята. Опечалена съм. Вие ми се свят. До ушите ми отново достига изстрел от пушка. Отдалеч мога да чуя, че Стела ме вика. Това е предателство. Лукас ме е предал. Болна съм от разочарование.

Тогава при мен идва моята майка игуменка, както прави винаги, когато съм в беда. С леки стъпки, съвсем тихо по чакъла, до мен застава зеленооката Изабела. Тя взема моята гореща ръка в своята студена длан и нежно избърсва очите ми. Ние вървим една до друга напред, после назад. Разхождаме се, докато се успокоя. Ще му го върна на Лукас, решавам аз. Ще му го върна тъпкано! Ще си плати той. Няма да научи повече никакви тайни от мен. И ще загуби — защото сега никога няма да му разкажа моята най-голяма тайна, онази, която пазя вече седем години.

Почти щях да му я издам тази сутрин — защото нещо ми тежеше и исках да споделя тежестта с някой друг. Но сега съм щастлива, че останах няма. Че не я казах. Хак му е, така му се пада заради „Махай се отгук, Мейси“ и заради катинарите, и заради нахалното съобщение на картоната: той не заслужава да знае истината; разбирам го едва сега. Никога няма да му кажа какво видях в кристалното кълбо на Бела, и никога няма да му кажа защо кълбото се счупи. Тайната ми ще остане вечно неразкрита — това е моето решение.

Изабела накланя главата си с мълчаливо одобрение. „Мейси, къде си?“ — вика Стела, вече по-отблизо. Мога да чуя тревожните ѝ стъпки по чакълестата пътека.

Часът е един. Ние сме тук. „Аз съм тук“, отговарям.

---

[1] Сатир (силен), който свирил божествено на флейта и решил да се съревновава със самия бог Аполон (гр. митология). — Б.пр. ↑

[2] Вид тестено италианско изделие, плоски лентовидни макарони. — Б.пр. ↑

[3] Сводеста ограда от пръти, по която се вият растения. — Б.пр. ↑

[4] Термин от тениса, означава нула на петнадесет. — Б.пр. ↑

[5] Термин от тениса. — Б.пр. ↑

[6] Поемата „Казабланка“ от Елизабет Вишоп — написана през 1946 г. — Б.пр. ↑

[7] Поема от Хенри Уадсуърт Лонгфелоу (1807 — 1882). — Б.пр. ↑

II ВЛЮБЕНИТЕ

Току-що се върнах, Унифрид, от посещението в имението на брат ми в Елде. Той все още вярва, че може да ме накара да се откажа от обета си и да се омъжа, така че дните ми бяха изпълнени с обикновените братски заплахи. Надявах се при завръщането си да заваря писмо от теб; очаквах го като прегладнял човек хляб и вино. Когато не намерих нищо, почувствах страх.

Сигурно ще ме гълчиш за това и ще попиташ какъв напредък съм постигнала. Е, сестро, ще ти отговоря, че разпуснах първата бригада от строители негодници, че заместниците им са трудолюбиви и прилежни, че се поучих от грешките си и сега постройките, които планирахме заедно, започват най-сетне да се издигат и да растат. Ще ти кажа също, че работя неуморно и безспир.

Ще ти призная още, че съм самотна, Унифрид. Тук има добри жени сред сестрите, но пред никоя от тях не мога да отворя сърцето си. Това още повече увеличава самотата ми и тишината, в която живея.

Пиши ми, моля те, и ако ме обичаш, сестро, го направи скоро.

Писмата на Изабела де Морлак до Унифрид от Или, 1257 — 1301, редактирани и преведени от латински от В. Б. С. Тайлър, 1913 г.

Скъпа моя Стела, направено е! Фиксирах го със СО^[1] & със свещеника & с татко. И познай, скъпа! Няма да се наложи да чакаме седмици, докато те се мотаят с обявяване на имената на желаещите да сключат брак в църквата, можем да го направим със специално разрешение още този петък в параклиса тук, в базата. Не е най-романтичното място, но на нас не ни пука, нали? Бих се оженил за теб и на някоя скала в Тихия океан — ще преплувам океана, за да стигна до теб, ако трябва. О, любов моя, надявам се, че

това ще те направи щастлива като мен. Днес ескадрилата вече два пъти се вдигна във въздуха — участваха и две от новите момчета. Единият бе само на 18 години с 9 часа обучение. Аз направих 109 — пилотът скочи с парашут, но парашутът му се оплете — не съм сигурен, че го оправи. Успях да дремна 30 минути & сега съм добре. Тази сутрин се чувствам безсмъртен, благодарение на теб, скъпа моя. Мисля единствено и само за бъдещето ни — какво ще правим в абатството след войната. Хайде да имаме много бебета — какво ще кажеш за шест момиченца, които ще бъдат красиви почти колкото теб, и две момченца като мен? Съкровище — трябва да се приготвим бързо — обичам те с цялото си сърце, Ги

42-рото писмо на татко до Стела, от 30 юли 1940 според датата на пощенското клеймо. Съхранено за потомството в нов кожен албум през 1962 г. от М. Мортланд, неговата трета дъщеря. На девет години.

---

[1] Commanding officer — командващ офицер. — Б.пр. ↑

НОЩНИ БДЕНИЯ

Никой в семейството ни не очаква с нетърпение посещенията в Елде. Стела, която отлично знае това, винаги се опитва да повдигне духа ни предната вечер. Затова е приготвила специална вечеря и ние, тъй като е топла, тиха и прекрасна лятна привечер, вечеряме навън.

Николас Марлоу и Дан нагласяят една дълга маса върху дървени магарета в двора на манастира, Стела я застила с колосаната покривка, която обикновено се появява на Коледа, а аз я украсявам със свещи в стъклени чаши. Фин аранжира пирамиди от плодове върху лозови листа, дядо слиза в избата с Дан и — след доста дълго търсене — двамата се връщат с ръце, пълни с бутилки. Дядо казва, че в една от тях се съдържа легендарно вълшебно вино и тя била скрита и пазена точно за такива случаи. Ние изваждаме най-хубавите чаши в чест на това вино. В кухнята Стела и Джулия украсяват заешкото в глинен гювеч с дафинови листа; Дан застреля тези три заека вчера. Едно пиле и една токачка също са изпечени — това са Силия и Розалинд. Бяха намазани с масло и бабина душица и миришат страшно изкусително, но аз няма да ги ям. Сега съм вегетарианка: *все някой* трябва да издържи. Във фурната има и голям глинен гювеч, пълен с пиперки и патладжани, домати и тиквички, всичко от нашата градина, които къкрят. Въздухът е благоуханен, тържествен — и вероятно ароматът от хубавата храна достига чак до трапезарията, тъй като точно когато всичко е готово, пристига Лукас. Веднага поставяме още един стол, тичаме между кухнята и масата; в осем, когато небето все още е топло, когато първите звезди започват да блещукат и сенките стават лилави, всички сядаме на масата.

Аз съм от едната страна, между дядо и Стела — обичайното място за невидимото момиче. Дан и Ник Марлоу са заели двата противоположни края, Лукас седи в центъра срещу мен, а сестрите ми са от двете му страни.

— Надявам се, че плуването е било приятно, Лукас — казвам при първа възможност, като внимавам да не се издам с нищо за ситуацията,

нека да си остане в неведение. Мога да го видя как мисли: *Прочела ли е Мейси посланието ми или не.*

Джулия пали свещите. Гледам ги как капят и после пламват. Наблюдавам и още нещо, което се възпламенява, нещо подхранвано от здрача, от виното, от тишината, от сладкия вечерен въздух. То преминава от лице на лице, от ръка в ръка около масата. Нещо несигурно, колебливо, премигващо. Мисля, че може би е задоволство; би могло да е крехко като надежда или радост; би могло да е опасно — като съперничество. Мога да почувствам как ме докосва, като дух във въздуха. Мога да го видя изписано върху лицата на сестрите си, върху лицата на тримата млади мъже. Ник е най-сериозен, най-мълчалив и най-сдържан; Лукас наблюдава ли наблюдава със своите очи на Аргус. Дан, който вече е леко пийнал, е най-дивият от тримата, говори, спори, флиртува, закача се — все едно наблюдавам фойерверк.

И всичко това става заради Фин — той слага ръката си върху нейната, за да подчертае нещо, тя поглежда в очите му — и на светлината на свещите мога да видя пак онзи *поглед*. Той е много кратък и изглежда кара сестра ми да се притесни. Тя отдръпва ръката си и се обръща. Наблюдавам лястовиците, които преследват небесата. Когато са поднесени плодовете и сиренето, дядо става и разлива специалното вино във високите елегантни бокали — дори на мен сипва малко. Това е историческо вино, гроздето е от реколта от преди войната.

— Много е вкусно, сър — произнася Ник Марлоу. — Хиляда деветстотин тридесет и осма. Това е годината, в която родителите ми за пръв път са дошли в Уикенфийлд.

— Спомням си я отлично! — вика дядо и вдига чашата си. Ник има изискани маниери и винаги знае как да предразположи дядо; в случаи като този той обикновено е пренебрегван.

— Какво си спомняте за тази година, сър? — продължава Ник.

— Ами, за да ви кажа истината, страхувам се, че не си спомням много — отвърща дядо. — Всичко ми е леко замъглено. Мисля, че прекарах по-голямата част от годината в слушане на радио — знаех, че се задава нова война и очаквах онези политикани да се събудят. Тревожех се за Ги. Знаех, че ще се присъедини към армията веднага щом войната бъде обявена. Но — той вдига пръст и го размахва — съвсем същият въпрос мина през главата ми, когато двамата с Дан

намерихме виното. Така че потърсих старите си дневници — както знаете още ги пазя — и ето на! Намерих я! Хиляда деветстотин трийсет и осма година. Да видим какво е станало тогава...

Дядо вади един малък, подвързан с червена кожа бележник. Джулия въздъхва и завърта очи. Дядо плюнчи пръст и прехвърля страниците. Мога да видя, че всички са бели. За разлика от мен дядо не е толкова прилежен и ако въобще си води бележки, ще ги запише на гърба на някой плик или на парче хартия, което със сигурност ще загуби много скоро. Бяла страница, още една бяла страница и неочаквано, най-сетне, ето нещо записано. Извивам глава и прочитам: „Рожденият ден на Ги“. Баща ми е станал на осемнайсет години. Дядо изведнъж затваря бележника и го оставя встрани.

— Та значи, тази година имаше добра реколта — казва бързо той. — Със сигурност помня това. Макайвър вече бе мой наемател от пет години и бе направил много подобрения. Напоителни канали, дренаж и тъй нататък. Така че имахме необикновена реколта. Подобри се и млеконадоят. Аз мислех да започна да отглеждам шопари, те са много интелигентни животни, но Макайвър беше против. Няма значение, това бе прекалено отдавна и е много отегчително за вас, младите. Вие не се интересувате от миналото, прекалено сте заети да мислите за бъдещето и така трябва, съвсем естествено е — любов, живот, сватба, кариера...

— Точно така — намеси се Лукас, при което ме накара да подскоча. — На прага сме на новия век. Стоим на *прага на живота* — продължава той. — Въпросът е ще успеем ли да преплуваме реката, или ще потънем? Фин, Джулия, вие как мислите? Накъде ще тръгнем, към океана или към извора? Дан, ти какво предпочиташ? Ник, какво да бъде — плитчините или бързеите? — Той се мръщи. — Не, не ми отговаряйте. Няма нужда, мога и сам да предскажа. Знам какво ще избере всеки от вас.

Аз също знам, мисля си — и ще бъда дори по-точна от Лукас, който, подозирам, вече не е по-трезвен от Дан. Хвърлям му един студен поглед. Не ми харесва тонът, който използва, и начинът, по който прекъсна дядо. Не ми допада как изключи тримата, седящи от моята страна на масата. Нима ние нямахме бъдеще? Нима нямахме избор? Да преплуваме реката или да потънем?

— Съмнявам се, че е толкова просто, Лукас — отвърща Ник Марлоу. — В някои реки има приливи и отливи. Има вълни. Има течения. Може да избереш да преплуваш реката, а в крайна сметка да бъдеш отнесен в морето. Не бива да забравяш това. Преди да правиш предсказания, имай предвид това в изчисленията си.

Забележките бяха направени внимателно, но бяха правилни; Лукас се намръщи. Той не обича да бъде предизвикван — подозирам, че не харесва Ник, макар че не съм съвсем сигурна.

— Я колко мъдър си станал, Ник — казва подигравателно той. — Сигурно за това е виновна медицината. Всички тези часове прекарани с мъртвите, болните и лудите. Преставаш да използваш здравия си разум. Въпросът не е във *вълните и теченията*. Въпросът е във волята.

— О, я престани, Лукас! Прибери си ноктите — намесва се Фин.

— Фин е права. Престани да изопачаваш нещата. И не *започвай* — казва Дан.

Джулия се усмихва: тя не обича нищо повече от споровете.

— За бъдещето на всички вас — казва дядо с твърд глас. Той може от време на време да се отнася, но несъгласието на масата е нещо, което не би толерирал. Мога да кажа, че е пътешественик във времето — спомня си миналото и баща ми, както и други празненства, провеждани тук — тържества, които днес изглеждат много по-различно от онова, което е останало в спомена му.

Отпивам глътка от виното, то има зелен и свеж вкус, златисто и топло е. Плитчините или бързеите? Изворът или океанът? Какво ще избира аз, когато настъпи моментът? Гледам небето, което потъмнява от сребристо към сиво и черно. Лястовиците са изчезнали и малките кафяви прилепчета (*Pipistrelus ruginus*), които имат гнездо на покрива на абатството, сега са излезли на лов на тяхно място. Те трепкат и пикират ниско над стените на манастира. Скоро ще падне нощта. Един бухал пици в буковата алея и моите монахини, които са се прибрали в килиите си след вечерня, мърморят и медитират. Стела може би е забелязала колко съм тиха и мълчалива, защото докосва ръката ми.

— Време е да си лягаш, скъпа — казва тя. Изморена си. Почти спиш.

И аз се оттеглям. Изкачвам стълбите до моята стая и отварям прозореца — нощта е толкова гореща. Под мен, в двора на манастира, свещите на масата все още мъждукат. Мога да видя червените точки на цигарите. Дан е отворил още вино, а Лукас го разлива. Дядо също се е оттеглил — той ще отиде в библиотеката, за да се напие. Прави го винаги веднъж в годината, в нощта, преди да отидем в Елде — винаги се напива. Сега те са свободни — онези петимата са освободени от всякакви ограничения. Джулия влиза вътре и пуска една плоча не прекалено високо, но достатъчно. Тя танцува в здрача като вдига тънките си ръце и се движи с неподражаем ритъм. „Говориш за нашето по-по-поколение“, заеква един познат сърдит глас. Стела влиза в стаята ми с чаша топло мляко.

Тя дърпа завесите и ме настанява в леглото. Лежа по гръб в бялата си нощница, на моята бяла възглавница под белите завивки. Навън все още е светло. Стела се настанява на обичайното си място в стола до леглото ми. Тя знае, че не обичам да ходя в Елде, така както и тя не обича, затова тази нощ ще ми разкаже приказка, както когато бях съвсем малка. Навежда главата си назад и затваря очи. Около очите ѝ сивеят изморени сенки, има сиви нишки в косата, в нейната красива къса черна коса. Знам, че се тревожи за много неща, както винаги.

— Разкажи ми как си срещнала татко — моля я. — Но трябва да започнеш от самото начало и да не пропускаш нищо.

И Стела започва. Разказва ми как се е родила в Единбург, как баща ѝ завел цялото семейство в Канада, когато била само на шест месеца, и как израснала в една ферма в Онтарио, мечтаейки и сънувайки Шотландия и Англия, които никога не била виждала. Разказва ми какъв книжен плъх била като дете, как обожавала книгите, как книгите били храна за нея, също както за Фин.

— И за мен също — вметвам. Но Стела не харесва книгите, които аз харесвам, и както обикновено не ме слуша. Пуска го покрай ушите си и продължава. „Не чети на масата, Стела“ — обикновено казвал баща ѝ, когато тайно помъквала на масата и книга. Така че трябвало да я остави — „Отвлечена“ или „Джейн Еър“, или „Големите надежди“, и после да продължи да чете в двора или (с помощта на фенерче) под завивките през нощта. Тогави не била в двора или в леглото, разбира се, а в някакъв друг свят: била затворена в коварната кула; или наблюдавала лудата госпожа Рочестър как къса сватбеното

було на Джейн; или стояла онемяла пред сватбената торта на мис Хавишам, цялата потънала в паяжини.

— Тези книги все още оцветяват живота ми — казва сега тя и въздъхва. — Мейси, кога ще се науча? Книги, книги — пристрастена съм към историите. Никой не бива да живее по този начин. Знам го, но не мога да се излекувам.

Не искам Стела да бъде излекувана. И освен това, ако не са били книгите, тя може би никога нямаше да дойде в Англия и никога нямаше да срещне баща ми. Помислете си за последствията: аз нямаше да бъда родена. Нямаше да съществувам. За щастие, Стела не се излекувала от влечението си към книгите. Когато била на осемнайсет и завършила училище, родителите ѝ направили специален подарък, единствения, за който мечтаела. Подарили ѝ една година в Англия. Щяла да отпътува за старата родина и — след като навести цяла мрежа от лели, братовчеди и приятели на родителите си — най-накрая щяла да посети местата, за които била мечтаела толкова дълго. Тя прекосила океана с огромен лайнер четвърта класа. Пристигнала в Ливърпул и веднага взела влака за родния Единбург. Било есента на 1938: онзи хилав глупак Чембърлейн обещава мир.

Стела прекарала една седмица с две лели — стари моми, в Морнингсайд и след това започнало голямото ѝ пътешествие. Обичам подробностите от това пътешествие и начина, по който то ме приспива. Използвайки сложна мрежа от влакове, автобуси и екскурзиантски обиколки, Стела тръгна на юг: отишла при Уолтър Скот (Границите), сетне при Уърдсуърт и Колридж (Езерата)... През зимата на тази година тя прекосила пустите полета на Хауърт с трите сестри Бронте, странна и доста непостоянна компания, но Стела, която познавала произведенията им със сърцето си, била добре подготвена. Тя посетила Лорънс в Нотингам и Тенисен в Линкълншир. Рамо до рамо с Дикенс изследвала улиците на Лондон, след което се отправила на северозапад към Шекспир, гората на Арден и Уорикшър. Тук отседнала при друга неомъжена леля — за известно време. След това дошъл ред на Томас Харди в Дорсет; после — вече било късно лято — при Джейн Остин в Бат. Стела преследвала своята любима авторка Остин чак до Лайм Реджис и накрая стигнала до Хемпшир. През този септември тя била в катедралата в Уинчестър, отдавайки своята почит пред гроба на Остин, когато почувствала раздвижване сред останалите

посетители. Затворила своя екземпляр от „Менсфийлд парк“ (четяла го за пети път). Била уплашена и изненадана от шепота в църквата и от съвсем видимото избухване на вълнението — а може би е било страх? Тя напуснала катедралата и се присъединила към тълпата, събрала се навън. Попитала какво става. Казали й, че е обявена война.

Мисълта на Стела била така дълбоко погълната от Остин, че за миг не ги разбрала. Но бързо дошла на себе си: когато същия ден родителите й пратили телеграма от Канада и я помолили да се прибере у дома, тя отказала. Вече не чувствала Канада като свой дом и била решила да помогне с каквото може във войната. За щастие неомъжената леля била щастлива да я подслони — така че останала. „Разбира се, че останала“, мисля си, затваряйки очи. Стела е трябвало да остане, защото Картите вече са били предсказали съпруга й. А той бил само на една крачка от нея, на една ръка разстояние.

Имало един мрачен, еднообразен промеждутъчен период, през който Стела вършела различни видове военновременни работи в Лондон и на други места. Не слушам внимателно тази част от историята — все още съм заета с картата на литературното й пътешествие и за пръв път забелязвам какъв неестествено голям брой неомъжени лели е имала. Колко странно, че нито една от тези жени не е преживяла достатъчно дълго, че да присъства и в нашия живот — те никога не са ни посещавали, никога не са ни писали, те просто изчезнали. Може би всички са умрели или заминали, мисля си. Може би войната е унищожила всички тези стари моми. Започвам да се нося и потъвам в един водовъртеж от стари моми — неомъжени лели, но се боря със съня, защото искам да остана будна. Защото накрая промеждутъчният период свършва и Стела — дъщеря на фермер, намира своята военновременна професия. Тя става земеделско момиче, първо в една ферма в Уорикшър (*отново* Шекспир), сетне близо до Норфолк и накрая във фермата под аренда в Съфолк, управлявана от г-н Ангъс Макайвър, разположена в едно селце на име Уикенфийлд.

— И там — казва Стела, — в една прекрасна юнска вечер — беше съвсем късно, а аз бях работила от пет сутринта — се качих от долината до Холиспринг. Седнах за малко близо до Гората на монахините. Мястото бе така тихо, така спокойно, че можех да чуя реката долу. Лежах по гръб в тревата и наблюдавах лястовиците. Спомням си, че чух бомбардировачи, които излитаха от базата в

Дийпден. Всяка вечер ги чувахме да излитат и всяка сутрин да се връщат...

— С какво беше облечена? — питам, макар че знам, но дори на прага на съня искам да ми потвърди.

— Ами с нищо особено, опасявам се — отвърща със замечтан глас Стела. — Носех работните си дрехи — ботуши, износени панталони и стара карирана риза. Бях потна и мръсна — вероятно в косата ми имаше сламки, защото целия ден бях работила при конете... Както и да е, лежах там в нивите точно под абатството. И по неизвестна причина реших да се върна по този път. Тогава къщата беше затворена, бе прекалено порутена и недостатъчно голяма, за да бъде реквизирана, а дядо ти бе в Лондон. Аз, разбира се, тогава не мислех за него като за дядо. Знаех само, че къщата принадлежи на господин Мортланд и че той има син, който е военен пилот някъде в Съсекс...

— А Съсекс бил много далеч.

— Точно така. Затова не ми бе минало през ума, че може да срещна някой тук тази вечер. Разхождах се през гората и стигнах до алеята. Спрях пред старата порта на метоха, точно под трапезарията. Бе започнало да се здрачава. Беше толкова тихо и спокойно, трудно можех да си спомня, че се води война, макар че винаги се опитвах, защото... ами защото тези самолети щяха да излетят, а на другия ден не всички от тях щяха да се върнат...

— ... и тогава си чула стъпки.

— И тогава чух стъпки, приближаващи по пътеката откъм къщата. Обърнах се и видях един млад мъж. Той стоеше на вратата на трапезарията и гледаше небето. Беше много висок, със светла коса. Първоначално не забеляза, че съм там — мисля, че го стреснах. После се обърна към мен и аз видях най-невероятните очи — никога досега не бях виждала толкова тъмносини очи. Ние се погледнахме и...

— И се влюбихте от пръв поглед.

— Нещо такова — казва Стела и аз мога да доловя в гласа ѝ усмивка, докато сънят ме превзема. — Нещо прекрасно и странно, със сигурност. Нещо, което никога преди не бях изпитвала, въпреки че книгите ме бяха подготвили за него. Будна ли си още, Мейси?

Сигурна съм, че чувам въпроса, но изглежда не съм в състояние да отговоря. Нося се по течението с вълната и докато отплувам, чувам

как вратата тихо се затваря. Сънувам и се връщам в онази лятна нощ по време на войната. Чувам звука от стъпките на татко по чакъла и така ясно виждам приближаването му, че ставам от леглото, за да го посрещна. Отивам на пръсти до прозорците и знаейки, че е съвсем наблизно, дърпам завесите и чакам.

Но тогава сънят ми свършва така, както често се случва и понеже чувам музика, аз започвам да сънувам сестрите си: те и тримата млади мъже все още са будни в тази дълга лятна нощ. Сънувам светулките от цигарите им и виното в чашите. Сънувам как сестра ми Фин изрича заклинание, тя казва: „*Пред прага на живота, пред прага на живота*“. Тогава някой — Дан ли е това? — чува заклинанието и става. Започва да танцува, постепенно и другите стават на крака. Сънувам ги как танцуват под звуците на музиката под луната, тримата мъже вплитат сестрите ми между тях така, че роклите им приличат на ярки копринени конци в тъмен килим. Надвесвам се над прозореца. Музиката издува завесите като вятър; лунната светлина блести като нож.

Събуждам се точно в три и половина. Въздухът е хладен, подът е студен и стаята е пълна със сенки. Манастирският двор е опустял и музиката е спряла; протягам крайниците си, които чувствам вкочанени и древни. Сенките в стаята са много плътни, бих могла да се уплаша от тях. Решавам да отида при Фин, която винаги ме взема при себе си и ме защитава в нощта. Абатството въздиша, но аз си казвам, че безсънието си има предимствата. Цялата къща е моя. Сега е часът на бденията; мога да отида навсякъде и да видя всичко. Защо трябва да се страхувам от духове, когато самата аз мога да бъда дух?

Излизам на площадката на стълбището. Къщата има седем стълбища, по едно за всеки ден от седмицата.

Под мен монахините се молят; един часовник тиктака.

Първо отивам при Джулия. Тя, Фин и аз имаме стаи, разположени в един и същи коридор. Промъквам се. Нито една мишка не може да бъде по-тиха от мен — нито една дъска не скръцва. Лесно отварям вратата на Джулия — в тази стая цари катастрофа! Лунната светлина безмилостно свети вътре — Джулия никога не дърпа завесите. Тя никога не окача дрехите си: те са разхвърляни навсякъде

из цялата стая, всичките ѝ рокли на цветя, окъпани от светлината на луната, като копринени кожи, които е смъкнала от себе си. Вдъхвам аромата на любимия ѝ парфюм — „L’heure bleu“^[1], но има и нещо друго, нещо, което мирише като тамян. Това е тайна миризма, миризмата на нещо, което тя пуши, едно вещество, което донесе от Калифорния. Тази субстанция, която крие от Стела и за която не ми обяснява нищо, има магическа сила: може да *те* заведе на друго място, казва сестра ми.

Промъквам се край тоалетната ѝ масичка. Огледалото ми показва една Мейси. Сепвам се. В широкото легло зад мен Джулия се размърдва.

Обръщам се да я погледна. Тя е гола. Отхвърлила е встрани чаршафите. Лунната светлина прави краката ѝ да изглеждат мраморни. Гледам кръглите ѝ гърди и дългите извивки на бедрата. Луната е боядисала кехлибарената ѝ коса в бледозлатисто. Един кичур се е увил около врата ѝ, а останалите са пръснати върху възглавницата — косата ѝ е толкова гъста, толкова дълга. Лицето ѝ е спокойно в съня, тя е потънала дълбоко в него. Бих дала почти всичко да изглеждам като Джулия и да знам онова, което тя знае.

Промъквам се обратно към тоалетната масичка и проверявам дясното чекмедже. Отварям го безшумно... Копринени чорапи, тънко като паяжина бельо — кой плаща за тези неща, които се появиха напоследък в гардероба ѝ? Бяла дантела, черна дантела, а под тях — точно както последния път, когато проверих — нейните контрацептивни хапчета. Те са в бялата пластмасова кутийка във вид на раковина с холандска капачка, придобита от специална клиника в Лондон, защото нашият доктор — д-р Марлоу, бащата на Ник, няма да предприше контрацептивни таблетки на неомъжена жена. Преброявам малките капсули: понеделник, вторник, сряда, или както Джулия ги произнася, охник, сълзник, ридайник^[2], цитирайки някого. Да, тя е модерна, каквато знаех, че ще бъде. Тя се грижи за себе си. Джулия е богиня — „Venus toute entiere“^[3], казва за нея Дан и аз не го смятам за комплимент, — но богинята е умно и разумно момиче.

Фин е безразсъдната в нашето семейство — макар че повечето хора никога няма да заподозрат това, защото тя е спокойна и прикрита. Промъквам се по коридора до стаята ѝ и отварям внимателно вратата

— Фин, за разлика от Джулия спи много леко. Дори когато сънува, тя остава нащрек и внимава за най-слабия звук.

Тази стая, цялата нашарена на райета от лунната светлина, е в идеален ред. Много е обикновено и спретнато тук, моите монахини одобряват това. На пода има груб матрак, тоалетната масичка е празна. Тази стая мирише на въздух. Прозорецът е широко отворен; завесите се люлеят като призраци от лекия ветрец. Тясното бяло легло е оправено и в него няма никой. В четири сутринта изглежда, че сестра ми Фин е... Къде ли е?

Къде? Произнесох думата на глас и това ме стресна. Къде, къде — трябва да я намеря. Промъквам се отново до края на коридора, слизам по едно от стълбищата, качвам се по друго, през антрето и излизам навън. Какъв зайчарник е създал дядо, когато е възстановил къщата: трябва само да пресечеш площадката и сякаш пресичаш векове. Преди малко бях в средните векове, а сега съм в модерния свят. Канализационните тръби пъшкат, монахините минават с леки стъпки покрай мен. В своята килия пресветата майка пада на колене. „Къде е тя, Мейси? Къде е сестра ти?“ — пита ме. Вземам един стол, защото знам, че ще ми бъде необходим — все още не съм достатъчно висока, за да шпионирам без помощ. Отварям вратичката — тя прилича на врата на бюфет, но не е, и влизам в тайния коридор, в тайния свят на абатството.

Поставям стола, качвам се на него и допирам окото си до малката квадратна, старинна дупка. Много е интересна тази дупка, тази шпионка. Тя е една архитектурна, еклезиастична мистерия. Съществуват и други шпионки — те не са някаква рядкост в църквите, но обикновено са разположени в трансепта^[4] и са поставени под такъв ъгъл, че да има изглед към олтара в главния кораб. Но шпионка в метох и с изглед не към олтара? Това изглежда най-малкото странно. Всичко, което зная, е, че в средата на петнайсети век, когато метохът вече е бил на двеста години, устройството е било допълнително вмъкнато и Изабела ми казва, че това разбило сърцето ѝ. По неизвестни причини някой е искал да наблюдава монахините по време на техните молитви. Онзи, който ги е наблюдавал, е бил висок. Дупката е на шест стъпки над земята — измерих я, така че съм напълно сигурна.

Приближавам внимателно. Поглеждам в тъмнината. Погледът ми преминава през малкия тунел, прокаран през стената, дебела четири

стъпки, до параклиса на Светата дева. Сега той е библиотека и моите сестри монахини ги няма там. Мога да видя лампата върху индийската маса и озъбената паст на проснатата на земята лъвска кожа. Върху възглавниците на дивана хърка дядо — той е дълбоко заспал. До него има половин бутилка уиски — перспективата за посещението в дома на детството му е взела обичайната си цена. Мислех си, че сестра ми може да е тук и да си говори с него, опитвайки се да го ободри... Обаче съм сбъркала. Гледам, гледам и пак гледам, но от Фин няма никаква следа.

Тя не е и в кухнята. Не е в гостната, нито в трапезарията, нито във всекидневната, нито в пералнята или в антрето. Изприпквам по стълбите обратно към коридора, където е стаята на Дан. Не смея да отворя вратата, но притискам ухото си към нея. „Каква малка шпионка си ти, Мейси“, казваше Дан, когато ме хващаше да се натрапвам. Не благоволявах да му отговарям. Аз съм момичето в ъгъла, момичето, което всеки пренебрегва. Никой никога не ми казва нищо. Ако не шпионирам, ще бъда в пълно неведение. Живея в лабиринта на незнанието — лабиринта на Мейси — и го мразя. Трябва да бъда информирана.

Дан е заспал. Слушам внимателно. Слушам нежно. Той е сам и спи — сигурна съм в това. Притискам ухото си към вратата. Мога да чуя дълбокото равномерно мъжко дишане. Не, Фин не е тук.

Изтичвам обратно долу и се промъквам в студения въздух на градината. Тръгвам по буковата алея. Промъквам се покрай тисовите дървета до трапезарията, но Лукас не може да работи тази нощ: през капациите не се процежда никаква светлина и отвътре не се чува никакъв звук. Връщам се към къщата по пътеката с тисовите дървета. Луната се крие зад облак и тъмнината ме плаши.

Всички сенки са пълни със самота; мога да видя форми, които сякаш ме канят: насам, шептят те, погледни тук, Мейси. Плочите на манастирския двор са студени под босите ми нозе и ме карат да мисля за мъртвите, за всички мъртви — цели поколения монахини, наематели фермери, които някога са живеели тук, бащи и дъщери, майки и синове — всички онези мъртви, които ще лежат под земята до края на вечността.

Насам, Мейси, шептят те, като протягат ръце. Но аз не искам да лягам при тях. Там сигурно е много студено. И тъмно. Никога няма да

видя отново слънцето, нито да дишам въздуха. Или ще бъда прах като татко. Това ме изпълва догоре със страх.

Ускорявам крачка към къщата и изчаквам там, в сянката на стените ѝ, където се чувствам в безопасност.

Тук Изабела се присъединява към мен. Тя ме завива със своята мантия и стопля ръцете ми в нейните. Benedicite^[5], започва тя и благословията ѝ ме обгръща. Преди пет небето започва да се затопля и птиците пропяват. В Гората на монахините има чучулига, която сякаш излива сърцето си, поздравявайки изгрева. Ароматът на розите се засилва и в листенцата им се промъква цвят. Някъде лае лисица. Когато слънцето стане по-силно, пъпките ще се разтворят.

В шест, това е часът за утринната молитва, монахините започват да се молят. Quicumque vult salvus esse^[6], шептят те с мен. В шест и петнадесет, точно когато са готови за причастие, чувам тихи стъпки по пътеката откъм трапезарията. Дръпвам се назад и към мен се промъква една бледа сянка. Виждала съм ги и преди, тези нарушители, тези сенки, прокрадващи се към каещите се молеци. Този фантом не ме вижда; сянката се колебае и оглежда къщата и нейните двайсет и едно зорки очи. Тя е боса. Носи обувките си в ръце. Поглежда през рамо, поколебава се, връща се в сенките и изведнъж — сякаш неочаквано е взела решение, изтичва вътре. Аз я следвам и я пресрещам в коридора. Виждам, че този призрак е моята сестра. Това е Фин и аз я стряскам. Тя извиква: „Кой е?“.

Уплашена е. Извърта се и ме вижда. Аз също я гледам втренчено. Имам приготвено едно изречение и то е обвинително — но когато я виждам отблизо, не го произнасям. Лицето ѝ ме кара да замълча. Тя изглежда толкова заслепена, така изумена, направо слисана, много е бледа и дишането ѝ е накъсано и учестено. Бялата ѝ рокля е украсена е нежни алени цветя и на тази светлина изглежда неземна, сякаш от всяка вена на сестра ми тече кръв. Тънкият памук е смачкан, полата е скъсана. Красивата ѝ коса е разбъркана и на врата ѝ има белег, тъмнолилав, с размерите и цвета на слива или на палец. Ние се гледаме мълчаливо, сестра ми и аз. Всички въпроси, които искам да ѝ задам, няма да бъдат произнесени. Какъв смисъл има? Вече знам част от отговора: мога да го прочета в очите ѝ. Тя е била с Лукас — и той не я е рисувал. Лукас е странен мъж и е способен на много неща, но дори той не може да рисува на тъмно.

Знам го много добре, но то не ми говори нищо повече. Нещо става тук и това е нещо, от което аз съм отстранена. Фин би могла да ми каже, но думите няма да ме заведат там. Тя е на една далечна планета и аз не говоря на нейния език, не го знам.

— О, Фин, какво ще стане, ако Дан разбере? — все пак изречението се изля от устата ми.

Чакам наказание, чакам неизбежния гняв на сестра ми. Тя мрази да я следят. Мрази да я разпитват. Никога няма да ми прости това. Отстъпвам крачка назад, но за мое огромно удивление Фин не е ядосана, не ме кори, нито ми се кара. Тя издава една странна въздишка и пада на колене. Хваща ме през кръста и ме прегръща много силно. Когато вдига побелялото си лице, то се е променило.

— О, Мейси, толкова съм щастлива — прошепва тя. — Толкова съм нещастна. И толкова уплашена.

Гледам я със съмнение. Знам, че няма смисъл да я моля да ми превежда: няма да разбере. Тя се изправя на крака и хваща ръката ми.

— *Обещай ми*, че няма да казваш, Мейси — шепти Фин. — *Обещай ми*, Мейси. Дай ми ръката си.

Ние стискаме ръцете си и аз обещавам. Тя трепери. Осъзнавам, че под тънката си рокля е гола. Лицето ѝ е осветено, а очите ѝ — пълни със сълзи. Люлее ме в прегръдката си, също както когато за пръв път дойдохме тук, когато татко ми липсваше и кошмарите бяха много страшни. Сетне неочаквано ме пуска. Очаквам да ме успокои, да ме отведе обратно в леглото — но тази нощ Фин е объркана и забравя за мен. Аз не съществувам за сестра си; аз съм едно самотно дете. Тя сякаш наблюдава някакъв въздушен жест, някакво продължаващо докосване, което е невидимо за мен, и лицето ѝ се сгърчва. Сетне, бърза като сърна, безмълвна като дух, тя се обръща и изтичва по стълбите.

Оставам сама в коридора. Подът му е като шахматна дъска. Има старинен стенен часовник с махало и топуз. Знам, че се е случило нещо голямо. Часовникът отброява минутите и звъни на всеки четвърт час. След пет часа ще тръгнем за Елде.

---

[1] Синият час (фр.). — Б.пр. ↑

[2] В оригинала: вместо Monday (понеделник) — Moanday (ден за стенания), Tuesday (вторник) — Tearsday (ден за сълзи), Wednesday

(сряда) — Wailsday (ден за ридания). — Б.пр. ↑

[3] От горе до долу — цялата Венера (фр.). — Б.пр. ↑

[4] Страничен напречен кораб в църква. — Б.пр. ↑

[5] Благослови (лат.). — Б.пр. ↑

[6] Част от молитва: „Който иска да бъде спасен, трябва преди всичко да пази своята католическа вяра...“ — кредо (верую), едно от четирите авторитарни кредо на католическата църква. — Б.пр. ↑

ГЛАСОВЕТЕ НА ПРЕДЦИТЕ

Преди да тръгнем за нашето ежегодно посещение, ние се събираме в трапезарията: това е годишният военен съвет. Имам болка ниско долу в стомаха — появи се преди закуска и макар че не ядох нищо, не ми минава. Първо почувствах надежда — помислих си, че може би е онази, знаменателната. Но не е. Връщах се в стаята си три пъти, за да проверя. Гащите ми бяха съвсем чисти. Ни най-малък признак за кръв. Нещо не е наред с мен. Какво не е наред? Кого мога да попитам?

Моите монахини са развълнувани: те се тревожат за Фин; те се тревожат за Елде — нечия душа е на шейната и се пързала към преизподнята; някакъв грях витае във въздуха. В девет, когато слязох пак долу, беше време за третата молитва, третият час за молитва през деня. В ушите ми звучат псалми. Те ме преследват по стълбите, дори Джулия не може да ги прогони, макар че упорито се опитва. Тя токущо е станала — часове след всички останали. Пуснала си е „Признателните мъртви“ и водата в банята.

„Затвори вратата към тази адска врява, за бога, Мейси“ — вика дядо, когато влизам в трапезарията. Той страда от ежегодния си махмурлук. Седи начело на масата, а Стела е срещу него. Тя е решила да облече синята рокля, която баща ми ѝ е купил точно преди да умре. Роклята е вече на дванайсет години.

— Тази рокля много ти прилича, Стела — винаги казва дядо, когато я види с нея. И предполагам, че е така. Тя придава нежна красота на лицето ѝ. Променя някак моята майка: на нейно място виждам едно нежно, весело, уверено момиче.

Сядам на масата от лявата страна на дядо срещу Фин. Красивите очи на сестра ми са вперени във въздуха. Тя мрази този ежегоден ритуал и вече се е настроила отрицателно. Опитвам се също да се настроя. „*Потопи моята лодка, мастър Гънър...* — декламирам наум. — *Потопи я, разцепи я на две! Нека попадне в ръцете на бога, а не в испански ръце...*“^[1] Това е предизвикателна поема, но днес не действа.

Трябва да прибягна до нещо друго. Опитвам се да си представя как е изглеждал този метох, когато е бил построен, когато Изабела е наблюдавала как работят зидарите; когато молитвата е имала своята сила.

Опитвам се да прекося вековете; старая се да разбере защо дядо е възстановил къщата по такъв глупав и заплетен начин. Какво го е накарало да създаде трапезарията в този ѝ вид? Всъщност е разрязал стаята, разделяйки наполовина по хоризонтала два пъти по-високия параклис на Светата дева и по този начин разрушил свещеното пространство: онова, което е било с идеални пропорции, се превърнало в две помещения, чиито пропорции са деформирани. Над главата ми виси паянтов фалшив таван. Той има фалшиви греди и орнаменти, украсени със семейните гербове на рода Мортланд. Цялата стая е ужасна; дори прозорците, сияйни, блестящи и оригинални, някогашната слава на параклиса, са пострадали. Вграденият таван ги е разполовил на две. Чува се бликаща струя вода — знак, че Джулия е приключила с банята си. Водата гъргори по древната мрежа от оловни тръби, достига пукнатината, която си е направила в далечния ъгъл на мазилката и пада в кофата, поставена отдолу.

Дядо надава стон.

— Виждаш ли? — пита той. — Виждаш ли? Ако не бъде поправена канализацията, ако не успея да отремонтирам скоро покрива... знаете ли какво ще стане? Цялото това място ще падне върху главите ни. Мумифициран плъх, умрял бръмбар, кой знае какво има там? Смятам да го кажа съвсем ясно на Хъмфри. И на Вайълит. Нещата стигнаха до критичната си точка! Няма да му цепя басма! Единствено, което искам, е справедливост. И всичко заради някакви си *три минути*. Три минути! Кажете, честно ли е това, а?

И така се започва. Тазгодишният военен съвет има две фази — първо, рецитиране на древни оплаквания. Чак когато изслушаме всички тези свети рефрени, и само тогава, преминаваме към обсъждане на тазгодишната тактика на кампанията. Оплакванията на дядо се връщат много назад. Чак до деня на раждането му, събитие,

което се е случило в Синята спалня на Елде на 24 юли 1892. Било лесно раждане, продължило само няколко часа. В дванайсет бебето се родило. В дванайсет и две минути, точно когато акушерката завила новородения син и наследник в шала си, майка му изпитала нова, неочаквана болка. Тя се хванала за корема и простенала. Контракция! Новороденото било набързо повито и хвърлено в ръцете на дойката; акушерката се навела над леглото и надала вик на изненада. След една минута, по-точно в дванайсет и три, бебе номер две се появило на бял свят. (Може ли акушерките тогава да са били *толкова* примитивни? Задавам си този въпрос и се чудя винаги, когато дядо стигне до тази част от оплакванията си. Кой е бил този некомпетентен доктор? Как е станало така, че през цялата деветмесечна бременност никой не е забелязал, че бебетата са две? Както казва Джулия — *не питай*.)

Новоизлязлото момченце, също прекрасно, здраво и якичко, било моят дядо. Двама абсолютно еднакви близнаци. Като двете пословични грахови зърна в шушулката — само с една малка разлика помежду им, която била неразличима за очите. Роденото точно в дванайсет бебе, кръстено Хъмфри (всички момчета Мортланд носят имена с буквите Х, Г или Е), щяло да наследи Елде и по-значителната плячка от онова, което вървяло с него. Близнака, появил се на света три минути след него, наречен Хенри, го очаквала несигурната съдба на по-малкия син.

Хенри, наричан сега дядо, приел това. Той винаги подчертава колко много обичал своя три минути по-голям брат Хъмфри и как никога не почувствал ни най-малка неприязън към него като дете, нито като мъж. Дядо винаги посвещава на тази част от баладата няколко страстни стиха и аз вярвам в онова, което казва. Моят дядо не е материалист, нито алчен човек. Той е щедър. Смята, че е грешно и неморално да мисли лошо за някого, макар че в случая с жената на Хъмфри — Вайълит, или както е известна в нашето семейство — Усойницата, дори дядо прави изключение.

През 1914, когато били на двадесет и две години, двамата братя се записали доброволци няколко дни след обявяването на войната. Били разпределени в един и същи полк. Хъмфри, който винаги показвал забележителен инстинкт за самосъхранение, станал адютант и бил прикрепен към генералния щаб. Така и не зърнал дори отдалеч фронтвата линия. Дядо обаче я видял. Първият му пост бил във Франция в едно малко градче, наречено Ипр. Следващият бил Сома^[2].

Напълно запозната съм с битките, водени там, но нямам представа какво точно се е случило с дядо, защото той отказва да ни разкаже. Знам само, че когато се върнал от Франция през 1918 година, бил напълно променен. Прибрал се в Елде и първата му работа била да изгори униформата си. Това церемониално изгаряне било направено публично.

Дядо натрупал висока клада от дърва в средата на голямата централна морава на Елде. Всички униформи, които притежавал, отишли върху нея, щедро полети с парафин — горели часове наред. Семейството смятало да не обръща внимание на тази ексцентричност, но ако в селото или извън него тръгнали приказки, деянието можело да бъде изтълкувано погрешно, така че прислугата била подкупена да си мълчи. Родителите му започнали да го наблюдават внимателно и след няколко напрегнати месеца баща му започнал да проумява, че по-малкият му син може би трудно ще намери пътя и мястото си в живота. Като че ли нито едно от традиционните поприща не било отворено за него. Църквата била изключена — дядо отказвал да се присъедини към утринните молитви в семейния параклис и продължил така: с изключение на сватбите и погребенията от 1918 година кракът му не стъпил в църква. Армията съвсем очевидно не била поставена на масата като алтернатива; държавната служба, Форин Офис^[3] и колониалната служба — дори и най-далечните клонове от нея — също не изглеждали обещаващи. Дядо не горял от желание да служи на краля и страната, по какъвто и да е начин, а имало и още един проблем.

— Нямам много мозък, нали разбирате. — Дядо винаги казваше това. — Хъмфри беше взел всичко. Не ми сечеше пипето, не помнех нищо и бях безнадежден на изпитите.

За щастие, имало едно разрешение: *земята*. Освен Елде, семейството притежавало няколко по-малки имения в Източна Англия, всички с приятни къщи, подходящи за мъж в неговото положение. Направили му предложение и дядо се съгласил. Харесала му идеята да бъде джентълмен фермер: започнал да чете и да се интересува от методите от осемнайсети век за ротация на реколтата, дълбоко вкоренени зеленчуци, редки породи кокошки и крави.

Но предложените имения не му харесали: онова, което искал и го казал на удивения си баща и облекчения брат, било абатството в

Уикенфийлд. То вървяло с четиристотин акра земя и само две ферми за даване под аренда, а къщата била полуразрушена — но той искал точно него. Мястото било много красиво, тук можел да чува сърцето на Англия. Земята в Съфолк била камениста, почвата глинеста, но правилно обработена и грижовно стопанисвана можело да стане плодородна и дядо знаел това. Колкото до манастирските постройки — в тази част от историята дядо винаги поглеждаше с гордост към своя таван с фалшиви греди, — бил видял големите възможности, които предлагали, въпреки че останалите от семейството му били слепи.

Освен това винаги изпитвал някакво особено привличане към това място, още като момче, откакто карал велосипед тук едно лято преди войната. Харесвал му фактът, че корените на семейството му са толкова древни и отиват далеч назад във вековете. Въпреки че родството между Мортланд и Изабела — основателката на абатството, са предмет на дебати и преиначаването на името ѝ от Де Морлакс в Мортланд никога не било точно обосновано, дядо дълбоко и непоколебимо вярвал, че Изабела била негова прародителка. Не *пряка*, разбира се, като се има предвид обета ѝ, но чрез някой от многобройните ѝ братя, може би. Но независимо дали е била или не, тя му *говорила*. Дядо чул гласа ѝ, когато дошъл да види къщата през пролетта на 1919.

— И това не беше една от моите кризи — ще каже той, когато стигне до този драматичен момент. — По общо признание от време на време имах такива — повечето мъже ги получават, не само аз. Но това бе напълно различно. Стоях в Холиспрингс, гледах долината и чух гласа на Изабела. Чух го съвсем ясно и това беше най-красивият глас, който бях чувал.

— Какво ти каза тя, дядо? — точно в този момент се намесвах аз.

— Тя каза: „Хенри Мортланд, това е мястото. То е определено от съдбата за теб...“ или нещо такова. Не мога да си спомня точните думи, но това беше смисълът...

— Но ти откъде знаеше, че е била Изабела? Тя ли ти призна? Ти видя ли я?

— Е, не съвсем... Не точно. Просто я почувствах. Не може да бъдеш толкова буквална за подобен род неща, Мейси, знаеш го.

— С какво беше облечена? С дрехите си на монахиня ли? Имаше ли воал? Ти уплаши ли, се?

— Със сигурност не. Останах спокоен и *compos mentis*^[4] от край до край. И доста странно: мисля, че тя не носеше монашески дрехи. Почти напълно съм сигурен, че беше облечена в *синьо*.

Когато дядо стига до тази част от семейната сага, прави пауза и поглежда с надежда към мен. Чака ме да му суфлирам, да му задам онези стари детски въпроси, превърнали се в ритуал, който винаги е обичал. Не искам да го разочаровам — боли ме, когато го разочаровам, — но не мога да се насиля да го попитам за Изабела или за гласа, или за странната случка в Холиспрингс. Не мога, защото вече не вярвам в това. Не вярвам, че някога се е случило. Изабела наистина говори с мен, но не вярвам, че някога е говорила с дядо. Не вярвам в некомпетентната акушерка, и ако лицемерният Хъмфри не беше го потвърдил, нямаше да вярвам и във фаталната триминутна разлика между близнаците. Всичко това са глупости, измислици. Пълни измишльотини. Аз не съм единствената разказвачка на приказки в моето семейство — всички са такива. Нищо друго, освен фантазии, денем и нощем.

Но за разлика от моите истории, тези просто хвърлят прах в очите. Те всички са измислени, за да скрият истината. А не да я разкрият, както правя аз. Останалите от моето семейство само се опитват да *запушват* пукнатините. И дори не го правят както трябва. Погледнете пропуснатите възможности тук. Когато разкажа на Лукас за гласа в Холиспрингс — което решавам, че ще направя скоро, — аз наистина знам как *точно* звучи гласът на Изабела и с какво е облечена. И времето трябва да бъде променено — сцената не може да се случи посред бял ден, през някакъв пролетен следобед. Много по-добре ще е на лунна светлина. Или при летен изгрев.

Бедният дядо. Бедната Стела, чийто ред е следващият — Стела е дори още по-лоша разказвачка от дядо ми. Дългата практика е направила нейните приспивни истории гладки и очарователни за мен, но трябваше да я тренирам и да ѝ извадя душата, докато го постигне. Преди тя объркваше датите, затъваше в подробностите, избягваше отклоненията. Ако не я накараш насила, няма да ти каже как са изглеждали хората или какво са носели, което винаги е от първостепенна важност, така мисля. Безнадеждни са и двамата. Както и да е, можете да обобщите упадъка на семейство Мортланд в три изречения, три истински изречения, които са прекалено болезнени, за

да бъдат произнесени на глас, и поради това винаги са скрити в огромната семейна паяжина от думи.

Първо: дядо, въпреки че е мил и добър, е истинско бебе от финансова гледна точка; онова, което не успял да загуби, инсталирайки фалшивите тавани и пропускащите тръби, загубил на пазара за зеленчуци и добитък с удивителна бързина — особено неуместни били неговите американски инвестиции. Второ: моят баща, който със сигурност би преобърнал нещата и би ги накарал да тръгнат, нямал шанса да го направи заради войната и туберкулозата, която не реагира на климата на Ню Мексико, нито на последното чудотворно хапче — стрептомицин, в което вярвали и санаториумът, и Стела. Трето: Стела, храбрата вдовица с три деца, има още по-слаб подход и нюх към парите от дядо и е много лош познавач на характери: въпреки годините, доказващи обратното, тя все още вярва, че Хъмфри е почтен човек; все още се надява, че той ще прояви милост към нашето разорено имение и ще ни помогне — защото братът на дядо в края на краищата е много богат човек. Вдигам очи: в момента Стела изказва тази своя гледна точка.

— О, милост — простенва Джулия, която най-накрая се появява, обвита в облак от благоухания. — Надежди говежди — мърмори под носа си тя и сяда тихо до мълчаливата, погълната изцяло Фин, докато Стела продължава да говори. Джулия е права. Каквото и семейно чувство да е имал Хъмфри — почтеност или инстинкт за привързаност и щедрост към брат си, то е било изтръгнато от жена му — лейди Вайълит, преди много години. Хъмфри има добре тренирана и много услужлива памет; той е забравил, че когато навремето баща ми умрял, се е закълел, да се грижи за Стела, Джулия, Фин и мен. Забравил е, че бащината заръка винаги е била да помага и в бъдеще на дядо. Постоянното трупане и трупане, и отново трупане на пренебрежение от страна на Усойницата към нас е измило подобни мисли. Днешното мнение на Хъмфри е „Защо да се хвърлят излишни пари на вятъра“.

— Не мога да разбера защо очакваш от Хъмфри да ти киха пари? — казала Вайълит (съобщиха ми какво е казала) миналата година. Усойницата е откровена жена. — Защо, по дяволите, би трябвало? Продай тази проклета къща, Хенри. Един господ знае защо си толкова обсебен от нея. Тя гълта изумително много пари и е като камък на шията ти от самото начало. И Стела, прости ми, но бъди практична

поне веднъж. Върви и си намери работа — със сигурност дори ти можеш да си намериш някаква работа! Очевидно имате известни трудности, за които ви съчувствам... но те няма да изчезнат с вълшебна пръчица за една нощ, което е повече от ясно, и освен това никой не може просто да си седи и да чака парите да му паднат от небето.

Гледам втренчено масата, тази неведнъж цитирана реч се върти и върти в ума ми и не мога да реша дали Усойницата е права или не. И за какви трудности говори?

Забележката била направена в три и половина следобед и довела до незабавно заключение. Дядо се изправил на крака и казал:

— Вайълит, продадох половината от земята на абатството, за да платя медицинските разходи за лечението на сина си. Продадох остатъка, за да изуча Джулия и Фин, и да направя инвестиции за Мейси, разбира се. Останаха ми само къщата и градините. Ако ги продам утре, какво ще получа? Достатъчно за една годишна рента и нищо повече. Моят син обичаше тази къща и децата му ще я наследят — това е единственото нещо, което мога да им дам и ще им го дам. Освен това... — дядо вече се бил възбудил здравата — твоята забележка към Стела е, меко казано, обидна и дори ти би трябвало да се засрамиш. Стела отгледа три дъщери в изключително трудни условия. Даде им всичката си любов, време, преданост, пожертва своя живот заради момичетата! Тя трябваше да се ограничава и да спестява; работеше така, че кожата на пръстите ѝ се белеше до кокал. Никога не е спряла да работи! Тази сутрин, преди да тръгнем за Елде, е станала в шест. Оправи къщата. Пригответи закуска и след това изми чиниите. Преподаде един урок по английски на Мейси. Изчисти кокошарника, нахрани кокошките, прекопа зеленчуците, които отглежда и пригответи храната, с която ще вечеряме, когато се приберем... — Дядо фиксира Усойницата с гневни очи. Тя въздъхнала. — *А ти* какво свърши тази сутрин, Вайълит? — попитал той, гласът му бил язвителен. Подозирам, че е подушвал победата си.

— Аз закусих в леглото, сетне си взех една дълга вана — отвърнала му Вайълит, без да ѝ мигне окото. Както отбеляза по-късно Джулия, тази жена наистина има нерви от корабни въжета. — Сетне обсъдих подробностите около обяда с моя готвач и грижите около розите с моя градинар. Както разбирате, ние не наемаме безплатни

роби в Елде. След това излязох на приятна разходка край езерото с моя очарователен внук. Безвредни занимания, наистина. Така че, ако ме обвиняваш в нещо, Хенри, имай смелостта да го произнесеш. Но първо, погледни отблизо собственото си положение. Както Хъмфри и аз те предупреждавахме, отказът ти да погледнеш фактите в очите някой ден ще завърши трагично.

— Знаех какво искаше да каже — казва сега дядо като става целият червен и гледа сурово масата. — И не можех да се съглася с нея. Така че я изгледах с презрение, поглед, който сигурно щеше да смаже повечето жени... и казах: „Вайълит, не мога да проумея защо Хъмфри се ожени за теб. Няма да слушам повече обвинения и инсинуации. Ти си *усойница*, Вайълит. Ти отрови сърцето на това семейство“.

— *Внук ли?* Не знаех, че има и внук — разнася се един глас от вратата. Това прекъсва тишината, която последва думите на дядо. Обръщам се и виждам Дан. Той носи бележник. Поздравява всички присъстващи, с изключение на Фин. Прави комплимент на Джулия за роклята — днес тя е облякла един от нейните кафтани от времето на гръцката митология; китките ѝ са натезали от робски гривни, които дрънчат при всяко движение. Отправя ѝ поглед, пълен с откровено възхищение — което е странно, тъй като Дан ненавижда Джулия — и се намества на стола до нея, точно срещу Фин. Маниерите му са очарователни — напоследък той винаги е очарователен, — но аз мога да подуша гнева му от две крачки разстояние. Фин не го поглежда, очите ѝ са сведени и забодени в масата. Мисля си: „Той не може да знае къде беше тя миналата нощ, със сигурност не може“.

— Помолих Дан да дойде с нас — започва да обяснява Стела. — Имам едно-две предложения, които ще ви съобщя, и просто си помислих — всяка година се въртим в кръг, правим планове и те никога не са ефективни. Дан е почти част от семейството, познава ни от толкова дълго време. Той е нашият почетен син, в известен смисъл — допълва тя и му се усмихва, — и аз съм сигурна, че ще ни помогне да изясним гледната си точка. Може би ще погледне на тази работа от нов, интересен ъгъл и...

— Разкажи ми за внука — прекъсва я почетният син, като отваря бележника си. Той драска някакви тънки линии, после рисува заек, който излиза от шапка. — Запознат съм с останалата част от

действащите лица. Знам за Хъмфри и Усойницата. Знам и за сина им — че умрял млад, нали така? Но внук? Сигурно съм забравил, че има и внук. Това вече звучи обещаващо. На колко е години?

— На двадесет и седем. — Отговорът идва от Джулия. — И преди да попиташ, ти отговарям: не е женен. Казва се Едмънд. Вайълит и Хъмфри го отгледаха. Но не си представяй някой господин Дарси^[5]. Представи си едно дебело, уродливо чудовище с три мозъчни клетки и няма да сбъркаш.

— Джулия, моля те — прекъсва я дядо. — Завършил е „Итън“, „Крайст Чърч“ и Кралския земеделски колеж. Трудно може да се каже, че „уродливо чудовище“ е правилният термин.

— Добре де, тогава влечуго — поправя се Джулия. — Влечуго, което се промъкна в Оксфорд, след като бяха дръпнати всички възможни конци; влечуго, което току-що завърши трета степен. Влечуго, което преди три години влезе във владение на попечителския си фонд. Влечуго с незаслужен доход от двеста хиляди на година. Слънчевият лъч в очите на Вайълит, предназначен да наследи Елде. Това разбива сърцето ти, нали? Но ако си въобразяваш... всъщност какво си *въобразяваш*, Дан?

— Да попитаме Фин — отговаря заплашително той. — Е, Фин, какво си въобразявам? Ти обикновено знаеш.

— Не и в този случай — отвърща сестра ми, по не по-малко заплашителен начин, като го поглежда за пръв път. Това е един дълъг, спокоен, предизвикателен поглед, но той го отбягва.

— Май си въобразявах, че когато всички други възможности са изчерпани, привличането на вниманието на внука може да се окаже успешно — продължи Дан. — Защо не? Той е млад, той е мъж. И ако се направи по правилния начин, от правилния човек... Има ли на света мъж, който да устои на Джулия? Ето какво искам да кажа, Джулия — каквато изглежда днес.

Очите му остават приковани в по-голямата ми сестра. Виждам как по бузите ѝ пълзи червенина и не мога да повярвам, че е възможно да се поддаде на подобно ласкателство, със сигурност не и от Дан, след като знае, че той никак не я харесва, и след като тя самата твърди, че го мрази. Но Джулия е суетна, а Дан е красив, и не знам защо винаги се е дразнила от предпочитанието му към Фин. Долавям, че е изкушена,

макар все още да е внимателна, защото го познава и знае, че може би я занася — той невинаги е искрен, понякога е фалшив.

— Не бих се обзаложила за шансовете си — отговаря с гримаса тя. — Ще ми бъде приятно да го освободя от излишните му пари, които ние със сигурност можем да използваме. Но Едмънд не е лесна плячка.

Ставам. Промърморвам някакво извинение — всъщност никой не забелязва, никой не се интересува дали присъствам или не, никой не се и сеца да попита за моето мнение. Невидима за всички, бутам стола си назад и тръгвам към вратата.

Чувам Стела да казва:

— Мисля, че Дан може би има известно основание. Всъщност това е доста умна идея. *Безнадеждно* е да се опитваме да обясним нещата на Хъмфри — Вайълит винаги ще се намесва. Но ако Джулия успее да говори с Едмънд, просто да го отдели настрана за няколко минути и да му обясни... няма да искаме много и този път *предложението* ще бъде делово... Ето каква е моята идея и аз наистина вярвам, че може да бъде успешна. Училищата по готварство напоследък са много модерни — забелязали ли сте? Неочаквано си помислих колко хубаво би било човек да учи готварско майсторство тук, в абатството, вместо в някое мазе в Лондон. Само си представете! Прекрасни градини, пресни продукти, току-що снесени яйца... Вероятно ще трябва само да ремонтираме няколко спални, за да станат обитаеми, но съм сигурна, че няма да струва много скъпо... Направила съм някои пресмятания, съставих план. И мисля, че бихме могли да започнем много бързо, но ни е необходим малко капитал, просто за начало. Дан ми помогна в сметките и ние смятаме, че хиляда — според него трябва да са две хиляди, защото твърди, че трябва да пуснем реклами... Все пак съм сигурна, че бихме могли да го направим и за по-малко. Да кажем най-много хиляда и петстотин. Ще ги вземем на заем и ти трябва да го обясниш съвсем ясно на Едмънд, Джулия. Това ще бъде заем, който ще бъде върнат с лихвите. Веднага след като започнем да печелим.

— Стела, това е най-добрата идея, която съм чувал — казва бързо дядо, като поглежда към мен. — Ти си прочута готвачка. Това може да разреши... така де, това може да бъде отговорът на всичко! Къде отиваш, Мейси, скъпа?

— В кухнята — отговарям. — Гладна съм.

— О, чудесно — възкликва Стела, която обича да ме храни.

— Има много плодове, съкровище, опекла съм и пресен хляб...

Не се скитай дълго, чуваш ли? Тръгваме скоро.

Настъпва тишина. Всички около масата ме гледат очаквателно.

— Това е чудесна идея, Стела — подема след кратка пауза дядо.
— Защо не си я споделила с нас досега? — Стела се колебае и го поглежда неуверено. Знам защо не го е споменала, нито на него, нито на който и да е от нас: защото дълбоко в душата си знае, че и този план, както и много предишни, ще се провали. Дори Стела не може да бъде вечният оптимист. Тя наистина е добра готвачка — но я бива да върти бизнес не повече, отколкото котките ни.

Затварям вратата след себе си.

---

[1] Откъс от поемата „Ривендж: Балада за флота“ от лорд Алфред Тенисен. — Б.пр. ↑

[2] При Ипр и Соме германците за пръв път във военната история използват бойни отровни газове по време на Първата световна война. — Б.пр. ↑

[3] Министерство на външните работи. — Б.пр. ↑

[4] В добро душевно здраве, напълно с ума си (лат.). — Б.пр. ↑

[5] Герой от „Гордост и предразсъдъци“ на Джейн Остин. — Б.пр. ↑

СКОРЕЦ

Връщам се в коридора. Стъпвам по белите и черните плочки, наредени като шахматна дъска: понякога избирам да се движа с криволичещия ход на коня, понякога тръгвам по диагонал като офицер, но днес напредвам с по един квадрат като пешка. Слушам моите монахини, които сега работят в градината, и Бела, която чисти горе с прахосмукачката. Слушам жуженето от думи в трапезарията. Очаквам посещението ни в Елде.

Предварително знам как ще премине всяка секунда. По пътя дядо и Стела ще се зареждат с оптимизъм: този път всичко ще бъде различно, ще повтарят те. Но оптимизмът ще започне да намалява в секундата, в която преминем през високите железни порти и тръгнем по алеята. Пред нас ще се извисява къщата в цялото си студено и сиво великолепие. Стела ще посочи езерото, познатите храмове и обелиски, покрай които минаваме. Ще хвали предвидливостта на Кейпабилити Браун^[1], който проектирал парка и засадил тази грандиозна като булевард алея с дъбове, когато дърветата били високи само няколко стъпки. Никой няма да й напомни, че повтаря това всяка година, на същия този завой. Нашето настроение ще е паднало прекалено бързо, за да коментираме — а когато влезем в къщата, то ще е стигнало до дъното. Елде изпълва сърцата ни с мраз.

Хъмфри ще бъде любезен и приветлив; Усойницата ще носи любимите си перли. Ще ни бъдат отпуснати двадесет минути за шери и един час за обяд, а след това ще бъдем подкарани като овце към леденостудения салон; нетърпеливата Вайълит ще върви по петите ни като нервен овчар. Там Фин ще бъде мълчаливо презрителна — което е нейният начин да скрие болката. Джулия ще бъде толкова предизвикателна и непокорна, колкото й стиска, а аз — какво ще правя аз?

Останалата част от семейството ще се настани и ще започне следобедната борба, период, през който дванайсетмесечното военно примирие се нарушава и враждебността отново изплува на

повърхността. Усойницата отново ще подреди, синхронизира и режисира всичко. Тя ще отпусне час и половина за персонални битки, след което, когато прецени, че чакащата страна е напълно деморализирана, обезоръжена, ранена и бие отбой, ще диктува условията на договора. Те ще бъдат прями и честни. Капитулация за победените. Това е в резюме. Не искам да съм свидетел на този унизителен процес и не ми е позволено. Прекалено съм млада за семейната война. Но не чак толкова, че да не ми бъде разказано с подробности по пътя към къщи какво се е случило, нито да ги слушам как го повтарят месеци наред след това; прекалено млада съм само да бъда свидетел — така смята дядо.

Затова ще бъда изпратена навън. Ще премина по мраморните коридори на Елде. Ще изляза навън и ще се разхождам из градините (огромни по площ, поддържани от персонал, наброяващ цели девет души на пълен работен ден). Ще се разхождам деветдесет минути. Понякога ме придружават.

Обикновено ме придружават.

Веднъж или два пъти успях да се изплъзна и се разхождах сама.

Продължавам пътя си по пода с шарката на шахматна дъска, но мога да чуя развълнуваните гласове откъм всекидневната. Значи там все още няма мир. Оттеглям се в кухнята. Веднага след като затварям вратата, аргументите на военния съвет заглъхват. Не чувам нищо. Дядо с неговия талант да планира, е разположил кухнята на няколко стотици метра от всекидневната, точно както е и в Елде.

Ужасният безпорядък, който цари навсякъде другаде в къщата, тук не е проникнал. Навсякъде другаде има фатално натрупване на вещи и без значение колко много Стела се опитва да контролира процеса, през деня всичко се завръща обратно. Писма, вестници, списания, захвърлени пуловери, ботуши „Уелингтън“, тенис обувки; лулите на дядо, дрехите на Джулия, книгите на Фин, чаши за кафе, стъклени чаши, градинарски ръкавици, градинарски ножици — всички те са в непрекъснат поход и в момента, в който Стела почисти и подреди една стая, хаосът се завръща. Нахлува отново и се настанява безапелационно.

Но тук всичко си е точно на мястото. Кухнята е маниакално чиста въпреки най-усърдните усилия на Бела да я изцапа — Стела я поддържа по този начин. Плочите са изтъркани до блясък от нозете,

които са стъпвали по тях и са ги лъскали векове наред. Медните тенджери и тигани, които винаги са били тук, окачени или подредени на лавицата по големина, блестят като нови. Съдовете от калай върху огромния черен кухненски бюфет винаги са били в този ред и върху тях няма нито една пращинка или петънце. Старото радио стои на мястото си — там, където е било, когато татко е бил момче. Върху масата в кухнята има купчина сметки в кафяви пликове, но тя винаги си стои там. И няма значение колко често дядо вади чековата си книжка, купчината винаги си остава една и съща. Намирам това за много успокоително. Тази стая ме успокоява: харесвам реда, не харесвам безпорядъка. Нито промените. Върху масата има букет от огненооранжеви невени в синя купа, бележника на Стела за неотложни неща, екземпляра ѝ на „Менсфийлд парк“, градинарска лопатка и мистрия. Аз отварям книгата на Джейн Остин. Стела е стигнала до десета глава.

В тази стая не мога да чуя моите монахини. Сядам на масата. Не съм гладна и никога не чувствам глад, но вероятно трябва да ям нещо — може би това ще премахне болката в стомаха ми. Ако кажа на Стела, че ме боли, дали ще се смили и ще ми позволи да остана тук и да не ходя в Елде? Не, тя ще откаже: опитвала съм този номер и преди и винаги съм се проваляла. Стела казва, че съм прекалено малка, за да оставам сама в къщата. Вземам си един лист от нейния бележник и започвам да рисувам перголата, която съм намислила да построя. Започвам да правя списък на розите, които трябва да подбера и които ще се вият по нея. Никога не съм виждала някои от тези видове, но съм чела за тях, за аромата и цветовете им и образуването на венчелистчетата им ми е ясно. Пиша: *Булката, Денят на сватбата*. Сетне скъсвам листа хартия, правя го на малки парченца, като конфети. Не съм в настроение. За разлика от Лукас аз не мога да рисувам добре. Моята пергола изглежда много странно. Прилича на детинска. Има нещо сбъркано в перспективата. Перспективата е изкривена.

Изследвам бележника на Стела, в него няма нищо интересно. Има много страници със сметки — нейните изчисления за училището по готварство. В случаите, в които сумите не отговарят, цифрите са написани с нейния почерк, когато отговарят — са с почерка на Дан. Гледам списъка от неща, които трябва да свърши, и решавам да я

освободя от някои. Не мога да понеса да стоя тук повече. За какво си говорят там? Остава още един час до тръгването ни за Елде. Вземам лопатката и мистрията, намирам кошницата за яйца и излизам в градината зад кухнята. Бащата на Дан — Джо Нън, който получава всичко, от което се нуждае, в замяна на работата си, копае с мотика редовете грах и боб. Чувствам се възбудена и напрегната, но Джо се прави, че не забелязва. Помага ми да извадя няколко млади картофа — сладки и крехки, с нежна, много тънка кожица. Откъсваме също така и няколко зрели бобчета и аз разцепвам една тлъста шушулка с ноктите си: вътре лежат зрънцата боб — като бебета, толкова нежни, че можеш да ги ядеш неварени, зрънца ембриони, в бяла кадифена утроба.

Опитвам едно, но е горчиво. Веднага след като Джо се обръща с гръб към мен, го изплювам на земята.

— Още една токачка е заминала — казва Джо. — Господин лисугерът се е върнал и най-сетне си е намерил начин. Кажи на майка си, Мейси. Трябваше да махна старата телена мрежа и да я сменя. Сега съм я спуснал две стъпки по-надолу, така че лисицата не може да копае под нея. Тези токачки са много глупави птици. Предупредих майка ти много пъти — те са по-лоши и от пилетата, ето какви са хайванчетата.

Оставям Джо и минавам покрай вигвамите от виещите се бобови растения и сладък грах. Тук има едно обезумяло птиче, един скорец (*Sturnus vulgarus*), хванат като в капан в мрежата от растения, който блъска с крилете си срещу стените на клетката. Освобождавам го. Той отлита и изчезва сред дърветата. Аз продължавам.

В овощната градина събирам яйца от кокошарника. Джо не каза „предупредих“, той каза „предпредих“. „Лисица“ звучи като „микица“, когато го произнася; той говори с меки съгласни и дълги, бавни гласни. Мога да го имитирам — но никога много успешно. Ще ми се да мога да говоря като него, както умее Дан. „Предпредих“, казвам си тихичко, под носа, „предпредих“. Звучи ми по-силно, отколкото „предупредих“. Кокошките на Стела са червени родайланди; намерих осем яйца, осем тъмнокафяви, меки, луничави яйца. Те все още са топли в ръката ми. Давам на кокошките и на токачките зрънца. Виждам къде Джо е преместил телената мрежа и съзирам доказателствата за насилствената смърт — токачката, която си е отишла, е Джесика. По тревата има петна от кръв, а перата ѝ са разпилени навсякъде. Навеждам се да ги събера, прекрасни, красиви, пъстри пера — катранени, с цвят на

слонова кост и сиви, — но Джо е прав, токачки: те не са интелигенти. Акълът им стига само дотолкова, че да кацнат на пръта през нощта, но не проверяват какво се крие във високата трева, когато изгрее слънцето и излязат.

Вдигам кошницата за яйца и лопатката и се връщам в кухнята. Над лавандулата (*Lavendula angustifolia*) жужат пчели, стръкчетата ѝ са миниатюрни, но е от най-добрия сорт. Военният съвет трябва вече да е приключил, така мисля, и започвам някакво стихотворение, докато вървя. „Сега заспива тъмночервеното листенце, а сега бялото — произнасям високо. Стигам до третата строфа: — Сега цялата земя на Даная се простира към звездите, и цялото ти сърце лежи отворено върху мен“^[2], когато нещо привлича погледа ми, едно движение съвсем в края на полезрението ми. Това е Лукас, който върви по задната пътека. Бута колело. Има малка пътна чанта, заместител на куфар, праметната през едното му рамо, и нещо лукаво в движенията, което предполага, че не иска да бъде забелязан. Оглежда се назад към къщата. Излизам иззад един голям храст и го наблюдавам. Той се колебае, след това — просто няма какво друго да направи, аз съм препречила пътя му — спира. Мисля, че не е особено доволен да ме види: не ме поздравява, дори не ми се усмихва.

— Това е колелото на Джулия — казвам.

— Така ли? Просто взех първото, което намерих.

— Къде отиваш? — Поглеждам торбата, която виси на рамото му. — Не може да си отиваш.

— Ама че физиономия правиш, Мейси. Защо да не мога? Денят е прекрасен. Мислех да покарам малко.

— Не ти вярвам. Отиваш си. Отново бягаш и се спасяваш. Ето защо се промъкваш до задната алея като крадец. Къде отиваш? Знае ли?... — Неочаквано млъквам.

— Кой?

— Знае ли Фин? Казал ли си ѝ?

Лукас ми отправя един преценяващ поглед.

— Знае ли Фин? — повтаря той по най-гадния начин. — Вероятно не. Почти със сигурност не, след като го реших точно преди десет минути. Не мога да разбера защо това би имало някакво значение. Но след като ме шпионираш, Мейси, можеш да ѝ кажеш,

нали? Какво не е наред? Има ли някакъв проблем, който съм пропуснал?

Аз не отговарям.

— Можеш да й кажеш — продължава той след кратка пауза, — че съм отишъл с велосипеда до гарата. От гарата ще взема влака за Кеймбридж. В Кеймбридж ще остана при един приятел. Фин не го познава. Можеш ли да запомниш всичко това?

— Приятелят жена ли е?

— Знаеш ли колко си страшна, Мейси — казва много учтиво Лукас. — Съжалявам, но трябва да ти кажа, че това не е твоя работа. Нито на Фин.

— Кога ще се върнеш? Утре? Не може да си тръгнеш така, не и след като... — Отново преглъщам името на Фин. Преглъщам спомена за лицето ѝ от миналата нощ и слепия, объркан израз в очите ѝ. Лукас чака: вероятно му е забавно. — След като... след като си уреди среща с мен — продължавам коварно. — Нали каза, че ще ме рисуваш утре.

— Така ли? Така ли съм казал? Съжалявам, но ще трябва да направим промени. Ще те рисувам някой друг път.

— А какво ще стане с *портрета*? Ти не си завършил портрета!

— Ще почака. — Поведението на Лукас става все по-враждебно. — Може би ще изоставя всичко, кой знае? Атмосферата тук... — Той поглежда към къщата и се мръщи. — Не е добра все още. Ти и твоите сестри все още не сте готови. Нещо трябва да се случи, може би трябва да премисля... сигурен съм, че проблемът ще бъде решен и аз ще намеря начин за това. Обикновено намирам. Довиждане, Мейси. Приятно прекарване в Елде.

Той се мята на велосипеда и започва да върти педалите. Защо никой не ми казва истината? Лукас лъже за велосипеда, това е сигурно. Всички велосипеди са в старата барака и той наистина може да вземе някой от тях. Но не и този на Джулия: нейният велосипед беше прибран, когато замина за Калифорния. Още тогава бе заключен с верига и оттогава не е използван, а ключът за катинара лежеше в чекмеджето на Джулия, когато миналата нощ се промъкнах в стаята ѝ по време на обиколката си. Как може да му го е дала в часовете след това? Тя беше дълбоко заспала, после лежеше във ваната в ухаещата вода половината сутрин, а накрая се присъедини към военния съвет.

Може би Лукас го е откраднал от спалнята ѝ, мисля си аз. Може би няма да се върне — а ако не го направи, никога няма да завърши „Лятната Мейси“. Никога няма да има есенна Мейси, нито зимна Мейси — и тази възможност неочаквано ме плаши. Тичам обратно към къщата, много бързо.

Стигам до вратата на дневната. Намирам я открената. Тъкмо понечвам да я бутна, когато откривам, че фамилното събрание е свършило и всички са се пръснали — всички, с изключение на Дан и Фин, които все още са там, сами.

— Това беше непростимо — казва Фин, а гласът ѝ звучи сърдито. — Как смееш да окуражаваш Стела по този начин? Защо подхранваш надеждите ѝ? Знаеш какво ще се случи. Този план също ще се провали, така както всички останали досега. Флиртувай с Джулия, ако искаш, няма да обръщам внимание — но не смей да си играеш игрички със Стела и дядо. Знаеш колко са отчаяни. И да го правиш пред Мейси — това е жестоко и непочтено. Защо си решил да ме нараниш?

— Защото *ти* ме нарани — отговаря Дан, а гласът му ме изненадва. — Ти ме нараняваш. Седмица след седмица, ден след ден — правиш го непрестанно. Защо да не ти го връщам? Така ще научиш как се чувствам, Фин. Не си въобразявай, че ще престана. Това е само началото. Смятам да те прекарам през ада. Всеки път, когато ме предадеш, и аз ще сторя същото. Искаш да разбиеш сърцето ми? Това е доста лесно. Но аз ще размажа твоето...

— Не казвай това. Не използвай такива думи. — Мога да доловя сълзите в гласа на Фин и това ме обърква, Фин никога не плаче. — Защо не можеш да разбереш? Защо си толкова ревнив? Знаеш, че няма нужда от това. Ако само ме бе послушал — аз се опитах да ти обясня...

— Той е мой *приятел*! Опитай се да обясниш *това*, Фин. Имаше време, когато нямаше нужда от обяснения между нас — ти и аз. Господи, мразя твоите обяснения и твоите лъжи, мразя и шибаното изражение на лицето ти точно сега. Само не се опитвай да ме докоснеш...

Чувам шум от неочаквано движение, сетне някакъв нечленоразделен звук се изтръгва от Фин. Сякаш някой я души и аз си мисля: може би Дан я души, може би е сложил ръцете си върху шията

й и стиска, преди малко беше съвсем бесен, направо не беше на себе си.

Страхувам се. Ръцете ми започват да треперят. Въздухът отново мирише на убийство. Все още държа кошницата с яйца и зеленчуци. Не мога да дишам. Не знам какво да правя: дали да вляза, или да потърся Стела? Сега зад вратата е настъпила тишина, но тя е пълна с горещ, настоятелен шум. Леко я бутам и поглеждам тайно през нея. Дан е подпрял Фин на масата. Кракът му е между бедрата й, навел е тялото й назад. Синята й рокля се е вдигнала до бедрата, тя се държи за него, сякаш се страхува да не потъне, ръцете й са се вкопчили във врата и кръста му. Дан е сложил своите на гърдите й. Тя люлее глава. Косата й виси назад, истински водопад, който се вълнува под пръстите му. Очите им са затворени; устните им са отворени и слети.

Устните им са залепени едни към други. Какво прави той с нея?
Ама какво става в тази къща? Нищо не разбирам.

Отдалечавам се тихо от вратата. Има половин час преди да тръгнем, и цели петнадесет минути аз се разхождам по коридора. Патрулирам отчаяно из къщата. Дядо се е скрил в библиотеката. Стела седи на масата в кухнята, гледа сметките в бележника си; чувам как пръстите й се свиват и отпускат, пъшкат и стенат от годините. Зад ламперията скърца мишка. Моите монахини са излезли: всички бледи сестри са на колене. Те знаят, че има проблем, те знаят, че съм в беда — мога да ги чуя как пеят псалми, мога да чуя тракането на зърната от броениците им.

Търся Изабела, но не мога да я намеря, така че се връщам в спалнята си и се преобличам. Избирам много внимателно дрехите си. Знам точно какво трябва да облека. Връзвам косата си с панделка. Поставям малка бяла кърпичка в джобчето на роклята си. Часът е 11 сутринта на 21 юли 1976. Когато Стела ме повиква, вече съм планирала всичко.

---

[1] Сър Ланселот Браун Кейпабилити (Способния) — 1715 — 1783 — най-известният английски дизайнер на паркове и градини. — Б.пр. ↑

[2] Поема от Алфред Тенисен. — Б.пр. ↑

III КУЛАТА

Какво мога да кажа за Елде?

Днешната къща заема същото място, както господарската къща в стил Тюдор, построена от сър Жерваз Мортланд — праотеца на съпруга ми. От тази сграда и нейната средновековна сърцевина за съжаление не са останали никакви следи. Жерваз, един много фин човек със забележителна храброст, служил на крал Хенри VIII с непоколебима вяръност, но след като кралят умрял, положението му било подкопано от злоба и интриги. По време на царуването на оная лицемерна папистка — Мери Тюдор, той бил арестуван и осъден по фалшифицирано обвинение, свързано с бунта Поклонничество за опрощение, избухнал няколко години преди това; бил затворен в Тауър и екзекутиран там през 1554. С неговата смърт сполуката за семейство Мортланд свършила: тяхната благородна древна титла била конфискувана; господарското имение в Елде изпаднало в немилост.

Кръвта обаче ще бъде отмъстена. Заради верността към монархическата кауза престижът на тази благородна фамилия бил възстановен. Двама синове на Мортланд загинали в бой на страната на роялистите срещу Кромуел. Други се сражавали храбро за потушаване на въстанията в Ирландия и Шотландия — Ги (1650 — 1691) в Бойн и Едмънд (1670 — 1735) в Гленко. По-късно Едмънд се оженил за петата дъщеря на херцога на Съфолк през 1710 година. Той е първият, планирал голямото възстановяване на Елде. Този проект, забавен от проточилата се агония на болната му съпруга, накрая бил реализиран от сина му Хенри (1712 — 1802).

Сегашната прекрасна къща била завършена през 1770 година. Тя е адаптация на проекта на Паладио^[1] от Уайът. Не е минало без критики: някои дори я смятат за „признак на самохвалство“; други твърдят, че изглеждала „чужда“ или „печална“ под сивите английски небеса. Не мога да търпя подобни изказвания. Външният вид на Елде, с неговите двадесет и пет прозоречни ниши и извисяващи се коринтски колони, винаги ще символизира онова, което Англия представлява за мен.

Съругът ми ме доведе за пръв път тук в деня, в който ми предложи брак. Местех погледа си от мъжа към къщата, от къщата към мъжа и претеглях тяхната история. С онази решителност, с която съм известна, си казах: „Вайълит, тази къща много ще ти подхожда“. И никога не промених мнението си.

*Едно истинско английско възпитание: Мемоари, Вайълит
Мортланд, 1956*

---

[1] Андреа Паладио — италиански ренесансов архитект 1508 — 1580. — Б.пр. ↑

8

В ЕЛДЕ

— Мейси, колко очарователно изглеждаш, скъпа — казва лейди Вайълит. Тя се навежда и ми лепва една змийска целувка по ухото, лека като камшичен удар. — Не е ли очарователна, Хъмфри, Едмънд? Каква красива рокличка. Толкова е приятно да видиш някой, облечен *подходящо* за възрастта си. Модерните момичета порастват прекалено бързо.

Ние сме в Елде, ежегодното ни унижение е в ход. Вайълит предпочита техниката на двуцевката: с един куршум два заека. Като ме наранява и с това прострелва Фин и Джулия, тя напредва като боен кораб към дядо. Той и неговият близък Хъмфри седят пред мраморната камина. Дори сега — след три дни и двамата ще навършат седемдесет и три години — е трудно да ги различи човек. На близката стена виси техен портрет като деца: две абсолютно еднакво руси момчета гледат от рамката с неосъзната арогантност. Те имат подходящи черни лабрадори. Зад тях може да се зърне смразяващата симетрия на Елде, момчетата са снимани в парка. Мразя този портрет. Мразя всички портрети. Портретите лъжат.

— Е, кой е Хенри и кой Хъмфри? — пита с усмивка Вайълит. Тя задължително минава през този ритуал. Намира го за безкрайно забавен. Целува Хъмфри, сетне, преструвайки се, че е осъзнала грешката си, целува дядо. Знае много добре кой кой е. Никой не би се усъмнил, въпреки голямата прилика в чертите и фигурите им. Хъмфри излъчва самодоволство, докато дядо е бил в Блатото на безнадеждността и се е върнал — и това пътуване му личи, може да се прочете в очите му.

Някои неща в Елде никога няма да се променят: едното от тях е естеството на храната — Усойницата изпитва ужас от прахосничеството, така че порциите винаги са, меко казано, посредствени; другото е естеството на напитките. Сега Хъмфри се приближава към огромна сребърна табла, гравирана със семейните гербове. Върху нея има строен цял батальон от бутилки и гарафи. Но

хич не се надявай, както обича да казва Джулия. Взема се някакво изветряло шери и се напълват пет чаши. Тези чаши, прочути с размерите си, се раздават на всички. Те са малки.

Не, те не са малки, те са *много малки*. Те са миниатюрни. Безкрайно малки. Това са чашите на Палечка, толкова малки, че е почти невъзможно да се пие от тях. Вероятно точно това е идеята. Без да бъдат питани, на Фин и Джулия се дава престоля лимонада. На мен също. Братовчедът Едмънд ми я подава и разглежда роклята, от която толкова се възхищаваше Вайълит. Тя е от син памук с щампа. Има колан, набори за украса и буфан ръкави. Подарък ми е от дядо за единадесетия ми рожден ден, но аз съм тънка и все още ми става. Полата обаче е окъсяла и трябва да бъде удължена. Въпреки горещината Едмънд е облечен с жълти кадифени панталони, риза на карета и мъхнат жакет. Вратовръзката му подхожда на квадратчетата на ризата. Понеже е в провинцията, носи груби алпийски обувки.

— Много красива рокля, Мейси — казва той. — Как се отнася животът с теб?

— Отнася се *особено* добре — отговарям учтиво аз. — Това е прекрасно лято. Най-хубавото лято, което съм преживяла.

Едмънд изглежда объркан.

— Виж ти — отбелязва той. — Нима вече нямаш неприятности с монахините?

Бих желала Джулия никога да не му бе казвала за моите монахини. Тя спомена за тях преди години и Едмънд така и не го забрави. Той ме гледа отгоре, очите му играят доброжелателно. В другия край на стаята Стела се е впуснала в обсъждане на кулинарния гений на Елизабет Дейвид, а дядо описва проблемите с покрива на абатството: *готвено месо с фасул*, дочувам от едната страна, *износване на пироните* — от другата.

Информирам Едмънд, че монахините отдавна са си отишли, което изглежда го разочарова.

Настъпва тишина. В Елде винаги имаме точно двадесет минути, за да изпием капките шери — и десет от тях вече са минали. Джулия, която знае това, прави своя ход.

Тя прилага един великолепен маньовър, като заобикаля два огромни, покрити с кретон дивана и едно изящно „Bonheur du jour“^[1]. Усойницата се опитва да ѝ препречи пътя, но това е доста трудно в

стая с размерите на два тенис корта, а и Джулия е бърза. Тя очевидно е приела присърце предложението на Дан.

— Едмънд — възкликва тя, като го отнема от мен, — не съм те виждала сто години. Изглеждаш превъзходно. Харесвам вратовръзката ти. — Ако Джулия поздравяваше някой друг мъж, то подходът ѝ щеше да бъде по-хладен (и по-прикрит), но арогантната Джулия смята Едмънд за толкова безнадеждно глупав, че е готова да сипе комплиментите с кофи.

Две златисти ръце се обвиват около врата на Едмънд. Две сапфирени очи святкат с възхищение. Две устни с цвят на роза се притискат към бузата му. Едмънд се отдръпва.

— Мисля, че е време да вървим, Хъмфри — неочаквано обявява Усойницата. — Бий звънеца, моля те. Стела, скъпа, страхувам се, че ще намериш този обяд за много еднообразен. Но Хъмфри не обича чуждоземска храна. Нито пък аз.

— О, скъпа, току-що се сетих нещо — казва Стела. — Съжалявам, Вайълит, трябваше да те предупредя, когато телефонирах. Мейси е вегетарианка.

— Така ли? Колко необикновено. Е, за обяд има студена супа консоме и варена съомга, което не е някаква тежка храна, но съм сигурна, че госпожа Хънт ще успее да приготви нещо. Дори и за толкова кратко време. Ще изпратя съобщение. Кажи ми, Мейси, скъпа, носиш ли кожени обувки? Виждам, че носиш. Мисля, че трябва да бъдеш последователна във вегетарианството си... — Всичко това се изсипва като водопад от устата ѝ, докато се влачим към трапезарията. — Сега, Хенри, ще те сложа до мен, разбира се. А Стела — до Хъмфри, така че да можете да проведете сърдечния си разговор както всяка година. Фин, ти си тук, а Джулия — о, не, не от тази страна, скъпа. Ти ще седнеш до сестра си. Колко невероятно модерни изглеждате и двете! Това ли са миниполите, за които четох, Фин? Колко оригинално! А ти сякаш си излязла от някой харем, Джулия. Ти, Мейси, седни до Едмънд — да, да, на този стол, скъпа...

И ето ни всички както винаги на дългата, предълга маса. Кристалът святка. Острите ножове блестят. Подплатените обувки на безшумния като сянка иконом се движат напред-назад — както цялата прислуга в Елде той е ням, глух и сляп. Гледам прочутата мазилка от Адам. Стените са зелени като арсеник. Има един рог на изобилието с

анемични плодове, които се изсипват над резбованата каса на вратата. Мога да видя един бял грейпфрут, една бяла ябълка, бяло грозде, бели круши. Над камината виси огромното огледало в позлатена рамка — то също е от Адам. Наклонено е под чудноват, изкривен ъгъл и сякаш всеки миг ще падне и ще се строши. Мога да видя всички нас в него, замръзнали във времето, подредени по желанието на Вайълит, като опасните дъщери са поставени възможно най-далеч от любимия внук и наследник.

Наблюдавам малката Мейси и нейното обкръжение от типа на „Алиса в Страната на чудесата“. Тя яде специалната храна, която са ѝ поднесли — е, яде поне част от нея: две тънки парчета сирене и листо маруля. Дъвче ли дъвче. Всички останали ядат желирани кости и мъртва риба. Мейси изяжда една пълна лъжица пудинг от хляб и масло и когато никой не я гледа, изплюва тлъстите стафиди в лъжицата. Хъмфри обича детски пудинг, а също и Едмънд, така изглежда. Едмънд си сипва два пъти и потупва доволно корема си.

— Не можеш да устоиш на изкушението, а, скъпи? — пита баба му и когато той клати глава със съжаление, Усойницата се усмихва. Джулия разказва за времето, прекарано в Калифорния, и опитите ѝ да привлече вниманието на Едмънд през няколко метра полиран махагон са забелязани. Сега ще бъде възнаградена за мъките.

— Лятото на любовта? — казва Вайълит, като вдига вежди. — Колко интересно, Джулия. От твоите уста звучи съвсем различно, не като статиите във вестниците. Колко очарователно да научиш за това движение от първа ръка. Но защо само *лято*, чудя се? Ако тези промени са толкова радикални, колкото казваш, можем да се надяваме, че ще продължат доста по-дълго... Какво ще стане, когато дойде есента, скъпа? Е, това няма значение, но тъй като сме на темата *любов*... Едмънд има чудесни новини за нас, нали, Едмънд, скъпи?

Той ми хвърля бегъл поглед; не изглежда да гори от нетърпение да сподели новините с нас. Нежеланието му не се подкрепя от Вайълит.

— Едмънд възнамерява да се жени — съобщава тя. — Той най-сетне намери най-очарователното, най-прекрасното момиче. Внучката на Летисия Ратланд. Летисия и аз сме родени в една година и винаги тайно сме се *надявали*... всъщност веднъж или два пъти сме си говорили, че ще свържем семействата си. Младите мъже са така мудни,

а Едмънд винаги отказва да бъде ръчкан. Но, разбира се, това е много умно при известни обстоятелства. За щастие той винаги успява да открие кога момичето не е почтено и да подуши *хитрините* от една миля...

Тя оставя края на изречението да заглъхне. Настъпва тишина. Джулия е цялата червена от гняв и раздразнение. Фин е на друга планета: на Венера или на Марс. Тя гледа през прозореца огромната морава, на която в далечната 1918 година дядо е изгорил униформите си. Опитала се е да скрие синината с размер на палец и цвят на слива на шията си с шал. По време на целия обяд остана бледа и мълчалива.

— Мисля да се поразходя — казва, когато се връщаме обратно в салона, където е сервирано кафето.

Дори не изчаква разрешението на Вайълит. В един миг е при нас, в следващия я няма. Приближавам до големия френски прозорец. Мога да я видя как върви бързо с наведена глава покрай прочутите цветни лехи на Усойницата. Не поглежда нито надясно, нито наляво. Виждам я как изчезва зад живия плет от тисови дръвчета на височина до кръста.

— Как се казва твоята бъдеща жена? — питам Едмънд, който стои до мен.

— Вероника — отвръща той. Името е произнесено мрачно, без никаква радост. Следва пауза. — Може би искаш да се поразходиш, Мейси — добавя. — Ти обичаш градините, доколкото си спомням.

— Смятам да стана земеделец — казвам. А Вайълит, виждайки възможност да отдели внука си от хищната Джулия, одобрява с жар това предложение — точно както прави всяка година. Ние излизаме от студената стая в топлината на деня и вървим между лехите. На половината път братовчедът Едмънд хваща ръката ми.

Прекарваме половин час между лехите. Играем една игра. Едмънд ми казва, че ще ми даде по един шилинг за всяко растение, което позная и назова правилно. Аз разпознавам *Lavandula spica*; *Geranium endressii*; делфиниум „Черният рицар“; *Aconitum niger* (който е отровен); *Litium regale* и три попарени хибридни чайни рози, всички с имена на кралици. Лилиите в действителност са лилии „Мадона“, а

не *regale*, но знам, че Едмънд не може да направи разликата, и освен това вече ми е скучно.

— Още две и ще ти дам банкнота от десет шилинга — казва той, доста по-въодушевен. Поглеждам го с мълчаливо презрение. Тези лехи, макар и красиви, са предсказуеми. Всеки ден уча латинските имена на пет растения, птици и бозайници и го правя от години. Така че мога да назова всяко растение в тези лехи, а тук трябва да има около триста разновидности или повече. Определям два неизвестни вида повет и Едмънд е впечатлен. Казва, че съм много умно момиче — как съм успяла да запомня всичкия този боклук?

— Написвам наименованията. Съпоставям ги — отвърщам, като гледам в земята. Една сгъната кафява банкнота влиза в ръката ми. Едмънд крачи напред-назад.

Пита как вървят уроците ми. Казвам му, че пасторът идва всеки четвъртък и четем заедно Хюм. Госпожа Марлоу все още идва два пъти в седмицата за история и география. Разказвам му колко много аристократи са се разделили с главите си в първите седмици на Френската революция; съобщавам му точната дължина на най-дългата река в света. Това е Нил и е дълга четири хиляди сто и шейсет мили от извора си в езерото Виктория, до точката, където делтата ѝ се слива с морето. Не му казвам за Изабела и монахините, нито за уроците, които те ми *преподават*. Но му казвам, че все още уча по три поеми на седмица и в момента работя върху Милтън с препратка към Библията, една много интересна задача. Приятно ми е да имам слушател и дори откривам, че искам да го възнаградя. Затова му разказвам за моя нов интерес към гръцката митология и астрономията: давам му подаръци. Подарявам му „Ифигения в Таврида“^[2] и удивителните Плеяди — звезда до звезда, от блестящи по-блестящи.

Едмънд се обръща и оглежда хоризонта.

— Може би ще тръгнеш на училище през септември?

Не му отговарям. Отново тишина. — Той опитва няколко по-изтъркани въпроса. Потвърждавам, че Фин има още една година в Кеймбридж и че учи английска литература. Потвърждавам, че все още не е решила какво ще работи. Едмънд смята, че кариерата за жена е ексцентрична работа, мръщи се. Казвам му, че Джулия ще отиде през септември в Лондон, за да работи в един вестник.

— Журналистка? — пита той, докато оглежда синьото небе. — Че за какво ще пише? За рокли? Всички онези модни глупости? Не мога да си я представя като кореспондент в парламента, не и с дрехите, с които се облича.

Това вероятно трябва да бъде шега. Той се смее престорено и насила. Върви още малко, къса цветчетата на лавандулата, стрива ги между дланите си. Оглежда един малък, неподвижен облак.

Накрая казва:

— Тъй, Мейси. А сега накъде?

— Можем да отидем отново до Пущинака.

— Можем. — Той поглежда часовника си. — Съвсем ни е на път. Имаме ли време?

Очевидно решава, че имаме. Тръгваме с бързи крачки по алеята през розовата градина и покрай цветната градина с билките. От чакъла се излъчва горещина: въздухът е изпълнен с аромат на майорана и бабина душица. Мога да чуя гласовете на градинарите отдалеч, а също и гласа на Едмънд, който казва:

— Хайде да минем отгук, по-бързо е. И е по-хладно. Сигурно е най-малко четирийсет градуса.

Завиваме в една брезова долчинка. Сянката кара ръцете ми да настръхнат. Потръпвам. За да влезем в Пущинака, трябва да минем през една висока порта от ковано желязо, украсена с фамилия герб на Мортланд. Тя е заключена — Едмънд обаче носи ключа. Преминаваме през портата, след което той я заключва след нас. Сега сме в тайния свят на Елде. Тук тревата е оставена неокосена, тя стига до бедрата ми и уханието ѝ под слънцето е главозамайващо.

— Казах ли, че харесвам роклята ти? — пита Едмънд, докато вървим към езерото. Там има пейка, точно край брега.

Има също така и храм на един малък хълм зад нас, посветен е на богинята Артемида и Едмънд ме заведе там една година. Днес обаче сме при езерото. Седим на пейката един до друг. Тя е желязна и летвите ѝ се впиват в краката ми. Не мога да я опиша като особено удобна, но изгледът е вълнуващ — и това също е скришно място, тайно място. Докато седим няколко минути на пейката, Едмънд избърсва веждите си. Сетне плъзга лявата си ръка под полата ми. Поставя влажната си длан върху коляното ми, после върху бедрото. Поглежда

ме умолително, така че след малко произнасям изречението, което ме е научил.

— Тази сутрин си обух чисти гащи — казвам. — Бели гащи. Обичам да нося бяло бельо. Харесва ми да съм чиста.

Докато казвам това, не го поглеждам и не му обръщам внимание. Гледам езерото и дърветата покрай брега му, и птиците. Има ириси и голяма група *Guimera maculata*. Листата им са с размерите на чадър, дори още по-големи. Дебелите им стъбла са настръхнали от тъмночервения мъх като козина.

Сега Едмънд не помръдва. Мога да почувствам топлината на ръката му. Чудя се дали иска да протестирам, както направих първия път, но очевидно е, че не иска. Наблюдавам една водна кокошка, която се движи бързо по спокойната тъмна вода. Има цяла флотилия пиленца. Започвам да ги броя без глас — едно, две, пет, девет. Неочаквано Едмънд става. Отива зад пейката. Знам, че не трябва да се обръщам, докато не ми каже, така че продължавам да броя пиленцата. Има една водна кокошка, девет пиленца, една патка и един паток. В далечината, плъзгайки се бавно по водата, към мен идва лебед.

Мога да чуя звуците зад гърба си и те ми напомнят на звуците, които чух тази сутрин зад вратата на трапезарията. Има нещо забързано, неотложно, дори може би отчаяно.

— Погледни ме — казва Едмънд с нисък съскащ глас. — Погледни ме! Обърни се!

Обръщам се. Той е точно зад мен, на не повече от две стъпки. Лицето му е червено, устата му е отпусната, очите — широко отворени. Държи онова нещо в ръката си. То прилича на дебело парче ревен, само че е живо. Той го търка, трие и поклаща към мен. Преструвам се, че го наблюдавам минута-две, сетне изваждам малката бяла носна кърпичка от джоба си и му я подавам. За момент ритъмът му се разколебава, сетне отново се усилва, става дори по-бърз отпреди. Надявам се, че това може би ще има ефект, и съм любопитна да видя края. Миналата година продължи три минути и десет секунди и Едмънд искаше да го пипна.

Отказах. Не обичам лигави неща.

Той става бял, червен, после пак бял. Както се надявах, не продължи дълго. Едмънд започва да трепери, сетне удвоява темпото сякаш е бил навит като пружина, стене и пъшка.

Копчетата са закопчани; аз ставам. Връщаме се през високата трева с бързо темпо. Когато се озоваваме отново в прекрасната сянка на брезовата долчинка, се поколебавам. Имах намерение да му обясня сегашното ни положение и плановете на Стела, но неочаквано не мога да бъда толкова подробна и досадна. Така че спирам и казвам:

— Едмънд, това ще ти струва две хиляди лири.

Първоначално той си мисли, че не е чул добре. Сетне решава, че се шегувам. Гледа ме умолително, после се опитва да ме моли и предумва. Когато осъзнава, че няма смисъл, загубва търпение. Започва да обижда семейството ми и мен; нарича ме с какви ли не имена. Пита ме кой ли ще ми повярва, защото той просто ще отрече. Ще запиша думите му:

— Моята дума срещу твоята — казва той. — Няма място за спор, нали? Всички смятат, че си луда, че не си наред с главата — малката Мейси, която върви насън и си говори с умрелите монахини, момичето, което не яде, момичето, което не расте, момичето, което няма приятели, момичето, което не смеят да изпратят на училище. Още ли вземаш лекарства, Мейси? Действат ли ти вече? Хъмфри казва, че си упоена от наркотици и затова се разхождаш през повечето време в транс. Вайълит не е съгласна, тя смята, че си бавноразвиваща се, разбира се. Дори майка ти знае, че в теб има нещо сбъркано. Всички те се страхуват, че ще станеш като баща си. Не разбираш ли — причината да са така обсебени за пари си ти. Кой ще се грижи за Мейси, какво ще стане с Мейси — ето какво обсъждат в момента. Господи! Само ако знаеха! Ти може да не говориш като нормален човек, нито да мислиш като такъв, но си хитра и лукава — сега го разбрах. Ти си лъжкиня — хитра, малка лъжкиня, Мейси. И за мое щастие всеки го знае. Така че кой ще ти повярва?

— Не предвиждам никакъв проблем — отговарям учтиво и изваждам мократа, смачкана кърпичка от джоба си. Мирише кисело. Хвърлям я във въздуха и я хващам. Той надава сърдит рев и скача да я докопа, но аз съм по-бърза от него. Скривам я и се затичвам.

Няма начин да ме хване: Едмънд е дебел, прекалено бавен и тежък. Носи се тежко зад мен и пуфти, а аз спирам чак когато стигам до лилиите „Мадона“, на тридесет крачки от френската порта на Усойницата: знам, че тук вече съм в безопасност. Когато той най-

накрая ме доближава, аз съм спокойна и студена, зяпам с безразличие във въздуха.

— Моля те, Мейси — шепти Едмънд, дишайки тежко, опитвайки се да си поеме дъх. — Чуй ме. Мислех... мислех, че сме приятели. Прости ми, не знаех какво говоря... Загубих търпение, това е всичко. Не може да постъпиш така. Това не е твоя грешка. Ти си умна по много други начини, бърза в мисленето, оригинална. Обичам да си говоря с теб — винаги го правя и ти знаеш това чудесно. Знаеш какво значи да живея тук, да се подчинявам на Вайълит, да ми нареждат за кого да се ожения и да ми казват кой съм. Нямам никакъв избор — не разбираш ли? Аз те обичам, Мейси, дълбоко те обичам. Никога не съм възнамерявал да те нараня. Ако можех да решавам сам... Винаги съм планирал...

Капка пот пада от веждата му. Гласът му звучи така, сякаш някой го души. Наистина не мога да понеса да го слушам; толкова е драматичен, толкова е предсказуем. В някоя друга вселена или измерение бих могла да бъда милостива към Едмънд, защото разбирам саможивите хора. Но не съм там сега.

— Напиши чека на името на Стела, моля. И ми го дай преди да си тръгнем — казвам. — Ако ме излъжеш, знаеш какво ще последва.

И за моя изненада, защото все пак не бях напълно сигурна, че планът ми ще успее, той ми се подчинява. Когато се качваме в колата на дядо за пътуването ни към дома, Едмънд приближава плахо към нас. Пъха един запечатан плик в ръката ми. Виждам в очите му да свети страх. Кимвам, за да разбере, че е в безопасност и че ще спазя моята част от сделката, сетне се качвам в колата.

Пътуването ни назад е дълго. Аз заспивам и сънувам. Сънувам, че всичко е добре, когато свършва добре: покривът е поправен, готварското училище на Стела се развива повече от успешно, Фин и Дан най-накрая се събират. Непознатите хора повече не ме гледат странно, вече не шептят зад гърба ми. В моя сън Лукас най-сетне е завършил портрета. Водя татко да види „Сестрите Мортланд“ — това е един прекрасен сън и татко се е върнал вкъщи. Ние най-после отново сме всички заедно.

Наблюдаваме портрета дълго, ръка за ръка в тишината на манастирската трапезария. Мисля, че татко сигурно идва направо от военното летище в Съсекс, защото носи своето кожено пилотско яке и изглежда много млад: по-млад от сестрите ми, по-млад дори от Дан. Очите му са толкова необикновено сини — изглежда безстрашен. Питам го какво имаше предвид Едмънд — защо приликата ми с татко кара хората да се страхуват?

Питам го колко полета има и колко вражески самолета е свалил днес. „Никога в човешката история при един конфликт толкова много хора не са били длъжни на толкова малко“^[3], казвам му. Сигурна съм, че това ще стигне до него, но думите ми се връщат като ехо в трапезарията. Не съм сигурна, че татко ме е чул. Не ми отговаря.

Лятната вечер е прекрасна: мирише на прясно окосена трева; лястовиците се мятат като пощурели из английското небе. Слухът ми отново е много остър, както в деня при Бела.

Мога да чуя как расте и зрее пшеницата. Ние гледаме „Сестрите Мортланд“ дълго, много дълго време — моят татко и аз.

Мисля, че татко е впечатлен от работата на Лукас. Мисля, че е трогнат. Той въздиша. „Моите любими момичета“, казва, гласът му е тих и аз едва-едва го чувам. Портретът е много истински, ние много си приличаме и това изкарва сълзи в очите му.

Накрая му показвам четирите рисунки на Лукас, на които съм нарисувана през пролетта, лятото, есента и зимата — трансформациите на Мейси. На портретите изглеждам висока и елегантна, не съм ненормална, въобще не съм странна. Татко прочита названията на картините с голямо внимание, сетне ме взема в прегръдката си и плътно ме притиска към себе си. „Ах, Мейси — казва той. — Не плачи. Разбирам, всичко разбирам.“

---

[1] „Дневно щастие“ — модел канапе (фр). — Б.пр. ↑

[2] Пиеса от Еврипид. — Б.пр. ↑

[3] Прочута на фраза на Чърчил. — Б.пр. ↑

IV

РЕТРОСПЕКЦІЯ

КОРЕСПОНДЕНЦИЯ

5 август 1989, 2:15 следобед

Факс от Даниел Нън, хотел „Ориентал“, Банкок, до Джонатан Аск, Кралска академия, Лондон

Джонатан, аз *наистина* те помня от Кеймбридж. Кой би могъл да те забрави? Минали са повече от двадесет години, но споменът е неизличим. Съжалявам, че е трябвало да ми пишеш четири пъти при тези разстояния — аз съм постоянно в движение, работя по няколко рекламни кампании едновременно. Знам, че ти трябва бърз отговор, затова ти го пращам по факса.

Ще отговоря поне на някои от въпросите ти: да, Лукас ми каза за ретроспективната изложба, но не знаех, че я организираш ти. И не осъзнах, че ще включва толкова много от ранните му работи. Очевидно „Сестрите Мортланд“ трябва да присъстват. Те са били предмет на толкова много спорове, слухове и догадки, че не може да не я включиш. Но не мога да повярвам, че се е съгласил да включиш и рисунките от 1967 на Мейси, Джулия и Фин. Това сигурно ли е? Той никога преди не е позволявал тези рисунки да бъдат показвани.

Казваш, че гледаш на това като на сполучлив удар. Аз не смятам така. Онова лято в абатството завърши зле и предпочитам да не се спирам на него. Не искам да се натрапвам на скръбта на семейство Мортланд, нито да се намесвам, и няма никакво значение дали се е случило преди двадесет и две години или преди двеста. Така че не мога да ти помогна с миналото и няма да отговоря на въпросите, които повдигаш. Ако Лукас има намерение да покаже тези рисунки, не искам да имам нищо общо с това.

Относно „Даниел в Тринити“^[1] — да, това е рисунка с молив и въглен и включва три мои портрета, нещо като триптих — така обикновено го наричаше Лукас. Той ги нарисува веднага след последните изпити през 1967, един ден преди да отидем в абатството — направи ги за няколко часа. Бяхме в моята стая в Уеуел Корт, „Тринити“ — и точно това местоположение е единствената причина Лукас да нарече триптиха така. Няма други причини, поне така мисля — кой предполага, че има? И защо трябва да има?

Също така потвърждавам, че го притежавам. Лукас ми го подари. Но си сменям къщата, така че в момента е на склад. И най-вероятно ще си остане там един господ знае докога, защото пак само той знае кога ще успее да се пренесе. Не съм сигурен, че искам да го дам за изложбата.

Утре заминавам за Тайланд, така че няма смисъл да се опитваш да ме търсиш — там или където и да е другаде. Няма да се върна в Англия месеци наред.

На твоето място бих обмислил още веднъж включването на тези рисунки.

Даниел Нън

5 август 1989

Писмо от Даниел Нън, хотел „Ориентал“, Банкок, до Лукас Фелд, Нотинг Хил, Лондон

Скъпи Лукас,

Ти, копеле такова! Каква е тази работа с ретроспективната изложба? Защо не си ми казал нито дума? Някакъв си куратор на име Джонатан Аск или Арс^[2] ме преследва — ти ли го пусна по следите ми? Казва, че бил в Кеймбридж с нас. Въобще не си го спомням, а и той е абсолютно лайно, кръвопиец и надут зъл човек. Написал ми е шест писма. Загубих първите две, не обърнах

внимание на следващите четири, но той не се отказва. Телефонира в къщата ми в Лондон по осем пъти на седмица. А сега е открил номера на този хотел и вече ми се обади два пъти — бях навън и двата пъти, така че за щастие съм го пропуснал. Току-що му пратих факс.

Пише ми да ме пита дали ще дам „Даниел в Тринити“ за изложбата — поне това беше претекстът му. След като замаза положението с този въпрос, продължи да задава стотици други въпроси за онова лято в абатството — всички свръх чувствително изразени с думите, които той употребява: „трагични събития“. Не му отговорих. Не мога да понеса да мисля пак за онова време. Това беше толкова необикновено лято, всичко изглеждаше възможно, стискахме бъдещето в юмука си и тогава неочаквано — беше като сцена от „Напразни усилия на любовта“ — влезе Меркаде^[3], Вестителя на смъртта. Не видях, че идва, а трябваше. Може би ти го видя.

Съжалявам, Лукас, часът е три сутринта и не мога да заспя. Това е една от онези нощи, когато миналото ме преследва. Трябваше да се обадя на татко както всяка седмица — той не е добре, а това винаги е трудно. Сетне трябваше да се отърва от Аск. Знам, че няма смисъл да ти звъня — ще попадна само на проклетата машина, заради това ти пиша. Бих искал да поговорим: Аск ми каза, че си съгласен да изложиш рисунките на Фин, Мейси и Джулия — не мога да повярвам, че ще го направиш!

Господи, толкова съм потиснат. Мразя Банкок — проклето нещастно място, което гъмжи от дебели секстуристи педофили. Навън е поне 40 градуса, а влажността е 100%. Запалил съм онези свещи против насекоми, които са напълно безполезни — не мога да дишам и съм целият надупчен от ухапвания. Вените ми са пълни с отрова и съм прекарал шест дни по петнайсет часа в тичане. Този нов раздразнителен режисьор е като трън в задника, надскачаме бюджета — цялата реклама излиза от контрол и аз очевидно не мога да спра процеса — това е най-ужасното ми пътуване. Утре има кастинг на хиляда

души, но днес правихме най-обикновена постановка — снимка на самолет на ТАА на асфалта. Вундеркиндът цяла сутрин ми лази по нервите, променяйки осветлението и ъглите на камерата. Накрая направихме снимка, която щеше да отнеме максимум един час. А на Ингмар му бяха необходими тридесет и пет снимки.

Преди двайсет години щях да си продам душата, за да се добера до толкова голяма кампания, преди двайсет години сигурно щях да го направя. Сега прекалено много хора ме преследват. Страдам от пресищане от самолети, хотелски стаи, преобладаващ егоизъм и чист идиотизъм — можеш да си представиш ефекта. Също и от пресищане с бренди. Тайландското бренди има ужасен вкус, но като свикнеш, помага да заспиш.

Изпрати ми една от твоите картички, Лукас — това би ме ободрило. Изпрати я до „Лутеция“ в Париж — другата седмица ще работя там. Каж ми, че тази ретроспективна изложба няма да се състои. Обещай ми, че ще запазиш тези рисунки у дома си и те ще висят там, където винаги са висели. Не мога да понеса мисълта да бъдат изложени пред тълпите и тяхното мръсно нездравословно любопитство. Каж ми — о, аз не мога да го направя, че нямаше нищо, което бихме могли да сторим, че не можехме да предвидим нещата, че това не бе наша грешка.

Каж ми, че си жив — това ще ми напомни, че и аз съм жив.

Дан

Картичка от Лукас Фелд, Лондон, до Даниел Нън, хотел „Лутеция“, Париж

Е, скъпи Дан, какъв ти е проблемът?

1) Спомням си Джонатан Аск отлично. Играеше Лаерт в онази постановка на „Хамлет“, която ти режисира в Кеймбридж. Не знам дали е кръвопиец, нито ме интересува. Полезен е. Това е всичко.

2) Ретроспективната изложба има моята благословия. Дадох „Сестрите Мортланд“ и всички завършени рисунки на Мейси, Джулия и Фин. Искам и „Даниел в Тринити“ до тях, така че престани да се инатиш.

3) Въпросът какво се случи онова лято сега е неуместен. Моята работа няма нищо общо с него.

4) Не съм предвидил какво ще стане, нито пък ти. Как бихме могли? Ако можехме да предвидим инцидентите, те нямаше да бъдат такива, n'est ce pas^[4]?

5) Жив съм — при това съвсем. Ти също. Просто се нуждаеш от друга работа. Как може рекламните агенции да използват термина „творчество“ и да запазват честното си лице? Това е богохулство. И аз те предупредих.

Лукас

12 август 1989

Картичка от Даниел Нън, Париж, до Лукас Фелд, Лондон

Извинявай, Лукас. Не се тревожи — само бях развълнуван, не се давех. Ако мога да изкопая „Даниел в Тринити“, мисля да я дам. Просто кажи на Аск да се пръждосва! Утре съм в Ню Йорк, после в Ел Ей, после в Токио. Ще се свържем като се върна. Изразът „неуместен въпрос“ е чудовищен, но предполагам, че си го знаеш.

Дан

27 декември 1989

Картичка от Лукас Фелд до Даниел Нън, Хайбъри Фийлдс, Лондон

Дан, къде си? Никой няма вест от теб месеци наред. Със сигурност тези реклами на ТАА трябва вече да са приключили. Опитах се да те намеря вкъщи, без успех. Срегнах една позната на парти миналата седмица и тя ми каза, че си бил в Токио; друг пък твърдеше, че си в Ел Ей. Накрая се обадох в агенцията ти, но те не си отвориха устата и не ми дадоха следващия ти адрес. Слушай, коледните празници свършиха, защо не дойдеш да изпием по чаша за Новата година и новото десетилетие? Ако си в Лондон, обади ми се. Само ние двамата — никакви бивши съпруги, обещавам.

Лукас

P. S. Не ми се сърдиш нали? Недей, приятели сме от толкова дълго време.

1 януари 1990

Писмо от Джо Нън, Главната улица №29, Уикенфийлд, Съфолк, до Даниел Нън, Хайбъри Фийлдс, Лондон

Скъпи сине,

Много бях щастлив да те чуя снощи. Радвам се, че скоро ще си бъдеш вкъщи и че си мислил за твоя стар баща на Нова година. Не трябва да се тревожиш за мен, защото се чувствам много добре, като настроена цигулка. Седя до огъня с новите си коледни чехли. Направо ми лепнаха на краката. Хектор Макайвър дойде днес следобед. Той с всеки изминал ден заприличва все повече и повече на баща си и е много сръчен с електриката, така че, накратко казано, новият телевизор работи отлично. Хектор каза, че никога не е виждал толкова голям екран — това предизвика

голямо вълнение в селото, мога да те уверя. Как си успял да го изпратиш, заедно с чехлите, когато си от другата страна на земното кълбо, никога няма да проумея. А да те чуя снощи така ясно като камбанка, сякаш беше в съседната къща, а не в хотел в Токио, Япония, също не мога да го проумея. Бих искал баба ти да е тук, за да види всичко това.

Твоят коледен подарък е опакован и готов, но Хектор ме посъветва да не го пращам по пощата. Малко се ядосах за това, но както той казва, ти непрекъснато си в движение и е по-добре да го запазя тук, докато си дойдеш в Уикенфийлд, което се надявам да е скоро, Дани. За мене винаги е голям празник, когато видя моето скъпо момче, знаеш това.

Няма много новини. Тук нещата са спокойни както обикновено — „На Източния фронт всичко е спокойно“, както обичаше да казваш ти, спомняш си, нали? Хектор мисли да сади слънчоглед в Акр Фийлд и ако направи това, и последното пасбище ще си отиде, но все още не е решил. Онзи слух, че абатството ще се продава, се оказа неверен. Къщата все още е затворена и чувам, че се руши заедно с моята стара зеленчукова градина, където сега растели само лапад и коприва. Не съм излизал навън, тъй като времето е лошо и заплашва да вали сняг. Нямам какво повече да добавя, освен че дебелея и не мога да се оплача и че съм щастлив донемайкъде с новия си телевизор. Внимавах да не изтърва онази реклама, за която ми писа. Най-накрая след новините тя се появи. За мен беше малко късно, но си заслужаваше чакането и ме накара да се смея от сърце. Ти винаги си можел да разказваш смешки и ме накара да се почувствам горд, че си мой син. Както обичаше да казва баба ти, не знам откъде си се пръкнал толкова умен, Дани.

Изпращам ти цялата си любов, скъпи сине. Съобщи ми, ако имаш възможност да дойдеш насам, но не се коси, защото зная, че си зает. Сега най-добре да си лягам, ще го пусна на сутринта.

Твой любящ баща

30 май 1990

*Писмо от Джонатан Аск, Кралска академия, Лондон, до Даниел
Нън, Хайбъри Фийлдс, Лондон*

Скъпи Даниел,

Вчера получих един колет и за моя огромна изненада в него открих триптиха на Лукас, рисуван през 1967 в „Тринити“. Нямахте придружително писмо — вероятно си пропуснал, но предполагам, че е от теб. Мога ли да приема, че имаме твоето позволение да го окачим на изложбата? Би било прекрасно, ако е така, но се нуждаем от формално писмено позволение. Знам, че не обичаш бюрокрацията, затова приложени ти изпращам необходимите формуляри за попълване и подпис. Ще те моля да ми ги върнеш възможно най-скоро. Изложбата е само след няколко месеца, но имаме още много работа — за съжаление сблъсъците с бюрокрацията са неизбежни!

Надявам се, че ще дадеш разрешението си: това е една от най-хубавите ранни рисунки на Лукас и представлява любопитно другарче към портретите на сестрите Мортланд. Удивително е да се види как художникът е хванал различните аспекти на твоята личност, но разбира се, той е съвършен рисувач. Според мен рисунката ни връща в Кеймбридж от шейсетте години с удивителна непосредственост. Какъв красив подбудител беше ти — иконоборец на Ей Ди Си и на филмовото общество! Онези антивоенни демонстрации срещу войната във Виетнам, които организираше — Господи! Какво славно време беше!

Но 1967 беше също така и трагична година за теб, разбирам това. Без да ти се моля по какъвто и да е начин, за мен би било полезно да знам повече за случилото се в абатството през онова лято — мисля, че споменах това и в първото си писмо. Довършвам биографичния увод и

критичното въведение към каталога на изложбата и съм прекалено любопитен относно празнотите. Както знаеш, Лукас не дава интервюта, нито дискутира произведенията си. Миналото му е затворена книга — и, разбира се, аз го уважавам напълно. Той обаче не ми забрани да правя допълнителни разследвания и интервюта и аз успях да получа една доста задоволителна и мога да кажа доста осветяваща събитията картина за периода след 1970 година. Две от бившите му съпруги — за мое голямо учудване — ми оказаха ценна помощ по отношение на техните портрети.

Но когато става дума за информация, свързана със „Сестрите Мортланд“, продължавам да съм съвсем на тъмно. Това силно ме разочарова. Картината е от основна, ключова важност: тя беше работата, с която проби, и продължава да упражнява изключително въздействие върху въображението на публиката откакто е била изложена за пръв път. Както може би знаеш, картината бе предмет на задълбочени академични проучвания. Беше интерпретирана по много и различни начини — никой от които, поне така мисля аз, не обяснява вътрешната ѝ сила, нито променливия ѝ ефект. Същевременно тя предизвиква предположения от най-вулгарно естество. При дадените обстоятелства клюките и сплетните вероятно са неизбежни. Не е необходимо да казвам, че няма да поддържам подобни гадости и ще избягвам всяка баналност във всичко, което пиша.

Свързах се с други хора, които са живели или гостували в абатството през онова лято (със знанието на Лукас, разбира се). Дядото повече не е между нас — жалко, тъй като ми се струва, че е бил приятен стар глупак, поне с не особено блестящ интелект. Стела Мортланд би ми помогнала, но чувствам, че събитията са прекалено болезнени за нея, за да ги обсъжда. Срецнахме се за кратко и според мен тя трудно може да бъде принудена да говори. Тази жена е странна, мъглява, обсебена от духове личност — преживяла е удар, от който, подозирам, никога няма да

се възстанови. Беше доста досадно да измина целия път до Корнуол (сега тя живее там с някакъв художник близо до Сент Ив), за да бъда учтиво отрязан. Можеше да ми обясни ситуацията по телефона, но съм сигурен, че искаше да ми представи ужасните цапаници на любовника си; това няма значение. Тя изглеждаше трогателно нетърпелива да ми ги покаже и, опасявам се, си въобразяваше, че може би съм в състояние „да направя нещо за него“. Както можеш да си представиш, избегнах директния отговор.

Свързах също така и с Николас Марлоу. Като лекар неговите професионални спомени за събитията от онова лято щяха да бъдат особено ценни за мен. Той смята, че е най-добре да оставим този епизод в миналото, обаче за нещастие (поради голямото му натоварване в работата) не бях в състояние да го видя лично. Джулия Мортланд (каква *force de nature*^[5] има тази жена!) ми помогна, макар че не съм напълно сигурен колко е надеждна като свидетел. Сестра ѝ е, просто ще кажа, че сестра ѝ не бе особено дружелюбна.

Така че оставаш само ти. Ти си в уникално положение. Познавал си и трите сестри от деца. Бил си близък с Лукас. В абатството си бил едновременно вътрешен и външен човек, така че можеш да бъдеш обективен. Винаги съм чувствал, че твоите спомени ще бъдат от много по-голяма помощ, в сравнение със спомените на другите. Можеш да бъдеш напълно сигурен, че няма да разкрия нищо от някакво по-интимно или чувствено естество. Ако успеем да поговорим за това — ще ми позволиш ли да те поканя на обяд или вечеря? Знам, че ще ми помогнеш много. Благодарение на теб ще стигна до истината коя информация може да бъде разкрита и коя не. Единственото, което ме интересува, е да възстановя обстановката, която да хвърли светлина върху тези изключителни рисунки и „Сестрите Мортланд“, за която смятам, че е една от най-великите творби на Лукас.

Нямам желание да възобновявам спора дали падането е било случайно или самоубийство. Със сигурност не

желая да събуждам призрака на непотвърдени любовни истории. Има достатъчно много спекулации по този въпрос. Очевидно, от гледна точка на случилото се, хората използват мръсното си въображение за връзката между Лукас и сестрите, на което аз отговарям: „Това не е ваша работа“. (Макар че трябва да си призная, човек не може да не бъде заинтригуван — те са изключителни създания, нали?)

Не. Онова, от което се нуждая, е *твое* усещане — за абатството, за работните навици на Лукас, на семейство Мортланд и тъй нататък. Ако би могъл да споделиш виждането си за онова, което обичам да наричам вътрешноличностна динамика, то би било от изключителна важност за мен. Безценно. Накрая, едно по-точно подреждане на хронологията на събитията от онова лято също би ми било от полза. Доколкото разбрах, Лукас е започнал да рисува сестрите и портрета в средата на юни, когато за пръв път ти си пристигнал с него в абатството. Завършил е рисунките през юли и на 21 юли е напуснал имението, за да прекара няколко дни в Кеймбридж. При връщането си се е концентрирал изцяло върху портрета. Завършил го е в началото на август и го е показал на семейството една седмица *преди трагедията*.

Тази хронология дава храна за критика на феминистичните организации: честно казано, тези жени са истинска напаст. Имаше обвинения, че портретът подействал като катализатор, провокирайки трагичните събития — тези твърдения произтичат, не е нужно да го казвам, от по-необузданите и радикални крила на феминистичното движение (аз го наричам сестринско братство). От моя гледна точка, фрази като „мъжки поглед“ са прекалено лицемерни. Въпреки това тази изложба може да предизвика такива противоречия, ето защо ще приветствам възможността да опровергая подобни предположения веднъж и завинаги. По-ясното разбиране на последователността на събитията от онова лято ще ми помогне много.

Лукас, който е скаран с точните дати, избягва отговорите — какъвто си му е навикът. Така че, ако ти можеш да ми осигуриш някакво потвърждение или отхвърляне, то ще ми бъде от полза. Чудя се дали случайно не си водил дневник? Изобщо дали някой си е водил дневник, знаеш ли за подобно нещо?

Прости ми за тези въпроси. Няма да ти отнемам повече време. Но пристигането на рисунката така ме развълнува, че ме накара да потърся отговорите на тези загадки.

Ще поддържахме връзка. Минаха десет месеца, откакто те чух за последно и се убедих, че е много трудно да те откроя. Надявам се, че си добре.

Поздрави,

Джонатан

*18 декември 1990. Писмо от Николас Марлоу, Дънкан терас,
Лондон, до Даниел Нън, Главната улица №29, Уикенфийлд, Съфолк*

Скъпи Дан,

Току-що научих за смъртта на баща ти — за мен беше голям шок и ме потопи в дълбока скръб. Той бе най-любезният, най-милият човек, когото познавах, един стълб от моето детство — винаги чувствах огромно уважение и симпатия към него. Дори не знаех, че е болен. Писахме си с него миналата Коледа — ние винаги си пращаме поздравителни картички. Отидох да го видя, когато бях за последен път в Съфолк, но това бе преди години. Трудно ми е да се връщам там — имам прекалено много спомени. Сега ми се ще да го бях правил по-често. Той беше толкова горд с теб, Дан. Каква връзка с миналото ни, какъв прекрасен и добър човек! Не мога да си представя Уикенфийлд без него.

Ето как научих: родителите ми продадоха стария пасторски дом, когато баща ми се пенсионира, помниш ли? Те все още живеят в къщата, която си купиха в Ирландия, но мама казва, че поддържа връзка с някои стари приятели в Уикенфийлд (повечето от които вече са умрели или са напуснали; чух, че селото претърпяло големи промени). Тя научила за смъртта на баща ти от вдовицата на Ангъс Макайвър — Флора, и ми се обади веднага. Каза, че си в Уикенфийлд от миналия май и че през цялото време — шест месеца, си се грижил за баща си.

Дан, да беше ми се обадил — защо не го направи? Лукас и аз, всичките ти приятели в Лондон, сме загрижени за теб вече цяла година. В един миг си в Токио, в следващия изчезваш от лицето на земята. Сега откривам, че не си бил зад граница, както вярвах всички: бил си в Уикенфийлд — последното място, където очаквах да те намеря.

Знам колко трудни са били тези последни месеци за теб. Флора Макайвър ми каза, че Джо бил болен от рак — не знам нищо повече. Защо не се свърза с мен, Дан? Знаеш, че това е моята област — дори ако болестта е стигнала твърде далеч и не може да се лекува, пак можех да помогна — и щях да го направя. Не се съмняваш в това, нали? Искаше ми се да присъствам и на погребението. Съжалявам, че не съм бил там, повече отколкото мога да го изразя — същото казва и Фин. Тя ми позвъни днес и й съобщих тъжната новина. Мислех, че знае — бях сигурен, че поддържах връзка с нея, но предполагам, че това е трудно, тя непрекъснато пътува. Беше много разстроена и ти праща цялата си обич. Също като мен, тя беше предана на Джо и я измъчва мисълта, че си преминал през всичко сам и без помощ.

Дан, нещо не е наред, нали? И е така от доста време — още отпреди болестта на баща ти? Чувам различни слухове — Джулия ми ги носи от телевизионните студиа. Хората говорят, че имало нещо като „пуч“ в агенцията. Говорят, че си бил болен, или че си се провалил.

Разпространяват се какви ли не глупости — но аз не им обръщам внимание. Ти си моят най-стар и най-близък приятел. Искам да ми кажеш какво става и как мога да ти помогна, ако ти е необходима помощ.

Лукас твърди, че неприятностите започнали, когато била открита тази проклета ретроспективна изложба. Мисли, че тя е върнала лошите спомени за онова лято в абатството. Според него ти все още се самообвиняваш за случилото се с Мейси. Не разбирам как е възможно да се чувстваш така. Никой не те обвинява в нищо — никой от нас не беше виновен, — освен че бяхме слепи за надвисналото нещастие.

Добре, нямам намерение да бъда сляп за втори път. Имаш три дни да отговориш на писмото ми. Ако не го направиш, ще дойда в Уикенфийлд да те намеря.

Едно последно изречение — трябва да хвана пощата преди да я затворят. Когато те видях за последен път, ти пиеше хапчета, за да стоиш буден, и хапчета, за да заспиш. Предупредих те тогава. Ако все още ги използваш — захвърли ги. Както и всичко останало, което може да ги замести.

Ако не можеш, аз ще ти помогна.

Ник

5 декември 1990. Писмо от Даниел Нън, Главната улица № 29, Уикенфийлд, до Николас Марлоу, Лондон №1

Това беше хубаво писмо, Ник, и аз ще си го пазя. То ми е скъпо. Свикнал съм да презирам думата „скъпо“ — звучи като марка климатични инсталации, нали? Но открих какво означава през последните месеци. Сега много неща са ми скъпи, но вече е прекалено късно. Обикновено се обаждах на татко по телефона всяка неделя вечер, независимо къде и в кой край на света бях. Питях го как е и

той винаги отговаряше: „Не се оплаквам“. Така и никога не се оплака — за нищо. Нито когато е загубил майка ми, нито докато гледаше Бела цели пет години болна от алцхаймер, нито докато работеше денем и нощем за оскъдната си надница и преживя целия си живот в една скапана колиба, която дори не беше негова собственост, след като петдесет години бе плащал наем. Не се оплака от сина си, който се срамуваше от него и нямаше търпение да се махне. Не се оплака дори когато умираше.

Просто се погаждаше и примиряваше с всичко. И това наистина ме разбива. Всичко ме разбива. Не мога да спра да плача в някои моменти. На погребението не пророних нито сълза, а не спрях да плача над пакетите с корнфлейкс в супермаркета на Дийпден на другия ден. Защо? Трудно е да се анализира, но аз плача за Джо. Плача за грешките си. И да, напълно си прав — скърбя неутешимо за Мейси, както винаги. Дори не знам защо — това просто е една дълга и ужасна ретроспекция в миналото. Връщане назад. Всичко е напразно, знам, но в момента не съм особено приятна компания и те моля да не идваш да ме видиш точно сега.

Трябва да остана сам за известно време. Моля те, позволи ми го. Семейство Макайвър — Флора и нейният най-голям син Хектор, ще си го спомниш — бяха много добри към татко и са изключително мили с мен. Казват, че не е необходимо да освободя къщата и мога да остана тук за малко, ако искам. В този момент не мога дори да погледна вещите на татко, нито тези на Бела. Опитвах се многократно да го накарам да се премести — исках да купя къщичка в селото. Преди няколко години имаше една за продажба, но той не пожела и да чуе. Така че тук нищо не е променено, всичко си е все същото, каквото го помниш: снимките на Оушън, картите таро, сертификатът на Джо за дълбоката оран, в кухненския бюфет все още има девет кристални кълба. Гледам ги и не знам да се смея ли, или да плача. Какво добро ми донесе така наречената ми проникателност — бях ужасно сляп през по-голямата част

от живота си. И ми е много тежко тук с всички тези неща — те са просто... вехтории, без каквото и значение или стойност, освен за мен, разбира се.

Така че мога да остана тук и да се преборя с тях, или да се прибера за малко в Лондон и после да се върна, за да сортирам нещата — все още не съм решил. Между другото, според твоята инструкция изхвърлих всички онези малки помощници. Давам ти думата си — направих го, наистина ги изхвърлих в мивката — и не ми беше трудно, защото съм се отучил от тях вече месеци наред.

Скоро ще дойда да те видя. Ще ти се обаждам. Съжалявам, че не поддържах контакт преди, но бе невъзможно да ми помогнеш. Никой не би могъл да направи нещо — беше прекалено късно. Единственото бе да се осигури „контрол над болката“ — този термин сигурно ти е познат, но аз не го знаех.

Ще ми бъде приятно да те видя, Ник. И да си поговорим, както някога. Бих искал да говорим за татко, бих искал да говорим и за Мейси, как стана, защо тя направи онова, което направи. Бих искал да говорим за лятото, когато всичко се обърка. Чувствам, че истината е някъде там, че ние пропускаме нещо. И ти можеш да ми помогнеш да я намеря. Може би. Помниш ли деня, в който станахме кръвни братя? Аз бях на около шест, а ти трябва да си бил някъде на осем или девет. Ловяхме риба в езерото на абатството. Ти искаше да хванеш костур — там имаше много костур. Аз се надявах да хвана акула. Plus la change^[6]... мисля си понякога.

Предай на Фин цялата ми любов, ако ти се обади пак. Нали ще го направиш? Поздрави на семейството ти, на Фани, която трябва да е пораснала, и на малкия Том — дали все още ме помни? Често мисля за тях, и за теб.

Изпращам ти любовта на твоя кръвен брат и най-искрените си благодарности,

Дан

[1] Колеж в Кеймбридж, името означава Света троица. — Б.пр. ↑

[2] Задник (англ.). — Б.пр. ↑

[3] Герой от пиесата „Напразни усилия на любовта“ от Шекспир.

— Б.пр. ↑

[4] Нали (фр.). — Б.пр. ↑

[5] Сила на духа (фр.). — Б.пр. ↑

[6] Каква разлика (фр.). — Б.пр. ↑

V

ОБЕСЕНИЯТ

Тази седмица „Гореща линия“ поставя топ твореца Дан Нън на горещия стол. Той току-що слиза от „Конкорд“ и не се е обръснал, но това е животът в света на рекламата — върви на бързи обороти.

ГЛ: *И така, каква е тайната на сублимната реклама, Дан?*

Д. Н.: Краткостта. Максимум 10 думи. О, и рисунка, изобразяваща цици;

ГЛ: *Ей, без ирония! Как осъществяваш контакт с публиката, за която е предназначена?*

Д. Н.: Мисля библейски. Провокираме похот, лакомия, страх или завист. Действа безотказно.

ГЛ: *Страхоотно! Какво ти дава най-голямо удовлетворение в работата?*

Д. Н.: Удовлетворението не може да бъде класифицирано. Или си доволен — или не.

ГЛ: *Тцъ, тцъ, колко педантично — кратко и ясно. Какво лежи в основата, Дан?*

Д. Н.: Капитализмът. Колкото и умна да е рекламата, ако не увеличава продажбите, забрави я.

ГЛ: *Истинска класика. Какви са бъдещите ти планове?*

Д. Н.: Да спя. Не съм спал четири дни. Така че малко сън ще ми дойде добре.

„Гореща линия“, „Медия тудей“, Метро радио, май
1988

Новините в творческия зенит на носителя на жълтата фланелка от шейсетте Дан Нън са, че той се раздели с компанията „Нън, Лоуи, Ридли, Флетчър и Уоли“, агенцията, която сам основа през 1986. Слуховете за плюнките в борда на директорите ѝ се въртят вече месеци наред в публичното пространство. Нън, носителят на рекорден брой награди D & AD^[1], е звездният творец, който стои зад такива индустриални постижения, като телевизионната кампания „Найси Спайси“^[2], която повиши продажбите с 250% за шест месеца и прибра огромната сума от 80 млн. лири. Нън съчини и прочутите реклами „Така или иначе“, както и разкъсващата сърцето „Шепа прах“ за телевизионна, кино- и радиореклама, която му спечели президентската D & AD награда за 1988. Никакъв коментар от Нън, говори се, че е в Токио, завършвайки рекламната кампания на ТАА за 10,5 млн. лири. „Това разделяне е приятелско“, твърди анонимен източник от „Лоуи, Ридли, Флетчър и Уоли“. Ще видим!

„Инсайд Трак“ Кампейн, 1 май 1990

Раздел „Смърт“

На 19 ноември 1990 г. след дълго и мъчително боледуване у дома си почина Джоузеф Джон Нън от Уикенфийлд, Съфолк. Опелото ще бъде в църквата „Св. Етелдред“, Уикенфийлд, на 23 ноември в 11 часа сутринта. Цветята ще бъдат доставени от „Патерностър & Гладхол, Ъндъртейкърс“, Главната улица № 5, Дийпден. Приемат се дарения за Центъра по изследвания на рака.

Вестник „Уест Съфолк Кларион“, 20 ноември 1990

---

[1] Английски награди в областта на рекламата. — Б.пр. ↑

[2] Сос за спагети с домати, чесън, гъби и чили. — Б.пр. ↑

ДАНИЕЛ В „ТРИНИТИ“

Петък е — или страшник^[1], както казваше Джулия. Лошото е, че е петък, тринайсетото число.

Баба ми би могла и сигурно щеше да ми каже, че в такива дни с лоши знаци е най-добре човек да си стои вкъщи. Но аз се върнах отново в Лондон и аз, Даниел Нън, обърнах нова страница, да, нова страница. Записвам дните си вече цяла седмица и записките гласят следното:

Понеделник: Нищо не се случи.

Вторник: Не мисля, че нещо ще се случи: прекарах по-голяма част от деня в сън.

Сряда: Галванична активност. Обадиха се петнайсет души.

Четвъртък: Четиринайсет не получиха отговор от мен. Получи само банката.

Чувствам, че мога да променя всичко това. Така че с малко химическа помощ (извинявай, Ник, но се върнах към тях, значи не съм изхвърлил всички тези малки помощници в мивката) рискувам да изляза. И къде отидох в този петъчен ден? На възможно най-погрешното място. В ъгловия офис, на двайсет и петия етаж на една блестяща стъклена сграда. Това е офисът на човек, когото мразя, както току-що си спомних, но е твърде късно да избягам. Този офис има библейски изглед: дава ти господарско чувство за власт над Лондон. Мога да видя остриите върхове на кулите, катедралите, задръстванията и една странна мъгла. Мъглата може би е свързана със зрителните проблеми, които имам напоследък, но може да се дължи и на химическата помощ, която вкарах в организма си преди да изляза; като цяло обаче обвинявам газовете от натовареното движение.

Стоях известно време в офиса, когато изведнъж се сетих, че наблюдавам този изглед прекалено дълго и с прекалено внимание, затова завъртях главата си към палубата с форма на самолетносащ, която представляваше бюрото на омразния. Едва тогава забелязах датата, напечатана на дневната програма пред него. Мога да чета с

изключителна скорост и за част от секундата забелязах, че до името Д. Нън и времето на срещата — 4:15 следобед, пишеше „15 мин“. Това бе подчертано и с големи букви. То не предвещаващо нищо добро. По-добре да побързам.

Петнайсет минути не са безумно много време, за да пледирам за моята кауза, особено след като пет от тях бяха използвани за фалшиво добродушие и лицемерни изблици от рода на „Къде се беше скрил, Дан?“ и „Страхотно се радвам да те видя“, и т.н. Може би още две минути — имам проблеми с преценката на времепродължителността — бяха пропилены за удивителния факт, че мъжът, когото бях дошъл да видя, бе сложил една от неговите отличителни вратовръзки — като флъонга, и тя беше яркоалена. Което ми остави, според моята неблагоприятна оценка, около осем минути, през които да извадя и изиграя коза си (т.е. изложението). Няма проблеми. *No hay problema*. Аз съм царят на козовете и съм известен с това. Обикновено успявам да се вмести в две минути.

Доближавам до бюрото, оставям куфарчето си и сядам. Мисля: включи турбодвигателя. Тъкмо съм готов за ускорение, когато осъзнавам, че омразният държи нещо в ръцете си: държи списание, едно от онези с цветните приложения, и иска аз да го погледна. Стигам до този извод със скоростта на Шерлок Холмс, защото той размахва списанието под носа ми и бодне пръста си в корицата му. Пита:

— Видял ли си това?

Става дума за картината „Сестрите Мортланд“. Има статия за изложбата на Лукас. И аз не съм я видял. Наистина голямо постижение: то изисква умение и бърза реакция от моя страна, защото публичността е като потоп. Сега не мога да я избегна. Това е тя, най-прочутата картина на прочутия Лукас. Това е абатството, последното лято в абатството. Това са Джулия, Фин и бедната, счупена Мейси. Това е моето минало преди двайсет и три години и моето вчера. Това е всичко, което виждам в тъмнината, когато не мога да спя нощем.

Има и още: една ръка прехвърля страниците, един глас произнася:

— Чакай само една наносекунда, знам, че го видях някъде... а, ето го. Е, Дани — това ли си ти, или това, или това? Само се шегувам, не се обиждай!

Съвсем по Уайлдовски. Онова, което ми идва в повече е, че Оскар наистина знае колко много мразя това. Следвам дебелият му пръст, гледам и виждам себе си умножен по три. „Даниел в Тринити“. Нарисуван съм с молив и въглен. Намирам се в стаята си в Уилуел Корт, колежа „Тринити“; това е един ден след последната, втора част от последните изпити. Слънцето свети, небето е безоблачно, всичко на света е както трябва. Аз съм на двасет и две, амбициозен, безгрижен, сигурен и талантлив. Понякога съм смел и самоуверен, а понякога неприятен и противен, но ако другите са забелязали това, то аз не съм — все още не. Дайте ми време.

Да, аз съм в Уилуел, в съседната стая някога е живял Витгенщайн^[2], а след няколко месеца, след като свърши дългата лятна ваканция, смятам да започна революция в световното кино — *внимание, Трюфо, пази се, Годар!*^[3] Планирам да навляза в киното чрез рекламата: една седмица ще режисирам реклами, а на следващата — Холивуд ще бъде в краката ми. Това е, най-грубо казано, схемата и на двасет и две аз не виждам никакви дефекти в нея. Междувременно съм се изтегнал на земята, заобиколен от бележки и лекции, и веднага след като Лукас приключи да драска в бележника си, ще отидем да се видим с Фин. Ние тримата сме неразделни — Не-Светата троица, както състудентите ни лепнаха прякора, и смятаме да преплуваме реката. Ще отидем да се напием, неизменният възвишен гуляй след изпити. А веднага след като Лукас си тръгне с бележника в ръка, аз ще взема Фин в прегръдките си. Ще лежим в хладната зелена сянка на върбите край река Кем и...

И страницата е преобърната. Поглеждам бързо встрани, но не и преди да зърна една от другите отпечатани рисунки: „Лятната Мейси“, 1967. Рисунката трябваше да бъде една от общо четирите. Сега никога няма да има есенна, нито зимна Мейси. Сега никога няма да режисирам филм. Времето отлетя.

— Колко *тъжно* — отбелязва мъжът, когото съм дошъл да видя, като оставя списанието встрани. Той знае историята, разбира се. Всички знаят историята, защото Лукас е световноизвестна личност, а „Сестрите Мортланд“ е картина, от която хората са обсебени. Всички са полудели по нея. Тя се отпечатва и виси навсякъде. Това е картината, чиито репродукции студентите купуват и закачат по стените в стаите си.

— Сестрите Мелтдаун^[4] — продължава човекът отсреща и се смее. — Нали това беше прякорът им в Кеймбридж? Всеки може да разбере защо. Джулия все още има този удивителен ефект върху мъжете. Но средната сестра ме интригува най-много. Има нещо в лицето ѝ — никога не съм я срещал, за огромно съжаление, просто ме насочва в правилната посока. Онази със странното име, как беше то?

— Финистер — отговарям кратко.

А искам да добавя толкова много. От мен извира един страхотен водопад от информация и *подробности*. Че е била кръстена така, защото, когато Стела била бременна с второто си дете, живеела в Шотландия близо до един от санаториумите, където се опитвали да излекуват дробовете на съпруга ѝ. Че една вечер, докато била сама и слушала прогнозата за времето, водите ѝ изтекли. Че Стела, понеже си е Стела, не видяла нищо странно и необикновено в това име, защото Финистер било диво и прекрасно място, така че значението на думата било несъществено. Че никой никога не го произнасяше правилно; че никой не наричаше Фин с нейното пълно име — с изключение на мен, понякога. Обикновено го използвах, когато галех косата ѝ, когато лежахме заедно върху миналогодишните ниви. *Ou sont les neiges d'antan, Дани?*^[5] Отдавна се стопи, много отдавна.

Мъжът все още се лези насреща: използва думата „ретроспективна“ (изложба има предвид). Когато започва да говори как трябвало на всяка цена да я хване, защото имало още само два дни, аз отново се връщам в земната атмосфера и разбирам. Той хвърля поглед към часовника си, мръщи се и след това го насочва към мен — наистина ме поглежда за пръв път откакто съм влязъл в офиса му. И какви процеси текат зад това празно лице с модерни очила? Ами там става едно мъничко боричкане. От една страна, моите акции явно са се покачили — все пак е нещо да бъдеш приятел на Лукас, пък и *определено* във факта да си нарисуван от него, особено когато рисунката, за която става дума, е включена в (о, Господи!) изложба, която на всяка цена трябва да се види, има няколко големи плюса. От друга страна, сигурно е чул слуховете: доста от тях се въртят и преекспонират в публичното пространство.

Чудя се кои ли истории е чул — онези, разпространявани от враговете ми, или онези, чиито източници са мои приятели? Не че се различават много едни от други, пък и не са ми останали много

приятели в рекламната индустрия. Така че коя е версията? *Талантлив, но ненадежден + загубеняк + работохолик (разсипващ здравето си) + много тъжен?* — това е единият вариант. Или другият: *арогантно копеле + непоносимо груб + тотално изчерпан + винаги нещо му се случва.* Почти сигурно вторият. Това е вариантът, който аз предпочитам.

Чудя се дали ще отчете миналите услуги — в момент на късогледство дадох на този човек първата му работа... Винаги бъди добър към хората по пътя си нагоре, защото със сигурност ще ги срещнеш по пътя си надолу.

Всъщност бях ли добър към него? Трудно е да си спомня, но е възможно да съм го уволнил. В такъв случай перспективата да взема кампанията на „Вундербар“ не ми изглежда особено блестяща. Това излезе на дневен ред само защото в последната минута човекът, който трябваше да я направи, пострадал от някаква злополука, някаква непредвидима злополука. Като грип или херпес зостер, или терористична атака, или пневмония, или смърт от стоварил се отгоре му пожарен кран, или... Спирам се. Идването в този офис ми струва половината от моя намаляващ запас от кокаин, две таблетки амфетамин, четири „Анадин“, двойка „Рение“^[6], половин бутилка сироп за кашлица, гаргара с водка и четири чаши еспресо. И ефектът на всичко това върху мозъка ми не е точно оня, който се надявах да получа — вместо да изостри остроумието ми, този коктейл сякаш го превърна във водниста каша, направо го стопи. Чувствам как се хлъзгам, направо се пързаям. Сега гледам този Уидмърпул^[7] насреща и не съм сигурен, че съм тук, за да обсъждам точно кампанията на „Вундербар“.

Може да е нещо съвсем различно. Изследвам гладкото лице за улики: Шкода? Застраховка живот? Партията на труда? „Гампакс“^[8]? Новата газирани портокалова напитка?

Не, точно „Вундербар“ е. Глупав шоколад, глупава реклама. Но Уидмърпул очевидно не гледа по този начин. Инстинктът му подсказвал, че продуктът се нуждае от *репозициониране*... и човекът, който щял да направи това, започва да обяснява той, не съм бил аз, въпреки моята слава, моя безусловен и несъмнен талант, моите безброй награди, въпреки неувяхващото уважение и ненамаляващото възхищение, които чувствал към мен... *В превод:* това копеле ме е

довлякло тук, за да ме унижи и изхвърли. Дали ще си признае? Не, няма.

Той бил, видите ли, в опасно положение, *под заплаха*. Обсъдил бил всичко във фирмата. Извивал ръце, бутал пликкове, молил за услуги, правил поклони и сторил всичко, за да убеди момчетата от „Вундербар“ да погледнат на нещата по неговия начин — но те не искали. Знаем какви са те, казва ми той: родени консерватори, с ограничено мислене, стиснати скъперници и алергични към риска.

— И, Дан — продължава, като понижава с една октава гласа си, — нека да погледнем фактите в очите: в този момент ти представляваш риск. Ще успееш ли да се ограничиш в рамките на бюджета? Ще се изправиш ли на крака? Ще създадеш ли вълнения? С ръка на сърцето, Дан, и наистина ме боли да го кажа, но не мога да бъда сигурен, че ще го направиш. Честно казано, Дани, ти винаги си бил малко примадона. И когато беше много производителен, това бе повече от достатъчно. Но сега? Сега можеш да се запиеш цяла седмица. Можеш да издухаш кило кока с муцуната си. Можеш да откачиш тотално, както чух, че си направил в Токио. Можеш да вземеш следващия самолет за Хонолулу два дни преди снимките. Честно казано, от онова, което чувам, напоследък ти си способен на всичко и...

Кило кока ли? И на мен ми се иска. Да му кажа ли, че описаните току-що от него сценарии са малко вероятни, защото не съм работил почти година, и *честно казано*, направо съм съсипан финансово? Да му кажа ли, че ако не бях разбит, сдъвкан и изплют, нямаше да бъда тук сега, да го слушам, да го оставя да говори за боклука „Вундербар“? Да му кажа ли всичко това? (Да де, добре, бавно загреях, наистина съм тъп, но едва сега разбрах.) Това е неговото отмъщение. Той никога не е възнамерявал да ме наеме за тази работа и ме примами тук с единствената цел да ме прикове на позорния стълб. Трябва ли да му покажа колко съм отчаян? Да се пречупя или да пълзя? Мога да видя какво очаква. Мога да видя, че това ще го удовлетвори и че устата му е пълна със слюнка в очакване.

Да, ама не! Няма начин, *честно казано*. Този човек е — и винаги е бил — отровно, лудо на тема власт, помпозно, надуто копеле. Нека да бъда ясен: той е непросимо тъп. Той е мързелив, необразован, сополив парцал, реакционер и дупелизец, паразит, присламчващ се към високопоставените личности, отмъстителен, лишен от всякакви

таланти, петзвезден трън в задника. Той е тачерит^[9], змия и подлец, нагаждач и натегач. Той е истински олимпийски задник със златен медал! Той е гъба паразит, цирей, синя пъпка. Той е човешкият еквивалент на нехранимайко, той е вазектомия, невестулка, търговец на души, непоносим курвенски син и последната дупка на кавала. Той е проклета и ненужна твар. И не би различил една добра реклама от конска фъшкия, захвърлена в лицето му.

Сега си спомням — точно заради това го уволних. И заради вратовръзката на фльонга. Ставам.

За една мимолетна секунда мога да почувствам радостта, екстаза, тържественото чувство за богоявление, което ще ме обхване, когато му кажа всичко това. Прекрасните думи са на езика ми. Но не ги произнасям. Не ги произнасям, защото гледам надолу към скъпия простор на бюрото му и корицата на списанието приковава очите ми. Гледам „Сестрите Мортланд“ и те ме гледат. И неочаквано разбирам: *не трябва да съм тук*. Трябва да се върна обратно там, в абатството, при вечните лета на моята младост и трябва да го направя веднага.

Мигновено скачам. Грабвам куфарчето си и тичам. Летя по коридора. Слизам с асансьора. Излизам на тротоара, хващам такси. Казвам на шофьора да кара към Пикадили. Веднъж да вляза в галерията, веднъж да застана пред картината, и целият ми живот ще получи своя смисъл. Затварям очите си. Трафикът ръмжи и се зъби. Зима в Лондон. Вече е тъмно по улиците.

Тези амфетамини правят много странни неща с ударите на човешкото сърце. Първо бързо, после бавно, после пак бързо — бумбуууум-бум — като бучащ ударен ефект. Финистер, Финистер, Финистер. Това е доста хубава мантра. През целия път до академията си я повтарям тихичко под носа.

---

[1] Вместо Friday (петък), Prighday (страшен ден). — Б.пр. ↑

[2] Лудвиг Йозеф Йохан Витгенщайн (1889 — 1961) — един от най-видните философи на XX в. През 1929 г. е преподавал философия в колежа „Тринити“ в Кеймбридж. — Б.пр. ↑

[3] Големи френски режисьори от „новата вълна“. — Б.пр. ↑

[4] Meltdown (англ.) — стопяване. — Б.пр. ↑

[5] Къде е днес снегът от лани? — (фр.), стих от Франсоа Вийон. — Б.пр. ↑

[6] Болкоуспокояващи таблетки. — Б.пр. ↑

[7] Кенет Уидмърпул — герой от поредица романи на Пауел, нарицателно за кадуг, самовлюбен и обзет от идеята за собствената си важност човек. — Б.пр. ↑

[8] Марка дамски превръзки. — Б.пр. ↑

[9] Привърженик на Маргарет Тачър. — Б.пр. ↑

ШПИОНКАТА

Пред галерията се случва нещо странно. Стоя на отсрещния тротоар и неочаквано, без предупреждение, ставам *нерешителен*. Хамлетовски момент. Биполярен момент. Обвинявам за това действието на сиропа за кашлица: един господ знае какво е имало в него.

Ще успeya ли да преодолея пешеходната пътека, или просто ще се хвърля под следващия автобус? Дали да не се върна вкъщи, където мога да приключа нещата от живота не толкова кърваво? Изкушението да приключа с всичко напоследък се е засилило. Имам огромна колекция от старомодни бръсначи — сега е изключително трудно да ги намери човек, трябва да тършувам с часове из разни антикварни магазинчета. Но не мога да реша къде: *гърлото* — бързо и фатално, но изисква известна сръчност, или китките — бавно и стоически, истинска смърт за римски патриций? Имам няколко здрави манилски въжета, достатъчно яки да издържат тежестта ми.

Скътал съм цяла аптека хапчета за сън и имам пълна колекция от обезболяващи, така че, ако се почувствам гадно, винаги мога да тръгна по страхливия път. Да си призная, толкова съм страхлив, че не ми стиска дори и по този начин, макар че понякога късно нощем изкушението е огромно. Така че концентрирай се, Даниел: да пресека ли, или да не пресека?

От другата страна на улицата огромните знамена, рекламиращи изложбата, се издуват и развяват от течението, създадено от един автобус. Познатите ястребови черти на Лукас се набръчкват, после се сливат. Започва да вали; хората отварят чадъри; всичко около мен бърза в този късен следобед, работната мания е приключила, настъпва часът на блъсканицата. Навалица. Очите ми са приковани в отсрещния тротоар, където хиляди непознати маршируват, разминават се, спират се и се бутат. Аз ги наблюдавам с мечтателна, стъклена безпристрастност, която ме е обзела и която може би е продукт на моето изгнаническо, безработно състояние или на хапчетата „Рение“,

или просто на живота, когато не очаквано една от фигурите се отделя от тълпата и става различима. Това е Николас Марлоу, моят най-стар приятел, човекът, на когото обещах да се обадя преди шест седмици, човекът, на когото почти бях телефонирал сто пъти оттогава, но не го направих нито веднъж.

Той е облечен с тъмен шлифер и върви бързо. Сякаш е забравил за дъжда, трафика и блъсканицата. Дали ще влезе в галерията? Възможно ли е също да отива там? Точно така. Гледам го как минава под арката, изкачва стълбите. Не се колебае, нито гледа плакатите, упътва се право към входа. И ето на, това е: мрачният принц изведнъж е излекуван от своята нерешителност. Появява се червеното човече „не преминавай“, едно такси изкрясква при спирането си и заковава; аз вдигам куфарчето си под мишница, гмуркам се и се промушвам между колите, под тъмната арка, нагоре по стълбите, под мраморния покрив, по пода с лъснат паркет. Знам в коя галерия ще намеря Ник — и точно така, след няколко преддверия, след няколко коридора, той наистина е там. Седи на пейката пред „Сестрите Мортланд“. Гърбът на черния му шлифер гледа към мен. Той не се оглежда; напълно е погълнат — и дори в моето надрусано състояние се чудя: какво вижда? Дали вижда онова, което виждам аз, или нещо друго? Как тълкува тези фигури, тези цветове, тези кодове, тези жени, тези форми?

Бавно, неохотно вдигам очите си към портрета. Познавам го толкова добре. И все пак всеки път, когато го погледна, той *се променя*. Не остава постоянен; запазва гадната си способност да тревожи, изненадва, вълнува, обезпокоява, възхищава, възбужда, ослепява и осветява. Той е много голям: фигурите са почти в истински ръст. Трите сестри — двете все още живи, едната отдавна я няма. Посреща ме синият поглед на три млади момичета като синята струя от газова горелка — и той е ужасяващ. Затварям очите си, за да го угася. Малко остатъчно горене опърля ретината ми, *Финистер*, казвам на себе си без дъх и когато бръмчащата паника в стихналата зала се успокоява, отивам до приятеля си и докосвам ръката му.

— Ник — казвам. — Аз съм. Върнах се.

Той се обръща и за миг зървам на лицето му изражение, което не съм виждал никога преди. Не знам къде е бил — в някакво затънтено и далечно Тимбукту в мозъка си? — но това е място, което го е оставило самотен и загубен. Налага му се да направи усилие, за да избяга оттам,

където и да е това там. После Ник става, изражението му се смекчава, чертите му се отпускат, очите му стават топли и той жадно сграбчва ръката ми. Толкова отдавна никой не е бил дори и слабо зарадван от срещата си с мен! Не мога да се справя с чувството — приятелството и любезността ме объркват по начин, по който враждебността и антагонизмът не могат. Въздухът се замъглява; стаята започва да се клати.

Ник слага ръце на раменете ми, придърпва ме до себе си на пейката.

— Нека да поседим за малко — казва той. Без съмнение е направил някакво бързо и мигновено медицинско откритие — мисля, че му е съвсем ясно, че не съм добре. Но, ако се съди от изражението, което се появи за миг на лицето му, той също не е и това е странното, защото Ник има всичко: уважавана професия, добри доходи, прекрасни дом, жена и деца. А къде съм аз — и какво имам? Аз нямам работа, нямам родители, нямам жена, нито деца, имам само дългове, разбита репутация — и някои прекалено нищожни компенсирани фактори. Напоследък дори сексът... е, добре де, хайде да не започваме с *това*.

Тези разлики се изпаряват в мига, в който сядам до него. Повече нищо няма значение, ни най-малко. Ник винаги е притежавал този талант да успокоява врявата и безпокойството, приятелството му е толкова сигурно, че възвръща самоувереността ми, а процесът на разпадането ми на части престава, когато съм с него. Ние седим един до друг в пълно мълчание, което започва да се превръща в общуване. Обръщам очите си към картината на Лукас. Гледам трите сестри: едната, която не харесвах, другата, която харесвах, и третата, която обичах. Лукас им е придал неподвижност, която е изпълнена с нападателност — сякаш имат намерение всеки момент да пристъпят и да излязат от платното, сякаш ще проговорят. Гледам Джулия — истинска валкирия, гледам Фин и Мейси. На портрета тя е съвсем мъничка, като джудженце до своите по-големи сестри — но тогава тя беше дребна за годините си — едно тънко, сериозно, безгрижно дете. Веднъж моята баба й предсказа бъдещето.

— Какво видя в кристала, Мейси? — попитах я аз. Знам, че видя нещо, защото кристалът се счупи.

— Това е тайна, която никога няма да разкрия — отвърна Мейси. Говореше по този бомбастичен начин, като малка тиктакаща бомба със

закъснител. И остана вярна на думата си. Никога не каза на никого — дори на Фин, знам го, защото я питах след нещастиято.

Каква беше твоята тайна, Мейси? — мисля си, гледайки нарисуваното от Лукас дете. Тя държи в ръката си малки ножици — никога преди не бях забелязал този детайл. Миниатюрни ножички, а зад нея има светлина от неидентифициран източник: в тази изливаща се тайнствена, свръхестествена светлина мога да различа някаква форма — създание може би. Формите на Лукас са безкрайно податливи на внушения — флуидни и двусмислени. Решавам, че е птица. Почти съм сигурен, че е лястовица. Ножици и може би лястовица, в едно може би английско, може би буреносно, може би небе над главата на Мейси.

Мисля си кога за последно съм видял лястовица. И благодарение на тишината в галерията или на сигурността, която чувствам от близостта на Ник, или на непредвидимото въздействие на хапчетата, или на изнервящото синьо от трите чифта очи, аз се пренасям. Дори не разбирам, че това се случва, излитането е толкова бързо. В един миг определено бях там, на пейката. В следващия съм се озовал в моето детство, в безкрайното пространство на моето английско детство. Седя с Ник край Черния ров; строя с него бърлога в Гората на монахините; наблюдавам как баща ми оре нивата, а Бела казва: „Това е изкуство, ето какво е“. След това тя хваща ръката ми и ме води из абатството, през лабиринт от коридори, докато отваряме една врата — прилича на врата на бюфет, но не е — и там има стълба, в готовност. „Качвай се — шепти Бела. — Не ти ли обещах да ти покажа?“ И ми помага да се кача по стъпалата, а там, право пред очите ми има малка дупка. „Това е чудо“ — казва Бела.

Поглеждам я със съмнение. Чудото е древно, старинно, камъните и хоросанът около дупката са разтрошени; в пукнатините се крият паяци, сигурен съм — а аз изпитвам ужас от паяци. Меки паяци, черни паяци, малки паяци с чувалчета отрова, скрити под осемте им тънки крачета. Паяците могат да се движат бързо; някои могат да скачат. Ами ако има цяло гнездо от тях и наблюдават моето приближаващо се око? Ам-ам. Имат ли паяците зъби? Усещам техните малки гладни устица, очакващи да изсмучат всичката течност от моята очна ябълка. Представям си, че съм сляп, че съм без очи. „Хайде де, няма да те

чакам цял ден“, казва Бела. Това е само една стая, окуражава ме тя, но ме залива презрителното ѝ нетърпение.

— Ти си роден в тази стая — точно до средния прозорец. Разказвала съм ти тази история много пъти. Мислех си, че си момче тогава, но съм грешала. Трябва да е било *момиче* бебето, което държах, едно малко, уплашено *женско* котенце. — И за да засили обидата, ме удря.

Това върши работа. Допирам моето шестгодишно око до чудото на Бела. Чудото си има име. Нарича се шпионката.

Много се страхувам, че ще видя монахини. Може би скелети на монахини — монахини с гадна жизнеспособност, макар че са мъртви от векове. Миналата година, на моя пети рожден ден, една група археолози преобърнаха абатството: имаха писмено разрешение от семейство Мортланд, които тогава бяха в Ню Мексико, да копаят. Копаха в дворовете на метоха, но не намериха много. Копаха в рова около имението и намериха „дръжки“, както бе предсказала Бела. Тогава насочиха вниманието си към Гората на монахините. Там откриха основите на малка кръгла сграда, намериха следи от камина, глинени съдове и някои домакински прибори — но нямаше олтар, нито следи от култ; а това, рече шефът им, било странно, тъй като тази постройка, освен че принадлежала към метоха и била от средата на петнайсети век (според документите), била използвана като място за медитация, молитви и възстановяване.

Ник и аз вече бяхме изгубили интерес: имахме известни надежди, свързани с археолозите — това беше нещо ново, а в Уикенфийлд всяко ново и различно нещо бе забавление и чудо. Но отнемаше много време — да копаяш окопи, да пресяваш почвата, да четкаш сухи глинени чирепчета за нищо. Навъртахме се наоколо, надявайки се от земята да излезе наистина нещо страховито, но парченцата, които приличаха на стари саксии въобще не бяха такива. Тогава, през последната си седмица в Гората на монахините, археолозите направиха един последен изкоп в правите ъгли в основата на сградата. Две стъпки по-надолу удариха на камък. А под плочите — имаше три плочи, които бяха със загладени ъгли, малки и във формата на ромб — откриха...

Откриха онова, което се страхувам, че ще видя сега. Три бебешки скелета. Три древни бебешки скелета с броеници, вплетени в костите на малките им ръчички, и дебели, добре запазени кожени ремъци около костеливите им малки вратлета. Ник и аз бяхме там, жадни и възбудени, а цялата група археолози взе своите четки и избърса прахта и пръстта от очните им орбити. В гръдния кош на едното бебе имаше гнездо червеи. Шефът на археолозите изруга; заместникът му, една жена рече: „Не вярвам, не! Монахините със сигурност не са имали... Господи, погледни колко са малки, та те са новородени... Не са ги удушили, нали?“.

После имаше събрание, проведено шепнешком, от което ние с Ник бяхме прогонени. Всичко това се случи преди дванайсет месеца, а аз все още не можех да разбера, защото колкото и малко да знаех за монахините, със сигурност знаех едно нещо: *те не са като другите жени и не могат да имат бебета.*

Тогава чии бяха тези бебета? Кой ги беше убил и защо? Разпитвах всички — и пак не узнах повече отпреди. Мисля, че Ник, който е с три години по-голям от мен (и е син на доктор) може би знае отговора. Сигурен съм, че Бела го знае и баща ми също — но те не ми казват. Бих искал да ми кажат. Ако го направят, това трио от монахински бебета ще изчезне от сънищата ми, вместо да се поклаща там като талисмани на дяволска гривна в мига, в който затворех очите си нощем. Сигурен съм, че сега, като погледна през шпионката, ще видя точно тях. Малките им бели личица, отпуснатите челюсти и слепите очички, мъничките гръбначета като на рибки, и счупените ръчички, сграбчили зърната на броениците — *ето какво* ще видя на дъното на този тъмен тунел. Заради фамилията си^[1] мисля за тях като за мои братчета и сестричета — мога да ги помириша, както и тяхната кисела бебешка недоброжелателност, която се носи из въздуха. Очите ми все още са затворени (Бела не може да види това) и аз нямам намерение да ги отворям без защита от някакъв вид. Може би молитва, макар че нямам много вяра на молитвите — те не върнаха майка ми Дори, въпреки че съм се молил много често за това. Така че опитвам с магия. Една циганска магия, на която ме научи Оушън. Тя е вещерска и съскава, един потресаващ шепот от думи, които знам само наполовина и само наполовина разбирам. Казвам я под сурдинка, три пъти, по един за всяко убито бебе, после отворям очите си.

Магията работи. Няма монахини. Няма бебета. Удивеният ми поглед преминава през тунела, който прилича на перископ. Виждам една не удивителна стая, библиотеката на семейство Мортланд. Всеки неин детайл ми е познат, което не е изненадващо, като се има предвид фактът, че преди десет минути бях в същата стая с Бела, помагайки ѝ да избърше праха по масите, да изтупа белите покривала върху дебелите кресла и да подреди белите хартиени дипли в черната от сажди камина. Бела плюеше върху сребърните рамки на снимките, сетне ги полираше с ръкава на жилетката си. Това не отстраняваше петната и макар да виждах, че Бела е небрежна и нехайна, какво значение имаше? Семейство Мортланд отсъстваха: те напуснаха Съфолк към края на войната, когато Ги Мортланд бе пенсиониран по инвалидност от Кралските военновъздушни сили, и оттогава непрекъснато се местят — дядото, синът, жена му и — според Бела — двете им малки дъщерички, наречени Джулия и Фин. Първо били в Айл оф Уит, Шотландия, после в Швейцария и накрая в Канада и Америка. Нито едно от тези места не излекувало Ги Мортланд, който има лоша болест в дробовете си — и още други проблеми, добави със стиснати устни баба ми. Кой знае кога това семейство ще се върне, ако изобщо се върне?

Така че какво мога да видя сега от рода Мортланд? Озъбената паст със счупени зъби на лъвската кожа. Напълнената със слама кобра, която поддържа медната табла, където дядо Мортланд обича да поставя вечерната си чаша уиски. Също огромните тромави мебели, дошли от имението Елде Хил, което е родният дом на дядото; те са известни като „хубавите мебели“ и Бела трябва постоянно да ги лъска и полира. Мога да видя и ламперията (единият панел се плъзга и разкрива тайно стълбище, но то е разочароващо и не води никъде), и подредените книги, чиито кожени подвързии миришат на мухъл — позволено ми е да ги забърсвам от време на време с перушинестата пръчка, но не и да ги чета. Шпионката има ъгъл, така че мога да видя най-хубавата част от стаята: камината, изградена в източната стена — там някога монахините са имали олтар, както твърди Бела. Но от погледа ми остават скрити моите любими предмети, онези, по които копнея — те са върху полицата над камината.

Това са три кухи резбовани сфери от слонова кост, направени от някакъв китайски майстор вълшебник: целите са изрисувани с

кулита^[2] с конусовидни шапки, дракони и плоскодънни китайски лодки и всяка от тях съдържа в себе си седем, осем, девет по-малки сфери. Всички те, дори и най-вътрешната — която е съвсем мъничка, с размер на грахово зърно — са изрисувани с тези йероглифни създания и всички могат да се въртят. Как ги е създал техният творец, когато всяка сфера е направена от един-единствен зъб на слон и на света няма начин да бъдат отворени, и никога не е имало?

Опитвам се да се завъртя, за да видя по този начин и тези неща, но колкото и да се нагласям, не мога да зърна тази част на стаята. Така че вместо това разглеждам доказателствата за съществуването на фамилията Мортланд — обичам да го правя, защото историята на това семейство ми е до болка позната. Чувал съм откъслечни разговори за тях, откакто се помня; обичам да събирам и свързвам техните истории и владения и да видя как си подхождат. У нас вкъщи имаме късчета от Англия, събрани от баба ми, когато е била момиче и все още е пътувала; имаме останали вещи от Оушън, сертификатът на татко, който за мен е безценен, защото ми напомня, че неговият талант и артистичност са наследствени — дядото на Джо е орал и обработвал тези ниви, и неговият дядо преди това. С повече късмет аз също ще наследя този талант; междувременно мога да отида и да говоря със спокойните мъже, които лежат в гробището на черквата. Но тук... О, *целият свят* е тук, в тази стая. Сякаш гледам голямата карта на стената в селското училище и виждам една розова Британска империя, една розова Индия и една розова Африка. Тук е лъвицата, която някакъв чичо застрелял в Ботсвана, и масичката с кобра, която друг чичо открил на пазара в Калкута, и магическите сфери, които някой донесъл от опиумните войни — където и да са били. Всичко това плюс корпусите на „хубавите мебели“, полирани от десетилетия, от векове, според израза на баба ми... Това, което виждам, прави нашата колиба, дори с картите таро и сертификатите за дълбока оран, някак ограничена.

Между другото, гледането на стаята под този ъгъл създава у мен нов интерес. Тя е като кукленска къща и аз мога да подредя куклите Мортланд на местата, на които сам реша. Дядото — който, както казва Ангъс Макайвър, знае за земеделието по-малко и от задника му — подхожда най-много за дивана, пиейки вечното си уиски. Бащата Ги — който сега е болен, но някога е бил една светла надежда, е уместно да

поставя до колекцията от миниатюрни бухалки за крикет. По-голямото момиче — Джулия, която е красива като картинка и е истинска малка дама, казва Бела, върви на огледалото на стената: тя има златиста коса и мечтае за принца — може да съм аз, защо не — който един ден ще дойде да я спаси. По-малкото момиче — Фин, е книжен червей. Това е всичко, което знам за нея. Затова я слагам при лавиците с книги. Майката Стела не подхожда на тази стая, но Бела казва, че била добра готвачка, така че я вадя оттук и я пращам в кухнята. Остава синът. Те все още нямат син, но се опитват да имат.

И, мислейки за сина, за който се правят опити — какъв ще бъде, на какво ще прилича, дали семейството ще се върне скоро, така че да се сприятеля с тях (нямам много приятели, освен Ник; в училище ме дърпат за косата и ме наричат *мръсен мангал*), — аз най-накрая обръщам очите си към прозорците. Тези прозорци са разделени наполовина от фалшивия таван, който дядо Мортланд е инсталирал, но въпреки това са огромни. Те са три-четири пъти по-високи от мен, че и повече, извисяват се до неизвестни висини и са увенчани с нежни ъгли. Чистите стъкла са поставени в рамки, променени и приспособени така, че да се отварят. Върху гладкия камък на техните первази и върху гладките камъни от двете им страни, камъни, които се наричат сводове, мога да видя, да, мога да видя познатите вдлъбнатини от куршуми.

Същите вдлъбнатини, които обичам да докосвам, обичам да търкам суеверно и да пъхам пръста си в тях. Това са онези вдлъбнатини, чрез които аз влизам в тази стая. Влизам с фанфари чрез една трагедия. Макар че съм само на шест години, вече съм дал на тази драма хубаво име: тя се казва „Дани в бърлогата на лъва“.

Вдлъбнатините — четири на брой в подпрозоречната рамка и пет в страничните — са направени от куршуми, изстреляни от картечниците на немски самолет „Месершмит“. Било е пролет, било е война. В един момент всичко наоколо било потънало в сънлива английска тишина, баба и нейната дъщеря Дори бършели праха в библиотеката на семейство Мортланд. В следващия миг се чуло бръмченето на изстребител. Сребристи петънца с размер на насекоми проблеснали в небето в далечния край на долината — и моят баща, който бил в манастирските ливади долу, се подпрял на лопатата си. Присвил очи, опитвайки се да определи вида на самолета. Не е „Спитфайър“, помислил си и се навел да вдигне пакета със семена за

ранни гигантски моркови сорт „Котър“, които той, добрият работник, трябвало да засади в браздата, която току-що бил изкопал. Не е от нашите, осъзнал и се изправил, наблюдавайки как насекомите се превръщат в птица, която се накланя и приближава стремително.

Сетне забелязал жълтия като на оса клюн, тъпите ъгли на крилата в профил. „Месершмит“, помислил си татко, а може би извикал, тъй като самолетът започнал да се спуска надолу към овощните градини; но дори да бил извикал, шумът на мотора заглушил гласа му и той не можел да направи нищо. Просто стоял мълчалив и невярващ на очите си, и наблюдавал как самолетът открива огън, наблюдавал как се цели право в абатството, право в неговата южна стена с много прозорци и право в натежалата бремна фигура на мама Дори, която — в този момент, в този ужасен, нещастен момент — оставила парцала за прах, обърнала се и се навела през един от широко отворените прозорци, вероятно за да го извика.

С моите шестгодишни очи аз виждам този съдбовен и катастрофален момент. Знам какво е станало след това. След това се случило чудо. Куршумите не уцелили Дори. Те пропуснали и мен, свит уютно в нейната утроба, мързеливо проспивайки последните четиринайсет дни на една лека бременност. Германският пилот на самолета, когото баба продължава да нарича мистър Шмид, имал лош късмет. При наклона самолетът се завъртял, опитал се да набере височина, но не успял и тъй като не преценил правилно скоростта и ъгъла на пикиране, или вероятно засмукан от земното притегляне, се сгромолясал върху стадо коне от породата „Фрезиян“, които пасели в Акр Фийлд. Там, заедно с четири коня, изгорял в голям пожар, който горял два дни; пожар, наблюдаван от началото до края от цялото село, с изключение на доктор Марлоу, жена му и малкия им син Николас, които според баба не одобрили подобно развлечение — но те, както бихте могли да очаквате, били дошли от Кеймбридж, били надути, били чужденци.

Тази присъда ми изглежда малко сурова. Да обсъдим последствията от тази стрелба. Какво станало след това? Дори започнала да ражда, ето какво станало — започнала да ражда две седмици по-рано от уплаха, водите ѝ изтекли точно тук, между лъвската кожа и средния прозорец. Наблюдавам познатата сцена: ето я моята непозната майка, паднала на земята; носят се викове и писъци,

баща ми тича да помогне. Ето я Бела, коленичила мрачно и професионално между разтворените крака на дъщеря си — и всичко трябвало да протече добре, защото Бела — едно от четиринайсетте деца на Оушън, помагала на майка си при раждането на не по-малко от шест нейни братя й сестри, така че този акт не бил мистерия за нея. Но това раждане не се подчинявало на правилата; то започнало преди всичко с това, че ги нарушило. Защото, въпреки че това било първото дете на Дори и тя била нежно и много тънко създание, малко по-голямо от момиченце, и въпреки че Бела очаквала дълго раждане, това бебе не възнамерявало да се мотае и след петнайсет минути, че дори и по-малко, когато навсякъде течала кръв, на бял свят съм се появил аз. Значи така — хоооо! — и се появявам: от хлъзгавия отвор се излюпил един малък чужденец.

Един малък марсианец със заострена глава се хлъзнал в ръцете на Бела. Извънземното е хлъзгаво, аз съм хлъзгав, и тогава — понеже навсякъде имало страшно много кръв — Бела се уплашила. Хвърлила ме и аз съм се приземил върху лъвската кожа. Един уплашен поглед към бебето Даниел: черна циганска коса, мускулести ръце, яростно лице, изкривено от болка и възмущение; кървавите ми ръце са се вкопчили в дебелия пурпурен пъпна връв.

Изпълнил съм една версия на индиански трик с въже. Искал съм да се *върна обратно* в утробата — и когато съм се провалил, обявил съм възмущението и разочарованието си по такъв начин, че Бела никога няма да ми го прости. Първо съм отворил очи, клик, като обектива на фотоапарат. Сетне съм отворил уста, голяма, розово гумена и трагична. Нямамо нужда от пляскане или щипане по гърба: отворил съм устата си и съм надал мъчителен епичен рев — само един. Бела никога не е чувала нищо подобно. Той се разнасял и ехтял като ехо из тази огромна стая, в този огромен Божи дом, и смразил кръвта на Бела. Тя веднага усетила присъствието на свръхестествени сили. Дарбата преминала от Оушън в мен по женска линия: това новородено циганско дете знаело, че майка му, свита на паркета, умира. Този вик бил пророчески, бебето знаело предварително. Знаело, че е убило майка си.

В този момент, пристигайки колкото е възможно най-бързо, но въпреки това прекалено късно, влиза оня новопристигнал в селото доктор Марлоу. Дошъл със своята кола „Форд“, баща ми седял до него

с преbledняло лице. Изкачил стълбите до библиотеката. Срязал пъпната връв. Завил ме във фустата на Бела и се опитал да спре кръвотечението. Не успял. Моята безсловесна майка умираше — а аз все още не знам къде. Не знаех, когато гледах през шпионката с моите шестгодишни очи, и все още не знам сега, няколко века по-късно — които ми се струват хилядолетия, — сега, седейки на тази пейка до сина на доктор Марлоу, в Лондонската кралска галерия.

Дали кръвта на Дори е изтекла до последна капка на паркета или по пътя към селската болница в Дийпден, или в отделението на тази болница, няколко часа по-късно? Знаем само, че съм я убил, но искам да знам къде. Това може да ми помогне по някакъв начин. Бела обикновено ми казваше: „В болницата, глупаче. Тя държеше малката бяла молитвена книжка, която ѝ дадох, онази с кожените корици. И когато си отиде, аз и Джо я облякохме в сватбената ѝ рокля. Той го преживя много тежко. Не обичам да гледам как възрастни мъже плачат, а тази рокля нямаше и една година, десет метра коприна, изхарчихме за нея всичките си купони. После я положихме в предната стая и цялото село дойде да ѝ засвидетелства уважението си, а когато семейство Мортланд научиха — Джо им писа и им съобщи за нещастията, — те изпратиха телеграма. Ето я там, на стената, аз я сложих в рамка — бедната ми Дори, тя винаги ги е уважавала... все искаше да ходи в дома им, да бъде като тях“.

Но вярвах ли ѝ аз? Вярвам ли ѝ сега? Обикновено преследвах Дори в нейната бяла копринена рокля. Обикновено си мислех, че ако се промъкна и шпионирам, ако надничам през пролуката, ще я намеря и тя ще ми разкаже какво наистина се е случило. Ще ми каже, че ми прощава. Ще ми обясни защо ме е изоставила. Никога не го направи — и фактите не ми помогнаха много. Бях роден в Деня на победата — по този въпрос няма спор. Написано е в свидетелството ми за раждане. И майка ми Дори е *умряла* в Деня на победата — както свидетелства бащата на моя най-добър приятел, който е подписал смъртния акт. Така че това е един исторически ден — и едно историческо раждане: *рожденият ден на войната и мира*, обича да казва баба, когато се опитва да ме успокои. Вината е била на месершмита, а не моя, винаги трябваше да помня това. Ако не е бил самолетът, аз съм щял да се родя нормално и Дори все още щеше да бъде тук и да се грижи за мен. „Престани да подсмърчаш — ще каже баба, като ме ръчне в ребрата.

— Мисли, Дани, просто помисли — колко бебета са били родена върху лъвска кожа?“

Хубава приказка. По-добре да пренебрегнем някои педантични въпроси, като например — какво е *търсил* някакъв си пакостлив немски изстребител, кръжащ над нивите на Съфолк, през този месец май? Защо този хун с каска, както го наричаше баба ми, е пикирал — за да елиминира една деветнайсетгодишна бременна англичанка, наблюдаваща гордо и с обич съпруга си, който сади моркови? (Ранен гигантски сорт „Котър“ — винаги имаше прекалено много детайли; точно това бе детайлът, който за пръв път събуди подозрението у мен.) Каква е била тази закъсняла мисия камикадзе? Войната в Европа е била свършила. Освен това тази история винаги е била предмет на промени — както всички истории, които Бела ми разказваше. Когато беше в кръчмата на Макенсон този мистър Шмид можеше да мутира; веднъж стана Дорниер.

— Аз проверих — казвам сега в сънливата атмосфера на галерията. Или поне мисля, че съм произнесъл тези думи гласно, а може и да не съм, защото Ник не реагира. Не реагира и възрастният служител, който стои на входа на тази зала — тук няма никой друг: скоро ще затворят.

Да, най-накрая проверих, когато станах на петнайсет години и учех в средното училище. Отидох в архивите на местния вестник и часове наред седях, целият потънал в пот, над старите, потъмнели томове. В резултат получих следното потвърждение на моите подозрения; имаше катастрофа с един „Месершмит“ и той наистина бе *изстрелял* градушка от куршуми над абатството. Никой не знаеше защо: имаше подозрение, че са били предназначени за авиобазата в Дийпден и насоляването на абатството било чисто дяволска работа. Не ми се вижда много вероятно, бих казал аз. Може би този германец, отделил се от своята ескадрила, е бил *in extremis*^[3], в такъв случай му съчувствам. Той наистина умрял, при това с ужасна смърт, когато самолетът му се забил в Акр Фийлд — но това станало четири години преди Деня на победата, две години преди моите родители да се оженят и четиридесет и осем месеца преди аз да се пръкна върху лъвската кожа.

— Искам истината — заявих на Бела, когато се прибрах вкъщи от архивния отдел.

Бела ме погледна с един от погледите на Оушън, събрали вековната циганска мъдрост — очи, вперени неподвижно някъде далеч, виждащи през теб и тъй нататък. Хич не се хванах на тази въдица.

— Хайде, бабо, какво се случи? Искам истината — настоях. И получих точните данни: да, всичко било вярно, мястото, неочакваното раждане, прозореца, морковите, лъвската кожа. Единственото украшение бил месершмитът: баба го добавила, когато съм бил малък и непрекъснато съм й вадил душата с въпроси. Всъщност това отговаряло в известна степен на истината, защото, когато майка ми се надвесила през средния прозорец на параклиса на Светата дева, тя *видяла нещо*.

А какво е видяла, баба ми, при дадените обстоятелства, не можеше да бъде сигурна. Може да е бил фаталният самолет, извършващ призрачен полет отпреди четири години. Може да е било нещо друго, но каквото и да е било, Дори, която никога преди това не е притежавала дарбата, е видяла нещо обезпокоително. Нещо, за което дори надарената ми баба била сляпа; и това нещо е било ужасно. Толкова ужасно, че тя веднага започнала да ражда.

Ставам. Галерията е съвсем тиха. Ник не диша. Аз не дишам.

Мисля за своето минало. Мисля за своята вина. Като дете имах трудности с историята за моето раждане. По-късно кожата ми загрубя. Открих, че човек може да накара тези стари страхове, срам и съпровождащата ги болка да изчезнат, ако не бяга от тях, а напротив — наблегне на тях. Така че в Кеймбридж (където властваше странен снобизъм) аз гощавах заобикалящите ме с циганската си принадлежност, с Бела и Оушън, и с един орач за баща. Добре де, бях мангал, но не бях глупав: знаех, че няма смисъл да се опитвам да го скрия или да го подмина, а и тогава бяха шейсетте години, когато да бъдеш екзотична фигура от работническата класа, невинаги и не задължително представляваше неудобство: изиграна правилно, това бе най-силната карта в тестето.

След като веднъж започнах, не можех да се спра. Превъзнасях и украсявах нещата чак до лятото в абатството, когато Лукас нарисова този портрет. Тогава вече кървавата история около моето раждане наистина бе добре наточена. Угощавах щедро хората с нея — и един от тези, на които я разказах една здрачна надвечер, беше Мейси. Това

стана няколко дни преди годишното посещение в Елде; бяхме в библиотеката.

Заведох Мейси до прозореца и ѝ показах следите, където бе изтекла кръвта на мама Дори и където бе станало моето раждане. По паркета все още имаше петна.

— Тя е видяла нещо ужасно? — попита, мръщейки се, Мейси. — Дали не са били монахините? Или онези три мъртви бебета?

Защото, да (о, помогнете ми!), бях ѝ разказал и за това.

— *Ужасяващо* — поправих я аз. Бях пил прекалено много вино. — Видяла е нещо *ужасяващо*.

— Сигурен ли си, че е бил средният прозорец?

— Определено. Средният.

— Това е прозорецът, в който аз те видях — каза тя по присъщия ѝ странен начин. — Аз бях първата от нашето семейство, която те видя. Беше в деня на погребението на татко, макар че не бе точно погребение. Ето защо сме приятели.

— Да — съгласих се. — Така е. — И се отдалечих, за да се присъединя към Ник, Фин и Джулия.

Три седмици по-късно Мейси се качи в библиотеката, когато там нямаше никого, отвори същия този прозорец, застана на перваза и скочи. Трийсет стъпки надолу, върху плочите на манастирския двор. Има една версия (тя е на Стела), че не е скочила, че е стояла на прозореца и се е подхлъзнала.

Не я поддържам.

Аз я намерих.

И не мога да престана да мисля за това.

— Връщам се след две секунди — казвам на Ник и се отдалечавам със свръхзвукова скорост. — Просто трябва да... няма да бъда...

Бързо. Излизам от тази стая и съм на три мили разстояние, когато той успява да проговори.

— Помогнете ми — казвам на първия униформен служител, когото срещам. Няма да се изненадам, ако ме арестува, но не, той е любезна душа, този чичероне на галерията. Хваща ме за ръката, посочва ми някакви стълби и след като вече съм се завъртял в ада няколко пъти, намирам правилната врата. Сега съм тук, блажено сам, моите отражения и аз — Даниел, умножен по три в мъжката тоалетна.

---

[1] Nun — монахиня (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Носач, возач на кола или черноработник в Индия, Китай и други източни страни. — Б.пр. ↑

[3] В екстремно състояние. — Б.пр. ↑

ВИЖ ОТЪЛИЗО

Бих искал да бъда ясен: обвинявам за всичко, което се случи впоследствие — *всичко*, — тези две минути и двайсет секунди, които прекарах в това студено, тихо и облицовано с бели плочки помещение. Отваряйки вратата, затваряйки я зад себе си, зървайки ужасната картина на собствения си образ, отразен в огледалото, изведнъж съм съвсем наясно какво трябва да направя. Трябва да изтрезнея, да се изчистя и да *остана* чист. Трябва да изхвърля намаляващия си запас от *наркотик*, както обещах на Ник преди шест седмици.

Трябва да се взема в ръце. Трябва да се поправа. И трябва да започна сега. Веднага.

Ако съм правил грешки в миналото, няма да си губя времето и енергията с тях. Онова, което е сторено, не може да бъде поправено, така че няма смисъл от самобичуване, наказания или обикаляне по магазини и аптеки и трупане на бръснари, парацетамол и бръснарски ножчета „Жилет“. На кого ще помогне това? На никого и със сигурност не на мен. Така че няма да мисля за Фин, нито за Мейси, нито за загубените любови, нито за миналите вина или за провалените кариери, за прахосаните таланти или за предадените бащи. Всичко е прекалено *библейско*, по дяволите: ще оставя подобна мелодрама зад гърба си. Аз ще, да, аз властно ще *продължа напред*. Ще направя онова, което всеки разумен човек би направил: ще се изхитря за втори път — ще върша благочестиви дела и ще живея като нищожество.

Как се виждам, да речем, след пет години? В ума ми избухва думата „бюргер“. Да, един добър бюргер от Айслингтън, вероятно баща на семейство, освен ако семействата вече не са изчезнали. Мога да го видя: скромен лондонски дом, скромна къща в провинцията, вестник „Гардиън“ на масата за закуска, екологична кола и купчина тор. Дарения за Оксфам^[1], две цяло точка четири деца, разумна жена, пенсионен план; уикенди, преминаващи в освежаващи разходки, триседмични ваканции в очарователно *gite*^[2]; уханието на светостта,

утешението за принципите, сигурната и сериозна надежда за възкресение... О, чистотата на всичко това: чак не мога да чакам!

Достигам до мивките. Мозъкът ми е взел решение — аз съм така гадно решителен, аз съм положително божествен. И тогава...

И тогава става нещо погрешно. Кранът на чешмата не се върти, а когато накрая се завърта, не може да се спре. В един миг капят редки капки, а в следващия — тече истински Ниагарски водопад. Светлините стават непоносимо ярки и преди да мога да направя нещо, загубените години се връщат, напълват стаята, отразяват се в стените, вият в ушите ми, блъскат носа си в мен.

Така че правя онова, което предполагам знаех, че трябва да направя. Тъгата е нещото, което не мога да понеса. Денонощната *тъга* — никой не ме предупреди за нея. През изминалата година изчетох цели декари хартия относно един неизследван и осмиван предмет като мъжката криза на средната възраст, вината вследствие загубата на близки хора и депресията. Но нито един гуру, лекар, луд или шарлатанин не споменаваше тъгата. Те не описваха нейното криволичещо промъкване: трябва й десетилетия, за да се плъзне и настани върху теб, така че дори не я забелязваш, докато не е станало прекалено късно, докато тя не те сграбчи в своята прегръдка — като хватка на анаконда, и не смаже живота в теб. Те не предлагаха и никакво лекарство — но това няма значение, защото аз имам едно в джоба си.

Всъщност имам няколко. И, за да бъда на безопасния бряг, избирам три. Това е позорно, това е нечестно, ръцете ми треперят и се оплитат толкова силно, че почти изсипвам половината в Ниагарския водопад, но накрая успявам. Оформям една прецизна предпоследна линия от най-добрата боливийска кока и я изсмуквам като прахосмукачка „Хувър“ с едната си жадна и нетърпелива ноздра. След това схрусквам две амфетаминови таблетки и ги преглъщам. Запалвам една цигара „Боро“ и издухвам вихър от горещ еретичен дим към сензорните системи на тавана. Чакам отговор от тях: червени светлини, аларми, задействане на пръскачки или поне нахлуване на униформени служители, и — какво си мислите? — нищо не се случва. Въобще нищо. Разваленият кран продължава да бълва вода. Светът се върти. Отраженията ми се разбиват и пречупват. И тогава ме залива

вълна от облекчение, възвръщане на сигурността, надеждата, която само химикалите могат да ти дадат. *Hieronymo's mad againe.*^[3]

Един скок и съм свободен, излизам оттук и се връщам в галерията.

Ник не е помръднал. Видимо не реагира, когато се връщам, което е странно, като се имат предвид светлинните години, които преминах, и галактиките, който посетих. Няма значение, има много да се гледа и търси тук, има много да се *научи* — благодарение на подобреното състояние на химическите ми процеси мога да видя всичко с нови очи. Започвам да се промъквам. Промъквам се неспокойно, първо покрай тази стена с портрети, сетне покрай другата.

На едната стена зад Ник висят някои от по-късните работи на Лукас. Неговите прочути последни творби. Не ги харесвам. Светлината е безжалостна, такава е и окоето му. Две от жените му, няколко от любовниците. Всички тези обекти изглеждат избелели или изцедени, сякаш Лукас от Трансилвания е долепил устните си до вратната им артерия и е изсмукал цялата им кръв, а сетне — когато в тях е останал само един слаб, последен дъх, е взел четката и е нарисувал предсмъртната им агония.

Те са безмилостно спокойни. Човек може да каже, че смъртта просто е прекъснала онова, което са правили. Били са там — чели са книга, люлели са дете, пили са чаша вино, правели са любов, пушили са цигара — и неочаквано на вратата се е чуло едно леко почукване. „Всички на борда“ е произнесъл един глас и пътуването, на което трябвало да тръгнат, е изписано в очите им — в техните бледи очи на зомбирани същества, изпълнени с живо — мъртво примирение. В тези очи има също така и блясък, свети някаква злобна недоброжелателност, сякаш биха искали ние, техните зрители, да знаем, че ще се качим на същия влак, ще бъдем поставени в същите вагони, приличащи на кутии. И още нещо — точно него *никак* не харесвам, — съществува ясният намек, че това пътуване ще бъде кратко. Има само една спирка — Адът: всички ще бъдем свалени на нея. Тя е следващата.

Е, благодаря, Лукас, но лично аз мисля да прескоча това пътуване. Не искам да гледам тези разсъблечени, разголени жени — Лукас почти винаги рисува жени. Не искам да гледам и рисунките на Мейси: рисунките на другата стена, рисунките, които я правят да

изглежда деформирана и отчаяна. Вместо това гледам ранните рисунки на Фин. „Фин в овощната градина“ — едно красиво момиче с книга в ръката, излегнало се под дърво; на тревата около нея е пръснато изобилие от ябълки. „Фин край Черния ров“ — подобно на нимфа момиче, което седи близо до една черна ивица — истинска Стикс^[4] — от зловеща вода. „Фин край Гората на монахините“, „Спящата Фин“ (очите ѝ са затворени), „Мечтаещата Фин“ (очите ѝ са отворени). Фин, Фин и пак Фин — тук трябва да има десет, дванайсет, петнайсет рисунки, повече, отколкото някога бях виждал, повече, отколкото знаех, че е нарисувал Лукас, повече — далеч повече, отколкото някога ми бе показвал.

Една безкрайност от черно-бяла Фин, която започва да ме заслепява. Мисля си — кога е успял да направи тези рисунки? Как е имал време през онова лято да нарисува толкова много? Къде съм бил аз, когато той ги е работил? Кога му е позирала тя? Със сигурност бях почти всеки час, всеки ден от онова лято с нея.

Но, разбира се, че не бях. Това беше лятото, през което Фин ми се изплъзна, лятото, когато я загубих. Мисля си: „Той е мой приятел, опитай се да обясниш това, Фин“, и изглежда това е изречение, което може би някога съм казал, но не мога да си спомня. Не мога да си спомня дали само съм го мислил или наистина съм го произнесъл на глас. И ако е така, къде и при какви обстоятелства съм го направил — освен това бях ревнив, което е очевидно, точно както ревнувам и сега. Аз съм ревнив и ограбен, стоя тук, наблюдавам множеството от Фин, която не познавам, Фин, която никога не съм подозирал, че съществува, танцуваща по някакъв тунел от миналото и — както винаги — избягваща ме. На последната рисунка — едър план на лицето ѝ, рисунката се казва „Финалната Фин“ — тя е заслонила очите си с ръце и носи венчална халка. Венчалната халка на Лукас, тъй като Фин за нещастие беше първата от няколкото му жени. Рисунката няма дата; и нея никога не съм виждал. Гледам я втренчено, прекалено втренчено, докато тя се размазва, сбръчква се, превръща се в каша от линии, драсканици и замацвания, докато престава да означава нещо. Кога е рисувал тази картина? Когато краткият им брак стигна до своя некрасив край или след това? Или може би в самия сватбен ден? Половин час след като са напуснали бюрото за граждански брак в Кеймбридж — такава е предположението ми. „Финалната Фин“: да,

мога да си го представя. Може би Лукас е искал да комбинира „здравей“ и „сбогом“. Но той е талантлив художник, силно надарен и много вероятно е велик, а великите художници са странни: поразите, които Лукас причинява, са живата кръв на неговите картини, но той никога не ги забелязва — напълно сляп е в това отношение.

Лукас отхвърли Фин, отхвърли и Джулия — на няколко пъти, ако може да се вярва на клюките; но техните любовни романи са били винаги кратки, така поне говорят хората, случват се и се повтарят само когато ще причинят максимално вреда. И така: две от трите сестри Мортланд са в бройката на Лукас и без съмнение, ако обстоятелствата бяха други, той щеше да се прехвърли и на Мейси. След още няколко години щеше да постигне троен успех. И за пръв път може би щеше да срещне достоен противник: мисля си това, докато се обръщам да погледна портрета на Мейси, и си я спомням такава, каквата я познавах, Мейси, която не може да бъде описана като игра на природата или като страдаща от някаква форма на аутизъм, или като „смахната“, както обичаха да я наричат в селото, а Мейси, която бе като пехотна мина, смъртоносен остатък на бойното поле, античен механизъм в пълен работен порядък, Мейси, за която мислех, беше едновременно невинна и опасна.

Неразгадаемият взор на едно дете среща моя. Ние се гледаме един друг през пространството на галерията, през десетилетията. И в този момент, *точно* в този момент (по-късно Ник ще твърди, че се е случило, когато дозата наркотик наистина ми е подействала) разбирам, че това малко, загубено дете се опитва да се измъкне от рамката, в която Лукас го е затворил, *и иска да ми каже нещо*.

Започвам бързо да се приближавам към картината. Неясно усещам, че някъде край мен Ник започва да се изправя на крака и предлага нещо — вероятно да си тръгваме. Но аз не мога да спра, за да го изслушам, нито да погледна към него, нито към пазача, който седи на входа и също започва да се изправя на крака. Не, аз трябва да се концентрирам единствено върху Мейси, върху онова, което тя казва и се опитва да ми покаже. „Виж по-отблизо“, чувам един познат глас — и, не, не си го въобразявам, нямам усещането за някакъв вид пътуване, няма прилика между това и онези моменти, които напоследък изпитвах, когато алкохолът, наркотиците и мъката ме караха да виждам невидимото. „Виж по-отблизо — казва гласът — виж по-отблизо.“

И аз го правя. Гледам Мейси със синята рокля, държаща своята малка, наполовина скрита в ръката ѝ ножичка. Тя е в центъра, тя е изворът на заряд в картината: може да се почувства високото напрежение, протичащо между нея и сестрите ѝ. Фин е хванала ръката ѝ, Джулия — рамото; небето зад тях излъчва сияние. И трите, свързани чрез някакво невидимо галванично поле, излъчват електричество, което искри от платното. То е флуоресцентно — мога да почувствам как ме осветява. Това е смущаващо; то е модерно и същевременно древно. Мога да направя опит и да се дистанцирам от това; мога да добавя моите хвалебствия към химна на целия академичен свят за картината: — кореспондира с „*Les Demoiselles d'Avignon*“^[5], „*Счупването на петия печат на Апокалипсиса*“^[6]. Да, гледайки с тяхното критично око, мога да доловя ехото и пародията; мога да видя, че позата на сестрите прилича и не прилича на „Трите грации“ на Ботичели. Но това не ми говори нищо. *Три грации, три съдби, три Сибиле*^[7], *три вещици*: гледам странния начин, по който лицата на трите сестри са обърнати към зрителя, те са леко наклонени, сякаш гледат право в нещо невидимо. Гледам объркващата перспектива, което това придава на картината — ефектът от тази перспектива е като при Ел Греко — завива ти се свят. Гледам фона — доколкото изобщо има такъв, — който може да бъде стая, но който винаги съм приемал като една постмодерна ужасяваща дестилация на празното място, наречено двайсети век.

Виждам една абстракция от плаващи, накъсани, неподредени форми, които се съпротивляват на интерпретация, но не мога да прозра зад тях. Всичко, което виждам, което наистина мога да видя, е загадъчната опасност, струяща от творението на Лукас. Опитвам се да декодирам тази странна перспектива, този неестествен реализъм, тези цветове на дъгата от последния ден. Нещо огромно е на път да се случи тук — то крещи от картината, но аз не мога да кажа дали е радостно или ужасяващо. Към какво гледат тези три сестри? Дали наблюдават възкресение или някаква последна катастрофа?

„Виж по-отблизо“, казва онова малко гласче за последен път и макар да чувствам движението и бързането на хората зад мен, аз го правя. Отивам още по-наблизо, толкова близо, че мога да видя вените под нарисуваната кожа и въздушните мазки, нанесени с четката. И когато го правя — ето ти откритие! Тези плувачи, неподредени форми

неочаквано престават да бъдат случайни или въображаеми: те стават различни. Тъмното петно с цвят на лъвска грива в левия преден план например — не ми ли е до болка познато? Онази заплашителна змийска форма, която се гъне в сенките зад Фин, онова змиевидно *нещо*, което толкова тревожи и занимава критиците — не го ли познавам? А над главите на сестрите са тези три неразличими сфери, които сякаш плуват в неяснотата на фона; сфери, за които някои коментатори твърдят, че били луни, едно малко съзвездие в галактиката на сестрите, завинаги фиксирано от тяхната тройно посилна гравитация... Глупости, това въобще не са луни, не е нищо толкова фантастично. Виждам едно място, което мога да разпозная и със затворени очи. Петното с цвят на лъвска грива е лъвска кожа. Змиевидното *нещо* е простонародна масичка, купена от някакъв пазар в Калкута от един от многото чичовци колониалисти, носели името Мортланд. А тези Три луни са сферите от слонова кост, които ме омагьосваха толкова силно. Онези, за които копнеех в детството си.

Поглеждам по-отблизо и отново се озовавам в библиотеката на абатството. Ние сме в параклиса на Светата дева. И за да бъде съвсем точен, *гледаме* в него от наблюдателната позиция на Чудото на Бела, безбожната шпионка, онази средновековна дупка, поставена на височина човешки ръст в сграда, населявана изключително и само от жени.

От свети жени. Което е изненадващото. То може да обясни защо лицата на сестрите изглеждат така, сякаш търсят нещо, и защо рисунката внушава прочутото чувство за шемет, замайване или нестабилност, или както предполагат други изследователи на творчеството на Лукас — чувство за воайорство. Все пак, доколкото ми е известно, Лукас не знаеше за съществуването на шпионката. Той рядко прекарваше времето си вътре в самото абатство. Не изпитваше никакъв интерес към неговата история и архитектура. Не мога да си спомня някога да е скицирал там — винаги работеше навън или в трапезарията. А когато накрая всички ние се събрахме в трапезарията през онзи незабравим ден, в който той разкри пред нас картината си, никой не спомена нищо за библиотеката, параклиса на Светата дева или шпионката. Сигурен ли съм в това?

— Къде си ни *поставил*? Къде сме? — попита Мейси след дълго и мълчаливо съзерцание. Тя проговори първа. Стаята вонеше на

терпентин.

— В моето въображение — отвърна любезно Лукас. — И там ще си останете — добави той.

Някой трябва да му е показал шпионката, мисля си сега аз. Кой, къде, защо и при какви обстоятелства?

И тогава, с позволението на Ник, всички химикали в организма ми правят удар, който е като ракетно гориво. Разумът ми се изключва и излита, боже, толкова е *бързо*. Също като хрътка, като ловджийско куче: той преследва миризмата на онези летни седмици, скача по стълбите, души из коридорите, преминава през антретата. Рисува отново лабиринта на вътрешността на абатството и отново изследва разположението — най-точното разположение на трите сестри в тази рамка. И за пръв път забелязва, че неземната светлина, която пада по косите на сестрите, идва от източник, който ми е известен. Идва от единия прозорец в параклиса на Светата дева. Това е средният прозорец, за да бъде още по точен — оня, до който съм се родил аз. Прозорецът, от който — ако може да се вярва на Бела (а най-вероятно не може) — майка ми погледнала навън към света за последен път и видяла нещо ужасяващо. Прозорецът, от който скочи или се подхлъзна Мейси, или (предполагам, че и това е възможно) е била *бутната* — и падна трийсет стъпки по-долу върху каменните плочи.

— *Какво стана?* Трябва да знам *какво стана* — казвам гласно. Поне мисля, че изричам тези думи, но може и да не го правя, защото неочаквано и без предупреждение молекулите на въздуха решават да не се подчиняват на законите на физиката и започват да се блъскат, така че атмосферата в галерията се завихря и избухва. Получавам личен поглед върху теорията за хаоса: наблюдавам как всички нишки на вселената се разнищват.

— *Не пипай платното. Назад* — крещи един глас зад мен. Завъртам се и виждам униформения пазач на галерията да приближава бързо, той определено не е доволен, той сто процента е ядосан. Лицето му е червено и раздразнено, но — и това е най-интересното, колкото по-бързо тича към мен този троглодит, толкова по-малко напредва, така че вместо напред започва да изостава все повече и повече в един тъмен, мътен тунел. Гледам как изчезва с шеметна скорост и тогава, в мига, в който осъзнавам, че тази стая е непоносимо топла, адски гореща, и аз трябва да цамбурна от топлината в някаква хладна, тъмна,

приятелска и прегръщаща ме празнота, чувствам как Николас Марлоу, докторът син на доктора баща, сграбчва ръката ми и ме връща.

Малко по-късно откривам, че съм навън, в един нестабилен град, върху вълнуващ се, клатещ се под краката ми паваж. Смуча на огромни глътки въглеродния окис на мегаполиса. Седя на стълбите с глава между коленете; Ник държи куфарчето ми и се е надвесил над мен. Изправям се, нямам търпение да обясня, да изкажа с думи всичко пред него. Думите отказват да се наредят по правилен начин, така че без съмнение звуча малко емоционално, малко ирационално, но напълно съм сигурен, че успявам да произнеса „шпионката“ и „Светата дева“. Препъвам се и бъркам думата „перспектива“, но „самоубийство“ казвам съвсем правилно.

И тогава спирам: изражението върху лицето на Ник, леко объркано, загрижено, развълнувано и някак ядосано, най-накрая достига до съзнанието ми.

— Дишай бавно — казва той. — Добре ли си сега? Мили боже, с какво си се надрусал, Дан? Откога не си спал? Кога яде за последен път?

— Не помня.

— Помисли!

— Поръчах си кебап по телефона. С чили. И с лук.

— Пресен ли беше?

— Доста. Преди пет дни? Може би шест? Кой знае? Ник, чуй ме, това е важно...

Ник отказва да ме слуша, макар че сграбчвам реверите му и ги дърпам яростно. Минават няколко години, през които той преглежда очите ми, без съмнение проверява дали зениците им са разширени, и онова, което вижда, явно не го радва много. Вдига ръка и в следващата минута ние сме на задната седалка на едно такси.

Аз плача — това ми се случва, свикнал съм, няма нищо за притеснение. Излизам от унеса си и се озовавам на повърхността на Ийстън Роуд. Искам да знам къде отиваме.

— Ще отидем у нас. Ще дойдеш с мен — отговаря Ник. — Мисля да те нахраня и да се опитам да вкарам малко разум в главата ти.

— У вас? — Това е доста обезпокоително. Вече посягам към вратата на колата. — В твоята къща, с теб? Няма начин. Ти сигурно се

шегуваш. Пусни ме да сляза.

Ник въздиша.

— Всичко е наред — казва той и гласът му звучи съвсем изтощено. — Джулия я няма.

— Заклевах ли се?

— Заклевам се. Няма да се върне преди полунощ. Отиде на раздаването на някакви награди.

---

[1] Световна благотворителна организация за борба с бедността и несправедливостта. — Б.пр. ↑

[2] Леговище (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Йеронимо обезумя отново. Подзаглавие на „Испанска трагедия“ от Томас Кид (1558 — 1594). — Б.пр. ↑

[4] Реката, по която лодкарят Харон прекарва душите на мъртвите, за да отидат в царството на мъртвите (гр. мит.). — Б.пр. ↑

[5] Госпожиците от Авиньон (фр.) — картина от Пикасо. — Б.пр.

↑

[6] Картина от Ел Греко (1541 — 1614). — Б.пр. ↑

[7] Пророчица, гадателка (гр. мит.). — Б.пр. ↑

В ПАЛАЦО ДЖУЛИЯ

Светлините идват отгоре; златото се разлива от полукръглото прозорче на вратата; тя е преобоядисана в блестящо черно; има блестящо бронзово чукало във формата на делфинче и — може ли да е истина? Да, може — има сандъчета за цветя на прозорците. Значи тук са настъпили промени, откакто съм бил за последен път — нищо чудно, след като съм анатемосан и не съм стъпвал в тази къща от... от колко дълго? Девет години. Мога да бъда абсолютно точен. Бях тук за последен път преди девет години на тържеството по случай кръщенето на втория син на Джулия и Ник — Том. Аз бях кръстник на Том (много смел избор от страна на Ник, като се има предвид яростната опозиция от страна на Джулия). Фин беше кръстницата. Преди девет години. Веднага след това тя отиде да работи някъде в чужбина и не съм я виждал оттогава. Праща ми картички за Коледа. На последната имаше червеношийка.

Стоя на предното стълбище, докато Ник плаща на таксито. Моторът му ръмжи, около това сега тъй желано място в Айслингтън се носи странно размазана мъгла — *du cote de chez*^[1] Ник. Добре дошли в палацо Джулия.

Когато той отключва вратата, чувам как някой се упражнява на цигулка; катери се и слиза по гамата. Едно куче излайва за поздрав също някъде отгоре, но не се появява. Когато за последен път видях Том, той беше на пет — Ник успя да уреди тази наша среща така, както и всички останали — заведохме Том в зоологическата градина. Трябваше да се преструваме, че уж сме налетели случайно един на друг, в случай че инспекторът Джулия откриеше кой е купил на сина й сладолед и кой е гледал пингвините с него и татко му. Не съм виждал кръщелника си оттогава, въпреки че много го обичам — той е едно меланхолично малко момче, световен експерт по динозаврите — отрупвах го с пластмасови динозаври, обикалях цял Лондон в търсенето на нови модели.

Минаха четири години, откакто го видях за последен път, но сега по всяка вероятност няма да го видя. Той е горе с бавачката си, а вече е време за лягане. Ник само ще надникне, за да му каже лека нощ, после ще дойде при мен в кухнята. Той се срамува да ме погледне в очите, когато ми съобщава това. Стои нерешително в коридора и не знае къде да си дрене ръцете. Изпитвам съжаление към Ник, но не го обвинявам. Не искам да му причиня неприятности. Ако Джулия открие, че съм бил тук, ще вдигне страшна врява. Освен това мога да си представя на какво приличам. Някакъв скитник, някакъв луд за връзване — само ще изплаша Том. Не, по-добре без мен.

Оставам долу. Тук също има промени — тази кухня, този храм на готварското изкуство, сега заема целия първи етаж. Тя е с размер на... — ами няма да сбъркам, ако кажа на модерна зала за танци. Подът е покрит с варовикови плочи, осветлението е толкова сложно, че можеш да се занимаваш с него часове. Играя си с няколко халогенни и реостатни лампи. Без съмнение тук е царството на Джулия: прекалено е пищно и разкошно.

Ник не ме кара да чакам дълго. Появява се скоро: свалил е шлифера си, също и самото, махнал е вратовръзката, ръкавите на ризата му са навити. Сега не прилича на известния онколог, какъвто е, а много повече на моя приятел отпреди години, оня, с когото си поделях апартамента, когато за пръв път дойдох да живея в Лондон. Ник винаги е бил всичко, което аз не съм — например дисциплиниран, принципен, резервиран. Винаги е бил прекалено практичен — предполагам, че това помага, когато си женен за Джулия. Обещаната храна изведнъж се появява отнякъде: седя на огромната маса, с чаша „Делфик Спринг“ — най-вкусната минерална вода, която някога съм пил, а Ник приготвя цяло царско угощение.

Отваря един хладилник — той е великолепен, с размерите на хладилниците в моргата. Изважда оттам пластмасов мегаефективен контейнер; на него има ръчно написан етикет. Домашната супа на Джулия — какво ли лекарство ще бъде това? Слага питателната супа в купа от криптон върху печка „Ага“^[2] с размери на Гаргантюа (разбира се тук трябва да има „Ага“ и нищо друго). Има — не мога да повярвам на очите си — три вида хляб: някакъв кръгъл италиански, друг набучен с розмарин и чесън, домашен и на бучки, който смътно ми напомня ирландския хляб; и огромен, миришец на мая, ронлив кафяв

самун. Една хранителна троица, която Джулия навярно е успяла да забърка между задълженията си да бъде перфектна съпруга и майка, да ръководи империята си и да приеме последната си награда като телевизионна водеща от първа величина.

Ник може би усеща погледа ми върху самуна. Може би подозира сатирична реплика от моя страна или просто си спомня, че предпочитаният от мен хляб бе еластичният, бял като сняг „Итърналоуф“ — едно чудо, което не мухлясва дори в моята кухня.

— Хляб от черно брашно — обяснява с лека нотка на извинение в гласа. — Специалитет на Джулия. Ще ти подейства добре. Органичен. От камениста почва, така мисля.

О, и аз мисля същото, Ник. Дори знам откъде идва житото за този хляб: от Аркадия, от нивите на нашето детство в Съфолк, ето откъде. Дъждовете, който го напояваха, не бяха киселинни, а земята бе наторена, но не с химически торове. Земята беше подслонена и запазена от брулеските ветрове от древни каменни зидове, които осигуряваха убежище на малките птички, зверчета и пеперуди. Житото се жънеше на ръка, а не от някакъв чудовищен, вонящ на бензин комбайн. То се събираше на златни ръкойки, които се трупаха на кръстци, където бог го сушеше със собственото си слънце, а моите татко, дядо и прадядо бяха отговорни за вършитбата и веенето. Баба ми събираше класовете, останали след жътвата, и си тананикаше една многозначителна песен, и аз се обзалагам, че шиеше чувалите за мелницата, където някакъв тип, излязъл от разказите на Чосър, уверяваше, че земята е най-важна за качеството и вкусната плътност на брашното. Този хляб е олицетворение на Англия. Той е моето минало — а Ник и аз сме последната генерация, за която то е истина. Като малки деца ние наблюдавахме залеза на Аркадия. Сега тя е изчезнала за всички.

Каква депресираща мисъл. Младите студенти все още могат да я възкресят, напомням си. Те винаги могат да прочетат Томас Харди или, ако това представлява прекалено голямо напрежение, каквото вероятно е четенето за младежите в днешно време, да гледат готварското предаване на Джулия по телевизията.

Какво ли е, мисля си, докато наблюдавам как Ник разбива яйцата с тел — какво ли е да живееш в такова съвършенство? Какво ли би си помислил той, ако го заведе в моята бърлога, в един друг Лондон,

който е само на миля и нещо оттук: дюнер кебап с двуседмична давност, пилешка масала и голям бургер, мухлясващи в кухненската кутия; мивка, пълна с мръсни, неизмити съдове, защото съдомиялната машина е отказала да работи преди няколко века? Какво би направил той с вкиснатото мляко, със зеленясалия хляб? (Да, дори „Итърналоуф“ понякога мухлясва.) Какво ли би казал за един бюфет, който пъшка под тежестта на сосовете „Найси-Спайси“ — правих рекламната им кампания и наказанието ми е да живея няколко столетия с продукта им — и милион прашни бурканчета от праисторически „Херби топингс“, всички натежали от глутамат и хранителни добавки? Дали ще реши, че и аз съм пресрочил срока на годност, също като тях? Или ще се хвърли в хлътнолото кресло, ще приеме едно силно питие, ще хрупа ядки и чипс, ще се усмихва със старата си удивителна усмивка и ще говори — ще говори с часове до полунощ, до два, до три сутринта. И двамата ще бъдем щастливи като крале, както бяхме някога, преди Джулия.

Наблюдавам го крадешком. Той сипва от супата в две елегантни купи и тя наистина мирише *превъзходно*. Поставя на масата чинии с вкусни неща — съомга, която не е виждала рибарник, съомга, която не е била хранена с розова боя, съомга, която е плувала свободно в незамърсените океани. Яйцата са снесени от щастливи кокошки — щастливите кокошки на Стела, онези, които обикновено аз и Фин хранехме вместо нея. Сиренето е от мандрата на Флора Макайвър, марулята е отгледана от моя татко, а шунката е от някоя ровеща в овощната градина, валяща се в калта свинска принцеса — една от онези 260-паундови тежки шопари, които полковник Едуардс (от индийската армия, в момента о.з.) отглеждаше в онази земя с изгубено съдържание, наречена мое детство.

Това е един празник. Това е мило. Това е великолепно и трагично. Защото, наблюдавайки как Ник сръчно, пъргаво и спокойно прави тези приготовления, аз виждам изражението в очите му — той не може да го скрие от мен. Познавам го прекалено добре — и разбирам, че също страда от *безрадостност*. Ник ми е приятел в страданието — и това ме шокира, когато го осъзнавам. Кога стана това, Ник? — мисля си. Кога си се променил, кога оптимизмът на младостта е бил избърсан от лицето ти, както уравнението бива избърсано от черната дъска?

Всъщност е очевидно: ако не бях тичал толкова бързо цели две десетилетия, щях да видя това много отдавна, преди доста време: десет минути след сватбата му с Джулия.

— Щастлив ли си, Ник? — питам го, някъде по средата на празника. Не знам защо този въпрос неочаквано изскача от устата ми: имах намерение да го питам за Фин, всъщност търсех начин да докарам разговора до нея. Знаем, че тя продължава да поддържа връзка с него и със сестра си Джулия. Що за глупав въпрос: щастлив ли си? Кой пита *това*? И кой ще отговори честно на *този* въпрос?

— От време на време — отговаря моят приятел, което според мен е много честно и със сигурност по-вярно, отколкото бих отговорил аз. Ако бяха попитали мен, щях да кажа: „Амиии, напоследък имах известни препятствия, дребни усложнения, но вече съм ги преодолял и нещата са на път да се оправят“. Или нещо точно толкова идиотско и слабоумно. Но аз имам склонност да лъжа за собственото си съществуване. Никой няма да ме накара да призная, че се чувствам зле, или да кажа, че не съм добре. Черната депресия, дълбоката потиснатост, безнадеждната мизерия, загубата на самоувереност, невъзможността да спя, алкохолната зависимост, изгарящото познание за собствените ми грешки, провали и глупост, чувството за присъщото безсмислие на света, странното ми презапасяване и зависимост от дрога, въжета, бръсначи и барбитурати? О, не! Това не се отнася за мен. Когато една врата се затваря, винаги се отваря друга — това е моето мото.

— Кога беше *сигурен*, че си щастлив? Истински щастлив, Ник? — питам и за моя изненада, защото очаквам той да промени темата, Ник ми отговаря — сякаш въпросът е занимавал мозъка му напоследък. Той седи срещу мен: в края на четирийсетте, тъмнокос, красив, сериозен, отмерен, разумен и с вродени добри маниери. Слепоочията му са посивели и това допринася още повече за добрия му външен вид. Добър човек, добър лекар: мога да си представя колко облекчени се чувстват пациентите му, когато за пръв път спрат очите си върху него. Жените сигурно са привлечени, жените неизменно биват привлечени от него. И без значение колко сте болни, той ще ви вдъхне надежда. Дори ако не ви предпише лекарство, вие ще знаете, че

грижата за вас ще бъде образцова, до края — а краят, както той ви е уверил, ще бъде лек и достоен.

Ник се мръщи.

— Добре — казва той. — Ние с теб бяхме щастливи като деца, това е очевидно.

Пускам „това е очевидно“ покрай ушите си. Ник израсна в огромна къща от времето на крал Джордж с предани, любещи и културни родители. Той учеше в Кралския колеж в Лондон, където завърши първи по успех във випуска. Винаги носеше изгладени дрехи, косата му беше чиста и спретнато подстригана. Баща му го лекуваше, когато беше болен. Майка му ръководеше женското дружество, местната партия на торите и енорията. Слушаше концерти по радиото. Те имаха книги. Знаеха разликата между добро и лошо. Госпожа Марлоу например знаеше, че *не е правилно* едно болно от любов момче на четиринайсет години да купи шишенце парфюм „Улуърт“ като подарък за рождения ден на Фин Мортланд. Не, момчето трябва да направи *правилния* избор. Подаръкът трябваше да бъде нещо *не лично и подходящо*. Послушах този съвет. Купих й една символична книга. Тридесет години по-късно все още съжалявам.

Доктор и госпожа Марлоу не пиеха, освен по чаша шери или вино през натоварените дни и ваканциите. За разлика от баба ми те не прекаляваха в кръчмата на Максън; за разлика от баба ми, те не вярваха в телесното наказание — което бе толкова унижително. Бяха разумни и перфектни: Никакви пет шилинга на седмица, сложени настрана за прилично погребение, никакво издухване на половината заплата на Джо заради вълнението при залагането на коне. Никакво потапяне или далдисване, никакво купуване на кредит, никакво пооткрадване, мамене, ограничаване и икономисване. Никаква тиранична баба, която те пощипва за убеждаване, никакъв тъжен, скърбящ, изолирал се от света баща. Никакви гниди, глисти, никакви отчаяни усилия за поправяне на акцента, на дрехите, на маниерите на масата... Трябва ли да припомня на Ник, че нашето детство, колкото и златно и прекрасно да бе в спомените ни, не бе никак еднакво? Мълча си. Ник ми е скъп. Той е верен, лоялен и винаги е бил такъв. Мисля си за това как седим край онова езеро в абатството. Ник иска да улови костур, а аз — акула. Да, Ник, бяхме щастливи тогава. *Бяхме*. Определено.

— Ти беше щастлив в Кеймбридж. Аз бях щастлив в Кралския. Думата щастие обаче, така или иначе, е обезценена. — Ник продължава да се връща назад през пропилените десетилетия. Намръщаното му изражение става още по-тъжно. — И след това, когато споделяхме един апартамент. В работата... ами да, в работата аз винаги съм бил...

„Всеотдаен“ е думата, която търси. Но не я използва. Вместо това с обичайната си скромност свива рамене и казва:

— Работата ми помага. — Ник не обича да говори за себе си и сигурно напълно е загубил този навик, живеейки с Джулия. — Мога да променя живота на хората, поне понякога мога. Когато работя, съм погълнат изцяло, трябва да бъда — така че щастие и нещастие са неуместни понятия. Наистина.

Не мога да го гледам в лицето. Поглеждам към масата. Аз променял ли съм живота на хората? Да видим — писал съм думи, които са се загнезждали в мозъците им, думи, от които да не могат да избягат. Да, аз съм там, в килерчетата на човешките мозъци, омешан с несвързани откъси от Шекспир, мръсни песни, отделни запомнени фрази от комедии, жълтите нарциси на Уърдсуърт и футболни резултати; струпан съм на един куп при Елвис и Фаб Фор^[3], и онова, неприличното — „Май Уей“^[4]. Аз съм там сред отломъците, наред с филмови сцени, народни мъдрости и поговорки, остроумни забележки, цитати, политически лъжи, порно и монархически скандали. Съжалявам, но никой, който веднъж е чул рекламата на „Найси-Спайси“, няма да я забрави, колкото и набожен да е той или тя. А сега познайте кой написа тези безсмъртни стихчета? „Никога няма да бъдете сами със Странд“; „Гаден, но готин“; „Vorhspring durch technik“^[5], както казват в Германия; „Така или иначе“; „Трудът не е работа“; „Хващай се за работа внимателно“; „Да ти покажа ли страх в шепа прах?“.

Да, с моите несравними попадения и аз съм допринесъл нещо за колективната културна супа. О, и съм направил популярни много *продукти*, подпомагайки развитието на световната икономика. Очевидно. Кой помага на консуматора в консуматорското общество? Кой ти помага да пазаруваш, докато не паднеш от изтощение? Кой възпламенява повторно желанията ти, когато си в смъртна опасност?

Аз. Или поне го правех, докато вече просто не мога да продължа, защото това бяха пълни лайна и ме е срам.

— А извън работата? — настоявам, защото е необходимо да накарам Ник да продължи да говори. Ако той спре, може да започне да ме разпитва и разговорът ще се завърти върху мен — а това е *последното* нещо, което искам.

— Когато се ожених — отговаря той, ставайки да донесе някакви плодове, и се обръща така, че не мога да видя лицето му и не мога да чета в очите му. — Когато се родиха децата ми...

Отново сяда. Настъпва тишина. Двете деца на Ник имат огромна разлика в годините, което може да бъде, а може и да не бъде многозначително. Дъщеря му Фани бе родена седем месеца след сватбата и сега трябва да е почти на двадесет. Имаше някакви проблеми с нея, но не съм запознат с подробностите. Тя напусна след една година Оксфорд, после отиде в чужбина, откри отново себе си, докато беше в Судан или в Юкатан — изглежда това е модерният начин да откриеш наново себе си — и пак се върна в университета. Да, сега учи в един от онези университети, които жени като Джулия смятат за безопасни заместители на Ъксбридж^[6] — университети като Дърам или Единбург. После се роди Том, той е на девет години. В такъв случай означава ли забележката на Ник, че е бил щастлив за последен път преди девет години, или не означава нищо? Забелязах, че прескочи през брака си доста набързо — и това не ме изненадва. Без съмнение имаше добри причини да се ожени за Джулия, но съм сигурен — винаги съм бил, че те нямаха нищо общо с любовта му към нея.

Вземам си ябълка от купата пред мен. Отхапвам едно парче. Връхлита ме повърхностна вълна от меланхолия. Ябълката мирише сладко; тя е сорт „Макстън“, една стара разновидност — сигурно съм сред малкото хора, които биха я разпознали моментално. Нищо особено на външен вид, но ухае като онези ябълки, които берях в овощната градина на братята Доджет. Харесвах и обичах тези братя ергени, които са мъртви от двайсет години. Всички дървета, които бяха засадили, наторявали, кастрили, отглеждали с любов, вече ги няма; дърветата бяха прекалено големи, трудни за обирание, неикономични, и освен това в производството на плодове няма пари — поне така чух. Няма субсидии, няма търсене; всички, с изключение на Джулия,

купуват вносни. Необходим бе само един ден — един човек и един багер за един ден, за да ги изкорени и изгори.

Някога работех на надница за двамата братя, които винаги бяха много мили с мен. Помагах им при торенето през зимата, при беритбата през лятото, при съхраняването на плодовете върху дървените лавици в хамбара, където уханието на ябълки бе силно, толкова силно, че още мога да го доловя тук, на тази маса. Обикновено с мен идваше Фин. През пролетта, когато дърветата цъфтяха, имаше едно дърво, на което двамата се катерехме. *Фин в овощната градина*: Господи, споменът е непоносим.

— При събирането на ябълки има правилен и неправилен начин — казвам с мъртъв глас, с акцента на мъртвите братя. Акцент, който имах аз самият. — Помниш ли, Ник?

— Помня. — Протягайки се през масата, той поставя ръка върху моята, един жест на солидарност, на близост. И аз неочаквано се чувствам изморен. Изключително, безкрайно изморен, толкова изтощен, че няма да мога да вдигна крака си и да го поставя пред другия.

— Съжалявам — изричам. — Добре съм, наистина. След минута ще се чувствам отлично. Просто съм уморен. Мисля, че е от храната. Не съм свикнал да ям такава добра храна, а също и от срещата с теб. Да те срещна толкова неочаквано, гледайки портрета...

Колебая се. Все още искам да му разкажа за гласа на Мейси. Все още искам да му обясня откритието, което направих. Но то е загубило своята бяла жаравя. Вече не е толкова ясно, вече е замъглено и сиво. Какво да му кажа? Че Лукас може да е използвал елементи от библиотеката в рисуването на фона на картината? Е, и какво от това? Какво следва от това? Че съм глупав и буквално възприемам нещата. Помислил съм, че чувам гласа на Мейси? Ще бъде приписано на кокаиновата атака; ще бъде определено като „наркотично пътуване“. Ник може да го нарече халюцинация. Ник е доктор и — не че съм преследван от параноя, но докторите могат да ви изпратят в болница. Искам ли да свърша в рехабилитацията, в някоя модерна клиника за възстановяване и лечение, подложен на програмата „Дванадесет стъпки“? Ник ще плати сметката — със сигурност ще го направи, а аз ще заема своето място във всекидневния цирк редом с анорексични

модели, алкохолизирани звезди от сапунени опери и тъжни комедианти.

Казвам се Даниел и съм...

Не, не мисля така. Да сменим темата на разговора.

— Защо беше в галерията, Ник? — питам. — Защо стоеше точно пред тази картина?

— Без причина. — Той поглежда встрани. — Изложбата ще бъде отворена още няколко дни. Отдавна имах намерение да я посетя, но бях прекалено зает. Пропуснах вечерното парти при откриването ѝ — Джулия отиде, но аз не можах. Влязох импулсивно, предполагам — просто минавах оттам.

Не, не си, мисля си аз.

— Ти седя пред тази картина часове наред, Ник. Не погледна нито една друга. Така ли правиш обикновено, когато ходиш, на изложба?

— Вероятно не. Но твоето чувство за време е относително, Дан. Гледах я не повече от десет минути — най-много петнайсет. А тази картина заслужава петнайсет минути от живота на всеки.

— Аз напуснах залата, отидох за дозата си, после се върнах — ти дори не забеляза.

— Бях се отнесъл. Мислех за миналото. Беше ми написал нещо в последното си писмо: „лятото, когато всичко се обърка“. Мислех за това. За нас двамата, когато открихме Мейси в онзи ден върху плочите. За онова, което се случи после — за всичко, което се случи след това. За номерата, които ни играе животът.

Настъпва тишина. Трябва ли да го поправя? Аз бях човекът, който намери Мейси. Ник дотича след минута, минута, която в спомена ми изглежда като цяла вечност. Не казвам нищо — какъв е смисълът? Освен това току-що забелязвам нещо. Ник се колебае. Очите му срещат моите и изведнъж, изневиделица мога да почувствам неговата нужда — нещо, което не съм очаквал. Трудно мога да повярвам, но е така. Радарите ми със сигурност са уловили нещо извънредно: усещам у него готовност за откровение. Осъзнавам, че Ник е готов да ми каже нещо — той изпитва *нужда* да ми каже нещо. Това е странно усещане: неочаквано мъжът срещу мен се оказва моят двойник. Това не е спокойният и самоконтролиращ се приятел, когото

мислех, че познавам; той е *като мен* — танцува върху опънатото въже, гледа надолу към пропастта.

Залива ме вълна от загриженост, гордост и объркване. Може да не съм идеалният кандидат, който да помогне на някого да се стегне — но няма да оставя Ник. Ще отговоря на годините вярност и лоялност от негова страна със същото. Всичко, което поиска и от което се нуждае — съвет, съчувствие, помощ, утеха — ще го получи от мен. Ще бъда до него, ще се грижа за него. Но какво ли се обърква? Какво би могло да не е както трябва? Поглеждам отблизо лицето му; той не казва нито дума и аз неочаквано разбирам какъв е този неназован, непроизнесен проблем. Изневяра. Това е единственото обяснение за неговото колебание, за срама и болката, които се крият в сянката на очите му. Мисля си, мили боже, най-сетне той е срещнал някоя друга: видял е светлината и *„време е да се обадим на адвокатите, благодаря за спомените, чао, Джулия“*.

Сбогом и щастливо избавление, доколкото съм запознат. Не съм от най-запалените почитатели на Джулия, така и не разбрах как успя да забие ноктите си в него. Ник заслужаваше някоя много по-добра — и имаше безброй кандидатки, които смътно си спомням: интелигентни жени, красиви жени (е, Джулия наистина е и двете, признавам това), жени, които имаха добри сърца, топли, любящи и принципни (които не са най-забележителните ѝ качества).

Разбира се, след като се роди Фани, Ник бе окончателно заклещен в капана. А когато се появи и Том, вече нямаше мърдане. Не бе възможно да напусне и изостави децата си. Така че той се е преструвал, живял е в лъжа цели две десетилетия и тези двайсет години са му стрували много — сега мога да пресметна цената в очите му. Да си женен за жена, която не можеш да уважаваш, излиза доста скъпо.

Но Том е все още на девет — така че каква ли ще е тази жена, която може да накара Ник да промени мисленето си? Тя трябва да е забележителна, трябва да е някоя изключителна жена. Къде, кога и как я е срещнал? Възможно ли е да е от болницата, където той работи? Ник упражнява и частна практика, така че може да е някоя, която има кабинет на Харли стрийт като него. Жена консултант? Сърдечен хирург? Кой е този образец за съвършенство?

Нямам търпение да ми каже. Чувствам как пламъкът на симпатия и привързаност ме обзема — макар чувствата ми да не са толкова чисти, колкото бих искал. Това е нелоялно: признавам го. Има известна доза триумф: „Върви на майната си, Джулия! Да си го начукаш!“. Има също така и нездрав любопитство, чувство, което презирам и за което съжалявам, но какво да се прави — светостта не ми е присъща, бог не ме е дарил с нея. Вероятно тези долни емоции са били изписани на лицето ми и вероятно Ник ги е видял, защото очакваното признание така и не се състои. Беше готов да говори и, хоп — в последния момент се отказа. Обичайната маска на сдържаност отново покрива лицето му, и аз разбирам, че съм се провалил.

Вместо това започва да говори за мен, да ме разпитва. Какви наркотици вземам? Какво точно вземам и от колко време го правя? Работя ли? Приключил ли съм с уреждането на имуществото на баща ми, или ще се върна в Съфолк, за да довърша тази трудна задача? Какво става с лондонския ми дом? Все още ли се продава? Липсват ли ми пари? Все още ли се връщам към нещастния случай с Мейси? Предписвани ли са ми някакви антидепресанти и какви? Опитвал ли съм се да получа професионална помощ от лекар? Мислил ли съм да се посъветвам с някого?

— Дан, бях шокиран, когато те видях — казва той с огромно благородство и обичайната си любезност. — Аз съм виновен. Трябваше да дойда в Уикенфийлд преди шест седмици. Не биваше да чакам. Чаках, защото ти ме помоли — а това не бе правилно. Не може да продължаваш така. Не можеш ли да говориш с мен? Защо не искаш да говориш с мен?

Ако имаше още една минута, щях да се предам. Щях да го направя. Щях да излея всичко, защото бях стигнал до точката, когато самотата е убийствена, а признанието неудържимо. И колко щях да съжалявам за това след един, след два часа. Не обичам откровенията, не си падам по разкритията. Признания, пфу! Когато гордостта е единственото, което ти е останало, интимниченето не е за препоръчване.

Бях обаче спасен от неочаквано прекъсване. Бях спасен от бавачката. В критичния момент тя извика Ник от стълбите, без да се показва. Том имал кошмар, наистина страшен, събудил се и тя не могла

да го успокои. Ако баща му може да се качи горе и да поговори с него...

Ник отива.

Виждам безпокойство и вина, изписани на лицето му.

— Том не спи добре — казва той. — Това е временно; мисля, че се притеснява за училището. А и Джулия не се свърта вкъщи, непрекъснато е навън, аз работя до късно; това не му помага много... Ще ме извиниш ли, Дан? Няма да се бавя, като се върна ще направя кафе.

— Няма проблеми. Кафето е страхотна идея. Кажу ми, че го обичам.

Ник отива към стълбите, поколебава се, сетне ги изкачва и изчезва от погледа ми. Аз съм впечатлен. В другия край на стаята има маса, натежала от бутилки: водка, джин, уиски и вино. Той не ме предупреди да стоя далеч от бутилките, дори не погледна в тази посока, въпреки че по време на разговора ни аз погледнах — в интерес на истината, дори няколко пъти.

Не съм свикнал на подобно доверие. Веднага се почувствах посилен. Поглеждам часовника си — девет и половина е и няма опасност Джулия да се върне преди полунощ. Можем да си говорим поне още един час.

Чудя се и се мая, макар и да ми е малко тъжно, кой ще се пропука пръв. Кой ще си признае пръв — аз или Николас?

---

[1] Край къщата на (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Марка кухненско оборудване и мебели. — Б.пр. ↑

[3] Информация за Бийтълс. — Б.пр. ↑

[4] Американски филм „Going my way“ (1944 г.) — 7 „Оскара“. — Б.пр. ↑

[5] Напредък благодарение на техниката (нем.). — Б.пр. ↑

[6] Съчетано от Кеймбридж и Оксфорд. — Б.пр. ↑

ОТРАЖЕНИЯ

Значи Ник е открил любовта, мисля си. Чудесно, щастлив съм, че някой е. Но нямам намерение да мисля за *любовта* и за нейния зъл близък *секса*, защото ако започна, ще пресуша бутилката водка.

Не, други, по-неотложни въпроси изискват вниманието ми. Ник беше шокиран от моя външен вид. Подкрепен от храната, подхранен от чистата вода, сега е моментът да открия защо.

Огледало — трябва ми *огледало*. Изследвам и откривам, че до разкошната кухня има разкошна тоалетна. Влизам и като си давам кураж, решавам да погледна отражението си. Кога за последен път съм се виждал в огледало? Сигурно отдавна, защото сега оттам ме гледа един непознат. Този призрак днес не се е бръснал. Има мъртви очи, сплъстена коса и лондонска бледност. Тънък е като болен от анорексия, облечен в смачкан черен костюм — защо нося костюм?

Бялата риза е мръсна, ноктите на ръцете ми са мръсни. Най-лошото, най-объркващото от всичко е, че този преследван призрак си е сложил златна обещана. Откъде, по дяволите, е дошла? Не изглеждах ли добре някога? Сигурен съм, че да. Не толкова хубав, колкото Ник, но добре. Сега се гледам и мисля — Господи! — това е регресия. Върнал съм се назад. Превърнал съм се отново в циганин. Принадлежа на катуна, живея в шатра — моите цигански гени са излезли на повърхността.

Вземам бързи мерки. Сресвам циганската си коса, изтъквам ноктите, наплискам лицето си с гореща вода и сапун: върху него се връщат някакви следи от цвят. Свалям дразнещата обещана. И претърсвам джобовете си без половинчати мерки: този път трябва да го направя. Изхвърлям остатъка от кокаин и остатъка от бързо щастие; изхвърлям някакъв бял прах, който може да е, а може и да не е аспириин. Сбогом на две сини таблетки (не мога да ги идентифицирам, вероятно екстази), на няколко червени (може би витамини, може и темазепам), и накрая — какво ли е *това*? — капсула амилнитрат. Момичето, което ми я даде — какво момиче? Някакво момиче в

някакъв клуб на някакво парти преди сто години — та това момиче обеща, че ако я счупя и дишам във върховия момент, това ще продължи и усили оргазма ми до невероятна степен. Е, жалко, че трябва да се отърва от нея. Може би бих могъл... вероятно трябваше... в края на краищата човек никога не знае кога може да му потрябват подобни неща... Не, този път ще да го направя докрай. Всичко, целият боклук, всяка пращинка от него отива в тоалетната.

Пускам водата и — можете ли да го повярвате — аптеката не се разтваря. Пускам отново. Пак не се разтваря. Зловредността на бездушните предмети е шибано *нереална*. Издърпвам няколко метра от бялата хартия „Андрекс“, хвърлям я в чинията. Пускам водата още веднъж и се махам от моя позор.

От Ник все още няма никаква следа. След като се връщам в кухнята, започвам отново да обикалям. Инстинктивно се дръпвам и за да стоя надалеч от онези бутилки с алкохол, започвам да отварям бюфетите в кухнята на Джулия: нещо, което да ме разсее. Тук няма хранителни добавки, може да сте сигурни в това. Пет вида балсамов оцет; осем неотворени разновидности зехтин. Буркани с осолена аншоа, консерви с риба тон; шестнайсет вида различни по вид спагети и паста; девет различни вида сух боб и леща, всички в техните стъклени бурканчета, и, Господ направо ще се разплаче от умиление, всички те са надписани и датирани до едно. Опушена паприка, пастет от съомга, мадагаскарски зърна ванилия, изсушени гъби, сладко от черница, каперси, очи от моруна, скротум от акула, мозък от таралежови бодли — ако на света има нещо, което да е много, ама много скъпо, или много, ама много мистериозно и рядко... или много, ама много *модно*, Джулия го имаше. Всъщност сигурно благодарение на нея то е станало такова — модно, след като го е използвала за пръв път.

Веднъж правих рекламна кампания с Джулия. Това беше в онези невъзможни да си ги представя времена; когато тя все още говореше с мен. Рекламата се наричаше „Така или иначе“.

Беше по класическата схема „преди и след“, но вкарахме известна постмодерна ирония (или поне ние така казвахме: този аргумент може да ви освободи от всякакви нападки). В „преди“ една млада и немарлива повлекана излива нещо с широко приложение, консервирано и гадно в тенджерата на злото. Представете си кухнята

на ада: мръсна „Формика“, ревящи деца, дебел съпруг, който пуши цигара и преглежда резултатите от конните състезания. Тази жена е боклук и като съпруга, и като майка: мъжът ѝ чака ред за инфаркт, децата са обречени да започнат да се стрелят и да мамят на карти всеки момент — и всичко това, защото мама не иска да направи усилие, не иска да изхарчи няколко пенита в повече.

Следва „след“. Влиза валкирията — красивата Джулия, с излъчване, сияйна и спокойна, със златиста коса на рейнска русалка, стелеща се по прекрасните ѝ рамене. Кухнята е последен писък на модата в обзавеждането — цялата от неръждаема стомана; съпруг с костюм от три части и шестцифрена заплата, две учтиви, възпитани деца с училищна униформа, две атипични клонирани деца, а върху печката — тенджерата „Пентол“, в която Джулия слага Продукта. Продуктът е доставен в биоразграждаща се еко картонена кутия. Той е (както се твърди) органичен. Всъщност Джулия бе имала неблагоприятното да го обяви за гаден и това отне доста нули в края на нейното масивно възнаграждение, което пък я накара да въздиша — това доказва (както винаги съм знаел), че Джулия е продажница.

„Можете да го направите по този начин“, мърка прочутият глас на Джулия, докато вървят кадрите на повлеканата, която скоро ще овдолее, защото ползва широко известния консервиран боклук. „Или по този“, продължава тя, докато вървят кадрите от кухнята на всички юпита. „Направете вашият избор“, шепне тя, докато съпругът вдига нос и души преценяващо Продукта, сетне прегръща с една ръка крехкия ѝ кръст и целува превъзходната ѝ шия, докато Джулия — която изиграва перфектно акт на закачлив флирт пред обектива на камерата — ни отправя едно недвусмислено, подчертано, съблазнително oeilade^[1], от което ни става ясно, че прекрасният съпруг тази вечер ще получи нещо повече от храна.

Джулия играеше и двете роли — самата себе си и повлеканата. Протезьорите, перукерите и гримьорите свършиха блестяща работа: дори хората, които я познаваха много добре, не можаха да я разпознаят в немарливата гъска, докато не гледаха рекламата поне три-четири пъти. Това им хареса, това предизвика хиляди статии, цели декари от възторжена критика — ама как сме могли да постигнем подобна дегизировка?

Продажбите литнаха до небето. Бяхме натиснали всички свещени бутони — секс, снобизъм, сатира и домашни угризения, четири черешки, наредени в редичка, които лесно могат да бъдат вкарани в действие, каквото и да казват хората. Тази реклама превърна Джулия в звезда. Преди това нейните телевизионни прояви ѝ донесоха популярност и благодарение на красотата ѝ към нея винаги имаше интерес от страна на списанията от рода на „Вог“ и тъй нататък. Но тя бе приемана като прекалено елитна и, за да бъдем честни, беше смятана за представителка на проклетата висша класа, така че едва ли някога щеше да регистрира реална популярност по скалата на Рихтер. Сега всички я боготворяха; не можеха да ѝ се наситят. Всъщност нейните зложелатели направиха всичко да извлекат от „Така или иначе“ цял километраж слабости и по-точно онова, което можеше да се използва във вреда на Джулия. Нищо обаче не ѝ нанесе никаква вреда: скандалите и клюките покриха пътя ѝ от край до край, но напоследък без скандал е трудно да станеш известен. В общественото пространство, пред публиката Джулия бе достатъчно умна да приема шегите по свой адрес откъм веселата им страна. „Вижте — казваха хората, — не е ли страхотна? Изумителна е и може да се смее над себе си.“

Насама обаче Джулия не се смееше. Беше нажежена до червено от ярост — и аз го знам, защото бях на другия край на линията. Кой знае защо тя стигна до заключението, че „Така или иначе“ е била специално замислена, за да я направи смешна. Без всякакво основание реши, че аз съм подел и пуснал серията от гадни шегички, че аз пускам и подхранвам слухове за нейното минало и склонности. По първото обвинение вероятно съм виновен, но по второто съм абсолютно невинен — имам прекалено добри чувства към Ник, за да разпространявам слухове за жена му. Но виновен или невинен, това нямаше никакво значение: Джулия ми обяви война. И, странно, точно тази реклама се превърна във водораздел, когато погледна назад. Оттогава бях анатемосан и изгонен от къщата на моя приятел. Загубих вяра и успехът започна да ми накиселява; междувременно Джулия процъфтяваше.

Тя нямаше намерение да се задоволи с ролята си на известна готвачка, както другите Антонии, Найджели или Оливии; Джулия попадна в този свят чрез журналистиката напълно случайно. Години

наред вечерни партита за добре посрещани в обществото високопоставени приятели, телевизионно пилотно предаване, пробни първи серии — и беше изстреляна в орбита. Моментната рекламна слава ѝ даде сигурна и мощна база, но тя разнообрази дейността си. Джулия бе човекът, който пръв употреби израза „стил на живот“ в мое присъствие. И не се изчерви. Имаше предвид онзи хлъзгав свят, който после превзе. Сега, ако имате няколко стотици хиляди излишни лири, можете да наемете една от няколкото фирми на Джулия да обзаведе дома ви. Ако не сте от тази категория, няма проблем: можете да си купите текстил с марка „Джулия“ или прибори. Има batterie de cuisine^[2] „Джулия Мортланд“, а ако наистина сте в затруднено положение, можете да изберете боя „Дж. М.“, с която сами да боядисате стените: седемдесет и пет нюанса на бялото. Не е ли ужасяващо?

Гледам втрещено стените на Джулия. Сега тя е арбитърът в света на дизайна. Думата ѝ струва хиляди. Тя печели милиони. Всичките ѝ бои имат изкусни имена. Носят имена като „Гушка на дрозд“ и „Крило на чапла“. Ако не греша, това е „Чучулига“.

Колко чучулиги имаше по нивите на моето детство? Големи като есенните листа във Валомброса, доколкото си спомням. Сега изглежда са изчезнали. Сигурно са поели пътя на додо^[3]: не видях нито една, нито една през всичките месеци, които прекарах край леглото на баща ми в Уикенфийлд.

Загуба на естествена среда? Прекалено много отрови? Чувството ми е познато. Миналото лято Хектор Макайвър напръска нивите си с пестициди пет пъти по време на техния цикъл на растеж... От друга страна, токсините носят своята полза. Потупвам джобовете си. Гледам купата с плодове. Смя ли да изям една праскова? Смя ли да запаля цигара? Дори в покоите на Джулия чувствам, че мога. Обикалям из стаята, ставам все по-нервен, защото трябва да избягвам онези бутилки. Вадя „Марлборо“. Слава богу, че не съм го изхвърлил. Всмуквам дълбоко: изведнъж ми става по-добре. Бродя още малко наоколо и откривам — истинско съкровище!

Близо до блестящата тоалетна съзирам, че Джулия пази една старомодна дъска за бележки. Към нея са прикрепени множество напомнящи бележки, всички прилежно аранжирани под заглавието ДА СЕ СВЪРШИ. Чета: „Постоянно — подготовка на Том по математика.

Хуанита: Излъскай пода! Изглади прането! Изпери! Повикай ветеринаря! Повикай чистачите на прозорци! Постоянно — моля те, подреди шкафа на Том!“ Аз добавям една моя собствена паметна записка. Пиша: „Джулия, внимавай! Съпругът ти мисли да те напусне“.

Закрепам я най-отгоре, написвам „Спешно“, сетне, след секунда размисъл, я смачквам. Как да се отърва от това уличаващо доказателство? Да го изям ли? Не, погребвам го дълбоко под яйчените черупки в една сладурска кофа за смет, в напарфюмирана торбичка за боклук. После се връщам при дъската за бележки, защото към нея има прикрепени с карфици и снимки. Разглеждам ги отблизо и внимателно: има няколко на Ник и Том и те не изглеждат скорошни. Има няколко на дъщеря ѝ Фани и те *не може* да са скорошни, защото много прилича на онова момиче, което видях за последен път преди девет години, т.е. умна, очилата и строга.

— Здравсти, Фани, как върви животът? — попитах, плувайки из стаята на онова коледно парти, сляп за останалите четирийсет гости, настроен единствено за ослепителната Фин, която бе наблизко и говореше с Ник и бившия си съпруг Лукас.

— По-добре от твоя — отвърна ми Фани. — Това ти е петата чаша вино за половин час. Броих ги.

Само туй ми трябваше, помислих си: едно наблюдателно единайсетгодишно хлапе. Казах:

— Фани, права си. Но съм нервен.

— Ти винаги си нервен. Престани! Престани да бъдеш обсебен от Фин и поговори с мен. Харесвам рекламата ти за „Найси-Спайси“, особено танцуващия карамфил. Беше наистина отлична.

— Благодаря ти, Фани. Думата „обсебване“ не е уместна тук. Как върви училището?

— Господи, мразя те — отвърна ми тя. — Ти си тотален неудачник.

Пубертетът наистина прави странни неща с хората. Гледам с изцъклен поглед дъската. Безброй снимки на Джулия, включително една с Лукас на откриването на тази изложба... и най-накрая — Граала, който търся. В ъгъла, почти скрита под вихрушката от бележки — снимка на Фин.

Знаех си, че трябва да има поне една — тя и Джулия все пак са сестри. Гледам жената, в която се е превърнала Фин. Отрязала е прекрасната си коса — това е първата ми изненада. Сега косата ѝ е къса като на момче, разрошена и изсветляла от африканското слънце. Носи шорти цвят каки и тениска, дългите ѝ голи крака са потъмнели; по-тънка е, отколкото я помня, а тя винаги е била тънка. Дали изглежда по-стара? Не мога да кажа: носи тъмни очила.

Фин е застанала сред група чернокожи деца; блестящите им очи са втречени тревожно в камерата — кой е направил тази снимка? Те са някъде на края на света, има шубраци — в Ботсвана или Мозамбик, или Етиопия, или някъде, където Фин се е спряла напоследък. Тя изостави курса по литература в Кеймбридж, когато се омъжи за Лукас. След като загубиха детето и след развода се върна, за да продължи образованието си. Завърши, взе степен, после направи докторат по най-трудната дисциплина — икономика на земеделието. След като напусна Англия преди девет години, работи за някакъв акроним^[4] — и аз не мога да си спомня какъв, блокирал съм: дали не беше WHO?

Тя е експерт по неща, които не разбирам, като напояване, пречистване на водата, билхарзия^[5], имунизационни програми, помощ от ООН и политика за Третия свят. Много е добра. Работи на места, където никога не съм бил; никога не се омъжи повторно и ми изпрати картичката с червеношийката за Коледа. Не знам къде е и не знам коя е, вече нищо не знам — и от това задълбочаващо се незнание (грешката не е моя, тя не отговаря на писмата ми) наистина ме боли. То ме *наранява*. Гърдите ме *болят*. Докато гледам снимката, откривам, че ми е трудно да дишам: любов и загуба ме удрят в сърдечната област. Те стягат аортата: трябва да си спомня това, когато разговарям следващия път с циници.

Моята *Фин* я няма, отишла си е — снимката най-накрая ме накара да разбере това. Когато мисля за Фин, когато сънувам Фин, когато се събуждам понякога от горещите си сънища и фантазии и за един благословен миг в тъмното вярвам, че тя е до мен, че мога да я докосна, всъщност общувам с духове. Защото аз си представям Фин, виждам Фин такава, каквато бе преди двадесет и повече години — едно златно момиче, което имаше смелостта да направи всичко. Сега

тя е жена с докторат, отрязана коса и различна идентичност. Тя върви напред, аз регресирам. Нищо чудно, че не отговаря на писмата ми, колкото и внимателни и подходящо написани да са: защо да си прави труда да отговаря на излиянията на един пубертет на средна възраст?

Задигнах снимката. Не вярвам, че ще им липсва, пък и не ме интересува. Нуждая се от нея повече от Джулия. Слагам я в джоба си, връщам се бързо в кухнята и — понеже от Ник все още няма никаква следа, какво става, за бога? — решавам да направя кафе.

Тук няма и помен от разтворимо кафе — няма от моето любимо и ободряващо нескафе. Тук има кафемашина. Аз съм технофоб: подхождам към техниката предпазливо. Има повече копчета, дръжки, клапи и лостове от животоподдържаща машина. Има международна инструкция с диаграми, направена за тригодишни малчугани. Сигурно е по-лесно да се дешифрират линейното писмо В^[6] или кодът „Енигма“^[7], но аз все пак ще опитам да се справя. Сипвам вода в едно обещаващо отворче и *чисто, органично, събирано ръчно на зазоряване кафе* в друго. Натискам няколко бутона и машината тръгва. *Хюстън, имаме запалване!* Субстанцията е засмукана, гъргори и се оригва многообещаващо — и тогава, сред тези звуци чувам и други. Чувам ръмжене на кола и след това, *мамка му*, стъпки пред входната врата.

Ник също е чул, че таксито потегля, това е очевидно. На два скока взема стълбите и се озовава в кухнята преди Джулия да вкара ключа си в ключалката. Връща се по-рано вкъщи. Хванати сме на местопрестъплението по бели гащи. Няма нужда да казваме каквото и да е — и двамата сме наясно с положението.

— Джулия утре започва нови серии. Трябва да е на снимачната площадка. Ще стане в шест — казва с нисък глас Ник, докато аз се снишавам и бързо се упътвам към задните стълби. — Ще ти се обадя тогава. Тръгвам за болницата около шест и половина. Прекалено рано ли е? И никакви хапчета повече, Дан — продължава той, докато се спускаме по стълбите на мазето. — Никаква дрога, алкохол, нищо — първата ни работа утре ще бъде да ги изхвърлим. Даваш ли ми дума?

— Обещавам. Абсолютно. Кълна се. Нямам никакви скрити запаси.

Ник и аз, двама мъже на опасна мисия. Дали трябва да поддържаме радиотишина, мисля си. Дали Джулия ще долови тихите ни гласове? Тя има силно чувствителни радари, тази жена.

Срещата става в коридора. Тя е кратка. Джулия има време само да ми отправи една анигилираща усмивка и да целуне бузата ми.

— Дан? Каква приятна изненада — казва тя. — Не си отиваш, нали?

Аз съм идеалната цел: стрелба с всички муниции право в лицето ми. Пет секунди и съм навън. Тя не пропусна мишената.

Вратата се затваря и аз се отдалечавам, оглеждайки другите къщи в този богат квартал. Когато Ник и аз наехме апартамента си наблизко, имаше западнали къщи със стаи под наем; сега всяко полукръгло прозорче сигнализира за агресивна дребнобуржоазна аристокрация. Изминавам половината печална улица и тогава се сещам за куфарчето си.

Дали го оставих в коридора или в кухнята? Връщам се обратно до къщата на Ник. Колебая се на стълбите. Прекарвам цял един живот вперил кисел поглед в двете лаврови дръвчета — лилипути в саксии — малко си се издънила с тях, Джулия, не са проява на особено добър вкус. Тъкмо съм готов да почукам на вратата, когато точно под мен, в предната част на сутерена се отваря едно прозорче и заедно с вълната горещ въздух и никотинов дим излита и гласът на Джулия.

— Оставил си го сам? — пита тя. — Да не си загубил ума си? Не мога да дишам тук. Цялата къща вони на цигари — помирисах го веднага щом влязох. Добре, благодаря ти, Ник — той е душил тук, шпионирал е, отворил е всички мои чекмеджета, разместил е всички бележки по дъската ми. Как смееш да водиш този човек в къщата ми? Кажи ми, че поне си го държал далеч от Том!

— Дори не се видяха с Том. Аз се качих при Том, ето защо оставих Дан сам. Том отново имаше кошмар и останах за десет минути горе. Успокой се, това е смешно.

— Къде го срещна? Не ти *вярвам*. Предварително ли *нагласи* тази среща?

— Не. Сблъсках се с него на Пикадили. Тъкмо бях излязъл от болницата и вървах към Хачхард. Там видях една книга, която ме

интересува.

Интересно, мисля си, навеждайки се над перилата и подслушвайки жадно: значи Ник може да лъже. При това лъже много добре, умело променя и съвсем леко изопачава истината, изговаряйки я без никакво колебание. Защо не иска Джулия да знае, че е бил на изложбата на Лукас? Защо измамата е изречена толкова гладко? Със сигурност почитеният Ник няма навик да лъже Джулия. Но тогава значи той е излъгал и мен за посещението си в галерията, осъзнавам.

— Защо го доведе тук? Ник, как си могъл? Знаеш какъв е. Той разбива всичко, *омърсява* всичко...

— Джулия, Дан е нещастен, без работа, баща му неотдавна умря и самият той не е добре. Не е ял дни наред, нито е спал, съдейки по външния му вид. Какво според теб трябваше да направя?

— О, за бога — и аз нямаше да съм добре, ако се натъпча с кокаин до козирката! Сигурна съм, че ти е пробутал някоя сълзлива история — много е добър в тези неща. Защо не можеш да проумееш? Винаги е бил двуличник. Той е ужасен човек, беше също така ужасно момче. Преследваше Фин като раболепна кукла, подмазваше се на дядо и Стела, живееше в онази гнусна дупка със старата вещица, неговата баба. Живееха от просия, и двамата. Тя не пропускаше случай да открадне — храна, дрехи, хартия за писане. Беше безсрамно нахална. Веднъж я хванах в библиотеката — беше награбила цяла камара книги. И знаеш ли какво ми каза? Че дядо ѝ ги бил дал на заем. Господи, старата вещица не можеше дори да говори английски, камо ли да чете!

— Това се нарича бедност, Джулия. Не можеш да обвиняваш Дан за грешките на баба му.

— Да, да, но провери сребърните прибори! Провери дали все още ни е останал алкохол. Бъди сигурен, че не си е излязъл с празни ръце оттук. Трябва да е задигнал нещо, знам го. О, виждам, че си го нахранил. Прекрасно! Просто очарователно. Подобрил ли е маниерите си на масата? Или все още държи ножа като химикалка и говори с пълна уста?

— За бога! Говори по-тихо! Ще събудиш Том.

— Ядосана съм, мамка му. Не *ми харесва*, че е бил тук! Предупреждавам те: следващия път, когато ти се прииска да играеш ролята на добрия самарянин, премисли два пъти. Просто не пускай

Дан в живота си, защото всичко, което той прави, е да създава неприятности и да носи *нещастие*. Винаги го е правил и ще го прави. Попитай Фин! Спомни си Мейси! Ако тя не прекарваше толкова време в разговори с него, ако той не пълнеше главата ѝ с гадните си истории, онова нещастие никога нямаше да се случи!

— Е, това вече е смешно! Онова, което не бе наред с Мейси — а имаше много неща не наред, — няма нищо общо с Дан. Мейси беше болна. Отвори си очите и приеми фактите, Джулия!

— Предполагам, че за теб няма значение какво направи той с мен. Какво ще кажеш за онази рекламна кампания? Тя е идеален пример за техниките на скъпия Дан. Това копеле ме изложи. Станах за посмешище месеци наред. И освен това разпространяваше слухове за мен, ужасни, противни, долни слухове.

— Имаше слухове за теб и преди това. Нека поне се опитаме да бъдем точни.

— Тогава бъди точен по отношение на него, защото ако не го направиш, ще разбереш какъв е. Той е нечестен, подъл... най-обикновен дребен подлизурко. Създава неприятности. Наркоман е. И аз няма да позволя да доближи до сина ми. Това е.

— Той е кръстник на Том. И е мой приятел. Моят най-стар приятел.

— Тогава по-добре се откажи от приятеля си. Всички вече са го направили.

— Може би предпочитам да не следвам стадото. Нека да оставим нещата така, може ли? — казва Ник. Тонът му е леден.

Настъпва пълна тишина.

— Господи, ти си бил наистина невъзможен! — изкрещява Джулия и след това: — Какъв е този шум? — В гласа ѝ се появява нова нотка на паника и подозрение.

Наистина има шум, осъзнавам и аз — бръмчене, свистене, свирене, които се промъкват през вихъра на съпружеската кавга. Сега вече е прекалено висок, за да не се забележи. Откъм сутерена долитат звуци на раздвижване и ужас. Неочаквано се долавя силен мирис на прегорели кафени зърна. Джулия надава вик на истински, неподправен ужас. Може да се доловят бученето и ропотът на Везувий. Хюстън, имаме проблем...

Еспресо — машината избухва. Тя направо хвърква във въздуха. И се пръсва. Експлозията е мощна и шумна. Оставам на стълбите, докато се уверя, че няма опасност за живота или крайниците им, сетне тъжно се измъквам.

Куфарчето няма значение, решавам аз. То беше само предлог — и освен това беше празно.

---

[1] Намигване (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Кухненска батерия (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Изчезнала безкрила тежка птица. — Б.пр. ↑

[4] Дума, образувана от началните букви на други думи. — Б.пр.

↑

[5] Болест, причинявана от паразитни червеи, наречени шистозоми. — Б.пр. ↑

[6] Най-старият оцелял запис на гръцки диалект, известен като микенски (от гр. Микена, където е царувал цар Агамемнон), датиран приблизително 1600 — 1200 г. пр.Хр. Открит от сър Артър Еванс в началото на ХХ в. при разкопки в Крит и Гърция. — Б.пр. ↑

[7] Известен сложен код в криптологията. — Б.пр. ↑

ЛЮБОВНИ И СЕКСУАЛНИ ЗАТРУДНЕНИЯ

Довличам се до вкъщи. Изпълзвавам целия път по Апър стрийт, страдайки и тъгувайки за баба, която крадеше храна за мен, която задигаше книги за мен. Ние имахме само една книга в нашата барака — Библията. В библиотеката на абатството имаше две хиляди — Мейси и аз веднъж ги преброихме. Докосвам с пръст снимката на Фин в джоба ми. Пресичам шосето в детелината на Хайбъри и Айслингтън — тук му е мястото да отида под колелата на някой десеттонен камион: доста трудно е да не го направя.

Започвам един уморителен преход през Хайбъри Фийлдс — поляните не приличат на онези от моето детство. Някогашните пасбища са се свили през вековете: сега са намалели до малък, лошо осветен градски парк с изровени асфалтови алеи; тревата е покрита с кучешки лайна. На всеки два метра има табели, предупреждаващи хората да не правят разни неща: да не карат скейтборд или велосипед, да не пускат кучетата си от каишката и да не им позволяват да замърсяват околната среда. „Не убивай, не цапай и не досаждай“ — някой ден ще сложат и такава табела.

На ъгъла под моята къща има малка група младоци, облечени в костюми на бегачи с качулки.

Тези — качулатите, винаги са там; те ту намаляват, ту се увеличават, броят им се променя, но по принцип са *винаги там*. Трудно е да се каже какво правят — през последните няколко седмици прекарах несъразмерно количество време да ги наблюдавам. Всъщност, освен да се обаждам по телефона, без да получавам отговори, да съзерцавам колекцията си от бръсначи и бръснарски ножчета или да пиша отново автобиографията си, нямам какво друго да правя. Тази банда вероятно прави сделки; а може би просто си висят там. Един от тях — сигурно е водачът им, тарторът, мисля, че се казва Малк — напоследък се е сдобил с мобилен телефон, от онези, каквито имат всички юпита банкери. Той е с размер на тухла и постоянно е залепен на ухото му. С кого говори толкова?

С този Малк постигнах известен прогрес. Моята улична репутация се е подобрила. Когато минавам, той обикновено ми хвърля един празен поглед, а сега вече ме вижда. Днес следобед, когато тръгнах с оптимистично настроение към моето фиаско с „Вундербар“, минах покрай него, вдигнах ръка и казах: „Здрасти, Малк“. При което той вдигна ръка и отвърна: „Здрасти, пич“ — за пръв път забеляза моето съществуване. Това бе първият човек, който се обърна към мен през последните пет дни. Бях му благодарен.

Аз се уча бързо. Сега казвам: „Здрасти, пич“, докато се промъквам рачешки в гробовната светлина, чудейки се дали Малк и компания ще ми се отплатят с въже или бръснарско ножче. Малк издава животински звук, а неговите качулати приятели — мисли за тях просто като за монаси, казвам си, — та неговите качулати приятели пляскат с ръце. Те започват да си удрят дланите един на друг, като правят неприлични жестове и се хият. Малк казва: „Машпостител“, което се нуждае от превод. Но аз го разбирам. Означава „Имаш посетител“.

Много смешно, Малк. За щастие, макар че съм постоянно търсен (животът е един безкраен празник) от млекаря, който се обажда веднъж седмично, и от боклукчиите, които винаги чукат на вратата ми, сега не съм в настроение за каквито и да е среднощни посетители. Онова, за което наистина имам настроение, е да си сложа главата в газовата печка. Така ми действа Джулия. Не е *особено* приятно да подслушваш и да чуеш не *особено* добри неща за себе си, да ти напомнят колко си бил недодялан, колко си прокажен. Искам да се върна, да почукам на вратата ѝ и да ѝ кажа: „Аз се промених, Джулия“. Глупости! Това не е никак мъдро. Продължавам да вървя. Чувствам онази, вече позната болка в гръдния кош.

Извървявам още няколко метра до моята къща. Моята много голяма къща, купена в момент на безумие; моята разнебитена къща, за която платих прекалено много осем секунди преди пазарът на имоти да започне да пада; моята неремонтирана къща, която беше върхът на желанията ми преди две години: моята къща — един четириетажен позор, свидетелство за високомерие. Една ипотека в размер, равен на дълговете на целия Трети свят — лихвени проценти, които скачат все по-високо, закъснявам с плащанията, заплашва ме загуба на собствеността, при което единственото сигурно нещо е, че поне ще се

отърва от нея. Изправен съм пред банкрут, но всичко е наред. Банкрутирал съм на много по-важни поприща. Мога да се справя с това.

Близо до вратата стои последната табелка „Продава се“. Един от многото ми съседни маниаци има зъб на такива табели. Той води истински кръстоносен поход срещу тях. Веднага след като я поставя, той отрязва пръчката, на която стои. Последната изтърпя цели двадесет и четири часа — истински рекорд. Сега вече е отсечена и захвърлена до градинската стена и — *какво е това?* Аз наистина *имам* посетител. Спирам и гледам с недоверие. На стената, необезпокоявана от среднощните лондонски рискове като бандата на Малк, седи млада жена. Едно момиче, едно красиво и привлекателно момиче, доколкото мога да видя на светлината на уличната лампа. Облечена е като екзотичен градски воин. Държанието ѝ изглежда добродетелно и разумно.

— Най-последно — казва тя, като става от стената. — Чакам вече цял час, Дан.

Изглежда истински огорчена. Никога не съм срещал това момиче. Дали съм си уговорил среща с нея? Не е възможно. Освен доктори, погребения и „Вундербар“, моят живот е зона, напълно лишена от срещи през последната година. Тя изкачва стълбите след мен; някак си успява да се промъкне през предната врата. Аз я затварям под подмятанията, подсвиркванията и дюдюканията на бандата на Малк, запалвам лампата в коридора и я разглеждам.

Тя ми отвърща, без да ѝ мигнат късогледите очи. Не показва желание да ми помогне, но бавно и с неохота споменът започва да се процежда: той е смътен. Още по-лошо — той е смътно обезпокоителен. Последна среща — в някакъв клуб или на парти преди около сто години. Имаше предизвикваща епилепсия мигаща светлина, пиене и кокаин на корем. Имаше транс, екстаз и техно. Присвива ме гадното усещане, че е имало танци — и още по-гадното, че аз съм танцувал. Тогава тя бе облечена като нимфа; сега е облечена като екзотичен кикбоксър, но дори така я разпознавам. *Момичето с амилнитрата.*

Има ли си име тази омайница, тази Цирцея^[1], която ми даде магическото средство за удължаване на оргазма? Мисля, че си има

някакво момчешко име, нещо напомнящо честност, и изведнъж се сещам.

— Франки^[2] — казвам, бързайки след нея — това момиче не се мотае, вече е влязла в моята всекидневна и разглежда личните ми предмети върху полицата над камината.

— Франки — повтарям. — Моментът наистина не е подходящ.

Е, казвам нещо подобно. Точните думи нямат значение, защото амилнитратната нимфа въобще не ме слуша. Тя разглежда *предметите* на полицата: една китайска сфера от слонова кост и стара книга на символите до нея. Взема ги; оглежда ги внимателно; после разглежда мен. След една междупланетна пауза моите думи изглежда стигат до нея.

— Не е вярно — отвърща тя. — Моментът е съвсем подходящ, Дан. Хвърлих карти таро тази вечер и те бяха, как да кажа, недвусмислени?

Тя извършва два греха в едно изречение. Има два модерни трика, които не мога да понасям: единият е слабоумната въпросителна интонация, при която изявленията се произнасят с повишаващ се накрая глас сякаш са били въпроси. Другото е използването на израза „как да кажа“ като пунктуация. Знам, че е педантично, знам, че е старомодно, знам, че е прекалено консервативно и тъжно — но, по дяволите, аз пиша или поне го правех. Аз работя с думите и ме е грижа за тях. Така че педантът в мен би трябвало да покаже на това момиче вратата, *как да кажа, веднага*. От друга страна, тя потиска една усмивка и в очите ѝ играят весели пламъчета, може би тези трикове са нарочно обмислени. Може би с тях иска да ми напомни нещо или ме закача, или се шегува с мен, като ме поднася; в такъв случай трябва да знае за моите педантични странности... *сигурно аз съм ѝ ги казал*.

Неочаквано истински се притеснявам. Какво ли друго съм ѝ казал? Какво ли друго съм направил? Паметта ми подсказва, че срещата ни е била кратка, ограничена само до онзи клуб и дансинг. Но моята памет не е надеждна и може да бъде много милостива към мен: тя има склонността да редактира нещата. Така че може би срещата ни е имала продължение. Може би това момиче и аз сме ходили някъде. И на това място, където и да е било то, са се случили известни интимности — като например признание за моите предрасъдъци

относно чистотата на езика или споменаване на моята мъртва баба и картите таро.

Едно нещо не ми харесва: как сме стигнали от езика и картите таро до амилнитрата? Това е доста голям скок. Как така и защо на дневен ред е излязъл въпросът за оргазма? Със сигурност ние не сме... няма начин аз да съм... защото момичето е младо. Трудно е да се прецени на колко е години, но е достатъчно младо, че да бъде извън определената зона на мъж като мен. Тя има вид на Лолита, но аз не съм Хъмбърт Хъмбърт^[3]. Може би приближава двайсет или още е в средата на тийнейджърската възраст? Аз съм в лошо състояние и сензорите ми са дали на късо — имам проблеми с определянето на възрастта ѝ. Не ми помага и фактът, че тя носи тонове грим, но мисля, че е достатъчно млада да ми бъде дъщеря, и дори преди заминаването ми за Тайланд, преди Токио, когато тази среща трябва да се е състояла, дори тогава, когато скачах и рикоширах като топка за пинг-понг, дори тогава имах стандарти. Или не?

Стаята започва да се замъглява. Времето забавя своя ход, както при автомобилна катастрофа. Опитвам се да изследвам лицето ѝ. То ме обезпокоява и влудява. Лицето и фигурата ѝ. Тя има спираща дъха фигура и интелигентно лице и като капак на всичко необикновените ѝ, преценяващи очи ми изпращат послание. Имам чувството, че получавам съобщение по морзовата азбука — нещо като вълнуващ взрив на семиотиката^[4].

„Ти не мислиш онова, което аз си мисля, че мислиш, нали?“ — изпращам обратно морзово съобщение. „О, напротив“ — идва моменталният отговор.

Гледам момичето няколко века. Гледам предметите в ръцете ѝ. Изражението ѝ е непроницаемо; тя държи моето минало в дланите си, а то крещи към мен. Неочаквано осъзнавам, че това не ми се случва за пръв път. Бил съм в подобна ситуация и преди: тогава успях да се справя, но сега не мога. Преди две години се събудих в четири сутринта в една непозната стая; събрах пръснатите си дрехи, излязох на пръсти от непознатото легло и я оставих да спи. Без бележка, без обаждане по телефона, без каквито и да е реакции, освен едно ново осъзнаване и разбиране на безсмислеността, малко срам и неопределимо, но продължително запознаване с тъгата.

Да, това е открито, сурово и студено място — територията на любовно — сексуалните затруднения. Бил съм там, видял съм го, купил съм си за спомен тениска с надпис „Цената на Духа“ — и нищо, нищо на света няма да ме принуди да се върна пак там.

„Няма начин“, пращам морзовото си съобщение аз. И нещо умира в очите на момичето. Вземам внимателно двата предмета от ръцете ѝ, поставям ги обратно върху полицата над камината. Момичето, младата жена не казва нищо. Отдалечава се от мен.

Поставям символичната книга на мястото ѝ. Тя е смачкана и избеляла, но надписът вътре е все още ясен. Разглеждам написаното от едно момче преди толкова много години: „Желая ти щастлив 14-и рожден ден, Фин! Моля те, използвай това, за да си купиш една наистина страхотна книга! Искрено твой, Даниел Нън“.

Почеркът на момчето е закръглен и неоформен. Все още правя сложни заврънкулки в опашките на буквите, както бях научен в селското начално училище. Какво ме е накарало да напиша „искрено твой“? Защо съм се подписал Даниел — и съм добавил фамилията си? „Какво искаш за рождения си ден, Фин?“ — попитах я седмици преди това. „Онова, което искам най-много, е шишенце парфюм — отвърна тя. — Нарича се «Табу», Дан, и го продават в «Улуърт».“

Дали Фин беше толкова скромна, защото знаеше, че имам малко пари, макар да бях спестявал месеци наред? Може би; но мисля, че наистина искаше парфюма „Табу“ — беше евтин, миришеше силно, сексуално и като за възрастни. Но аз не ѝ го купих. Майката на Ник ме разубеди. И това беше много лесно: аз живеях в състояние на постоянен раболепен терор да не направя нещо грешно, да не кажа нещо грешно, да не се представя като — ами да, като *обикновен дребен блюдолизец*. Така че послушах госпожа Марлоу и купих този „не личен и подходящ подарък“. Не можах обаче да се насиля и да ѝ го подаря: чувствах се като предател.

Подпрях книгата на стената над камината. Поставих резбованата китайска сфера от слонова кост до нея. Когато я вдигнах, нейните вътрешни сфери се завъртяха. Още нещо, което баба ми задигна от абатството: тя ми го даде, когато бях на седем години, няколко седмици преди семейство Мортланд да напусне Мексико и да се върне у дома.

„На кого ще му липсва, Дани? Ако попитат, ще им кажа, че се е счупила. Внимавай сега и я пази.“

Пазя я и до днес. До днес никой не знае, че имам тази сфера, нито дори Фин, нито Джулия, нито Ник, и Лукас също. Лукас може да е събрал елементите от параклиса на Светата дева в библиотеката във фона на картината „Сестрите Мортланд“, но никога не е виждал трите сфери от слонова кост върху стената олтар над камината. Просто защото до това място там имаше само две: третата беше скрита и така бе години наред. Тя беше част от тайния склад, приютил моите свещени реликви за Фин; под дъската на тавана в стаята, която споделях с баща ми в старата, изкривена, полусрутена, мръсна колиба на семейство Нън.

Толкоз по въпроса за моите теории, мисля си, толкоз за причинените от наркотици, изпълнени с безсъние интуиции и проникателност. Обръщам се, чудейки се дали амилнитратното момиче също не е нематериално. Да, ама не. Не съм си я измислил, нито съм си я представил. Тя е истинска и все още е тук. Разхожда се до другия край на тази дълга стая — тя се простира от предната до задната стена на къщата; еркерният прозорец в оня край гледа към Малк и неговата банда, или би гледал, ако не бяха спуснати капациите; еркерният прозорец в този край гледа към джунглата в задната градина.

Да, тя се разхожда там, лъкатуши по голите дъски, изследва кутиите и кашоните, които никога не съм разопаковал, и оглежда единствената мебел в стаята. Това е едно голямо, остороръбесто модерно канапе, купено в Милано преди две години, когато бях там между два полета. Трябваше да го изпратя с кораб през океана — така правех тогава. Не мога да си спомня защо го купих, освен че бях в магазина, видях го и в един миг си представих бъдещето му. На това канапе щях да седя с жена си и децата си: едно щастливо семейство, заето със семейни работи. Какви работи? Мисля, че щяхме да разопаковаме украшения. *Да, така е — щяхме да украсяваме коледната елха.*

Господи, какво щяхме да правим след това — да пеем коледни песни? Гледам канапето. То е бяло, изчистено като форма и не е удобно. Не разбирам защо онзи, другият Даниел го е харесал — въпреки че Франки проявява интерес към него. Тя го разглежда, отива

по-близо — сега виждам, че не стои много стабилно на краката си. И сяда.

— Значи все още си на къмпинг? — пита. — Все още не си разопаковал багажа си?

Това „все още“ нещо ме тревожи. Да не би да е била тук и преди? Ако сме ходили някъде след клуба — а аз съм почти сигурен, че сме, — дали не съм я довел тук? *Кажу ми, че не съм го направил...* В този момент знам, че не съм, това не е възможно. Тогава притежавах тази къща само на хартия, но не бях се пренесъл месеци наред, след като най-накрая се върнах от колапса, от наркотичните ми лудории в Токио. В деня, в който се преместих, ми се обади Макайвър. Веднага напуснах Лондон и отидох край леглото на болния ми баща в Уикенфийлд.

— Все още? Какво искаш да кажеш с това? — питам, приближавайки към нея. Коя е тя? Защо е тук? Хубава е, тази пънки Цирцея. Има гъста лъскава коса, боядисана в неестествен, неопределен златисто червен цвят. Кичурите са усукани и оформени на шипове, намазани с гел и закопчани с блестящи фиби и клипсове с камъни, от ушите ѝ висят няколко сребърни халки, а на лявата ѝ ноздра има малко блестящо камъче. Има очи на Нефертити, зелен поглед, прекалено гъсти мигли, и няма лунички. Носи много сребърни гривни, те дрънкат при всяко движение. Ноктите на ръцете ѝ, боядисани в яркочервено, са изгризани. Дългите ѝ слаби бедра са обвити в джинси и ботуши на кикбоксър. Носи нещо от рода на корсет от епохата на крал Едуард под мекото и луксозно кожено яке. Не мога да определя акцента ѝ, който е стандартен за младежта — с леко провлачване на гласните, което предполага, че е придобит, а не естествен. Дали работи в пиар агенция? Мисля, че може би това парти е било за най-новата гънс-енд-рейп рап група и тя сигурно ги е представила пред някаква младежка аудитория. Да, рап групата, която изсвири поддържащата музика за една от моите реклами. *Да ти покажа ли страх в една шепа прах?* Не, не тази реклама, някоя друга.

— Ти каза, че се местиш — отговаря на въпроса ми тя. — Когато се срещнахме на онова парти — и това беше, как да кажа, преди петнайсет месеца? Достатъчно време, за да разопаковаш багажа си. — Начумерва се. — За какво ти е това въже? Защо имаш толкова много въже, навито ей там? Това да не е някакъв вид изкуство?

— Не, взех го, за да подсиля кордите на прозорците. Всички са се изтъркали. Трябва да бъдат заменени и затова ми трябва манилско въже... — Изведнъж се сещам нещо и спирам: „*Ранен гигантски сорт Котър*“ — когато човек лъже, изпада в прекалено много детайли. — Франки — продължавам, — не съм сигурен защо си тук, нито откъде знаеш къде живея, но вече е късно и аз имах тежък ден. Така че независимо какво казват твоите карти таро, чувствам, че трябва да си вървиш.

— Не знаеш защо съм тук? — изражението ѝ, наранено и оскърбено, става недоверчиво. — О, страхотно, много ти благодаря, Дан. Сега се чувствам *наистина* добре дошла. Е, добре: тук съм, защото ти ми каза да дойда. Ти каза: Франки, след три часа трябва да хвана самолета за Банкок и това е ужасно тъпо. Сега, когато те намерих, не искам да те изгубя. Ще отсъствам няколко месеца, но няма да забравя тази нощ. Няма да *забравя и теб*. В секундата, когато се прибера у дома, трябва да се видим и да говорим — така каза. И след това ми даде това.

Тя бърка в джоба на якето си и вади оттам визитна картичка. Вземам я и я разглеждам — несъмнено моят почерк, несъмнено моят адрес — и несъмнено, без значение колко ще си блъскам и измъчвам мозъка, никога, никога не съм произнасял речта, която тя току-що ми цитира. Поглеждам я несигурно: въпреки добрата храна на Ник и всичката пречистваща вода, която изпих, все още не съм сигурен, че е тук. Все още се надявам, че това може да е някакъв остатъчен ефект. После виждам, че не е; моите халюцинации наистина са болезнено правдоподобни, но сега това момиче халюцинация реагира по неправдоподобен начин. Очите ѝ се пълнят със сълзи и тя започва да плаче.

— Ти не си спомняш — изхлипва тя. — Ето какво означавам за теб. Спомни си само името ми — и това е всичко. Не си спомняш как си говорихме, никога преди не съм говорила с никого така — не мога да повярвам, че си забравил всички онези неща, които ти казах — и които ти ми каза. За това, че си израснал в Съфолк и че майка ти е умряла, че баба ти е циганка и има вътрешно око — то се наричало *дарба* — виждаш ли колко добре си спомням всички подробности? Но аз имах цяла година да мисля за това. Мислих всеки ден, мислих за теб всеки ден. Колко удивително изглеждаш, колко страшно секси си.

Колко тъжен изглеждаш. Колко забавен можеш да бъдеш. Имам предвид, как да кажа, *сериозно* забавен. Защо да го крия? Аз те *обичам*.

Сега сълзите се стичат по лицето ѝ. Ръцете ѝ, с трогателно изгрисаните нокти, треперят. Мога да видя, че говори каквото мисли — или вярва, че е така, което е почти същото. Мога да видя, че наистина е млада, прекалено млада, за да е успяла да си изработи необходимата защитна кожа. Прекалено млада, за да рискува да бъде абсурдна. Също така мога да видя, и би трябвало да го забележа по-рано, че не е трезва. Или ѝ е трябвало да пийне за кураж, за да произнесе тази реч, думите на която са леко завалени, или се е надрусала здравата. Гледам я и не знам какво да правя. Не мислех, че имам още вини за разкриване, а ето че сега се появява още една.

— Франки — започвам, опитвайки се да бъда внимателен. — Съжалявам, но не си спомням нищо. Има причини за това. Тогава не бях в добро състояние, не съм и сега.

— Мислиш ли, че не знам? — Тя се изправя обезпокоително на крака. — Мислиш ли, че не го виждам? Ето защо съм тук. Мога да ти помогна. Мога да те излекувам. Добре, не е необходимо да бъде любов, ти може би не си готов за това, спокойно, разбирам. Можем просто да правим любов, нали? Къде е амилнитратът, който ти дадох? Ти обеща да го запазиш за... знаеш за какво.

И пред удивения ми поглед тя разгръща коженото си яке и започва да разкопчава онова черно нещо, приличащо на корсет. Разкопчава го цялото до долу. Има красиви рамене, удивителни гърди, гривните ѝ дрънчат. Рязко се отдръпвам.

— Франки — казвам с твърд глас, — направи това упражнение обратно. Облечи си веднага якето. Седни на канапето и се стегни. Ще ти направя кафе. Когато го изпиеш, ще се почувстваш по-добре. Ще поседим малко тук и ще поговорим разумно, сетне ще ти повикам такси и ти ще си отидеш у вас, ще се напиш и ще забравиш всичко, което се е случило. Повярвай ми, говоря от горчивия си опит — това е най-доброто нещо, което можеш да направиш.

Произнасям горе-долу тези думи. Речта ми не е толкова гладка и е по-малко банална, но по същество е същата. Когато тя не предизвиква никаква реакция, я повтарям с малки вариации. Като че ли има някакъв ефект, защото Франки се успокоява и нещото, приличащо на корсет, отново е закопчано. Обаче все още има няколко остатъчни

проблема. Откривам, че съм остарял с още няколко хилядолетия. Откривам, че тя е неотстъпчива и упорита, това амилнитратно момиче.

— Да си ходя къщи? — казва, като ме гледа тъжно. — Аз нямам дом. Спях на пода при онова момче, но се скарахме и той ме изхвърли. Ако не мога да остана тук, нямам къде да отида. Ще свърша, бродейки по улиците. О, Дан, наистина е ужасно — толкова съм нещастна. Животът ми е една голяма кошмарна каша. Имаш ли нещо за ядене — прегладняла съм като вълк.

През мъглата от умора започвам да чувам алармени звънци. Започвам да разбирам, че може би Франки ме манипулира. Но аз съм изморен, изтощен, направо съм празен. Подозирам, че онова, което говори, е 90% измислици и 10% истински неприятности, но мога ли да бъда сигурен? Да предположим, че греша. Тогава? Не мога да изоставя едно надрусано момиче на нежните милости на Малк и компания. Освен това напоследък в главата ми се въртят само момичета, изпаднали в беда, и това пред мен ми напомня за едно друго, което познавах някога, много отдавна... Сигурен съм, почти съм сигурен, че е Мейси. Нямам представа защо: между тях няма никаква физическа прилика, начинът им на изразяване не може да бъде по-различен, но въпреки това мога да видя някакво смътно сходство, някаква призрачна сянка, някаква неправилна координация, неуловими като ехо. Не искам да причиня каквато и да е допълнителна вреда, дори неумишлено. „Бяхме слепи за нещастията“, беше ми написал Ник.

Така че накрая, след още молби и сълзи, аз се предавам: съгласен съм Франки да прекара тази нощ, но само тази нощ на моето миланско канапе. С изключение на тази малка отстъпка, оставам твърд и непреклонен. Направо е удивително, не мога да повярвам: чувствам се почти бащински настроен. Да, превръщам се в оня баща на семейство, който си представях по-рано. Това е далеч, далеч по-добро от всичко, което съм правил досега, казвам си, докато правя успокояващото нескафе и тършувам, за да открия някакъв не съвсем вкаменен сладкиш с джинджифил и мед, после се качвам тежко горе и се връщам с одеяла и възглавници. Настанявам Франки на миланското канапе. Изгасвам лампите. Казвам ѝ да поспи и със смътно чувство за прогреса, който съм постигнал, и за неизбежния героизъм, който ще проявя, се отдалечавам към вратата. До този момент умората ме е повалила: преминах през огледалото; престъпих в нереалността.

Дългият ден ме хваща и събаря. Бутах канарата нагоре по планината през целия дълъг и предълъг ден и сега не мога, не искам да бутам дори и само един сантиметър още.

— Ти си бил влюбен в нея, нали, в това момиче, за което е книгата? — пита Франки с изморен, презрителен, приглушен глас. — Прочетох го на лицето ти. Все още ли си влюбен в нея?

— Спи, Франки — отговарям. Наистина не я слушам. Стоя на вратата, гледам сенките в коридора. Чувствам се стар, неописуемо стар: аз съм Тирезий^[5]. Навън се върти някакъв хеликоптер, сигурно е полицейски. Патрулира по лондонските улици в търсенето на досадници, пияници, убийци — обичайните заподозрени.

— Фин. Това е странно име. Коя беше тя, тази Фин?

— Някоя, която познавах някога — отговарям, осъзнавайки, че това е самата истина. — Живеехме в едно и също село, когато бях дете. Тя беше едната от три сестри.

— Защо го казваш толкова тъжно? Тя умряла ли е? Изгубил ли си я?

— Не, не е умряла — отговарям. Гледам в тъмното, слушам хеликоптера — сега е по-ниско и все още кръжи в небето. — Но стана нещастие, случи се ужасно нещастие.

— С Фин ли се случи нещастие?

— Не, с най-малката сестра. Името ѝ беше Мейси. Падна от един висок прозорец.

— Уби ли се?

— Не. Не се уби. Ако беше, може би това щеше да бъде по-милостиво. Но тя оживя. Все още е жива — в известен смисъл.

— Това е ужасно. Тя... къде живее? В дом ли?

— Да, в много добър дом. Там живеят монахини, те се грижат за нея.

— Това наистина е тъжно. Ходиш ли да я видиш?

— Не, не ходя. Вече не. Сега спи, Франки.

— Не искаш ли да ми кажеш какво се случи?

— Лека нощ — отвърщам, и затварям вратата.

Качвам се по стълбите в моята стая. Заклучвам вратата. Нямам вяра на Франки и не искам неочаквани посещения. През тънките завеси уличните лампи са нашарили стените със затворнически райета. Лягам на леглото, прекалено съм уморен, за да се събличам.

Изминалият ден нахлува в главата ми като море и аз чакам търпеливо, докато вълните се успокоят. Отпуснатата, бездействаща вода; хеликоптерът продължава да кръжи.

Върху сандъка срещу леглото има запечатана дървена кутия с формата на куб с дължина на страната дващест сантиметра. В нея е прахът на Джо. Той беше метър и осемдесет и осем висок: когато ми дадох кутията, размерите ѝ разбиха сърцето ми, а теглото, по-скоро *безтегловността* ѝ, ме ужаси. Трябва да върна този прах в Уикенфийлд. Ще направя онова, което трябваше да сторя още преди седмици. Ще го направя скоро, обещавам си. Последното задължение на сина: да погребеш праха на баща си в полетата или в горите, които той обичаше, или в градините на абатството, където се грижеше за зеленчуците. Лапад и коприва — сега тези градини са обрасли с лапад и коприва; Джо ми спомена за това в едно от писмата си. Писмата, които обикновено прочитах бегло; писмата, които сега знам наизуст — прекалено късно, разбира се.

Затварям очите си и най-сетне съм сам, най-сетне съм на спокойствие. Наблюдавам последния ден през онова последно лято в абатството. Все още не съм чист, но съм по-чист, отколкото бях седмици наред. Мозъкът ми се чувства измит и прозрачен. Почти съм стигнал до онова бяло място, което е другата страна на изтощението.

Последният въпрос на Франки се върти в главата ми; хеликоптерът се върти навън. Споменът е случаен, жесток, хлъзгав и лъжлив.

Ставам и отивам до перваза на прозореца. Вземам бял лист хартия и молив. Мисля си: *Какво се случи в онзи последен ден, Дан? Немаше ли признаци? Какво се случи? Кажете ми какво се случи.*

---

[1] Магьосницата от „Одисея“, която превръща екипажа на Одисей в прасета. — Б.пр. ↑

[2] Franky — честно, откровено. — Б.пр. ↑

[3] Герой от романа на Набоков „Лолита“. — Б.пр. ↑

[4] Наука за различните знакови и сигнални системи като средства за съобщения между хората и животните. — Б. пр. ↑

[5] Герой от „Одисея“, стар прорицател. — Б.пр. ↑

VI

ИМПЕРАТРИЦАТА, ОБЪРНАТА

Абатство Уикен, домът на нашето училище по готварство, е разположено в един от най-красивите, спокойни и все още запазени райони на Съфолк. Заобиколено е от ябълкови градини, гъсти гори и ниви, пейзажът е променен съвсем слабо от средните векове насам. Въпреки че близкото село Уикенфийлд е малко и може би не е означено на картите, комуникациите и връзките са изненадващо добри. Има надежден железопътен транспорт от Лондон и Ипсуич с разклонение до Дийпден; оттам два пъти седмично автобус обслужва нашето село.

Повечето от продуктите за училището по готварство в абатството ще се произвеждат от собствените ни прекрасни градини, които са обширни. Ние държим на високите стандарти: всички наши зеленчуци, подправки и плодове са отглеждани органично, без изкуствени торове или пестициди. Всички яйца и птичи продукти ще са от собствените ни кокошки; месото ще се доставя от местните фермери, които се грижат хуманно за своите животни.

Абатство Уикен е обявено за историческа сграда от втора степен и е свързано с нашето семейство още от основаването на женския манастир през 1257 година от Изабела де Морлакс. То има любопитна история и е запазило онази атмосфера на спокойствие, наложена от монахините, които са живели, молили са се и са работили тук цели три столетия. Средновековната трапезария, манастирските сгради и параклисът на Светата дева са запазени непокътнати. Те са включени в рамките на днешната къща, която притежава много приятна и

спокойна семейна атмосфера. Има безброй романтични легенди, свързани с абатството — твърди се дори, че е обитавано от духове!

Всички наши курсове са редовни, присъствени. Студентите ще бъдат настанени в историческите сгради на женския манастир и ударението ще бъде поставено върху класически, традиционни готварски методи. Всяка вечер семейството и студентите ще се събират, за да консумират храната, приготвена през деня. Целта ни е да направим уроците весели, приятни и празнични.

Доброто кулинарно майсторство не е предназначено за суетна показност или перчене: това е запазена марка на ресторантите. Нашата идея за добра храна включва чисти и добре отгледани продукти, ястия, приготвени с любов и внимание, с умение и грижа. Това е изкуството, към което се стремим, и дисциплината, на която ще се опитаме да ви научим.

Стела Мортланд, *Въведение* към проспекта за училището по готварство в абатството, 1 август 1967

Уинифрид, това е последното писмо, което ще ти изпратя. Може да не ми отговаряш. А дори и да ми отговориш след всички дълги години мълчание, аз няма да получа твоето съобщение. Аз умирам: това е уморителна и досадна работа, но вече почти съм я свършила.

Уморявам се като пиша, затова ще бъде кратка. Трябва да направя една последна изповед. Не търся опрощение от свещеника, който идва при нас от Дийпден, моята изповед е предназначена за теб, моя най-скъпа сестро. Преди много години, по време на моето послушничество, ти ми каза, че любовта, която изпитвах към теб, била светска и нечиста, била заблуда на дявола — и аз ти повярвах. Ти настояваше да изхвърля тази грешна любов от сърцето си, така че ти се подчиних, изоставих те и дойдох тук. През годините много пъти си казвах, че твоето мълчание и моите молитви ще загасят пламъка на

тази любов, а и времето ще помогне. Те обаче не направиха това.

Сега съм стара и като лежа тук сама дни и нощи, започвам да разбирам, че не сме били прави. Може ли любовта да бъде порочна и грешна? Моята любов към теб, любовта на майката към детето, любовта на мъжа към приятеля или родината: не може да се каже, че всички видове любов запалват свещица в сърцата ни, но стига една, която да осветява нашия живот и да ни води към вечната кула от светлина, която е любовта на Бога в небесата.

Един летен ден преди много години ти ме целуна и аз отвърнах на целувката ти: тогава бяхме много млади и без съмнение глупави. Когато мисля сега за онази нежна прегръдка, аз не се разкайвам. Без съмнение скоро ще бъда повикана да отговарям за тази ерес.

Зад тези стени има малка тъмна гора, Унифрид. Мисля за нея като за едно опасно място, но такова, където мъдростта може да бъде открита, ако бъде търсена. Разхождайки се там, размишлявах трезво за любовта и неочакваните пътища, по които тя ни се разкрива: страхувам се, че когато се срещнем с нея, ние невинаги я разбираме или разпознаваме. Но ако някога съм била сляпа, вече не съм. От началото до края ти ме дари с ненаказана радост, най-скъпа ми сестро; и сега, в края на моето пътуване, аз те благославям.

Изабела

Писмата на Изабела де Морлак до Унифрид от Или, 1267 — 1301, редактирани и преведени от латински от В. Б. С. Тайлър, 1913 г.

В ОЧАКВАНЕ НА ГОДАР

Това е онзи последен ден. 7 август 1967. Ярка утрин.

Не е валяло цял месец; жътвата е в разгара си. Даниел, или както бях тогава Дан, се събужда рано в леглото си в абатството. Аз го наблюдавам със затворени очи, седейки на бюрото си в Хайбъри. Той чува ръмженето на новия комбайн на Макайвър: сигурно работи близо до къщата, в нивите, които е свикнал да нарича Грандейдж, Пикстоун, Нънс, Уелхед и Холиспрингс. Часът е седем. Наблюдавам себе си как отивам до прозореца и дърпам завесите. Пейзажът се разкрива пред очите ми. Те се спират върху познатите неща: манастирските сгради, брястовете, гората, кулата на църквата, сочната зелена трева в църковното гробище... След няколко седмици ще замина за Лондон. На прага съм на един нов живот и това знание прави панорамата по-мила на сърцето ми. Силата му е могъща. Сега мога да обичам това място без задръжки, защото знам, че скоро ще го напусна.

Вече виждам тази долина с измамното око на носталгията. Отварям широко прозореца и поемам глътка английски въздух: това е все едно като да дишаш чист оптимизъм.

Всичко е възможно. Аз съм на двайсет и две. Аз съм влюбен. Нямам търпение да видя Фин, нямам търпение да говоря с нея — това е единственият ми императив. Докато се мия, бръсна и обувам джинсите, нямам никакво циганско чувство за ясновидство, никакво предчувствие, че този ден ще завърши с провал. Ако съм наследил тази божествена *дарба*, както твърди баба ми, то днес тя ме е изоставила.

Абсолютно сам съм. Никаква помощ от свръхестественото.

Абсолютно сам съм и — трябва да имам това предвид — този Даниел е някой, когото почти не познавам. Кой беше той? Кой бях аз? Това беше лятото, когато бях заслепен от киното. Киното и филмите ме бяха поразили както свети Павел на пътя за Дамаск. Тогава бях пропит от кино, обсебен от филми. Прекарах толкова много време в Кеймбридж, гледайки кино, извървявайки религиозно пътя си от Бергман, Виго и Куросава до Трюфо, Антониони и Годар; прекарах

толкова много време, окован във веригите на дима, седящ в благоговение и удивление в тъмните салони на кината; толкова много време, навивайки целулоидната лента в старинните прожекционни апарати на филмовото общество, толкова много часове, редактирайки 16-милиметрови студентски филми, че започнах да гледам на живота през екрана. Времето не минаваше, то се развиваше. Бих могъл да го навия обратно, да го върна назад или да го превъртя напред според желанието си, можех да го снимам и редактирам по какъвто си избех начин.

Държах под контрол разказа на живота. Беше лесно да вкараш целулоидната лента в редакторската гилотина; режеш и онождаш; махаш само два кадъра, една случка, и променяш чувството: можеш да правиш това с живота също както с лентата. И така вчера изглеждаше, че съм хванат в някакъв кошмар, на един остров на ентропията, в търсенето на някой, който не може да бъде намерен, чието изчезване винаги ще остане необяснимо. Правя дубъл и днес тази история е в цвят „Техниколор“: на всеки е ясно, дори на мен, че Фин все още обича Дан. Изчакайте малко и в края на тази скапана версия ще има холивудски сватбени камбани.

Ако презирам подобен подход, няма проблем — мога да преснимам по европейски: този път в зърнесто черно и бяло, с джазов саундтрак, остроумно, нехайно и безмилостно редактиране; накрая Фин и аз все пак ще се намерим — просто това ще *отнеме* повече време и това е всичко. Първо ще трябва да се отървем от лошите хора. Ще трябва да философстваме и да изпусим огромно количество „Голоаз“. Ще има неразбиране и една мазка трагедийна боя, ще трябва да *поостареем* малко — това да не ти е някаква захаросана конфекция от земята Тра-ла-ла, това е интелигентен горчиво-сладък филм. Но той може все пак да завърши с целувка. Виждам го като *jeu d'esprit*^[1]. Това е *моят филм* и *моето* бъдеще. Аз съм режисьорът, *авторът* и аз реших; той ще завършва с продължително, удължено показване на красива панорамна снимка; тогава аз ще взема моята Фин в прегръдките си и кадърът ще замръзне — най-добрият начин за край на една любовна история, много по-добър от избледняването.

Имаше толкова много възможности тук: направо се опивах от тях. Сънувах дълги проточени снимки, защото денят ми изглеждаше така, особено когато бях дрогиран — едно пътуване, едно дълго

протягане на звучно отекващи многозначителности. Мисля в прескачащи кадри — по начина, по който се учех от филмите на моя нов бог — Годар. Обожествявах неговото стоманено презрение към тежката стъпка на традиционния разказ. Добре упътван и наставляван от „Нувел Бог“^[2], да знаете как презирах концепцията за причинността. Презирах я толкова, колкото и религията. Гледайки „Карабинерите“ за петдесет и пети път, седях в тъмния салон и мислех: „Правилно, Жан-Люк, кажи го както си е. Животът е своеволен; всичко е случайно. Няма бог и няма заговор. Кому са нужни тези стари омръзнали лъжи?“.

Да, ето как гледах на нещата тогава. Сега в Лондон, слушайки шума на хеликоптера, нещата са се променили. За начало: вече не вярвам, че контролирам този филм — моя живот. Някак си, с минаването на годините, съм се преместил пред камерата — кога ли е станало *това*? Сега съм просто бедният актьор, а режисьорът — наречете го Бог, Съдба, Аллах, Айзенщайн или Клинт Истууд няма значение — е един непредвидим кучи син. Той може да има нещо наум за утрешните снимки, но обича да пази сценария в тайна. Също така има и силна памет, гадна памет — нищо не убягва от погледа на това копеле.

Виж какво, ще му кажа аз, защо *правя* това? Как така Дан се държи по този начин? Това не е в характера му. Тези прескачащи кадри нямат смисъл. В един момент съм на върха на успеха, покорил съм света, щастлив съм като чучулига; в следващия момент — едър план на лицето на Дан и този едър план *е изражение на истински ужас*. Защо? Какво става? Какво трябва да направя? Какво се е случило? Този сценарий е пълна каша. Той е своеволен. Той е *случаен*.

Случаен ли? Но, разбира се, отговаря фашистът, седнал в режисьорския стол. От друга страна, спомняш ли си тридесет и шести кадър от втора ролка? Спомняш ли си какво каза тогава, какво направи тогава? Мислеше си, че не е важно, нали? Грешка. В този филм действията са последователни. Или само понякога; това зависи от моето настроение... И се прозява.

Разбира се, аз *не си спомням* 36-и кадър. Втора ролка представлява едно голямо бяло петно за мен. Мислех си, че е безопасно изрязана и лежи на пода в небесната стая за монтаж, за да бъде изхвърлена на боклука. Сега трябва да я намеря отново — и

перспективата ме плаши. Трябва да я пренавия и трябва да наема чирак — а колко мога да вярвам на един чирак? Колкото на една кобра.

Всички тези макари със спомени, извадени от кутиите, всичкият този разбъркан, токсичен целулоиден брак — как да реша кои кадри липсват, кои са важни? Старата целулоидна лента, също като паметта, е силно взривоопасна: нейният химичен състав я прави податлива на samozапалване и самоунищожение... Въпреки това трябва да опитам. Имам един бял лист хартия. Сега съм в онова бяло място; това трябва да бъде направено.

Решавам да бъда методичен. Ще разгледам онзи последен ден кадър по кадър. Ще изследвам кой къде беше, кога и защо. Ще възстановя диалозите, ще трябва да си ги припомня отлично. Кой какво е казал и на кого? Кога са казали едно, но са мислили друго — нещо, което се случва обикновено, но сега то няма да се изплъзне от новото ми търпеливо и всевиждащо око. И така, въоръжен с този всезнаещ, подобен на божествен поглед, може би най-накрая ще разбере: ще видя през стените, както виждаше Бела. Ще бъда освободен, избавен. Ще мога да кажа: „Ето защо Мейси скочи. Ето кое бе неправилното тогава, онова лято. Ето какво се обърка“.

Оня хеликоптер все още кръжи навън в невидимото небе. Мисля си: идва насам. Твърдо съм решил да го сторя, но дали съм настроен оптимистично? Знаеш ли какво, читателю — ако някой някога прочете това, но то никога няма да стане, то е невъзможно, защото когато свърша, смятам да го изгоря... Та значи, *hypocrite lecteur, mon semblable, mon frere*^[3], питаш дали съм настроен оптимистично и дали ще успея?

Ти би ли бил?

И така: бърза смяна на кадъра. Слизам долу в прохладата на кухнята на абатството; носи се апетитната миризма на пържен бекон. Месото се доставя от полковник Едуардс (офицер от индийската армия, сега от запаса); когато неговите едри шопари отиват в кланицата, в абатството винаги се изпращат осолени свински бутове. Влизам, насреща ми се усмихва замечтаната Стела. Тя слага още три тънки резена в тигана и чупи яйце от токачка в цвърчащата мазнина от бекона.

— Още един прекрасен ден, Дан — казва дядо и аз се присъединявам към него и Фин на масата за закуска. Слагам една

целувка върху косата на Фин. Съвсем безопасно е: Стела е с гръб към нас. Мейси седи в другия край на масата, чете и не вдига очите си. Дядо е зает: може да гътна Фин на пода и пак няма да забележи.

Фин прави кисела физиономия и с това ме смазва. Сядам отсреща. С нея сме постигнали някаква форма на примирие. По взаимно съгласие аз повече няма да я ревнувам от Лукас: тя се закле, че няма причини. Единият Даниел ѝ вярва; другият подушва някаква езикова измама: той очаква Фин да му обясни защо, макар все още да чувства любов към него, тя се е отдръпнала; сега любовта ѝ е *приятелска* или *сестринска*. Пазя добре скрит в себе си този тъмен Даниел, мистър Хайд на моя доктор Джекил. Тази сутрин лицето на Фин има онова изражение, което ме наранява и ядосва. Тя изглежда като наситен разтвор, препълнена догоре със сексуални тайни. Чертите ѝ са леко замъглени, сякаш през цялата нощ е сънувала любовника си. Тъмносините ѝ очи са слепи като на новородено котенце. Въпреки нейните уверения не мога да повярвам, че аз съм мъжът, който я е заслепил по този начин.

— Това лято ще влезе в книгата на рекордите — казва дядо, суетейки се с камарата хартии и брошури, натрупани до чинията му. — Дан, трябва ми твоето мнение. Хвърли един поглед на този списък от вина, който току-що написах, и ми кажи какво мислиш. Той е доста обширен, поне аз се надявам, че е такъв — но трябва да сме готови за всичко.

Докато ям бекон с яйца, разглеждам списъка. Невежеството ми по отношение на вината е известно и дядо Мортланд отлично знае това, но обича консултациите. Харесва му да се чувства зает и полезен — а това е първата такава възможност, която има от години. Не осъзнавах, че готварското училище на Стела ще изисква подобен мъжки опит, мъжко присъствие. В неговото съзнание това предприятие се превръща в голямо тържество от епохата на крал Едуард. Отново преживява своята младост отпреди Първата световна война. Ние вече сме се преселили в Елде и все още сме на етап планиране.

Хвърлям поглед по изписаните редове с объркващи ме бургундски вина и вина бордо; плъзвам бърз поглед по каталозите на търговците на вина. Там има цени; в неговия списък няма. Дядо Мортланд ме гледа толкова умолително, че не мога да си позволя да се заяждам.

— Удивително — възкликвам. — Нямам думи.

Той светва като крушка от три хиляди вата.

— Много се радвам, че мислиш така, Дан — казва. — Какво ще кажеш за някои вина, които вървят с пудинг? След като тези момичета са робували цял ден, една хубава чаша „Сотерн“ може да бъде просто билет към рая, не мислиш ли? Ако направят ябълков пай например — Хъмфри твърди, че ябълките и виното „Сотерн“ са все едно булка и младоженец, сватба, сключена на небето.

— Дядо, те няма да имат нужда от „Сотерн“. Повярвай ми — намесва се твърдо Фин. — То е прекалено скъпо вино. Те ще се учат да готвят. Няма да ги глезим я!

— Ако децата се държат лошо, казваме, че са *разглезени*. Ако храната не става за ядене, казваме, че се е *развалила*. Казваме, че някой *плаче за бой*. Говорим също за *плячка от войната* — намесва се най-неочаквано Мейси, като поглежда над книгата си. — Плячката от войната е желана — мъжете се бият, за да грабят. Развалената храна не е желана. Разглезените деца също. Английският език е странен, не си ли съгласен, Дан?^[4]

Съгласявам се. Бързо се съгласявам. Настъпва тишина. Бедната Мейси, тя се влошава, мисля си. Израждането ѝ става все по-забележимо. Преди четири години имаше надежда: тогава Стела отново започна да говори за училища, за специални училища, които могат да се справят с дете като Мейси, с неговата интелигентност, нужди и странности. Но при спомена за предишните нещастни престои в подобни заведения — никой от които не е продължил повече от три седмици, защото Мейси отказваше да яде, да спи и да говори, беше решено да се изчака. Сега темата образование отново е забранена. Когато ваканцията свърши, ще се върне старият режим: Стела ще ѝ преподава английски и френски, различни добри помагачи, в това число доктор Марлоу, госпожа Марлоу (без степен) и пасторът (докторат по философия и богословие) ще бъдат привлечени да помагат. Уроците по история и география ще продължат, ще опитат да ѝ преподават религия, митология, метафизика и математика: Мейси ще попие знанията по предмета, ако той привлече вниманието ѝ и я заинтересува. Ако ли не, тя ще го игнорира — а когато Мейси игнорира нещо, страхувайте се, направо много се страхувайте...

Представете си една гранитна стена, която идва към вас с триста километра в час: Това е нашата Мейси.

Тя има коефициент на интелигентност 155. Харесва ѝ да прави списъци. Понякога, когато се чувствам обзет от прекалена доброта или съм прекалено слаб, за да избягам, тя ми цитира своите списъци. Има списък на растенията, списък на птиците и списък на бозайниците — с подчертаване на изчезналите видове. Има списък на всички лица, екзекутирани по време на Френската революция и режима на терор, с пълните им имена, титли и дати. Има списък на застрашените животни — той е по-дълъг от един ден. Има списък на реките в света, подредени по азбучен ред или според дължината им (той е наистина ужасяващ). Има списък на костите в човешкото тяло и на мускулите, всички 10 милиона кости и костици. Има периодичната таблица и истинския ужас на простите числа. Има списък на гръцките богове, богини, герои и пророци, с пълни подробности за техните безбройни потомства и сложни кръвосмесителни връзки, а от този месец — просто беше неизбежно — има и списък на звездите. Всяка звезда по име в съзвездие по име, в ужасяваща, главозамайваща галактика. Докато го слушаш, започваш да се молиш да умреш.

Има също така *поеми*, които разбиват сърцето ми, защото често пъти са лоши и неизменно са много дълги. Има *истории*, които продължават вечно и притежават невидим смисъл за всички, с изключение на Мейси. И след това са монахините — дори не искам да мисля за монахините. Започне ли Мейси да говори за монахините, можеш да си сигурен, че ще дочакаш следващия век: дните на светците, трудните за разбиране ритуали, възходящите степени на греховност, заупокойните молитви, разделени на триста и петдесет милиона миниатюрни песъчинки, на псалми, ноктюрни, химни и още химни, песни на песните... това изпълва с жал, но също така е непоносимо.

Знам как Мейси е принудила богатия братовчед Едмънд да напише оня чек за две хиляди лири, решавам, докато гледам възбуденото ѝ, напрегнато изражение. Всички други бяха направо вцепенени: „Но Мейси, какво му каза? Как успя да го уговориш? Искаш да кажеш, че ти го даде ей така?“. Пълни глупости. Всички са слепи. Според мен Мейси просто е заговорила за няколко списъка. Половин час за звездите, половин час за Зевс и Калиопа, десет минути

за „Хайявата“ или за Самсон (нейния последен любимец) и всеки ще се огъне и предаде. Като знам умствения багаж на Едмънд и колко отчаяно е искал да изчезне, да се спаси, дори съм изненадан, че чекът не е на по-висока стойност.

Знам, че Мейси е като рак пустинник, дълбоко скрит на сигурно в една чужда черупка, припкащ по морското ложе в трескаво търсене на храна. Знам, че тя не може да се пребори с дяволската наука за класификацията, която я измъчва: класифицирането е единственият начин, по който може да въведе ред в света, от чийто хаос, предполагам, се страхува. Знам, че нито едно от лекарствата, които непрекъснато се сменят, не ѝ помага. Сега ѝ дават някакъв хормон за растеж, но той също не действа. Знам, че съм длъжен да я слушам повече, да ѝ помагам повече, просто да бъда на разположение и да бъда любезен. Но не мога. Бягам от тежката задача. Нейните списъци предизвикват такава досада, че ми минава мисълта за самоубийство.

Има също така и още един проблем: понякога, опитвайки да се приспособя към странните, безлични, безкрайни истории, установявам, че те са потопени в толкова дребнави и превзети детайли, че чувствам как собственото ми схващане за света започва да се стопява. Слушаш ли достатъчно дълго Мейси, всичко започва да се разплита. Започваш да мислиш, хей, а може би тя е открила нещо; това усещане започва да расте, започва да се трупа. Казваш си: може би и аз трябва да погледна на нещата по начина, по който гледа тя... и тогава вече изпадаш в беда: вратите на възприятието се отварят и настъпва времето на слепия в Газа^[5]. Ти си толкова сляп, колкото е смахната и чалната Мейси и не разбираш нищо.

Нямам намерение да позволя това да се случи отново. Зрението ми е двайсет на двайсет, благодаря ти, Мейси: вярвам на собствените си очи и на собствения си начин да възприемам нещата. Така че нямам намерение да ме въвлечеш в дискусия за странностите в английския език или за броя на ангелите, които могат да танцуват полка върху върха на една карфица. Ще помогна на Стела да измие чиниите и след това — имам си работа да върша, излизам оттук. Няма смисъл да оставам, след като Фин също скоро ще напусне кухнята. Днес дядо Мортланд е отговорен за сигурността на Мейси. Стела и Фин, въоръжени със списъци за кухненско оборудване и доставка на храна,

отиват в Лондон и ще прекарат целия ден там. Ще падне голяма веселба — пазаруване за готварското училище.

Така че, *бърза смяна на кадъра* на заден ход — трябва да се опитам да вървя по следите на времевата последователност — това е може би половин час по-късно.

— О, Сохо! Всички онези прекрасни френски и италиански бакалници — казва Стела, приближавайки към праисторическия автомобил „Уол слей“ на дядо Мортланд. Минали са години, откакто не е ходила в Лондон; дори още повече — откакто е имала пари за харчене; тя цялата се е зачервила от вълнение и почти трепери от възбуда.

— „Фортъм и Мезон“ — казва замислено дядо Мортланд, помагайки им да седнат в колата. Внимавай с амбреажа, Стела, малко е разхлабен.

— Довиждане, Фин! Приятно пътуване — викам аз и колата потегля. На седалката до шофьора Фин се обръща да ме погледне. Лицето и е запечатано в съзнанието ми такова, каквото бе в онази ярка утрин. Няма никаква сянка от двуличие: изражението ѝ е искрено и весело, осветено от очакване. Кожата ѝ грее, тъмносините ѝ очи срещат моите, тя ми праща въздушна целувка и маха с ръка. Моята лична „Финална Фин“: никога повече няма да я видя така безгрижна.

Зад нас Мейси стои на прага. Тя също маха, върху лицето ѝ е обичайното, неподвижно и внимателно изражение. Знаела ли е тогава какво възнамерява да направи по-късно същия ден? Дали вече го е планирала, дали е избрала датата, защото Стела щеше да отсъства например? Или го планира точно тогава, в мига, в който колата се отдалечава по пътя?

Настройка на фокус. Мейси изглежда заслушана в нещо, което аз не мога да чуя. Разрошвам нежно косата ѝ и тогава, чувствайки разкаяние, понечвам да я прегърна. Спирам се навреме: Мейси не обича да я прегръщат, дори на Стела е забранено да я прегръща.

— Чуваш ли монахините, Мейси? — питам; вероятно ги чува. Тези нейни монахини почти сигурно се молят, време е за утринна молитва или нещо такова.

— О, не, моите монахини ме напуснаха — отвърща ми тя. — Нямам повече време за тях. Те се цупят. И са ми много сърдити.

— Това не е много християнско — отбелязвам. После задавам грешен въпрос. Вместо да попитам защо тези несъществуващи монахини са сърдити, казвам: — Монахините не бива да се цупят, Мейси. Това не е ли грях?

Това е първата ми изтървана възможност този ден — ще има и други.

Тя обмисля въпроса, мръщи се.

— Ако е така, то грехът е простим. Не е смъртен. Десет пъти „Аве Мария“. — Прави пауза. — Ще слизаш ли днес в селото? — Отговарям ѝ, че така възнамерявам. — Надявам се Бела да се чувства по-добре — казва Мейси с премерена учтивост. — Моля те, поздрави я от мен.

И като хваща дядо си за ръка, припка към къщата, за да вземе с него своя урок по естествена история. Тя се е отдала на оцеляването на най-жизнеспособните индивиди, преди още да са прекрачили прага. Гледам я как изпълнява своя ритуал, докато преминава по коридора. Днес върху шахматната дъска изпълнява ролята на офицера: минава през черните квадрати по диагонал и се плъзга, докато спре в далечния ъгъл.

— Мат — вика Мейси на своя невидим вечен противник.

Бърза смяна на кадъра: все още е рано, около девет. Тръгвам към селото; чакълът на пътеката, която води от манастирските сгради към трапезарията, хруска под стъпките ми. От двете ми страни се издигат истински стени от тисови дървета: хванатата в капан топлина сгорещява кожата и заслепява очите ми.

— Здравсти, Дан — вика Лукас няколко секунди преди да стана видим за него. Когато завивам покрай ъгъла на манастирската трапезария откривам, че седи отвън на стъпалото, греейки се на слънцето като гущер. До него — и това ме изненадва, защото тя обикновено не става преди обяд — седи Джулия. Те споделят една обща цигара — не, не е обикновена цигара, а трева, и миризмата ѝ достига до мен. Дали не прекъсвам нещо важно?

Не мога да кажа. И двамата са неподвижни, сякаш се прекланят пред слънцето; няма следа от лукавост или потайност и все пак мога да усетя, че споделят нещо скришно и тайно — както винаги, когато ги хвана насаме. Позата на Джулия предполага невъздържаност. Тя се е изтегнала в доста предизвикателна, преситена със слънце поза. Гледам тази Даная в минипола, гледам прекрасните изобилни извивки и форми на тялото ѝ: боси крака, голи бедра, изложена на показ златиста шия, затворени очи, разрошена коса с цвят рейнско злато; едната ръка натежала от сребърни гривни. В далечината бръмчи комбайн. Дали не е прекарала нощта тук?

През вратата, в сенките на трапезарията мога да зърна „Сестрите Мортланд“, подпряна на стената. Нарисуваната двойничка на Джулия сякаш подигравателно ми маха с ръка — видях това, когато картината бе показана за пръв път преди една седмица. Тази илюзия — нарисуваната Джулия не маха с ръка — ме ядоса по особен, подозрителен начин.

— Искаш ли малко? — всмуква си Лукас и ми подава свитата цигара. Джулия присяда: две двойки смеещи се очи ме оглеждат.

— Не, благодаря. Трябва да работя — казвам. — Днес е един от моите дни за печелене на пари.

— Впечатлена съм — проронва Джулия замечтано, което може да означава, че се е надрусала, но може и да не означава това. — Днес слама ли ще балираш, или ще чистиш мръсотията в обора? Или ще си барман в „Зеленият мъж“, или ще даваш пенсиите в пощата? А може би ще поправиш трактора? — Тя се прозява. — Ти си ужасно трудолюбив, Дан.

— А ти си просто прекалено мързелива, Джулия — отвръщам ѝ аз.

Мразя я в момента; мразя я с такава сила, че се изненадвам. Мразя я заради безпогрешната ѝ способност да ме ядосва. Мразя я, защото Джулия и аз си приличаме по много начини, и в същото време сме предсказуеми. И двамата умираме от желание да избягаме оттук, и двамата сме болни от желание да успеем; и двамата искаме да отидем в Лондон, и двамата бленуваме да си намерим работа — и никой от двамата няма пари.

Мразя я, защото знам, че аз ще трябва да се боря, докато тя ще премине през всички трудности като лек ветреца. Имаше трудности,

когато след дипломирането си обяви, че ще отиде на този едногодишен курс в Бъркли, но те не я спряха тогава, няма да я спрат и сега. Тогава парите за пътуването ѝ бяха измъкнати от намаляващите спестявания на дядо ѝ; приятел на неин приятел осигури място, където да отседне. Услужливият приятел беше мъж и имаше добри връзки — беше редактор във вестник „Сан Франциско Кроникъл“ с ценни контакти в света на журналистите и медийните студиа. Той ѝ осигури безплатна стая, подаръци и entree^[6]. След като веднъж отиде в Лондон, след като стане журналистка, очаквайте още повече от нея: когато една жена е красива като Джулия, винаги ще се намери някой услужлив мъж да ѝ помага по пътя, а Джулия не вижда нещо лошо в това.

— Я не ми чети проповеди — скастри ме веднъж тя, когато изказах на глас подобна критика. — Майната ти, Дан! Ако мислиш, че да си жена е голямо предимство, значи си глупак. Не е. Възнамерявам да играя по *моите* си правила.

Аз се ядосах тогава, ядосвам ѝ се и сега. Човек трябва да познава Джулия много добре, за да разбере това — но аз я познавам много добре.

— О, я стига! — казва сега тя. — Ти не си чак толкова зле, Дан. Знам за неочаквания ти късмет — ти чу ли за това, Лукас? Бела ми каза оня ден: Джо е спестявал през всички години в тайна банкова сметка и ти е признал за това миналата седмица. Бях дълбоко трогната: всички тези спечелени с пот на челото шилинги, двайсет години спестявания... Сто лири, каза Бела. Смятам това за наистина щедро. С толкова пари можеш да преживееш няколко седмици в Лондон. Може и цял месец, ако си стиснат и правиш икономии. Аз мога да си купя поне четири рокли. Бих искала аз да имам тези сто лири.

— Започни да работиш — казвам ѝ и се усмихвам. Тръгвам си. Комбайнът яде жито в далечината.

И бърза смяна на кадъра: вече е около обяд, три часа по-късно или горе-долу толкова, а аз все още съм болен от гняв. Сърцето ми изпомпва вместо кръв някаква гъста отрова по вените и артериите. Зрението ми е замъглено от гореща мъгла и единственото, за което мога да мисля, е как да накажа Джулия. Няма да ѝ простя онова, което каза. Джо печели девет лири и седемдесет и шест пенса на седмица,

като две от тях отиват директно за наема. Никога няма да забравя как изглеждаше той, когато ми връчи тази банкова сметка в пощата. Спомням си колебливата реч, която произнесе, и вината, която тази реч пробуди у мен. Джо няма представа колко скъп е животът в Лондон, а аз нямам намерение да му казвам. Той не разбира колко дълго може да ми се наложи да търся работа: писах до тридесет и пет рекламни агенции и досега — нищо.

За Джо сто лири са цяло богатство. А саможертвата му бе подложена на присмех и подигравка от Джулия; баща ми бе взет на подбив, Джулия му се присмиваше, не, не мога да понеса това. Ще я накарам да съжалява за думите си. Прекарах три, може би четири часа, мислейки как да го постигна. Междувременно, наранен и зъл, неспособен да накажа нея, аз наказвах всичко и всеки друг, който се появеше в близката околност.

Наказах баба си, като избухнах вкъщи и ѝ се развиках.

— Просто не казвай *нищо* на Джулия — виках аз. — Нашият личен живот си е само *наш* — толкова ли много искам от теб? За бога, бабо, как си могла да го направиш?

И баба ми, която току-що бе извадила последните си зъби, нещо, което обикновено кара два пъти по-едри мъже да вият — но тя е израснала с болката, тя е омъжена за нея, — моята баба не се помръдва от стола си край печката. Температурата в кухнята е адска. Картите таро са на масата; подутата ѝ челюст е увита с бяла носна кърпичка. Изглежда смешна — и е в дяволски лошо настроение.

— Не ми викай — процежда тя със смътна свирепост. — Достатъчно ми е викал дядо ти. Той беше долно копеле, когато бе в лошо настроение — точно като теб, ти неблагодарен, малък синковец. Ще говоря каквото искам и когато си искам. Това да не е малко нещо — сто лири! Венците ми са като изкормени. Махай се отгук!

Следващото нещо, което наказах, бяха няколко прозореца: ето какво имам да правя днес — да чистя прозорци. Изстисквам парцала и си представям, че е вратът на Джулия. Търкам стъклата, колкото по-силно търкам, лицето на Джулия се появява в тях. Слънчевата светлина се отразява като множество кинжали. Мия прозорците в мрачната едноетажна къща на пастора. После атакувам прозорците на семейство Марлоу, влача стълбата от гаража и я наказвам. Наказвам тухлите на стария пасторски дом, като блъскам стълбата срещу тях. Наказвам

кофата, водата, гъбата. Прозорците тук са високи, вертикални, от епохата на крал Джордж, всички с глупави венци по рамките: който им се възхищава, нека се опита да ги измие. Дванайсет малки стъкла във всеки един от тези двацет прозореца — първо отвътре, после отвън. Те са безкрайни, също като заупокойните молитви на Мейси: четиристотин и осемдесет мъчителни стъкла. И аз наказвам всяко едно от тях.

Мия прозорците на гостната стая — тази привлекателна позахабена стая, където бях разубеден да купя парфюма „Табу“. Мия прозорците на кабинета, стая, в която духовете на учените свещеници от изминалите години все още се мотаят. Мия прозорците на трапезарията: точно на тази кръгла маса от махагон с ленена покривка и подредени върху нея объркващи редици от сребърни прибори научих, че ножът не се държи като писалка, че мястото на солта е *встрани* на чинията, а не се пръска върху всичко с веселата невъздържаност на Бела и Джо. Мия прозорците на спалнята; чистя стаята на доктор и госпожа Марлоу — те спят в спретнати легла с бродирани юргани и дебели памучни пухени възглавници. Дали все още правят секс? Дали въобще някога са правили секс? Не мога да си го представя. Чистя стаята на Ник — тя има два прозореца; това е ъглова стая, както моята в абатството. Тя е застинала в неподвижност, има доказателства, че тук спи мъж — например някои от книгите подсказват това, но все още си е стаята на момче. Може би госпожа Марлоу я предпочита така. Тук е неестествено спретнатото и чисто. Леглото е току-що оправено — причината е, че Ник се очаква да се завърне днес. Той е работил три седмици нощна смяна в университетската болница, госпожа Марлоу вече ми се оплака. Това беше първото нещо, което ми каза, но тя живее единствено за завръщането на Ник и умира по малко в негово отсъствие.

Да, да, той е работил нощна смяна в спешното отделение и тази смяна очевидно се е преляла в дневна, така че му се е събирало по двадесет и четири часа три седмици, ако може да се вярва на майка му. Сега Ник има два дни отпуска и макар да бил казал, че ще остане в Лондон и ще се наспи, той е променил плановете си: ще дойде тук с влака в четири часа. Ще си бъде вкъщи точно за чая. Докато миех прозорците в кухнята, майка му печеше вълшебен кейк.

Залепнала за проклетото минало, мисля си, като започвам да измъчвам прозорците на Ник отвътре. Когато синът ѝ бе на шест или седем, да, той обичаше вълшебните кейкове, а също и аз. Винаги бях гладен като вълк, когато идвах тук на чай. Но един студент по медицина на двадесет и пет години, страдащ от умора, отървал се от прекалено близките срещи с човешкото нещастие? Но пък кой знае, може би точно кейковете са онова, което иска. Може би подобни установени и неизменни практики са успокояващи. Ник оценява домашния уют; той е мил с майка си, връща се в Уйкенфийлд при всяка възможност.

Не съм го виждал от три седмици. Върна се в Лондон в деня, в който семейство Мортланд отиде в Елде. Денят, в който Лукас замина за Кеймбридж. Защо Лукас отиде в Кеймбридж? Каза, че е бил там, за да вземе стая под наем, която ще му трябва за времето, когато напусне абатството. Каза, че се разхождал и мислил, и разбрал как да завърши портрета — но дали му вярвам? Той наистина се върна след два дни и започна трескаво да рисува, но това ли бе истинската история? Беше ли взел някаква жена със себе си? Дали спеше с Джулия или с Фин, или и с двете? Защо не мога да го питам? Защото той няма да ми отговори, а аз съм прекалено горд. Захвърлям гъбата във ведрото с вода и подпирам главата си срещу горящите стъкла. Тя ме боли. Сърцето ме боли. Поглеждам в този музей на миналото на Ник и в моето собствено минало: две плешиви мечета, годишните училищни снимки. Ник може да бъде моментално разпознат дори и на най-ранните, онези от началното селско училище. А кое е това черно дяволче, надничащо зад рамото му? Това съм аз, това е езичникът, циганският боклук, мангалът Дани — бодливият Дани, циганчето.

Една лавица с модели на „Мекано“, от тавана висят модели на самолети от балсамово дърво — тук има „Спитфайър“, „Хюрикан“, „Дорниер“, „Щука“ и „Месершмит“: аз направих последния. Библиотека, натоварена с орфани броеве на „Бигълс“^[7], Киплинг, Рансъм, Конан Дойл и просто Уилям^[8], тук има повече поезия, отколкото очаквах от Ник, а също така и доста романи. Безброй медицински книги: издърпвам една от лавицата, това е книга по анатомия. Отварям я напосоки. Гледам една цветна рисунка на женската възпроизводителна система и си мисля какво *произведение на изкуството е жената* — какво парче възвишена инсталация:

яркочервена утроба, два черни яйчника с жилки, свързани като телефонна слушалка, морскосиня вагина...

Ще спра този кадър. Мога да си спомня как зяпах рисунката, но какво чувствах? Гняв — да, гневът все още клокочеше в мен. Но има и нещо друго, а моето ретроспективно око не може да го разчете съвсем ясно. Вероятно мъка, защото онзи ден оптимизмът ми се бе изпарил. Може би объркване. Страх от бъдещето, страх от вероятността да не си намеря работа, страх от провал. Срам, болка и ревност, сексуално объркване, обичайната гъста яхния... но може би имаше и нещо друго.

Дали докато гледах тази точна рисунка, видях начин как да накажа Джулия? Или просто затворих книгата и се върнах към миенето на прозорци? Прозорците в старата резиденция на пастора гледат към гробището.

И отново бърза смяна на кадъра. Свърших с тези четиристотин и осемдесет стъкла. Госпожа Марлоу пъкна две банкноти от по десет шилинга в джоба на ризата ми; тя смята даването на пари на ръка за много конфузно действие.

— Направих малко кейк. Може би ще ти хареса? — пита ме тя. — Или искаш сандвич и нещо студено за пиене? Толкова съм ти благодарна. Каква чудесна работа свърши. — Поколебава се. — Скоро ще заминеш за Лондон. Ще ми липсваш, Дани.

Гледам я. В моя обърнат назад ретроспективен поглед тя е облечена в костюм от туид, защото винаги е била облечена така, но това не е възможно. Не и този ден, не и този последен ден — прекалено топло беше тогава. В такъв случай сигурно е с една от нейните работни рокли — лятната униформа на домакините от горния слой на средната класа. Преобличам я в рокля от необработен памук — дълга пола, къси ръкави, скромно деколте, наниз перли, бледорозово червило, посивяваща коса, стил, който е непроменен от 1950 година. Току-що проумявам нещо. Тази жена, тази интелигентна жена с добро сърце и средна форма на снобизъм, е самотна. Семейството ѝ смята, че не се е омъжила сполучливо, че би могла да намери някой по-добър от провинциален лекар. Тя има диплома, която никога не е използвала. Тя остарява: въпреки че се грижи за енорията и местната партия на торите, тя е с добра квалификация и без работа. Синът ѝ ѝ липсва. Тази жена обича да седи с мен в кухнята и да говори за Ник. След като не

може да говори с него, аз съм следващият. Аз съм нейното протеже. Тук, както и в абатството, аз съм синът заместител.

Гладен съм и съм жаден. Бих искал и кейк, и сандвич. Бих си продал душата за една студена бира; но ще се съглася и на чиста вода или на шибаната „Рибена“. Но все още съм в състояние на бликащ гняв и объркване. Не искам да бъда ничие протеже и съм болен до смърт от ролята на заместител на син. Имам си моя собствена майка, иде ми да извикам. Спомняте ли си я? Тя лежи в своя бял копринен саван в манастирското гробище зад стената. В белия ѝ гръден кош има гнездо на червеи. Престанете да ме превръщате в нещо, което не съм. Не прилягам на това шибано място и не го искам, по дяволите! Аз съм някой друг.

И кой е този друг, Дан? Един селяк, един тъмен син на земята, циганин, грубиян, образован, дипломиран революционен кинодеец, странник, пришълец? Нямам доказателства, но който и да съм, не искам вълшебни кейкове, нито проклетата лимонада „Рибена“. Внимавайте, когато ми предлагате неща като тези, защото хапя ръката, която ме храни.

— Не, благодаря — отговарям. — Нямам време. Закъснявам. Полковник Едуардс ме очаква.

Обикновено не съм толкова припрян. Никога преди не съм бил склонен към грубост. Госпожа Марлоу променя цвета си и успява да смотолечи няколко несръчни любезности. Мога да видя, че е обидена, вероятно наранена. Сега се тревожи дали ми е платила достатъчно. Добре, наказан и нея. Заслужи си го заради книгата, която ме накара да купя, мисля си. Тя вероятно дори не си спомня този случай — и аз намирам това за непростимо.

Бърза смяна на кадъра: и ето ни в последната къща за този ден. Полковник Едуардс — човекът, който отглежда тлъстите шопари. *Сцена на действието:* огромна викторианска морга на две мили извън селото. Мия петнайсет мръсни прозореца и една оранжерия, пълна с умиращи домати растения. Часът е три следобед, когато аз —

изпотен и мръсен, най-накрая приключвам работата си. Време е да се върна в абатството.

Полковник Едуардс приближава забързано. Той е облечен с ленено сако, сложил си е копринено шалче на врата, мирише на одеколон. Не му вярвам и не го харесвам. Чувствата ни може да са взаимни, а може и да не са. Не съм сигурен, че изобщо някога е бил в Индия, нищо че е служил в индийската армия. Наистина ли е полковник? Там, където се допира до мършавата му шия, шалчето е мръсно. Когато за пръв път започнах да мия тези прозорци, бях на дванайсет години и дребен за възрастта си; но сега съм пораснал и той трябва да ме гледа от долу на горе.

— Мисля, че се разбрахме за седем и шейсет — започва той.

— Съжалявам. Десетачка. За толкова се договорихме. Изчистих и оранжерията.

— Не можем ли да оправим разликата другия път?

— Не, не можем. Няма да има друг път. Започвам работа в Лондон след няколко седмици. Спестявам пари. Така че мангизите ми трябва сега.

— О, разбира се. Не си мисли, че... по-добре влез и ще потърся остатъка от парите. Време е за по чаша, не мислиш ли?

При полковника винаги е време за по чаша. Неговото питие е чисто уиски, моето е бира. Минаваме през входа за прислугата. Заставам до мивката в кухнята и си пия бирата, докато той рови из безброй кутии и чекмеджета, за да събере десет шилинга. Преброява ги на масата в пенита. Злите езици говорят, че е загубил основния пакет акции от свинефермата, че има задължения към банката и че къщата скоро ще бъде обявена за продажба. Кухнята е тъмна и безрадостна; никой не е сигурен дали полковникът е вдовец или ерген. Неговите истории варират според чашките алкохол, но според мен е ерген — от типа вечни ергени. На масата в кухнята, под копринена кърпа, стои вечерята му: две свински пържоли и пюре от мачкани картофи. До тях има малка консерва с грах. Една муха бръмчи.

— Все още ли разбиваш сърцата на момите в селото? — пита той. — Как върви любовта, Даниел? — винаги задава този въпрос, а аз винаги му отговарям едно и също: „Не върви, а тича“.

Той слага монетите в един плик и облизва лепилото. Сетне пресушава уискито на една глътка.

— Чувам, че напоследък прекарваш много време в абатството — продължава полковникът. Накланя главата си на една страна и ме поглежда закачливо, като мъж мъж. Има блестящи изкуствени зъби; цветът на кожата му е като на човек с болен черен дроб. Правя онова, което прави Джо в подобна ситуация: гледам безразлично, без да кажа нищо.

— Трябва да бъдеш внимателен с това семейство — продължава той. Голяма клюкарка е този полковник Едуардс! Не е добре информиран, тъй като почти никой не го харесва, но е постоянен и настойчив в усилията си. — Те имат здрави връзки, разбира се. А поголемият брат... О, той е богат, много богат. Живее в пищност и разкош. Да, Елде Хол бил истински дворец, казвали са ми, но не съм имал честта да бъда поканен лично, нали разбираш... Чувам, че били инвестирани в готварското училище на Стела, вярно ли е?

— Не бих могъл да знам.

— Е, все някой трябва да е инвестирал, защото те нямат и два медни фартинга закуп. Желая успех на проекта, естествено — както и ти, нали, Даниел? Още една бира? Не? Но не преставам да мисля, че е неправилно. Уикенфийлд е разорено имение, че и отгатак, а Стела, колкото и да я обичам... ами че тя няма никаква квалификация да прави това, нали?

Намирам този вид лицемерие за досадно и отвратително. Защо прикрива злобата си под формата на приятелска загриженост? Това е такава загуба на време. Защо не излезе направо и не признае своята *schadenfreude*^[9]? Защо просто не каже „Нямам търпение да се провалят“? Ако училището на Стела претърпи неуспех, той ще е първият, който ще празнува.

— Тя е много добра готвачка. Може би тази квалификация е достатъчна.

— Не мисля така, Даниел, не и днес. Хората искат кордон бльо^[10], такива ми ти работи. — Произнесе „бльо“ като „блу“. Не мога да кажа дали беше преструвка, шега или пренебрежение. — А и абатството е толкова занемарено. Честно казано, не виждам как ще се измъкнат. Макар че естествено им желая успех.

— Най-добре да си вървя.

— Един съвет от по-мъдрия — казва, като ми намига полковникът. — Само напомняне, Даниел, момчето ми. Бъди малко по-

внимателен. Джулия и Фин — те са възхитителни, възхитителни. Но Мейси... ами тук няма нищо за криене, нали? Видях я онзи ден в селото, разхождаше се и си говореше с нейните монахини. Невидимите свети сестри — каква трагедия. Толкова тъжна история. И баща ѝ беше същият, знаеш ли — напълно смахнат, поне така съм чувал. Това е в гените, нали разбираш. Добрият стар Хенри винаги си е бил отнесен, откакто го помня, но синът му... Ужасно. Те, разбира се, го криеха. Никой не говори за това. Ги Мортланд си прерязал гърлото, нали знаеш как се прави, взел един бръснач и си прерязал шията от едното ухо до другото. Кървял като прасе. Бедната Стела го намерила. Да ти кажа правичката — сигурно е предполагала, че така ще се случи. Депресия. Мания. Бил опитал какви ли не лечения, лекарства, електрошокова терапия, частни клиники. Струвало цяло състояние и нищо не помогнало. Влизаше и излизаше от лудниците години наред...

— Санаториуми — казвам, като спирам на прага на вратата. — Санаториуми. Беше болен от туберкулоза.

— О, знам това. Но това беше после — беше се заразил в една от ония смешни ферми, където ходеше. Туберкулозата бе удобно прикритие за лечението. Но не заради нея го обявиха за инвалид от Кралските военновъздушни сили, повярвай ми. Не, не, той имаше психически проблеми. Войната го докара до ръба. Посттравматичен шок от сраженията. Случвало се е на много военни летци. Твое поколение — вие не знаете колко сте щастливи... — Той прави пауза. — Но моето мнение е — внимавай. Чувам, че ти и Фин сте много близки. Хората говорят. Видели са ви, нали разбираш. Навън в гората, през нощта, лошо, много лошо. И, разбира се, тя в момента изглежда нормална, може да бъде очарователна, когато поиска. Е, малко е рязка, може би е такава само с мен, както и да е. Но ти трябва да гледаш в перспектива — с такъв баща, с такава сестра знае ли човек какво бъдеще я очаква? Искаш един ден да имаш деца, нали, Даниел? Да се ожениш — такъв хубав млад мъж като теб. Да се издигаш — ти си умен, даровит, завършил си Кеймбридж и тъй нататък. Но трябва да подбиращ, това е моят съвет. Много риба има в морето, не бързай, разигравай си коня... Освен това ти и Мортланд — много ви е различен произходът, нали? Сигурно понякога се чувстваш като риба на сухо, а? Аз щях да внимавам на твое място... Даниел? Даниел? Защо бързаш толкоз? Забрави си парите...

Вече съм навън в мрачния заден двор. Въздухът е горещ, носи се силна миризма на прасета, воня на свински изпражнения и помия. Полковник Едуардс стои на прага и размахва плика. Казвам му да си запази десетте шилинга.

И бърза смяна на кадъра: аз съм на пътя. Влача се обратно към селото. Целият съм в пот. Слънцето е безмилостно и няма нито едно дърво, няма никаква сянка. Ботушите ми вдигат бял прах, докато вървя. Белият прашен път се вие покрай Черния ров: и двата са се опнали прави като неизбежния синор между нивите — нивите на Ангъс Макайвър. Някога те бяха пасища; сега са засадени със захарно цвекло. Захарното цвекло е водолюбиво растение: то консумира галон подир галон вода. На всеки двама метра има помпи за напояване. Гневът ми се е изпарил. Чувствам се болен. Боли ме сърцето. Беше ли истина това, което чух? Фин знаеше ли я? Ако я знаеше, защо никога не ми е казала? Единият крак пред другия: истина или злобна измислица, истина или лъжа?

Белият път е бил римски път. Черният ров е дори още по-стар. Той е предшествал римляните, предшествал е дори племето ечени^[11], това е тяхна бойна територия. Като малко момче често си представях Боадицея^[12], стреляща с лък от своята колесница, а убитите врагове висят по колелата ѝ. Мога да чуя тракането на тези колела, и сега чувам тропотът от краката на центурионите: маршът на историята, звукът на неизбежното. Те маршируват зад мен, настигат ме и ме задминават.

Черният ров, който е датиран от желязната епоха или още по-отпреди, отразява небето като огледало в своята неподвижна, гладка и безсмъртна повърхност. Да, този път води право към мъртвите и аз мога да почувствам как нещо в мен умира, докато вървя по него. Километри от римския път остават зад мен, километри лежат пред мен: това е пътят, който все още изминавам в сънищата си.

Знам какво лежи в края на този път. Когато стигна селото, часовникът на църквата ще показва четири — така че мога да бъда точен за времето. Кокошките ще кълват тревата. Чувам далечния комбайн; чувам и далечен пукот на пушка. В нашата колиба всички прозорци ще бъдат затворени — баба ми няма доверие на свежия

въздух. Без съмнение тя все още седи край печката, грижейки се за своите възпалени венци. Може би, за да бъдат заети ръцете ѝ, ще се консултира с картите таро. Не искам да я карам да гледа в тях. Не искам да открие какво предсказва днес това тестве „Райдър-Уейт“. Няма да се срещна и с Джо: той ще работи на последната нива със сено на Макайвър, на повече от два километра.

Ще спра покрай селската мера. Ще преброя патиците в патешкия гьол. За милионен път ще изследвам декоративната мазилка на селската кръчма: хитрата лисица, глупавата гъска. Когато бях малък обикновено ги гледах и се чудех кой от тях съм аз.

До кръчмата е селският магазин и пощата. Там веднъж седмично ме наемат временно като чиновник. Издавам радио-, кучешки и телевизионни лицензи. Слагам печати върху колетите и броя парите за пенсиите на безбройните селски пенсионери. На витрината има големи буркани с пластмасови капаци, пълни с бонбони: пъстри ментови бонбони, дражета и сладки захарни пръчки, летящи чинийки, шербет, дъвка. Помня, когато бонбоните бяха с купони. На Ник му бе забранено да дъвче дъвка. На витрината има реклама на ментовите бонбони „Фокс Ледник“, направена от тенекия. Тя представлява полярна мечка, застанала върху плаващ леден къс — но когато погледнеш отблизо леда, виждаш, че е всъщност ментов бонбон. Защо не са ги кръстили ментови бонбони „Фокс Айсберг“?

Ще извадя писмото от джоба на джинсите си — нося това писмо с мен през целия ден. Това е тридесет и шестата ми молба за работа. То е второто, което изпращам точно в тази агенция, на първото не получих отговор. В рекламна агенция най-много искам да работя — но това писмо не е като останалите, които изпратих.

— Ти си прекалено формален — ми каза вчера Мейси, разглеждайки подробно индиговите копия на предишните ми усилия. — Ако ми напишеш такова писмо, аз няма да ти дам никаква работа.

— Благодаря ти, Мейси, но се прави по този начин. Има общоприети правила.

— Само че не звучи като написано от теб. Звучи сковано. И е прекалено дълго.

Виж ти, да чуя това точно от теб, Мейси! — мисля си.

— Добре — казвам на глас. — Защо пък не? Нямам какво да губя. Кажи ми как да го напиша.

— Ако аз го напиша, заклеваш ли се, че ще го изпратиш?

Заклевам се. Мейси ми диктува — само две изречения. Тя ме наблюдава с очите си на рис, докато го печатам на старинната пишеща машина на Стела. И това е точно същото писмо — смешното писмо, което сега е в ръката ми, докато зяпам рекламата на „Фокс Ледник“. В края на краищата ще го пусна — защото вече изобщо не ми пука и нямам какво да губя.

Ще пусна писмото, ще се върна на улицата, ще се изкача на хълма покрай овощните градини на братята Доджет, където ябълките са узрели, и покрай Акр Фийлд. Дотогава ще е станало четири и петнайсет.

Докато вървя, ще се опитам да се концентрирам върху следващата си важна задача. Обещах на Стела да боядисам една от спалните за готварското училище. Страхувам се, че тези стаи никога няма да бъдат използвани, защото горката Стела едва ли ще има никакви курсисти, макар че аз направих всичко, на което бях способен с рекламните съобщения, които бяха поместени в различни малки списания. От друга страна, лейди Вайълит, или така наречената Усойница, изглежда е съгласна поне веднъж да помогне. Тя и някоя си Вероника — годеницата на внука ѝ, обещаха да пуснат приказката в обществото. Ще разпратят проспектите, които ние напечатахме; ще разкажат за училището из Лондон. Не мога да проумея защо Усойницата се заема с това, като имам предвид последните ѝ думи, последния ѝ отказ за милосърдие, но така или иначе тя го прави. Вероятно ще има записани. Междувременно, в абатството ме очакват четки, мечета и кутии с бяла боя.

Ще спра на върха на хълма. Ще остана в сянката на брястовете. Комбайнът на Макайвър все още бръмчи отдалеч: достигнал е последния ъгъл в нивата под Гората на монахините; в полето, което наричахме Холиспрингс. Нямам желание да плескам бяла боя по стените на спалнята. Искам да видя Фин, копнея да поговоря с Фин. Но Фин все още е в Лондон, няма да се върне по-рано от седем. Най-рано в седем. Ще погледна часовника си. Мога да си спомня, че погледнах часовника си. Той ще ми покаже, че е четири и двайсет и пет. Ще зарея поглед в долината под мен, без да я виждам. Ще чуя изстрела от пушка отдалеч. Ще огледам нивите. Няма никой излязъл за зайци, няма и да има — прекалено е рано. Отново чувам изстрел —

този път е по-наблизо, макар че винаги е трудно да се определи разстоянието и посоката според звука, особено в купата на тази долина, в която ехото кънти. Звучеше ми сякаш идваше откъм Гората на монахините.

Обръщам се да погледна към нея. Зелената ѝ сянка е подканяща. Преминавам през портата в началото на алеята и се вирам към дърветата. Виждам нещо да се движи — нещо малко, неясно, приведено. То е там и изведнъж изчезва. Пушката стреля отново и този път съм сигурен, че звукът идва от дълбочината на гората. Колебая се, вирам се в сенките. Какво зърнах преди малко — дете или сърна? Дали беше илюзия на светлината? Или може би жена?

Мога да чуя как нещо се движи из младата гора пред мен: перестите листа на папратите трепват. Ослушвам се внимателно. „Мейси, ти ли си? — викам тихо. — Мейси, някой стреля там, излез.“ Няма отговор. Папратите треперят. Тръгвам тихо към дърветата. В този момент, когато решавам, че е най-добре да изследвам какво става, на Мейси ѝ остават по-малко от четири часа живот. Нормален живот. На нас също.

---

[1] Игра на остроумие (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Списание за кино. — Б.пр. ↑

[3] Лицемерен учителю мой, ближен мой, братко мой (фр.). — Б.пр. ↑

[4] За всички изброени случаи се използва една и съща дума — spoil (англ.). — Б.пр. ↑

[5] Едно от чудесата на Исус, който връща зрението на слепия в Газа (Евангелие от Матей). — Б.пр. ↑

[6] Вход, достъп (фр.). — Б.пр. ↑

[7] Серия детски приключенски книги от В. Джонс — редки издания. — Б.пр. ↑

[8] Шекспир. — Б.пр. ↑

[9] Злонамереност (нем.). — Б.пр. ↑

[10] Буквално добра готвачка — (фр.), така се казва и висше училище по готварство в Париж. — Б.пр. ↑

[11] Келтско племе (I в.пр. Хр. — I в.сл. Хр.). — Б.пр. ↑

[12] Кралица на племето брители в Източна Англия, вдигнала бунт срещу римляните през 60 г.пр. Хр. — Б.пр. ↑

ГОРАТА НА МОНАХИНИТЕ

Каквото и да е това, което се движи пред мен, то не е човек. Нито един човек не може да се движи през тази млада горичка с такава грация. Възможно ли е да е кошута? В гората има сърни, макар че те са страхливи и аз рядко ги срещам. Можеше ли да бъде Мейси, която си играе някаква игра с мен? Папратите създават непроницаема преграда: техните зелени листа, накъдрените им стъбла, отрупани с прашни кафяви спори — двайсет милиона върху едно малко листо (Мейси ми довери тази информация), са на височината на сърцето ми, а аз съм висок метър и осемдесет и осем; те лесно могат да скрият някой по-дребен, дете или жена. Листата трепкат. Познавам добре тази гора: когато бях на седем години, Джо ме доведе за пръв път тук да стрелям по гълъби. Веднъж застрелях и фазан, занесох го на Стела. Но гълъбът и фазанът не търсят убежище сред папратите и моят глас сигурно е прогонил сърната надалеч. Придвижвам се мълчаливо като стъпвам внимателно, разделям листата на папратите, гледам и се ослушвам.

Гората е по-гъста от обикновено. Колкото повече навлизам навътре, толкова светлината намалява и папратите оредяват. Претъпкано е със заплетени, тъмни млади дръвчета, недоразвити диви чемшири, лески и къпини. Взирайки се през зелените сенки, зървам отново движение: нещо бяло, нещо бързо — което отново изчезва. Прекалено е бързо и тихо, за да е дете, нали? Колебая се, ослушвам се. Завъртам се наляво и намирам пътеката, която помня. Тя се вие между дърветата и свършва в едно сечище, където руините от постройката, която монахините някога са изградили, все още стоят. Минали са години, откакто съм бил в тази част на гората. Заставам нерешително на пътеката.

Мисля за монахините. Те са принадлежали към цистерцианския орден: носели са бяло, а не черно. Мисля за трите скелета на новородени бебета с броеници в ръчичките им. Все още се чувствам свързан с тях, моето древно нежелано семейство; тази гора винаги е била в състояние да ме накара да се чувствам дете.

Ник и аз често си правехме бърлози тук. Дразнехме се и се предизвиквахме един друг кой има повече кураж да си построи бърлогата близо до сечището, където бяха намерени бебетата. Но никога прекалено близо, въпреки цялата ни храброст. Веднъж и само веднъж останахме да спим в гората и понеже бяхме по-големи и твърдо решени да бъдем смели, направихме лагера си в центъра на сечището. Първоначално се смяхме на нашата по-раншна боязливост, но само докато падна мракът. С настъпването на тъмнината нервите ни не издържаха и се предадохме. Лежахме един до друг в скаутската ни палатка, двама юноши, вцепенени от страх и ужас. Бухалите бухаха, вятърът свиреше в листата — но ние не бяхме уплашени от тези звуци, които ни бяха познати, бяха естествени и имаха обяснение. Нищо не се случи — нищо, което можехме да назовем с думи. Все пак никой от нас не спа и по взаимно съгласие повече не повторихме този експеримент.

Гората е тиха. Въздухът се завихря от лекия бриз. Имам неприятното усещане, че дърветата дишат, че някой невидим ме наблюдава. Започвам да се придвижвам тихо по пътеката: сега мога да видя нещо на известно разстояние пред мен — нещо малко и бледо. То не изчезва докато се промъквам, но като че ли се раздвижва, сякаш е хванато, сякаш трепери.

Вървя крадешком към него, приближавам. Докато се движа, забелязвам, че пътеката се използва — това ме учудва. Гората на монахините е частна собственост; освен това има репутацията, че е обитавана от духове — така че никой от селото не би посмял да припари тук. Джо и аз сме единствените, които идват. Нима е някой браконьер? Дали Лукас не я използва? Той идва и си отива, когато си поиска, така че е напълно възможно. Няма съмнение, че някой със сигурност е ходил по тази пътека, и то неведнъж.

Спирам. Дърветата са неподвижни: нито едно листо не трепва. Над главата ми изпищява реактивен самолет, излетял от Дийпден. Оглеждам тъмната гора от всички страни, не мога да видя нищо; освен собственото си дишане не долавям друг звук. Оттук не виждам и сечището; то е по-нататък, зад следващия завой на пътеката. Но мога да го видя с вътрешното си око, с окото на мисълта си: груб кръг от случайно подбрани камъни, ниски порутени стени, обрасли с бръшлян, зеленикава водниста светлина, която се процежда през него. Въздухът

мирише на гнили листа, на богатата почва, земята под краката ми е като гъба. Има обрасъл с трева насип и една кръгла площадка с дебел мъх — мъх, който е наситено смарагдовозелен. Преди да пристигнат онези археолози обикновено мислех за това място като за приказен, вълшебен кръг, омагьосано място, сега не мисля така.

Протягам ръка към малкото трептящо, развяващо се нещо, което зърнах. Сега се убеждавам, че е достатъчно реално — това е парче плат, набито като на кол върху счупена клонка; парчето плат е почти квадрат със страна осем сантиметра. Първоначално не го разпознавам. След това разбирам какво е и светът започва да се променя. Освобождавам го от клона и го държа в дланта си. Тънък бял индийски памук с втъкани нежни яркочервени листа и цветя. Шарката е толкова деликатна, че прилича на вени, на капилляри.

Познавам този десен. Той е от една рокля на Фин. Купих ѝ тази рокля по силата на внезапно завладял ме импулс в Кеймбридж преди няколко месеца; не беше скъпа, можех да си го позволя. Беше в едно от онези нови магазинчета, които напоследък се появиха като гъби след дъжд, все повече и повече; магазинче, в което продават ароматни пръчици, кристали и лечебни камъни. Магазин за хипита, предполагам; Фин я видя на витрината и ахна, а аз настоях да я пробва. Стоях вътре, вдишвайки дима от жасмин и пачули, докато тя потъна в тъмния тъгъл със завеса и след това се появи преобразена. Смееше се: „Не съм сигурна, Дан, това аз ли съм, или не съм?“. Така че помня тази рокля — и помня кога за последен път я беше облякла. Носеше я преди три седмици, в нощта, когато вечеряхме в манастирския двор, нощта преди ежегодното посещение на семейство Мортланд в Елде.

Късно същата нощ, много късно, когато небето бе препълнено със звезди, Джулия пусна своите плочи, своите калифорнийски дългосвирещи плочи, с тяхното дисонантно, неустойимо, предизвикващо халюцинации виене. Киселинна музика: Грейс Слик като Алиса, преследваща Белия заек през подземния свят на съзнанието. Танцувах с Фин на тези дисакорди. И в сенките, ревнив и уплашен, защото бях забелязал как я гледаше Лукас, я целунах, целунах я по вече забранения ми начин — по-дълбоко и по-страстно, отколкото я бях целувал преди. Когато накрая се откъсна от мен, тя ме изгледа с такъв измъчен поглед, сякаш искаше да ми каже нещо или да

запечатата лицето ми в съзнанието си. После ме остави и отиде да си легне — в нейното легло. Не можах да я склоня да дойде в моето.

Но тя може би не е отишла в леглото си, може би е дошла тук. Ако е дошла тук, в тъмнината, с абсолютна сигурност знам, че не е била сама. „Видели са ви — каза ми полковник Едуардс. — През нощта в гората...“ Още тогава трябваше да се досетя. Аз никога не съм водил Фин тук, но някой друг го е сторил. Загледах глупаво парчето мек плат: то беше многозначително, то говореше с недомлъвки, това късче памучен плат. Една от тях е, че Фин ме бе гледала в очите и ме бе лъгала.

Пъхам доказателството в джоба си: ще ѝ го покажа по-късно, когато се върне, когато я обвиня — не че съм в състояние да мисля, нито да реша нещо. Аз подарих тази рокля на Фин. Дадох ѝ сърцето си. Слизам надолу по пътеката, опитвам се да препрочета собственото си минало. Когато тя ми каза *това*, може ли да е мислила обратното? Когато направихме онова, дали то не означаваше за мен едно, а за нея нещо съвсем друго? Може ли да не означават нищо всички изминали години?

Препъвайки се, слизам по пътеката. Минавам през портата. Гледам пейзаж, който никога досега не съм виждал, една непозната, чужда долина. В далечината комбайнът изчезва по пътя към някакви хамбари. Обръщам се и срещам Мейси за втори и последен път този ден.

Тя не е сама. Върви към мен, държи бутилка мляко и букет цветя; от едната ѝ страна е Лукас, а от другата дядо ѝ. Поглеждам към Лукас, моя приятел — той е по-слаб и хилав като телосложение в сравнение с мен, и не толкова висок, косата му е по-къса от моята и е тъмнокафява, не черна; но ние носим почти еднакви дрехи и осъзнавам, че при лоша светлина спокойно може да бъде сбъркан с мен от селските шпиони. Повечето селяци дори не знаят за съществуването му, те са свикнали и очакват да видят мен с Фин: виждали са ни години наред. Не мога да обеля нито дума. Лукас изглежда странно, носи лопата и коса. Когато ме вижда, спира и се усмихва. Гледам тези призраци и въздухът се успокоява. Започвам да разбирам, че тези тримата наистина са тук. Мейси пита дядо си колко е часът и той ѝ отговаря, че е *пет без четвърт*.

Мейси се мръщи. Виждам, че Лукас изглежда относително свеж. Дядо Мортланд, натоварен с отговорност от осем и половина сутринта, излъчва напрежение, побелял е от изтощение. Знам накъде са тръгнали, защото съм бил и преди на тези експедиции: те отиват на поклонение в кучешкото гробище. Когато стигнат там — то е още по-нататък в северния край на гората, — ще окосят плевелите и малките каменни паметници на поколенията кучета на семейство Мортланд ще бъдат изтъркани и почистени от прахта и мръсотията. Ще бъдат украсени с цветя. Млякото ще бъде обредно излято върху земята. Сетне Мейси ще изрецитира списъка на кучетата: тук има поне дванайсет поколения мъртви домашни любимци и списъкът не е никак къс; ще трае известно време. Не е толкова страшен като връзката на Касандра с Аполон и неговите връзки с всички останали гръцки божества, за които някога сте чували, но е достатъчно страшен — последния път, когато присъствах, четенето отне почти час.

Когато ме вижда, Мейси рязко спира. Започва да говори и — това може да бъде тревожен знак, макар и невинаги — говори бързо. Речта ѝ е адресирана към въздуха над лявото ми рамо; Мейси рядко гледа някого в очите, когато говори.

— Дан — вика тя. — Надявах се да те видим. Дядо и аз прекарахме отличен ден. Цяла сутрин четохме за мидите и мекотелите. Сетне дядо ми направи сандвич за обяд — той прави много хубави сандвичи. Изядох го почти целия. Започнах работа по моята пергола — спомняш ли си, че ти говорих за нея? Изкопах дупки за пилоните. Трудно е, защото земята е много твърда, но напредвам. След това дядо ми каза, че заслужаваме малко почивка, така че се разходихме до трапезарията да видим Лукас. Той ни направи най-освежителната чаша чай. Сега отиваме да посетим кучешкото гробище, което е силно пренебрегвано и изоставено. Татко никак не е доволен от това. Не бива да забравяме мъртвите, казва той. Трябва да ги почитаме и успокояваме. — Поема си бърза глътка въздух. — Ако не го правим, те стават неспокойни. Татко казва, че стават самотни и гладни — там долу в земята.

Тя прави пауза. Настъпва тишина. Чувствам прилив на съжаление към нея, дълбоко и внезапно, като удар в слънчевия сплит. Споменаването на баща ѝ по този начин е нещо ново. Значи сега той също се е присъединил към редиците на невидимите, с които Мейси си

говори през повечето време. Погледът на дядо ѝ среща моя; болката в очите му е кървяща. Той боготвореше своя единствен син, боготвори и Мейси. Лукас въздъхва. Аз не съм поздравил Лукас, дори не съм погледнал към него. Ако го погледна може или да го ударя и убия, или да се срина и да се разплача.

— Мейси — казва той по-внимателно и нежно, отколкото съм очаквал. — Престани. Знаеш, че разстройваш дядо си. — Лукас се навежда така, че лицата им са едно ниво; лицето на Мейси е маска на упоритостта. — Помниш ли, какво си говорихме преди? Няма небеса, нито рай, нито ад, нито ангели, нито духове. Мъртвите не говорят с нас, Мейси. Знаеш това отлично.

— Спомням си тази дискусия — отговаря тя. Гласът ѝ е рязък и остър, изпълнен с презрение. — Но ти си един неверник, Лукас, колкото и много да знаеш. Ти грешиш: мъртвите са навсякъде и ти би могъл да ги видиш, ако не беше наполовина сляп, ако се научиш да използваш очите си. Ето какво не е наред с твоя портрет — ти ги остави извън него. Не го осъзнаваше, нали? Добре, погледни го отново. А мъртвите наистина говорят с мен, защото знаят, че мога да ги разбера и да изтълкувам казаното от тях. Мога, мога. Мога, нали, Дан?

Лицето ѝ е зачервено и ядосано. Тя цялата трепери от възмущение.

— Разбира се, че можеш, Мейси — отвръщам успокоително. Когато се случват такива избухвания, най-добре е да не ѝ се противоречи. Ето защо го казвам. Воден от най-добри мотиви, давам умиротворителен отговор, като поглеждам през рамото си към гората. Мисля си, че *това може да е истина, вероятно тя наистина чува и разбира мъртвите*. Не се чувствам нормален, дори не знам какво означава думата „нормален“ — нямам причина да приема, че това малко момиче е смахнато, чалнато, сбъркано, ненормално или лудо? Какво са духовете? Какво означава да бъдеш обсебен от духове? Ето, аз мога да видя един призрак: Фин, потънала в сенките, която стои до Лукас и го прегръща; никога не съм познавал майка си, а тя все още ме преследва.

Отговорът ми изглежда успокоява Мейси.

— Хайде, скъпа — казва дядо ѝ и в този момент аз му се възхищавам повече, отколкото някога съм правил, защото той е стар и личи, че е на края на силите си. Понякога Мейси може да бъде

тиранична; но аз никога не съм го виждал да губи търпението си с нея. И сега не го изгуби. — Хайде, Мейси. Дай на стария си дядо ръчичка. Имаме работа да вършим, забрави ли?

И тя припва с него, очевидно утешена. Лукас, за моя изненада, не се спасява от тази експедиция; и той тръгва с тях. Може би ме избягва.

— Когато дядо за пръв път дошъл тук през деветстотин и деветнайсети — започва Мейси, гласът ѝ се носи надалеч, — притежавал ловджийско куче — шпаньол. Кръстил го Изабела, на името на нашата прародителка, която основала абатството. Обикновено викали на кучето Изи. Имала голямо потомство и живяла тринайсет години...

Аз се обръщам и тръгвам към къщата.

Това беше последното изречение, което чух от Мейси. Тогава то беше без значение. Сега се носи като ехо и се блъска в стените на мозъка ми. Докато прекосявам манастирските дворове виждам многобройни малки дупки, направени в тревистата площ. Те са дълбоки няколко сантиметра: един кос вече е използвал едната, за да си направи гнездо. Първоначално съм изненадан и учуден, сетне осъзнавам, че това трябва да са дупките за пилоните на бъдещата пергола на Мейси. Има поне четиридесет. Разпръснати са безразборно по цялата морава.

Поглеждам към прозорците на библиотеката — средният е затворен, другите два са отворени. Пресичам плочника покрай къщата, влизам в коридора и прекосявам шахматните квадрати. Часът е *пет и петнайсет*. Часовникът на стената отмерва четвърт час, когато минавам покрай него.

КАКВО ПРОИЗВЕДЕНИЕ НА ИЗКУСТВОТО...

Пет минути по-късно съм на тавана и боядисвам стените. Бяло, всичко трябва да бъде бяло. Това е табула раса^[1]. Изтриване на миналото: ново начало.

Отворил съм всички прозорци, но тук, точно под покрива, топлината е задушаваша; сякаш не влиза никакъв въздух. Съблякъл съм ризата си и от мене капе пот, целият лъщя от пот. Приключил съм половината от малката стена на комина и мечето вече не работи добре. Пръска капки бяла боя по целия под. Преминавам на четка, боядисвам две ивици — ще трябва да мина поне две ръце, за да покрия годините мръсотия и занемареност — и тогава спирам. Осъзнавам, че това е безнадеждна работа за една безнадеждна личност в един безнадежден свят.

Загубил съм Фин. Фин ме е лъгала. Когато ми казваше: „Дай ми време, Дан“ и „Нищо не се е променило“, тя ме е лъгала. Тя е мислила за Лукас и кога ще може да се види с него в Гората на монахините. Но той е мой приятел, как е могъл да ми стори това? Как е могла тя? Но аз мога да видя съвсем ясно как е могла и защо го е направила. Лукас има талант — дарба, от която Фин се възхищава. Видях как изучаваше работата му, надвесена над него, докато той рисува. Съществува някакво безпощадно нетърпение у Лукас, което аз не мога да постигна. Ако тя извърташе с него, ако започнеш с всички онези „ако“, „но“ и „може би“, които ме подлудяваха, то Лукас просто се оттегляше. „Досаждаш ми Фин“, казваше той и с това сякаш я удряше с камшик и я караше да се строи в две редици. Всички ние се страхувахме да не досаждаме на Лукас.

Лукас ще стане известен, той ще *спечели и постигне нещо*. Никога не го казва — не е необходимо, но не се съмнява в това нито за секунда: Лукас има повече вяра в себе си, отколкото някой някога е виждал. Той е артист, художник, и за начетената Фин, която е истински книжен плъх, това е неустойимо предизвикателно. Ако беше поет или романист, знам, че нямаше да имам съперник. Но художник! — това

със сигурност е по-привлекателно, отколкото някой на опашката за милостиня.

Никога няма да си намеря работа. Никога няма да напусна това проклето място — генетично съм програмиран да остана тук. Ще свърша като работник, подозрителният Дан, тъмният субект, орачът с диплома и титла ВА от Кеймбриджкия университет след името. *Това е изкуство*, сеещам се, докато се подпирам на стената и мисля за Джо и неговите умения. Нагоре по нивата, надолу по нивата, идеални прави редове, перфектни обръщания: цар на трактора „Мейси Фергюсън“ и оранта в Ипсуич; един от малкото останали мъже, които са работили с конете още от момче, един от изчезващите видове, които все още знаят как да се грижат за конете съфолкска порода, изкарвани на показ веднъж в годината за заключителните състезания по оране. Да, тези коне са великолепни животни — огромни, интелигентни, хрисими и силни. Да, трудно е да водиш трактор и да ореш с прецизността и точността на Джо. Да, това наистина е изкуство — но не и за мен.

— Това не е за подобните на нас — каза Джо, когато спечелих място в средното училище. — На твоята възраст аз вече от четири години печелех пари и носех заплата вкъщи — заяви Джо, когато му обясних, че няма да напусна училище и че искам да получавам само отлични оценки. Когато му казах за мястото в Кеймбридж, той беше горд, но объркан и уплашен.

— Откъде това момче се е пръкнало толкоз умно, Бела? — попита той и както обикновено не получи отговор. — Всички тези книги, дето ги учи — никога не съм си падал по книгите. Но ще има букви след името ти, Дани, помисли си само?! Бакалавър по изкуствата. Никой няма да смее да ти се подиграва, така мисля, не и след като получиш тези букви. А ако се опитат — може да се опитат, Дани, най-добре бъди готов за това; внимавай и защитавай своя ъгъл, момче.

Джо вярваше в тези букви, аз не. Тези прочути букви не означават нищо за всички тридесет и пет рекламни агенции. И откъде е дошла тази интелигентност, наистина? Не знам. Бих искал да не ме бе сполетявала; тя е като болест. Причинява ми само неудобство — роден съм малък марсианец и все още съм извънземен. Тази дълга, предълга редица от тъмни субекти — прадеди: страхувам се, ужасен съм да бъда като тях, но това не е обреченост; ако *не съм* като тях,

значи съм ги предал, значи ставам предател, изменник на своя род и фамилия, изменник на класата си.

Боядисвам още една ивица от безнадеждната стена. Защо изобщо *правя това*? Защо съм тук горе, под покрива, задушавайки се, умирайки от жегата, когато има безброй празни стаи на долния етаж, които са далеч по-подходящи? Тези тавански помещения някога са били спалните на монахините. Когато дядо Мортланд ремонтирал къщата, те станали стаи за прислугата.

— Сигурна ли си, че искаш студентите да бъдат настанени тук, Стела? — попитах я, когато ми обясни своя план.

— О, да — отвърна със светнали очи тя. — След като бъдат боядисани и малко подредени, всички ще се влюбят в тях. Ще постелем килимчета и ще преместим някои от хубавите мебели тук, ще намерим картини. Стаите са големи и изгледът е прекрасен. Освен това по този начин ще дадем на студентите лична свобода в известна степен. Възможно е да не искат да се чувстват свързани с нас през цялото време.

Е, добре. Само че през зимата тук е леденостудено и няма отопление. Има само една баня с огромна вана с крака като лапи на хищник с нокти, здравата изпъстрена с ръжда, и бойлер за топла вода, използван за последен път около 1932 година. Той вероятно е покойник. Никой не се сеца да провери. Знам защо Стела реши така, дори би трябвало да се досетя по-рано: в тези стаи студентите ще бъдат възможно най-далеч от Мейси. С повече късмет дори няма да забележат пътешествията, които тя прави, когато всички останали спят, след като е паднал мракът.

Мейси е лунатичка. Тя обикаля насън цялата къща; веднъж влезе и в моята стая. Събудих се и открих, че седи до леглото ми и драска по ръката ми — един малък призрак, дух, една миниатюрна госпожа Рочестър, малък демон в бяла памучна нощница.

— *Къде е Дан?* — попита тя. — *Къде е отишъл Дан?*

Трябваше да повикам Фин и двамата я върнахме обратно в леглото ѝ, изминавайки километри по осветените от луната коридори. Нощното светило бе нашарило стените на ивици, очите на Мейси бяха широко отворени и блестящи. Знам със сигурност, че Мейси е лунатичка. Доколкото ми е известно, никога не се е качвала тук на

тавана, но кой знае къде се разхожда и какво открива при тези свои нощни експедиции?

Мисля за проспектите, които Стела написа и които дори в момента се разпространяват в лондонските квартали от непривично услужливата Вайълит. Опитах се да помогна за тези проспекти, но когато прочетох какво бе написала Стела, всички празни приказки за семейството и за спокойната, празнична атмосфера в абатството, сърцето ми пропадна. Не можех да се накарам да мисля по този начин, а бе невъзможно да накарам Стела да промени написаното. Тя виждаше това в мисълта си. Онова, което аз виждах, беше грозната и студена трапезария, Мейси седи на масата и ѝ трябва цял час, за да съдвече едно листо от маруля; Мейси, обгърната от сърцераздирателната атмосфера на будно внимание; Мейси, пишеща своите *списъци*, задаваща на всеки своите странни и объркани въпроси, хвърляйки се в някоя от поредните си *истории*... Щеше ли това готварско училище да проработи? Един дявол знае.

От друга страна, аз искам да проработи. Страстно желая да проработи. *Трябва* да проработи: парите свършват, а Мейси винаги ще се нуждае от грижи; няма друга алтернатива. Искам да проработи, защото, ако животът е справедлив, би трябвало да работи. И защото обичам това семейство. Дай им поне веднъж проклетия шанс, мисля си, и започвам да нанасям боята два пъти по-бързо.

Стигам до капандурата на прозореца, когато чувам стъпки — не, не са стъпки: онова, което чувам, е мекото шляп-шляп на сандали с каишки. *Те бягат от мен, което понякога ме натъжава, с боси крака, влизайки в моята стая...* Изведнъж се досещам кой върви по коридора.

Това е Джулия. Подпирам вратата с гърба си. През прозореца виждам много далеч Мейси, дядо ѝ и Лукас да вървят към трапезарията. Церемонията за кучетата — по-къса от обикновено — сигурно е приключила. Мейси е решила, че мъртвите са доволни — за момента.

Поглеждам часовника си. Когато Джулия влиза, часът е *шест без четвърт*. Или горе-долу толкоз.

Тя ме поздравява едва-едва. Мисля, че казва: „Здрасти, Дан“ или „Чудех се дали си тук“. Нещо хладно. Освен това явно смята, че не е

необходимо да обяснява присъствието си, но Джулия си е такава: винаги е убедена, че присъствието ѝ е желано.

Продължавам да боядисвам, тя започва да крачи из стаята. Вдъхвам парфюма, който излъчва: той е свеж, тъжен, благоуханен. Чудя се дали аз мириша на пот — неочаквано проумявам, че да. Толкоз по-зле — не съм я канил да идва тук и за разлика от нея съм работил целия ден. А тя се върти из стаята, инспектира стените, които вече съм боядисал, като обелва малки парченца хартия, които са останали.

— Не прави така, Джулия — казвам с раздражение. — Само ще стане по-лошо.

— Извинявай — отвърща разсеяно тя. — Макар че едва ли може да стане *по-лошо*. Господи, толкова е мръсно тук!

— Да, точно затова го боядисвам в бяло. Две покрития и ще изглежда съвсем различно.

— Щом казваш. — Тя се мръщи. — Опитах се да убедя Стела да не го прави, знаеш ли? Тя не слуша. Има си нещо наум за тези мансарди. Твърди, че били пълни с добри флуиди — защото монахините са спели тук, предполагам. Точно тук се скри *тя*, когато за *пъв път* се върнахме в абатството, знаеше ли това? Мисля, че дори беше точно в тази стая — макар че ми е трудно да кажа, те всички изглеждат еднакво. Заклучи вратата и остана тук цяла седмица. Идвахме и чукахме по панелите като ѝ оставяхме малки подаръци отвън.

— Какви подаръци?

— Жертвоприношения. Искахме да я изкушим да излезе. Любимите ѝ неща — цветя, романи и храна! — това беше моя идея. — Джулия прави кисела гримаса. — Фин ѝ носеше книги, Мейси береше диви зюмбюли, а аз ѝ носех храна. Постилах таблата с дантелена покривка. Правех малки сандвичи като махах коричките на хляба — тогава Стела обичаше тези неща, тя живееше на сандвичи. О, и чаша уиски. Американско уиски. Мисля, че беше „Джак Даниълс“.

— Стела не пие уиски — никаква марка.

— Знам. Но баща ми пиеше. Мислех, че то може да помогне. Нещо трябваше да свърши работа. Да я накара да излезе.

— Защо е направила това? Защо се е заключила вътре? — Обръщам се към Джулия. Мисля за полковник Едуардс и една муха бръмчи във въздуха. — От скръб ли?

— Може би. Трудно е да се каже, когато става дума за Стела. Може да е било страх — може да е виждала как бъдещето ѝ се зъби. Само предполагам. Или е прочела това в някоя от нейните книги — може би така е постъпил някой в някоя от нейните книги. Това е повече от възможно. Кой знае защо човек прави нещо? Мразя обясненията, а ти? Те са такъв товар!

Тя се навежда, за да изследва вградения шкаф под стряхата; отваря вратичката, отново я затваря. С появата си тук внесе известно безпокойство, отбелязвам, като я гледам крадешком. Джулия е красива каквото и да облече, но когато направи усилие, както сега, ефектът е невероятен: човек не може да повярва, че е истинска, реална. Понякога си мисля, че красотата е като уродливостта: през нея е трудно да видиш какъв е човекът вътре. Нейната буйна гъста коса е разрешена и блестяща. Стеле се върху гладките ѝ златисти рамена като узрели пшеничени масури. Джулия носи дълга, свободна бледосиня рокля с тънки презрамки, една от нейните рокли в стил „децата цветя“ от „Хейт-Ашбъри“; цветът ѝ подсилва тъмносинята дълбочина на очите ѝ, които са като зюмбюли. И трите сестри имат този цвят на очите. Роклята е почти, но не е съвсем прозрачна. Мога да си представя тялото под нея. Поглеждам встрани.

Защо носи толкова много гривни, мисля си. По четири, дори пет на всяка от голите златисти ръце. Гривните са сребърни, с тюркоази, от племето навахо, със странни неразбираеми знаци, гравирани в метала. Подарък са ѝ от оня полезен приятел на неин приятел в Бъркли, приятеля, чиито писма сега Джулия не поглежда. Всеки път, щом пристъпи, тези индиански гривни се плъзгат към китката ѝ; те звънят ли звънят, когато се удрят една в друга. Дори да не гледам към нея, мога да проследя движенията ѝ: чувам нежен звън, като много далечно, почти въображаемо биене на камбанки или дрънкане на звънчета.

— Такааа, кажи ми какво прави днес — казва тя и е по-близо до мен, отколкото очаквах.

— Престани да се промъкваш зад гърба ми, опитвам се да боядисвам, Джулия.

— Виждам. Извинявай. — Прокарва ръката си по голия ми гръб. Аз рязко се дръпвам. — Добре се справяш. Още само две стени, второ

покритие и три стаи. Ще свършиш за нула време. Искаш ли да ти помогна?

— С тази рокля? Не мисля, а ти?

— Винаги мога да я сваля. — Тя отново докосва гърба ми. Прекарва хладните си пръсти по мускулите на раменете ми. — Колко си мургав.

— Престани, Джулия. Не съм в настроение. Горещо ми е, изморен съм, воня на пот...

— Харесва ми. Мирише свежо и мъжки. Кожата ти блести. Приличаш на гладиатор.

Сега вече разбирам — тя си търси белята. Казвам:

— Джулия, я остави тази работа. Главата ме цепи от болка и денят ми бе истинско фиаско — шибана работа. Измил съм около петнайсет милиона прозорци и съм по-богат с две лири. Според твоите изчисления ще ми стигнат за пет секунди живот в Лондон. Сега се махай оттук.

— Ах, да, Лондон. Сърдиш се за тази сутрин. Това е една от причините да дойда тук. Разкайвам се. Наистина съжалявам. Съжалявах през целия ден. Беше лошо от моя страна, не биваше да го казвам — и не знам защо го направих. Освен...

— Освен какво? — Обръщам се да я погледна. Не мога да прочета нищо по лицето ѝ. Рядко мога.

— О, ти знаеш. — Тя свива рамене. — Бях ядосана на Лукас. Раздразнението ми се изсипа върху теб. Също така... — спира за миг. — Ти каза, че съм мързелива. Това ме ядоса, защото не съм. Ние просто правим нещата различно, ти и аз. Работя върху плана си да избягам оттук вече цяла година. Вече всичко си е на мястото и няма какво повече да правя, докато отида в Лондон. Просто си почивам преди финалната фаза. Нямам ли право на ваканция?

— Предполагам, че да.

— Освен това виждам, че не ме харесваш — така си мисля понякога, затова исках да проверя каква реакция ще предизвикат думите ми. Забрави, не е важно. — Тя ми подава ръката си; гривните падат надолу с лек звънлив, бисерен звън. — Приема ли се извинението ми? Оставаме ли приятели, Дан?

— Е, хайде да не отиваме толкоз далеч — отговарям, но стискам и раздрусвам ръката ѝ. Дланта ѝ е хладна и твърда, тя се смее. Не ѝ

вярвам, но омразата, цялата ми омраза неочаквано се изпарява. — Аз също трябва да ти се извиня — започвам, но се заколебавам. Има някои неща, за които (колко странно!) е по-лесно да помолиш Джулия, отколкото Фин. Фин е твърде потайна, резервирана; срамува се от въпроси от всякакъв вид, например „Обичаш ли ме“. Това е въпрос, на който тя се съпротивлява да даде отговор, особено сега. Докато Джулия е различна — можеш да я попиташ всичко и отговорът обикновено ще бъде точен и ясен — във всеки случай пряк.

— Днес ми казаха нещо за баща ти — започвам. — Нещо, което не знаех. Нещо, което Фин никога не ми е споменавала, не съм сигурен дори, че го знае...

Джулия притихва.

От очите ѝ изчезва каквото и да е изражение.

— За това как е умрял ли? — пита. — Това трябва да е. Най-добре ми кажи.

И аз го правя. Разказвам ѝ за прозорците и за полковник Едуардс, и за онази усойна къща, която вони на самота и на нещо още по-лошо. Казвам ѝ как не съм могъл да взема парите му, как съм стоял отвън, как съм извървял она безкраен прашен път.

Докато говоря, тя не сваля тъмните си като океански дълбини очи от лицето ми. Сега, когато гледам назад, си мисля, че точно тогава Джулия промени решението си. Мисля, че дойде в мансардата с план, но по време на моята колеблива реч реши да го промени. Всички мои инстинкти ми казват това, но не мога да разбера защо и понеже не се доверявам на умуването след свършения факт, не мога да бъда сигурен.

— Чудя се откъде Едуардс има тази информация — казва по своя разумен и безразличен маниер тя, когато накрая млъквам. — Това те е разстроило, виждам. Не биваше да му го позволяваш, Дан. Той е един противен, злобен човек. Просто трябва да стъпчеш хора като него с обувките си и да ги подминеш. Аз правя точно така.

Джулия млъква за миг. В очите ѝ се появява мимолетна сянка, сетне тя отново възвръща самоконтрола си. Питам се дали изобщо някога го губи?

— Версията не е точна — продължава тя. — Но не е и напълно погрешна. Не беше бръснач: баща ми не би причинил това на Стела. Дори когато е бил на най-ниското стъпало на отчаянието. Не, той

закара колата си в едно безлюдно място в планините и прикрепил маркуч към ауспуха. Ченгетата го намериха. Дядо го идентифицира.

— Фин знае ли?

— Да. Но не си го спомня така ясно като мен. Тя почти не помни Ню Мексико. Само отделни случки — например как Стела плаче, раждането на Мейси. Или как е ходила да види татко в последната му клиника, но нищо повече. Беше само на девет. Аз съм доста по-голяма от нея. Там е разликата, предполагам. — Отново замълчава. Тъмните ѝ очи продължават да не се откъсват от лицето ми, преценяват ме. — Не бих повдигала този въпрос пред Фин, ако бях на твое място — продължава Джулия. — Всъщност, ако приемеш съвета ми, не бих притискала Фин за нищо, особено в този момент. Каквото и да си мислиш или чувстваш, Дан, изчакай благоприятния момент.

— Не се нуждая от съветите ти относно Фин — отвърщам троснато, макар да знам, че е права. Никой не може да притиска Фин. Трябва да изчака и да чака, да чака, докато тя сама дойде при него.

— Както искаш — отвърща без злоба тя. — И не казвай нищо на Мейси. Много внимавай за това. Тя вярва в историята за туберкулозата. Не знае истината и не бива да я узнае.

— Не бих си и помислил! Никога няма да кажа нещо, което да я нарани или да ѝ донесе нещастие. Обичам Мейси. Харесвам я, винаги съм я харесвал. Знаеш това.

— Знам — отвърща тя и за мое учудване се навежда напред, повдига се на пръсти и ме целува по бузата. Този тъжен аромат: сякаш се гмуркам във вода. — Какви мускули — прошепва, поставяйки хладната си ръка върху рамото ми, усмихва се и се отдръпва. — Толкова са силни! — Мръщи се. — Изглеждаш страхотно, Дан, знаеш ли?

— Да, сигурно.

— Не, наистина е така. Остави, махни тази четка. Има нещо, което искам да ти покажа. Това е основната причина, поради която дойдох тук, а почти щях да забравя. Една тайна. Няма да повярваш. Ела с мен.

Поглеждам я с недоверие. Гледам как сребърните гривни се плъзгат по ръката ѝ, докато я повдига.

Тя отстъпва няколко крачки и се обръща; сандалите ѝ с каишки шляпат по пода.

— Ела — подканя ме. — Вълнуващо е. Наистина. Трябва да го видиш.

И ме вика с ръка. Хвърлям четката. Избърсвам изцапаните си с боя ръце в джинсите. Навличам захвърлената си риза и докато я закопчавам, следвам Джулия по коридора и навън в следобедната светлина. Подминаваме вратата, която води към шпионката, и се спускаме по някакви стълби. Когато влизаме в библиотеката, където двата високи прозореца са широко отворени, а онези нежни, с майчинско изражение каменни ангели гледат към нас, започва да бие един от многобройните часовници в къщата. Точно *шест часът*. Фин скоро ще се върне у дома.

Джулия бърза пред мен. Следвам я по-бавно. Подминавам масичката с крак кобра и лъвската кожа. Мейси и дядо ѝ са долу — той е задрямал в люлеещия се стол; Мейси с лопатка в ръка продължава да копае дупки в тревата. Виждам я как сяда на петите си, поглежда нагоре и се взира напрегнато във въздуха. Устните ѝ се движат, тя говори с невидимото, усмихва се, сетне се навежда и отново се залавя за работа.

Светлината е много мека, над главата ѝ прелита лястовица. Обръщам се и откривам, че сега Джулия е в далечния ъгъл на стаята: бърника нещо по стената встрани от камината. Търси онзи панел, който се плъзга назад, същия, зад който стълбите водят надолу към една древна празна стена.

— По дяволите, как се отваряше това нещо? — пита тя. — Изглежда е зайло.

— Не е. Дай на мен. Какво е това? Какво искаш да ми покажеш? Там долу няма нищо, знаеш — само стълби, които не водят никъде. — Отивам до нея и натискам тайния механизъм. Панелът се плъзга с щракане. От сенчестото пространство зад него ни лъхва влажен застоял въздух.

— Ела! Трябва да видиш това.

— Кое? Не разбирам. Дано да не е някой глупав номер...

Джулия поглежда през рамо и се усмихва. Пристъпва в малката тъмна дупка на площадката в началото на старинните тайни стълби. Аз се колебая, но я следвам. И двамата вече сме вътре. Джулия докосва нещо на стената. Панелът се плъзга обратно на мястото си и сега сме от другата му страна, в абсолютна тъмница. Телата ни се притискат

едно към друго в пространството с големина на гроб. Тишина. Чувствам внезапен страх, от който се засрамвам — баба често ме заключваше тук като дете, за наказание. Това беше наказанието, от което се страхувах най-много. Тя ме влачеше и шепнеше зловещи истории за монахини, за странстващи монахини, които били зазидани в основата на тези стълби и оставени да умрат в мрака, докато аз хленчех и се молех. Как са умрели? Колко време е траело това? Дали са се задушавали бавно, или са викали дни и ноци — седмици наред, докато са умирали от глад? „Чуй: чуваш ли този скърцащ, дращещ, звук? Това са те, драцят и дерат по стените. Те са след теб, Дани, преследват те. Техните пръсти кървят. Изпочупили са ноктите си. Помисли за това! Сега от тях не е останало нищо, освен кости, и въпреки това опитват да се измъкнат, да излязат след петстотин години.“

Вдишвам влажния въздух. Мога да помириша тъжния аромат на Джулия. Чувствам се леко замаян.

Все още не разбирам защо съм тук. Взiram се в тъмнината, разконцентрирано и несигурно. Очаквам Джулия да извади отнякъде фенерче. Очаквам нещо невиждано: тя сигурно ще ми покаже някакво чудо, разхлабен камък, под който се крие съкровище, кръст за нагръдник, някаква малка реликва или древни надписи, издълбани в камъка, които е открила. Тя леко се размърдва. Чувам как гривните ѝ звънят, когато вдига ръката си; тялото ми реагира преди мозъка — и тогава разбирам.

— Не мърдай — предупреждава Джулия с нисък, тръпнещ глас. — Не прави резки движения, Дан. Тук има място само за двама. Не искам да загубя равновесие. Ако това стане, ще падна по стълбите и ще си счупя врата — а аз нямам такова намерение.

— Надявам се, че знаеш как се отваря този панел отвътре — казвам и моят глас също звучи треперливо, което ми е странно. — Надявам се, Джулия, защото аз не знам.

— Знам. Практикувах го цял следобед.

— Нима? — Мисля, че точно думата „практикувам“ е фаталната. Тя е толкова безсрамна. Произнесена е със студено безразличие, зад което прозира забавление. Пълна е с предположения и възможности и на съзнанието ми му трябва пет замайващи секунди, за да ги изследва. Това е моментът, в който времето спира. Моментът, в който започвам

да я искам, да я желая настойчиво, макар че преди пет секунди и през ум не ми минаваше.

Навеждам се бавно и преднамерено към нея, така че тя остава притисната между тялото ми и стената. Хванал съм я в капан. Джулия е с петнайсет сантиметра по-ниска от мен и е по-слаба; аз съм далеч по-силен: мога да направя всичко — сега тя е безсилна. Членът ми се втвърдява срещу нея и по тялото ѝ преминава трепет. Търся шията ѝ и навеждам главата ѝ назад; разтривам с палеца си устните ѝ. Тя издава тих стон.

— Ти каза, че искаш да ми покажеш нещо — говоря с глас, който не е моят. — Е, трябва да ти кажа, Джулия, че не мога да видя нищо, абсолютно нищо тук. Не мога да видя стълбите, нито стената, нито теб. Ти може да бъдеш всеки.

— Не всеки. — Чувствам как устните ѝ се извиват в усмивка. — Аз не съм мъж. Аз съм жена. И смея да твърдя, че си го забелязал. Дай ми ръката си. Има и други начини за виждане и ето един от тях. Аз съм сляпа, ти си сляп. Докосни ме, Дан.

Тя поставя ръката ми между краката си. Под роклята не носи нищо. Влажна е. Прекрасно, възхитително влажна. Мисля си: *това не може да се случва*, това не е истина. Сетне Джулия неочаквано сграбчва ризата ми, бърка в джинсите ми и аз желая нейната хладна ръка да обхване члена ми, искам я много, искам я толкова настоятелно, че не мога да мисля, чувам или виждам. Докосвам роклята ѝ, сетне гърдите ѝ се озовават в ръцете ми. Хащам едната в дланта си. Поставям устните си върху нея.

— Точно за това мислех горе — простенва Джулия.

— За това ли? За това ли? — мърморя, целувайки устата ѝ и сетне пръстите ми се плъзгат във вагината ѝ. Тя въздъхва и се надига срещу ръката ми.

— Днес, вчера, цялото лято. Ти си мислеше същото, не отричай — шепне тя.

Въздиша и трепери. Плъзга пръстите си в джинсите ми. Чувствам студената хватка на ръката ѝ около члена ми.

— Не, Джулия — казва мъжът, в който съм се превърнал, тъй като докосването ѝ ме кара да избухна от слабините до мозъка. — Никога не съм имал задни мисли.

— Ще имаш след това — мърмори тя и аз усещам меката ѝ мокра уста върху моята. Сетне прави някакво плъзгащо движение, така че за една секунда си мисля, че пада, а в следващата е на колене и меката ѝ мокра уста поема члена ми — никой досега не е правил това с мен. Чувал съм, слушал съм, представял съм си, мечтал съм си, но ние живеем в тъмните векове в селска Англия и доколкото знам, само проститутките правят тези неща; те са забранени, нарушаващи законите, престъпни; единственият начин, по който можеш да ги опитаеш, е да си платиш за тях. Чувам се, че стена. Не мога да повярвам на прилива на задоволство, който ме изпълва. Готов съм да свърша, чувствам гърдите ѝ в тъмнината, търкам и галя зърната им доста грубо, устните и езикът ѝ ми доставят цялото онова незаконно райско удоволствие, но точно когато стигам до края, а тя очевидно отлично разбира това — откъде, за бога, се е научила, кой я е научил на това? — Джулия се отдръпва и се изправя, така че тялото ми се търка в нейното, а устата ѝ, която мирише на мен, се влива в моята.

— Чукай ме, Дан — шепне тя. — Пия хапчета. Няма да забременея. Добре дошъл в рая. Представи си, че съм Фин, ако трябва. Не ми пука.

И аз я чукам. Чукам я прав, подпряна на стената в мрака, джинсите ми са наполовина смъкнати, копчетата на ризата ми са скъсани, нейната рокля е увита около кръста ѝ; тези сребърни гривни режат кожата на хълбоците ми, докато тя ме води и бута в себе си, и цялата трепери, и вика. Чукам я върху стената, в поза „треперещи колена“ както я наричат момчетата в училище, а аз никога досега не съм използвал. Винаги съм го правил в легнало положение, мисионерската поза, постигната след безброй часове увещания и молби, седмици наред; петнайсет дни, за да стигна до свалянето на сутиена, още две седмици да се докосна до гащичките, при това само отвън; пиши ги общо шест седмици, и с повече късмет, благодарение на по-щедрите момичета от селото, може да имаш успех и да си направиш чекия. В Кеймбридж — направо забрави за подобни упражнения! Трябва да сложиш годежен пръстен на пръста им, преди да ти покажат горния край на чорапите си. Най-доброто, което бях изпитвал, беше бърз полов акт, съпроводен с вина, страх, лъжа и презервативи. Мисля си, значи така го правят в Калифорния? Значи това е, което там наричат „свободна любов“? И, о, моя скъпа Америка!

— аз наистина се чувствам свободен. Свободен от напрежение, разочарование, срам, конфликт и последици; свободен за пръв път. Мисля си: *ние сме точно срещу стената на олтара*. Мисля си: *дали тя прави това и с Лукас?* Мисля си: *най-сетне*. Нищо не си мисля, нищо, нищо. Притискам я към стената, срещу камъните и я чукам жестоко, така както никога преди не съм чукал, или поне не знаех, че мога — и нещо, което никога не съм знаел, че е възможно — Джулия също ме чука, ние *двамата* се чукаме: това не е услуга, която е гарантирана, и актът няма цена. Джулия е толкова полудяла, колкото съм и аз. И двамата искаме, нуждаем се, жадуваме за него.

Поне веднъж да не мисля за Фин. Поне веднъж. Това са гърдите, устата, вагината на Джулия — и когато свършвам, крещя името на Джулия.

Сетне настъпва крилата тишина, накъсана само от нашето дишане, от нейните слаби, наполовина приглушени и потиснати стенания, и от шумовете от телата ни, влажни, мокри, притиснати едно към друго; двамата треперим, моето семе се стича по бедрата на Джулия, когато се отдръпвам. Целувам отворената ѝ уста. Прокарвам ръка по лицето ѝ в тъмнината. То е мокро и аз не мога да кажа дали е мокро от пот или от сълзи. В тъмнината, невидими един за друг, ние намираме ръцете си.

— О, Господи — проплаква Джулия, когато пръстите ми стискат нейните. Гласът ѝ звучи различно — като че счупен, разбит. — О, Господи, какво *стана*? Дан, какво направихме?

---

[1] Чиста (неизписана) дъска (лат.). — Б.пр. ↑

19 ПАДАНЕТО

Когато Джулия натиска скрития механизъм, панелът се плъзга и ние излизаме в стаята. Светлината е ослепителна. Трябва ми един миг, за да се приспособят очите ми към нея. Един от многото часовници в къщата деликатно иззвънява: *шест и половина*. Беше ли точен този часовник?

Заставаме до прозорците лице в лице; очите на Джулия бягат встрани, моите също. Не отговорих на последния ѝ въпрос, не мога. Знам, че нещо се случи, но не знам какво е то: връхлетя върху мен от дългото натрупване през деня или от някакво леговище в изоставената нива на нищото; изля се върху нас от въздуха.

За много кратко време, минута или почти толкова, един неизбежен срам, една предсказуема вина ще замъгли зрението ми още повече. Много скоро ще осъзная, че Фин ще се върне и аз ще трябва да я погледна в очите. Но преди това да се случи — докато седя тук край бюрото си в Лондон, измъчван от безсъние в Хайбъри, — аз трябва да погледна отблизо Джулия и себе си в стаята, в която стояхме при тогавашните обстоятелства — защото трябва да бъда сигурен, абсолютно и напълно сигурен, че този акт не е имал нищо общо с падането на Мейси. Възможно ли е той да е повлиял на събитието, което неизбежно се приближаваше към нас и бе отдалечено само с деветдесет минути?

Джулия и аз стоим край прозорците. Два от тях са отворени, но средният е затворен. Сигурен ли съм в това? Да, напълно. Между нас има три крачки. Преди да се върнем обратно в стаята, оправихме дрехите си. Така че сега дори някой да влезе вътре, щяхме да изглеждаме невинни — от разстояние. Но *никой не влезе*. Аз гледам през прозореца. Осъден съм да гледам през този прозорец оттогава досега и когато и да го направя, винаги виждам една и съща гледка — замръзнал кадър, непроменен през изминалите двайсет години: виждам дядо Мортланд, изтегнал се в люлеещия се стол. Мейси не е там. Виждам лопатката, която е използвала; тя лежи захвърлена на

тревата, металната ѝ част блести на слънцето. Манастирът е тих; ние сме на прага на една лятна вечер. Птиците започват да пеят, когато топлината на деня намалява; сенките се удължават; лястовиците тръгват на лов във високото небе.

Но има една скрита възможност. Сега мога да я съзря и осъзная. Възможно ли е, докато стоим с Джулия там, да ни наблюдава някой невидим за нас?

Възможно е, разбира се. Тогава не беше ми минало през ума: други неща се въртяха в главата ми. Ако някой ни е наблюдавал през шпионката, ние не бихме могли да знаем за скритото му присъствие. Но дори да е имало някой там, а за шпионирането има само двама кандидати — Мейси и Лукас, защо това би имало значение? Нищо незаконно не бе казано или направено от нас с Джулия — онова, което си обменяхме, беше в очите ни.

— Стела и Фин ще се върнат скоро — казва след известно мълчание Джулия.

Тя се обръща към мен и среща погледа ми, един дълъг преценяващ поглед. Чувам звъна на гривните ѝ. Гледаме се в мълчание; минутите текат. Сетне Джулия се протяга и усмихва.

— Господи, толкова е горещо — мисля да си взема една вана, преди другите да се върнат — казва и тонът ѝ е съвсем обикновен, съвсем естествен, така че действителността се размива и аз се питам: Измислих ли си всичко това, наистина ли този панел се отвори, наистина ли се затвори? Тя напуска стаята. Чувам шляпането на сандалите ѝ по стълбите, и след това — много далеч — блъскането на врата. Връщам се в моята собствена стая в противоположната страна на къщата, заслушан в старинните механизми на абатството, които се размърдват, за да съживят водопроводните тръби и те да започнат да вибрират: чувам познато шепнене, хъхрене и въздишане, което значи, че ваната започва да се пълни. Мисля си: дали това не са онези звуци, които Мейси интерпретира като молитвите на монахините?

Аз също искам да се изкъпя и го правя. Коленича в пет-шест сантиметра ръждива хладка вода и измивам деня от себе си. Огледалото ми казва, че не съм си измислил тази среща в тъмното. Джулия е оставила следи по мен. Мога да скрия белезите от ноктите ѝ, но не мога да променя очите си. Опитвам се да се усмихна на лъжеца в

огледалото. Знам какво предстои да се случи: Фин ще подуши вината ми и когато погледне в очите ми, тази вина ще бъде потвърдена.

Връщам се долу. Когато стигам до коридора, виждам Джулия — преоблечена, парфюмирана и напрегната. Тя пресича шахматния под.

— Виждал ли си Мейси?

Очаквах въпроси — жените винаги задават въпроси след секс. Или поне жените в това село. Но не и този въпрос. Поглеждам я сконфузено. Чувствам ли тревога? Не, не мисля.

— Мейси ли? Не, защо? Беше в манастирския двор. Може да се е разходила до трапезарията. Вероятно си говори с Лукас — той може би я рисува отново.

— Не е там. Дядо е заспал и когато се събудил, била изчезнала. Викал я, но тя не отговаряла. Вече е ходил до трапезарията. Лукас е там, мотаел се около проклетия портрет; поправял част от него, някакъв квадратен сантиметър, който кой знае защо е решил да промени. Не е виждал Мейси.

— Тогава ще да е в овощната градина — вероятно храни пиленцата. Или в спалнята си — може би е отишла там и чете. Или пък пише своите списъци.

— Проверих. Няма я и там. Обиколих цялата къща — всяка проклетата стая. Дядо е отчаян — не можем да я намерим никъде.

— Всичко ще бъде наред. Не може да отиде надалеч. Понякога изчезва — защо се тревожиш?

— Защото се е *влошила* — цял ден говори за татко. Дядо я накарал да обещае да не се отдалечава, а Мейси винаги изпълнява обещанията си, както знаеш.

— Това е, защото я няма Стела — казвам. — Мейси не обича промените. Предполагам, че е разстроена, това е всичко. Добре, добре — отивам да я търся. Ти провери отзад, аз ще мина отпред. Не може да е отишла далеч. — Настъпва мълчание, внимаваме да не се погледнем в очите, но внезапно го правим.

— Джулия... — започвам, но преди да успея да кажа още нещо, преди да мога да изкажа хилядите оправдания и извинения, които вече съм намислил, тя ме изпреварва.

Пита:

— Искаш ли Фин да узнае?

Поглеждам я начумерено и възмутено.

— Какво си мислиш? Разбира се, че не — отговарям и тръгвам.

— Не е *най-галантният* отговор.

— Съжалявам, но е истина. Слушай, Джулия...

— Няма нужда. Знам какво възнамеряваш да кажеш. Добре тогава. — Тя ме поглежда дълго и студено. — Не се е случило. Заклевам се да мълча. Можеш ли да мълчиш и ти?

Колебая се. Не искам да лъжа, най-малко Фин — а мълчанието включва лъжа. Но има ли значение една голяма лъжа, когато лъжа на дребно и по малко всеки ден? Защо да не лъжа за действията си, след като лъжа за това кой съм през по-голямата част от времето? Докосвам парчето плат, което все още е в джоба ми, и ме обзема гняв. Защо не бивало да лъжа Фин? Нали тя ме лъже.

— Мога да си държа езика зад зъбите. Имам достатъчно опит — отговарям.

— И аз тъй съм чувала. — Лицето ѝ остава безизразно. — Значи се договорихме. Сега върви и потърси Мейси. — Тя се обръща.

— Джулия, не е толкова просто. Не си отивай. Виж, ти започна всичко. Вината е твоя. Трябва да знам защо... — Посягам да хвана ръката ѝ. Тя ме отблъсква.

— Без въпроси, Дан. Каквото и да ме питаш, със сигурност няма да получиш отговор — не и от мен. Казах ти: мразя обясненията. Още повече мразя оправданията. Сега върви и свърши нещо полезно. Мейси ти е много предана. Ако я повикаш, тя вероятно ще излезе оттам, където се е скрила. Побързай. Трябва да я намерим преди да се е върнала Стела.

Джулия тръгва към задната част на къщата. Гледам как преминава по шахматния под. Слушам шляпането на сандалите ѝ. Изчезва от погледа ми; вратата се затръшва. Доколкото знам, Джулия държи на думата си. Никога няма да каже на никого какво се случи, нито пък аз. Събитията, които станаха по-късно този ден, отдалечиха тази случка, докато тя се превърна за мен в призрак на среща, в преживяване, замъглено и неуловимо като полузабравен сън. Дори и така, през всички години след това въпросите, които никога не зададох, онези, на които тя отказа да отговори, остават.

Понякога летя със самолет или очаквам телефонно обаждане и неочаквано откривам, че съм в абатството през онзи последен ден. Виждам себе си като млад; вървя към манастирските дворове, за да търся Мейси. Слънцето все още грее; моят свят всеки миг ще се промени. Започвам да викам името ѝ. Но все още не съм разтревожен или загрижен за положението на Мейси, а за моето собствено. Преживявам повторно тъмнината и топлината, хладната ръка, изненадата и двойствеността. Чувствам топлината на секса да изгаря мозъка ми.

Вече се опитвам да се освободя морално. Вече си търся извинения за онова, което направих. Това ми помага да прехвърля вината върху Джулия. Кучка, мисля си аз, курва, безпътна мръсница. Искам да я последвам, да я намеря, да я чукам отново — и да ѝ покажа кой е господарят. Джулия използва секса, но всъщност иска власт — а в тази игра могат да играят двама. Представях си една различна Джулия, покорна нейна двойничка, една Джулия, която ми се моли да не я изоставям, Джулия, молеща ме за още.

Стоях там, гледайки шарките, които арките на сградите оформяха върху тревата. Знаех, че съм предал Фин. Знаех, че съм предал и себе си. Ако моята любов към Фин не ме определяше, какво друго? Нямаше нищо друго. Но ако аз обичах Фин, как бих могъл да извърша онова, което направих? Кой съм аз? — питах се. Къде съм? Не знаех кой съм.

Вървах и виках името на Мейси, търсех едно невидимо момиче. Вървах по пътя. Подминах стария тенис корт, прекосих храсталаците, заобиколих езерото, което някога е било рибарник за метоха. Търсих навсякъде, където се сетих, надникнах във всички стари скришни места, които бях използвал като дете. Първоначално раздразнено, после с нарастваща тревога, виках името на Мейси отново и отново.

Опитах се да си спомня какво носеше тя него ден и се сетих, че беше облечена в нейната синя рокля, онази с наборите, нейната рокля на свободата, подарена ѝ от дядо ѝ преди няколко години. Това беше най-хубавата ѝ рокля — тъкмо нея Мейси носи на портрета, на който Лукас рисува сестрите; небесносиня, старомодна детска рокличка, от онези, които вече рядко се срещат. Мейси ще носи тази синя рокля във вечността.

Завърших кръга и отново стигнах до манастирските поляни. Те бяха тихи. „Къде си?“ — извиках. Една птица запя; друг отговор нямаше.

Няколко минути по-късно, повече от двайсет години по-късно, все още вървя около манастирските сгради и викам името на Мейси. Правя втората си обиколка като надничам в заплетените шубраци от храсти и рози покрай стените, когато се появява Джулия. Тя и дядо ѝ идват заедно откъм ъгъла на къщата: мога да подуша техния страх от десет стъпки разстояние. Лицето на Джулия е пребледняло; дядото диша тежко. Той спира и се подпира на скамейката. Притиска ръка към сърцето. Сяда.

— Някаква следа от нея? — пита Джулия, тичайки към мен.

— Никаква. Тъкмо обиколих къщата...

— Ходи ли до езерото? — Тя застава до мен. Понижава гласа си, така че старецът да не чуе.

— Да. Ходих. Джулия, казвам ти, не е там.

— Мейси не може да плува. О, божичко!

— Джулия, тя не може да бъде там...

— Може. Може да бъде навсякъде. Всичко може да ѝ се случи. Дядо и аз обиколихме зеленчуковата градина, влязохме в кафеза за плодове, в овощната градина. Търсихме я навсякъде — обиколихме къщата още веднъж. Няма никаква следа от нея. Никога не е правила така. Трябва да се е случило нещо. Ако може да ни чуе, щеше да се появи, когато я викахме.

— Възможно ли е да се е върнала в трапезарията?

— Не. Би трябвало да е чула гласа ти. Аз го чух, а бях на цял километър разстояние. Лукас щеше да я изхвърли така или иначе. Дядо казва, че рисувал като луд онова проклето небе на фона, искал да промени някакъв глупав детайл. Ако е зает с работа, кръвта на Мейси може да изтича на прага, но той няма да ѝ обърне внимание. Не очаквай никаква помощ от негова страна.

— Може ли да е тръгнала към селото?

— Съмнявам се. Магазините са затворени. Защо ще ходи там? Селяните само я зяпат и говорят шепнешком зад дланите си. Глупави, тъпи селяни — мразя ги и в червата.

Очите ѝ плуват в сълзи. Аз съм един от тези селяни, мисля си.

— Не плачи, Джулия — утешавам я. — Успокой се. Хайде да помислим трезво. Не може да е отишла далеч. Когато я видях за последен път...

— Кога? Кога я видях за последен път?

— Когато влязохме с теб в библиотеката — часовникът удари шест. Погледнах през прозореца и тя беше там, на тревата. — Млъквам. Двамата се споглеждаме.

— А когато излязохме? — пита след доста мъчителна пауза тя.

— Тогава не я видях. Дядо ти все още беше там, но нея я нямаше.

— Това беше преди един час. Повече... Връщам се при езерото.

— Джулия, *тя не е* там. Казах ти. Обиколих го цялото...

— Можеш ли да виждаш под водата? — Лицето ѝ се изкривява. — Може да имаш вътрешно око, Дан — но дали е достатъчно *добро*? Не мисля така. Знам, че нещо не е наред — мога да го видя в очите ти.

И тогава — тревогата и страхът са заразителни — аз наистина *почувствах*, че нещо не е наред: усетих го така, както плувецът усеща течението да го дърпа към дълбоката вода, далеч от безопасността на брега.

— По дяволите, отивам да взема Лукас — казвам. — Той може да ни помогне. — Но Джулия вече тича. Чувам я да обяснява:

— Дядо, скъпи, ти стой тук. Ще проверя още веднъж градините. Не, моля те, не идвай с мен. Не изглеждаш добре. Защо не останеш тук, в случай че Мейси се върне?

— Грешката е моя — чувам го да се вайка, докато приближавам към него. — Не биваше да сядам. Веднага щом го направих — денят беше уморителен, и тя коза тика. Просто капнах. Ти върви, Джулия! Аз ще те настигна. Какво можем да направим? Къде може да е отишла, Дан? Обещах на Стела, че няма да я изпускам от очи. Дадох ѝ честната си тържествена дума. Ако нещо се случи, никога няма да си простя.

Ставаме трима, мисля си. Наблюдавам как Джулия тича, а старият човек със слабото сърце става от пейката. Нещо, което той току-що каза, ме кара да настръхна. Познавам Мейси, знам, че е способна на лукавство.

— Дядо — казвам. — Я чакай. Каза ли нещо Мейси, когато ти седна? Преди да задремеш.

— Не. Не си спомням. Бях толкова изморен, Дан. Не можех да мисля правилно. Тя искаше да свърши с тази нейна пергола: „Трябва да свърша това днес“, мисля, че така каза. Беше много сладка. Замислена. „Изглеждаш уморен, дядо. Защо ли не взема да ти донеса стола? — добави също. — Може да се излегнеш в него и да ме гледаш как копая още дупки за пилоните.“

— Къде постави стола тя, дядо? На сянка ли?

— Не. Аз предложих там. Но тя не искаше. Смяташе, че ще настина. Така е, знаеш, че циркулацията на кръвта ми не е каквато беше. Ето защо Мейси придърпа стола на слънце — наслаждавах се на следобедното слънце. Беше топло и хубаво. Сетне тя се умълча, стана тихичка като агънце, Господ да я благослови, и преди да се усетя, съм се унесъл.

Не казвам нищо. С бавна, препъваща се крачка той тръгва след Джулия. Изглежда не осъзнава важността на онова, което току-що ми каза и се надявам да не се сети колко преднамерено е било това действие на Мейси. Но аз вече съм наясно, че тя е искала да избяга от своя благосклонен затвор и, с малко измама, го е направила. Но защо е искала да остане сама? Къде е била през последния час? Какво е правила? Вдигам очите си към двайсетте и едно очи на южното лице на абатството.

След минута съм отвън, пред трапезарията. Прозорците ѝ са широко отворени, вратата е залостена. На нея има прикрепена бележка, която гласи: „Отивам да плувам“. Значи промените в портрета вече са направени. Не е присъщо на Лукас да обяснява отсъствието си и аз се чудя за кого ли е предназначена тази безлична бележка. Вече знам. За Фин, разбира се.

Врълхлитат ме ревност и гняв, надигат се като жлъчка в основата на гърлото ми. Тръгвам към прохода под свода в разрушената стена, която някога е маркирала границите на метоха. Заставам там, в топлата косо падаща вечерна светлина, оглеждам поляните за една синя рокля. В стърнището, оставено от комбайна, чучулигите се хранят; това е часът за биене на църковните камбани и докато стоя, чувам първия звън. Църквата и женският метох са запазени, така че монахините на Мейси, нейните вечно бдителни, безсмъртни *сестри*, сигурно някога са стояли тук; ако е било така, ето какво са чували: шест камбани звънят в прослава на Бога; на един Бог, в когото аз не вярвам, а те са вярвали.

Много надалеч виждам неясна гола фигура край Черния ров. Мисля си: значи е истина, Лукас е отишъл да плува. Фигурата вдига ръце, скача и изчезва. Възможно ли е Мейси да се е върнала в Гората на монахините, или по някаква причина да е отишла пак на кучешкото гробище? Оглеждам алеята и папратите в края на горичката, където се разхождах днес следобед. Виждам, че някой — един мъж, се е облегал на портата.

Той се размърдва и аз осъзнавам, че е Ник. Сигурно идва към абатството. Крещя името му; той се обръща, вижда ме и вдига ръката си за поздрав. Прекалено далеч е, за да ме чуе, затова правя нетърпеливи жестове, с които го викам да дойде. Той също ми дава знаци и тръгва по пътя. Не го изчаквам. Не го чакам, защото във въздуха вече се е случило нещо: въздухът се е променил по начин, който ми е познат и от който се страхувам. Промяната е безкрайно малка, като размах на крило, дори само на едно птиче перо, промяната не е повече от лекото докосване на перце, едно кратко усукване, един завой във времето, но аз я познавам от най-ранното си детство. И поради липса на по-добро име съм възприел името, с което го нарича Бела. Това е, така да се каже, моята *дарба*.

Тя идва с вълна от адреналин. В един миг ставам напрегнат като струна: аз съм тетива, готова да изстреля стрелата. Връщам се в двора, гледам заключената врата, кратката бележка и шестте прозореца — бих искал те да говорят. Отивам до тях и се надвесвам към сенките отвъд. Мирише на маслени и темперни бои, на голямото платно, подпряно на отсрещната стена, стоят трите сестри Мортланд. Джулия, Фин и едно малко момиченце в синя рокля. Мейси ме гледа право в очите: страхът, който изпитвам в този миг, е огромен.

Хуквам обратно към къщата и въпреки че съм много бърз бегач, днес това не ми се удава. Не мога да видя нищо зад черните тисови стени от двете страни на пътя. Разкъсвам като взрив тишината на манастирските сгради. Те са с избелели цветове и гравирани със заплаха. Виждам случайната шарка от плитки дупки в почвата, блясъка на захвърлена лопатка. Обръщам очите си към прозорците на абатството, двайсетте и едно очи на южното му лице. И там, в централния прозорец в параклиса на Светата дева нещо се размърдва, една бледа неясна форма — и аз изведнъж разбирам, че това е майка ми: тя се е върнала.

Покривам лицето си с ръце. Когато отново поглеждам, фигурата на майка ми я няма, виждам само стъкло и отблясъците на слънцето в него. Поглеждам встрани. Очната ми леща успява да обхване този двор, един последен бавен и дълъг поглед, търсейки невидимото, търсейки нещо, за което знам, че е лошо. Сканирам закърпените и променени стени на абатството — розови тухли, камък и кремък; сканирам пълзящите растения, прилепнали към тези стени, и храстите, свили се в краката им. Камбаните все още бият в долината; мога да чуя виковете на Джулия и дядо Мортланд. Под арките на манастира, където съм застанал, сенките са дълбоки и започват да ми говорят. Най-близката до мен арка е надупчена и износена; по камъните ѝ цъфтят лишеи, извили са се към върха ѝ, където стълбът среща сводестия покрив на манастира, а там има гнездо на лястовички — кал, сламки и една едва видима малка зееща човка.

Никога не съм чувствал подобна неутешимост и безнадеждност, никога преди или след това. Колко секунди са изминали? Една, две? Много е кратко. Връщам се обратно на тревата. И тогава, в самия край на околото ми, в най-далечната периферия на зрението ми нещо се размърдва. То е като Икар в онази картина на Брьогел, един малък, обърнат наопаки детайл, една грешка в далечния ъгъл на света. Вляво от мен е гнездото. Вдясно — нещо малко, нещо мълчаливо, нещо ужасно, което започва да пада.

Мейси не вика, нито аз. Шокът забавя нейното падане, така че за възприятието ми има един момент, в който тя все още се люлее във въздуха; миг, в който вярвам, че въздухът ще я задържи. Дори когато я виждам да се приземява върху камъните под ужасен, неестествен ъгъл, ръцете и краката ѝ все още летят във въздуха, а земята я подхвърля, огъва и отново тръшва долу, аз все още не чувам и не разбирам нищо: в главата ми звучат толкова много гласове. Моята дарба ми погоди номер — очаквах болка, страхувах се от смъртта, но мислех, че Фин е изложена на беда. Докато тичам през тревата, все още вярвам в това, макар да знам, че е невъзможно: Фин не е тук, тя не носеше синя рокля. Стигам до Мейси. Все още не мога да проумея станалото, но мигновено виждам колко ужасно е счупена. Струва ми се, че надавам вик. Отпускам се на колене. Мейси лежи по гръб, ръцете и краката ѝ са разперени, а очите — затворени.

Тя издава странен, нисък, мучащ звук и сетне настъпва тишина. На устните ѝ се пукат розови мехурчета. Една лъскава лента се простира като наметало под раменете ѝ. Вдигам едната ѝ ръка и я разтривам. Започвам да повтарям името ѝ. Ръката ѝ ми се струва топла — трябва да е жива, но топлината се отдръпва. От очите и ушите ѝ тече кръв, от ноздрите се процежда някаква безцветна течност. Не знам името на тази течност, но се страхувам от нея: знам какво е.

Навеждам се над Мейси, единственият ми инстинкт е да я предпазя, да я завия, но нямам нищо, с което да я покрия. Започвам да разкопчавам ризата си, когато чувам тичащи стъпки през манастирския двор. Чувам вика на Джулия и пресекналия писък на един стар мъж, но Ник пристига първи.

— Не я докосвай, не я мърдай, не бива да я движим — нарежда той.

Сетне коленичи до мен и поставя опитните си лекарски пръсти на шията ѝ. Знам какво ще ми каже. Но правилата тук бяха нарушени, точно както бе станало при моето раждане, така че Ник ми съобщава, че е жива, че все още диша.

— Повикай линейка, Дан — подканва ме той. Сваля сакото си. — Сега. Веднага. Бързо! Тичай!

Докато тичам, препъвайки се, към коридора, вдигам очи към прозорците на параклиса на Светата дева. Средният, който преди беше затворен, сега е широко отворен. Вдигам телефона. Чувам ръмженето на автомобилен мотор по пътя да се промъква в задната част на къщата. Стела и Фин са се върнали — върнали са се за това.

Докато набирам номера за трети път, часовникът киха, колебае се и бие осем часа.

VII

ДЕСЕТТЕ МЕЧА

Мое скъпо сладко сърчице, пиша ти скришом и бързо, защото постоянно ме следят. Часовникът показва VIII. Селянчето обеща да ти донесе това съобщение. Аз му обещах целувка и две монети, тъй като само монетите не биха го задоволили.

О, моя любов, какво място само е това абатство! Сигурно сега няма да смяташ очите ми за толкова красиви, защото едва ги държа отворени поради недоспиване. Тъкмо си легна, за да мисля и мечтая за теб, и трябва отново да ставам и да се моля в тъмното и студеното — коленете ми са изранени от тези молитви. Въпреки това лабиринтът тук не е толкова тъжно и безрадостно място, колкото се страхувах. Позволиха ми да запазя оранжевата си копринена фуста и гривните, както и малкото кученце, което ти ми подари, и да не спя със старите монахини в общото спално помещение... Сестра Мария Агнес каза, че за една незначителна сума може да имам своя собствена стая, както и направих, с огън в студените нощи и фини ленени чаршафи, така че да не спя в техните груби конопени, които жулят до смърт. Тази сестра и аз станяхме големи съюзници, съдбите ни са еднакви: какво проклятие е това, да си най-младата от шест деца с толкова нищожна зестра, че да не представляваш интерес за един сладък млад мъж, и още по-малко за благородния му баща. Все пак открих, че бедната ми зестра ще ми послужи добре тук; тя увеличава съдържанието на манастирската каса много успешно...

Скъпо сърчице, разбери добре: вратите на този затвор не са заключени; наблизко има едно място, където

любовниците могат да се срещат за час в безопасност — един час в гората ще те задоволи ли, скъпи мой?

Няма да бъда първата, която ще извърши това бягство, няма да съм и последната, уверявам те. Сестра Мария ще ме посвети в тази тайна другата седмица и тогава ще ти пиша отново, така че бъди готов, повярвай ми, не мога да живея, докато не бъда отново в прегръдките ти. Така че повтарям както винаги: ела, ела, ела, любими мой. Но трябва да те предупредя: станала съм много строга и целомъдрена, откакто ме видя за последен път, моя любов: ще се нуждаеш от цялото си любовно умение и всичките си изкуства, за да преодолееш моята нова скромност. О, щях да забравя, те ме накараха да отрежа косата си, така че бъди готов да видиш едно момче, което ще те посрещне. В тъмнината и в нощта.

Ще ме разпознаеш ли?

MS Spcbe1. 209/83.5, около 1460 г., авторката и получателят неизвестни; колекция Велкамп, архив на окръг Съфолк, Ипсуич

(MS е повредено и нечетливо на отделни места; написаните по полето коментари от втора ръка също са нечетливи.)

ТЕЛЕСНО ТЯЛО

Върнах се в своето легло в Хайбъри. Лежа в него, заслушан в биенето на оня часовник в абатството. Студено и тъмно е, хеликоптерът си е отишъл, нямам представа колко е часът в този свят. Най-накрая затварям очи, потъвам в сън — и той е по-дълбок, отколкото съм имал от месеци насам.

Сънувам. В моя сън вода дълъг разговор с една жена — размяна на думи, която ме оставя излекуван и освежен. Чувствам, че я познавам, но не съм сигурен коя е. Когато накрая ме оставя, тя си тръгва със съжаление и с много прощални погледи. Точно преди да изчезне, разбирам, че тя е императрица, Моцартова царица на нощта. Носи кристални кълбо и сфера от слонова кост, облечена е в бяла рокля от лъскава коприна. „Десет хиляди купона, Дани“, прошепва тя. Протягам ръка да я задържа, да я върна обратно, и се събуждам. Мисля си: *днес е първият ден от моя нов живот.*

Е добре, мислил съм го и преди. Казвал съм го и преди, и дори веднъж, когато бях в най-потиснатото си психическо състояние, го написах. По-късно го скъсах. Но този път е различно. Този път се чувствам уверен в успеха.

Нямам махмурлук поради една-единствена причина — намъчил съм се през последните шест седмици. Чувствам се странно целеустремен: ретроспекцията от миналата нощ е била от полза. Знам какво трябва да направя днес, имам много точна *програма* и започвам да я изпълнявам веднага. *Mens sana in corpore sano*^[1], казвам си, като пускам душа в банята. Това е първа точка от програмата: никакви омайващи и променящи разсъдъка вещества — никакъв алкохол, никакъв кокаин, никакви хапчета, били те сини или червени. Мозъкът ми е чист, но тялото ми е рецидивист — то изразява на глас няколко съмнения. Потискам ги с гореща вода, после със съвсем студена — и този шок го кара да замълчи, затваря му устата. Докато се къпя и

бръсна, обличам чисти дрехи, тялото ми се вцепенява: приготвя се да преговаря. Какво ще кажеш за едно силно черно кафе, за една цигара, за една тройна водка или малко сироп за кашлица, казва то. Какво му е толкова лошото на последователния подход?

Закарвам тялото долу. В коридора тялото и съзнанието ми си спомнят за пръв път, че в другата част на всекидневната има една млада жена, заспала на моето миланско канапе. Една трудна и манипулативна жена; при това молбите на тялото за алкохол или нещо по-силно се надигат в по-висока степен. Затътрям го по стълбите към кухнята в приземния етаж и когато то вижда всичко онова там, повторно изпада в рецидив. Гледа преливащите кофи за смет, неизмитите чинии, съдомиялната машина, която е повредена от седмици, и се чувства отчаяно плахо и нестабилно. Иска му се да се върне обратно в леглото и отново да се завие. Все още няма пет, казва то. Какво става, по дяволите? Добре дошъл в новия режим, отговарям аз. Това е втора точка от програмата. Да почистим това място.

Mirabile dictu^[2], тялото ми се подчинява. То наистина прави онова, което му се казва. Започва да търси пластмасови торби и да тъпче боклуците в тях. Справя се със зеленясалия хляб „Итърналоуф“ и с едномесечния неизяден кебап със сос чили от Коледа. Не се плаши, нито стряска от хладилника — по-точно от миризмата му. Шмугва се в него и преди да успеете да кажете „Не може да бъде“, вече го е *изпразнило* и измило с някакъв дезинфектант с миризма на бор. Сетне се премества при бюфетите и ги изпразва от сосовете „Найси-Спайси“, от праисторическите „Херби топинг“, които са били наш верен партньор и компания безброй години в безброй ергенски бърлоги. Абракадабра, казва то, потапяйки чиниите в сапунената пяна на мивката. За нула време, отбелязва бодро, докато издърпва болната съдомиялна машина, оправя усукания маркуч, бута го обратно и *voilà*^[3], машината е излекувана и готова за следващата светкавична война.

Има нещо тревожно в този маниакален взрив от енергия. Хайде сега да не полудяваме, казвам на тялото си, когато то започва да тича нагоре-надолу по стълбите, влачейки осем трилиона торби към боклукчийските контейнери. Няма проблем, приятел, отговаря то. Какво ще кажеш да измия пода? Да забърша прахта? Да измия

прозорците, може би? Дай ми пет минути и няма да познаеш това място...

Добре де, трябва да му дръпна малко юздите, но трябва да призная също така, че този невероятен работяга, този подофицер от лош британски военен филм свърши добра работа. Бърлогата за разквартируване на войници сега е чиста. Готова е за инспекция. Така е подредена, че е направо обезпокоителна. Бюфетите и шкафовете са празни. Хладилникът е празен. Последният пакет „Марлборо“ също е празен — но дори тази катастрофа не обърква телесното тяло. Трябват му десет минути да изприпка до отварящия призори магазин на господин Пател на ъгъла — то наистина тича дотам — и се връща с торба, пълна с плячка. В нея има яйца от нещастни кокошки и бекон от датски прасета. Има запаси от нескафе, хляб „Итърналоуф“ и не мога да повярвам, че това не е масло „Аксел“. Има бележник и молив, корнфлейкс, мляко, захар и мармалад; има и пет стека цигари.

Сядаме на масата, моето тяло и аз, в пълна безопасност, със знанието, че нейната повърхност е била почистена с лимонов витриол, който е фатален за всяка известна във вселената бактерия. Споделяме малко закуска от житни кълнове, малко нескафе и едно боро. Поздравяваме се с факта, че сега имаме възможности да изхвърлим мис Амилнитрат от нашия живот. Най-учтиво. Ще ѝ бъде предложена закуска и сетне ще я изпратим набързо. Тя ще си е отишла най-късно в единадесет и половина, след което ние ще се захванем с нашия нов живот. Ще тръгнем за Уикенфийлд; но преди да го направим, трябва да говорим с Ник и да се видим с Лукас. Гледам страниците, които съм изписал миналата нощ; има въпроси, които трябва да зададем на Лукас, както стана съвсем ясно по време на моето ретроспективно завръщане в абатството.

Нещо повече, той трябва да отговори на тези въпроси. Чувстваме се уверени от това. До този момент — вече сме на втората цигара — ние сме в пълна хармония, моето тяло и аз. Отново сме едно цяло. Време е да направим списък: изваждам първобитния бележник, отварям го и вземам молива. Пища: *Днес ще направя*. После спирам.

Мейси пишеше списъци. Тя не само ги рецитираше, тя също така ги и пишеше. Знаехме това, но дори Фин и Джулия не осъзнаваха

колко много списъци имаше, колко педантично бяха съставени те. Открихме колко много е написала след оня тъжен скок в неизвестното, който оттогава официално бе наречен „инцидентът с Мейси“.

Намерихме тази библиотека от списъци три дни след нейното падане, когато тя бе преместена от първата болница, бившата селска болница в Дийпден, и се започна една медицинска одисея, която накрая завърши в Лондон, в специалното отделение за болните в кома. Но това събитие все още е в бъдещето: през тези първи безумни три дни аз се подлагам сам на разпит. Бях убеден, че падането на Мейси не бе случайно. За три дни възстанових поредицата от събития, които доведоха до него, и бях убеден, че ако това действие е било желано, то тя трябва да е оставила някакво обяснение. Трябваше да има бележка, писмо, нещо. След три дни спорене и аргументиране, успях да убедя Фин и Джулия да ми помогнат в търсенето.

Стела и дядо Мортланд бяха в болницата край леглото на Мейси всеки ден по цял ден — по това време тя все още беше в интензивното отделение в Ипсуич и броят на посетителите ѝ бе стриктно ограничен. Едно търсене в тяхно присъствие не се поставяше въобще под въпрос — двамата твърдо бяха приели теорията за нещастен случай и всяко разследване щеше да им причини още повече мъка. Сега беше най-удобната възможност, обясних аз. Ако можехме да разберем причините, щяхме да знаем какво да говорим на Мейси сега — а това беше жизненоважно. Имаше много случаи на пациенти в кома, които се бяха връщали към живота и съзнанието, след като са им били казвани правилните думи или им е била пускана правилната музика, или е било натиснато правилното копче на спомените. Ник неохотно потвърждаваше това, като не пропускаше да подчертае, че нараняванията на Мейси са много и тя може да не оживее. Осъзнавах, че лично той смята търсенето за губене на време, за нещо, което би имало терапевтична полза за нас самите, но не и за нея. Това ме отчая още повече. Бях потънал във вина; бях обладан от зъл дух.

Така че само Фин и Джулия, които успях да убедя, ми помагаха в търсенето. Претърсихме цялата огромна къща с нейните един милион скришни местенца; претърсихме всичко от тавана до мазетата. Единственото, което намерихме — и ги намерихме веднага, — бяха бележниците на Мейси. Те трудно можеше да не бъдат забелязани. Някои лежаха отворени на масата ѝ за писане; други бяха с етикети,

номерирани, индексирани, означени с цветни кодове и подредени по предмети върху лавиците край леглото ѝ. Бозайници и птици, богове и богини, глаголи и наречия, звезди в техните орбити, жертви на гилотината, бойни полета, на които са се разигравали битки по време на войни, етимология и ентомология, кучетата на абатството, заупокойните молитви, всяка с нейните псалми, ноктюрни и химни. Имаше поне двеста бележника — а може и повече. Прочетохме ги в мълчание. Това беше един език, който никой от нас не говореше.

Когато не открийме нищо — никакъв скрит плик, никакво писмо, маскирано като увод или прикрепено към някой списък, ние минахме към книгите ѝ. Може би липсващата бележка, която щеше да изясни всичко, е била пъхната между страниците на Дарвин или Енид Блайтън. Не беше.

— Пропускаме я — казах убедено. — Знам, че е тук. Мейси е тайнствена; тя е умна и лукава. Нещо е скрито тук — и тайното място няма да бъде очевидно. Трябва да се опитаме да мислим по начина, по който мисли тя. Представете си, че сте Мейси — къде щяхте да скриете бележката?

— Аз изобщо не съм сигурна, че е написала нещо — противопостави ми се Джулия. — Първоначално мислех, че е възможно, но сега не ми изглежда така... — Тя се поколеба. Едно море от тревоги, едно море от бележници лежеше на пода около нас. — Може да е било изблик, моментно решение. Тя се криеше някъде в къщата. Отива в библиотеката, поглежда през прозореца — и скача. Беше по-нещастна, отколкото осъзнавахме, и ние никога няма да узнаем защо го е направила. Може би няма никакво „защо“. Хайде да престанем.

— Не съм съгласна — възрази ѝ Фин. — Мисля, че Дан е прав. Най-вероятно е било планирано. Когато го направи, беше осем часът — а вие казахте, че е липсвала повече от час и половина. Можела е да го направи в седем и половина или в седем, или дори по-рано. Защо не го е сторила?

— Може би е била уплашена — предположи Джулия. Знаех, че не желае да дискутира така подробно този отрязък от време. Нито пък аз. — Може би не е могла да събере смелост. Не искам да говоря за това.

Не казах нищо. Мислех колко много пъти Мейси ми бе обяснявала за часовете за литургия на нейните монахини; и колко много пъти аз я бях отрязвал.

— Осем часът е времето, когато монахините се връщат по килиите си — започнах бавно аз. — Непосредствено преди това те присъстват на вечернята. Това е последният молитвен период за деня, който започва в седем и половина. На английски терминът произлиза от *completorium*. Което поставя граница между деня и молитвите за нощта. Грубо преведена, думата означава...

— Състояние на завършеност. Завършване на нещо — обади се Джулия.

— Молитвите за вечерня трябва да бъдат казани в параклиса на Светата дева — продължи след кратко мълчание Фин.

— Тя е избрала деня, мястото и времето. Трябваше да разберем това веднага. Мейси никога не действа импулсивно. Тя беше дисциплинирана. И ако е решила да ни остави съобщение, то няма да бъде просто, ще бъде особено. Убедена съм, че е намислила до кого да го адресира, и го е оставила на такова място, където този човек да може да го намери. Само той и никой друг.

Настъпва болезнена, мъчителна тишина. Гледам Фин и си мисля дали осъзнава, че използва минало време. Искам да я взема в прегръдките си. Искам го вече три дни и три нощи.

Имам намерение да ѝ покажа онова скъсано парче плат от рокля, което е в джоба ми — но не мога да извърша дори това. Имам желание да *говоря* с нея. Кой знае защо не мога. Загубил съм правото, изхвърлен съм зад борда — освен това Фин поставя прегради. Тя поставя прегради пред всеки. Сега се държи сякаш е с нервно разстройство: на лицето ѝ е изписано посланието „*noli me tangere*“^[4]. Виждам усилието, което полага, за да направи каквото и да е, да говори, да вдигне ръка или да обърне глава. Прилича на Мейси, когато вървеше насън. Очите ѝ са отворени, но съзнанието ѝ е затворено. Откакто се е върнала от Лондон изглежда по този начин. Имаше същия вид, когато пресрещнах нея и майка ѝ в коридора — това изражение бе на лицето ѝ преди да изпълня непосилно тежката задача, ужасяващата задача да им съобща какво се е случило.

Не мога да разбера защо е така. Но знам, че Фин беше по-близка с Мейси от всички останали, далеч по-близка например, отколкото

Стела или дядо. Вярвам в инстинктите ѝ повече, отколкото в рационалността на Джулия — и онова, което тя каза, ме разтърси с проникателността си.

— Ако случаят е такъв — казвам, — кой ще да е човекът? Може би това си ти, Фин?

— Не мисля така. — Тя поглежда встрани. — Някога можеше да бъда. Но напоследък не. Аз предадох Мейси. Тя не прощава подобни провали.

— Защо казваш това? — пита Джулия. И аз искам да науча, но знам какъв отговор ще бъде даден — и съм прав.

— Няма значение. Знаем, че е така, това е всичко. Имаше един момент преди няколко седмици, когато Мейси се нуждаеше от моята помощ, а аз не разбрах, пропуснах да видя това. Остави.

— Ако не си ти, не остават много кандидати — разсъждава Джулия. — Стела не е — Мейси можеше да бъде жестока към Стела и никога не ѝ се доверяваше — не че се доверяваше особено на някого. Дядо със сигурност също не е. Мейси не би си губила времето с него — знаеше, че той никога не би потърсил каквото и да е съобщение, а ако случайно го намери, няма да го разбере. Дядо е верен на очевидното и фалшивото. Той винаги иска лесните отговори.

— Това не е особено мило, Джулия — упреквам я аз.

— Истината никога не е.

— Но дядо ви я обича. Знаеш много добре. Това го разпъва на кръст.

— Знаем. Но любовта не изключва глупостта. За съжаление.

Тонът ѝ е студен. Дали тази забележка, точна и неприятна, не е насочена към мен? Струва ми се, че е така. Срецам удара на погледа ѝ със скрита враждебност. Защо въобще докоснах тази жена, как можах да понеса докосването ѝ — мисля си аз.

— Кой тогава? — продължава Джулия, обръщайки се към Фин. — Лукас? Тя прекарваше доста време да си говори с него, докато той я рисуваше... Не, не е Лукас. Не и след като видя портрета. Никога няма да му го прости. Трябва да е Дан. Мейси обожаваше Дан — винаги, от момента, в който дойдохме в абатството.

— Не — казва Фин с горчив глас, преди да проговоря. Прави нетърпелив жест. — Не е Дан. Помисли малко. С кого си говореше Мейси през повечето време — защото никой от нас нямаше

търпението или сърдечната доброта да я слуша толкова дълго? Защото всички я прекъсвахме или се измъквахме, или отказвахме да я разберем, или се преструвахме, че сме заети с нещо друго? Е, с кого? С мъртвите. Тя прекарваше голяма част от времето си в разговор с мъртвите. И ако е оставила след себе си някакво съобщение, ще да го е оставила там, където те могат да го намерят. Помислете за това, защото то стеснява обсега на търсене... — Тя замълчава и ни поглежда тъжно. — Ако Мейси е решила да даде някакво обяснение, ако е решила да остави едно последно съобщение, има само двама възможни получатели. Тя или е писала на своите монахини, на сестрите си, или на татко. Не разбирате ли?

Поглеждам към моя списък със задачи. Написал съм шест реда:

- 1) Ник
- 2) Лукас
- 3) Абатството
- 4) Фин
- 5) Пепелта
- 6) След това

Не си спомням кога и как съм го писал: трябва да съм го направил на автопилот, докато съм наблюдавал тази сцена и съм слушал разговора в спалнята на Мейси. Той прекъсна рязко и неочаквано — Фин произнесе последното изречение, сетне изведнъж бутна стола си и стана. Виждам я как се отдалечава и си мисля, че всеки миг ще припадне.

— Лошо ми е — обяснява тя. — Съжалявам, извинете ме.

Сетне напуска стаята. Чувам стъпките ѝ в коридора и звук от повръщане. Джулия и аз се споглеждаме в пълна тишина. Тя носи жълто-кафява, тъмнооранжева рокля; без гривни. Не мога да се насиля да я заговоря — отвращението, което изпитвам, е прекалено голямо. Когато Фин се връща и казва, че ще ни разбере, ако желаем да продължим търсенето, но тя няма да го направи, мисля, че разбирам защо е стигнала до това решение. Виждам под какво напрежение е. Виждам, че това я измъчва и разболява. Проклинам собствената си глупост, че съм спомогнал за влошаването на нещата.

Не ѝ казвам нищо, нито на Джулия. От този момент нататък двете сестри стягат редиците. Отказват да продължат търсенето под каквато и да е форма. Аз продължавам, с временни прекъсвания, без

голяма надежда и когато имам възможност. Не намирам нищо — и пропускам да отбележа, че има още една тайна, тайна, която засяга Фин, а не Мейси. Трябваша ми месеци, за да открия онова, което Джулия знаеше много по-рано: Фин също бе затънала в море от неприятности и е знаела, че трябва да бъдат разрешени още преди да тръгне със Стела онзи ден за Лондон.

Толкова за моята „Финална Фин“: за онова изражение на истинско, безоблачно щастие, което видях на лицето ѝ, когато ѝ махах с ръка, докато тя отпътува с колата в онази ярка сутрин. Не разчетох правилно това изражение, така както не разчетох правилно много други неща. Точно както, най-вероятно, все още не разчитам правилно.

Защо записвам всичко това, питам се. Защо се опитвам да схвана смисъла на миналото или да му придам някаква форма? Гледам купчината листа с размер А4 на масата: защо се занимавам с тези недоразумения, предположения и приблизителност, след като смятам да ги изгоря или да ги пусна през машината за нарязване? Мислех, че пиша за себе си. Сега се съмнявам в това.

Мислех също, че пиша на мъртвите. На всички онези, които съм обичал: на Джо, на Бела, която бе колкото добра, толкова и лоша към мен. На Дори, която никога не съм познавал. На Мейси, която е все едно мъртва; на Мейси, която не може (или не иска) да говори и да общува с никого. На Фин, най-много на Фин, която е жива, но загубена за мен. Фин, която никога няма да предприеме пътуването до тук, до мястото, където съм аз; Фин, която никога няма да бъде Орфей за моята Евридика; Фин, която ще ме напусне, за да ме освободи, да ме спаси. Бележки от подземния свят, любовни писма до мъртвите, ето какво е това, казвам на себе си, съпротивлявайки се на желанието да ги скъсам, съпротивлявайки се на желанието да проверя дали рано тази сутрин наистина накарах телесното тяло да излее всички запаси от водка в мивката.

И в този момент, когато съм на най-опасния ръб, на онази стръмна скала, известна в света на планинарите като самосъжаление (внимавайте: една погрешна стъпка и ще паднете от шест хиляди стъпки право върху скалите долу), та точно в този момент осъзнавам нещо, което сигурно се е случило няколко мига по-рано: на предната врата се звъни. Високо, дълго и настойчиво. И пронизително. Някой е натиснал с пръста си копчето на звънеца и е забравил да го отмести.

Интересно, в шест и четвърт сутринта. Кой ли би могъл да бъде? Чудя се, докато прескачам бързо стълбите преди той или тя да събуди Амилнитратното момиче, спящо на моето миланско канапе.

Може би е *deus ex machina*^[5] — например Фин. Вероятността е хубаво нещо. Може би е Ник. Или млекарят. Или съдебният пристав. Може би е Малк.

Отварям вратата. Паркирана до моята порта, в мътната болна светлина на лондонското януарско утро, стои една голяма черна лимузина и изхвърля изгорели газове.

А на прага ми стои Джулия. И държи в ръката си моето отдавна загубено куфарче.

---

[1] Здрав дух в здраво тяло (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Чудно, удивително (лат.). — Б.пр. ↑

[3] Ето на (фр.). — Б.пр. ↑

[4] Не ме пипай (лат.). — Б.пр. ↑

[5] Буквално — бог от машина, т.е. неочаквано разрешение, неочаквана помощ (понеже в гръцката трагедия заплетените положения се разрешавали със спуснат чрез механизъм бог). — Б.пр. ↑

ДВОЙНИ НЕПРИЯТНОСТИ

Джулия ми подарява една замръзнала усмивка.

— Това е твое, нали? — Подава ми куфарчето. — А сега може ли да получа снимката на сестра ми? Онази, която си задигнал от моята дъска миналата нощ?

— Тя е горе — казвам и го казвам храбро.

— Тогава се качи и я вземи.

Качвам се горе. Изваждам снимката от джоба на вчерашния си костюм и се връщам. Не ми отнема много време — най-много една минута, но през нея аз се убеждавам, убеждавам сам себе си, че всичко ще се оправи. Наистина, началото не е добро, но мога да се справя с него. Предоставя ми се възможност да покажа на Джулия колко много съм се променил, колко далеч съм стигнал. Това е моят шанс да направя поправките, да оправя нещата: това е една дадена ми от Бога рано утринна възможност — точно от вида, от който се нуждая в този първи ден на моя нов живот.

Тази оптимистична грешка, защото това е грешка, е същата, която съм правил и преди — която фактически правя, откакто съм се родил, така че би могло да се предположи, че съм си взел поука. Но аз не съм: докато тичам нагоре и надолу по стълбата, мисля за Джулия, каквато ми се яви предишната нощ. Тази Джулия е пред очите ми с абсолютна яснота. Стои там — млада, красива и двойствена жена. Отново сме на оня таван в абатството. Вдъхвам нейния тъжен парфюм, чувам звъна на гривните ѝ. Когато изваждам снимката на Фин, тази Джулия ме вика, маха ми с ръка.

Благословен с поглед назад в миналото, едва сега виждам къде сбърках тогава. Толкова е ясно — защо ли съм бил толкова сляп? Не би трябвало да обвинявам Джулия за случилото се оня ден в тъмнината — ние бяхме еднакво виновни, — а и защо изобщо използвам думата „обвинение“? Нека да изследваме повторно извършеното от нас, нека да изстържем отровната вина, която се приписва на подобни действия от векове, целия този фалшив, потаен християнски страх и

отвращението към секса, които хиляди поколения са възприели под диктата на Бога. Нека премахнем и другите паразитни наслаждения, като например няколко хилядолетия женомразство, сексуални стереотипи и полови отклонения; със сигурност нямаме нужда от тях — те само пречат на виждането ни, така че можем да ги изтрием. Нека да се отървем от мръсната пяна на вкоренени лингвистични закостенялости — думи като „прелюбодеец“ например — няма място за тях, вълн! Нека да изстържем цялото жалко мракобесническо натрупване на псевдоморал и консерватизъм и да ги изхвърлим завинаги на боклука, където им е мястото. След това нека изхвърлим всички трудове на Зигмунд Фройд. И какво ще ни остане? Един неженен млад мъж и една неомъжена млада жена, извършващи полов акт. Накратко казано — чукане.

Чукане, което и двамата искахме; чукане, което ни достави дълбоко и истинско физическо удоволствие. Толкова ли е лошо? Грешно? Какво неприемливо и грозно има в него? Нищо. Нищо. Нищо. Двайсет и кусур години по-късно, в една по-просветена ера, мога да гледам на този инцидент с нови очи. Освен всичко друго, мога да видя колко необикновен беше той.

Връщам се в коридора, снимката на Фин е в ръката ми. Знам защо мъжът, който бях тогава, реагира по този начин, знам защо той се чувстваше ядосан и отвратен. Но аз вече не съм този тъжен мъж. Аз съм нов човек. Аз съм либерален и ляв, член на лява партия. Аз съм платежоспособен, евангелист, морално, сексуално и политически радикален индивид с визитна картичка. Не съм онова тъмно, архаично нещо, което бях, онова създание, разкъсвано от демони. И този нов човек, този нов Адам, дължи на Джулия и нейния пол извинение. Спешно и наложително.

Дали ми минава през ума, докато стоя в коридора, че докато моето съзнание следва тази приятна траектория, съзнанието на Джулия може да е тръгнало по друга? Не, не ми ми хрумва нищо подобно. Но тогава аз не разбирах, докато не стана прекалено късно, че през повечето време съм бил на погрешна дължина на вълната, извън обсега за радиоконтакт с останалия свят, докато съм търсел обезумяло, налудничаво, подивяло този контакт от съвсем различна галактика.

— Джулия — казвам, като спирам на прага. — Джулия, съжалявам.

Подавам ѝ снимката. Сигурен съм, че ще ѝ стане ясно: не се извинявам заради себе си. Извинявам се от името на целия мъжки пол за последните две хилядолетия. Продължавам:

— Виж, Джулия. Съжалявам, че дойдох у вас снощи, макар да знаех, че не ме искаш там. Съжалявам, че вдигнах във въздуха еспресо машината — ще купя нова. Съжалявам за онази реклама „Така или иначе“, съжалявам, че се скарахме. Съжалявам за всичките пъти, когато съм казал нещо лошо, мислил съм нещо лошо и съм вършил нещо лошо. Имаше един момент — мисля, че имаше такъв, когато ти и аз можехме да тръгнем по друг път. Но не го направихме. Не мисля, че съжаляваш за това — искам да кажа, я ме виж. Но се опитвам да се поправа, опитвам да се променя. Спомняш ли си онова време в абатството, в мансардата, когато боядисвах стените? Приемаш ли извинението ми? Оставаме ли приятели? Бих искал отново да бъдем приятели, Джулия.

Очаквам от нея да поеме ръката, която ѝ подавам. Тя не го прави. Посланието не стига до съзнанието ѝ. Гледа ме сякаш съм луд за връзване. Взема снимката, слага я в чантата си и вади оттам нещо — но не мога да видя какво е.

Гледам я несигурно. Тя не е в най-добрата си форма — изглежда така, сякаш не е спала цяла нощ. Бледа и изморена, косата ѝ е разрошена, но дори без грим и със сенки под очите, пак е красива.

— Джулия, много си красива — казвам.

— Моля те — отвърща тя, връщайки се моментално към настоящето. — Спести си комплиментите. Не съм чак такава глупачка. Защо задигна тази снимка?

— Не знам. Наистина, не знам. Фин не отговаря на писмата ми. Тя много ми липсва. Направих го импулсивно.

Този отговор, изключително честен, изглежда я задоволява. Устата ѝ се свива и процежда:

— Аха, разбирам. Това също ли беше импулс? Или ти трябваше повече време за размисъл?

И ми показва какво държи в ръката си — малкото нещо, което извади от чантата си. Виждам, че е листче за записки, смачкано и сетне изгладено. На това листче с моя почерк, с моята ръка е написано съобщение. То гласи: „Джулия, внимавай! Мъжът ти мисли да те напусне!“.

Става още по-лошо.

— Нали разбираш — продължава със спокоен глас Джулия, — след като ти си тръгна, имаше доста неща за почистване. Както очевидно се досещаш, ти извърши саботаж с моята кафемашина и след като се измъкна, тя избухна — сигурна съм, че ще сметнеш това за доста забавно и удовлетворително. Имаше кафе навсякъде — по тавана, по стените, на пода. Когато приключих с чистенето на тази каша, измих цялата кухня и изхвърлих всичката мръсотия — която ти сътвори — в кофата за боклук. И там, сред черупките от яйца — защото моят глупав съпруг наистина ти бе направил бъркани яйца и бог знае още какво — намерих това. Така че си помислих да намина и да те попитам откъде имаш тази информация. Заради това ще закъснея за снимачната площадка, с което ще причиня неудобство на целия си екип, но бих искала да изясня този въпрос. Заинтригувана съм, Дан. Ти явно имаш някакво вътрешно познание. Защо смяташ, че съпругът ми ще ме напусне? Какво ти е казал Ник?

— Нищо. Той не ми е казал нищо. Ей богу, Джулия, честен кръст — ние изобщо не сме говорили за теб.

— Тогава значи имаш друг източник на информация?

— Не, нямам. Виж какво, не знам защо го написах — то не означава нищо. Бях малко надрусан и — това просто беше една глупава шега, беше реакция на бележките, които ти бе оставила на Хуанита или както там ѝ беше името. Написах го, после видях колко е тъпо, затова го смачках. Не допусках, че може да го намериш. — Спирам за миг. Усещам как се оплитам все повече и повече. — Повярвай ми, Джулия. Това е истината. Мислих за теб цяла нощ.

— Колко странно. И аз мислих за теб цяла нощ. Мислех си какъв неудачник си, колко неприятности причиняваш, и как, без значение какво ще се случи, аз никога, никога, никога няма да те допусна отново в живота си. Мислех как не мога да те понасям, защото си лъжец, глупак и фустигонек, защото си женкар и винаги си мислиш, че можеш да разчиташ на прочутия си чар и че каквото и да направиш, ще успееш да изклинчиш и да се измъкнеш от отговорност. Е, искам да ти кажа, че от мен няма да успееш да изклинчиш. Така че не ме лъжи. Ник ти е казал нещо, нали? Знам, че трябва да ти е казал нещо — ето защо престани да го защитаваш. С кого се вижда той? Колко дълго

продължава това? Коя е тя? За бога, женени сме от двайсет години! Имаме две деца. Том е само на девет. Хайде, говори!

Случва се нещо ужасно. Гласът на Джулия трепери. Под думите ѝ се надига и извира вълна от емоция и тя е изключително мощна.

— Джулия, недей! — започвам. — Мамка му. Джулия, моля те, не плачи! Виж, моля те, не плачи. Обещавам ти, давам ти думата си, Ник не ми е казал нищо. Нищичко!

— Така или иначе не ми пука — казва тя, но от гърлото ѝ се изтръгва: — Да живееш с този човек, е все едно да живееш с паметник.

Вцепенявам се и млъквам. Когато се съвземам от шока, казвам доста твърдо:

— Ти не мислиш така, Джулия. Повярвай ми, изобщо не мислиш така.

И неочаквано, без да знам какво друго да направя, вдигам ръце и я прегръщам. Джулия за миг замръзва и аз си мисля, че ще ме зашлеви. Но от очите ѝ започват да текат сълзи; тя въздиша, ругае, издава някакъв накъсан звук и се хвърля сляпо в прегръдката ми. Заравя лицето си в рамото ми и горчиво хлипа. Тези сълзи ме впечатляват: напоследък открих колко ми е трудно да повярвам, че първокласната Джулия, императрицата, която диктува тенденциите в стила на живот на цял Лондон, може да плаче — че от очите ѝ може да се леят различни от крокодилските сълзи. Бях убедил себе си, че е студенокръвна, безсърдечна, първокласна кучка. Това не беше правилно от моя страна: в края на краищата бях виждал Джулия да плаче и преди. Видях я как плака горчиво за Мейси и за дядо си, когато най-накрая ударът го повали — стана само няколко месеца след падането на Мейси.

Не ме бива много в ситуациите, когато жените плачат. Не знам какво да правя. В миналото това обикновено ме ядосваше; сега ми напомня, че съм неадекватен като утешител. Но правя каквото мога. Правя най-доброто, на което съм способен. Мърморя нещо успокоително. Изричам любезните хвалебствия, от които всички се нуждаем в подобни моменти — открил съм кои са те, защото аз самият напоследък копнеех за тях и трябваше да ги науча през дългите месеци край болничното легло на Джо. Галя по гърба кашмиреното палто на Джулия, галя и косата ѝ — нейната прекрасна коса, която тя, също като Фин, е подстригала момчешки късо. Златото в нея е прошарено с фини

сребърни нишки. Гледам над главата ѝ към черната лимузина с нейния невидим шофьор. Моторът ѝ работи; гаден мирис на бензин се носи над плевелите в предната ми градина. Вече е почти светло. Студено е. Отдалеч долита ръмженето на трафика, звуците на града, на големия звяр; ръмженето на кракена^[1], който се събужда.

Чувствам се странно, почти съм замаян; стоя на собствения си праг и утешавам Джулия. Казвам си, че съм полезен, поне това. Жените обичат да има рамо, на което да поплачат, обичаше да казва Джо. Това бе една от неговите основни мъдрости, в които вярваше. Не че Джо — целомъдрен вдовец от пет десетилетия, знаеше много за жените. Поне така подозирам. Все пак моите утешения очевидно са ефективни и имат някакво въздействие; гледам на случващото се някак отдалеч, като през тънко стъкло, усещането вероятно се дължи на липсата на стимуланти. Джулия като че се успокоява — аз също се чувствам по-спокоен, почти доволен, което е голям успех, казвам си. Не е точно както планирах този първи ден от новия си живот, но се справям. В минутата, в която Джулия ще се съвземе, ще я изпратя до колата ѝ и това ще бъде всичко. А ако Ник я мами, да си признае сам: аз ще стоя далеч и настрани от това. Ако се намесе — Джулия е напълно права, — положението ще се влоши още повече. Това е друг урок, който съм научил. Макар че не мога да разбера защо се случват тези странни неща; защо моята намеса винаги провокира някакви катастрофални къси съединения? Откакто съм се родил винаги става така.

Хлипането на Джулия спира.

— Ти си много слаб, Дан — казва с приглушен глас, главата ѝ лежи на рамото ми. — Ти си болезнено слаб, а по-рано беше толкова силен. Какво е станало с теб?

— О, нали знаеш! Възрастта, годините. Разни такива неща. Наркотиците не помагат много за добрата форма.

— Спря ли ги? — Тя се отдръпва, вдига лице и ме гледа внимателно.

— До вчера не бях. Днес ги спрях, но е едва шест часът.

— И това е нещо. Радвам се. — Тя се колебае, сетне се отдръпва. Приглажда косата си, носи една-единствена сребърна гривна на тънката си китка. Поглежда към улицата.

— Доста е на показ тук — казва. — Последния път, когато ме прегърна, бяхме на по-скрито и не така очебийно място. Преди много години; разбира се. Извинението ти се приема. И аз също ти се извинявам. Не трябваше да се нахвърлям така върху теб още рано сутринта. Обаче много работя, дълги часове — знаеш какво е. Бих искала... — Колебае се за миг. — Най-добре да си вървя, Дан.

— Трябва ли? — чувам се да казвам. — Трябва ли да си вървиш? Не можеш ли да накараш твоя екип да те почака още малко? Мога да ти направя кафе, Джулия. Дори мога да ти приготвя закуска. Ще се сдобрим с бекон и яйца. Би ми харесало. Чувствам, че ние...

Не довършвам изречението. До този момент Джулия ме гледаше някак замислено; имах чувството, че е готова да се съгласи. Но изведнъж нещо зад мен привлече погледа ѝ. По лицето ѝ премина изражение на ужас и пълен шок, сякаш не можеше да повярва на очите си. Сякаш беше видяла призрак.

Оглеждам се назад и откривам, че Франки, моята амилнитратна нимфа, е избрала най-неподходящия от всички възможни моменти, за да се появи. Бях напълно забравил за нейното съществуване, но сега тя излиза в коридора и търка сънено очите си. Боса е и скъсаните джинси са свалени. Носи онзи черен дантелен корсет и дантелени гащички. Прилича на най-еротичната мечта на повечето мъже по време на пубертета, но не и моята. Зле избран момент! Може ли унижението да бъде фатално? Чувствам, че да.

Франки криви краката си и охка при допира им до студените керамични плочки на пода. Протяга се изкусително и се примъква като малко момиченце към мен. Отправям ѝ поглед, който би изпепелил почти всички жени в радиус от четирийсет метра. Но Франки е направена от по-корав материал.

— Чувствам се страхотно, Дан — казва тя. — Сега се нуждая от един душ. След това можем да се върнем в леглото и да се чукаме като за световно, какво ще кажеш?

В този миг вижда Джулия. Двете се гледат втренчено. Всичката кръв се отдръпва от лицето на Джулия и тя възкликва:

— Фани? Не мога да повярвам! Господи! Фани, какво правиш тук?

— Ами не е ли съвсем очевидно какво правя — отвърща бързо Франки. — Просто прекарах нощта тук. И не очаквах да открива майка

си на прага, когато се събудя.

Настъпва страшна тишина. Много дълга тишина. Нарушавам я:
— Мисля, че има някаква грешка.

Казвам го веднъж. Казвам го два пъти.

Малко по-късно изричам и други умни неща като: „Почакайте за минута“ и „Само една секунда“, и „Нека да останем спокойни“. Също така: „Франки, защо не се облечеш?“ и „Джулия, повярвай ми, не си прави прибързани заключения“. Само че никоя от двете не ме слуша. Те вероятно не могат и да чуят нищо, защото са прекалено заети да плачат, да викат, да крещят... знаете как го правят жените.

Следва сцена. Тя е гръмка. Тя е епична. Тя е като написана от Софокъл драма, сапунена опера и Вагнер, взети заедно.

Според свидетелските показания на съседите това е най-доброто, най-великото нещо, което се е случило на Хайбъри Фийлдс от 1308 година насам. Тя спира ранните минувачи, разхождащи кучетата си, и те заковават на място. Възрастната двойка от съседната къща се появява по халати и гледа в почуда. Шофьорът на Джулия излиза от колата, приближава, но размисля и се оттегля. Малк и неговите весели приятелчета изникват от някаква алея, заемат позиция и зяпат, като подхвърлят отвратителни коментари. „О, я виж, това е онази хубавица от телевизията“, коментира старата клюкарка от другата съседна къща, надничайки през градинската ограда, и Франки — също така Франсис, също така Фани Марлоу — се ядосва и пуска гласа си на воля.

— Махай се оттук, тъпа стара краво — вика с пълен глас тя, появявайки се в пълния си блясък на стъпалата, което предизвиква хор от дюдюкане, освиркване и ругатни от страна на Малк и компания. — Вървете да се шибате, задници такива — обръща се и към тях тя. — Начукайте го на майка си — крещи, като прави жестове, пълни с толкова цинична агресия и безсрамие, че дори аз съм шокиран.

Боже, боже, какви неща научава човек, когато е младши пиар на рап група. А Джулия с побеляло лице, след като вече за петнайсети път е казала на Фани да се облече и да излезе от тази къща веднага, заявява:

— Стига толкова! Ще се обадя на баща ти. Той ще се справи с теб.

Тя изважда от чантата си една от онези тухли на юпитата банкери. Тази тухла е дори по-голяма от тухлата на Малк. Издърпва антената и започва да набира номера.

— О, това е страхотно, това е просто велико! — дере се с цяло гърло Фани. — Ти си истинска кучка! Ти командваш живота ми, винаги се месиш, къде ходя, с кого говоря, защо не се върна в университета и не взема проклетата, тъпа и никому ненужна диплома като всички останали! Не мога да дишам от теб! Мразя те! Защо да не спя с Дан? Защото е достатъчно стар, че да ми бъде баща ли? Е, и какво? Аз съм на деветнайсет, за бога! Какво да правя, да остана девствена ли? Какъв ти е проблемът? Знам какъв — ти го искаш за себе си! Ти искаш всеки мъж, когото видиш, нямаш търпение да ги сваляш всичките и те да те боготворят! Е, аз открих един, който не те боготвори! Той те мрази — винаги те е мразил! Той не иска теб, иска мен — и можеш да кажеш това на татко, когато му се обадиш.

— Може ли и аз да кажа нещо? — намесвам се. — Може ли да уточня нещо?

— Не, не може — крещи Електра^[2], докато Джулия започва да говори на тухлата. — Просто стой настрани, тъпак такъв! Махам се оттук! До гуша ми дойде.

Тя изфучава навътре. Вратата на всекидневната се затръшва. След две секунди Електра се появява напълно облечена. Дрънкайки с гривните си, тя ме избутва безцеремонно, заобикаля Джулия и излиза на улицата. Джулия продължава да говори по телефона. Не мога да чуя какво казва. Не мога да чуя трафика, нито виковете и свиркането на Малк и тайфата му. Не чувам нищо. Аз съм в едно бяло, далечно, пусто място и си мисля: „Това беше. Толкова за първия ден от моя нов живот; това наистина е краят на приятелството ми с Ник“.

Джулия приключва с телефона. Прибира антената, минава по алеята и се обръща към мен. Отправя ми един дълъг поглед с блестящи очи.

— Не мога да повярвам, че ти, че дори ти си стигнал до там — изрича със заплашителен глас. — Ти ме нарани жестоко в миналото. Но Фани? Тя е дете. Винаги те е обожавала. Как можа да го направиш?

— Джулия, нека да ти обясня. Може ли да кажа поне една дума, моля? — започвам. — Не знаех, че това е Фани. Представи ми се под името Франки. Как бих могъл да я позная? Не съм я виждал от девет

години — когато я видях за последен път, тя беше дете. А ако сега все още е дете, то аз съм папата. Ще ме изслушаш ли за секунда?

— О, моля те! Никога не съм чувала нещо по-неубедително и смешно. Казваш ми, че моята дъщеря се е преструвала на някой друг?

— Да, да! Точно това направи. Защото знаеше отлично, че ако бях разбрал, ако бях открил коя е, щях да повикам Ник след две секунди. Джулия, чуй ме, кълна ти се, тя прекара нощта на дивана — сама, съвсем сама. Срещал съм я веднъж на някакво парти — само веднъж, Джулия. И това беше преди много време, преди месеци. Снощи тя неочаквано се появи на вратата ми, изневиделица — и ми изигра една сцена, която сега мога да определя като достойна за „Оскар“. Завъртя ме на пръста си. — Правя пауза. Спомням си всички онези въпроси, които ми задаваше за Фин. — По дяволите, завъртя ме на всичките си пръсти! Здравата ме преметна. Но най-важното беше, че гаджето ѝ я изгонило. Каза, че ако не я подслоня и я оставя на улицата, ще отиде наистина там...

— Няма да слушам това — прекъсва ме рязко Джулия. — Хайде, Дан, можеш да измислиш нещо по-добро. Фани не се е появила просто така на вратата ти. Тя снощи си беше вкъщи и ти си говорил с нея, нали? В мига, в който Ник е отишъл горе при Том, в минутата, когато те е оставил сам, ти си видял своята възможност. Влязъл си при Фани. Омагьосал си я, заложил си на прочутия си чар и си я навил да дойде тук. Това е очевидно!

— Какво? Какво? Не мога да повярвам на ушите си! Джулия, чуй ме! Дори не знаех, че Фани е у вас, за бога! Може ли да възстановим събитията? Пристигам в дома ти. Том е горе е бавачката. Ник ми приготвя вечеря. Ние седим долу в кухнята и си говорим. Само двамата. Сетне около девет и половина невидимата бавачка вика от горния коридор и казва...

— Каква бавачка? Тя беше свободна снощи. Фани гледаше Том.

— Джулия, не знаех това. Повярвай ми, не съм видял Фани, не съм говорил с Фани...

— О, стига, Дан. Очевидно е било лесно да я убедиш да се срещнете — тя винаги си е падала по теб, не се преструвай, че не го знаеш. Не си си губил времето, обзалагам се. Фани напусна къщата, когато аз се прибрах, видях я с очите си да се измъква, когато таксито ми спря пред нас. Тя ме излъга, разбира се. Каза ми, че отива в някакъв

клуб. Знаех, че е по-добре да не споря с нея, и я оставих да върви. А ти нямаше търпение да я последваш, нали? Не се изненадвам, че толкова бързо затръшна вратата. И какво ще кажеш за помощта и доверието на Ник — в мига, в който е излязъл от стаята, ти си си определил среща с дъщеря му.

— Каква среща? На какъв език говорим? Чети по устните ми, Джулия: не съм разговарял с Фани у вас, не съм я канил тук и когато тя се появи изневиделица, дори не я познах. Не знаех, че е тя. А тя отлично е знаела това. Беше разстроена, добре де, изглеждаше разстроена — и аз просто се опитах да бъда любезен. По дяволите, опитах се да ѝ помогна. Не съм сторил нищо! Не съм я докоснал с пръст. Направих кафе и ѝ дадох бисквити. Край! Това е всичко.

— Разбирам. Значи твърдиш, че дъщеря ми е лъжкиня и фантазьорка, така ли? Хвърляш вината върху нея. Какъв страхливец си ти, Дан! За бога — знаех какъв си още когато бях на единайсет. През целия си живот си бил фустогонец — чукаше всяко глупаво и услужливо момиче от Уикенфийлд до Ипсуич, нямаше нито една, с която да не си легнал. Защо мислиш, че Фин скъса с теб? Знаеше какъв си и не можеше да го понесе. Кой би могъл? Ти никога нямаше да се промениш, щеше да останеш през целия си живот един преоценен Казанова, един донжуан с намалена цена! Жените си споделят, нали го знаеш? Не искам да мисля колко сърца си разбил и колко живота си объркал с твоята суета и с вечната ти жажда за едно бързо евтино чукане. Повръща ми се от теб! Мразя и се отвращавам от мъже като теб. И не си въобразявай нито за секунда, че не знам защо си направил това. Повече от очевидно е: защото е моята дъщеря. Как смееш да стоиш тук пред мен и да изричаш лъжи? Чух какво ти каза тя — Джулия идва по-наблизо. Сега е на по-горното стъпало.

Тези смешни, гротескни и обидни неистини са повече, отколкото мога да понеса.

— Добре. Достатъчно — казвам. — Остави ме да се изкажа и аз, може ли? За пръв път в живота ми грешката не е моя. Фани е — е, добре, тя е в беда, меко казано...

— Моля?

— Тя е объркана, Джулия...

— Да не би да твърдиш, че дъщеря ми е откачена?

Като сдържам желанието си да кажа, че Фани е обезумяла дяволска котка, най-отровният тийнейджърски тип, с който (за мое нещастие) съм се срещал, изричам:

— Виж какво, Джулия, тя има проблеми. Това е повече от очевидно. На тази възраст хората имат такива проблеми — ти би трябвало да го знаеш. Това няма нищо общо с мен. Бях въввлечен в някакъв конфликт, който не мога да разбера, защото дъщеря ти излъга и лъжеше през цялото време, без да й мигне окото. Да, мисля, че можем да кажем, че тя е просто малко объркана и настроена революционно. Нека да наричаме нещата с истинските им имена — тя е манипулаторка, която не казва истината. Това се дължи на твоите отношения с нея и няма нищо общо с мен, и можеше да си помислиш, преди да въвличаш и Ник...

— Да не искаш да кажеш, че това не засяга съпруга ми? Най-добрият приятел на Ник чука дъщеря му и не е необходимо да го уведомя за това, така ли?

— За бога, Джулия! Не съм я докоснал! Не искам Ник да бъде наранен. Ценя високо неговото приятелство, много повече, отколкото ти изобщо някога си разбирала...

— Ти си гнусен, презрян лъжец! Не знаеш какво е приятелство!

— Затова не горя от нетърпение да му обясня, че неговата дъщеря е една малка промискуитетна лъжлива кучка, която се появи тук настървена за секс. Че тя е точно, ама съвсем точно, едно към едно, копие на проклетата си майка, с други думи...

Грешка. Джулия ме гледа с поглед, който е на хиляда години. Преди да успея да кажа още нещо, тя вдига телефона тухла в ръката си и ме удря яко право в лицето.

---

[1] Митично норвежко морско чудовище. — Б.пр. ↑

[2] Героиня от едноименната трагедия на Есхил, използвана като нарицателно за отмъстителка. — Б.пр. ↑

КАКВО ГЛЕДА БОГ?

Не минава много време след този епизод и аз ставам от моята поза на полуизлегнал се ембрион. Събирам си чарковете, вземам се в ръце, изтръсквам прахта от себе си и започвам всичко отначало. Преди да успеете да кажете: „Стига бе, това са куп лъжи“ или „Признай си истината“, или „Това наистина са глупости“, аз вече съм на път към къщи, на път за Уикенфийлд.

Добре де, добре. Понеже казах, че ще пиша истината — наистина не това се случи. Случилото се всъщност беше една черна дупка. Когато тя ме изплю и дойдох на себе си, открих, че само едното ми око работи, че съм в напреднал стадий на хипотермия и че чистата ми риза е изцапана с кръв. Много предпазливо успях да седна. Огледах мокрия свят. Джулия и нейната лимузина бяха изчезнали. Малк и неговите весели момчета бяха изчезнали. От другата страна на улицата беше спряла полицейска кола и до нея с гръб към мен, чешейки главите си, стояха двама полицаи: единият бе момче на дванайсетина години, а другият изглеждаше доста крехък, май беше жена с нарушения в растежа или пък ученичка от първоначалното училище. Изведнъж разбрах какво се е случило. Най-вероятно някой се бе обадил на ченгетата — някой от съседите, правят го по рефлекс. Най-вероятно на тези ченгета им е бил даден погрешен адрес. Сега законът в тяхно лице беше объркан. Той (законът) се качи обратно в своята детска количка, премина нагоре и надолу по улицата и отпътува. Трябваше да ги повикам за помощ, но не го направих — е, това е историята на моя живот. Винаги съм правил така.

Ако бях старият Дан, онзи висок и едър Дан от младостта ми, това никога нямаше да се случи. Но въртенето в кръг цели двайсет години ми бе разказало играта и както Джулия отбеляза, сега съм само сянка на предишното ми аз. Тя самата, между другото, е силна, почти сигурно работи върху физиката си; винаги е била в суперформа. Този телефон с вид на тухла в ръцете ѝ беше повече от оръжие. Все още преработвам обвиненията, които ми отправи, особено онази забележка,

че съм бил „преоценен Казанова“ — една наистина зловна лъжа, която ме изкара извън релси. Ударът ѝ ме извади от равновесие, не го очаквах и паднах на земята като повалена кегла. Освен това върху скалпа ми има допълнителни щети: може би са причинени от голямата желязна дръжка на вратата или по-вероятно от твърдия керамичен под. Злобата на бездушните предмети, без да споменаваме убийствените, ирационални и изпълнени с жажда за мъст жени, наистина е шибано нереална; когато една жена те презира, цяло ято антични фурии нищо не важат пред нея.

Малко по-късно се изправлям. Правя още няколко открития, макар и не точно в този ред. Откривам, че нямам никакви болкоуспокояващи, защото всички те отидоха в канализацията заедно с водката. Откривам, че лявата страна на лицето ми е с цвят на залез, нарисуван от фовисти^[1], и се е подула като лъскава бухнала поничка с мая. Имам една дълбока рана, заради която от лявото ми око липсва около сантиметър и то не може да се отваря, прекалено подуто е. Откривам, че докато съм лежал на отворения си праг, потънал в черната дупка, Ник се е обадил и се е включил секретарят, защото забравих да го изключа. Оставил е съобщение, което ме информира, че има два много спешни случая и ще бъде в болницата до обяд. След което ще дойде направо тук. Тогава ще изиска обяснението за моето състояние.

Още нещо, един последен удар: по време на черната дупка съм имал посетители. Не че са успели да нанесат големи щети — не са имали много време и освен това няма какво да се отмъкне оттук, — но понеже вече съм лондончанин, знам, че дори това ги е ядосало, със сигурност ги е ядосало. Защото, когато най-накрая успявам да се довлека във всекидневната, откривам, че са наскрили с ножове и изтърбушили моето миланско канапе, написали са със спрей „мръсен чекиджия“ по стените, изпикали са се в камината и са разкъсали на парченца символичната книга, предназначена за подарък за Фин. Следата от конфети води към камината; сферата от слонова кост липсва...

Наблюдавам отсъствието ѝ, наблюдавам го много дълго време. Стоя сред останките на моята стая, сред останките на моя живот: във всеки случай знам кого да обвинявам. Знам кой е виновен за това.

По-късно, когато съм малко по-спокоен, идва решението. Напускам къщата, нося само две писма и малка чанта с багаж: в Уикенфийлд ще ми трябват някакви дрехи, вероятно няколко пуловера, ако времето е лошо, защото в старата барака на семейство Нън няма отопление. Вървя бавно надолу по улицата и, както се надявам, се сблъсквам с огромния Малк и неговите пет маймуни. Те са се върнали на обичайното си място и — нямам намерение да губя време — аз спирам. „Мини на уличен жаргон, мини на арго.“ Ще ми се да размажа муцуната на Малк, да го направя на желе, но след като това изобщо не подлежи на обсъждане — имам работа да върша, не мога просто да умра тук, сега и веднага, — ще трябва да прибягна до измама.

Пожелавам му добро утро.

— Уважение, градски — отговаря той. При тази остроумна и точно на място реплика, шестимата подлизурковци се изхилват зловещо и се преместват. Сетне Малк се впуска в отвратително описание на Фани и Джулия. Защо изобщо имам тази перверзна нужда да омаловажавам нещата? Защо съм си въобразявал, че Малк е смешен? Той не е. Отблизо представлява сериозна градска заплаха под формата на канара. Гледайки ме с луда омраза и презрение, на които отговарям със същото, той предлага да се погрижи за Фани, Джулия, всички жени и вероятно моите лицеви рани. Наблюдавам врящите очи на Малк: предполагам, че страда от психоза в силно напреднала форма. Моята диагноза е напреднала параноя и хроничен гняв към живота. Качулатите предприемат стадно действие: започват да ме заобикалят. Тогава прекъсвам Малк.

— Малк — казвам. — Някакъв задник ми е извъртял гаден номер. Докато съм лежал полумъртъв в моя вестибюл, този мелез с рязани ташащи е прескочил моето полулегнало тяло, нахлул е в жилището ми, опръскал е стените ми с боя и е използвал камината, за да демонстрира своите териториални права. И още нещо, задигнал е един бял пластмасов предмет, напомнящ топка за тенис, разбираш ли? Малко преди да умре от продължителна и мъчителна болест, моята бедна стара майка ми завеща тази безполезна топка. Ако този тъп, глупав клоун, този вкочанен череп, този извратен син на уличница се опита да продаде моята топка, знаеш ли какво ще получи за нея? Около петдесет лири. А с петдесетачка не може да си купи много екстази. Така че искам от теб, Малк, мой стари приятелю, да намериш

тази торба за боклук и да му кажеш, че може да ми я върне. Ще му дам двайсет лири на ръка, без никакви въпроси. Знаеш какво значи това, човече, и няма да кажа на ченгетата.

Изричам това много бързо. Чувствам се смел и безумно ядосан, но не съм чак толкова глупав. На Малк му е нужно малко време, за да обмисли речта ми, но както съм се надявал, икономичните на гласни аргументи винаги печелят. И, о, чудо на чудесата: един от качулатите изравя нещо изпод живия плет от лигуструм, което забележително прилича на топката, описана от мен. Той ми я подава. Аз я бутам в чантата, подавам на свой ред двайсетачката и се приготвям да хукна. Подозирам, че враждебността на Малк към мен, която и без това е атавистично дълбока, се е задълбочила още повече. На лицето му се мъдри израз на смущение и объркване. Ще му отнеме малко време, но накрая всяко мънисто от ръждясалото умствено сметало бавно ще падне на мястото си. Ако Малк осъзнае, че съм го преметнал, ще си имам сериозни неприятности. Не ме интересува. Там, където отивам, ще бъда достатъчно далеч от ръката на Малк и неговата банда.

Следващата точка от дневния ред: отивам да посетя Лукас в дълбокия тил Ладброук Гроув. След като веднъж пристигна там, ще започне интензивното задаване на въпроси. Преди това обаче трябва да направя едно кратко отклонение. Движа се по Апър стрийт с висока скорост и след два квартала оставам без дъх — мисля, че за това е виновно марлборото, макар че болезнените, дълбоки емоции и моето здравословно състояние — по-близо до смъртта, отколкото до живота, също биха могли да имат ефект. No hay problema. Влизам в най-близката аптека и обяснявам затруднението си. Две прекалено красиви и чаровни момичета зад щанда проявяват състрадателен интерес.

— Дами — казвам, оставяйки се напълно на тяхната милост. — Нуждая се от вашата помощ.

Те ми продават осем пластира „Нико-Никс“^[2] и осем опаковки дъвка „Нико-Никс“. С много кикотене и откровено флиртуващи погледи се съгласяват да ми покажат как се поставят тези пластири. Едната навива ръкава на ризата ми; другата залепва пластира, като го притиска по-дълго време, отколкото е необходимо. Имайки предвид състоянието на лицето си, се чувствам изпълнен с оптимизъм. Може би

не съм загубил напълно чара си. Въпреки мнението на Джулия и нейните твърдения, че съм преоценена стока, излиза, че не съм чак толкова зле? Момичетата наистина са красиви. Това ме ободрява — за малко.

Навън установявам, че един „Нико-Никс“ се оказва недостатъчен, така че слагам още два и опитвам дъвката. Тя има толкова отровен вкус, че би трябвало да свърши добра работа. Продължавам да вървя. Стигам до къщата на Ник малко след девет — добро постижение, като имам предвид усложненията, които оня фашист на режисьорския стол постави тази сутрин на пътя ми. Изкачвам стъпалата.

Бавачката отваря вратата: разчитах точно на това. Тя е млада; оказва се, че не е Хуанита от Перпетуа (добре де, признавам си, това Перпетуа си го измислих аз), името ѝ е Ингрид и е от Стокхолм, и ние — ами ние просто влизаме. Очевидно е, че Ингрид знае кой съм, подозирам, че е била предупредена. Дали това ѝ е повлияло? Не. Тя е независима млада жена с независимо мислене и може сама да направи преценка на моя характер. Водим приятен разговор за Швеция и за оня филм на Бергман, където един мъж играе шах със Смъртта. Това ни отнема три минути. Ингрид казва, че не изглеждам добре. Обяснява, че тъкмо щяла да пие кафе и аз мога да ѝ правя компания. Понеже съм човек на честта и не желая да увеличавам престъпленията си, отказвам, като ѝ благодаря.

Подавам ѝ двата плика. Всеки съдържа по едно писмо. Всяко писмо е кратко. Първото е до Фани и гласи: „Скъпа Фани, знам, че мога да разчитам на теб да кажеш истината на Ник и Джулия. Вярвам ти. Мисля, че би трябвало, нали? Без никакви лоши чувства, с пожелания за щастие, Дан“.

Второто е до Ник: „Скъпи Ник, получи се недоразумение, Фани ще ти обясни. Днес напускам страната — това ми изглежда най-доброто решение. Може да съм далеч известно време. Изпращам цялата си любов на теб и Джулия, Дан“.

Въпреки че тези писма са написани, когато бях контузен, заслепен и кървящ, смятам, че те покриват всичко необходимо. Изпълнени са със съжаление и са точни: Мейси би ги одобрила. Съжалявам, но се налага да излъжа Ник, че напускам страната,

неизбежно е. Не искам той да ме преследва в Уикенфийлд: работата, която трябва да свърша там, изисква да бъда сам.

И така: давам тези писма на Ингрид, но точно когато си тръгвам, се случва единственото нещо, което не съм предвидил. Иззад полата ѝ се чува тихо гласче:

— Здравей, Дан.

Това е Том. Това е моят кръщелник Том. Минали са цели четири дълги години, откакто не съм го виждал, и сега той ме гледа, а аз винаги съм го обичал и съм му бил предан, и... и не съм подготвен за тази среща. Не се справям с положението достатъчно добре. Всъщност въобще не се справям. Не мога нищо да направя, не мога да го предотвратя и очите ми се напълват със сълзи. Искам да седна на прага и да вия. Да вия за всички неща, които съм загубил и захвърлил. Да вия за приятелството, за любовта, за брака, за децата, които никога няма да имам, и за привързаността си към това малко, меланхолично дете, от което съм отделен. Това малко момче, най-близкото, което някога съм имал, което чувствам като мой син.

Долавям, че Том също е бил предупреден за мен, или, както често правят децата, е подслушвал изпълнените с войнственост спорове между родителите си във връзка с моите провали, и е научил, че аз съм забранена зона, табу. Когато ме поздрави, лицето му светва от радост, но сега е забулено и помрачено като от облак — той се колебае. Ингрид е осъзнала, че трябва да се намеси, и се опитва да го отстрани. Никога до този момент не съм знаел какво означава да се чувстваш като парий. Болката е остра: някой току-що е забил огромната назъбена кама на болката право в гърлото ми.

Поглеждам моя кръщелник. Той е дребен за годините си и приликата му с Ник е очебийна. Има същия мургав тен на кожата, същата подстрижка на ученик от началното училище, същия тържествен и доверчив ореол, какъвто някога обгръщаше баща му като дете. Очите му са на Джулия. Той се съпротивлява на усилията на Ингрид да го отдръпне на крачка от прокажения. Не помръдва от мястото си.

Казва:

— Ударил си лицето си, Дан.

— Знам. Спънах се в прага. Глупаво от моя страна. Не гледах къде вървя.

— Трябва ти превръзка. Трябва да превържеш тази рана. Ингрид ще ти донесе „Еластопласт“.

Докторски син, мисля си. Повечето рани могат да бъдат излекувани. Каква превръзка обаче ще излекува разбитото ми сърце? Можеш ли да закърпиш разума?

— Всичко е наред, Том, наистина — започвам. — Не мога да остана, трябва да вървя.

— Не — обажда се неочаквано Ингрид, с което ме изненадва. — Том е прав. Ще взема пакета за първа помощ. Не можем да позволим тези рани да се инфектират. А бедното ви око е цялото подуто. Една минута, моля.

Тя оставя Том до вратата с риск да бъде заразен от мен. Изчезва надолу по стълбите към сутерена. След дълга пауза той казва с тихо гласче:

— Все още пазя оня трицератопс, който ми подари. Спя с него в леглото. Но сега ми е по-интересно да играя на компютър.

— Разбира се — отговарям. — Всичко върви напред, Том.

— Защо плачеш?

— Не плача. Просто това е от раната и от контузиите около окото. То сълзи.

— Не бива да се срамуващ от сълзите, Дан — казва сериозно Том. Веждата му се извива намръщено. — В училище ни учат, че момчетата не бива да плачат — сълзите били за момичетата. Но татко каза, че не е правилно. Мъжете също плачат, когато се случи нещо наистина лошо. — Млъква и ме гледа с любопитство. — Например ако някой умре. Тогава мъжете могат да плачат. И татко често плаче — виждал съм го. Той снощи говори по телефона много късно, след като ти си отиде, Дан, и плака много след това. Не можах да заспя и влязох при него. Предложих му да повикам мама, тя беше долу в кухнята, чистеше поразииите от кафето. Но татко остави бързо телефона и каза: „Не, недей да безпокоиш мама сега, това е само сенна хрема“. Той никога не е имал сенна хрема. А сега има много често.

— Сигурно е така — казах бързо. Всеки втори човек страда от сенна хрема. Не е нещо сериозно, няма защо да се тревожиш. Причината е в замърсяването на околната среда и... — Спирам. Не мога да продължа.

— Полените — допълва Том, фиксирайки ме с меланхоличните си очи. — Цветният пращец е основната причина, Дан.

— Правилно — хващам се като удавник за сламка за тази нишка. — Абсолютно правилно. Полените са главният обвиняем. Човек може да намери полени в Лондон дори по това време на годината. Дори през януари, Том. Растенията не умират, разбираш ли, климатът се променя. Полените се завират навсякъде, през най-малките пукнатини, в процепите на прозорците, под вратите... — Спирам. Не съм го убедил. Осенява ме вдъхновение. Казвам:

— Виж какво, Том, ето тук има нещо...

Протягам му празната си ръка. Той я разглежда. Мръщи се. Спомня си. Лицето му просветва. Поглежда ме с надежда и заявява:

— Не виждам нищо, Дан.

— Гледай внимателно — повтарям. Все още мога да правя разни номера с карти, номера с монети — има изкуства, които съм наследил, които Бела ми е предала и аз никога не съм загубил — изпълнявам онова движение с ръката, което обърква окото. След секунда Том сграбчва една монета от петдесет пенса, която се появява от въздуха: объркан е, но в този миг се връща Ингрид. Тя отваря една голяма червена кутия за първа помощ с бял кръст върху нея и докато Том внимателно я наблюдава, намазва малко успокояващ мехлем върху дълбоката рана на слепоочието ми. После поставя розов еластопласт. Страхотно. Без съмнение изглеждам още по-глупаво от преди.

Но тези действия сякаш ми действат добре — някой прави нещо добро за мен, осъзнавам. Една огромна вълна от чувства извира от сърцето ми. Любов към Том, чието безсъние не е причинено от безпокойство за училище, както току-що установих. Жал за Ник, чието положение е по-тежко, отколкото съм подозирал. Благодарност към Ингрид за простата любезност, проявена към един непознат. Чувството, че ще получиш благословия, когато най-малко я очакваш. *Lacrimae rerum*, да, това е. Сълзите на нещата, предполагам.

Благодаря на Ингрид. Слагам една целувка на челото на Том. И докато го правя, отправям едно мълчаливо желание, или кой знае — може би молитва, пътят му да бъде лек, да преуспее и да не бъде изложен на болка или нещастие прекалено млад. Всичкото добро, което един кръстник желае на кръщелника си пред купела, аз му го желая сега.

Имам усещането, че това мое желание е могъщо. Колко странно. Понечвам да си тръгна, но отново се обръщам към Том.

— Дано денят ти е хубав, Том — пожелавам, чудейки се дали ще си спомни и това.

— Твоят да е още по-хубав, Дан — отвърща бързо той и се усмихва.

Това беше формата за сбогуване, на която ме научи Оушън преди хиляда години. Тя твърдеше, че това бил традиционният цигански отговор, така й казала нейната прапрабаба — което може да е истина, а може и да не е. Все още си спомням думите на нейния език, на стария цигански език. Мърморя ги под носа си. Знам, че няма да видя отново Том, знам, че това ще бъде нашата последна среща, така че добавям: „Сбогом, Том“. След тези думи го оставям, а той ми маха с ръка, докато вървя по пътя.

Отивам на „Ейнджъл“. „Ейнджъл“ е любимата ми станция на лондонското метро: когато за пръв път дойдох от Уикенфийлд тук и получих работата в рекламната агенция, която ми осигури писмото на Мейси — да, точно онова смешно писмо — тази станция беше моята. Ник и аз споделяхме един овехтял апартамент зад ъгъла; напусках го всяка сутрин, а всяка вечер, когато се връщах от работа, си мислех: „Отивам си вкъщи“.

Тя е опасна, разбира се, станция „Ейнджъл“ — и е известна с това. В повечето станции на метрото има стена и широко пространство между пристигащите и заминаващите влакове — тук няма. Тук линиите минават от двете страни на една тясна платформа. Когато стоиш там, особено в натоварените часове, е доста страшно: можеш да бъдеш избутан с лакти от хората пред теб или зад теб до края. Докато чакаш, чувстваш двойното смъртоносно засмукване на въздуха, когато влаковете приближават; гърмът, който се търкаля по тунелите пред тях и бумти предупреждаващо от тъмните им гърла. От края на платформата до релсите има само четири стъпки живот. Едно дете лесно може да падне. За голям мъж е необходима само една крачка.

Когато пристигам на станцията, най-натовареният час е отминал и платформата е празна. По навик разглеждам плакатите и постерите: има един мой — част от телевизионна, печатна и плакатна кампания,

която направихме за „Една шепа прах“. Навремето казах: „Вижте какво, може да не ви харесва, но хората са се изморили от милосърдие. Първия път, когато видят едно прегладняло, умиращо от глад дете, то ги трогва и удря право в червата. Те го гледат отново и отново, всеки път, когато включат телевизорите си, всеки път, когато отворят вестника — и ефектът се изхабява. Стават слепи за страданието. Така че, ако искате да извадят чековите си книжки, трябва да направим нещо друго“.

Тръгнах по моя си път — обикновено правя така. Нямах снимки на умиращи от глад деца, нито измъчени кадри от полева болница без информация къде се намира тя. Просто снимахме много, много погребения: малките ковчези, малките гробчета и ръцете на майките, които хвърлят последната, ритуалната шепа пръст. Камерата беше портативна, снимките черно-бели, кадрите — много бързи, със светкавична смяна един след друг. Нямах думи — загубих вяра в думите. Използвахме звуците на скръбта, този наистина международен език, който всички говорят. Чуваш звуците от лопатите на гробарите — действителният глас на смъртта. Над образите пузнахме ужасната статистика и след нея надпис: „Да ти покажа ли страх в една шепа прах?“. Навярно сме им показали нещо, защото даренията започнаха да ваят. Но това става винаги, когато отправиш правилно посланието: хората имат сърца и те могат да бъдат трогнати.

Моят влак пристига. Качвам се и забравям да сляза. Пътешествието ми продължава вечно. На една от станциите — не си спомням коя, виждам Фин — и я виждам точно когато вратите се затварят. Скачам, пъхам крака си между тях и се хвърлям на платформата. Приземявам се в краката ѝ и откривам, че това въобще не е Фин: това е една млада руса австралийка. Отблизо дори не прилича на Фин отпреди двайсет и три години и със сигурност не прилича на жената, която днес е Фин.

— Добре ли сте? — пита тя, помагайки ми да стана. Отвързвам, че да. Виждам, че не ми вярва, но не я обвинявам. Аз съм добре, очевидно — но с розовия еластопласт и всички цветове на фовистки залез по лицето ми, какво можете да очаквате?

Накрая стигам до станцията, която е само на осем мили пеша от къщата на Лукас. Влада се осем мили и спирам пред прословутата стена, която граничи с портите. Лукас, също като мен, живее на ръба

на отчаянието и шика. От време на време във вестниците се появява възбуждаща статия, предсказваща, че това или онова предградие е следващото в безпощадния списък на дребнобуржоазната аристокрация. Сега всеки миг, поне така казват, тук ще започнат да се изсипват пари от съседните цитадели. Пред всяка къща ще се настанят строителни вагонетки и фургони, ще се чуват веселите подсвирквания на работниците и онези гадни превозни средства с формата на танк с четири колела — проклятието на моя живот — ще бъдат паркирани на паважа в очакване да вземат децата за преселването им към частната детска градина на двеста метра по-надолу по улицата.

Добре, това не се случи в Хайбъри Фийлдс — все още не. И тук не се е случило. Лукас живее прекалено близо до квартала, известен като страната на бандитите. Тук е от двадесет години, домът му е само на двеста метра от линията, която маркира водораздела, и е прекалено близо до границата. Освен това рецесията е овладяна и bankerите търсят подслон — те ликвидират активите, те се оттеглят в почивка.

Вече вали и заплашва да премине в сняг. Студено е. Небето е черно. Януари в Лондон: късен следобед, всяка минута ще стане тъмно. Спирам, за да изследвам прочутата стена: винаги го правя. Намирам това занимание за успокояващо. В миналото тази стена бе историческа, стената на остроумието. Тук за пръв път видях с огромни груби букви изречението NIGGANS ВЪН. Часове по-късно отговорът, **НО ЩЕ СЕ ВЪРНЕ ТАЗИ НОЩ** се появи отдолу, написан с идеални печатни букви. Харесваше ми също така **НИКОГА ВЕЧЕ ВОЙНА** — това е неизменно любимият призив на младежта, **ВЛАСТ НА ХО ШИ МИН** и **ДА ЖИВЕЕ КАСТРО**, което по-късно бе променено на **ДА ЖИВЕЕ КАСТРОЛ** — кой ли бе този петролен чешит — почитател на петролните продукти? Харесваше ми **ЖЕНИТЕ СЕ НУЖДАЯТ ОТ МЪЖЕ**, **КОЛКОТО РИБАТА ОТ КОЛЕЛО** и **ОНОВА**, **ОТ КОЕТО И ДВАМАТА ИМАМЕ НУЖДА Е ЕДНО ФЕРАРИ**, което незабавно се появи под първото. Допадаха ми символите на **Си Ен Ди**. А също **ВОЙНА НА КЛАСИТЕ** и **ПОДКРЕПЕТЕ МИНЬОРИТЕ**; **ЖИВОТЪТ Е ГАДЕН** и **АКО МИСЛИШ ТАКА ЗНАЧИ ИСКАШ ДА ОПИТАШ ДРУГАТА ВЪЗМОЖНОСТ**.

Харесвах **КЪДЕ СА ШИБАНИТЕ ФОЛКЛАНДСКИ ОСТРОВИ** и отговорът **ВЪРВИ КЪМ АНТАРКТИДА & ЗАВИЙ НАДЯСНО**. Допадаше ми също **АКО МОГАТ ДА ИЗПРАТЯТ ЕДИН ЧОВЕК НА**

ЛУНАТА, ЗАЩО НЕ ИЗПРАТЯТ ВСИЧКИ? В този случай бях трогнат и очарован от запетайката и въпросителната: хубаво е, когато хората спазват пунктуацията. Гледах тази стена и си мислех: „Говорим за моето п-п-поколение: това е моят живот“.

Някога мед ми капеше на сърцето, като видех всички онези малки Маргареттачърки и Роналдрейгъновци да висят на бесилките. Желязната лейди бе много добре нарисувана, за това подозирах, че Лукас има участие в тази работа. Подозирах също, че Лукас бе отговорен за много от сюрреалистичните и еретичните рисунки и проклетия, които се появяваха от време на време, и си представях как, след като падне тъмнината, той пълзи и се промъква с четка и кутия с боя.

Лукас винаги отричаше. И ако някога си е позволявал това в минало време, очевидно вече се е отказал. Какво се случи с културата? С историята? С политиката? Тази страна е тръгнала към пропаст, към пълна разруха. Сега стената представлява грозна каша с цвят на тиня от клишета, нито едно от които не показва поне малко оригиналност, а само остроумие. Има много досадни и неприлични рисунки, курове, топки и свастики, такива работи. Останал е само надпис слоган и той си стои тук, откакто мога да си спомня, макар че, ако сега имам спрей под ръка, той ще бъде първият, който ще замажа.

Гласи БОГ ГЛЕДА и е написан под едно огромно око. Кой е този воайор? И какъв е неговият проблем? Защо не може да спре да гледа и не вземе да се намесва от време на време, както е правил Зевс? Нищо прекалено екстремно, само добре прицелени гръмотевици. Не моля за повече. Цап, и край на световната бедност. Цап, и казваме сбогом на войните, на глада, на болестите и епидемиите. Цап, и сбогом на четиримата конници на Апокалипсиса^[3]. Цап, и аз мога да преживея отново миналото си, и този път Фин и Дан ще се оженят, а Мейси няма да скочи. Окото има черна зеница и тебеширенобял ирис. Тази голяма черна зеница е неестествено разширена, отбелязвам, докато го разглеждам. Какво гледа Бог? Каквото и да е, бих могъл да се справя с част от него.

Облягам се на стената. Дрехите ми са вир-вода, мокри, подгизнали. Лицето ме боли. Тези „Нико-Никс“ пластири са гола вода, защото никога, през целия си нещастен живот, не съм изпитвал такава силна жажда за цигара. Точно отляво на прочутата стена е тясната

сводеста порта, която води към скритата, невидима откъм пътя къща на Лукас. Тази тясна врата, осигурена и защитена с последните новости в технологиите, е направена от стомана и е боядисана в черно. Не може да се види нито под, нито над, нито встрани от нея.

От другата страна на вратата има малък двор. В единия му край е ателието на Лукас, което има огромен, обърнат на север прозорец и врата, която никога не се оставя незаключена. В другия му край е спокойният, цивилизован и гостоприемен дом на Лукас. Когато отиваш на посещение при него, трябва да отидеш в къщата, не в ателието. Дори ако знаеш, че Лукас е там, дори ако можеш да го видиш, трябва да се преструваш, че е невидим. Отиваш до предната врата и чукаш. Лукас евентуално ще се появи от ателието, облечен в един от многото еднакви костюми, с които работи. Ти ще влезеш в къщата — и ще се забавляваш.

Лукас е отличен домакин. Той е забавен, ерудиран. Дори знам, че е любезен — до определена степен. Ще ти поднесе отлично вино или отлично малцово уиски. Каквито и слабости да имаш, Лукас ще ти ги поднесе на табла. С нещата за ядене е малко по-особено, защото като цяло той забравя да яде и храната не го интересува. Така че тенденцията е да включва най-малкия брой мъжки аламинути — известно време това бе една странна средноевропейска супа (предците на Лукас са от Средна Европа, така мисля, но не съм сигурен, защото той никога не говори за това). Сетне той откри макробиотиката, която много му хареса: сваряваше една огромна тенджера кафяв ориз за цяла седмица. Напоследък е открил сушито, което сега може да се купи от един нов магазин наблизо, наречен „Чисто“ — Лукас твърди, че сушито е хранително, лесно за ядене и не изисква претопляне. Чистотата има голямо значение за Лукас; винаги е имала.

Така че бих могъл да отида и да позвъня на вратата. Бях изминал в края на краищата дълъг път, един истински духовен маратон. Ако го направя, Лукас ще се появи, ще ме нахрани и напои. Ще ми даде да ям сурова риба. А аз ще му задам всички онези въпроси, които миналата нощ и тази сутрин ми изглеждаха така наложителни. Да ви успокоя: въпросите не бяха вулгарни — аз не съм глупак и имах време да помисля. Така че след двайсет и кусур години няма да питам Лукас бил ли е любовник на Джулия, както и на Фин. Мисля, че знам отговора, във всеки случай. Няма да го питам дали по някаква случайност е

наблюдавал Джулия и мен последната вечер, когато излязохме от нашето средновековно тайно скривалище. Знам, че не е. Той беше в трапезарията. Внасяше някои поправки в картината си и я направи страхотна.

Знам какво предизвика тези промени. Той се вслуша в Мейси, която пред мен му посочи какво не достига в неговата версия на „Сестрите Мортланд“. Мейси му каза, че в портрета липсват мъртвите. Лукас ги включи — удостои ги. Ето какво видях днес, ето какво разбрах, докато стоях пред картината вчера в галерията: трите сестри и всички онези мъртви, цели поколения мъртви, които бяха заедно с тях, вътре в тях; които са до нас и вътре във всички нас. Които са с мен и в мен и чиито прародителски гласове сега говорят с красноречие, разбиране и предупреждение в моите гени, кръв, сърце и ум.

Подпирам се на стената. Умората отново ме поваля, тази особена умора, която ме обсебва от миналото. Изморен съм. Изминах целия този път и едва сега разбирам, че съм на грешното място. Не трябваше да тръгвам по пътя на Джонатан Аск, този *cul-de-sac*^[4]. Лукас не е човекът, когото трябва да разпитам. Всичко, което Лукас може да каже за абатството, сестрите и Мейси, за онова лято — то е в портрета. „Сестрите Мортланд“ е неговата последна дума по въпроса и е съвсем вярна. Онова, което трябва да направя, е да се концентрирам върху моите последни задачи — и за тази цел мястото ми е в Уикенфийлд, а не в Лондон.

Отблъсквам се от стената, хвърлям на заключената врата на Лукас един последен поглед и си тръгвам. Поемам, влачейки се по пътя, по който дойдох. Дъждът продължава да вали, духа студен вятър, лондонският въздух е толкова тежък и плътен от влагата, че сякаш вървя през морска мъгла. Изминал съм към петдесет метра, когато едно черно такси минава покрай мен с висока скорост и ме изпръсква с кал. То спира горе на пътя зад гърба ми и когато чувам писъка на спирачките му, моята тъжна, малка и несигурна дарба се връща в мен.

Заковавам и се обръщам точно когато вратата към леговицето на Лукас се отваря. Знам, че това е Фин, знам го секунда, може би две, преди да я видя в действителност. Тя излиза, затваря вратата зад себе си и тича към очакващата я кола. Носи Макинтош, завързан с колан. Косата ѝ, изсветляла от африканското слънце, е къса като на момче, точно каквато я видях на снимката. Бретонът пада върху челото ѝ.

Когато се навежда да говори с шофьора на таксито, тя го отнема от лицето си. Познавам този жест. Забравям дъжда, забравям отслабналата светлина: аз разпознавам Фин, моята Фин от преди хиляди години. Бих я разпознал и от космоса.

Викам името ѝ и хуквам към нея, но моторът на таксито заглушава гласа ми. Фин се качва вътре и колата тръгва рязко. Ускорява и изчезва от живота ми.

Тичам към вратата на Лукас. Удрям я с юмрук. Блъскам я и я разтърсвам. След известно време онова проклето нещо, което той настоява да се използва — интеркомът, започва да пращи, събужда се за живот и гласът на Лукас казва:

— Да, какво има?

— Лукас! — крещя. Сега съм обезумял. — Аз съм, Дан. Пусни ме да вляза.

— Не — отговаря той. — Съжалявам, но работя.

— Лукас, майната на работата, майната ти и на теб. Отвори тази шибана врата!

Настъпва дълго мълчание, сетне изкривеният от пращането глас на Лукас произнася:

— Видя ли Фин?

— Мислех, че е в Африка. Мислех, че е в Мозамбик. Лукас, трябва да я видя. Къде отиде тя? Колко време е тук? Защо не ми се обади?

— На последния въпрос не мога да ти отговоря — отвърща Лукас, в гласа му се прокрадва сприхавост. — Колко време беше тук — около час. Закъснява за полета си. Колкото до дестинацията — мисля, че спомена Кайро.

— Света Богородице! Кое летище? Лукас, на кое летище отиде?

— Мисля, че „Хийтроу“. — И интеркомът се изключва.

Ще прескочим следващия debacle^[5]. Четиридесет и пет минутно тичане в дъжда, неистово махане с ръка, докато хвана единственото такси в Лондон, което не е заето. Отчаян опит да се добера до „Хийтроу“. Два часа обикаляне из летището, за да се уверя, че няма никакви излетели за Кайро самолети, още два часа, за да проверя дали Фин не е решила да изпусне полета си и по някаква божествена

случайност да седне в един от четирите терминала, в едно от шестте хиляди кафенета да пие кафе, една Франческа^[6], очакваща търпеливо мен, нейния Паоло да се появи.

Тази одисея почти ме довърши. Повторих я още веднъж до гарата на Ливърпул стрийт. Качих се на един влак, после на втори. След това мисля, че имаше автобус, може би и такси. Половин ден покъсно, почти около полунощ, пристигнах в Уикенфийлд. Бях студен като милосърдието и се опитвах да запаля кухненската готварска печка в къщата на моите предци.

Най-сетне успявам да я накарам да работи. Запалвам свещи под снимките на Оушън, моята прародителка. Поставям двайсетсантиметровата квадратна кутия с праха на баща ми в предния погребален салон, където е лежала Дори. След това — понеже ми изглежда прекалено самотно и безрадостно — връщам Джо обратно в кухнята и го слагам на масата, до кристалното кълбо и картите таро. Поставям сферата от слонова кост, която спасих от Малк и компания, до тестето на „Райдър-Уайт“. След като тези изпълнени с могъщество предмети са на мястото си, сядам, вземам един молив и започвам да пиша на мъртвите, на обичаните и загубените отново.

Писах часове наред, Джо. Отидох много надалеч, Мейси. Стигнах толкова далеч, колкото тази страница, Фин. Сетне заспах, обронил глава върху масата. Небето плака цялата нощ.

Преживях и оцелях през съботата или — както Джулия много точно наричаше този ден — съсипник^[7]. Тя цитираше някого. Днес е ново утро. Днес е неделя — или трябва да го наричам синовник^[8]? Небето все още плаче: светът е измит.

Моя най-скъпа Фин, моя любима Фин, ще изчакам, докато дъждът намалее, и ще отида в абатството. И там ще се присъединя към теб, в един или друг смисъл.

---

[1] Фовизъм — течение в живописата в края на XIX и началото на XX в. — постимпресионизъм, натурализъм, повлияно от Гоген; негови представи ли са Марке, Дарен, Матис. — Б.пр. ↑

[2] Хапчета и пластири за отказване от цигарите. — Б.пр. ↑

[3] Глад, Чума, Бедност и Смърт. — Б.пр. ↑

[4] Задник (фр.). — Б.пр. ↑

[5] Разгром (фр.). — Б.пр. ↑

- [6] Алюзия с Франческа ди Римини от „Ад“ на Данте. — Б.пр. ↑
- [7] Saturday (събота) звучи почти еднакво със Shatterday (разбит ден). — Б.пр. ↑
- [8] Sunday (неделя) и Sondag (ден на сина). — Б.пр. ↑

ДОЛНА ЗЕМЯ

По някое време тази сутрин — не съм сигурен за часа, пък и той няма значение — излязох от нашата колиба. Нося лопата и пластмасова торбичка „Сейнсбъри“, в която е урната с праха на Джо. Моята предпоследна задача, и не мога да изклинча от отговорност. Това е задължението на синовете. Те определят последното място за отдиш на бащите. Ако искат да включат религията, някой гуру или свещеник — много хубаво. Ако не, а аз не искам — Джо не бе религиозен в този смисъл, макар да бе в много други, — тогава е необходима някаква алтернативна церемония. Мейси обожаваше обредното изливане на течности. Мисля си по-скоро за шепя пръст и няколко думи от моя страна, придружени от няколко силни думи от Библията — версия на крал Джеймс, към която, за разлика от модерните извращения, които я заместиха — храня най-дълбоко уважение.

Скоро след като излязох на пътя, се загубих. Врълхлетя ме още един от онези хамлетовски моменти, този път съм в някаква мъглива бойница на Елсинор, където очаквам духа на баща ми. Той ще ми каже къде да отида след това. Гледам познатата селска улица и откривам, че за една нощ се е преобразила и е станала непозната. От старите отличителни знаци е останала само кръчмата с хитрата лисица и глупавата гъска. Гьолът на патките отдавна го няма — запълниха го, когато инсталираха главния дренаж. Магазинът и пощата отдавна ги няма; училището го няма: всяко от познатите неща сега е безвъзвратно изчезнало. Но тези промени не са се случили през последните шест седмици. Имах много време да ги откроя и да изпадна в ярост още миналото лято, когато бях тук с Джо. Така че какво прави тази улица толкова чужда сега? Мисля, че е поведението на пътя, който не е стабилен и неподвижен, а се мести, не стои на едно място. Не ми харесва това яздене, като на кон. Не ми харесва. Искам да слеза от него.

Мръщя се на пътя, люшкам се малко и го чакам да се стабилизира, което най-накрая той прави. Приближавам към алеята, която води покрай Акр Фийлд към абатството. Дългата редица от брястове я няма, преди няколко години дърветата умрели от холандската болест. Оттук се вижда покривът на абатството и гледайки неговите комини, мога да зърна халюцинации на дим. Там горе, върху горната земя, вали тежък плътен дъжд; но тук, на алеята, където стоя, явно не пада. Вдигам суха ръка към мокрото си лице.

Абатството ми изглежда невъзможно далеч. Вече не съм сигурен, че Джо иска да лежи в призрачните, пълни с духове покрайнини на Гората на монахините или в градината, за която някога се грижеше и която сега е обрасла цялата с лапад с височина до коляно. Може би трябва да избира някое друго място? Тръгвам към нивите — онези ниви, които той обичаше, които и той, и баща му, и неговият баща са обработвали. Не мога да определя къде са. Не мога да намеря никакви огради от жив плет или порти. Те са непроходими, тези тъмни, прясно разорани прерии, лепкавата кал моментално се залепя към подметките ми. Това прави краката ми оловни. Едва се движа. Откривам, че съм се озовал в обширна река от кал, една ужасна безлюдна земя, наситена с пестициди, напомпана с печалба от високи добиви, незащитена от вятъра, безцветна и гола.

Не познавам тази Англия. Не знам къде съм. Това ли е полето, където моят дядо, когато бил на шест години, получил едно пени, за да стои осем часа в ден като този и да плаши пилетата да не кълват засятата пшеница? Или съм в Пикстоун^[1], наречена така, защото земята раждала кремък, и плащали по два пенса на бушел^[2] на селските жени и техните деца, за да събират камъните?

Навеждам се и вдигам един камък. Не мога да си спомня какво е бушел, но знам, че е много, особено за едно дете и особено когато е свързано с такава мизерна работа като тази. Не знам кога се е случило и кога тази древна практика най-накрая е била прекратена: някъде далеч в тъмните векове, струва ми се, или в моята жива памет; в детството на баща ми, около 1928 година. Там ли съм, в оня свят на крайна селска бедност, в който родителите на Джо не са могли да си позволят да му купят обувки? Или съм в онова поле от слама, където лежим с Фин, а сладките треви са направили уханно скривалище за

нас? Онова поле, където всеки от нас отдаде юношеското си сърце в залог и аз попитах: „Нали завинаги, Фин?“, а тя ми отговори: „Да“.

Което и да е полето, откривам, че в един миг съм в него, а в следващия съм се пренесъл в гробището в църковния двор. Нямам спомен да съм се придвижил от едното до другото място. Сутрешната служба трябва да е свършила, защото тук няма никой. Сам съм. Разхождам се между гробовете, опитвайки се да намеря петнайсетимата членове на семейство Нън, онези мои роднини, на които говорех като дете, когато бях много малко дете: те винаги слушат търпеливо и мъдро и — за разлика от Бела — не губят търпение, не ме щипят, нито ме пляскат по главата. Намирам пет или шест, но не мога да открия майка си. И тогава се озовавам вътре в църквата, оглеждам спретнатото правоъгълно място за последен покой на Ги Мортланд, и другото на дядо Мортланд, който е до него. Разглеждам бронзовия паметник на съпругата на един Тюдор, жената, чиято глава е почти изтрита от лъскане. Инспектирам хилещите се дяволи с техните остри вили на фреската „Денят на Страшния съд“. Те се наслаждават на работата си: един от тях, очевидно най-старшият, много силно прилича на Малк.

Когато подът на църквата започва да се клати, да се извива и тресе, аз се отпускам на пейката и седя за кратко там, с наведена глава. Откривам, че тази църква е адски топла, а аз треперя и съм измръзнал до смърт. Излизам навън, клатушкайки се — в този момент действително не мога да вървя и което е по-лошо, тялото ми отказва да се справи с този проблем. Карам го някак си да мине покрай старото жилище на пастора, покрай приюта за бедни и бившето училище, което сега е така желана резиденция.

Точно пред мен е нашата колиба: Бела и Джо седят на портата. „Вечерята е на масата“, казва Бела. „Хайде, момче“ — вика Джо. Някаква болка прострелва сърцето и дробовете ми, защото знам, че те са там, и знам, че са мъртви. Никога няма да чуя отново гласовете им. Този свят го няма, те са си отишли и, Господи, до тази врата има само десет стъпки, или са десет мили?

Ускорявам крачка — или поне се опитвам, но ми е трудно. По обувките ми има толкова много кал, тежи като камък на шията ми. Тогава коварният път се надига, за да смекчи удара — и вече не помня нищо. Отново една от онези черни дупки.

По време на тази дупка — тази беше първата в поредицата от няколко — съм бил спасен. Сега знам това. Бил съм спасен от Хектор Макайвър, един мъж, толкова силен, храбър и героичен, колкото и неговия троянски едноименник; Хектор — синът, който моят баща трябваше да има. Майката на Хектор — Флора, забелязала, че се клатушкам като призрак из селото, и когато видяла да минавам за трети път, а този път зърнала и лицето ми, осъзнала, че нещо не е наред. Така че Хектор, толкова висок и мускулист, колкото някога бях аз, дошъл да ме спаси. Позорната истина е, че той много лесно ме вдигнал и метнал на едното си рамо и ме занесъл в нашата къща, където с помощта на разни жени от рода Макайвър ме сложили в леглото.

Това легло има — винаги е имало — пухен дюшек. Старите пухени дюшеци в повечето случаи са неудобни: аз потънах във вълнистите му гънки и там долу ме очакваше адът. Бях задушен, бях изгорен. Започнах да викам Джо, който винаги е бил до мен — едно сигурно и успокояващо присъствие през моите детски нощи. Започнах да викам Бела и за таблетките М & В, които те ми даваха, когато имах бухаща кашлица, далеч в предпеницилиновата епоха — те винаги помагаха. Плачех и виках за тези конски хапчета. Квичах за вода; зовях кралицата на нощта, тази императрица в бяла лъскава копринена дреха, която стоеше до моето легло. Тя не ми отговаряше и след още няколко черни дупки, чух онова, от което най-много се страхувах, най-ужасния от всички звуци, гласа на една жена доктор. Когато го чух, започнах да се боря за живота си.

Този демон пъкна нещо в ухото ми. После постави нещо студено и мъртво върху гърдите ми.

— Тридесет и девет и пет — каза. — Не е необходимо да питам дали е пушач. Защо си е сложил три пластира? Защо е толкова слаб? Какво е станало с лицето му? Обърни го, моля те, Хектор, и го дръж така. Трябва да стигна до задните му части. Най-добре да му направя инжекция. Сериозна бронхиална инфекция, вероятно пневмония. Ще трябва да го вземем в болницата, така мисля. Той не може да остане тук — имам предвид — вижте това място.

Иглата беше дълга десет сантиметра — най-малко. Беше от онези игли, които използват за носорозите, за слоновете. Не обичам инжекции, всъщност се страхувам от тях, както и повечето мъдри

индивиди от мъжки пол. Не обичам инжекциите, когато ги забиват в задника ми цяла вечност. В момента, в който я изваждат, аз се изправям като Бог от леглото.

— Не, не можете! — викам с глас, изпълнен с гняв. — Баба ми умря в тази къща. Баща ми умря в тази къща. Няма да отида в шибаната болница. Познавам ви. Помня ви. Смятам да умра тук. Оставете ме да умра тук. Махни ръцете си от мен, кучко!

Добре де, имах силна треска, защото обикновено се държа с повече уважение към една жена, особено с медицинска професия. Температурата ми остана за малко 451 по Фаренхайт, без съмнение съм бръщолевил за зелените поля — смъртното ложе на Фалстаф. Но тази инжекция! О, тази инжекция беше едно истинско чудо; един Господ знае какво имаше в нея, но каквото и да е било, то оказа изключителен ефект. Това бе течно злато, плавно прозрение, вникване в душата. Де Куинси, Колридж^[3] и всички знаменити морфинови барони — те трябва да ми завиждат за това. Тази инжекция ме изстреля право до Ксанаду^[4] и обратно.

Тази субстанция ми даде седем дни и седем нощи време за пътуване. На седмия ден ще изплувам на повърхността, но докато съм долу, на долната земя, бях надарен с нови очи. Виждам съвсем ясно Мейси. Виждам съвсем ясно Фин. Виждам и себе си.

Наблюдавам странните обстоятелства около частичното възстановяване на Мейси, гледам себе си да правя единственото предложение за женитба, което някога съм правил или може би съм искал да направя. Но този път, благодарение на ефекта Ксанаду, съм загубил силата да редактирам, да омекотявам фокуса или да приспособявам. Ролка две започва да се върти на екрана. Наблюдавам последните снимки с прекъсвания: гледам събитията след падането на Мейси; гледам в какво се превръщам неумолимо и какво съм направил.

Всичко започва в онази болница в Лондон, в онова отделение, където Мейси възкръсна от мъртвите.

---

[1] Pick — събирам, stone — камък. — Б.пр. ↑

[2] Мярка за обем, равна на около 36,87 литра. — Б.пр. ↑

[3] Томас де Куинси — английски есеист и критик, пристрастен към опиума до смъртта си, „Признанията на един пушач на опиум“.

Самюел Тейлър Колридж (1772 — 1834) — английски лирик, критик, философ, пристрастен към опиума. — Б.пр. ↑

[4] Ксанаду — измислена страна. — Б.пр. ↑

24
ПВС^[1]

Пациентите, предопределени да излязат невредими от комата, обикновено се връщат в съзнание през първите две до четири седмици. Мейси не го направи. Какво означаваше това? Попитах Ник — тогава той и аз споделяхме апартамента в Айслингтън; той работеше в университетската болница, същата, където лекуваха Мейси, макар и не в отделението, в което тя лежеше, закачена към мониторите, безмълвна и неконтактна.

Ник отново ми обясни. Беше го правил вече много пъти: чертаеше ми диаграми; повтаряше за пореден път, че почти със сигурност има необратими увреждания на мозъчната кора, в онази част от мозъка, използвана за познавателни функции на по-високо ниво. Въпреки че Мейси вече можеше да диша без помощна апаратура и въпреки че се бе появил цикъл спане — будно състояние и въпреки че понякога тя се усмихваше, понякога плачеше, а понякога издаваше странни мучащи звуци, това не означаваше, че мозъкът ѝ функционира нормално, нито пък че някога ще функционира.

Тя не реагираше, не отговаряше на звук, докосване и светлина. Усмивките и сълзите, гримасите, случайните моменти, когато хващаше ръката на Стела като отговор на нейни думи, не означаваха нищо. Животът на Мейси се поддържаше чрез гастрономична тръба — тя не бе в състояние да преглъща. Ако тази тръба бъде отстранена — и това решение трябваше да бъде взето, ако не настъпеше подобрение, Мейси щеше да умре от глад, по-точно от жажда. Дехидратацията щеше да сложи край на нейната история, но последното ѝ пътуване щеше да бъде улеснено с най-новите, най-добрите лекарства.

Мейси плуваше в онова, което сега бихме могли да наречем ПВС — постоянно вегетативно състояние. Този термин все още не е изобретен — дълбока кома беше изразът, който тогава използваше Ник. Състоянието ѝ остава мистериозно, казваше той. Диагнозата бе поставена с клинични средства — и имало случаи, когато пациенти в

дълбока кома са излизали от нея и са се връщали в съзнание; после Ник цитираше различни статистики и проценти. Първата година, особено първите три месеца били критични: през това време 52% от пациентите се подобрявали; 18% от тези случаи можело да се класифицират като „добри“; в 33% пациентите оставали с инвалидност, която можело да бъде от сериозна до слаба. На това място винаги го прекъсвах. Не спирах да мисля за останалите 48%, онези, които оставаха будни, но безчувствени; живи, но мъртви, онези, които никога не изплуваха на повърхността.

Стела отказваше да приеме тези обяснения, но тогава Стела бе в състояние на пълно отрицание — състояние, което познавам много добре.

— Докторите не разбират Мейси — повтаряше ми тя отново и отново. — Това било ненормално, онова било ненормално — за пръв път ми казаха, че Мейси е ненормална, когато бе само на три годинки, и оттогава все това повтарят. Тя не е ненормална, тя е просто различна.

— Стела — казвах аз, колкото може по-любезно. — Стела, това не е съвсем същото. Знаеш го.

— Мога да я върна обратно — повтаряше яростно тя. Беше нощ и бях дошъл на посещение след работа. — Мога да я върна обратно. Знам. Просто трябва да намеря правилните думи, правилната книга — нещо, което да стигне до нея... — Погледнах книгата, която четеше на Мейси, когато влязох. Беше „Джейн Еър“, един роман, който Мейси не обичаше. Всъщност тя въобще не харесва романи. Онова, което обича Мейси, са сценарии. И поезия. И факти.

— Може би ако опиташ с Библията — предложих, преструвайки се, че не виждам сълзите, които се търкаляха по бузите ѝ. — Или „Златното съкровище на Полгрейв“, или нещо историческо, или Дарвин — „Произход на видовете“ може би, „Пътешествие с Бийгъл“...

— Но, разбира се — възкликна Стела, като ме прегърна. — Колко съм глупава, Дан. Не мисля правилно. Точно това ще направя. Ще кажа на дядо да ми ги изпрати...

Следващия път, когато отидох в болницата, Стела седеше с библия в скута и една история на Френската революция на болничното шкафче. Не четеше нито една от книгите. С изопнато лице разказваше

на Мейси как тя, Стела, за пръв път срещнала съпруга си Ги, срещнала го една вечер по време на войната близо до портите на стария метох.

При различните си посещения чух този неправдоподобен любовен роман да се повтаря доста често. Чух подробностите за едно почти толкова невероятно странстване, което го предшестваха. Това странстване бе прекъсвано и отново подновявано благодарение на съществуването на неомъжените й лели — броят им изглеждаше умопомрачителен. Но кой бях аз, че да разпитвам за тези моми? Историята на Стела никога не се различаваше с повече от фраза, тя се превърна във всекидневно присъствие. И един ден — би трябвало да е било в края на септември, Мейси отговори. Бях там и го видях. Бяхме стигнали до мястото, където Стела, седнала край гроба на Джейн Остин в катедралата в Уинчестър, в ръка с копие от „Менсфийлд парк“, чува шепота в църквата за обявената война. При думата „война“ Мейси направи една от нейните странни и страшни гримаси с устни. От отворените й очи потекоха сълзи, а ръката й, стисната в ръката на Стела, помръдна.

— Тя реагира, Ник — казах аз по-късно същата нощ. — Видях това с очите си. Нещо се случи.

— Възможно е, Дан — отвърна уморено и малко раздражено той, беше работил осемнайсет часа в раковото отделение. — Но вероятно не означава нищо. Казах ти: Мейси има неволни спазми. Видял си движение и мислиш, че е предизвикано от дума или докосване. Не е. В този случай няма причина и следствие. Това е произволно, случайно действие. Съветвам те да го запомниш. Не се поддавай на въображението и сантименталността, Дан. Те няма да помогнат.

Винаги съм имал проблем в свързването на причина и следствие. И макар че не признах на Ник, не приех тази диагноза. Това бе онази примитивна част в мен, подчинена на инстинктите — вероятно моята циганска жилка, — както съм свикнал да я определям, — която се придържа към друга, по-различна вяра. Познавам Мейси от най-ранното й детство. Бях свидетел на нейния особен начин на мислене и нейната непокорна, неподатлива на обработка воля през едно десетилетие. Когато седях край леглото й в болницата, си мислех за нейните верни компаньонки, нейните невидими монахини, и за дисциплината, която те спазваха. Спомних си обясненията й за това

как е разделен денят им — бдения, хвалебствени молитви, причастие и т.н. Мислех си за времето, което бе избрала да скочи и за участието на вечернята в този избор, и почти бях уверен, че лекарите грешат. Чувствах, че Мейси може да говори, но е избрала да не го прави. След като бе избегнала смъртта, тя бе поела обет за мълчание. Това не бе заради увредената мозъчна кора — беше дисциплина, нещо от този сорт.

Късно една вечер през септември останах сам с Мейси. Стела отиде да си вземе малко чай; сестрите бяха в другия край на отделението. Взех малката й ръчичка в моята и се наведох над леглото. Мейси миришеше на болничен сапун и на спирт за разтриване. Видът ѝ сви сърцето ми от болка. Заговорих тихо, като гледах право в нея.

— Мейси, знам, че ме чуваш. Знам, че искаше да умреш. Но ти не умря и това твоє мълчание — то е ужасно. То разбива сърцето на Стела и на дядо ти. Цялото семейство — всичко се обърка, Мейси, откакто направи това. Всички толкова много те обичат. Ти липсваш страшно на всички. Върни се оттам, където си се заключила сама, върни се и говори. Знам, че можеш. Моля те, Мейси. Заради любовта на Бога! Мейси, говори!

Чаках. Нямах дори най-малък намек за движение. Очите ѝ, които бяха отворени, останаха неподвижно фиксирани в пространството. Провалът ме огорчи, остави ме ядосан и нещастен — моята смешна, жалка суета също бе наранена. За момент бях повярвал, наистина бях повярвал, че е възможно да бъда онзи, който ще направи чудото. Сега мисля, че Мейси сигурно е усещала тази моя суета, стремежа на егото ми, а молбата ми не е била чак толкова чиста и искрена, колкото бих искал. Като се има предвид нейната мания за точната степен на безгреховност, тя сигурно е усетила и най-слабото отклонение. Не бих могъл да я заблудя.

След това започнах да я посещавам по-рядко.

Един месец по-късно, началото на октомври; вторият месец от падането на Мейси. Ситуацията в болницата е непроменена: няма никакво подобрение. Междувременно последствията от падането са

прекалено явни. Дядо Мортланд получи първия от сърдечните си удари; Фин се грижи за него в абатството, защото той е прекалено слаб, за да го напусне, но приближава Архангеловден и тя трябва да се върне в Кеймбридж, в колежа „Гъртън“. Трябва да се наеме болногледачка, тъй като дядото не може да се обслужва сам; никой не знае колко ще струват услугите на тази жена, това е поредният от многото растящи разходи.

Стела отказа на предложението на Усойницата да предостави къщата на Итън Скуеър на нейно разположение; Усойницата бе силно разочарована. Стела, която може да бъде много упорита, избра да се настани в една стая в дома на свой приятел — стара бохемска къща на Тотенхам Корт Роуд близо до болницата. Този приятел — литератор, издава доста критично, дори ругателно литературно списание; то е малко, както и тиражът му. Стела казва, че го била познавала вечно; „била поддържала връзка с него от години“ и сега той бил така любезен да ѝ позволи да плаща седем лири и десет шилинга на седмица за една мизерна стаичка, в която не може да завъртиш дори котка: това е с една лира повече, отколкото Ник и аз плащаме за две стаи в Айслингтън. Подозирам, че този мъж може би е някоя от многобройните неомъжени лели на Стела от периода на литературното ѝ странстване една година преди брака. Но не казвам нищо.

Джулия, която виждам рядко и прилежно избягвам, започна работа в „Обзървър“, браконьерства от „Сънди Таймс“ и вече печели известна популярност. С ярост открих, че Джулия наистина може да пише. Служи си доста умело с отровната кама на писалката: насочва я към някой известен мъж (а нейните редактори са достатъчно умни да използват точно това). Красивата Джулия фиксира този мъж със своите сини като синчец очи и го омагьосва. Когато той е напълно обезоръжен, заслепен и покорен от нейната много сладка глупост, тя получава цитатите, които ще го провалят. Трябва да призная, че в работата си тя е смъртоносно забавна. Не мога да ѝ простя това. Моето отвращение от нея се задълбочи, след като научих, че живее фактически безплатно в един апартамент на Портобело Роуд. Две „скандални кралици“ притежават този апартамент и — според Джулия — сделката се състои в това, че тя им глади ризите, или може би роклите. Не вярвам в тази сделка, нито в сексуалната ориентация на притежателите на апартамента. Не бих се обзаложил, че е точно така.

А аз? Е, аз все още не съм направил онази реклама, която ще ме изстреля в Холивуд — още е много рано. Работя в агенцията, която исках: работата ми включва правене на чай и кафе, сортиране на пощата и да бъда унижаван. Тази седмица получих моята първа експериментална задача — да напиша материал за каталога за поръчки по пощата. Този каталог, предназначен за по-едрите дами, се отличава с хиляда вариации на една рокля, подобна на палатка. Вече съм научил, че стандартът за този вид материали е максимум петнайсет думи. Всяко изречение, по-дълго от дващест и пет думи, е неприемливо Дикенсово. Параграфи, по-дълги от петнайсет реда, са отблъскващи за едрите дами и не само за тях, така че ги избягвам. Аз съм проникателен: излязох на улиците, за да направя собствено проучване на пазара. Спирах едрогабаритни дами пред магазините и ги разпитвах какво искат от своите дрехи. Тези едри сладурани са големи майтапчийки, много са забавни: една предложи да отидем у тях, и щяла да ми покаже. В резултат на моето проучване, рекламата ми гласи следното: „Дами, искате ли да се чувствате удобно и да изглеждате като момиче за милион долара? Искате ли да накарате пулса на мъжете да подскача? Искате ли едно хубаво гъвкаво коланче на кръста? Ето го и отговора...“.

Пиша на Фин веднъж в седмицата и ѝ се обаждам често, макар че е трудно. Първо: Ник и аз все още нямаме телефон вкъщи, защото прокарването на линия е процес, който май изисква три години и включва преговори със сложността на лабиринт. Второ: в „Гъртън“ има само един телефон, близо до будката на портиера. Така че аз трябва да се обадя от уличен телефон и докато намерят Фин и тя ми отговори, апаратът гълта около лира във вид на пенита. Коридорите на „Гъртън“ са дълги като проповед; отговорите на Фин са кратки и неясни като на пророчица.

Междувременно работата в рекламната агенция ме научи, че външният вид не само на по-едрите дами се нуждае от ревизия. Моят също. Имиджът ми вече е преминал през повече поправки и настройки, отколкото помня: бил съм Елвис, бил съм беглецът от Борстал (виновно е средното училище), бил съм Джеймс Дийн, в комплект с пакета цигари, пъхнати в навития ръкав на ризата — връх на шикозността! Бил съм рокер и Мик Джагър, бил съм крайно хипи — никога не бях сигурен кое е правилното и дали изборът ми е

сполучлив. Сега, благодарение на заплатата, която получавам, се стремя да бъда еkleктичен с помощта на магазините на Оксфам. Оксфам е мястото, където това може да се постигне.

Когато Стела ми се обади в работата в началото на октомври и ме помоли да отида на другия ден в болницата, веднага се съгласих. Започнах да обмислям какво да облека. Да, знам, знам какво ще си кажете, но младостта може да бъде тривиално обсебена и глупава. Освен това тази визита беше ключова: Фин щеше да бъде там, а аз не бях я виждал от седмици. И Усойницата, която се месеше и дърпаше конците, която унижаваше Стела от първия ден, също щеше да бъде там. Стела се опасяваше, че Вайълит свиква съвет и иска публично разглеждане на въпроса. Нямам търпение да се срещна с лейди Вайълит — една жена, която мразя и от която се отвращавам задочно от много години. Планирам да убия този дракон пред Фин и така да спечеля безсмъртното ѝ възхищение. Планирам какво ще кажа и се обличам съответно и подходящо. Дали приличам на Свети Георги? Дали приличам на рицар? Не съвсем.

Издокарвам се в дълго палто от туид, купено от Оксфам, ушито от първокласен шивач. Под него нося кадифеното си сако от „Ози Кларк“, купено на Кингс Роуд, сако, което струва две седмични заплати. Външният ми вид е допълнен от джинси, старинна риза, бродиран колан, нямам вратовръзка. Косата ми, разрошена в небрежен, артистичен безпорядък (трябвах часове, за да го постигна), стига до яката на ризата.

Влизам тихо в отделението за пациенти в кома. Един поглед към Мейси и се засрамвам от себе си. Завесата, която отделя леглото ѝ от другите обитатели, е дръпната. Фин не е тук. Тук е Джулия. И Стела, която е в състояние на очевиден стрес. Една жена, която може да бъде само Усойницата, стои в края на леглото на Мейси. Тя носи палто от норки. И перли. И безупречен туид. И обувки, които нашепват за ръчна изработка. Присъствието ѝ е застрашително, а също и гласът. Този акцент — мислех си, че е умрял отдавна с праведна смърт.

Грешил съм. Този акцент и поведението, което върви с него, са живи и здрави. За пръв път в моя закътан живот наистина разбирам значението на термина „управляваща класа“. Готов съм да я мразя — и Усойницата е готова за същото. Когато влизам, тя прави пауза и се обръща. Леденосините ѝ очи се спират върху мен. Трябва ѝ само една

секунда, за да премине с бръснещ поглед от главата до петите и по-малко от една, за да ме отпише. Не мисля, че в този момент е наясно кой съм. Стела, със своя обикновено объркан начин на поведение, не я е предупредила, че Дани — нашето приятелче, циганчето, ще се присъедини към конференцията. Но Вайълит не се нуждае от обяснение — тя може да ме помирише от сто метра, точно както аз мога да помириша нея. Ние сме смъртни врагове преди да сме обменили и една дума. Виждам как регистрира факта, че блуждая от неправилната страна на пътя, от грешната страна на вечния водораздел. Това парвеню не би трябвало да е тук в нейно присъствие, но — след като вече съм, след като трябва да издържи моята странност и принадлежност към работническата класа за кратко — остава само да ме постави на мястото ми.

Английската висша класа е груба и нечувствителна — или поне такъв е моят опит с нея. А грубостта на Вайълит е направо номер едно на стълбицата на победителите. Когато Стела започва несръчните си объркани обяснения, които решително са отхвърлени и пренебрегнати, Вайълит се обръща към мен, вкарва крайчетата на все още облечените си с ръкавици пръсти за много кратко между моите, измъква ги, преди да се е изцапала, отклонява ледения си син поглед и, след като ме захвърля във външните граници на невидимото, се обръща към Стела, прекъсва я безцеремонно и казва:

— Стела, да продължим. Ела на себе си. Вече говорих с консултанта на Мейси. Не съм впечатлена. Трябваше да доведеш тук моя човек, но ти, разбира се, никога не слушаш. Дори и така ситуацията е ясна. Прогнозата е много лоша. Е, Стела, съгласна ли си с това?

Ах ти, гадна путко, мисля си. Ти богата, завита с норки, безчувствена, гадна путка! Лицето на Стела представлява маска на нещастieto: тя цялата се изчервява и очите ѝ се пълнят със сълзи. Джулия, браво на нея, трябва да признае това, светкавично се намесва, преди да успее да направя същото.

— Стела е в много по-благоприятно положение да прецени състоянието на Мейси от теб, Вайълит — казва тя. — Напомни ми, моля, колко пъти си идвала на посещение?

— Два пъти. И те бяха достатъчни.

— Моля те, не се чувствай задължена да идваш трети път — срязва я безмилостно Джулия. И тогава, наистина точно тогава аз осъзнавам, че там присъства още една жена — млада жена, която седи невидима зад палтото от норки на Усойницата. Една млада жена, която Вайълит очевидно няма намерение да представи на селянина.

Тази девойка сега се изправя на крака. Виждам, че е на деветнайсет или двавет години. Има тъмна коса до раменете, захваната с кадифена панделка като на Алиса. Облечена е с една от онези блузки с якичка и цвят на печен сладкиш, които Джулия презира от дън душа, и розова жилетка. Има сладко, но съвсем незабележително лице и благородно държание. Хайде да се опитаме да познаем: девствена дебютантка^[2] в стила на петдесетте години.

— Вайълит — казва с нежен глас тя, като поставя ръката си върху норките. — Моля те, не бива да разстройваме Стела. За всички ни е ужасно тежко.

И, което е удивително, намесата на това момиче е далеч по-успешна от масираната фронтална атака на Джулия. Вайълит спира, после потупва ръката ѝ.

— Да, добре, Вероника, скъпа — съгласява се тя. — Може би си права. Трябва да обсъдим това спокойно и тук не му е мястото. Прости ми, Стела. Винаги говоря онова, което мисля, нали знаеш. Изминалите два месеца не бяха леки за никого от нас.

Сетне настъпва суматоха — действия, по време на които Вайълит настоява Стела да я придружи до чакалнята, където двете могат да говорят насаме; Джулия държи тя да придружи майка си и успява да надделее над Вайълит. Усойницата ме изключва от обсъждането; това става преди да съм се усетил.

Момичето с нежното лице и аз сме оставени да седим в единия край на леглото на Мейси. Очите ѝ са затворени: тя може би спи, но може и да не спи. Момичето с нежното лице, което сега е оцветено в розово, ми подава ръката си и ми обяснява коя е. Тя е Вероника, бъдещата булка на Едмънд Мортланд, внука на Вайълит и неин наследник. Осъзнавам, че това мило и благородно момиче ме гледа по изумителен начин, като хипнотизирана, начин, който познавам и намирам за досаден. Може би, предлага с извинителен тон тя, докато другите говорят, бихме могли да слезем долу и да пием по чаша чай в неприятното и депресиращо кафене на болницата.

Намираме пътя до кафенето по стълбите надолу през болничния лабиринт.

— За какво по-точно е това обсъждане? — питам Вероника, когато сядаме. — Защо е толкова необходимо?

— Вайълит мисли, тя смята... че е настъпил моментът, когато... Когато трябва да се вземе решение. — Колебание. — Решение дали лечението трябва да бъде прекратено. Опитах се да споря с нея. Все още се надявам, че Мейси ще се оправи — ужасно е човек да я гледа в това състояние. Но Вайълит е толкова настоятелна. Тя е пресметнала всички вероятности предварително.

Подавам купичката със захар на това дете, което отново се изчервява и отказва, и през цялото време се чудя защо Вайълит прави това. Този вид интервенция изглежда неоправдана дори за човек, толкова злобен като Вайълит.

Предлагам на Вероника цигара. Тя приема една и аз я запалвам.

Не е пушачка: издава я нервното, неопитно пуфкане. Въпреки това прие цигарата и мисля, че знам защо. Глупаво малко същество. И понеже нямам друга причина, освен досадата и ленивото любопитство дали ще проработи, дали ще подейства или не, аз превключвам и пускам в ход чара си. Научил съм се как да го правя. В рамките на пет минути, дори по-малко, и на това толкова неподходящо място, при цялото тракане на чаши, миризма на мазна храна и гранясал кейк, мога да се уверя, че той действа. Вероника бърбори, забележките ѝ са придружени с краткотрайни, пикиращи погледи в моя посока, сякаш съм някакво екзотично създание зад решетки в клетката на зоопарка; едно създание, което може да се окаже очарователно и приятно развлекателно, а може да се прояви като смъртоносно или крадливо.

Тя ми разказва, че сватбата трябвало да бъде ускорена: първоначално смятали да изчакат до пролетта и било планирано много по-голямо тържество, но при тези обстоятелства това било неприемливо. Така че сега сватбата щяла да се състои тихо и кротко през ноември.

Хич не ме интересуват тези сватбени планове. Чувствам се нещастен. Мисля за Фин и се чудя защо, след като е обещала да дойде, не го направи.

— Първоначално бях разочарована — бърбори Вероника. — Но съзнавам, че Вайълит е права, разбира се. Освен това така е по-добре за Едмънд и мен. През медения месец ще отидем в Париж, после в Рим. Безумно съм развълнувана. Никога не съм била в Рим.

— Отдавна ли познавате Едмънд? — питам съвсем незаинтересовано.

— От цяла вечност. Едмънд е по-възрастен от мен с осем години, което не е много, наистина. Вайълит и баба ми са ей така. — Тя преплита два пръста. — Винаги съм го познавала. Но той е ужасно срамежлив, а и аз също, така че ни трябваше малко време, за да разберем как се чувстваме. Сетне Едмънд трябваше да събере смелост, за да ми предложи, разбира се...

Тази детинска откровеност е очарователно трогателна. Не мога да повярвам на подобна наивност.

— И колко време продължи това, Вероника? — питам сухо.

— Години — тя силно се изчервява. — Мислех, че може би ще ми предложи, когато завърших гимназия, защото бе толкова сладък и мил с мен, когато за пръв път отидох там. Беше такава гадна дупка, като затворнически лагер. Едмънд знаеше колко бях нещастна и ми пишеше, освен това обикновено идваше и ме извеждаше на обяд... а баба беше сигурна, че е лудо влюбен и че просто изчаква, докато стана по-голяма. Но рождените ми дни идваха и си отиваха. Когато бях на шестнайсет, ме пропъдиха за цели две години в онова ужасно училище в Швейцария — и тогава Едмънд трудно можеше дори да ми пише, така че изоставих надеждата си. Всъщност срещнах един човек в Швейцария и бях доста влюбена в него... — Тя ме поглежда. — Но накрая нищо не излезе. Когато се върнах у дома, баба каза, че тя и Вайълит ще имат военен съвет...

Моето мълчание и невнимание най-сетне са забелязани. Историята на Вероника спира със заекване. Тя се извинява. Казва, че съжاليا, разбира, че ме е отегчила. Минали са само петнайсет минути, но не мога да поема повече от това празноглавство. Мисълта за Вайълит, която плаши с надменността си Стела, дори и в присъствието на Джулия, ме кара да бъда неучтив.

— Може би трябва да се кача горе — предлагам. — Досега трябва да са приключили обсъждането.

— О, не! Не го правете все още — моли ме пламенно тя. — Не е възможно да са свършили — вие нямате представа как говори Вайълит. Стела ще бъде добре, Стела всъщност е доста корава, не мислите ли? Тя има Джулия, а Джулия е супер, нали? Толкова е красива. И умна. Кара ме да се чувствам ужасяващо глупава и старомодно облечена. — Тя млъква. Аз не казвам нищо. — Освен това — продължава момичето, изчервявайки се отново. — Не е честно. Аз ви разказах толкова много за себе си — а не знам нищо за вас. Откъде познавате семейство Мортланд? — Колебае се. — Приятел ли сте на Джулия? Чудех се... Мислех, че може би...

— Да съм приятел на Джулия? Не. Не и в този смисъл на думата. По-скоро обратното.

— Близо ли живеете до Уикенфийлд? Говорите като... не съм сигурна. Помислих си, че може би сте ирландец.

— Не. Роден съм и съм израсъл в селото. Баща ми беше селскостопански работник там. Баба ми бе чистачка в абатството. Познавам Джулия и Фин от деца.

Чудя се каква ще бъде реакцията ѝ и тя не ме разочарова. Трябват ѝ няколко секунди, за да се съвземе.

— Съжалявам — успява да продума накрая. — Не съм предполагала. Мислех си — външният ви вид, говорът ви... Очите ви са толкова черни, и косата също.

— Имам циганска кръв във вените. Баба ми ме отгледа, а тя е чиста циганка. Така че можете да направите кръст върху дланта ми със сребро, Вероника, и ако го направите, ще отгатна бъдещето ви.

— О, небеса — подигравате ли ми се? Не мога да кажа кога го правите и кога не. Циганска кръв? Истина ли е? Не вярвам, че можете да предсказвате бъдещето. Не вярвам в такива неща... наистина. От друга страна, понякога имам странно предчувствие за нещо. Или за някой... чувството е толкова променливо. — Тя едва-едва ме поглежда. — Случвало ли ви се е и на вас, Дан?

— Да, случвало ми се е — отвръщам тържествено. Трудно ми е да запазя лицето си сериозно и знам, че би трябвало да спра сега — не храня никакви лоши чувства към нея. Но ме обзема някакво изкушение да продължа да я притеснявам, да видя дали синът на селския работник ще може да преодолее двете години в скъпото швейцарско училище и възпитанието, което трябва да я е научило да стои на

разстояние от типове като мен. Изкушението е прекалено силно. А възможностите са толкова забавни. — Вие избирате, Вероника — продължавам. — Мога да ви предскажа бъдещето, но кажете по кой начин? С карти таро, чаени листенца или на ръка?

— Амиии, чаят тук е в пликчета — отвръща, усмихвайки се тя. — А и не вярвам, че носите тесте таро в джоба си. Освен това тези карти са толкова страшни. Едно момиче в училище имаше и аз ги мразех. Затова предполагам, че трябва да бъде гледане на ръка. — И тя ми подава своята сладка розова длан, на която има огромен годежен пръстен с диамант и сапфири.

— Много време ли ще отнеме? — пита, останала без дъх.

— Силно се съмнявам — отговарям.

И я карам да смени ръцете, защото тя е деснячка и това е ръката, която ми трябва.

Поглеждам я. Хълмът на Венера е мек и закръглен. Линията на живота е дълга. Вече съм разгадал Вероника и тази длан има много малко неща, които може да ми каже и които вече не знам. Обръщам дланта ѝ настрани и изследвам ръбовете. Не вярвам много в гледането на ръка, но според линиите под малкия пръст, Вероника ще се омъжи само веднъж и ще има само едно дете.

— Тъй, тъй, тъй — въздъхвам. — Вероника, у вас има скрити дълбини. Изненадвате ме.

Получил съм добри уроци от Бела и знам, че този подход е изпитан, проверен и безпогрешен: като дете Бела наблюдавала как Оушън го прилага с голям ефект навсякъде — от Йоркшир до хиподрума Епсъм. Не знам случай да се е провалил при жените. Придружавам забележката си с остър поглед на черните си очи — техника, която прибавих към репертоара си.

Говоря известно време. Когато свършвам, Вероника е бледа и изглежда поразена.

— Не мога да повярвам — заеква несигурно тя. — Не мога да повярвам, че ме познавате толкова добре. Ние току-що се срещнахме, а сякаш ме познавате от сто години. Това е неестествено. Не съм срещала друг като вас в живота си. Вие сте изключителен, Дан. Наистина изключителен!

— Аз съм работническа класа — отвръщам. Ядосан съм и раздражен. — Това може би е изключително за вас. За повечето хора

то е само обикновен делничен ден. — Прекалено е просто, мисля си. И уморително досадно.

— Нямах предвид това — казва с моментен проблясък на гняв в очите тя, което ме кара да я харесам повече. — Не казвайте това — то е ужасно. Аз не съм сноб. Не ме интересуват класите. Времето на класите отдавна е отминало.

— Така ли мислите, Вероника?

— Да. — Тя си поема дълбоко въздух. — Бих искала да бъдем приятели. Вие вече ме познавате по-добре, отколкото повечето от моите приятели. Ето... — Тя вади картичка от дамската си чанта и пише на нея. — Това е моят телефонен номер, живея заедно с две момичета от училище — Виктория и Вирджиния. Наричат ни трите В! Имаме очарователно малко жилище в Челси, точно до Кингс Роуд. Бих искала да дойдете и да вечеряте с нас. Обещайте, че ще го направите, Дан, ще бъде толкова забавно! Можете да вземете с вас и вашите карти таро — нямам нищо против да ми гледате с тях. Няма да се страхувам и... — Тя спира да говори. Видяла е изражението на лицето ми.

— Не правя евтини номера по купони. Не съм клоун под наем. Съжалявам.

— Нямах предвид това — защо сте толкова докачлив? Моля ви, просто вземете картичката. Тя няма да навреди на никого. Просто я вземете. Не е необходимо да се обаждате, ако не искате.

Вземам картичката от нея. Тонът ѝ е така настойчив; изражението толкова умолително, но и малко нацупено. Поглеждам картичката, сетне я скъсвам на малки парченца и ги хвърлям в пепелника.

— Лоша идея — казвам. — Много лоша, Вероника. Повярвайте ми.

И това беше истината. Тя, разбира се, не ми повярва.

Без повече приказки ние излизаме от кафенето и се връщаме през лабиринта на болницата в отделението на Мейси, без да си кажем нито дума. Там намираме Вайълит, Стела и сърдитата, с опънато от гняв лице Джулия.

— А, ето те и теб, Вероника — казва Вайълит, когато влизаме. — Чудех се къде си се дянала. В кафенето? Е, надявам се, че не си бръщолевила глупости. Сигурна съм, че господин, господин... — съжалявам, забравих името ви... Но съм сигурна, че ви задържаме...

— Казвам се Даниел Нън — отвърщам. — Напротив, не бързам за никъде.

Леденосините очи на Вайълит преминават още веднъж по лицето ми. Това е кратко сканиране, но аз усещам, че сега вече съм вкаран в паметта. Тя се обръща към леглото, на което лежи мълчаливата Мейси, в същата поза и положение както преди, със затворени очи и без да помръдне. Прикрепените към нея тръбички пулсират, хранят я и отделят излишните продукти. Мониторът премигва.

— Стела, ще ти го кажа за последен път — подема Вайълит. — Запитай се сама: искаш ли това страдание да продължава? Не само за Мейси трябва да мислим. От цялата тази работа Хенри отчайващо се разболя. Ти си изтощена — и ако продължаваш така, ще се сринеш. Това ще бъде ужасно за Джулия и Фин. Така че трябва да се вземе решение най-късно до края на годината, ако ли не и по-рано, според мен. Знам, ти предпочиташ да оставяш нещата както са, но в този случай не можеш. Положението няма да се подобри. Състоянието на Мейси е *дегенериращо* — и това е очевидно за всички доктори и сестри. То е болезнено ясно за всички, Стела!

Очите на Мейси се отварят. Те се отварят широко в момента, в който Вайълит произнася думата „дегенериращо“. Спират се върху нея в края на леглото. И този поглед — жив, концентриран и гибелен, носи силно послание — точно както е в картината на Лукас. Това е същото изражение на Мейси, което Лукас е успял да улови в своя портрет — никога преди не бях го осъзнавал. Дори Вайълит, която е бронирана, която сякаш е опакована във виртуално импрегнирано самопочитание, не може да му устои. Тя отстъпва назад и издава слабо, нервно възклицание.

Бавно, с огромно усилие Мейси обръща главата си върху възглавницата и поглежда право в Стела. Устните ѝ се движат. Не се чува никакъв звук, но устните ѝ се движат. И започва да мести дясната си ръка по начин, който кара космите на кожата ми да настръхнат. Движи я с прекъсвания, пречат ѝ интравенозните игли, забити в нея, но това движение не може да бъде пренебрегнато или определено като случайно. Тя движи ръката си, която е с бледа кожа, болезнено тънка и със синини, мести я по белите болнични чаршафи, съвсем бавно, само по милиметър. Като че ли ръката ѝ се движи и пълзи по свое собствено желание, макар че изражението върху лицето на Мейси показва

интензивна концентрация. Стела, наведена над леглото, стои като парализирана. Ръката на Мейси продължава да пълзи с рачешка скорост към ръката на майка ѝ, спира и пак тръгва. Сантиметър след сантиметър. С едно последно усилие Мейси успява да вдигне пръстите си; те правят паешки прогрес през ръката на майка ѝ и я драскат. Стела обръща дланта си и Мейси я хваща здраво. От гърлото ѝ излиза един нисък ръмжащ звук. Не мога да кажа със сигурност какво означава, но Стела без съмнение разбира значението му.

— Тук съм, скъпа — казва тя. — Тук съм, Мейси. О, знаех, че можеш да ни чуеш. Знаех, че ще се възстановиш... — Тя я взема несръчно в прегръдката си, а сълзите текат по лицето ѝ. — Джулия! — вика. — Дан! Вие видяхте това! Вие сте свидетели. Бързо, иди да намериш сестрата, повикай докторите, веднага — искам и те да го видят...

Междувременно пристигат сестри и доктори от различни специалности. По време на последвалата бъркотия Вайълит изчезва, придружена от безмълвната Вероника. Аз се навеждам през леглото, за да целуна Мейси по челото и да се сбогувам. Чувствам, че този момент е за Джулия и Стела, не за мен — и предупреден от Ник, знам, че подобен явен прогрес не изключва повторно влошаване. Не искам да бъда свидетел, нито да предам моя страх на Стела.

Когато се навеждам над Мейси, тя улавя моя поглед. Гледа ме право в очите със стоманен поглед, сякаш ме вижда за пръв път, сякаш в мен Мейси съзира някой, когото разпознава като неин съучастник, близък или довереник. В изражението ѝ има нещо неумолимо, което ме шокира. Осъзнавам, че сигурно си въобразявам, но въпреки това отстъпвам назад.

Излизам в болничния коридор. За моя изненада, Джулия идва след мен.

— Не се научи, нали? — казва тя, без каквито и да е предисловия. — Благодаря ти за помощта, Дан. Чай в кафенето! Бедното момиче изглеждаше така, сякаш е било ударено от светкавица. Вероника е мило и добро по душа дете. Тя е символ на необразованата невинност. Признай си поне веднъж, че няма какво да доказваш. Можеш да я въртиш на малкия си пръст. И двамата го знаем.

— За бога, за какво говориш? — питам. — Пих чаша чай и край на историята. И умрях от скука, мога да кажа със сигурност. Каза ми, че ще се жени. Била учила две години в Швейцария й й трябваха още две години, да ми го разкаже. Ако си мислиш, че това момиче е мой тип, значи *наистина* не ме познаваш. Само миловидност би ме задушила.

— Хубаво, тя е много мила със Стела и не искам да бъде наранена. Освен това аз те познавам, Дан. Виждам през тебе като през стъкло. Ти не можеш да устоиш на желанието си да завоюваш, да побеждаваш.

— Не, не ме познаваш, Джулия! Не знаеш кое е най-важното нещо за мен. Не мисля за Вероника. Мисля за Мейси. Какво ти става? Да не би да ревнуваш?

— *Как ли пък не* — тросва се тя и се връща в отделението. Вратата се люлее зад нея.

Тръгвам през безкрайния лабиринт от болнични коридори. За няколко минути забравям обвинението на Джулия: мисля за Мейси и момента, в който ръката й започна да се движи; мисля си колко странен, колко объркващ беше този момент. Той накара Стела да се радва; трябваше да накара и мен да се радвам — но не успя. Имаше нещо потайно в тази ръка, движеща се така целеустремено по чаршафа: не можех да определя поради каква причина, но бях хипнотизиран от нея и я намерих за обезпокоителна.

Накрая налучквам пътя към главния вход на болницата и излизам навън; вече пада мрак. Чувам ръмженето на градските зверове — лондонският трафик, звукът на клаксоните; една линейка пристига, синята й лампа свети и се върти. Някаква сянка се откъсва от стената, приближава се и ме дърпа за ръкава. Обръщам се и за мое удивление откривам, че тази сянка е Фин — Фин, която едва мога да позная.

— Дан? — казва тя. — Чаках те толкова дълго. Къде можем да отидем? Трябва да поговорим.

---

[1] Постоянно вегетативно състояние (мед.). — Б.пр. ↑

[2] Момиче от аристократичен произход, което току-що е било представено в обществото. — Б.пр. ↑

25

ФИН

Не мога да видя добре Фин — сега го осъзнавам, лежейки тук в пухеното легло, без да съм сигурен ден ли е или нощ, и дали утре не е вчера. Времето се е разместило и въпреки тази примка — Фин и аз стоим там в полумрака, една синя лампа святка и се върти, виждам я на пресекулки — виждам как бледото ѝ лице се вдига към мен, виждам ръката ѝ, която се мушка в ръката ми, и изражението на лицето ѝ, объркано, неясно и разстроено. Опитвам се да разбера как няколко седмици — четири или пет, откакто съм я видял за последен път, са успели да причинят такава трансформация: Фин е наддала на тегло, лицето ѝ изглежда подпухнало и бледо, личи, че е плакала. Опакована е в много пластове сиви вълнени дрехи: дебела пола до глезените, пуловер, който я скрива, от шията до бедрата, широка вълнена жилетка върху него, върху всичко това огромно торбесто палто от туид, което е загърнала около себе си; тя силно трепери.

Не мога да чуя гласа си, докато я гледам, и не съм сигурен, че съм казал нещо. Предполагам, че се опитам да я попитам какво има, какво не е наред. Вероятно съм се опитал да разбера защо не е дошла в отделението, защо ме чака тук, и в същото време си мисля, че сигурно съм направил опит да ѝ разкажа за Мейси.

— Не, не — казва тя, като се обръща. — Няма да отида там сега. Не мога да видя това. Не мога да го понеса — цялата надежда, изписана на лицето на Стела. Мейси не се е завърнала от мъртвите, Дан, тя няма да се върне. Ти го знаеш толкова добре, колкото и аз.

— Казвам ти, Фин! Това беше различно. Беше промяна. Видях я.

— Колко голяма промяна, Дан? — Лицето ѝ се обръща, то изплува от полумрака, осветено в синьо. — Ще върви ли отново Мейси, ще говори ли? Знаеш, че няма. Пораженията са необратими. Ник ми обясни това още в абатството. След това отидох в библиотеката на университета — стоях там дни наред, преглеждах всички медицински статии и книги и научих, че някои неща са необратими. Точно такива са — необратими. Няма да се променят, няма връщане

назад, нито поправка, нито ремонт или пренаписване отново, Дан. Това е завинаги.

И започва да плаче. Виждам сълзите, които бликат от очите ѝ, сини сълзи в синята светлина, а лицето ѝ остава в сянката. Тя отново ме дърпа за ръката.

— Къде можем да отидем? — пита. — Някъде, където да поговорим. Трябва да има някакво място — някое малко кафене, има стотици кафенета наоколо. Сигурно знаеш някое.

Не знам нито едно. Предлагам да се върнем в болницата и да говорим в тамошното кафене, но Фин се дръпва отново, когато го предлагам.

— Не, не там. Мразя болниците! Цялата тази суматоха и смърт зад всяка врата. А и можем да се сблъскаме със Стела и Джулия — Джулия там ли е? Не искам да виждам никоя от двете, не точно сега, все още не — хайде да вървим, Дан, моля те, просто *да се разходим*. Все ще намерим някъде местенце.

И ние наистина намираме в лабиринта от малките тесни съседни улички. Едно гръцко-кипърско кафе-бар: след полумрака навън светлините му са ослепителни. Те хвърлят сини сенки под очите на Фин и отнемат от лицето ѝ всички цветове. Ние сме единствените посетители. Сядаме отзад в топлия застоял въздух, изпълнен с миризмата на готвено и сладостната пара от кафемашината. Бръмченето ѝ, дрънкането на чаши и чинии в миялната машина, тихите разговори на чужд език между собственика и неговия помощник — всичко това ме пренася в Гърция и двамата с Фин се озоваваме на някакъв гръцки остров. Беше много интимно — само ние двамата, гледаме се над нашарената на точки червена маса „Формика“^[1]. Имаше захар в захарницата и хартиени салфетки; Фин започна да си играе с тези предмети, първо със захарницата, после с аленочервените салфетки. Тя ги сгъваше между облечените си в черни ръкавици пръсти, аленочервено и черно и когато повече не издържах да я гледам да прави това, сложих ръка върху нейната и казах:

— Хайде, Фин, казвай!

— Направих нещо ужасно — промълви тя. Сълзите се увеличиха. — Ти никога няма да ми простиш.

— Фин, няма нещо, което да не мога да ти простя. И освен това не става дума за прошка, не и за нас. Сега ми кажи.

— Изглеждаш ли ти различна? — Тя вдига очи към мен. — Кажи ми какво виждаш, Дан.

Колебая се. Вече ме пробужда предчувствието, което ме плаши толкова много, та ми е трудно да говоря.

— Не изглеждаш добре — започвам бавно. — Изглеждаш отчаяна, разстроена, изморена и бледа...

— Изглеждаш ли глупава? — пита тя, като ме прекъсва. — Изглеждаш ли ти глупава? Защото съм точно такава, Дан. Глупава, глупава, глупава. Някога мислех, че съм умна, че съм интелигентна. Така ми казваха хората. Имах мозък, много мозък и отидох в Кеймбридж, където ме научиха да го използвам. Бях толкова щастлива заради това — то е единственото нещо, което винаги съм искала да правя. Да отида там и да чета, да се науча да чета за три цели години. Представях си *удоволствието* от това. Представях си *удоволствието* и радостта. Е, аз захвърлих *всичко това* — заедно с няколко други неща... Моето самоуважение — не че то означава много, мога да се справя и без него. Съзнанието ми за това коя съм — да, няма го, то е напълно изгубено по пътя. Не знам коя съм и... Дан, съжалявам. Не мога да говоря повече. Не мога да мисля повече. Не и по начина, по който бях свикнала: мозъкът ми не работи. Той просто се върти ли върти в кръг, като плъх в капан. Това ме прави себична. Не мога да мисля за Мейси, нито за Стела, нито за дядо. Не съм в състояние да мисля и за теб, не и по начина, по който искам — и това ме кара да се чувствам виновна и обърквана, лоша, порочна...

Целият този водопад се излива от нея прекалено бързо и аз се опитвам да следя мисълта ѝ и да разбере нещо. Опитвам се да свържа думите и изражението в очите ѝ, и все още съм болен от предчувствия.

В съзнанието ми има една част, която блокира останалите — това е мисълта: „Не, не може да бъде, тя няма намерение да ми каже това“. И тогава несръчно, неочаквано, борейки се с масата, Фин се изправя. Разтваря полите на палтото си. Вдига всички слоеве дрехи, жилетки, пуловери и аз виждам налятата ѝ талия и видимата извивка на корема, които те крият.

Казвам ли нещо? Не знам. Мисля, че наведох глава, защото в очите ме блъсва червената формика и започвам да броя точиците по

нея, да разглеждам шарките, които те образуват. Една ръка поставя две пластмасови чаши с кафе пред нас — кафето е черно, с един пръст кафеникава пяна отгоре. Тогава Фин казва:

— Четири месеца.

Мога да чуя гласа си, който повтаря като ехо цифрата. Казва нещо като *четири*? *Не, не може да бъдат четири*. И тогава се опитвам глупашки да броя назад, но сметката не излиза. Всички месеци се объркват, сетне се подреждат и аз се чувам да изричам:

— Четири — но това би означавало... Фин? Това не е възможно. Началото на юни? Ние все още бяхме в Кеймбридж. Значи преди да се върнем в абатството. Как може да е станало? Ние бяхме... мислех си, че бяхме... мисля, че ти беше...

— Знам какво си мислиш — казва тихо и спокойно тя. — Скъпи Дан, мой най-мили Дан, знам какво си мислиш и знам как съм те лъгала. Съжалявам. Повярвай ми, толкова много съжалявам.

Гледам лицето ѝ, което не мога да видя ясно, защото сега кафенето е замъглено, разтича се, размива се. Чувствам, че съм заклещен, хванат в капан и че Фин също е заклещена: тази среща, този разговор е бил провеждан милион пъти. Знам всеки ред от сценария, всяко изречение, което тя ще каже и всяко, което аз ще кажа. Не искам да ги произнасям, макар да чувствам как се качват и напират към устните ми. Не искам да изхвърча от това място, нито да я разпитвам, нито да я обиждам, нито да я моля или да плача, но мога да видя всички тези добре обмислени по сценарий поведения. Кое да избира? Те всички са безсмислени, унизителни, очевидни и неадекватни.

— Лукас знае ли? — процеждам най-накрая. Едва-едва мога да говоря.

— Да. Знае.

— Откога? Кога си му казала?

— Преди два месеца. Около два. Направих някои тестове — нали знаеш, вече се правят такива тестове. И резултатите дойдоха един ден преди двете със Стела да тръгнем за Лондон. Казах му след това — не си спомням кога точно, защото Мейси... е, ясно ти е защо.

— Кой направи тестовете? Ти не си могла да ги направиш в Уикенфийлд. Не си ходила при доктор Марлоу — бащата на Ник, нали?

— Не. Очевидно не. Лукас взе колата на дядо. Закара ме до Дийпден. Направих ги там. Измислих някаква глупава история, дадох им фалшиво име, казах, че съм на гости в околността, нещо такова. Те не ми повярваха, разбира се. Но непрекъснато се сблъскват с подобни случаи. Всичко е толкова предсказуемо и ясно — това е едно от нещата, които мразя най-много. Колко мръсно и ясно изглежда за останалите хора. Дан, беше ужасно, те ме накараха да се почувствам толкова мръсна. Никога не съм била така унижена... Всъщност тогава не бях. Сега се чувствам така. Сега вече свикнах с унижението. Коеето е добре, предполагам, защото ще има още много от него.

Тя ми се усмихва накриво, очите ѝ са пълни със сълзи. Взема захарницата и я разглежда, сякаш не може да познае какво е това, сетне я разклаща, обръща и изсипва три дози захар в кафето си. Фин не пие кафето със захар, никога. Къде съм бил аз през този ден, питам се. Денят, в който Лукас я е закарал дискретно на доктор? Къде съм бил аз? Дали съм мил прозорци? Или съм поправял трактори? Може би съм раздавал пенсии на пенсионерите в пощата? Колко часа е имала Фин, за да ме измами?

И тогава задавам въпроса. Трябва да питам, без значение колко банален и предсказуем е той, без значение колко много мъже в моето положение са го задавали преди мен. Опитвам се да овладеем гласа си. Изричам:

— Фин, просто ми отговори следното. Няма да те питам отново. Обичаш ли ме? Обичала ли си ме въобще някога?

— Знаеш, че да. — Едри сълзи се стичат по бузите ѝ, гласът ѝ се скършва. — О, Дан, знаеш, че те обичах. В известен смисъл ти си ми по-близък от който и да е друг, и винаги ще бъдеш. Свикнала съм да мисля — ти знаеш какво съм свикнала да мисля. Не можех да си представя дори един миг без теб. Ти беше всичко за мен. Всичко. — Тя се колебае. — Слънцето, луната и звездите. Но ние бяхме много млади, Дан. А после се случи това.

— Заради жените, нали — казвам, преди да мога да се спра. — Господи, Фин, знаеш много добре, че ако ми бе позволила — само веднъж, Фин! Само веднъж и аз никога нямаше да погледна нито една от тях. Не бих ги докоснал дори с пръст! То и не бяха кой знае колко много, а пък и нито една няма значение. Не мога дори да си спомня имената им, нито как са изглеждали. Искях ги за половин час, защото

не можех да имам теб. И ти го знаеш. — Спирам. Мисля за Джулия. Това относяше ли се за Джулия? Беше ли вярно и за нея?

— Може би. — Тя навежда очи. *Тя не знае*, мисля си и се мразя за това. — Точно това си казвах и аз обикновено. Макар че това са думите, които мъжете винаги казват, поне така съм чувала. Не, тези момичета нямат нищо общо. Събудих се един ден и открих, че пет и пет прави десет, а на следващия ден не беше така. Понякога правеше девет, а понякога сто. И тогава осъзнах какво имат предвид хората, когато казват: „Влюбих се“. Не си в състояние да събираш, нито да мислиш, нито да виждаш. Що за банален разговор водим? Не ми харесва.

— Омъжи се за мен, Фин — предлагам. Навеждам се през масата и вземам облечените ѝ в ръкавици ръце, принуждавам я да ме погледне, хвърлям се целият в това единствено предложение в моя живот. И забърквам една страхотна, отвратителна каша. Всичко, което разбрах от думите ѝ, беше, че ме обича, и това ми беше достатъчно: значи бих могъл да пренапиша сценария, да го променя по начина, по който искам. Минава ми следната мисъл: ако вече са минали четири месеца Лукас трябва да я е изоставил, да е зарязал Фин — не мога да си представя, че ще постъпи другояче. Лукас и детска количка в хола? Лукас, опитващ се да рисува, и едно пищящо от колики бебе? Не, не можех да си представя това и знаех, че Фин също не би могла. Тя нямаше илюзии относно Лукас, дори и да го обичаше: Фин, моята Фин бе прекалено умна и имаше ясна представа за нещата.

Знаех какво я очаква като неомъжена майка: в Кеймбридж не искаха *такива*. Една жена биваше прогонвана само защото е приела мъж в стаята си през нощта, докато един мъж, хванат с жена, биваше наказван с лишаване от посетители за няколко седмици. Двойните стандарти работеха с пълна сила и бяха в действие, както винаги са били. Значи я очакваше сигурно прогонване и несигурно, немислимо бъдеще без поддръжка.

— Омъжи се за мен, Фин — повтарям. Вече се виждам как се местя в Кеймбридж, намирам си някаква работа там — на кого му пука каква, ще мия прозорци или тоалетни, ако е необходимо. След като се омъжи, ще ѝ позволят да продължи образованието си. Ние двамата някак ще намерим начин да се грижим за бебето. И аз щях да го обичам това дете, детето на друг мъж; щях да го обичам и да го

отгледам; щях да обичам и да защитавам него и Фин. Знам, че мога да го направя. Просто. Неизбежно. Сетне се поколебавам.

— Прекалено *късно* ли е, Фин? — питам. Срамувам се, но трябва да го кажа. — Четири месеца са прекалено много, така ли?

— Така мисля — отговаря тя, гледайки встрани. — От всяка гледна точка е незаконно. Макар че няма значение, винаги има любезни доктори, които ще ти помогнат да се отървеш. Нямам предвид в задните улички, напротив, в частни клиники или на работното им място. Струва сто и петдесет лири, така чух. Можеш да влезеш и да излезеш същия ден. Вероятно го правят и на четири месеца. Но това е безсмислено. Аз не искам това бебе да бъде убито или наранено. Обичам това бебе, Дан. Искам си моето бебе.

Тя слага ръцете си на корема, сякаш да го защити и аз виждам как лицето ѝ се променя: в очите ѝ се появява едно замечтано изражение, една спокойна, истински женствена духовност, една странна яростна радост и концентрация. Той ме убива, този поглед. Бих дал всичко да видя това изражение и да знам, че бебето, което носи, е мое. Сетне се замислям кой ли е дал толкова подробна информация на Фин — и веднага се сещам — Лукас, който се е озовал в задънена улица и е потърсил най-евтините пътища, измъквайки се заднешком през тях.

Внезапно съзирам съвсем ясно своя път.

— *Омъжи се* за мен, Фин — казвам. Любовта, която чувствам към нея, е толкова дълбока, сигурен съм, че това трябва да я убеди. Говоря и говоря, убеждавам я, убеждавам себе си и ми трябва много време, за да видя, че Фин е станала съвсем тиха и мълчалива, а бледото ѝ лице, цялото мокро от сълзи, е застинало в изражение, което познавам отлично — изражение, пълно с тъга и непреодолим инат.

— Фин, вярвай ми, повярвай ми! Знам, че можем да го направим. Това е всичко, което желая на този свят.

— Не е истина — казва спокойно тя. — Това не е всичко, което желаяш на света, Дан. Разбира се, че не. И защо трябва да бъде?

— Фин, скъпа, чуй ме! Обичам те. Знам, че бих могъл да го направя.

— Но аз не бих го позволила. Не и на теб, Дан. И освен това е невъзможно.

— Не казвай това! Не е така. Фин, не е!

— Така е. Вече съм омъжена.

Гледам я втренчено и с недоверие.

— Вчера се омъжих за Лукас — продължава с равен глас тя. — В гражданската служба в Кеймбридж. — Начумерва се. — Церемонията не беше нищо особено. Имаше пластмасови цветя... Бяха отвратителни. Дадоха ни стотици глупави формуляри, които трябваше да попълним — кой е баща ти, какво е правил. Когато казах, че моят баща е починал, чиновникът, беше един дребен и дебел чичко с очила и костюм, който му бе прекалено тесен, каза: „Искрено съжалявам да чуя това“. А аз си помислих колко глупаво е това изречение. Защо го каза? Какво му пукаше на него, че моят баща е умрял? Защо се преструваше, че го е грижа? Но нямаше какво да се прави, трябваше да минем през всички формалности и, предполагам, това беше част от тях. Отне ни двайсет минути. Както и да е, вече е минало. Виж.

Тя сваля ръкавиците си. И там, на третия пръст на лявата ѝ ръка има венчална халка. Изглежда грозна и пиринчена. Прекалено голяма е. Напомня на халка за завеса. Познавайки Лукас, това сигурно е халка за завеси.

Бях готов да продам душата си, за да купя на Фин злато, диаманти, рубини, всичко, каквото поиска. Ако искаше катедралата „Сейнт Пол“ за сватбата, щях да преобърна небето и земята, за да ѝ я доставя. Но Лукас, разбира се, сигурно гледаше на нещата съвършено различно. Лукас винаги се отнасяше с пренебрежение към церемониите, традициите и всички буржоазни символи — венчални халки, брачни церемонии, „докато смъртта ни раздели“ и тъй нататък.

Това кафене се казваше „При Джорджо“. Все още си е там. Минавам от време на време покрай него. Никога не влизам. Никога не поглеждам през прозорците, за да видя дали вътре седи някоя друга двойка, този следобед, тази сутрин, която води подобен или пощастлив разговор. Прекосявам улицата и извързвам очи. Много ме бива в това. Усъвършенствал съм изкуството да пренебрегвам болезненото.

Но като лежа тук, в това място, където две десетилетия са равни на две секунди, а десет години означават вчера, болката не си отива, както прави обикновено, връща се и се върти наоколо със сила, която

не мога да контролирам. И това ме кара да видя какво направих след това, след като заведох Фин до Кингс Крос и гледах как светлините на нейния влак за Кеймбридж изчезват в мрака. Лукас щял да я посрещне в другия край. Когато напусна абатството, той си взе стая на Грийн стрийт, не много далеч от стария му колеж. Представях си ги как вървят из тези стаи. Представях си ги там, заедно.

После тръгнах: ето какво направих. Не знам къде съм ходил, нито колко време, но знам, че съм вървял километри и това е продължило дълго: късно е, когато на някакъв ъгъл спирам пред някаква телефонна кабина. Мога да правя номера с монети, мога да гледам на ръка, имам памет за подобни трикове — мога също така да помня телефонни номера. Така че влизам в кабината и набирам телефона на малка къща на Кингс Роуд в Челси. Направо фуча: искам да накажа Фин и целия свят, Лукас и себе си; междувреме ще накажа и някого, озовал се случайно в тарапаната, особено след като Джулия сама набута тази идея в главата ми, особено след като Джулия ме предупреди да се въздържа точно от този курс на поведение.

Чувам лекото трепване в сладкия глас на Вероника, когато тя осъзнава кой се обажда; сетне долавям колебанието ѝ. *Била съм сама в събота вечер*; тяхната света троица от В-та се е разпръснала: двете ѝ приятелки заминали при родителите си в провинцията; била съм сама и вече било късно, тъкмо щяла да си ляга, вече било единайсет и половина.

— Сега или никога — чувам се да произнасям. — Трябва да решиш за една минута.

Отнема ѝ трийсет секунди. Половин час по-късно съм в Челси, пред бивша къщичка за прислугата. Тя е ремонтирана и обновена. Вътре, не че наистина виждам какво има вътре — в момента аз съм напълно сляп; та вътре смътно долавям изобилие от блудкаво крепонче и снимки в сребърни рамки, и бродирани възглавнички — прекалено много бродирани възглавнички с кратки банални сентенции, везани върху тях. В моя чест е отворена бутилка вино, запалени са свещи. Вероника е използвала половиния час, за да облече красива розова рокля, да сложи розово червило на устните си, да среше блестящата си коса и да пръсне парфюм върху точките на пулса си.

Октомври е, а стаята мирише силно на пролетни цветя: той е доста шокиращ, този аромат. Един час по-късно ние сме в леглото.

Половин час по-късно Вероника загубва своята девственост. Край на нейната невинност.

Беше едно просто и обикновено прелъстяване — като да отнемеш бонбон от някое бебе. В него обаче откривам истинско свирепо удоволствие; откривам също, че вътре в мен има един нов Дан, чието сърце е станало по-кораво. Той може да не обръща внимание на женските сълзи, ревност и укори, макар да го ядосват; той е научил, че колкото повече жени като Вероника биват пренебрегвани или обиждани, толкова повече те желаят да бъдат подлагани на подобни мъчения. „Къде беше Дан? Защо не ми се обади? С коя беше? Има някоя друга, нали? Каж ми, че ме обичаш — защо никога не ми го казваш?“ Отвращавам се от подобна слабост и мазохизъм, но съм готов да я използвам.

Любовната ни връзка продължава объркано и с прекъсвания около шест седмици. Най-накрая скъсвам с нея два дни преди сватбата ѝ през ноември. Лесно е да я забравя: има страшно много жени, умиращи от желание да заемат мястото ѝ. Освен това съм зает. Зает съм да забравям Фин. Зает съм да се изкачвам по стълбицата на успеха, зает съм с работа, зает съм да тичам из целия Лондон, занимавайки се с онази типична за края на шейсетте години важна работа — да откриеш къде е събитието и да направиш така, че да бъдеш в епицентъра му.

Къде е: това е фразата, която всички ние използваме. *Къде е* — ресторантът, улицата, човекът, магазинът, купонът — всички те могат да бъдат подлогът на това *къде е* и странното е, че много скоро след като си там, в сърцето на това *къде е*, и хоп, presto, *къде е* вече се е преместило. То е някъде другаде и трябва да тичаш здравата, за да бъдеш в крачка с него или — тайната амбиция на всеки — да бъдеш дори пред него. Да го изпревариш. Господи, мислиш си — какво става? *Къде е* беше тук вчера, то бе тук тази сутрин, но не може да е тук сега, не и на това парти, със сигурност, не и когато същите тези хора, подвластни на *къде е*, ме подлудяват, така че нямам търпение да се измъкна и просто да си отида вкъщи, да потъна в тишина, да мълча и отново да дишам. *Къде е* се е преместило — ето какво прави винаги то. *Къде е* отишло сега, мисля си и как да го настигна бързо? Двайсет и четири часа на ден, седем дни в седмицата. Изтощително е. И причинява вкочаняване.

А след това, един летен ден, аз просто си вървя по Кингс Роуд след тържествен обяд в един „къде е“ италиански ресторант. Мисля, че е следващото лято. Да, така трябва да е, защото до този момент, някъде в мъглата, която сега представлява моето всекидневно съществуване, е умрял дядо Мортланд, бебето на Фин се е родило мъртво на седем месеца и слуховете говорят, че тя и Лукас са нещастни, макар че все още живеят заедно. Не знам дали тези слухове са истина: Фин не иска да ме види, нито да отговори на писмата ми. Да, тогава трябва да е, защото Мейси най-накрая е преместена в оня дом, в който е до ден-днешен, оня дом, в който сестрите монахини се грижат за нея с неизменно спокойствие, сила на духа и търпение. Състоянието ѝ се е подобрило — до известна степен. Сега тя може да се храни с чужда помощ. Може да върви по малко, също с помощ, но прекарва повечето от дните си в инвалидна количка. Не може да говори, нито да общува по какъвто и да е начин — и вече е ясно, като изключим някакво чудо, че никога няма да може.

Да, със сигурност е следващото лято, месец август — дните, наречени горещници, около десет месеца по-късно, и аз току-що съм приключил моята първа голяма рекламна кампания. По този повод клиентът даде празничен обяд: изпил съм два коктейла и половин бутилка вино „Соав“. В стъпките ми има пружина, намирам се в най-приятното от всички състояния — нито съм пиан, нито съм трезвен, и съм на път към работата си, когато на Слоан Скуеър, точно пред магазина на Питър Джоунс — къде другаде, сигурно го посещава често — се сблъсквам с една млада матрона, която възкликва: „Дан, не ме ли позна, аз съм Вероника“.

— Какви прекрасни новини, Дан — казва топло тя, когато ѝ разказвам за моята важна кампания — което правя веднага. — Толкова се радвам за теб. Дойдох от Елде за ден-два да пазарувам. — Прави пауза. — Отседнала съм в къщата на Вайълит. Тя е точно зад ъгъла. Защо не отидем там да пийнем нещо, за да отпразнуваме успеха ти?

Откривам, че се намираме в къщата на Вайълит на Итън Скуеър. Бюфетът с напитки съдържа отлично бренди. Във всекидневната има крепон, а също и в спалнята на Вероника.

Какво е станало с онова младо момиче със сладко лице, чудя се, докато преминаваме през прелюдиите. Тази млада матрона е прекалено бърза, прекалено знаеща и прекалено настоятелна. Не мога да понасям

дрехите, които носи, нито парфюма ѝ. Не мога да понасям напористото ѝ тяло.

— Виж какво, съжалявам — казвам, като се отдръпвам от нея. — Сигурно съм пийнал повечко на обяд. Да оставим тази работа...

Тогава тя прави нещо ужасяващо. Става и пригласява полата си.

— Да ти кажа ли какво нося? — пита, като ми се усмихва хитро. — Бели гащи. Чисти бели гащи. Сложих ги тази сутрин. Не е позволено да ги докосваш, но аз ще ти позволя да ги видиш, ако искаш. Ако си добър. Ако си много, много добър. Виж, Дан. Виж отблизо.

Преди да успея да я спра, тя вдига полата на роклята си със срамежлив маниер, сякаш играе на криеница, което кара кожата ми да настръхне от объркване. Пред мен са белите гащи с прозрачно дантелено парче. Те не ми действат. Мога да видя, че е обръснала пубиса си — и това не ми въздейства.

— Вероника — казвам. — Това не е за мен. Не си падам по игричките, нито по ролите, нито по каквото и да е, по дяволите... Може ли да спрем?

— О, добре — отвръща тя. Гледа ме с изненадано лице. — Какво харесваш, Дан? О, спомням си...

И тогава започва да ме докосва и да прави онези неща, които *наистина* харесвам, а аз откривам, че ако затворя очите си, мога да я изтрия, да я изтрия напълно. Мога да подуша хладния тъжен аромат и да чуя оня звън на гривни, който винаги ме възбужда и втвърдява члена ми. След това е лесно. Чукам я и всичко е наред — средна работа, но няма значение — и когато свършвам, си мисля: *Ох, най-после!* Сетне чакам: вълната от посткоитално отвращение никога не закъснява и не отнема много време, а този път пристига моментално. Поглеждам празното лице на Вероника, лежаща по гръб на леглото, и въобще не мога да видя момичето с милото лице. Мисля си, дали бракът направи това? Или аз съм отговорен?

Носталгичното ебане: то е най-лошото; трябва да бъде избягвано. Чукането в името на доброто старо време — няма нищо по-глупаво и по-тъжно от това. Никога вече, казвам си. Единственото, за което мога да мисля, е за минималния брой лъжи, които ще ми осигурят бърз изход.

За моя изненада всичко става много лесно. Този път няма никакви укори, никакви молби да се обадя. Очевидно Вероника е

постигнала своята цел. Тя е толкова нетърпелива да се отърве от мен, колкото и аз да напусна къщата.

Никога повече не я виждам, нито пък чувам нещо за нея. Изтривам я напълно от съзнанието си, а също и инцидента: паметта ми вече се е научила как да забравя. Не бях се сещал за нея нито за тази кратка среща с години — двайсет години вероятно. Но нямам намерение да отделям време за срама си тук, в този долен свят.

Следващата е Бела, изчезваща по вълните на блънуванията и несвързаните лутаници на болестта на алцхаймер; Бела и всички извинения, които изричам, за да не дойда тук да я видя. Аз съм на телефона и говоря с Джо, като изливам отрова в ухото му. Казвам: „Виж, татко, съжалявам, но не мога просто така да оставя всичко. Баба дори не ме познава, не знае кой съм — какво значение има дали ще дойда или не? Знаем. Знаем. Виж, татко, знам, ясно ли ти е? Разбирам, че ти е трудно. Ще дойда веднага щом мога, но няма да бъде този месец. Какво? Добре, не мога да ти помогна: утре съм в Милано, другата седмица в Ню Йорк, а когато се върна, имам срещи една след друга. Какво? Какво? Ох, добре. Ще се опитам да дойда след няколко седмици, но ми предстои среща с голям клиент и безброй презентации, така че не мога да обещавам нищо“.

Следващ кадър: семейна Коледа, семейната Коледа, от която, не мога да избягам, защото баба е мъртва и Джо е сам. Затова се съгласявам да дойда. Пристигам късно и, мамка му, достатъчни са ми само десет секунди, за да видя всички усилия, които е направил заради мен. Има хартиени гирлянди, които висят от гредите на тавана, изкуствен сняг по прозорците и чиста покривка на масата, коледна елха в ъгъла с цял куп лошо опаковани, деформирани подаръци под нея. Има и огромна пуйка, натикана във фурната — ние сме само двамата, а тя би могла да изхрани поне двайсет души без затруднение, а Джо ми се хвали, че сега се справя доста добре с готвенето и че Флора Макайвър го е научила как да приготви празничната птица и — ето виж, — той си е записал всичко. Четири и половина часа на среден огън.

Но вече са минали десет часа откакто проклетата птица се пече, и Джо не е седнал, той само скача и сяда, слага още въглища в печката,

консултира се с бележките си и мърмори: „Не разбирам, Дани, туй животно досега трябваше да е готово“.

А аз седя и гледам подаръците, които съм донесъл, които сега са сложени под елхата в техните елегантни опаковки от Бонд стрийт. Кой ги е опаковал в тези скъпи хартии, с тези панделки, тези джуфки и фльонги? Не съм аз — някое момиче в магазина трябва да е, — а аз дори не съм минал покрай този магазин. Как ме виждате мен в магазин през декември? Не, не, не е за мен тази работа. Изпратих най-младшия помощник със списък и тя се погрижи за всичко. Какво ли има в този пакет? Неща, които Джо нито иска, нито му трябва: ризи от Джермин стрийт^[2], кашмирени чорапи, календар, книга с анимации на Джилс^[3], копринена вратовръзка, мек кожен портфейл и една от онези мъжки играчки — версията за възрастни на онова момчешко швейцарско ножче, която в момента е топ на пазара — елегантен инструмент, който отваря бутилки, реже жици, развинтва винтове, и бог знае още какво. Защо съм взел всички тези неща? Защо взех колата, която е паркирана в една от плевните на Макайвър, служеща за гараж? Колата, която подозирам, че никога няма да бъде карана, макар Джо да я оцени високо и каза, че е наистина малка красавица. Защо съм взел което и да е от тези неща? Защото съм виновен, толкова виновен, че вече съм на третия си скоч и това са моите приношения, даровете на вината. Извинявай, Джо, за това, че те изоставих, за това, че никога не бях тук, за това, че не знам как да говоря с теб, когато съм тук. Извинявай за гордостта, за самохвалството ми, за лъжите, извинявай, че не съм синът, който ти би трябвало да имаш: извинявай, Джо, заповядай една ръчно изработена риза, това ще поправи ли нещата?

Тогава, най-накрая, около девет часа, след цели пет часа закъснение, ние сядаме и ядем пуйката. Тя е жилава. Тя е суха. Преглъщам я с мъка и насила. Ям пуйката и мокрото брюкселско зеле, и разварените картофи, и соса „Бисто“, сетне си слагаме карнавалните шапки и на Джо му трябва десетина минути, за да прочете вицовете, изтърканите вицове. Сетне запалваме брeндитo и се възхищаваме на коледния пудинг, тогава Джо налива по една чаша от нещо непоносимо сладко, вдига своята и аз знам какво следва:

— За липсващите приятели, Дани — казва той.

— За отсъстващите приятели — крякам и аз и мога да видя сълзите, които той преглъща като премигва. Мразя да гледам как

възрастни мъже плачат, не мога да понасям това, не мога да *се справя* с това.

Сетне идва ред на подаръците. Джо ще каже нещо от рода на: „Това е прекрасна риза, Дани, без грешка. Ще си я пазя за най-важния случай, не се тревожи“. А аз знам, че тя ще отиде право в чекмеджето при молците и никога няма да излезе на бял свят, до следващата ми визита, когато Джо ще я извади и ще я облече. Междувременно аз ще отворя моя несръчно опакован пакет, опакован с любов, купен с любов след часове и часове мотаене, правене на списъци и гледане по витрините.

И аз мога да реагирам като Джо, така че казвам:

— Хей, тези ръкавици са страхотни, Джо, къде успя да ги намериш? Как си успял да познаеш, точно от такива имах нужда...

Макар че не нося ръкавици и вече имам цели пет неизползвани чифта у дома.

Ох, болката от всичко това, любовта и вината ме обвиват. А най-лошият момент от всички е, когато с шапки от хартия сядаме за онова, което Джо нарича *да изпушим по една и да починем*, преди да се заемем с планината от чинии и тенджери, за които ще ни трябват три часа, за да ги измием, защото Джо не ми позволява да му купя хубава къща с топла вода и с онези неща, татко, които се наричат радиатори. Да, ние почиваме и изпушваме по една на спокойствие и тогава Джо казва по своя внимателен, загрижен начин:

— Утре ще бъде хубав ден, Дани. Сух и слънчев. Мисля, че бихме могли да се поразходим, какво ще кажеш? Семейство Макайвър ще се радва да те види. После един лек обяд...

А аз, аз съм наполовина пиян, очите ми бягат някъде настрани, докато гузно се измъквам:

— Татко, нали ти обясних? Не мога да остана. Трябва да се връщам. Наистина трябва да бъда в Лондон...

И Джо няма да ми противоречи. Той ще седи срещу мен, неговите огромни способни ръце са скръстени в скута му, с онова изражение на лицето, леко недоверчиво, сякаш тук става нещо, нещо неправилно и неестествено, което той не може да разбере. Виждам раната в неподвижния му поглед и знам какво си мисли: *той* си мисли, че *ме* е разочаровал. А този мъж никога не е разочаровал никого през целия си живот, най-малко това скъпо лайно — неговия син, Дани.

„Татко, обичам те, всичко е наред“ — казвам. Но не мисля, че го изрекох тогава. Произнасям го прекалено късно както обикновено, прекалено нищожно и прекалено късно както винаги, лежейки тук в това легло, което някога споделяхме двамата и в което сега лежа сам. Самотата изяжда сърцето ми, един черен гарван на нещастieto и мъката ръфа сърцето ми, защото човек не може да върне нищо, човек не може да промени нещата. *Прости ми, татко, за това, че бях грешен.*

Животът е само един и някои неща в този живот, както казваше Фин, са *необратими*.

Да, всичко това изплува от този Ксанаду-сън, който се превръща (както би трябвало да предвидя, но защо не мога да предвидя нищо; толкоз по-зле, значи край на моята *дарба*) в Ксанаду-кошмар.

Всичко се върти и развива. Джо носи корона от хартия; лицето на Вероника е празно; техните духове са тук, за да ме укоряват, до тях стои Фин, облечена в широките си черни дрехи, в едно кафене с червени маси „Формика“; и Мейси в нейното болнично легло, тънката ѝ ръка пълзи като змия по чаршафите. Всички тези ръце: силните квадратни ръце на Джо, втвърдени и целите в мазоли от десетилетия тежък физически труд, ръката на Мейси — цялата в синини и рани; меката длан на Вероника с нейната хубава линия на брака; тънката ръка на Фин, появяваща се от овехтялата ръкавица, а на безименния ѝ пръст — пиринчената халка за завеси на Лукас.

Стига ми толкоз Ксанаду! Боже, изведи ме от това място! Сетне една хладна ръка докосва слепоочията ми и един глас, гласът на лекарката казва: „Мисля, че прескочихме трапа. Пулсът му се нормализира. И температурата спадна“.

---

[1] Световна фирма с над 100 години опит в конструирането и производството на всякакви видове материали за повърхности. — Б.пр.

↑

[2] Елегантна улица в Лондон със скъпи магазини, хотели, заведения. — Б.пр. ↑

[3] Карл Джилс (1916 — 1996) — най-известният аниматор на ХХ век. — Б.пр. ↑

VIII

ДЕВЕТТЕ ЖЕЗЪЛА

Една моя родственица веднъж ми разказа, че в детството си била паднала в реката и докато била на границата със смъртта, която избегнала благодарение на навременната помощ, която получила, видяла за миг целия си живот, в най-големи и дребни подробности, подредени пред нея като в огледало; и че развила способността... да разбира и схваща цялото и отделните му части. Това, благодарение на личния ми опит с опиум, мога да повярвам; в действителност аз самият съм видял на два пъти същото да се твърди в модерните книги, придружено с една забележка, която съм убеден, че е истина: страшната книга на греховете, за която се говори в светото писание, всъщност е разумът на всеки поотделно.

Поради това съм сигурен, че такова нещо като възможността на мозъка да забравя, не съществува; хиляди случайности могат и ще спуснат булото между нашето настоящо съзнание и тайните записи в ума ни; случайности от някакъв вид също може да разкъсат този воал; но независимо забулен или не, записът остава завинаги...

Признанията на един английски пушач на опиум,
Томас де Куинси, 1822 г.

Казаха ми, че последната от сестрите не желала да напусне абатството; то бе толкова отдалечено място, та те упорито вярваха, че могат да продължат тук, ненаблюдавани и незабележими... Но новините стигнаха до тях, първо за напускането на Дийпден от монасите и след това за провала на Поклонението за опрощение,

толкова много екзекутирани и този мирен човек — Робърт Аск, обесен с вериги от кулата на църквата, докато умре от глад и жажда... те взеха решение да си тръгнат. Това било тъжна раздяла, както ме информираха. Повечето от сестрите бяха живели тук шейсет и повече години и всички били толкова уплашени и ужасени, колкото можете да си представите. Тези събития ми бяха описани изключително живо, сякаш са се случили вчера; моите свидетели гледаха през пръсти на факта, че техните дядовци бяха разрушили голяма част от абатството, използвайки неговите камъни, за да подпират краварниците си, да поправят скромните си обори и свинарници. Каква възхитителна пестеливост!

Рискувайки тази вечер, и аз срещнах едно нерелигиозно прасе: то се забавляваше в къщата на сестрите от предишната глава. Но въпреки това то бе едно деликатно прасе и аз очаквам с нетърпение да го опитам, нарязано на тънко.

Спомени за енорията в Съфолк, Уилям Нейсмит, 1818

ЧЕСТНИ ДУХОВЕ

Споделям с някого тази къща, не съм сам тук.

Откривам това, когато започвам да изплувам на повърхността от Ксанаду. И откривам, че съм на пътя, който Макайвърови наричат „пътят към възстановяването“. Вече знам, че споделям тази къща с моите духове, с Джо и Бела, с онази дълга редица от мои предци — но не те са компанията, за която Флора Макайвър ми споменава, когато три пъти на ден ми носи храната, която трябва „отново да ме вдигне на крака“. Не, това са гризачите, те споделят с мен тази къща: онова, което имам, изглежда са мънички мишлета.

Когато и да дойде с шотландски хляб или каша, за която не можеш да си представиш, че няма да възстанови човека, или задушено месо със зеленчуци, толкова вкусно, че го изядем до трошичка — *ето от това ще станеш чисто нов човек*, — Флора проверява за тези безсрамни нахални създания. Първо тя си мислеше, че са само в кухнята, където ядат от буркана със сладко от малини, което бе направила за Джо, гризейки през восъчната хартия, служеща за капак. Похапват малините и изплюват семената върху лавиците в килера: какво нахалство! След това — о, не! — оказва се, че са навлезли и в спалните и са изгризали чехлите на Джо, онези, които му подарих миналата Коледа, неговата последна Коледа — *о, какви прекрасни чехли, Дани!*

На шестия ден от Ксанаду Флора предприема действия. Тя идва въоръжена с капани, в които е заложила сиренце и шоколад. Според нейния опит, който е значителен, мишките предпочитат млечен шоколад „Кадбъри“ пред сирене „Чедър“; имат също така голяма слабост към „Вундербар“. Не искам тези мои малки компаньони да плащат толкова жестоко: наречете ме сантиментален, но имам чувства към тези мишки. Джо сигурно ги е толерирал. Не искам вратовете им да бъдат счупени.

Изчаквам Флора да си отиде, сетне напускам моя пухен дюшек и пъхам краката си в изгризаните чехли на Джо. Чувствам се отлично,

което ме изненадва. Нещо повече, комбинацията от инжекциите и хляба на Флора са свършили чудесна работа. Минали са шест дни и аз мога да ставам — дори да вървя. Откривам, че мога да вървя доста добре, макар и залитайки, из къщата и да обезоръжа всички капани. Скривам шоколада и сиренето, доказателство за моето вероломство.

Връщайки се нестабилно, но целенасочено, в потайна доба към моята спалня, срещам една от безстрашните мишки. Тя седи на края на леглото ми и приглася мустаците си. Това е дървесна мишка — *Arodemus sylvaticus*, чувам шепота на Мейси: по-малка от домашните мишки, по-кафява на цвят. *Мъничко, загладенко, плашливо, боязливо зверче. О, каква паника всяваш в моето сърце.* Това имаше чувствителна муцунка, розови лапички, големи, тъмни, ярки очи и копринени трепкащи мустачки. Сърцето ми бе пленено от тази мишка. Ние се изследвахме един друг. Мишлето скочи от леглото и изчезна в дупките в дъските на пода — неразрушими брястови дъски, които някога са били използвани и за ковчези, изтъркани и древни.

Коленича и търся онази разхлабена дъска, която криеше моето съкровище в детството. Откривам я, отмествам я — съкровището ми си е все още там. Нагласявам мъждивата нощна лампа и изследвам тъмната кухня. Нахалните мишки не са си губили времето: направили са си гнездо тук; те са се размножавали и са отглеждали малките си. Писмата на четиринайсетгодишната Фин до мен — от тях са си направили хубаво гнездо. Използвали са също и снимките, онези малки кафяви бокс-брауни^[1], които Фин направи една година, те служат за постеля в мекото гнездо. Дори единствената снимка, която имах на мама Дори — една замазана усмивка с цвят на сепия, направена в предвоенното лято, и тя е изхрупана. Разкъсани, сдъвкани и направени на каша, те са били използвани за полезна цел. Мога да ги оставя и го правя без съжаление, дори — колко интересно! — без болка в сърцето.

Продължавам да опипвам в тъмното миризливо пространство. Натъквам се на нещо твърдо, което се оказва лешник. Накрая търсещите ми пръсти откриват още нещо — предмет, който не е полезен за мишето гнездо. Изваждам го и го разглеждам. Това е мъничък талисман, поставен в моята четиригодишна ръка от умрялата ми прабаба Оушън. Той е стар и изтъркан, магическите знаци, гарантиращи защита срещу злото, не могат да бъдат дешифрирани.

Слагам го в джоба на пижамата на Джо. Не понасям пижами, но в тази студена къща човек се нуждае от тях. Джо и аз бяхме еднакво високи, така че ми стават, макар че все още съм тънък като манекенка, болна от анорексия, и те висят по мен като харизани. „Хайде да те облечем прилично“ — каза Флора, като ми ги подаде.

Качвам се обратно на леглото. Оставил съм завесите дръпнати. Има луна, ярка луна, блестяща. Има ледени шушулки, висящи от водосточната тръба; те блестят като обещание. Лежа по гръб и се захващам с една древна задача, една позната ми от най-ранно детство работа: да изваждам перата от матрака, перата, които се промушват през изтърканата материя и ме боцкат. Ето едно гъше перо, едно лебедово, а това е... заспивам за минути.

Когато се събуждам за новия ден, не е необходимо да пишкам в гърнето, слава богу. Достатъчно силен съм и достатъчно стабилен, за да изляза в градината. Има скреж: всяко растение, всеки храст, всяка клонка, всяко дърво е като гравирани с бяло върху студеното ясносиньо небе. Светът, създаден наново, през нощта, е красив и тих.

Завладява ме абсолютно спокойствие. Връщам се в къщата, заставам на прага на кухнята, дъхът ми се вижда, наблюдавам врабчетата, които кълват замръзнало зеле и картофени стъбла, зеленчуците, които Джо е засадил миналото лято, няколко седмици преди болестта да го събори и да започне процеса на бавното и безжалостно унищожение.

Затварям вратата. *Готовността е всичко.* Моят път сега е ясен: ще отида в абатството веднага след като стана достатъчно силен.

Два дни по-късно лекарката ми казва, че всичко е наред. В Уикенфийлд няма лекарски кабинет, така че тя изминава целия път от Дийпден до тук.

Това е много мило от нейна страна, но тя наистина е мила, тази жена: тя и партньорът ѝ бяха много добри с Джо миналата година, сега са добри с мен. Днес тя ми прави една последна инжекция. Преслушва дробовете ми, проверява пулса и температурата ми.

— Добре — казва. — Ще се оправите. Повече няма да имате нужда от мен.

После настъпва пауза. Тя слага стетоскопа в чантата си. Гледа ме. Бих казал, че е на около трийсет и пет години: една привлекателна неомъжена професионалистка. Има моменти, когато ме гледа по някак умозрителен начин, който намирам за познат. Аз съм неин пациент обаче: съществуват въпросите на етиката — освен всички други въпроси, — онова, от което се нуждаят жените, е една вървяща, говореща отговорност, нали? Днес схващам, че тя може би се досеща, че аз вече представлявам много по-малка отговорност, отколкото бях. Тя размишлява върху това и аз я наблюдавам. После взема чантата си и жизнерадостно ми казва довиждане. Когато е изминала половината път до вратата, аз викам след нея.

— Какво имаше в тези инжекции? — питам.

— Антибиотик — отвърща бързо тя. — Напоследък главно витамини: висока доза витамин С и В₁₂. Кълна се.

Тръгвам за абатството, за да довърша прекъснатата си работа. Нося лопата и пластмасовата торбичка, в която е кутията с Джо. Сега знам къде би искал да лежи той.

Днес е един от онези зимни дни, които Джо обикновено наричаше „меки“. Не е студено, няма вятър, а във високото бледо небе свети забулено слънце. Земята е влажна под краката, нощният скреж се топи по тревата; когато прекосявам Акр Лейн виждам бели поточета в рововете от двете страни. Снеговалежите са спрели; още някоя и друга седмица, освен ако не застудее отново, и игликите ще разцъфтят. Преминавам през портата в горния край на алеята и се обръщам към голите дървета в Гората на монахините. Тук, в края на гората, където папратите растат високи през лятото, е сечището, където Джо е поискал ръката на майка ми. „Ухажвам“ е думата, която той използва. Харесва ми този термин, старинен, предполагащ нещо, което продължава дълго. Предпочитам го пред модерните му еквиваленти, пред езика, който се използва сега в нашия модерен порно свят. Ухажване: нищо досадно или неприлично, нищо грубо и долнокачествено; то е внимателно, почтено, загатва търсене и посвещение.

Лопатата захапва меката почва. Плъзга се през коренищата на папратите. Възвърнал съм силата си. Заравям кутията с Джо на една стъпка дълбочина и произнасям думите, които съм намислил. Тук е съвсем спокойно и тихо: няма духове. Мирно и спокойно. Във въздуха има тънка, белезникава пара, издига се от замръзналата трева, там, където слънцето я нагрива. През тази мъгла в края на дърветата мога да зърна една неподвижна, наблюдаваща ме фигура: когато се размърдва, забелязвам, че е сърна. Тя се промъква мълчаливо, сетне изчезва. Знам, че баща ми ще почива добре тук.

Вдигам пластмасовата торбичка „Сейнсбъри“ и изваждам от нея другия предмет, който донесох със себе си, моята китайска сфера от слонова кост. Оставям лопатата до портата, за да си я взема на връщане, и поемам да вървя по чакълестия път, сега тесен и обрасъл, който води покрай трапезарията.

Спирам и поглеждам надолу към долината. Селото се е разраснало: край пътя извън него са построени много къщи. Новите квартали са съставени от нови къщи, повечето от тях едноетажни вили за пенсионери или къщи за млади семейства — сега са се разпрострели покрай всички пътища, водещи към Уикенфийлд. Най-голямата постройка на Орчард Клоуз е точно там, където братята Доджет някога отглеждаха своите ябълкови дървета с толкова любов, само името е останало в тяхна памет. Фермата на Макайвър, някога четиристотин акра, през младостта на Джо наемаше двайсет работници. Сега се е разширила на хиляда акра и наема само двама. Студенти, на които се плащат смешно ниски надници — те помагат по време на жътва, събират лятната реколта от зеленчуци, които Хектор отглежда за един от големите супермаркети.

Когато Ангъс Макайвър за пръв път дошъл на юг в разгара на земеделската депресия, за да избяга от глада в Шотландия, където двайсет хиляди акра ловно имение, притежавано от английските лордове, било нещо естествено и където било невъзможно за дребния фермер да увеличи земята си или да изкара прехраната си, той гледал на потенциалното богатство на тези, тогава пренебрегвани полета, с недоверие. Старците долу в кръчмата, заядливите селяндури, между които и моят дядо, очаквали той да се провали. Те му купували пинта^[2] бира, докато си правели лукави шеги относно инвазията на шотландците тук, в Съфолк, сетне му разказвали колко убийствена,

колко неблагоприятна е тази земя, за непроходимостта на каменистата глинеста почва, за сушата през лятото, за кремъчните камъни, които пречели на оранта, за необходимостта от скъпа отводнителна система. Посрещайки подигравателните им погледи със своите нетрепващи, сини, презвитериански очи, Ангъс ги информирал, че би могъл да се справи с кремъчните камъни и непроходимата почва: там, откъдето идвал, орели през гранит.

Сега една ферма от хиляда акра не е жизнеспособна, каза ми Хектор. Прекалено малка е: режийните разноски са твърде високи; субсидиите, за които били необходими нощи наред писмена работа, са недостатъчни, незадоволителни. Той мисли да последва най-новата тенденция: да продаде всичко или да даде земята под наем на управителен синдикат. Имало един нов синдикат, който сега управлявал цялата земя от тук до Дийпден, което си е четири хиляди акра. Те знаели неща, чужди за него, като например да вземат само плодородна земя, която дава високи добиви и да я използват по предназначение. Сигурно трябва да им дават големи пари за това да оставят нивите да пустеят.

Каква опака политика! Смяна на вярата. Реформация. След като са изхарчени трилиони, за да се субсидират излишни планини от храна, сега те трябва да бъдат изоставени. Гледам към Дийпден: той е някъде там, зад синия, блед хоризонт. Нощем може да се види как светлините на американската военновъздушна база сияят в небето. „Би ли могъл да го направиш?“ — попитах Хектор. „Може би, може би“, беше отговорът му.

Баща и син; тъмни прерии; пет десетилетия тежък труд, упорита вяра в реколтата и торовете. Там, където някога имаше стада, добитък, овце и прасета, сега не се вижда нито едно животно. Все по-рядко пеят птици. Обръщам гръб на долината на моето детство и тръгвам към абатството.

Прекосявам стария ров по една дъска, която изглежда е сменена неотдавна, минавам под прохода на арката и спирам в двора. Трапезарията е заключена и със спуснати капаци, но е здрава. Покривът е непокътнат, водосточните улуци изглеждат добре поддържани — всичко това ме изненадва. Джо не беше ли ми казал, че мястото се руши? Тогава подушвам пушек. Поглеждам нагоре и отново имам халюцинации — дим, който излиза от комините на абатството.

Търкам очите си с ръка. Мислех, че съм се излекувал, че съм преодолял болестта — а все още виждам невидимото, извиквам несъществуващото. Отново поглеждам. Димът си е все още там, вие се в бледото небе — не съм си го измислил, нито въобразил.

Тогава ставам предпазлив, започвам да се прокрадвам. Някой — вероятно Джулия, след като е единственият кандидат с достатъчно пари, трябва да е решил да вземе това място под своите грижи.

Може би е бил направен ремонт с цел абатството да бъде продадено. То стоя празно и неизползвано толкова дълго време. Може би Джулия е решила и Фин се е съгласила, това си е отговорност. Може би тук има работници, макар че ако е така, много странно, че нито Флора, нито Хектор Макайвър споменаха за тях. Може би е намерена заместница на Бела и сега абатството има нов пазач, който идва от време на време, за да затопли мястото и въздуха; да избърше прахта от масите и да изтупа покривките по дебелите кресла; да лъсне сребърните рамки, както правеше Бела, и да намаже с восък онези тромави „прекрасни екземпляри“ мебели, които бяха дошли тук от Елде Хол, онези реликви от привилегированото детство на дядо Мортланд.

Проправих пътя си между живия плет от тисови дръвчета — те не бяха подкастрирани: тук няма никакви следи от каквато и да е работа, и пътят е станал толкова тесен, че е почти непроходим. Пробих си път между тисовите дървета и се озовах в края на манастира. Вратата към шахматния коридор е широко отворена. Не чувам обаче никакви гласове: няма следи от мъже, които работят. Отивам тихо към източния край на къщата като се придържам близо до стените и далеч от прозорците. Имам намерение да върна сферата от слонова кост в параклиса на Светата дева, където е мястото ѝ — до другите две. Чувствам, че трябва да го направя — това ще бъде моето последно посещение в абатството. В стария килер за кухненски съдове имаше един прозорец, който никога не се затваряше както трябва, и аз съм сигурен, че от там ще вляза доста лесно. Но когато стигам до задната страна на къщата и оглеждам пустинята от бурени, която някога бе подредената и плодородна градина на Джо — радвам се, че не го доведох тук — откривам, че не е необходима никаква хитрост. Опитвам да отворя задната врата. Натискам дръжката и тя веднага и безшумно се отваря.

Стоя там, заслушвайки се. Не мога да чуя никакви гласове, нито стъпки по пода, нито звуци от човешко присъствие.

Но в тишината на къщата мога да чуя множество други звуци — скърцането и пукането на старите греди, драскането на мишките под ламперията, дишането и движението на една стара постройка. Слушайки внимателно, откривам, че мога да доловя сигналите на онези обитатели, сприятелили се някога с Мейси, онези мъже и жени, които никога не са напускали това място.

Това е илюзия: знам го. Въпреки това, докато стоя там, усещам полъха на миналото, вълната от молитвите, повтаряни ден след ден, век след век; мога да уловя или почти да уловя шепота на онези семейства, живели тук, след като монахините са си отишли, ромолящите вълни от техните раждания, погребения и сватби. Мога да чуя как Стела свири на пианото „Фюр Елизе“, тъжната мелодия се носи по стълбите към мен. Мога да чуя как дядо Мортланд ми казва: „Погледни какво вино намерих, Дан. Мислех, че се е свършило преди години, но една бутилка е останала, скрита за вечер като тази. Хубава реколта, историческа реколта. Хайде да го отворим и да го изпием всичкото тази вечер, какво ще кажеш?“.

Мога да чуя себе си как изричам, докато стоя на прага на кухнята: „Моля, госпожо, Джо ми каза да донеса това тук“ и Стела, възкликвайки доволно при вида на пресните картофи, отговаря: „Колко са хубави — не са ли прекрасни? Ти трябва да си Дани. Влез Дани, тъкмо ще прием чай; трябва да пиеш чай с нас. Чакай да те представя. Това е дъщеря ми Джулия, това е Фин, а това е бебето на семейството — Мейси“.

Мога да почувствам напрегнатостта на собствения си поглед повече от трийсет години по-късно. Никой никога не ми е казал, че картофите може да бъдат прекрасни. Никога не ми е идвало наум, че тези три момичета, които вече преследвах от месеци, изпълнен с любопитство, шпионирах ги през дървета и огради, следях ги в църквата, дори в къщата, чудех се дали ще ми станат приятели, както често си мечтаех — никога не ми бе идвало наум колко мощни и силни могат да бъдат те; не и докато не заставах лице в лице с тях, пред сестрите, умножени по три — три еднакви сини погледа, които срещат моя. Те оценяват ли ме, отхвърлят ли ме, приемат ли ме, или ме съдят? Не мога да кажа. Не мога да разгадая.

Не мога да ги разгадая; чудя се дали те успяват да ме разгадаят?

Разтърквам очите си с ръка. Момчето изчезва. Сестрите изчезват. Миналото ме е замаяло.

По коя от седемте стълби да тръгна? Има по една за всеки ден от седмицата. Решавам да се кача по главната, онази, която ще ме заведе направо горе в библиотеката, в параклиса на Светата дева. Спирам рязко на половината път и кожата ми настръхва. Не съм сам в тази къща. Мога да чуя стъпки в библиотеката; мога да доловя стъпки, които вървят напред и назад, леки стъпки, като на жена или на дете — за един вледеняващ кожата миг решавам, че това е Мейси.

Колебая се, после се успокоявам, като си казвам, че това най-вероятно е жената, която поддържа къщата, а не дух. После се обръщам към страничната площадка. Съвсем тихо започвам да се изкачвам по стълбите, които се разклоняват от нея. Изкачвам ги крадешком и завивам по коридора на етаж над параклиса на Светата дева. Винаги съм се чувствал като неканен тук, като човек, който се бърка в чуждите работи. Толкова много врати има в този коридор, където някога спяха сестрите Мортланд. Когато бях малко момче, обикновено си представях, че зад тях може би лежи омагьосана принцеса; по-късно, че там спи Лукреция — всичко, което трябваше да направя, бе да отворя забранената врата и да погледна към нея — безпомощна и спяща.

Намирам се пред една по-малка врата — прилича на врата на шкаф, но не е. Отварям я внимателно — тя винаги скърцаше, ако я дръпнеш по-силно — и се озовавам в познатото тъмно място. Пред мен, сега вече точно на височината на очите ми, е малката квадратна дупчица. Тя е заобиколена от камък и трошлив хоросан; без съмнение паяците се крият в нейните пукнатини — но насекомите вече нямат власт да ме уплашат, макар че промъквачите се стъпки могат. Сега мога да ги чуя съвсем ясно; мога да чуя и някакъв друг, въздишащ звук в стаята под мен. Вече долавям кой е там, кой върви напред и назад. Знам кого ще видя, като погледна най-накрая през шпионката — моята майка Дори. Затварям очите си, сетне ги отварям. Навеждам се напред внимателно, за да не вдигам шум; навеждам се към шпионката, към чудото на Бела.

Не е майка ми, не е Мейси, не е нито една от монахините. Това е Фин. Фин е и не може да бъде тя. Тя не може да е тук: тя е взела самолета; тя е някъде в някакъв друг свят, прави всички онези неща, които аз не разбирам, в онези части на света, където никога не съм бил. Не биваше да идвам тук.

Наблюдавам Фин, която не може да бъде там, и зрението ми се замъглява; в тунела има паяжини; просто не мога да виждам добре, но започвам да осъзнавам, че тя е невеществена, тази фигура, вървяща край прозорците. Тя е сянка на самата себе си; тя е фантом, извикан от нуждата. Такъв крехък дух: ако не беше светлата ѝ коса, едва ли щях да я разпозная.

Ще слеза долу при нея, мисля си тъжно. Ще слеза долу сега и когато го направя, отново ще бъда измамен. Тя ще изчезне във въздуха, както прави винаги. И тъкмо да го сторя, тъкмо да се отдръпна от дупката, когато чувам звук — и призрачната жена под мен реагира: цялото ѝ поведение се променя. Спира да се движи, тялото ѝ се напруга. Тя отива до средния прозорец и поглежда през него, а след като се мъчи пипкаво с ключалката, защото бърза и е нетърпелива, започна да го отваря. Чувам стъпки в долния коридор, звук от тичащите стъпки на мъж и един мъжки глас, който вика: *Фин, Фин, къде си?*

Тя се извъръща от прозореца, завърта се и лицето ѝ светва от радост и очакване. Не мога да помръдна. Аз съм прикован, аз съм парализиран. Очаквам да видя себе си как влизам в стаята долу. Готов съм да остана тук завинаги. Чувам мъжките стъпки да прекосяват площадката към вратата на параклиса на Светата дева и тогава виждам как Фин се втурва бързо; от нея се изтръгва възглас, а ръцете на мъжа се обвиват около тялото ѝ. Той е облечен в черно палто. Фин заравя лицето си в рамото му. Виждам ръцете му, които обгръщат главата ѝ. Той повдига лицето ѝ към своето и я целува по устата. Сетне отдръпва глава, но продължава да я държи плътно в прегръдката си, люлее я, притиска я към себе си, но се обръща наполовина, така че вече мога да видя болката върху лицето му. Това е моят приятел, моят най-стар приятел Николас Марлоу.

Чувам го да казва с нисък глас, глас, който е пречупен от натезжалите емоции: „Фин, скъпа моя, моя най-нежна любов. Не плачи, аз вече съм тук. Няма да те оставя“.

Моментално се отдръпвам, дълбоко засрамен. Нямам право да шпионирам така. Оттеглям се, внезапно ослепял. Спускам се тихо по стълбите. Оставям китайската сфера от слонова кост на масата в кухнята и се връщам в моята колиба. Там откривам, че вече съм в състояние да опаковам всички вещи на Джо и Бела. Това няма да ми отнема толкова много време, колкото се опасявах, и вече мога да се заема с тази работа — със съжаление и тъга, но ефективно. Работя като робот.

Флора и Хектор са ме снабдили с кутии. За два или три часа тези кутии са напълнени и къщата е опразнена. Всички чаени сервиси с монархически герб и безполезни дреболийки са опаковани. Ярките панделки са отвързани и свалени от дръжките на бюфета: били са там шейсет години, не, повече; всички спомени и остатъци са сортирани. Тази кутия е за Оксфам, тези за кофата с отпадъци. Когато започвам да ги разглеждам, установявам, че предметите, макар и толкова скъпи за мен, са малко на брой: Джо, Бела и аз имаме много малко притежания.

Искам съвсем малко от тези неща: ще запазя сертификата на Джо за оране, снимките на Оушън и оня малък талисман, който тя някога ми даде. Ще взема една от деветте оцелели кристални топки и мазното, многократно използвано тесте карти таро на Бела. Също и пушката на Джо, с която ме учеше да стрелям. Естествено и една кутийка муниции.

Докато приключа с тази работа, навън е паднал здрач. Сега знам, че няма да остана тук, че ще се върна в Лондон. Моята последна задача е изпълнена. Нарездам колодата „Райдър-Уейт“, като използвам подреждането Келтски кръст и (картите понякога могат да бъдат много ясни), те потвърждават правилността на решението ми. Колко странни са тези карти: много хора ги намират за страшни и вероятно са прави. Те очертават пътя на един глупак по света, път, който може да го заведе до мъдростта и проницателността, или да го отклони към други, по-малко приятни области. Гледам главната аркана — Императрицата, Обесеният, Влюбените, Императорът — една добра карта, която означава бащинското влияние и авторитет.

Разстилам четирите бои — Мечовете, боята на съзиданието; Вокалите — боята на чувствата и духовния опит; Жезлите — боята на интелекта, мисълта и разума, и накрая, моята най-слаба боя Монетите — които означават силите на практиката. Трудността при тези карти —

освен очевидната възможност да не означават въобще нищо, да са просто за забава и игра — та трудността при тези карти се корени в разчитането им. Всяка означена с число карта носи особен резонанс, който може да е в противоречие с общата сила на боята, към която принадлежи. Всяка карта определя останалите; разположението — и интерпретацията на разположението — е много важно, то е всичко. Всяка карта в това тестване определя едно нещо, но съдържа и може да означава и неговата противоположност.

Изваждам Трите мечи — картата, която означава разбито сърце и предателство, и Петте бокала — която сочи загуба и край на надеждата. Вадя и Кулата, картата на неочакваната промяна, една крепост, която е също и затвор. Тези карти могат да означават точно обратното, разбира се, но се съмнявам. Рядко съм виждал по-малко благоприятно разпределение. Има една-единствена карта за утеха — Колесницата, която означава отстояване и решителност. Прибирам обратно картите в износената им кутийка. Вярвам им. Не им вярвам.

Онази част от мен, която винаги ще бъде циганска, онази част, която винаги ще принадлежи на Оушън и Бела, казва: „Разгадай ги мъдро и ще разбереш“. Онази част от мен, която е изкована в Кеймбридж, онзи близък, който отхвърля и не приема тези карти, сега пита: „Какво значение има? Не е по-различно от това да се наложи на света една форма, вместо друга. Това е като религията или философията: с други думи, измама“.

Слагам картите в чантата си. Ако си тръгна сега, ако извикам едно такси, ще бъда на гарата в Дийпден навреме, за да направя последната връзка с Лондон. Обратно към Хайбъри Хилс и хотел „Отчаяние“. Там е подходящо, чудесно място за моите цели; там е добре: в Лондон има анонимност.

Тук не искам да извърша какъвто и да е акт, който би оставил сянка зад себе си или би причинил нещастие на онези, които, като Макайвърови, ми засвидетелстваха своята любезност и доброта. Загаси светлината, напомням си. Сетне чувам стъпки отвън и Ник влиза в оголената, опустошена кухня. Чудех се дали щеше да ме потърси, моят честен и почтен приятел. Чудех се дали моят честен и почтен приятел щеше да почувства, че този път ми дължи обяснение за своето поведение.

[1] Старинна фотокамера в дървена кутия, камерата Брауни е отпреди 105 години. — Б.пр. ↑

[2] Мярка за обем — 0,567 л. — Б.пр. ↑

— През цялото време ли беше ти, Ник? — питам.

— Да — отговаря той.

Седи на масата. Открих една бутилка уиски, която бях купил на Джо преди болестта да го повали, и сипах на Ник чаша чист скоч: виждам, че се нуждае от него. Аз пия вода: не мога да рискувам с алкохол — една глътка и ще се върна отново там, откъдето започнах. На масата пред него стои сферата от слонова кост, която той е върнал по молба на Фин. Видели са ме да излизам от къщата и да прекосявам двора. Когато открили сферата в кухнята, където я бях оставил, разбрали. Фин искала да я запазя. Седя срещу Ник и докато гледам болката, изписана на лицето му, не чувствам нито гняв, нито горчивина. Бил съм мамен повече от двайсет години, почти през целия ми разумен живот на възрастен, грешил съм в разгадаването на отношенията повече, отколкото мога да си представя. Не обвинявам нито Ник, нито Фин; не обвинявам дори себе си. Случва се.

— Значи не е Лукас? — чувам се да произнасям. — Бях толкова сигурен, че е той. Колко глупаво от моя страна.

— Не е толкова глупаво — той се ожени за нея в края на краищата.

— Детето твое ли беше, Ник?

— Да. — Той покрива лицето си с ръце. Мълчи дълго, после казва: — Почти щях да ти призная онази нощ, когато дойде у нас. Искях да ти кажа. Фин умира, Дан. Остават й още два месеца, може би по-малко. Тя иска да ги прекара тук и аз й обещах да бъда с нея.

— Умира? Фин умира? — Гледам масата и проследявам линиите, вълните и островите, образувани от влакната на дървото. Минава много време, преди да бъда в състояние да говоря. — Значи затова беше в галерията — казвам най-накрая. — Значи затова беше там и гледаше портрета. Би трябвало да разбере от лицето ти. Тогава вече си знаел, нали?

— Да. Тъкмо бях излязъл от болницата. Трябваше да ѝ предам резултатите от тестовете. И двамата знаехме какво щяха да покажат те. Фин претърпя една операция миналата година в Южна Африка. Рак на гърдата. Там премина и курс по химиотерапия; наблюдавах лечението ѝ в Лондон през последните осем седмици. Но беше прекалено късно. Беше се разпространил до лимфните възли. Има вторични разсейки.

— Няма ли шанс да...

— Никакъв.

— Ник, защо не ми каза? Ако знаех... О, Боже. Фин не иска ли да ме види? Само веднъж, просто да ми каже сбогом? Аз бих искал да се срещнем. Тя се сбогува с Лукас, нали? Видях я да напуска къщата му. — Сега вече в гласа ми тегне горчивина, не мога да я скрия.

— Да, така е. Но на нея ѝ е по-лесно да види Лукас, а не теб, Дан.

— О, и защо?

— Предпочита да я помниш каквато беше, така мисля. Ти я познаваше така, както той никога не я е познавал. Ти ще тъгуваш повече за нея. Знаеш какъв е Лукас. Всички знаем.

— За бога, аз я обичах — чувам се да изричам. — Обичах я. През целия си живот... Обичах и теб — моя най-близък, най-стар приятел. Единственият човек, на когото вярвах, вярвах на всичко, което ми казваше. Ти си ме лъгал, Фин ме е лъгала, Лукас е лъгал — всички ме лъжехте. — Защо ме излъга, Ник?

— Защото Фин ме помоли — отвърща той и гледа встрани. — Това беше първата причина. А втората е, защото се срамувах. Когато излъжеш веднъж, после е по-лесно — и дори изглежда по-правилно — да продължиш по този начин. Ето как се успокоявах. Но човек може да лъже и сам себе си, Дан. Не го ли знаеш?

— Не вярвам. Изобщо не вярвам. Ние живяхме заедно почти три години. Виждах те всеки ден. Мислех, че нямаме тайни един от друг. Не ти ли мина през ума да ми кажеш истината? Знаеше какво изпитвам. Лъжеше ли и Джулия, или тя бе посветена в тайната? Сигурен съм, че е така. Значи и тя ме е лъгала също. Страхотно — всичките ми приятели!

— Не, грешиш. Лъжех също и Джулия. Тя не знаеше нищо, не мисля, че е подозирала. Нито веднъж за двайсетгодишния ни брак — е, може би веднъж или два пъти, може би напоследък. — Той замълча. —

Казах й тази седмица. Трябваше ми цяла седмица, Дан, да събера кураж, за да го направя. Фин вече беше тук от седмица, съвсем сама — бях й обещал да бъда с нея, а все още извъртах. Не можех да погледна Джулия, не смеех да погледна децата си. Ето какъв човек съм аз. Сега разбираш ли защо не можех да ти обясня?

— Не, не разбирам. Не искам да разбера. Какво значение има вече? Никакво. Фин умира.

— Дан, бих искал да знаеш. Бих искал да кажа на някого. Държах го прекалено дълго в себе си.

— Не желая да бъда твоят отец изповедник. Намери си някой друг — отвърщам ядосано, ставам и се отдалечавам от него. Минута по-късно си мисля: край на всичката ми решителност. Настъпва тишина.

— Няма друг, на когото мога да кажа — нарушава я с тих глас Ник. — Обърках живота си, превърнах го в пълна каша. Не можех да го обсъдя с никого друг. Ти си единственият кандидат за изповедник, Дан... Съжалявам. Не биваше да идвам тук.

Поглеждам моя приятел, поглеждам Ник, който никога не говореше за себе си, Ник, който е мълчалив, сдържан, толкова голям експерт по тайните, колкото и аз. Връщам се на масата и сядам срещу него.

Прости ми — казвам. — Разкажи ми. Слушам те.

И той започва да говори, а пред мен миналото се променя. Виждам всички събития, които преди са били невидими за мен, били са скрити зад лъжи — и зад собственото ми самовглъбяване и самозаблуждение. Ник отваря една врата: аз излизам в слънчевата светлина на абатството, но всичко се е променило, сенките са по-дълбоки и не са на същите, очакваните места.

— Беше, когато Фин ми каза за бебето — казва Ник. — Спомняш ли си какво ми написа в писмото си? „Онова лято всичко тръгна в погрешна посока.“ За мен се обърка, когато Фин ми каза, че е бременна.

Можеш ли да си представиш какво почувствах? Ние наистина бяхме щастливи — аз я обичах толкова много, Дан. Това започна предния Великден — неочаквано я видях в различна светлина и не можах... Просто исках да бъда с нея, всеки миг от всеки ден след това. Обикновено я посещавах в „Гъртън“, когато можех. Бяхме потайни,

защото тя се страхуваше да не те нарани. Бяхме винаги внимателни, но имаше един случай към края на летния семестър, когато — ами, не бих искал да говоря за това. Знаех, че не биваше да поемаме подобен риск — притеснявах се за последствията седмици наред. Всеки път, когато се приберях у дома, идвах в абатството — беше толкова трудно да останем насаме, мразех всички лъжи и хитрини. Фин изглеждаше безгрижна. Казваше, че всичко ще бъде наред — и тогава... спомняш ли си нощта преди семейството да отиде на посещение в Елде — онази вечер, когато бяхме навън, в манастирския двор? Всички останахме до късно и танцувахме, а после двамата с Фин отидохме в Гората на монахините. Обикновено ходехме там — това бе едно от местата, където се чувствахме в безопасност, където знаехме, че никой няма да ни намери или изненада. Тази нощ — беше толкова прекрасна нощ, ние правихме любов и нещо, не знам какво беше то, виното, което изпихме ли, или музиката, която бе пуснала Джулия, или просто мястото, тишината и луната ме накараха да се почувствам някак си оздравял, уверен, свободен, безгрижен, безметежен. Мислех си: всичко ще бъде наред, не бива да се тревожа... И тогава Фин ми каза. Беше на два месеца и беше сигурна (толкова сигурна, колкото може да бъде една жена), че носи нашето бебе. Изглеждаше преизпълнена с радост, Дан. Но аз не я споделих — целият свят започна да се разпада от този миг нататък. Това ме накара да се чувствам виновен. Бях шокиран, бях уплашен. Все още учех. Фин не бе завършила образованието си, не беше взела степен. Нямахме пари и нямаше къде да живеем. Родителите ми не я харесваха, представа нямам защо, и знаех как ще реагират на новината...

Той се заколебава. Дали родителите му бяха чули слуховете за бащата на Фин? Дали това не обясняваше тяхната антипатия? Гледам извивките в дървото на масата. Виждам се как намирам едно парче индийски памучен плат на едно счупено клонче в Гората на монахините. Не казвам нищо.

— Не можех да повярвам, че съм позволил това да се случи, Дан. Не знаех какво да правя, така че се опитах да преценя ситуацията хладнокръвно. Знаеш ме какъв съм — обичам да планирам нещата. Не ми допада да получавам рикошетни топки и да вземам грешни решения в момент на паника. Обстоятелствата не бяха най-добрите за раждане и отглеждане на дете. Работех по осемнайсет часа на ден в

Лондон. Дори ако се оженехме и това позволеше на Фин да остане в „Гъртън“, нямаше начин тя да се грижи за бебето сама и да продължи да учи. Тогава не ѝ го казах. Имаше вероятност Фин да е сбъркала — можеше да е фалшива тревога, — така че настоях да направя тестове за бременност. Тя се съгласи да се срещнем, за да ѝ дам резултатите. Беше денят, в който пътувах с Стела до Лондон. Тя остави Стела да обикаля по магазините и дойде в болницата. Тестовите бяха положителни.

— Ти ли го уреди?

— Да, разбира се. Не можех да оставя това на който и да е друг. Защо питаш?

— Няма значение, но Фин не ми каза точно това.

Колко добре ме излъга тя, мисля си. С каква лекота ме излъга в онова кафене с червените масички. Никога не бих се усъмнил, че може да е толкова двулична. Разбирам, че е искала да ме предпази. Също така осъзнавам, че сигурно е знаела как нейните лъжи ще променят цялата ми перспектива. Можех да повярвам, че Лукас е прелъстител, но ако знаех, че Ник е баща на детето, реакцията ми щеше да бъде съвсем различна. И Фин сигурно е знаела това. Гледам влакът на масата и се питам: *коя е жената, която съм обичал?*

— Когато видях Фин в болницата — беше ужасно, Дан. Бях имал време да обмисля нещата и бях планирал какво да ѝ кажа, но бях работил убийствено количество часове в продължение на три седмици и направо заспивах... Опитах се да ѝ обясня... но го направих зле и несръчно, нетактично. Целта ми бе да накарам Фин да проумее, че нямаме избор. Разбира се, ако тя държеше на всяка цена да запази бебето, тогава щях да се ожена за нея — винаги сме правили планове да се оженим. Но смятахме да изчакаме една година, докато вземе дипломата си, а аз завърша специализацията си. Казах ѝ: ако това е, което искаш, ще го направя, разбира се. Някак си щяхме да се оправим. Но имаше и друга възможност. Познавах хора, които можеха да помогнат. Лекарри. Отлични специалисти. На десет седмици нямаше да има никакъв риск. Лесно можех да уредя всичко.

Той прекарва ръка по лицето си.

— Не знам какво чувствах наистина. Бях на двайсет и пет. Страхувах се — и бях сърдит. Вероятно някаква част от мен я обвиняваше. Един господ знае... единственото, за което си давам

сметка, е, че не успях да намеря правилните думи. Каквото и да кажех, влошаваше още повече ситуацията. Продължих да говоря, опитвах се да бъда разумен, а Фин мълчеше, така и не каза нито дума. Нищо. Тя... просто лицето ѝ се промени, Дан. Не заплака, нито възрази. Изслуша ме и стана, като каза да не се тревожа. Щяла да се оправи сама. И си отиде.

Виждам като на екран онзи ден на тяхното посещение в Лондон. Виждам себе си — как мия прозорци и как госпожа Марлоу ми съобщава, че Ник е променил плановете си и ще се върне същия следобед с влака. Виждам себе си, по-късно същия ден, как търся Мейси в хладната привечер. Стоя край портата на стария метох и оглеждам полето и нивите за синя рокля. Тогава, на върха на Акр Лейн, до Гората на монахините, виждам, че някой се движи, и осъзнавам, че е мъж — това е Ник. Махам му с ръка.

— Разбирам — казвам. — Сега разбирам. Ето защо ти се върна тогава в Уикенфийлд.

— Разбира се. Бях обезумял. Трябваше да я видя. Трябваше да говоря с нея.

— А после Мейси скочи.

— Да, Мейси скочи. — Той поглежда нанякъде, гласът му се пречупва. — А след това беше толкова безнадеждно, беше напълно безнадеждно, Дан. Бях отчаян — Мейси беше в кома, аз трябваше да се върна в Лондон и да работя. Фин не ми говореше. Когато дядо ѝ получи удар — помислих си, че тогава ще разбере колко невъзможно е положението. Продължих да я моля да се осъзнае, да реши какво ще правим, защото времето летеше. Но тя не желаше да ме слуша. Изобщо не можах да разбера, че тя вече бе взела своето решение. Беше го взела още в болницата в Лондон. Аз я бях предал, а Фин е безмилостна — тя не прощава провалите и предателствата. Телефонирах ѝ всеки ден, молах я, писах ѝ, опитвах се да я убедя да говори с мен, да я накарам да ме изслуша — и тогава разбрах, че тя се бе омъжила за Лукас.

— Не те ли предупреди?

— Не. Знаеш я каква е. Просто го направи. Каза, че било делово споразумение. Лукас беше идеалният негодник. Все пак така можеше да продължи следването си... Може би искаше да ме накаже. Все още не знам. Изглеждаше толкова зле, Дан. Беше под ужасно напрежение.

Обвиняваше себе си за случилото се с Мейси: казваше, че Мейси знае колко била лоша, невярна, как те мамела... Не бе в състояние да мисли разумно, Дан, не повече от мен. Така че не знам със сигурност защо се омъжи за него... Предполагам, че вече няма значение. Както и да е.

— Можеше да се омъжи за мен. Предложих ѝ, умолявах я.

— Знам. Но тя не искаше да те нарани. Знаеше, че не е възможно да нарани Лукас. Той не я обичаше. Не съм сигурен дали изобщо се е интересувал много от нея.

— Доста често я ухажваше.

— Това е различно. Друго нещо е.

Ставам. Крача из студената, вече съвсем празна стая. Значи Фин му бе казала за моето тъжно и глупаво предложение. Ник знаеше всичко, всички мои тайни — а аз бях в неведение. Бях прекарал цели двайсет години, лутайки се в един лабиринт от невежество и незнание. Всичко това се бе случило на Ник по времето, когато споделяхме един и същи апартамент, а аз нито за миг не се досетих. Ако беше потиснат, на ръба на криза, необщителен или раздразнителен, обвинявах за това дългите часове в болницата и естеството на работата му. В живота на приятеля ми бе имало тежко изпитание, а аз не бях разбрал, не бях забелязал нищо. Не че сега слепотата ми има някакво значение, мисля си. Твърде късно е да се промени каквото и да е. Фин умира. Всичко е свършено.

— А след това? — питам, като се връщам на масата. — Все още не разбирам, Ник. Кажете ми какво стана после.

— Какво има за казване? Фин ме изключи от живота си. След като се омъжи за Лукас вече не се срещаше с мен, не отговаряше на телефонните ми обаждания, нито на писмата ми. Дори когато бебето умря... — Той покрива лицето си с ръце. — Нищо, Дан. Не ми позволи да бъда близо до нея. Държеше се сякаш то не беше наше дете, сякаш аз няхах право да скърбя... Отидох да я видя веднъж, за последен път — тя ми беше забранила, но аз така или иначе отидох. Карах до Кеймбридж и отидох в оня ужасен апартамент, който Лукас бе наел на Грийн стрийт. Той не беше там — мисля, че много рядко се задържаше къщи по онова време. Фин беше сама — почти не можах да я позная, Дан. Апартаментът беше мръсен, а тя се бе предала — явно беше болна, нуждаеше се от помощ. На лицето ѝ бе изписано същото изражение, което обикновено имаше Мейси, спомняш ли си? Празно

— сякаш слуша някой друг, някой невидим, а теб не може да те чуе. И аз се опитах, да, Дан, опитах се да говоря с нея и... не издържах. Разплаках се... а тя само ме погледна и знаеш ли какво ми каза? „Защо плачеш? Той е мъртъв. Нали това искаше?“

Тогава нещо се случи, Дан. — Не можах да ѝ простя тези думи. Тя ми каза да си вървя и аз си отидох — и вероятно вкамених сърцето си. Научих се да вкаменявам сърцето си. Чувствах, че се отнася несправедливо с мен. Реших да оставя всичко зад гърба си, да продължа напред, да подреда живота си. Три години по-късно се ожених за сестра ѝ. Винаги съм харесвал Джулия. Винаги съм се възхищавал от нея — тя е забележителна жена. И след като се ожених за Джулия, Фин ми прости. Мисли каквото искаш.

— Тя ти прости, когато се ожени за Джулия? Не разбирам.

— Нито пък аз. Но се случи. Един месец след сватбата ми с Джулия Фин ми писа за пръв път от три години. Срегнахме се отново, тайно, аз не казах на Джулия... и няма да кажа нищо повече. За няколко часа — само няколко часа, Дан — и бях отново там, откъдето бях тръгнал. Не мога, не знам защо, но ако Фин ме повика, отивам. Това е. Презирах се, мразех се, опитвах се да се променя, но не мога. Не мога да скъсам с нея.

— Фин знае ли това?

— Разбира се. Тя винаги го е знаела. Ние и двамата го знаехме. — Той се колебае. — Така че не ме разпитвай за брака ми, Дан. Не ме питай за Джулия. Лъгах я, мамех я, и го правех цели двайсет години, отново и отново, през целия си живот. Големи лъжи и малки лъжи, евтини измами, цялата кофа с боклук на прелюбодейците — алибита, хотелски стаи, тайни писма и скришни телефонни обаждания. Лъгах също така и Фин. Бях измамник, не бях честен с никого — с Фин, с жена си, с децата си и с мен самия. Не мога да поправа нищо. Всичко, което знам, единственото, което знам, е, че сега съм тук и ще остана в абатството толкова време, колкото Фин се нуждае от мен. Ще остана до края. Обичах Фин повече от живота си и това е последното, което мога да сторя за нея.

Настъпва тишина. Мисля за Джулия, стояща на прага ми, настояваща да узнае истината, плачеща на рамото ми. Мисля за Том, объркан от кошмари, неспокоен и уплашен, опитващ се да повярва в лъжите, които баща му е казал, за да го предпази. Гледам моя приятел,

мъжа, когото мислех за толкова дисциплиниран, благоразумен, разсъдлив и принципен — всичко, което аз не бях.

— Господи, Ник — казвам, преди да мога да се спра. — Каква бъркотия. Каква идиотска, ужасна каша.

— Знам. Грешката е моя. Сам се вкарах в нея.

— Не си съвсем прав. Бих казал, че си получил известна помощ.

— Не обвинявай Фин. Не прави това, Дан.

Не обвинявам Фин. Не обвинявам никого. Обичал съм жена, която не съм познавал, едно създание на собственото ми упорито въображение. Сега мога да видя колко изгубена е за мен Фин, колко окончателно и невъзвратно е изгубена за мен. Мисля си: никога не съм я познавал, обичал съм една жена, която не е съществувала.

Гледам Ник, който навярно я познава. Онемял съм от болка, съмнения, подозрения. Не мога да понеса да се вирам повече в миналото. Опитвам се да накарам мозъка си да функционира, да видя отвъд настоящето, да си представя, че всичко ще бъде наред с Ник, когато Фин си отиде. Искам да го попитам: „Какво ще правиш след това? Ще се върнеш ли при Джулия? Тя ще те приеме ли? Какво ще стане с децата ти, с моя кръщелник?“. Не мога да му задам тези въпроси, не и сега. Сърцето ми е с Ник — не че моето сърце, симпатии или загриженост са нещо от голяма важност за някого.

Настъпва дълга тишина. Все още съм заслушан в нея. Ник започва да плаче, стиснал главата си с ръце. Сълзите са заразителни. Мразя да гледам, когато възрастни мъже плачат. Слагам ръцете си на раменете му. Казвам някои от онези неадекватни неща, които научих край леглото на Джо, онези баналности, за които всички знаем, че са безсмислени, но които ни успокояват по някакъв чудноват начин. Когато Ник се овладява, протягам ръката си през масата към него. Той я сграбчва.

— Чуй ме, Ник — казвам накрая. — Ти си отличен лекар. Ти спаси живота на Мейси — ако не беше ти, тя щеше да умре в абатството много преди да пристигне бърза помощ. Ти си спасил живота на много хора; ето това правиш, на това е посветен животът ти, и не бива да го забравяш. Винаги си бил моят най-верен приятел, единственият човек, към когото можех да се обърна за всичко. Ти си добър приятел, добър лекар, добър съпруг и баща... Е, може би не си бил чак толкова добър съпруг... — Ник вдига главата си, среща очите

ми и се усмихва уморено. — Но не си първият неверен съпруг в човешката история, не си някой глупав Лотарио^[1], нито Казанова — и твоят брак не може да е бил чак толкова лош, иначе Джулия не би го търпяла и един ден, а не цели двайсет години. Възможно е да се обичат две жени едновременно — поне аз мисля така; мога да приема, че е възможно... и от всички жени, които познавам, Джулия е една от малкото, които наистина биха разбрали това. Но този проблем ще трябва да разрешите вие двамата. Между другото, ти не би трябвало да си тук и да говориш с мен. Така че просто ще ти кажа следното: ти не си сам. Бил си тук, свършил си нещо, купил си всяка от проклетите тениски. Колкото и виновен да се чувстваш, или засрамен, няма нужда да казваш каквото и да е, нито да обясняваш каквото и да е на мен. Знам всичко за неверността. И за вината. За предателството към себе си, за предателството към другите. Ти говориш с голям експерт, Ник, с истински доктор по тези науки. Сега си изпий уискито; После се върни при Фин. Не бива да стоиш тук.

Ник го изпи. Стисна подадената му ръка. Поговорихме още малко и после, след не много време той си тръгна. Прегърнахме се на вратата. Странно как слабостта прави хората по-близки, как сваля всякакви бариери между тях. Познавах Ник през целия си живот, но никога не бях го чувствал по-близък, никога не съм бил по-сигурен в нашето приятелство, както в този момент. Бях щастлив от това откритие. Нашата последна среща беше хубава. Нещо беше спасено от корабкрушението.

---

[1] Герой от пиесата на Николас Роу (1674 — 1718) „Прекрасната грешница“ — нарицателно за прелъстител. — Б.пр. ↑

МАШИНАТА ЗА РЯЗАНЕ НА ХАРТИЯ

Пропуснах последния влак. Взех първия на другата сутрин. След като Ник си отиде, не исках да мисля, така че включих телевизора, който бях подарил на Джо. Пръстите ми танцуваха върху дистанционното. Гледах армии в някаква пустиня, нощни битки и умни оръжия с лазерно насочване, които можеха да изминат три милиона мили и да влязат в сградата през най-малкия прозорец. Знаех, че тази война е неизбежна, бях я забравил за шест седмици: сега гледах началото ѝ. Гледах и някои стари филми: вървеше „Казабланка“. Гледах как се готвят да арестуват обичайните заподозрени. Гледах игри, шоупрограми и забавни смешки, реклами и интервюта с наркомани; гледах танцьори и комедианти, застрашени видове и полярни мечки, които раждат, гледах ситуационни комедии и извънземни. После си легнах в голото легло на Джо и наблюдавах как луната изгря и залезе. Слушах мишките вътре в къщата и бухалите навън, бухалите, които очакваха да ловят мишки.

В Лондон, на път от гарата към хотел „Разбито сърце“, който реших да прекръстя на хотел „Разпадане“, се отбих в един магазин за канцеларско оборудване.

В резултат: *една чисто нова, супербърза, високоефективна машина за рязане на хартия*. Нарича се „Супер Шреда“. Много по-бърза от огъня, който бях намислил за тези страници. Не исках да причинявам горски пожар в задния двор, не желяех да привличам внимание, нито да дразня съседите. Това бебе с остри зъби може да нареже за нула време четирийсет листа А4. Произведено е в Тайван. Одобрено е от СИА^[1].

Изглежда гладно, има стоманени зъби. Готов съм да го обичам. „Няма да чакаш дълго“, казвам му.

Къщата е подредена. Всичко е подготвено. Зарязал съм въжетата и бръсначите — нямам нужда от тези оръжия. Казал съм на досадния млекуар, който настоява да му платя за няколко седмици напред, че ще му дам парите утре; ако случайно не отворя вратата, да продължи

настоятелно да звъни. За да не стане някоя издънка, съм пратил по пощата кратка бележка на Джулия. Не мога да мисля за никого друг, и с повече късмет, ако се върне от снимачната площадка, където е отишла, тя ще пристигне тук и ще доведе и полиция. Ченгетата, в техните детски колички. Сигурен съм, че те ще се справят. А ако не могат, толкоз по-зле, съжалявам момчета, това са рисковете на професията.

Сега седя тук, с любимото ми нескафе и една цигара „Марлборо“, и мисля за дълги думи, които да започват с буквата З — като *Завършване*, както в „Искрени пожелания за успешно завършване“. Като *завършек*.

Стоя на прозореца, има хубав изглед към Фийлдс. Забелязвам четирима нахакани скейтбордисти, двама нелегални велосипедисти, на които табелите забраняват карането на колело, и няколко плахи кучкари, които разхождат любимците си. Малк и бандата му са се завърнали и висят на ъгъла. Но ако се вгледам достатъчно настойчиво, няма да видя никого от тях — нито Малк с неговите мирмидонци, нито скейтбордистите, велосипедистите и кучкарите; нито дори онези тъжни някогашни пасбища. Вместо това мога да видя хората, които обичах, и местата, които обичах, полетата на моето детство, където се разхождах, където играх — и където се учих да стрелям с пушка.

Хамлет не би могъл да го направи, той не би могъл да надскочи себе си, не и в смисъла на „Да бъдеш или да не бъдеш“. Защо не, мислех си всеки път, когато четях или гледах пиесата; защо не, мислех си някога в Кеймбридж, когато я режисирах. Защо не? Защото Хамлет твърди, че не знае какво има от другата страна на смъртта, и се страхува от онова, което може да го очаква там. „Неоткритата страна, отдето никой пътник не се връща“, нарича я той, макар да знае, че това не е вярно: мъртвите се връщат — Хамлет вече е говорил с духа на баща си; той вече е получил инструкциите на мъртвия крал.

В края на последното действие Хамлет, без да подозира, ще срещне смъртта, прободен с отровна рапира, в онзи момент от живота си, когато е готов така или иначе да умре... Но по-рано в пиесата онази неизвестна страна на живота след смъртта озадачава волята му и възпира камата му: „Защото туй — какви ли сънища ще ни споходят в

тоз смъртен сън, когато се измъкнем от брeнната гълчава? — то ни спира...“.[2]

Аз покорно се подчинявам. Аз спирам.

Какво виждам от другата страна, в онази неоткрита страна?

Не рая или ада от библията на Джо, единствената книга в нашата селска къща — макар че вярвам на Дантевата изтънчена „Божествена комедия“, на неговото виждане за рая и ада. Може би виждам една територия, която отразява онази, от която сме дошли, нищото на Преди-раждането — и не се страхувам от нея. Можете ли да се страхувате от празнотата на небитието, от безсъзнанието и липсата на опит преди утробата? Не мисля... Може би ще бъде нещо като подземния свят на елините — сега мога да повярвам, че ще бъде посрещнат с „добре дошъл“. Реката Стикс, която трябва да бъде прекосена, Харон в ладията, сенките, вдигащи ръце за поздрав от другия бряг на тъмната река. Другият бряг на Черния ров... Може би ще видя Джо и Бела, и моята отдавна загубена майка; може би Оушън ме чака, за да ме поздрави... Или може би Шекспир, използвайки Хамлет като свой говорител, бе прав както винаги: онова, което ме очаква, ще бъде страната на сънищата — и тя ще бъде колкото непредсказуема, толкова повтаряща се, звънлива и все пак загадъчна, великодушна и ужасна, колкото са сънищата. Да, мога да вярвам и в това също.

Едно безкрайно сънуване. Прекарал съм почти четирийсет и шест години сред подобни сенки, така че без съмнение ще се справя и с още. Когато дойде времето да открия това, изборът няма да има значение.

Само се надявам, че няма да се наложи да наблюдавате. Защото, ако сте прокълнати с ангелски очи и сте осъдени да прекарате цяла вечност, наблюдавайки ставащото тук на земята; ако последният кръг е да бъдете един небесен воайор, обречен никога да не се намесва... тогава това наистина би било ад. Мисли, гледай, виж; погледни отблизо кашата, хаоса, бъркотията, денонощното зло и кървавия ужас, които сме създали. Кой би искал да наблюдава продължението? Да гледа как децата му умират, да гледа как любовта му страда? Ще искам ли аз да гледам едно вечно продължение, да знам какви ужаси очакват Мейси или Ник, или Джулия, или Фани, или моя кръщелник Том? Не,

не бих искал това. Не, не искам това, Господи! Спести ми тази възможност.

Като изключим катаклизма от последните дни, лошото идва бавно, нещата бавно се влошават: дупката в небесата се разширява, моретата и реките са отровени, Земята е болна, Европа се превръща в Сахара, има все повече войни, все по-разпространен глад, нови болести и нови епидемии... мисля за инструментите, които имаме сега, за нашата глупост, арогантност, слепота, жестокост: всички тези смъртоносни оръжия в човешкия арсенал — някой може ли да каже, че животът на земята се подобрява? Аз със сигурност не мога. Какво гледа Господ, наистина. Той трябва да е замислил нещо, някакво последно изпитание; трябва да е абсолютно извън пространството, защото в противен случай дори той щеше да забележи непоносимостта на своето създание. Или може би просто му е дошло до гуша; може би в своите многобройни прояви и прозвища той най-накрая е вдигнал ръце и се е отказал от този зъл разказ, *загубил е първоначалния си замисъл*. Дал е хилядолетна човешка жестокост на мъжа и не е забравил да даде хилядолетна човешка жестокост и на жената — кой би могъл да го обвини за това?

От друга страна, може би будистите са прави — в този случай аз ще се върна като някаква по-низша форма на живот, без съмнение като червей или гъсеница. Изпълнявайки този път предназначението си, вероятно ще се върна като нещо напълно безсрамно, като гъба или паразит например, или като онкосфера... по дяволите.

Току-що проверих как работи машината за рязане. Тя има страхотен апетит. Навън се стъмни, светлината намаля и започна да вали. Сега има само двама скейтбордисти и последният кучкар прекосява Фийлдс с кучето си. Никога не съм мислил, че ще бъде лесно, но се оказва трудно по начини, които не бях предвидил. Чудя се дали Мейси е чувствала същото?

Може би не бях прав, може би цялото ми теоретизиране е било грешно и времето на падането на Мейси няма нищо общо с вечерната молитва. Може би тя е била някъде скрита, заслушана в нас, които я викаме, опитвайки се да събере сили за действието — точно както правя аз сега. Или може би просто е искала един разтегнат интервал от

тишина, в който да позволи на света да продължи. Мога да разбере това. Мога да го разбере.

Никога няма да проумея защо скочи, осъзнавам го сега — не бих могъл. Дори да бях намерил онова измислено писмо, онзи последен обяснителен документ, за който бях толкова сигурен, че съществува — какво щеше да ми каже той? Щеше ли Мейси да заяви, че не може повече да понася своя статут на аутсайдер, че няма сили повече да понася да бъде рядкост, дете, което не е в състояние да задоволи очакванията на хората за децата? Щеше ли да се оплаче от самотата и изолацията, които навярно е усещала?

Или щеше да обясни, че се чувства като пречка за семейството си — едно препятствие, което тя самата има достатъчно сили да премахне? Щеше ли да ни обвинява, че сме били слепи за нейното нещастие, за това, че ѝ обръщаме гръб, че бяхме нетърпеливи и раздражителни, когато се опитваше да контактува с нас? Щеше ли да ни натяква, че я избягвахме прекалено често? Всички бяхме много виновни. Слепи за страданието. Неразбиращи. Няма отговор за това обвинение.

О, как ми тежат сега греховете от пропуските! Може би Мейси щеше да бъде по-конкретна, оставяйки ни някакъв успокояващ пример за причина и следствие? Да предположим, че е научила някак си истината за болестта на баща си — и това я е довело до ръба? Предполагам, че е възможно, като се имат предвид клюките в селото. Или може би щеше да потвърди, че изкуството е виновно: че не е могла да живее с онази Мейси, която е видяла на портрета на Лукас? Когато скочи, беше минала само една седмица от мига, в който видя портрета за пръв път... Може би щеше да ни посочи някакъв скрит фактор, някакъв инцидент или влияние, за които никой от нас не бе имал достатъчно мозък да заподозре... Или може би просто щеше да ни разкрие, че в една прекрасна лятна вечер, на тринайсет години е решила, че е живяла достатъчно на този свят и би желала да се присъедини към баща си и многобройните си приятели сред мъртвите?

Би могло да бъде всяко от тези неща, мисля си: тя би могла да напише всяко от тях и без значение колко са странни, колко ясни или подробни са думите ѝ, информацията пак щеше да бъде приблизителна. Ние гледаме под грешен ъгъл, косо, накриво на собствения си живот. Съмнявам се, че Мейси е знаела защо направи

онова, което направи. Не знам защо, нито как самият аз стигнах до този извод — седейки на тази маса, пишейки последния лист, гледайки пушката и машината за рязане на листа и запалвайки лампата на бюрото в намаляващата януарска светлина.

Мога да видя някои от етапите на моето пътуване и някои от пътищата, по които не тръгнах. Вече съм отвъд точката, в която това имаше значение. Но също така оценявам последното удобство на самоубийството: поне съм на точното място. Също като Мейси повече няма да бъде обект на обстоятелства и никакъв външен фактор няма да определи как да свърша. Да заредиш пушката. Да отвориш прозореца. Да прекрачиш през него: това е наш избор. Усещането е просто, нали, Мейси? Странно просто е това състояние.

Не трябва да се колебая. Ако Мейси — едно дете, е имала куража да го направи, сигурно и аз мога — ръцете ми са достатъчно стабилни и това е важно, не искам да оплескам работата. Но чувам някакви гласове, има гласове — чувам гласове, те викат името ми, изкушават ме да се върна. Това, което съм намислил, натъжава баща ми, мога да го усетя. Господи, те са толкова ясни и толкова близо: не очаквах подобна намеса! Ето го Джо, вдига ме да седна на седалката на трактора и аз изоравам първата си бразда, но не притежавам сръчността му и тя е крива; ето я й Бела, предсказва бъдещето ми с картите, а после ги пъха в кутийката им и казва: „Животът е онова, което сам си направиш, Дани, да знайш туй“. Тук е Фин, която взема ръката ми, докато се разхождаме по Акр Фийлд, и ми казва, казва ми в лятната вечер: „Не е възможно, Дани, да бъда по-щастлива от този миг, нали?“. Тук е и моят кръвен брат Ник, който ми помага да хвърля въдица, за да улова акулата, която знам, че се крие в езерото на абатството. Тук е и петгодишната Мейси, която плаче над зайците, които току-що съм застрелял. Тя вика: „Защо не дишат? Какво си им направил? Накарай ги да се върнат към живота, Дани. Накарай ги да живеят заради мен“.

Няма да слушам повече тези гласове. Няма да се обръщам назад — тези ниви, това слънце, тези гласове, тази Англия: те разбиват сърцето ми. Те са ми толкова скъпи... затова не мога да рискувам.

Наближава три — почти три часът е. Приключвам. Ще ми трябват най-много петнайсет минути, за да напъхам тези листове през машината. След това ще...

---

[1] Орган по стандартизация. — Б.пр. ↑

[2] Шекспир. Хамлет. Превод Валери Петров. С., Силует, 1994.
— Б.ред. ↑

IX
ЦАРИЦАТА НА БОКАЛИТЕ

НАЧИНЪТ, ПО КОЙТО ТОЙ ГО НАПРАВИ

Гледам онова, което е написал Дан: пред мен стои последната страница. В края на последното изречение има знак, който вероятно е започнал като щрих, а е свършил като дълга, зигзагообразна, подобна на светкавица линия, която стига до края на листа. Дан седеше на прозореца, докато е писал тази страница — видях го, когато приближавах към къщата. Мисля, че е гледал през прозореца, докато е писал това изречение. Когато е видял какво става на улицата сигурно е станал на крака, блъскайки се в бюрото — така се е появил и този знак. Не мога да бъда сигурна, но времето съвпада.

Ще ви разкажа какво видях. Ще ви кажа какво направи той. Искам някой да знае. Искам ти да знаеш, Ник. И ти, Фани. А когато станеш по-голям, Том, искам да разбереш. Ти, Том, беше свидетел на част от случилото се, но не на всичко. Аз обаче видях всичко.

Аз съм Джулия. Съпруга и майка, а според Дан още няколко други неща — например императрица на модните тенденции, първокласна кучка и т.н., и т.н. Нека да оставим тези коментари настрана. Ще се върна на тях по-късно. Аз съм Джулия. Аз съм свидетел, очевидец. Да забравим какво казах на полицията, то беше измислица. Ето какво се случи. Чистата истина.

По-рано същия ден ти, Ник, ми се обади от абатството. Беше ми обещал. Не бих казала, че сбогуването ни мина без жлъч — малко жлъч вероятно би трябвало да се очаква, когато съпругата открива, че преди и по време на двайсетгодишния ѝ брак съпругът ѝ е водил заплетена и страстна връзка със собствената ѝ сестра. Но сестра ми умира и въпреки че ме вбесяваше със своята упоритост, със своя сляп егоизъм, аз я обичам, така че жлъчта не бе толкова много, колкото можеше да се очаква. Когато Ник телефонира, аз се надявах, че може би ще ми съобщи, че Фин е готова да се срещнем: исках да я видя за последен път, но знаех, че трябва да почакам. Никой не може да пришпорва Фин. Трябва да чакаш и да чакаш, докато тя сама дойде при теб — дори Дан знаеше това.

Този момент все още не е настъпил, каза ми Ник. Познах по гласа му, че състоянието на Фин се е влошило. Не ми каза подробности и аз не го насилих. Съобщи ми, че е ходил в къщата на Дан и най-накрая му е признал истината. Дан бил пакетирал цялото семейно имущество и бил готов да напусне Уикенфийлд завинаги, би трябвало вече да се е върнал в Лондон. Опитах се да си представя тяхната среща, но не можах.

— Сигурно е било много трудно и за двамата — казах. Почувствах се неудобно.

— Разбира се, че беше трудно — отвърна с леко раздражение Ник. Не ми бе позволено да навляза в територията на мъжкото приятелство. — Но Дан прояви голяма доброта и разбиране. Не бе толкова страшно, колкото се боях. Той беше далеч по-спокоен от мен.

Не направих коментар. Съмнявах се в това, което ми каза.

Ник може да бъде сляп — което е учудващо за един лекар. Неговите диагностични умения, така точни, когато се отнася за болест, са далеч по-неточни, когато се намесят човешките чувства. Разбирам, че е бил сляп в този особен момент: той не можеше да види по-далеч от Фин. Но също така знаех колко дълбоко е бил засегнат Дан от признанията на Ник. Дан, който винаги е бил много опитен в прикриването. Прикриването на чувствата е неговата религия. А също и моята.

— Опита ли се да го обърне на шега? Направи ли си майтап с нещо? — попитах. Мисля, че въпросът изненада съпруга ми.

— Не мога да си спомня — отвърна. — Накрая, когато си тръгнах... Спомена нещо за някакви тениски, беше несвързано, струва ми се — нали си го знаеш Дан.

Знаех го. Ник не бе разтревожен от привидното спокойствие на Дан. Аз обаче бях. Започнах да се чувствам прекалено виновна: в края на краищата, аз халосах Дан в лицето с тежкия телефон и дори ако този удар бе заслужен, не биваше да го изоставям, да се мятам в колата си и да прекарам следващите пет дни, подхранвайки възмущението и злобата си. Когато най-накрая Фани дойде при мен разкайна и ми призна истината, трябваше да пиша на Дан, да му се обадя, да направя нещо.

Открих, че се намирам в странно състояние. Имаше едни нови рецепти, които трябваше да опитам. Но обикалях из кухнята, местех

разни вещи, бутях и разливах и не можех да разбера нито къде съм, нито какво правя. После — беше около два, осъзнах, че повече не мога да издържам своята нерешителност и инертност. Обадих се на личната си секретарка и ѝ казах да отмени всичките ми срещи и ангажименти за следобеда. Облякох палтото си. Денят беше мръсен, сив и валеше дъжд — излязох и тръгнах по терасата. Бях извървяла около стотина метра, когато промених решението си и се върнах в къщата. Трябваше да взема Том със себе си, така реших. Бях го оставила този ден вкъщи, защото предишната нощ спа лошо и въпреки че не изглеждаше физически зле, нямаше температура, нито настинка, усещах, че е болен. Боледуваше от нещастие и страх. Не можеше да разбере къде е Ник и защо си е отишъл, не можеше да повярва, че някога ще се върне пак, макар че аз непрекъснато му повтарях, че татко ще се прибере при нас. Еwentуално. Може би няхах повече сили да лъжа успешно. Сигурно това беше причината. Както и да е, чувствах, че не бива да оставям Том с Ингрид — и тогава си помислих: „А защо не го взема с мен?“.

И това ми изглеждаше идеалното решение: така щеше да бъде много по-лесно да покажа на Дан, че искрено съжалявам, че забраната е вдигната, анатемата е оттеглена. Никога не съм се съмнявала в неговата обич към Том. Фактът, че беше кръстник на Том, имаше огромно значение за него. Дан няма деца: ако имаше поне едно дете, сигурно щеше да бъде прекрасен и любящ баща. Освен това — да посетя сама Дан, можеше да бъде изтълкувано превратно — особено сега, когато съпругът ми ме е напуснал. Ако вземех Том с мен, щеше да бъде ясно, че отивам като приятел. Няма да има никакво двусмислие.

Така че опаковам Том с палто и шалове, а той е доволен и развълнуван, че ще ме придружи. В последния момент тича по стълбите, за да вземе оня пластмасов динозавър трицератопс, който Дан му бе купил, и ние излизаме. Вървим по Апър стрийт и двамата сме много по-щастливи, говорим и се смеем, а аз забавям крачка и си мисля: „Може би трябва да купя нещо на Дан, един вид предложение за мир“. Почти купувам бутилка вино, когато осъзнавам, че това вероятно е най-неподходящият подарък. Бръщолевя глупости и не мога да измисля нищо подходящо, защото вече съм подминала всички книжарници. Накрая купувам първото нещо, което виждам, че е красиво, а то се оказва портокали — една огромна пирамида от

портокали, севилски портокали, точно в идеалния сезон. Не знам какво ще прави Дан с тях, защото той не може да готви и никога не е можел, но си мисля: „Може да си направи мармалад, ще му покажа как се прави мармалад“. Сега вече осъзнавам, че бях в силна нервна възбуда и не мислех трезво — както обикновено правя.

Купувам кило портокали и двамата с Том се носим по улицата. Той размахва своя динозавър, аз размахвам торбичката с портокалите. Сетне, на един от ъглите, на най-лошия ъгъл, точно на кръстопътя между Хайбъри и Айслингтън, спирам. Гледам минаващите камиони и върху мен се стоварва вълна от тъга, толкова огромна вълна, че не мога да помръдна. Тя ме блъсва без предупреждение: страх за бъдещето, страх за сина ми. Просто стоя там, отчаяна и парализирана.

Накрая отминава. Том стиска ръката ми и ние пресичаме кръстовището. Тръгваме по пътя, описан от Дан — през Хайбъри Фийлдс, едно забравено от бога мизерно място, мразя го. Преминаваме по грозни, изровени асфалтови алеи и едва не сме съборени от двама скейтбордисти, единият от които вика: „Страхотно обръщане“. Сетне излизаме от парка и къщата на Дан се издига точно пред нас вляво — виждам и него самия, наведената му глава през един от горните прозорци. В стаята има слаба светлина; вероятно лампата на бюрото е включена, защото навън, в ситния дъждец, светлината вече е мътна — ние вървим в този вечен януарски лондонски здрач.

Отново хващам ръката на Том: осъзнавам, че не можем да стигнем до къщата на Дан, без да минем покрай онези младежи, които бяха тук и миналия път, когато дойдох, онези, които крещяха мръсотии на Фани и мен.

Дъщеря ми не се уплаши да им отговори със същото; аз бих искала също да го направя. Но знам, че ще бъде много глупаво; освен това Том е с мен и аз се страхувам от тях. Така че хващам здраво ръката на сина си и се опитвам да не гледам към тях, лицата им са скрити под качулките. Възприемам поведението, подчинено на градския начин на живот: никога не ги гледай в очите, преструвай се, че са невидими. „Ако ти кажат нещо, Том, не им обръщай внимание. Не им отговаряй.“

Бих искала да покрия с нещо главата си. Не искам да ме разпознаят. Том и аз продължаваме да вървим, сякаш младежите ги няма — и тогава, точно когато минаваме покрай тях, те се раздвижват

по един странен начин — като течност, която се разлива, сякаш са част от един организъм, всички те, и петимата. Не казват нищо, нито си дават сигнали, просто се движат. Не можем да ги подминем, защото блокират бордюра, а когато слизаме на платното и се опитваме да ги заобиколим, те отново се разливат и препречват пътя ни. Том и аз трябва да спрем.

Двама от тях се отделят от останалите и застават зад нас. Беше грешка да слезем на пътя. Сега сме притиснати към портата и оградата около Фийлдс, зад нея е промъкващата се към нас зловеща тъмнина. Най-едрият от петимата — оня, за когото сега знам, че се казва Малк, пристъпва напред и пита: „Отивате ли някъде?“.

Скейтбордистите са изчезнали. Взирам се към тревните площи зад оградата вдясно от нас. Няма никакви хора, излезли да се разхождат или да карат колело. Улицата е пуста. Уличното осветление е слабо. Измърморвам нещо за приятел, който ни очаква. А те се смеят, пляскат с ръце, правят заплашителни движения, като удрят дланите си един на друг и се смеят, но аз знам, че всъщност не се смеят и това означава неприятности. Те така или иначе знаят къде отивам и точно това според мен е причина за случващото се. Двамата зад нас приближават.

— Вижте какво — казвам. — Бързам. Може ли да мина, моля?

Тази забележка не им харесва: те не харесват гласа ми, нито дрехите ми, не харесват сина ми, нито мен. Те ни мразят — мога да усетя огнения дъх от жарта на тази омраза. Опитвам се да надзърна покрай тях. Ние сме най-малко на трийсет крачки от къщата на Дан. Все още мога да видя светлината в прозореца му и неговата наведена глава. Моля се да погледне към нас, но той не го прави. Знам, че не бива да издавам страха си от тях; това ще влоши още повече положението ни, моментално. Оглеждам внимателно тримата пред нас. Всички ли са дрогирани? Заплахата, която излъчват, е мощна, но само трима от петимата са физически здравеняци; двамата зад нас са слаби момчета на около четиринайсет. Дори тарторът им Малк и другите две огромни, хилещи се от двете му страни маймуни — неговите оръженосци, — и те са млади. Никой от тях не изглежда на повече от шестнайсет или седемнайсет.

Това ме нервира, това ме ядосва — да се страхувам от някакви си момчета, от глупави хилещи се пубери побойници. Така че повтарям:

— Пуснете ме да мина, моля — и двамата с Том правим крачка напред. Едновременно с нас те също правят крачка: всичките, и петимата. Единият сграбчва Том, другият мен и започват да ни дърпат към оградата на парка. Аз викам и Малк ме удря по лицето. Ударът ме запраща на земята. Изпускам чантата си с клетъчния телефон в нея. Изгървавам портокалите, които се разсипват навсякъде, и чувам как казват: „Какво държиш, момче?“. Долавям, че Том издава тих звук и това ме кара да стана и да започна да ровя в чантата си за телефона. Всичко е забавено, като на лента, пусната на бавни обороти. Виждам как някой издърпва пластмасовия динозавър от ръцете на Том; една бяла маратонка се засилва и го рита в корема.

Сетне започват да си го подхвърлят, моя малък син, един на друг, като го вдигат във въздуха и просто го хвърлят като топка. С всеки пас приближават все по-близо до оградата на Фийлдс. Хуквам, настигам ги, държа телефона в ръка и се опитвам да ги ударя с него, но ударите само се плъзгат по тях и не мога да стигна до Том. Единият казва: „Вземи й телефона, тя докопа телефона, вземи проклетия телефон“, но аз не мога да чуя ясно думите, оглушала съм и знам, че викам, а не мога да се чуя.

— Оставете го — моля ги. — Той е малко момче, оставете го!

Сигурна съм, че казах това, и мисля, че казах още:

— Моля ви, пуснете го! Ще дойда с вас, ако го пуснете.

Нещо такова, защото най-големият, Малк, се приближава към мен, смее се и се блъска с ръце по бедрата, после ги размахва и се хили: „К’во ви казах, пичове? Чухте ли? Тя е готова за онази работа, тя се моли, шибаната кучка се моли“. Но те не оставят Том — извиват ръцете му и сега ги държат зад гърба му. Той плаче от болка. Единият от побойниците е стиснал в желязна хватка врата ми; влачат ни и двамата към парка, към тъмнината, виждам как Том се гърчи, за да се освободи и да се хване за оградата. И тогава един глас зад мен, един глас, който в първия миг не разпознавам, изрича:

— Остави го долу. Пусни го веднага или ще те убия.

Петимата замръзват. Застиват, стават неестествено тихи и неподвижни. Пускат ме, пускат също и Том, който с препъване се хвърля към мен. Прегръщам го с ръка и започвам да се обръщам, а гласът казва:

— Върви в къщата, Джулия. Заведи Том в къщата, вратата е отворена.

Когато се обръщам, виждам Дан — един Дан, когото не познавам, виждам също, че той държи нещо. После затичвам към къщата с Том, бутам го вътре, давам му моя телефон и му казвам да се обади на полицията, да заключи вратата и да не пуска никого вътре. Сега, сега, бързо, казвам, вратата се тръшва и аз тичам обратно по улицата, защото едва сега проумявам, какво държи Дан.

Петимата младежи все още стоят скупчени с гръб към оградата. Дан е застанал пред тях, на около шест крачки. Държи пушката на баща си, държи я така, както съм го виждала да я държи стотици пъти, привично, познато, фамилиарно: навън на полето, из нивите, оглеждайки се за зайци, яребици, гълъби. Някога той беше отличен стрелец — най-добрият в селото. Гледа напрегнато младежите, пръстът му е на спусъка. Направил е нещо с косата си — тя е подстригана съвсем ниско до черепа. Около врата му има нещо черно и лъскаво. Лицето му е бяло и съсредоточено. Не носи сако, само бяла риза; навън е студено, но той не трепери.

Чувам го как казва с обикновен разговорен тон:

— Хайде да вземем един урок по произношение. Малк, ти си пръв, можеш да започнеш. Каж ми по букви думата „мръсник“.

— Виж к'во, човече, мамка му — успокой съ, само недей да...

— Каж ми я, Малк. Тя е ключът. Тя не завършва на „ах“, завършва на „ик“ — като „сводник“, като „негодник“. Като „грешник“. Искаш ли да се опиташ да го произнесеш, Малк?

Малк издава гърлен звук, рискува да погледне встрани.

— Вие к'во, шъ стоите и няма да напрайте нищо ли? — Никой не помръдва. — Просто шъ стоите и шъ го остаите да напрай т'ва, мамка му — виж к'во, пич, да н'съ караме, а? Господи, мамка му, пич...

— Знаеш ли колко надалеч мога да виждам днес? — пита Дан. — Отвъд вечността, ето колко. — Пушката отново се движи, един от младежите издава звук като че му се повдига. Той е най-малкият от всички. Навежда се напред и повръща на паважа. — Това е цитат, Малк — продължава Дан. — Знаеш ли какво е цитат? Искаш ли да опитаме няколко? Какво ще кажеш за: *На мен ли говориш?* На мен ли говориш? Какво ще кажеш за: *Щастлив ли съ чувстваш днес, а, пънкар?* — Той прави пауза и аз виждам, че се мръщи. — Знаеш ли

какво може да направи това, Малк? Може да пробие дупка в гърдите ти, толкова голяма, че няма да имаш въобще гърди, нито сърце, нито дробове, нито гръден кош. Може да отнесе шибаната ти глава. Е, как ти се струва да умреш днес, Малк? Готов ли си да умреш в следващите десет секунди?

Виждам как кръвта се отдръпва от лицето на Малк. И чувам:

— *Пич, успокой се, окай. Не го праи. По дяволите — нямах нищо предвид. Просто искахме да се посмеем, просто... — мамка му. Господи, мили боже, не го праи, човече, ти луд ли си, или к'во?*

Настъпва миг тишина. В далечината се чува ръмженето на колите. Дан вдига пушката. Някой казва: „Побъркан човек“. Виждам петното на чатала на Малк, което се увеличава, агонията, изписана на лицето му. Той пада на колене и започва да хленчи:

— *Мамка му, пич, не го праи, просто не го праи, имам деца, имам две деца, пич...*

Мисля си, че това не може да бъде истина, той не изглежда толкова възрастен. Но каканиженето продължава, това ломотецо животно продължава да се моли и да плаче и някъде по средата на молбите стойката на Дан неочаквано се променя.

— *Ти си глупав, тлъст червей — казва. — Ти си страхливец. Ти си смачкан задник — тя дори не е заредена.*

И хвърля пушката на тревата. Тя трака и се плъзга към далечния уличен канал. Дан просто стои в очакване. Мога да го видя и сега как стои и чака — главата му е леко наклонена, ръцете му висят от двете страни, една поза на примирение. Не мисля, че знае за присъствието ми. Но дори и да знаеше, нямаше да му пука. Дан бе наясно какво ще последва — сигурна съм, че знаеше. И то дойде моментално. Имаше само един кратък миг на недоверие, сетне и петимата скочиха. Единият от тях се наведе, вдигна пушката, хвана я за цевта и я размаха. Прикладът ѝ удари Дан по главата. Сетне го приближиха, заобиколиха, скупчиха се отгоре му като лешояди и аз повече не можех да видя нищо, те просто го погълнаха. Всичко стана много бързо. Размахваха се ръце, проблесна нещо като стъкло или метал. Можех да чуя пляска на удари под воя на сирените, чувах един глас, който викаше, и можех да видя себе си как тичам напред, сграбчвайки сенките. Една от сенките ме удари и прекъсна полета ми, усетих как паважът изстърга лицето ми, а когато отново можех да виждам, нещо лежеше

неподвижно на земята, а те се редуваха да го ритат. Най-малкото момче го ритна последно, целейки се в гърлото. Върху новата бяла маратонка „Най“ разцъфтя червено цвете.

Сетне изгряха светлините на полицейските коли, по улицата блисна жълто и синьо и аз чух тичащи крака, онези избягаха, стопиха се в тъмнината. Допълзях до Дан, който лежеше по гръб с отворени очи. Имаше страшно много кръв. Кръв по приклада на пушката до него, кръв по ризата му, неговата бяла риза сега бе червена, а лицето му бе напълно променено. Вдигнах главата му и я сложих в скута си. Мисля, че той знаеше, че съм там — или че някой е там. Фокусира погледа си в очите ми и аз разбрах, че ме позна. Устните му се помръднаха. Опита се да каже нещо, което започваше с Д.

Може би беше „Джо“ — може би в този миг бе видял баща си. Може би беше „дело“ — вероятно се опитваше да ми каже, че ще успее да се справи и с това, дори и с това — мога да си го представя.

Можеше да бъде каквото и да е, която и да е дума, започваща с Д, но той не успя да я завърши. Закашля се — слаба, прочистваща гърлото кашлица, от онази, която човек използва, когато се приготвя да говори след вечеря. Слабата кашлица доведе до изригването на фонтан от кръв, гейзер от чиста, ярка, артериална кръв. И това беше всичко: вече нямаше думи или опити за думи. Той продължи да ме гледа, а аз продължих да люлея главата му в скута си, докато един полицай не дойде и след като долепи пръсти до шията му, повика една жена полицай, която ми каза: „Той си отиде, скъпа. Остави го на нас. Ние ще се погрижим за него“.

Заради Том се върнах в къщата на Дан и там изчакахме полицията. Не исках да стоя в стаята долу, която бе обърната наопаки, а диванът бе нарязан на ивици и пълнежът му стърчеше от дупките. Така че се качихме горе в стаята, където бях видяла да седи Дан. Лампата все още светеше. Имаше патрони за пушката, пръснати по бюрото, и — не знам защо — аз ги събрах в кутийката им, при което видях, че два от тях липсваха.

Значи пушката беше заредена. По-късно полицията щеше да потвърди това. Защо е държал заредена пушка в Лондон? — щяха да питат те. В този миг вече знаех: досетих се. А и не беше много трудно

да се досетя: върху бюрото имаше цял куп предмети — всички семейни спомени на Дан, снимките на Оушън, и така нататък. И една малка бележка до тях, в която пишеше, че би искал Том да ги вземе.

Взех тази бележка преди да дойде полицията. На земята намерих една пластмасова торбичка и беше лесно да кажа, че е моя. Напъхах в нея бележката, кутийката с муниции, подаръците за Том и изписаните страници, които Дан бе решил да пусне през машината. Сигурна съм, че е щял да го направи: машината за рязане на хартия беше върху бюрото, включена и готова да бъде използвана. Страниците бяха поставени до нея, освен последната, онази, която е писал, когато животът го бе прекъснал. Погледнал е през прозореца; моливът му е направил тази зигзагообразна черта, докато се е изправял на крака. Видял е, че има друг, по-добър начин да умре. И понеже е бил готов за последното действие, се е възползвал от него.

30

ДОСТА

Полицията ме разпитва три пъти. Те се опитаха да проследят на кого е пушката, но не успяха. Това не ме изненада. Тази пушка принадлежеше на бащата на Джо. Беше почистена, смазана и поддържана в идеална изправност: сигурно Дан го бе направил. И трите пъти казах на полицията, че пушката не беше негова. Казах им, че Малк е извадил оръжието. Това заявление не съвпадало с показанията на моя син, информираха ме те. Моят син е само на девет години, отвърнах им. Той беше ужасно уплашен. Едва ли си спомня подробностите. Малк извади пушката, сетне започна борба и Дан успя да му я вземе. Ако не беше го направил, сега аз нямаше да седя тук и да разговарям с вас.

Тогава как нападателите са успели да я вземат обратно от него, искаха да знаят полицаите. Отговорих:

— Дан не беше бдителен; след като ние с Том бяхме в безопасност, той нямаше намерение да я използва, нито да нарани някого. Знаеше, че полицията е на път; вече се чуваха сирените; опита се да смекчи ситуацията, да извади пълнителя, когато те скочиха отгоре му.

Трябваше да кажа това, защото откриха следи от муниции по ръцете на Дан. Когато лъже полицията, която се възползва от предимствата на модерните технологии, човек трябва да лъже внимателно.

Казах им:

— Не мога да си спомня точно, стана много бързо. — Казах им: — Три пъти вече ви разказвам какво се случи. Трябваше да гледам какво правят на един невъоръжен човек. Бяха петима срещу един. Той беше най-старият приятел на съпруга ми. Той беше кръстник на сина ми. Имаше брилянтна кариера, имаше всичко, за което да живее. Моят син и аз му дължим живота си. Намирам поведението ви за твърде обидно. Ако искате да ме обвините в нещо и ако продължите да ми

задават въпроси и да ме нападате по този начин, ще повикам адвоката си.

След това хванаха Малк. По-късно заловиха и двама от останалите. Аз ги идентифицирах. Тримата си противоречаха, обвиняваха се взаимно и затънаха в куп от лъжи. Имаше силно разминаващи се свидетелски показания от съседите, които се бяха обадили в полицията и бяха наблюдавали събитията иззад пердетата си. Броят на нападателите според тях варираше от пет до петнайсет; никой не можеше да определи точно възрастта, височината, цвета на кожата или косата; не постигнаха съгласие и относно облеклото им. Всеки свидетел и участник в това събитие имаше различна версия.

Аз лъжесвидетелствах отлично. Когато накрая, след една година, бях изправена на свидетелския стол, историята ми бе доказана неоспоримо. Бях спокойна, точна, неемоционална, идеалният свидетел, истински модел за подражание — както ме похвали съдията. Твърдо бях решила да не допусна смекчаващи вината обстоятелства и ако незаконното притежание на оръжие можеше да бъде прибавено към обвинението в нападение и убийство, това ми изглеждаше като бонус. Освен това не исках присъдата да бъде облекчена от предположения за самозащита или преднамерена провокация от страна на Дан, или самоубийство.

Малк, който се оказа на деветнайсет години, беше осъден до живот: при добро поведение щеше да излезе след петнайсет години, както ме информира моят адвокат. Не ми се вярва, доброто поведение не е присъщо на Малк. Другите двама обвиняеми, на шестнайсет и седемнайсет, получиха съответно четири и пет години; присъдите щяха да бъдат по-сурови, ако беше възможно да се докаже кой бе нанесъл удара по черепа, кой бе нанесъл ритника в гърлото и дали и петимата нападатели са еднакво отговорни. Другите двама, дребните мършави момчета — във всеки случай непълнолетни — така и не бяха хванати, нито идентифицирани.

Понякога славата може да бъде от полза. Аз имах достатъчно слава, Дан бе широко известен. Тези факти помогнаха случаят моментално да се превърне в *cause celebre*^[1]. След като процесът свърши, се захванах с моята задача: да разкажа историята на Дан. Давах интервюта. Давах ги на всеки, който ги поискаше, от националните вестници до „Уест Съфолк Газет“, от Ай Ти Ен до най-

малкия местен телевизионен канал. Аз съм професионалист: давах им онова, от което имаха нужда. Използвах щедро термина „герой“ и те щедро го повтаряха.

Познавам също така силата на фотографията, така че се погрижих всички да получат по една снимка на Дан, какъвто беше Дан в младостта, в разцвета на своята изключителна хубост. Тази снимка бе направена в абатството от мен през онова последно лято. Дан стои бос в манастирския двор, главата му е отметната назад, тъмната му коса е паднала на челото, черните му очи святкат. Изглежда така, сякаш е готов да покори света. Ето така исках да го запомнят хората — и те го запомниха точно такъв. Хората помнят физическата красота и смелост — те се срещат достатъчно рядко във всеки случай.

Истинската история е по-хубава и много по-смела, разбира се. Но истината бе прекалено сложна, за да рискувам: медиите не се справят добре със сложни истории. Надявам се, че Дан ще одобри всичко това — направих го заради него; това е последната услуга, която можех да му направя.

Това би го забавлявало, бях сигурна. Освен това той беше потаен: открий пътя по заобиколен начин. Той сигурно би разбрал, че това е моят начин да го поздравя и да му отдам почит.

Все още мисля за онази последна дума, която се опита да ми каже, когато го държах в ръцете си. Думата, която започваше с буквата Д. Беше ли дело, в смисъла „ще се справя с това“ — един израз, който той използваше доста често, както открих впоследствие. Дали умирайки, Дан не беше си направил една последна кисела шега? Вероятно беше Дори. Бих искала да попитам Ник или Фин, или изобщо някого. Но не мога, защото Фин умира, Фани отново бе изчезнала някъде — и аз останах сама с Том за няколко седмици след случилото се. Накрая човекът, който предложи алтернатива, беше точно синът ми — той и Дан, както открих аз, бяха по-близки, отколкото съм подозирала. Том смяташе, че думата може да е била циганска. Дан го бе научил на няколко тайни думи, които Оушън му бе завещала. Те бяха *диа*, което означава майка. И *доста*.

Гледах Том. Седяхме на масата в нашата кухня. По нея бяха пръснати предметите, които Дан му завеща — талисманите на Дан,

онези, които той искаше моят син да притежава. Кристалното кълбо на Бела, картите таро, снимките и сертификатът за оран, странният малък талисман, който Оушън му бе дала и който той носеше на врата си, когато излезе от къщата с онази пушка. Бях помолила полицията да ми го предаде. Измих кръвта от него. Том обича тези неща и ги разглежда и изучава до безкрайност.

— Какво означава *доста*? — питам го аз.

— Значи достатъчно — отвърща Том. — Доста — той често казваше тази дума.

Доста, казах няколко седмици по-късно, застанала в края на Гората на монахините. Първите иглики се бяха появили. Никога не бях чула Дан да използва тази дума, но вярвах на сина си. Подпомогната от Хектор Макайвър и моя съпруг, зарових праха на Дан в сечището, което той бе описал. Искях да бъде близо до Джо: не можех да допусна да бъде затворен в някоя лондонска церемониална градина. Поканих Лукас да дойде, но той не се отзова.

Доста, казах, и след това оставих Хектор да си върви. Той имаше купувач за къщата на семейство Нън. Трябваше също така да се срещне с оня синдикат: време било да сложи подписа си върху реда с точките.

— Къде ще отидете, Хектор? — попитах го.

Той погледна към долината и се намръщи. Отвърна, че не били решили. Вероятно в Шотландия. Майка му винаги тъгувала за родината, липсвала ѝ Шотландия.

Ник и аз се върнахме в абатството. Фин бе отказала да лежи в легло и Ник — роб на всяко нейно желание, бе превърнал параклиса на Светата дева в нейна болнична стая. Когато влязохме, тя лежеше там на дивана, близо до масичката с кобра вместо крак, където дядо оставяше чашата си с уиски. Сега върху тази масичка имаше висока камара книги — въпреки че зрението на Фин се е влошило и аз се съмнявам, че ги чете.

Бяхме извън къщата петнайсет минути, не повече. Но за това кратко време бе настъпила промяна; и двамата я видяхме, изписана върху лицето ѝ. Очите ѝ бяха обърнати към прозореца. Навън беше топъл пролетен ден; слънчевата светлина влизаше през стъклото под наклон, прекосяваше пода и огряваше светлата ѝ коса. Тя обърна очи,

нейните почти слепи очи към тази светлина; на лицето ѝ бе изписан копнеж.

Знаех, че не иска да умре. Моята сестра не се примиряваше със смъртта — до тази сутрин се бореше с цялата сила, която притежаваше, а силата на Фин, нейната упоритост и воля винаги са били забележителни.

— О, мили боже — прошепна Ник, когато видя лицето ѝ. Прекоси стаята, коленичи до нея и взе ръката ѝ в своята. Зарови лицето си в шията ѝ и аз видях как тя леко трепна, съвсем леко. Той ѝ каза нещо, някакви последни думи, някакво излияние, изпълнено с вина, болка и молба, предназначено само за нейните уши.

В този миг никой от тях не забелязваше, че съм там. Знаех го. Въпреки това сметнах за правилно да ги оставя сами. Така че оставих моя съпруг и моята сестра, слязох долу и тръгнах из градината на манастира.

Този ден не бях императрица на тенденциите. Не бях първокласната жена, Дан. Аз не съм и никога не съм била жената, за която ти говореше — но сега това няма значение. Ти имаше своето виждане, а аз моето. Няма да споря с теб.

Малко по-късно Ник слезе при мен и аз познах по лицето му, че Фин си е отишла. Така и не се сдобрихме с нея. Прегърнах съпруга си и го оставих да се наплаче. Мислех си: сега съм сама, аз съм последната от сестрите. „Ти ще получиш всичко, което сърцето ти желае“, бе предсказала Бела на моя шестнадесети рожден ден. Тя, разбира се, не предсказа, че ще го запазя. „Тук виждам съпруг и половина, мис Джулия.“ Ах, добре. Бела не ме харесваше и аз винаги се съмнявах, че предсказанията ѝ са измислени, така че да объркат или заблудят човека. Повечето твърдения на Бела бяха двойствени: „Рози през целия път за теб, моя малка“, каза тя на Мейси, посочвайки кръста на късмета върху дланта ѝ. И в известен двойствен смисъл, това си беше истина. Има известни доказателства, твърдят докторите и монахините, които сега се грижат за сестра ми, че Мейси е доволна. Тя е намерила щастието в тишината, казват те.

Фин искаше скромно погребение и ние ѝ го осигурихме. Прахът ѝ бе поставен до дядо и до баща ни в църквата в Уикенфийлд. Стела

дойде на погребението заедно с оня неин приятел художник, с когото живее в Корнуол. Той рисува лошо и рядко говори, но е предан на Стела — и аз съм му много благодарна.

Майка ми много плака, но намери убежище от скръбта в плановете и схемите, както винаги е правила. Какво щяло да стане сега с абатството? Какво можем да направим с него? Може би Ник и аз смятаме да се преместим тук? Да, имало тъжни спомени, разбира се, но имало и толкова щастливи. И Стела се отплесна, опитвайки се да възстанови миналото: спомняла ли съм си това събитие, онзи пикник, този рожден ден; времето, когато дядо направи това или Мейси каза онова? Спомняла ли съм си летата, онези прекрасни, безкрайни лета?

Видях изражението върху лицето на Ник, докато Стела говореше тези неща.

— Не се тревожи — казах му, когато тя най-накрая ни остави сами. — Нямам намерение да живея, където и да е с теб. И със сигурност не тук. Ако искаш да се върнеш при мен и децата, това е решение, което само ти можеш да вземеш. Когато си готов, нека да го обсъдим. Междувременно, знам какво смятам да правя с абатството. Планирам го от известно време. Все някой в това семейство трябва да бъде практичен.

— Ти си толкова твърда и коравосърдечна, Джулия — каза Ник. Можех да видя погнусата, изписана на лицето му. — Винаги ли си била такава? Кога стана тази промяна в теб?

Бих могла да му отговоря, бих могла да му го върна. Можех да кажа: малко след като се омъжих за теб, Ник. По същото време, когато осъзнах, че моят отговорен и грижовен съпруг всъщност не ме обича. По същото време, когато осъзнах, че той ме желае физически и дълбоко се срамува заради това свое плътско желание. Когато осъзнах, че нито ме уважава, нито ме познава. Или пък напоследък, когато открих, че съм била заместител на сестра си и съм била такава цели двайсет години... което ми изглежда като доста подходящ момент да вкамениш сърцето си и да станеш твърд, Ник.

Но не бях сигурна дали, това е истина. Може би той беше прав и аз винаги съм била твърда и коравосърдечна. Тогава какъв би бил моят отговор? Кого бих могла да обвинявам, ако не обвиня него? Баща ми, за това, че е умрял? Майка ми, която винаги бе така болезнено непрактична; майка ми, която се нуждаеше някой да стои между нея и

света — един урок, който научих дълго преди да отидем в абатството? Сестрите ми? Можех ли да обвиня Мейси, която, макар и не по нейна вина, разби нашето семейство и го съсипа? Или Фин, която се оттегли на един далечен континент, работеше упорито и вършеше невъобразими добрини: силната, упоритата Фин, която не се отказа и не отстъпи влиянието, което имаше върху моя съпруг?

Може би трябваше да обвиня моите гени — има една здравословна доза от егоистични гени в моята фамилия. Но аз не искам да обвинявам никого, никого друго, освен себе си. Аз съм Джулия. Аз съм онова, което обстоятелствата и моята собствена воля направиха от мен.

Така че не отговорих на обвинението на Ник. Стоях там и мислех за миналото си: омъжих се за Ник заради неговата честност — и тази честност винаги ме бе заслепявала. Мислех си за всички онези случаи, когато Ник работеше половината нощ, а аз никога не се усъмних, че не е бил при пациенти — пациентите, на които беше толкова предан. Спомних си стотиците случаи, когато той бе настоявал да отиде зад граница на някаква конференция, и как никога не ми мина през ума, че тези отсъствия са били претекст да се среща с Фин и да остане с нея два или три разтърсващи тайни дни, които са поддържали огъня на връзката им и са осигурявали дълготрайността ѝ. Мислех си за кризата в тяхната любов, която бе настъпила, когато забременях с Том и с цялата си невинност се обадох на сестра си, за да я помоля да стане кръстница на моето бебе.

— Ти си отново бременна? — попита след дълго мълчание тя. Чувах шумното ѝ дишане. Сега мога да си обясня изненадата ѝ, чудя се какво ли ѝ е казал Ник. Дали лъжеше и нея като мен, и се преструваше, че не спи с мен? Сигурно това е правил. Но не беше вярно: каквото и да бе онова, което предлагаш в леглото, Ник винаги го желаше. Тъкмо тогава Фин започна да го наказва: тя отиде в чужбина и според мен мина известно време — две или три години, преди да омекне и да се умиловичи. Мога да пресметна: през първите две години от детството на Том Ник и аз бяхме по-близки от всякога.

Не мога да разбера сестра си. Не мога да проумея колко чисти или нечисти са били мотивите и. Тя споделяше с Дан, но никога не е споделяла с мен. И най-вероятно — трябва да е било, когато Том беше на три — тя е възобновила връзката си с Ник. Фин го повика и моят

съпруг веднага изтича при нея. След това дори аз започнах да виждам, че в брака ми нещо куца, дори аз започнах да подозирам, че честността на съпруга ми може и да не изключва любовна връзка.

— Да нямаш връзка с някоя друга жена, Ник? — попитах го веднъж. Той ме загледа втренчено по оня безмълвен, осъдителен начин, който не харесвам.

— Не, Джулия — отвърна. — Нямам и никога не съм бил свързан с „някоя друга жена“.

Хубаво разграничаване.

Гледам го сега: побеляло лице, почти обезумяло от скръб, неспособен е да види повече от Фин, по-далеч от Фин. Неспособен е да види мен, защото за него аз винаги съм била затъмнена от образа на сестра ми. Той не е сам в това. Открих, че нямам желание да споря или да обвинявам. Ако вярва, че съм коравосърдечна и твърда, така да бъде.

След известно време Ник си тръгна, ще се върне в нашата лондонска къща; нашето бъдеще остана необсъдено. Съгласих се да прекара една седмица там с Фани и Том, а аз ще остана тук. Разделени, ние ще се опитаме да решим какво да правим. Гледах след него докато отпътува. За пръв път от много години оставах сама в абатството.

Непривично горещо време дни наред: за пръв път от двайсет години мога да си лягам, когато си пожелаая, да ям или да не ям — каквото искам. Няма съпруг, нито деца, които да се мотаят наоколо; няма уговорки, които да спазвам. Няма телевизионен екип, нито интервюта или неизбежните фотографии. Няма нужда да си слагам маската, която поставях за през деня. В абатството няма телевизор, никога не е имало. Открих старото радио, което вече не работеше. Никой, освен хората от семейството ми, не знаеше, че съм тук; тук не пристигаха вестници. Бях откъсната от външния свят и от всички новини за далечната война. Бях свободна да мисля. Имах цели дни и нощи да мисля. И бях свободна да прочета отново версията на Дан за нашето последно лято тук, свободна да обмисля неговата интерпретация на събитията — събития, които аз виждах съвсем различно.

Отидох на тавана, където през онзи фатален ден той боядисваше стените, и потърсих нашите духове там: все още можех да почувствам силата на неговата сексуалност. Дан не осъзнаваше колко мощна беше тази сила и никога не разбра нейния ефект върху жените. Той така и не завърши боядисването на тези стени, и сега мога да видя точно докъде е бялата черта, до която беше стигнал. Тогава той остави четката и ме последва в параклиса на Светата дева. Там беше прозорецът, от който ние гледахме как Мейси се връща от кучешкото гробище. Предпоследно виждане — после тя отиде към манастирските ливади и изчезна за час и половина. Аз така и не узнах и сега не знам къде беше отишла и защо. Имаше хиляда тайни места в абатството — и, както знаех, хиляда и едно, в които човек да се скрие. Слязох към трапезарията, отключих я и влязох вътре. Опитах се да преброя колко пъти бях спала тук с Лукас. Пет, шест? Лукас предпочиташе да идва в къщата: харесваше му да се промъква в стаята ми рано сутринта, когато останалите членове на семейството бяха долу в кухнята и закусваха. Той никога не оставаше дълго — Лукас беше тираничен, но неумел любовник. Нуждаеше се от някои допълнителни стимулатори — заплахата да бъде хванат по време на акт очевидно го възбуждаше. Сексът всъщност не го интересуваше, винаги съм чувствала това. Той беше посредствен до края. Лукас имаше нужда да разбере трите сестри, това беше необходимо за неговия портрет. Така че той подхождаше към нас артистично: към Мейси чрез нейните истории; към мен чрез правенето на любов; а Фин той просто наблюдаваше — докато, скоро след техния брак, откри, че е наблюдавал и видял достатъчно и че тя повече не представлява материал за него. Лукас имаше ограничен обхват на внимание. Взорът му бе изключително съсредоточен, изключително всепроникващ, но след като видеше онова, от което се нуждаеше, той моментално загубваше интерес. Не ме изненада, че се съгласи да се ожени за Фин — за него бракът не означаваше нищо, но му даваше възможност да я наблюдава по-дълго.

Всички онези рисунки, които той направи: също като Дан и аз не знаех, че са толкова много. Но Дан грешеше относно „Финалната Фин“ — тя не бе нарисувана след сватбата им. Тя бе нарисувана в болницата „Аденбрук“ в Кеймбридж, малко след като нейното бебе момченце се роди мъртво. Тогава бях с нея, спомням си очите ѝ. Спомням си

дълбочината на скръбта ѝ. Не се досетих, че Лукас може да е регистрирал това, когато се оттегли в чакалнята със своя скицник.

В трапезарията все още има слаб гаден мирис на терпентин, който не се е отмирисал. Стоя там, спомням си откриването на портрета на Лукас и чувствам, че Дан греша и за „Сестрите Мортланд“. Не вярвам, че портретът на Лукас включва мъртвите или че промените в него бяха предизвикани от нещо, казано от Мейси. Лукас не се интересуваше от мъртвите, а от нас — от трите момичета, трите почти жени. Той ни рисува като архетипове: Марта и Мария, изкустителната и девственицата, и Мейси — жената — дете, хваната във вечния капан между двете женски противоположности. Двата женски полюса. Нашата физическа прилика го привличаше най-много, така мисля. Тогава Фин и аз бяхме толкова еднакви, че лесно можехме да минем за близначки, а Мейси приличаше и на двете ни, но в миниатюра. Тази прилика дава увереността, че в портрета на Лукас Фин и аз можем да бъдем и себе си, и нашите противоположности, и всяка може да бъде другата. Ние сме жени и сме взаимозаменяеми — това беше смисълът; ние предлагаме обикновените женски дарове: любов, секс, храна и заплахата; но отвъд това нямаме самоличност. Силата на неговото рисуване — а то е много силно, никога не съм го отричала — произтича от факта, че е редуцирано.

Върнах се към абатството и се качих в параклиса на Светата дева; застанах там пред средния прозорец. Спокойна вечер, мека вечер. Толкова е тихо, че можеш да чуеш как земята се върти. След доста време, съпротивлявайки се на изкушението, отивам към панела.

Плъзгам го, вдъхвам застоялия влажен въздух и поглеждам в тъмнината. Тогава желязах Дан. Онова чукане в тъмнината беше чукането на моят живот — всяка жена изживява поне веднъж едно истинско чукане, ако има този късмет. Понякога тя признава това на друга жена — но никога на мъж. Тъй като не харесвам модата на признанията, аз не го казах на никого. Но на Дан, който сега е мъртъв, мога да призная онова, което никога не му казах, докато беше жив. Повечето полови актове са така нечисти, Дан, така омърсени от тривиални грижи, ограбени от странични и мръсни мисли или се правят по навик, или са обременени от условности, от нелепи глупости или неувереност — например изгарящия въпрос *дали това е любовта*. Но нашето чукане не беше такова. Тогава нещо се случи — и

спомняйки си това тук, където мога да почувствам твоето присъствие и твоето отсъствие, аз плаках за теб.

Когато стигнах до дъното на скръбта си, бях прекъсната от телефонен звън. Обаждаше се една монахиня, преподобната майка игуменка от дома, в който се грижеха за Мейси.

Бях писала на тази майка игуменка преди няколко седмици; писах ѝ преди Фин да умре, още преди да дойда тук. Два дни след телефонния разговор, към края на моята седмица на уединение, тя пропътува през целия окръг Съфолк със своя малък „Нисан“, за да се срещне с мен. До този момент вече се бях успокоила и бях готова за срещата.

Имам пари, както и слава — те не ме интересуват особено, но ги имам: аз съм добра в печеленето на пари и онези, които съм наела — счетоводители, брокери и т.н., са специалисти в умножаването и увеличаването им. Ползата от тези пари сега е очевидна. Повече от година монахините от дома на Мейси търсеха нова сграда, за да сменят онази, която обитават в момента. Тя вече им беше тясна. Фин винаги се бе съпротивлявала на продаването на абатството, тя искаше да го запази като някакъв спомен или музей. Фактът, че то се рушеше, не я интересуваше — но интересуваше мен. Сега смятам, че абатството, заедно с едно парично дарение, за да подслади сделката, може да бъде най-накрая полезно. Знаех, че преподобната майка, една страхотна жена с ирландски произход, много бързо щеше да разбере дали е подходящо за тази цел.

Дадох обяд за нея, хубав обяд. После се разходихме из дворовете на манастира. Почитаемата майка игуменка бе направила задълбочени проучвания — тя знаеше дори повече от мен за историята на абатството, което никак не ме изненада. Игуменката е дребна жена малко над шейсет години, движи се бързо и бързо мисли. Не е сантиментална и съобразителността ѝ ме очарова. Отбелязах пред нея подобренията, които бях направила миналата година: ремонта на покрива, прозорците, канализацията и тъй нататък. Тя беше по-заинтересувана от други въпроси — подозирам, че тези поправки не я интересуваха.

Таванските помещения изглежда заслужиха нейното одобрение, както и кухнята. В трапезарията огледа свирепо тавана и заяви, че ще падне. Качих я горе в параклиса на Светата дева; обясних, че където сега е камината, е била стената на олтара. Показах ѝ тайния панел, от който тя рязко се отдръпна, нареждайки ми веднага да го затворя. Споменах за шпионката: тя погледна високия тъмен ъгъл, където бе скрит отворът — той всъщност е невидим оттук, — и рече, да, вече го била забелязала, и била чела за него. Той не я интересуваше.

После отиде до прозорците. Концентрацията сякаш ѝ се увеличи. Тя застана пред първия, после пред другия. Върна се до средния, отвори го и погледна навън. В далечината се виждаше Гората на монахините и селото.

— Ах, разбирам — промълви и се прекръсти. Обърна се към мен и с лека усмивка ми съобщи, че ако условията остават — а аз не бивало да забравям, че нейният орден бил беден и зависел от щедростта на други хора — по-щастливи и по-богати, тогава тази сграда била напълно и абсолютно подходяща за нейните цели.

Ние отново излязохме навън и аз я почерпих с чай в двора на манастира. Тя се пазареше безсрамно — как щеше да плува в свои води на пазара или в Сити, тази преподобна майка игуменка. Когато успя да изстиска от мен обещаното дарение да бъде два пъти по-голямо от първоначално замисленото, като получаваше земята и абатството гратис, тя си замина много доволна със своя малък бърз „Нисан“.

Махах ѝ с ръка, докато се отдалечаваше по пътя. По време на посещението ѝ, докато тя стоеше до онзи среден прозорец, а аз си мислех за Дан, който е бил роден до него, за майка му, която бе умряла до него, ми хрумна една мисъл.

Върнах се в библиотеката. Изследвах рафтовете с книги. Взех пращната кутия, в която дядо събираше и съхраняваше всички спомени, свързани с баща ми. Намерих медалите на татко и крилете на Кралските военновъздушни сили, които някога е носил на униформата си. Намерих писмата му до дядо, изрезки от вестници, военни комюникета и подробности за неговата ескадрила. Намерих медицинските му картони, изследванията, лечението — те бяха тъжно

четиво и събудиха старите ми страхове. Но не намерих нищо повече. Не намерих онова, което търсех.

Седнах на пода, вечерната светлина бавно и неусетно намаляваше. Мислех за думите, които бе казала Фин, така както ги бе записал Дан — един разговор, който отдавна бях забравила. Можех съвсем ясно да чуя гласовете на мъртвите. Мислех за Дан, който не беше ме разбрал правилно онзи ден: моята забележка за глупостта на онези, които обичат, не се отнасяше за него, нито за сестра ми. Мислех за твърдението на Фин, че Мейси трябва да е написала последното си съобщение, ако въобще е написала такова, до мъртвите, до нейните невидими монахини, или до татко. Любовни писма до мъртвите, беше ги нарекъл Дан — разбирам какво е имал предвид.

Зад мен, на най-ниската лавица с книги стояха семейните албуми със снимки. Те бяха скъпи кожени албуми, с позлата, Мейси бе накарала дядо да ги купи, когато бе на осем или девет години. Онова лято те се превърнаха в нейна фикс идея, беше обсебена от тях. Вътре тя нареждаше старите снимки на татко и дори писмата, които той бе писал на Стела, писма, които Мейси — която си падаше малко шпионка — бе открила и откраднала от чекмеджето за бельо на Стела.

Имаше всичко на всичко четири албума. В третия от тях намерих дневника на Мейси.

---

[1] Знаменит, прочут случай (фр.). — Б.пр. ↑

ТЪЛКУВАЩА ТИШИНА

Чета този дневник с особено внимание — Мейси го е писала със съвестно усърдие, установявам това. Сравних нейното описание на онова последно лято с описанието на Дан. Виждам местата, където двете истории се пресичат. Те са обезпокоително очевидни.

Не съм сигурна, че това е последното съобщение на малката ми сестричка — предсмъртното писмо на самоубиеца, което Дан бе търсил. Нищо не подсказваше, че е било предназначено за тази цел. Нито пък аз бях готова да го приема за чиста монета, както подозирам, че би искала моята малка сестричка. Познавах наклонностите на Мейси да контролира нещата, а също така знаех мнението ѝ за разказването на истории — всъщност Мейси сама използваше тази своя приказка, за да го подчертае.

Видях нашето последно посещение в Елде, видях обяда ни, видях през прозореца как Мейси излезе заедно с Едмънд, напускането им точно в този момент на добре установения ежегоден ритуал. Сега виждам всичко с нови очи — и една част от мен е шокирана, ядосана, сърдита, смаяна от описаното съблазняване. Лесно е да обвиня Едмънд за всичко, което се случи впоследствие: *Разбира се, ето защо е скочила тя; как може да се живее с тази ужасна тайна...* Но така ли беше? Такъв ли бе случаят? Не бях сигурна — не и когато се успокоих. Тонът на Мейси не окуражаваше подобно тълкуване; тя описваше събитие, което се бе случило две седмици преди да отиде в параклиса на Светата дева онази вечер и да отвори прозореца. Беше очевидно, че то не се е случило за пръв път — Мейси ясно даваше да се разбере това. Така че беше ли това несъмнената причина? Дали тази нейна история отговаряше на въпросите, които Дан зададе, които всички ние задавахме? Затова ли скочи Мейси? Това ли бе неправилното, това ли се обърка през онова лято?

Можех да видя ясно само вредата, която Едмънд бе нанесъл чрез действията и думите си. Ние всички се опитвахме така силно да защитаваме Мейси, да я предпазим от каквото и да е разкритие за

болестта на нашия баща, да се преструваме пред нея, че въпреки че не ходи на училище и трябва непрекъснато да бъде преглеждана от лекари, въпреки че трябва да бъде изследвана, тествана и да взема лекарства — да се преструваме, че въпреки това тя не е ненормална, а както казваше Стела, само „специална“ и „различна“. Когато тази увереност е била разкъсана, разбита, смачкана — да, мога да видя каква вреда ѝ е нанесло това. Едмънд ѝ е показал една друга Мейси, което сигурно я е наранило много дълбоко. Но Лукас бе направил същото малко по-късно, когато се събрахме в трапезарията, за да ни покаже завършения портрет. Все си спомням изражението върху лицето на сестричката ми, когато се погледна на платното и видя една Мейси, нарисувана неестествено дребна, мушната между двете си по-големи сестри, с малка ножичка, стисната в ръката ѝ като инструмент за самонараняване или като оръжие.

Този епизод тя не е описала в дневника си. Той лежи в периода на мълчанието, в дупката между посещенията в Елде и опита ѝ за самоубийство — през тези две седмици и пет дни Мейси е избрала да не документира нищо. Препрочетох онова, което бе написала, и цялата сигурност, която бях почувствала, се изпари. Там, където преди бях видяла някакви причинни връзки, нейната история ги разнищваше и правеше на пух и прах: защо бе избрала да я започне *оттук* и да я завърши *там*? Защо започва с нейната приказка, разказана на Лукас, и завършва с един сън, сън за нашия баща? Гледах и търсих — *думи, думи, думи* — започнах да мисля, че (както в описанието на Дан за неговите последни дванайсет дни) трябва да чета мълчанието, а не думите. Но как се чете мълчанието?

„Моята тайна ще остане неразкрита“, беше написала Мейси — и бе казала истината. Не можах да узная защо скочи, нито да разбере, дори да предположа какво бе видяла в кристалното кълбо на Бела. Какво бях видяла аз през оня ден? Не мога да си спомня нищо ясно, само мъгла, проблясъка на стъкло, отраженията — едно чувство за странна недействителност в една обикновена стая, чувство за разместване. „Втората ще бъде първа“, беше казала Бела на Фин — и, разбира се, Фин — втората сестра, първа от всички нас се влюби, първа забременя и първа умря... но аз отказвам да бъда повлияна от подобни съвпадения. Бела беше хитра — каквито винаги са гледачките на бъдещето. Така наречените ѝ предсказания бяха неясни, достатъчно

увъртени и многозначителни, за да паснат на всяко възможно бъдеще. Ако съумееш да направиш така, че предсказанията да се сбъднат, цената ще бъде драматична.

„Виждам саможертва.“ Бела беше казала и това. Бях забравила това особено предсказание, докато дневникът на Мейси не ми го напомни, върна ме назад в онази гореща тясна селска стая, към онзи ужасен чай; напомни ми за неудобството и срама на Дан и злонамереността на Бела. Имаше ли това специално предсказание някакво значение? Никакво, доколкото мога да видя. Без съмнение то беше залежала стока, редовен аксесоар от бръщолевенето на Бела, от нейния репертоар.

Мейси бе писала в син бележник. Претеглих го в ръката си. Прекосих параклиса на Светата дева до прозореца и погледнах навън. Сложих пръстите си в онези бразди от куршуми, които описваше Дан. Отворих средния прозорец, както бе направила Мейси, и вдъхнах от сладкия вечерен въздух. Тогава нещо докосна сърцето ми: всички онези непознати, всички онези Дановци, които не познавах, всички онези Мейсита, който не съм подозирала, че съществуват, ми проговориха извън тишината на стаята и извън тишината, дълбоката тишина. Аз им отговорих.

Остана още само един въпрос — и аз внимателно го обсъдих със себе си късно тази нощ — една нощ, която прекарах в безпокойство и безсъние. Трябва ли да предприема някакви действия сега в резултат на наученото от историите на Мейси и на Дан? И ако е така, какво би трябвало да предприема? От онова последно посещение в Елде са изминали повече от двайсет години. Мейси беше странно дете и невинаги казваше истината. Вероятно беше по-добре и по-милостиво да не правя нищо.

На следващия ден ми се обади моята братовчедка по сватовство Вероника Мортланд от Елде. Чудех се дали да се свържа с нея или не.

Тя се обаждаше, за да иска моя съвет, така каза. Била решила, че едното спално крило в Елде се нуждае от пълно обновяване, предекориране и преобзавеждане от пода до тавана. Не била сигурна дали моята фирма се занимава с подобни проекти и се чудела дали мога да хвърля едно око и да й дам съвет. Пък и било минало толкова време — най-малкото две години от нашата последна среща на онзи приятен обяд в Лондон; би било чудесно да ме види отново. *В превод:*

Вероника искаше да говорим за Дан, искаше да ме пита за него и за обстоятелствата около смъртта му. Разбрах го моментално.

Съгласих се да се срещна с нея. Имах намерение преди да се върна в Лондон да посетя Мейси — посещавах я редовно; а домът, в който се грижеха за нея, не е много далеч от Елде — всъщност точно Вайълит предложи да я настани там. Сега разбирам защо Усойницата бе толкова загрижена за Мейси — нещо, което винаги ме бе учудвало. Сега също така съм наясно защо бе пожелала Мейси да бъде близо до Елде — така можеше да я държи под око. Ако съм права, нямаше нужда да се притеснява: Мейси постоянно и непрекъснато мълчи.

Вероника ми каза, че ще ме чака на обяд. Съобщих ѝ, че след Елде ще отида в дома.

Тръгнах тази неделя, този синовник, Дан. Пътуването до Елде винаги е било дълго и бавно, а с нашия стар, раздрънкан „Уол слей“ и ужасното шофиране на дядо беше направо ужасно. За двайсет години бе направено много малко за подобряването на тези провинциални селски пътища. Аз съм добър шофьор и карам бърза кола — но по този тесен, виещ се път високите скорости са невъзможни.

Докато карах, си преповтарях телефонния разговор, който водих с дъщеря ми Фани предишната вечер, и обмислях разговора, който щях да проведя с Вероника. Доколко тя щеше да ми каже истината? Никога не е лесно да прецениш дали истината ще бъде полезна, или ще нанесе непоправими щети. Казах на Фани истината предишната нощ — и без всяко съмнение знам, че това беше правилно решение.

Всяка вечер звънях у дома, за да говоря с децата си. Миналата нощ Фани взе телефона от Том: за секунди бях потопена в десет тактовата мелодрама, която представлява животът на дъщеря ми; за секунди щастието и сигурността, които чувствах, докато говорих със сина ми, изчезнаха. Фани се е специализирала в корабокрушения. От устата ѝ като непрекъснат поток се излива болка: как никога нямало да се оправи от онова, което се случило с Дан, как неговата смърт била напълно и изцяло — от началото до края, нейна грешка. Как животът ѝ бил една ужасна каша. Как зарязала работата си като пиар на онази рап група — сбирщина от сексисти и неудачници. Как сега не можела да реши: дали да се опита да се върне в университета в Дърам, или да

изчака, дали да не се запише в Оксфорд, дали да не отиде в Патагония или Парагвай, или може би да стане член на „Лекари без граници“ или нещо такова — защото не можела да преодолее смъртта на Фин и чувствала, наистина чувствала, че трябва да се махне отгук и да направи нещо добро.

Докато продължаваше тази екстравагантна и глупава реч, мислех за моята дъщеря и нейната неблагоприятност, за трудните часове, които бях пропиляла с нея, и в резултат бях получила враждебност и презрение. Мислех за бизнес срещите, които бях отлагала или прекъсвала, за дългите ваканции, които пречеха на работата ми — ваканции, които се превръщаха във всекидневно мъчение, след като Фани влезе в пубертета, ваканции в Италия, Франция, Гърция, ваканции, белязани с всекидневни оплаквания, реквием от разочарования: „Това място е тоолкова отегчително, защо не си ходим къщи?“. Мислех си за таксите в нейните привилегировани училища и за изтощителната енергия, която бях изразходвала в опити да помогна на Фани по този или онзи предмет, да я съветвам, когато някой учител или приятел я обидеше или наранеше, да намеря дейности — драма, музика, спорт, балет, коне, нещо, което можеше да привлече вниманието на Фани повече от десет минути.

Мислех си за интелигентността на дъщеря ми, която е значителна, и за нейната саморазрушителност, която също е значителна — също като моята, когато бях на нейната възраст. Мислех си за моя постоянен страх, който така и никога не признах на Ник, че Фани може да е наследила някой дефект, предаден чрез мен от баща ми, някой сбъркан семеен ген, който може би бе виновен за ненормалността на Мейси. Мислех си как да защитя дъщеря си от Дан. Мислех си за обвиненията, които отправих към него, обвинения, които се оказаха неверни и фалшиви. Хвърлих ги в лицето му при последния разговор, който водих с него. Ако тогава Фани не беше се появила, какво щеше да стане? Мислех си за всичко това и една врата в мен се затвори.

— Фани — казах, като я прекъснах рязко. — Няма да те съветвам. Каквото и да те посъветвам, ти ще направиш обратното. Вече си почти на двайсет. Трябва сама да решиш къде ще отидеш и какво ще правиш. Ако искаш да отидеш в Парагвай, спечели си пари за билет. Ако си мислиш, че може да бъдеш полезна по някакъв начин на

„Лекари без граници“, след като въобще нямаш никакви умения като санитарка или медсестра, и почти никакво намерение да ги придобиеш, свържи се с тях. Върви в Дърам или в Оксфорд, върви, където си избереш. Но не обвинявай другите за проблемите, които ще произтекат от твоето решение. Стъпи най-сетне на краката си. И престани с тази болезнена суета и лицемерие, те ме разболяват. И да не си посмяла да споменеш името на Дан пред мен — никога, никога, разбра ли ме?

Настъпи дълга тишина.

— *Какво каза?* — попита Фани. Тонът ѝ пращеше от недоверие.

— Казах, Фани, *порасни!* — отговорих. — Просто е време да пораснеш. — И затворих телефона.

Беше ли това умен ход? Беше истината, която вероятно бе позакъсняла — моята дъщеря е глезла. Но не беше ли това прекалено сурово обвинение? Бях изчерпала всички останали подходи. Открих, че сега не ме е грижа, че вече не ми пука.

Пристигнах в селцето Елде. Минах покрай спретнати едноетажни вили и къщички, завих и влязох през желязната порта в началото на дългата три километра алея. Щях ли да бъда искрена с Вероника? Нейният съпруг и мой братовчед Едмънд се бе споминал преди осемнайсет години. Беше загинал в автомобилна катастрофа шест години след сватбата им, когато се връщал от Лондон от среща на випуска си от училище; той карал и не бил трезвен. Хъмфри също беше мъртъв, макар че доживя почти до деветдесет години. И Вайълит си бе отишла — тя умря от сърдечен удар преди седем години. Бяха останали само Вероника и нейното единствено дете — синът ѝ Едгар, кръстен на неговия прапрапрадядо. В Елде нямаше никакви физически доказателства за тези промени. Паркът бе идеално поддържан, както винаги. Градините бяха проектирани през осемнайсети век: величествена алея с дъбове, а в далечината малък храм на Артемида с езеро в плитката купа на необработеното пасбище, известно като Пущинака.

Когато стигнах до стълбите под величествената помпозност на входа в предната фасада на къщата, се появи Вероника. Погледнах към момичето с мило лице, както бе написал Дан, видях дебютантката,

която той бе срещнал онзи далечен ден в болничното отделение, и тъжната млада матрона, с която се бе сблъскал пред магазина на Слоан Скуеър в горещниците на един отдавна отминал август. Тя беше остаряла, аз също. Вероника ми махна с ръка.

32

КРЪГОВЕ

— Този обяд е приготвен по рецептите на Джулия — каза Вероника, целувайки ме по бузата. — Реших, че трябва да ядем в кухнята — не мога да понасям тази неприветлива трапезария. Виж, Джулия, ремонтирах тази стая преди три години. Надявам се, че я одобряваш — красива е, нали?

Беше красива. Една огромна, прохладна, с каменен под кухня. Стените бяха боядисани с една от моите бои — да, Дан, мисля, че бе „Чучулига“, а с друга, наречена „Речна рибарка“ — бяха подновени бюфетите.

— Съвсем в твой стил — додаде Вероника, като се изчерви. — И обядът също. Взех рецептата от последната ти книга. Джулия, обожавам тази книга. Рецептите са толкова интелигентни и шик, и освен това са вкусни и никога не се провалят.

— Те са замислени така, че да бъдат съвсем прости — отговорих. Червенината по лицето на Вероника се засили. Нямах намерение да я обиждам, че е глупачка. Подобни забележки, казани без умисъл, ми бяха спечелили репутацията на рязка жена. Аз имам остър език. Надявам се поне да не съм злобна.

— Стаята е идеална, Вероника — казах бързо, опитвайки се да поправа стореното. — Справила си се много добре — и слава богу, че няма да бъдем в тази трапезария. Винаги съм я мразила.

— Надявах се Еди да е тук — продължи Вероника, докато режеше босилек и го слагаше в супата. — Той се върна от Оксфорд за уикенда, но излезе с приятели. Каза, че ще се опита да се върне преди да си тръгнеш — сякаш са минали векове, откакто не си го виждала, трябва да е бил в началното училище. Надявам се този обяд да бъде повече от обикновен, толкова е страшно да готвя за теб — по дяволите, босилекът не е ли прекалено много, как мислиш?

— Количеството е точно колкото трябва — казах, докато я наблюдавах. Вероника се бе променила. Трябва да бе на четиридесет и три-четири години. Още не бе загубила момичешката си

привлекателност. Беше леко понапълняла, откакто я видях за последен път, но тъмната ѝ блестяща коса, сега къса, бе добре подстригана и лъскава; все още притежаваше благородните си маниери. Но овдовяването ѝ преди да е навършила трийсет години я е закалило, беше вплело стоманена нотка в характера ѝ. Сега тя участва в комитети, ръководи имението, работи в безброй благотворителни организации и кампании, поддържа светостта на партията на торите и провежда кампании от името на местните ловци. Тя е господарка на всичко и изглежда доволна от това положение. Мисли консервативно и се облича консервативно, както е било предопределено от възпитанието ѝ. Мислех за описанието на Дан за техния любовен роман. Казах си: „Вероника и аз нямаме нищо общо“.

Както скоро щях да откроя, бях подценявала и не бях разбирала Вероника — и бих го правила дълги години. Допуснах същата грешка, която бе направил и Дан — провал във виждането и въображението — това е дефект, с който повечето от нас са прокълнати. Слепи за злочестината — едно късогледство, което сполетява мнозина. Ядях отличната студена супа на Джулия, паят на Джулия (пай, включващ фазан; не беше сезонът, така че сигурно беше замразен, но аз ти прощавам, Вероника). Беше направила хубава салата с дресинга на Джулия, и пудингът бе с джин и желе „Джулия“, което бях измислила в момент на вдъхновение. Не беше го докарала на гъстота (две лъжици желатин са прекалено много, Вероника), но дори и така беше добър. Реших, че никога вече няма да напиша друга готварска книга, дори да живея сто години. Чаках: тя щеше да доведе разговора до Дан по време на кафето, знаех си. Така и стана.

— Ще ми кажеш ли какво се случи, Джулия? — попита моята домакиня, седнала срещу мен. — Прочетох във вестниците, че...

— Те не могат да съобщят много неща. Това е *sub judice*^[1] — отговорих. Когато аз и Вероника проведохме този разговор, процесът предстоеше, делото вероятно щеше да се гледа след месеци.

— Искам да го чуя от теб. Смъртта му ужасно ме натъжи. Направо ме съсипа. Дан беше такъв изключителен човек... Веднъж ми гледа на ръка, казвала ли съм ти това?

— Не, не си спомням — отвърнах предпазливо, но си беше истината.

— Стана в болницата, когато ходихме да видим Мейси, не си ли спомняш? Дан ме покани да отида с него и да пием чай в кафенето. Тогава бях толкова млада и неопитна; вероятно ще прозвучи глупаво, ако го кажа, но веднага реших, че съм привлечена от него. Едмънд и аз щяхме да се женим, разбираме — сватбата бе само след няколко седмици, защото Вайълит *настояваше* да я ускорим. Мисля, че се страхуваше да не би Едмънд да се уплаши и да се откаже... — Тя се намръщи. — Никога не й мина през ума, че аз мога да се откажа. Не можеше да предположи, че малката Вероника би могла да осъзнае, че Едмънд не е чак толкова велика партия в края на краищата. Но се случи точно това. Почти бях стигнала до решението да се откажа от проклетата сватба. Дан ме помоли да не го правя. Знаеш ли какво ми каза, когато ми гледа на ръка, Джулия?

— Нямам представа. — Ставаше ми ясно, че предметът, който Вероника искаше да обсъдим, не бе смъртта на Дан. Неговата смърт сякаш не я засягаше.

— Каза ми за страховете и несигурността, които чувствам — продължи с широко отворени очи тя. — Той видя всичко това, Джулия. И ми каза още, че не трябва да се страхувам или да бъда боязлива — тогава бях ужасяващо боязлива, — защото вътре в себе си съм носела голяма сила. Той каза, че съм имала добър *источник* на сила. Щяла съм да се науча да я използвам някой ден, но трябвало да бъда внимателна и да я използвам разумно.

Аз оглеждах масата. Познати думи: бях чувала Бела да използва почти същите. Така че ти си бил любезен, Дан, помислих си. В този случай си бил любезен.

— Никога не забравих това. Никога. Все още си го напомням, всеки ден. Ако съм в беда, мисля за неговите думи. Мисля също и за Дан — мислих за него всеки ден цели два̀сет и три години. Мисля, че ще го правя и следващите два̀сет и три. Просто желая... — Гласът ѝ секна. Очите ѝ се напълниха със сълзи. Погледнах встрани: сълзите са заразителни.

— Аз го обичах. Обичах го толкова много. Трябва да ти призная нещо, Джулия. Вероятно не би трябвало да ти го казвам, особено на теб, но се надявам, че няма да имаш нищо против. Имах любовна връзка с Дан. Преди да се омъжа. — Тя се поколеба, като ми хвърли един бегъл поглед. — Много страстна връзка. Той... истината е, че Дан

отчаяно искаше да се ожени за мен. Но аз просто нямах кураж да разваля годежа си. Бях прекалено уплашена какво ще си помислят хората и се страхувах много от Вайълит. Това бе опустошително за Дан. И ме кара да се чувствам толкова виновна сега, Джулия... Продължавам да мисля, че ако той знаеше колко много го обичам...

— Не бих се измъчвала толкова, Вероника — отвърнах. Чудех се дали наистина си вярва и от колко време си го е измислила. — Без съмнение той се е излекувал от разочарованието. Хората го правят. Нали знаеш: „Мъжете умират от време на време и червеите ги изяждат — но не от любов...“

— Моля? — Тя ме погледна неразбиращо, с празни очи. Усетих враждебността ѝ.

— Просто цитат. Тогава Дан беше много млад — не много по-възрастен, отколкото си била и ти. На тази възраст сърцата са гъвкави.

— Да, разбирам, никога не съм била особено силна с цитатите. Това глупаво училище, в което учих. За разлика от теб не съм толкова начетена. Разбира се, Дан не престана да ми повтаря колко си умна, как вие двамата харесвате едни и същи книги, една и съща поезия...

— Говорил ти е за Фин, не за мен. Ти си ме объркала със сестра ми.

— Наистина ли? Не мисля. Няма значение — радвам се, че го приемаш така, Джулия. Притеснявах се, че може да се разстроиш.

— Да се разстроя, защото си имала любовна връзка с Дан? Не. Защо трябва да го правя?

— Ами, защото винаги съм чувствала, че между вас има нещо. Беше очевидно. Забелязах го в болницата. Видях начина, по който те гледаше. Дан винаги отричаше, разбира се, макар че аз го питах и разпитвах. Не можех да понеса да не знам истината, винаги съм мразела да я крият от мен. Не съм ревнива — ни най-малко, и никога не съм била. Просто обичам хората да бъдат *искрени* с мен...

— Тогава ще бъда искрена — отвърнах, ставайки. — Между мен и Дан нямаше никаква любов. Напротив, Дан не ме харесваше — както и много други хора.

Поколебах се: все още усещах враждебност. Затова предложих:

— Времето ме притиска. Ще отидем ли да видим тези стаи?

Вероника ме заведе горе. Вървахме по великолепни дълги коридори под погледа на предците ми. Походката ѝ беше бърза и жива. Аз я следвах много по-бавно. Мислех за показанията: как човек ги събира, как ги сравнява, как претегля изявленията на различните свидетели. Така или иначе в главата ми се въртеше едно нещо: все още обмислях и планирах какво трябва да кажа на процеса и как да наложя моята версия за престъплението, така че да бъде приета от всички.

Мислех за показанията, които ми беше дал Дан, за новите доказателства, които получих след прочитането на дневника на Мейси, и за последното съобщение, което току-що чух — не бях сигурна, наистина, как да го класифицирам. Не вярвах на Вероника, но бях тъжна, че толкова скоро след смъртта на Дан тя реши да ме посвети в личния си живот. Ако можех да повярвам, че мотивът ѝ е чисто самозащитен, че иска да сподели с мен измислицата, която смята за утешителна, бих могла да го приема. Но това не бе точно така: чувствах, че Вероника таи в себе си злост — тя се надяваше разкритието ѝ да ме нарани. Не ми се случваше за пръв път. Много жени не ме харесват.

— Тези стаи... — започна тя, като спря в далечния край на западното крило. — Всички тези спални и дрешници. Погледни ги, Джулия. Не са ли ужасни? — Отвори една врата. — Това беше стаята на Едмънд. Господарската спалня, както биха се изразили ужасните агенти по недвижими имоти. Макар че в къща като Елде няма подобно нещо. Тук *всички* спални са господарски. Може би има поне трийсет и пет. Вероятно някой ден ще ги преброя.

Влязох в спалнята на Едмънд. Вероника ме бе накарала да се чувствам неловко, а тази стая засили усещането. Не можех да разбера защо тя я описа като ужасна: със сигурност не беше такава. Добре осветена и с добри пропорции; ламперия по стените, прекрасни прозорци. Стаята изглеждаше доста приятна. Не се долавяше присъствието на Едмънд, пространството носеше анонимността на стая за гости. Легло с четири табли и стари копринени драперии — твърде тъмни, вероятно от тъмнозелен копринен бродат. Две кресла, едното от които почти сигурно „Чипъндейл“. Не виждах нещо лошо в това.

— Туид — каза Вероника сърдито и отвори вратата на гардероба, след което я затръшна. — Той носеше туид зиме и лете. Костюмите му

все още висят тук. Трябва да съм луда — защо не ги изхвърлих? Ще ги опаковам и ще ги изпратя в Оксфам.

— Не смятам, че тази стая се нуждае от ремонт — отбелязах. — Доста е обикновена, но ти би трябвало да очакваш това в Елде. Всъщност е красива по своя си начин, Вероника. Не разбирам защо искаш да я промениш. Стаи като тази е най-добре да бъдат оставени каквито са.

— Така ли мислиш? А какво ще кажеш за тази? — И като отвори една свързваща врата, която водеше към малко антре, ме заведе в друга спалня, с по-деликатно легло с четири табли.

— Тази беше моята. Вече не е. Но когато се омъжих, когато Едмънд беше още жив, спях тук. Какво мислиш за нея, Джулия?

— Вероника, не разбирам — започнах. — Това е хубава стая. Не е възможно да искаш да я промениш... — Огледах се наоколо: ръчно рисувани китайски тапети от осемнайсети век, леко поизбелели, но все още изключителни. Дълбок еркереен прозорец в ниша, който гледаше към парка и езерото, нишата бе с място за сядане. Прекрасни мебели, великолепен килим... Направих малка обиколка. Не видях нищо погрешно или излишно. Огледах драпериите на леглото, които са били тъмночервени, мрачно тъмночервени. Огледах прозореца, стените. Вероника ме наблюдаваше. Започнах да се досещам, че тя всъщност не иска да ми покаже този декор. Тогава се обърнах и видях гърба на вратата, през която бяхме влезли. Тя свързваше стаята със спалнята на съпруга ѝ и на нея имаше пет болта.

Върнах се в спалнята на Едмънд и спрях като закована. Видях онова, което би трябвало веднага да забележа, но го бях пропуснала сред изобилието от архитектурни и декоративни детайли. На масата до далечния край на леглото имаше малка, черно-бяла снимка, поставена в сребърна рамка. Прекосих стаята и я взех в ръцете си. Беше снимка на Мейси, на около девет години, направена тук, в Елде. Тя стоеше на дългата алея между прочутите цветни лехи на Вайълит, онези лехи, в които бе определила десет растения с латинските им наименования и бе възнаградена от Едмънд с десет шилинга. „Правилно Мейси, а сега накъде?“ „Можем да отидем отново до Пущинака“ — отговаря му тя.

— Той беше обсебен от нея — произнесе Вероника. Тя влезе в стаята след мен. — Напълно обсебен. Искаше аз да съм тя.

Настъпи тишина. Стаята стана гореща и прекалено малка. На снимката моята сестра собственоръчно беше написала: *На Едмънд от Мейси*. Почеркът ѝ, закръглен и твърд, не можеше да бъде сбъркан.

— Това ли искаше да ми покажеш, Вероника? — попитах. Чувствах се болна и несигурна. — Това ли трябваше да променя? Не е по силите ми, а и вече е малко късно, не мислиш ли?

— Предполагам, че е така. — Тя сви рамене. — Не знам наистина защо те доведох тук. Беше глупаво. Тези стаи би трябвало да останат, каквито са. Не би трябвало да променям нищо. Ще ги оставя на молците — тази проклетата къща гъмжи от молци; те ядат всичко, минават през всичко. Молци и личинки, и яйцата им, ядат, растат, ядат — ето виж! — Тя удари с ръка по тъмнозеления копринен брокат. Изтръска завесите в горната част на леглото. Пет или шест малки облака молци излетяха, прехвърчаха в ивиците светлина, падаща през прозореца, завъртяха се, спуснаха се и се завряха в тъмния балдахин над леглото. Дрешни молци — *Tineola bisselliella*, чувам шепота на Мейси.

— Вайълит отлично знаеше какъв е Едмънд — каза Вероника. — Мислеше ме за глупава и наивна, смяташе, че няма да разбера колко е порочен. Възрастен мъж, който боготвори малко момиченце — при това не съвсем *нормално* момиченце. Не мога да ѝ простя това, Джулия. Заклех се, че ще ѝ го върна, но сега тя е мъртва. — Вероника удари завесата за последен път. Един последен сребърен облак молци излетя в слънчевите лъчи. Вероника се опита да ги хване, но не можа. Просто плесна с ръце, а в тях остана само въздух.

Въздъхна дълбоко и се опита да се успокои.

— Ти си права — продължи с равен глас. — Трябва да оставя всичко точно както си е. Хайде да слезем долу. Денят е толкова хубав. Можем да прием чая си навън.

— Не мисля, че ще остана. — Върнах снимката на мястото ѝ. — Казах ти, че ще отида да видя Мейси и не искам да закъснявам.

— Не мога да си представя, че посещениято ти ще промени нещо — отвърна ми тя и аз долових подигравката в гласа ѝ — сега беше явна, очевидна. — Има ли някаква промяна с Мейси? Знае ли дали е сутрин или следобед? Може ли да те разпознае?

— Монахините ще ме очакват, дори ако Мейси не ме очаква. Ще вървя, Вероника.

Излязох от стаята и се върнах по дългите коридори. Вървах бързо, Вероника ме настигна чак на стълбите и ме хвана за ръката.

— Не можеш да си отидеш — задъхано и сърдито ми се сопна тя. — Не си ми казала за Дан. Ти обеща да ми разкажеш какво се случи.

— Трябва ли? Синът ми и аз бяхме пред къщата на Дан, когато...

— Защо бяхте там?

— Отивахме да го посетим. Той беше кръстник на моя син. Живееше доста близо до нас в Лондон... — Слязох по стълбите. Вървах бързо, Вероника ме следваше по петите.

— Бил е кръстник на сина ти? Не знаех това. Често ли посещаваше Дан?

— Не. Виж какво, наистина трябва да тръгвам.

— Аз често му пишех, знаеш ли. — Тя спря. — Никога не изпратих тези писма, но му писах години напред. Трябваше да кажа на някого какво е да живея тук, да бъде омъжена за Едмънд. Все още ги пазя. Бих могла да ти ги покажа.

— Вероника, какво ще постигнеш с това? — Копнеех да се измъкна, щеше ми се да не бях идвала въобще. Но виждах, че тя всеки момент ще избухне в сълзи. — След това само ще съжаляваш — продължих малко по-внимателно. — Това са лични писма и трябва да си останат такива, не мислиш ли?

— Искаш да кажеш да бъде дискретна?

— Това е един от начините да забравиш.

— Колко уверено го казваш. Ти винаги си сигурна за всичко, нали, Джулия? Толкова сигурна, толкова свършена, толкова студена. Не знаеш какво е нещастие, нали?

— Ако бях нещастна, нямаше да го афиширам. Виж какво, Вероника — съжалявам, но закъснявам. Наистина трябва да вървя. — Бутнах я настрана и излязох през входната врата на Елде.

— Искам да се срещнеш с Еди. Казах му, че ще си тук. Джулия, не си отивай... — Тя изтича след мен и ме хвана на външното стълбище. Опитах се да се отскубна и да се извърна, но преди да го направя, тя видя лицето и сълзите ми.

— Знаех си — каза, като хвана ръката ми. — Ти ме *излъга* и порано. Дан никога не ми каза, а сега и ти мълчиш. Трябва да разбере. Не можеш да криеш от мен — изписано е на лицето ти. *Имаше* нещо между вас, между теб и Дан, нали?

— Добре. Да, имаше — отговорих. — Веднъж правихме любов. Това е *всичко*. Само веднъж. Едно чукане, Вероника. Край на историята.

Отблъснах я и почти тичешком отидох до колата си. Седнах в нея и подкарах бързо по трикилометровата алея. Очаквах да видя портата, а нея все я нямаше. Когато най-накрая я стигнах, почти щях да се блъсна в друга кола, която също караше бързо и идваше насреща ми. Натиснах спирачките, убих скоростта до спиране на съскащия чакъл.

Не бях закопчала колана си и бях изхвърлена напред от инерцията. Лицето ми се удари в ръката, която вдигнах, за да се защитя. Ръката ми се удари в кормилото. Изправих се бавно. Къде беше портата? Сега колата ми бе обърната в обратна посока. Гледах в тази погрешна посока, погледът ми беше замъглен. Сигурно колата ми се бе завъртяла. Лицето ми бе ударено, но изглежда не бе особено сериозно наранено. Просто натъртено, помислих си. Просто контузено. Сетне чух един сърдит глас, който каза: „Какво направихте, по дяволите — едва не ни убихте“, и погледнах нагоре. И видях Дан да върви към мен.

Успях да отворя вратата и да изляза. Не можех да стоя много стабилно на краката си. Небето се клатеше над мен като замаяно. Наблюдавах Дан, който крачеше към мен — носеше износени стари джинси, бяла риза и бе болезнено, ужасно млад. Гледах го как върви към мен, същият Дан от онова последно лято в абатството. Лицето му се оживи, когато ме позна. Направих крачка към него и се препънах. Той ме хвана. Когато се озовах в ръцете му, го чух да казва:

— Джулия?

Той каза: „*Джулия*? Вие сте Джулия, нали? Господи, съжалявам. Едва не се блъснахме. Можете ли да вървите? Облегнете се на мен — аз ще ви помогна“.

Така че аз се облегнах на него и той ми помогна да отидем до неговата кола и да седна на кожената седалка, а краката ми още трепереха.

— Наведете се напред — посъветва ме. — Бяла сте като платно. Няма да припаднете, нали?

Покорно се наведох напред. Видях обувките му и те ме изненадаха: никога не бях виждала Дан да носи такива мокасини. Гледах обувките и тесните крачоли на джинсите му. Изправих се, небето се нормализира и повече не се въртеше. Същата височина, същото телосложение, съвсем същите очи и коса.

— Мисля, че ще е най-добре да се върнем в къщата — предложи той. Клекна така, че лицата ни се озоваха на едно ниво.

— Джулия? Госпожо Марлоу? Ударихте ли главата си? Да нямате сътресение на мозъка? Мисля, че сте в шок. Моля ви, не плачете. Имам някъде телефон. Сега ще се обадя вкъщи. Господи — това беше моя грешка. И двамата карахме много бързо. Но аз закъснях, бях обещал да се върна навреме, за да ви видя...

— Ето че се видяхме сега. — Хванах ръката му. — Не се обаждайте. Дайте ми една минута.

Е, и аз имам моята религия и вяра, също като теб, Дан — и за една минута или горе-долу толкова дойдох на себе си. Гледах твоя син, знаех, че е твой: приличаше на теб като близък. Можех да направя изчисленията: младият мъж, който учеше последна година в Оксфорд, както ме информира Вероника по време на обяда, този млад мъж през юни щеше да навърши двацет и три години. Бил е заченат по време на горещниците през август, в предния пост на Вайълит на Итън Скуеър от настоящата Вероника. Не се учудвам вече, че тя така настояваше и гореше от желание да остана и да се срещна със сина й: искаше от мен да видя това доказателство за трайната й връзка с Дан. Знаеше, че не беше възможно да се усъмня кой е баща му.

Спомних си какво бе написал Дан. Август в Лондон: тъжен аромат, звън на гривни. Гледах това момче. Искях той да узнае кой е бил баща му. Искях да знае за теб, Дан, за Уикенфийлд, за Джо, за Бела и за Оушън. Искях да му разкажа всички тези истории — но знаех, че нямам право. Разкрития като това могат да нанесат непоправима вреда, а аз не желяех да навредя: всичко, което ти, Дан, веднъж пожела на моя син, аз желяех на твоя. Желяех му с цялото си сърце вечно щастие, нищо да не го нарани или да му причини болка, и истинско осъществяване в живота.

Това желание беше мощно, интензивно и силно. Колко странно. Стоях там, благодарях и му казвах, че тази едва избегната катастрофа беше моя грешка; че след миг ще мога отново да шофирам и че наистина бързам — отивам да посетя сестра си.

Ние стояхме край колата, гледахме към парка в спокойната пролетна вечер. В далечината блестеше езерото с малкия храм на Артемида. Младият мъж до мен, с ръце, пъхнати в джобовете на джинсите, гледаше тази идилична картина доста намръщено — тя очевидно не стигаше до сърцето му, не го вълнуваше; той не показваше никакво задоволство от собствеността си. Нейният син „фитилджия“, както го нарече Вероника, щеше да наследи всичко това на двајсет и пет години. Синът на Дан щеше да притежава имението Елде на семейство Мортланд и благородническата титла.

— Какво смяташ да правиш с всичко това? — попитах. Гледах как един лебед се плъзга плавно по повърхността на езерото. — Всичко това, какво ще го правиш?

— Един Господ знае. — Направи нетърпелив жест. — Само той. Последната ми идея е да го подаря на Националния фонд. Не искам да тежи на шията ми. — Погледна ме косо, така както някога правеше баща му. — Но моля ви да го пазите в тайна. Това е просто мисъл, идея, но, в името на Бога, не казвайте на майка ми.

— Нима ще го направите? — попитах. Беше много млад, казах си наум.

— Така мисля — отвърна Еди, — може би. Видял съм какво може да причини на хората.

— А аз съм видяла какво може да причини липсата на пари на хората.

— О, *парите* — той се усмихна. — Не се тревожа за тях. Имам мозък. Винаги мога да ги спечеля. Както вие, Джулия.

Можех да чуя как Дан казва тези думи — и как ме поглежда със същия умен поглед, като погледа на сина си. Казах:

— Най-добре да вървя, Еди. Ще закъснея.

Пожелал му всичко хубаво. Сбогувах се и обърнах колата си. Излязох от портата и се концентрирах в пътя пред мен. Не погледнах назад. Знаех какво ще видя, ако го направех. Моят живот в огледалото за обратно виждане: нямах желание да изследвам този път или да обсъждам пропуснатите възможности и обрати по него.

Трябва да съм спокойна, когато видя Мейси — ако не съм спокойна, тя веднага усеща и това може да причини трудности. Карах двайсет километра до дома и бях там по-късно, отколкото бях планирала. Пролетната вечер тъкмо падаше.

Когато пристигнах монахините тъкмо бяха приключили молитвите за вечерня. Изчаках в коридора до статуята на Дева Мария. Сложих ръце върху синята мазилка на роклята ѝ. Монахините ми казаха, че Мейси е навън в градината. Работела върху последната си мания, както ми обясниха с усмивка. Бях запозната с маниите на Мейси. За няколко години тя бе обсебена да оцветява в червено и прекарваше часове наред с червен молив в ръка, оцветявайки листови хартия. Цветът трябваше да бъде равен и гладък. Трябваше да стига до краищата на листа. Ако бъдеше прекъсната, докато все още имаше пропуски и бели петна, следваше избухване и лошо настроение.

След червения период имаше син, после черен. Сетне следваха успоредни линии, после решетки. Обсебването от решетките продължи доста време, почти пет години. Всички червени, сини и черни листови, всички успоредни линии и решетки бяха запазени внимателно в папки в спалнята ѝ. Сега, казаха ми монахините, насочвайки ме към терасата, сега манията и са кръгове. И колко великолепно занимание било това, допълниха те, държало я заета часове наред. С минаването на годините Мейси можеше все по-добре да управлява мускулите си и да рисува съвсем свободно идеални кръгове. Е, не бяха толкова идеални, колкото биха били с пергел или шаблон, но бяха внушителни. Знаела ли съм, попита ме една от монахините, че японските майстори се учели да рисуват прецизно точно по този начин? Те чиракували и само когато усъвършенствали тази техника, се смятало, че са достатъчно умели, за да започнат по-сложни рисунки. Можело да минат години преди да започнат да рисуват предмети, да не говорим за хора.

Мейси никога нямаше да премине към по-сложни рисунки. Прекосих терасата и излязох на поляните. Тази сграда, сега вече отесняла за предназначението си, беше приятно място. Това може да се види само в Англия. Напомняше ми за абатството. Поляните гледаха към зелени ниви в тясна долина и река, която течеше през нея. Вечерта

бе толкова спокойна и тиха, че чувах шума на реката, докато вървах. Спрях до Мейси, която седеше на инвалидния си стол пред малка масичка. Бе поставена така, че залязващото слънце да я огрява, и бе засенчена от един напъпил розов храст. Мейси се бе навела над масичката с молив в ръката. Цяло тесте листове, всеки един с почти идеално нарисуван кръг, лежеше до нея. Листове с нарисувани кръгове, кръгове от нищото, празни. Чудех се колко ли часове са минали откакто ги прави.

Взех стола и седнах срещу нея. Тя не забеляза моето присъствие — обикновено ставаше така. Чаках, заслушана в реката. Мислех за собственото си бъдеще и какво щяхме да решим аз и Ник, когато се върна в Лондон. Мислех за децата си, мислех какво ми показва Вероника в онези спални горе и какво можеше да означава то. Мислех за сина на Дан. Той ми липсваше, моят загубен завинаги Дан, липсваше ми остро и болезнено.

Не бях спокойна въпреки усилията си и мисля, че това бе усетено от Мейси. Тя вдигна глава и ме погледна. Тъмносините ѝ очи се спряха върху лицето ми, без да ме разпознаят, както обикновено. Гледах сестра си, която така и не порасна повече, моята малка сестричка, която сега е едно дете на трийсет и шест години. Тя не може да говори, нито да общува. Изпуска се. Нейният ляв крак, който бе много лошо счупен на две, е в метални скоби. Висока е около метър и четирийсет. Лявата ѝ ръка разви артрит и е грозно подута и изкривена. Светлата ѝ коса е посивяла леко на слепоочията. Лицето ѝ няма бръчки, то е ведро и ясно; погледът ѝ е спокоен; понякога, както бе разбрал Дан и както го бе уловил Лукас в картината си, той изглежда гибелно опасен. Реакциите ѝ са непредсказуеми, а настроенията — необясними; те преминават по лицето ѝ като облаци по небето. В този момент небето изглежда спокойно.

— Дан умря — казвам. Думите ми не са обмислени. Казвам ги, без предварително да съм го планирала. Просто мислех за Дан и името дойде само на устните ми. Мейси не реагира. Спокойният ѝ поглед се премества — сега спира някъде в пространството над лявото ми рамо.

— Мислех, че трябва да ти го съобщя — продължавам, оправдавайки собствената си глупост. Кое бе следващото нещо, което трябваше да направя? Да ѝ кажа ли и за смъртта на Фин? Да ѝ кажа ли за моя собствен живот? Да ѝ поискам ли съвет дали трябва да се

разведа, или да опитам да запазя брака си? Трябваше ли да ѝ кажа за измамата и за лабиринта от изтървани възможности? Да я помоля ли да ми обясни болтовете на вратата на Едмънд и старата снимка? Да я попитам ли защо Дан реши да умре, преди да се намесе — защото предполагам, че бих могла? Да помоля ли Мейси за последно да разнищи миналото, да ми каже какво се случи? Защо тя скочи, защо всичко през онова лято тръгна зле? Да я помоля ли да ми обясни смисъла на всичко? Със същия успех бих могла да говоря на някой камък или на въздуха.

— Монахините ми казаха, че рисуваш кръгове — казвам. Смятат, че си много добра, Мейси.

Ненавиждам покровителствения си тон и отчаянието, които долавям в гласа си. Мисля, че Мейси също не ги харесва, макар че вероятно си въобразявам това. Лицето ѝ приема изражението на презрение, което помня много добре. Тя продължава да гледа над рамото ми.

Така че аз се връщам назад: правя онова, което обикновено правя, когато идвам тук по време на ежемесечните ми визити. Започвам да говоря за миналото. Извиквам спомените за тази жена дете, която няма спомени. Казвам: Помниш ли, когато бяхме на пикник край езерото в абатството, Мейси? Помниш ли службата за погребението на татко и цялата врява, която вдигна Стела за надгробната плоча и за надписа върху нея? Помниш ли как Стела се заключи и ние ѝ носехме разни дарове, за да я изкушим? Помниш ли, когато видях за пръв път Дан, преди който и да е друг от нас — едно диво момче, надничащо през стъклата на прозореца в църквата?

Помниш ли как вървахме през гората на моя шестнайсети рожден ден — аз имах нова бяла рокля с корави фустии и английска бродерия. Помниш ли Бела и колибата ѝ, розовото малеби и снимките на Оушън? Помниш ли картите таро и кристалното кълбо, билетата и токачките, и как Фин ги кръщаваше с имена? Помниш ли как гледахме Джо да оре и брояхме птиците и браздите?

Помниш ли твоите монахини и нашите първи колела, помниш ли как Дан ни учеше да караме по Акр Лейн и колко бяхме бързи; помниш ли книгите, кучетата и миризмите, нашите вечери и разговори, и плановете, и надеждите, и страховете; можеш ли да си спомниш

Уелхед; можеш ли да си спомниш Холиспринг? Помниш ли нивите и брястовете, и чучулигите?

Мейси, помниш ли цялата любов и болка, и загубата ѝ, помниш ли как те свива сърцето, моля те, спомни си, Мейси, защото ако не го направиш, аз съм единствената останала от нас, която помни, и когато аз си отида, няма да остане никой. Всичко ще изчезне като сън и на никого няма да му пука: то няма да има значение за никого и защо би трябвало да има?

Мейси, отговори ми, казвам; моля те, просто само веднъж, отговори ми, защото за пръв път в живота си аз не знам къде отивам и какво да правя, нито знам коя съм. Говори с мен, Мейси.

Чувам тези думи. Чувам тишината, шума на реката и песента на птица. След топлината на деня въздухът се захлажда. Гледам сестра си.

Вниманието ѝ е привлечено. Тя вече не се вира в пространството над рамото ми. Главата ѝ е наведена над листа хартия; дебелият молив е стиснат здраво в юмука ѝ. Езикът ѝ е прехапан между зъбите в израз на съсредоточаване. С твърда, стабилна ръка Мейси рисува един перфектен кръг върху чистия лист хартия пред нея.

---

[1] Подсъдно (фр.). — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.